ANALELE

ACADEMIEI ROMANE

SERIA II. — TOMUL XXIII.

1900 — 1901.

MEMORIILE SECȚIUNIĬ ISTORICE.



BUCURESCI
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL"
S-sor ION ST. RASIDESCU
16, STRADA DÓMNEI, 16
1901.

Prețul 4 Leĭ.

Analele Societății Academice Române. — Seria I: L. B.

Tom. I—XI. — Sesiunile anilor 1867—1878: procesele-verbale ale şedinţelor, comunicări, notiţe şi memorii.

Analele Academiei Române. — Seria II:

Tom. I. — Sesiunea extraordinară din anul 1879 3,50
» *II.* — *Secț. I.* — Desbaterile Academiei în 1879—80 . . . . 5.—
» *II.* — *Secț. II.* — *Discursuri, memorii şi notițe* . . . . . . (*Sfîrşit*)
» *III.* — *Secț. I.* — Desbaterile Academiei în 1880—81 . . . . 5.—
» *III.* — *Secț. II.* — *Memorii şi notițe* . . . . 2.—
» *IV.* — *Secț. I.* — Desbaterile Academiei în 1881—82 . . . . 3.—
» *IV.* — *Secț. II.* — *Memorii şi notițe* . . . . (*Sfîrşit*)
» *V.* — *Secț. I.* — Desbaterile Academiei în 1882—83 . . . . 3.—
» *V.* — *Secț. II.* — *Memorii şi notițe:* . . . . (*Sfîrşit*)
» *VI.* — *Secț. I.* — Desbaterile Academiei în 1883—84 . . . . 2.—
» *VI.* — *Secț. II.* — *Memorii şi notițe* . . . . (*Sfîrşit*)

Viéța şi scrierile lui Grigorie Țamblac, de *Episc. Melchisedec*. . 1,20
Despre Alexandru Mavrocordat Exaporitul şi despre activitatea sa politică şi literară, de *A. Papadopol-Calimach* . . . , . . . —,20

» *VII.* — *Secț. I.* — Desbaterile Academiei în 1884—85 . . . . 3.—
» *VII.* — *Secț. II.* — *Memorii şi notițe:* . . . . 4.—
» *VIII.* — *Secț. I.* — Desbaterile Academiei în 1885—86 . . . . 3.—
» *VIII.* — *Secț. II.* — *Memorii şi notițe* . . . . 6.—

Amintiri despre Grigorie Alexandrescu. Scrisóre către V. Alecsandri, de *Ion Ghica* . . . . —,30
Apulum, Alba-Iulia, Belgrad în Transilvania. Studiŭ de *G. Barițiŭ*. —,30
Schițe din viéța Mitropolitului Ungro-Vlachiei Filaret II-lea, 1792, şi ale altor persóne bisericesci cu cari el a fost în relaţiuni de aprópe, de *Episcopul Melchisedec* . . . . 1.—
Notiță istorică despre oraşul Botoşani, de *A. Papadopol-Calimach*.
Rapórte asupra câtor-va mânăstiri, schituri şi biserici din ţéră, presentate Ministeriului Cultelor şi Instrucţiunii publice, de *Gr. G. Tocilescu* . . . . 1.—
Dare de sémă despre colecţiunea de documente istorice române aflate la Wiesbaden. — Cuvîntare pentru aniversarea ḑilei de 10 Maiŭ, ţinută de *Dimitrie A. Sturdza*. — (Cu 4 stampe.) . . . 1.—
I. Scrisóre autografă de la Michaiŭ-Vitézul. II. Stégul lui Şerban-Vodă Cantacuzino. III. Nouĕ descoperiri numismatice românesci. — Cuvîntare pentru aniversarea ḑilei de 10 Maiŭ, ţinută de *D. A. Sturdza*. — (Cu 1 stampă.) . . . . —,50

» *IX.* — Desbaterile Academiei în 1886—87. . . . . 5.—
» *IX.* — *Memoriile Secțiunii Istorice:* . . . . 3.—

Ḑece Maiŭ. Memoriŭ presentat Academiei, de *D. A. Sturdza* . . —,30
Biserica din Părhăuţi în Bucovina, de *S. Fl. Marian* . . . —,20
Séma visteriei Moldovei din 1818, de *V. A. Urechiă* . . . . . —,20
O statistică a Țĕrii-Românesci din 1820. Comunicare de *V. A. Urechiă* . . . . —,20
Inscripţiuni după manuscrise. Comunicări şi note de *V. A. Urechiă*. —,30
Generalul Pavel Kisseleff în Moldova şi Țéra-Românéscă, 1829—1834, după documente rusesci, de *A. Papadopol-Calimach*.
Notițe despre slobozii, de *V. A. Urechiă* . . . . —,40

» *X.* — Desbaterile Academiei în 1887—88 . . . . 4.—
» *X.* — *Memoriile Secțiunii Istorice:* . . . . 6.—

Didachiile saŭ predicele Mitropolitului Antim Ivirénul, tomul II. — Studiŭ de *Episcopul Melchisedec* . . . . —,40
Studiĭ asupra legii celor XII tabule, de *Ioan Kalinderu*. . . . —,60
De la Tobolsk până în China. Note de călĕtorie de Spătarul Nicolae Milescu, 1675. Traduse după un text grecesc de *G. Sion*. 1.—
Archimandritul Vartolomeiŭ Măzărénul (1720—1780). Notiță biografică şi bibliografică, de *V. A. Urechiă* . . . . —,60
Sigiliul tîrgului Petrei (jud. Némțu). Notiță istorică de *V. A. Urechiă* —,30
Pe file de céslov. Note istorice de *V. A. Urechiă*. . . . . . —,20
Document referitor la limba românéscă. Comunicare de *V. A. Urechiă*. (Cu stampă heliografică.)
Documente dintre 1769—1800. Comunicări de *V. A. Urechiă*. . . —,40
Documente relative la anii 1800—1831. (I-a Serie). Comunicaţiune de *V. A. Urechiă* . . . . —,40

ANALELE
ACADEMIEI ROMANE

SERIA II. — TOMUL XXIII.

1900 — 1901.

MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE.



BUCURESCI
INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL"
S-SOR ION ST. RASIDESCU
16, STRADA DOMNEI, 16
1901.

CUPRINSUL.

ATANASIE COMNEN IPSILANT

ŞI

CHRONICUL SĔŬ CU PRIVIRE LA ROMÂNĬ.

DE

C. ERBICEANU
Membru al Academieĭ Române.

Şedinţa de la 20 Octomvrie 1900.

Domnilor şi stimaţĭ colegĭ,

Unul dintre cultivatoriĭ harnicĭ aĭ cercetărilor trecutuluĭ nostru istoric a fost şi rĕposatul şi pururea amintit între noĭ, d-l Alexandru Papadopol-Calimach, membru vrednic al acesteĭ Academiĭ Române. In una din şedinţele academice, de la 14 Septembre 1879, a încunosciinţat Academia, că în Constantinopol s'a imprimat un manuscript al luĭ Atanasie Comnen Ipsilant, în care se cuprinde mult material privitor la istoria nóstră naţională din punct de vedere politic şi religios. (1)

Studiind opera luĭ Atanasie Comnen Ipsilant, a extras materialul ce ne intereséză şi l-a presintat Academieĭ nóstre.

După aceea, în *Analele Academieĭ*, s'aŭ publicat tóte pericopele din acéstă operă, (a luĭ Atanasie Comnen Ipsilant), traduse de d-sa, sub titlul: *Dare de sémă despre scrierea luĭ Atanasie Comnen Ipsilant.* (2)

Imprimarea acestuĭ Chronic se datoresce Archimandrituluĭ grec Gherman Aftoniade. Lucrarea luĭ Atanasie Comnen Ipsilant este un chronic universal, scris în 12 cărţĭ, şi din carĭ nu s'aŭ imprimat de editor de-

(1) *Analele Academieĭ Române.* Seria II. Tom. II, pagina 27.
(2) *Analele Academieĭ Române.* Seria II. Tom. II.

cât cărţile VIII, IX şi X, carĭ cuprind material istoric dintre aniĭ 1453 până la 1789.

Prin traducerea în românesce, regretatul nostru coleg, d-l A. Papadopol-Calimach a adus un serviciŭ meritos tuturor istoricilor noştri. Valórea istorică a luĭ Atanasie Comnen Ipsilant este apreciată elogios şi de editorul operiĭ sale (Vedĭ πρόλογος τοῦ ἐκδότου, pag. 1—14).

De acéstă părere este şi d-l C. Satha, exprimându se asupra valóreĭ lucrăriĭ luĭ Ipsilant în termeniĭ următorĭ: «Cele maĭ importante însă cunoscinţe despre situaţia politică şi bisericéscă a poporuluĭ grec de sub Turcĭ ni le procură mult eruditul doctor Atanasie Ipsilant în *Memoriile* luĭ istorice (1453—1789). După tótă siguranţa activul scrietor avênd sub ochĭ codiciĭ Patriarchatuluĭ ne-a predat chronologic în special întîmplările bisericescĭ de la Partenie I până la Procopie, istorisind în trécĕt şi cele înainte de el». (1)

Noĭ Româniĭ, după capitulaţiĭ, am fost în cele maĭ strînse raporturĭ cu Constantinopolul, şi, după părerea mea, de acolo vom puté cu timpul adunà mult material preţios pentru istoria nóstră naţională. N'aŭ fost fapte, n'aŭ fost date şi evenimente însemnate, în acéstă epocă (1457—1789), carĭ să nu fie strîns legate de Constantinopol.

De aceea lucrarea luĭ Ipsilant în genere şi traducerea pericopelor privitóre la Românĭ în special aŭ valórea lor între Românĭ.

Nu asupra acesteĭ cestiunĭ mĭ-am propus a vĕ întreţiné acum, stimaţĭ colegĭ, ci asupra altor cestiunĭ ce rees tot din scrierea luĭ Atanasie Comnen Ipsilant.

Cetind şi eŭ Chronicul luĭ Ipsilant am extras din el notiţe privitóre la viéţa şi activitatea literară a autoruluĭ, la situaţiunea *Ţĕrilor-Românilor* în epoca Fanarioţilor, şi la abusurile ce făceaŭ aceştĭ precupeţĭ de Domniĭ. Vĕ voiŭ expune dar, după Atanasie Comnen Ipsilant, următórele cestiunĭ: 1). Cine este acest scrietor. 2). Care este starea Principatelor, administrativă, economică şi socială pe timpul Fanarioţilor, şi 3). Prin ce mijlóce parveniaŭ a se suì pe scaunele domniatelor din Moldova şi Valachia Fanarioţiĭ şi care erà ultimul motiv al preocupărilor lor ca Domnitorĭ.

I. Nicĭ un scrietor grec literat n'a scris până acum biografia acestuĭ bărbat învĕţat—Atanasie Comnen Ipsilant,—după cât sciŭ eŭ. Erà însă un om cult şi priceput în afacerile omenescĭ şi în special cunoscĕtor adânc al abusurilor turcescĭ şi fanariotice şi dar în putinţă de ajudecà şi criticà mersul de pe atuncĭ al afacerilor din Orient.

(1) Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη. Vol. III, pag. 23, introducere.

Din opera sa am cules maĭ multe fapte şi date despre el şi pe carĭ îmĭ propun a vi le expune pe scurt, descriindu-ĭ viéţa şi activitatea sa, cu acéstă ocasiune, aşà după cum el singur vorbesce despre sine.

Aceste puţine date şi fapte ne vor interesà mult, pentru că tótă activitatea sa este strîns legată de evenimentele petrecute în ţĕrile locuite de Românĭ.

Nu se póte sci precis data nasceriĭ sale, deşì rĕposatul nostru coleg, d-l A. Papadopol-Calimach o pune la 1711; se cunósce însă cu exactitate durata activităţiĭ sale politice şi literare, şi care cuprinde aprópe întreg secolul al XVIII-lea. Despre originea sa ne spune: «'Εγὼ δέ εἶμαι Κομνηνὸς ὄχι ἐκ γραμμῆς ἀρσενικῆς, τῆς ἤδη ὁλοτελῶς ἐκλειψάσης, ἀλλ' ἐκγραμμῆς θηλυκῆς, τό ὁποῖον εἶναι συγχωρημένον τὴν σήμερον εἰς τὴν Εὐρωπην τὸ νὰ ἐπονομάζηται τινὰς δηλαδὴ μὲ τὸ γένος καὶ τὸ πατρικόν καὶ τὸ μητρικόν του...» «Eŭ sunt Comnen, nu din linie bărbătéscă care lipsesce dejà cu totul, ci din linie femeéscă, ceea-ce este permis astăḑĭ în Europa, ca să se numéscă cine-và cu némul şi al păriteluĭ şi al mumeĭ sale.» (Τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν, pag. 8.) El ne maĭ spune că David (Comnen) VIII, Împĕrat al Trapezunduluĭ, a fost decapitat de Sultanul Mehmet împreună cu ceĭ şépte fiĭ aĭ sĕĭ şi ast-fel a dispărut familia Comnenilor în linie bărbătéscă. (Op. cit., pag. 7—11.)

N'am putut constatà iarăşĭ din opera sa, pentru ce se numesce şi Ipsilant, şi ce înrudire aveà cu acéstă familie.

Vorbind despre mânăstirea Barnoschi din Iaşĭ, că e închinată la Sf. Mormînt, spune iarăşĭ despre el următórele: «1724 Διέτριψα κἀγὼ ἐν ἀυτῷ μειράκιον ὢν καὶ παιδευόμενος τὰ ἐγκύκλια ὑπὸ τῷ ἐν πρεσβυτέροις διδασκάλῳ Ναθαναὴλ Χίῳ τῷ Καλλονάρῃ ἀπὸ ἔτους 1724 μέχρι ἔτους 1727, καὶ καθ' ὅ ἐμαζιλεύθη ὁ ἡγεμὼν τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Τζιχάνης ὁ 'Ρακοβιτζας καὶ ἐγένετο ἀπὸ δραγομάνος Γρηγόριος ὁ Γκίκας, καὶ συνεπῆλθε καὶ ὁ διδάσκαλος σὺν τῷ κάθαιρεθέντι 'Ηγεμόνι. Ἦν γὰρ διδάσκαλος τῶν τεσσάρων αὐτοῦ ὑιῶν. Εγὼ δε ἔμεινα ἐν Ἰασσίῳ παρὰ τῷ συγγενῆ Ἰωάννῃ Ἄγᾳ τῷ Ὑψηλάντῃ, προσμένων τὸν μακαρίτην γεννήτορά μου Θεόδωρον, ἐλθεῖν μέλλοντα μετὰ τοῦ νέου 'Ηγεμόνος μὲ τὸ ὀφφίκιον τοῦ καμαράση τῶν 'Οκνῶν.» «Am petrecut şi eŭ în ea (în mânăstirea Barnoschi), când eram copil şi învĕţam cunoscinţele enciclice de la cel între presviterĭ profesorul Natanail Hiul Calonari, de la anul 1724 până la 1727, când s'a mazilit Domnul Moldoveĭ Mcihail Cehan Racoviţă şi s'a făcut (Domn) din dragoman Grigorie Ghica şi s'a dus şi profesorul împreună cu Domnul mazilit. Erà profesor celor patru fiĭ aĭ sĕĭ. Iar eŭ am rĕmas în Iaşĭ la ruda mea Ioan Aga Ipsilant, aşteptând pe fericitul meŭ născĕtor Teodor, care erà să vină cu noul Domn, în slujba de cămăraş al ocnelor.» (Op. cit., pag. 137.)

De aicĭ se vede cu probabilitate, că Ipsilant trebue să se fi născut între aniĭ 1712—1715, pentru că la 1724 erà în stare de a învĕţà sciinţele enciclice orĭ gimnasiale de pe atuncĭ.

Tot în acest an, el vine din Constantinopol, spre a-şĭ continuà cu acelaşĭ profesor cursul studielor sale, în Iaşĭ. «Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπῆλθον κἀγὼ ἐν τῷ Ἰασσίῳ, φθάσας κατὰ μῆνα Ἰούνιον ἐπὶ παιδίᾳ τῆς ἑληνικῆς γλώσσης παρὰ τῷ διδασκάλῳ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Ῥάκοβιτζα βοεβόδα τῷ ἱερομονάχῳ Χίῳ τῷ Κολλονάρῃ.» «In acel an m'am dus şi eŭ la Iaşĭ, ajungênd în luna luĭ Iunie, pentru ca să învĕţ limba grécă la profesorul Domnuluĭ Moldoveĭ Mihail Racoviţă Voevod, la ieromonahul Hiot Callonari.» (Op. cit., pag. 322.)

De aicĭ se maĭ constată pentru noĭ că în Iaşĭ, pe lângă şcóla grécă domnéscă, maĭ eraŭ şi alte şcolĭ private ca acésta din mânăstirea Barnoschi şi unde se educaŭ fiiĭ Domnitoruluĭ şi aĭ persónelor maĭ nobile. Profesorĭ privaţĭ aveaŭ multe familiĭ boerescĭ.

La 1728 plécă din Iaşĭ în Constantinopol, spre a-şĭ continuà iarăşĭ studiile: «Τούτῳ τῷ ἔτει ἀπῆλθον κἀγὼ ἀπὸ Μολδαβίας εἰς τὴν πόλιν καὶ ἠκολούθουν τὰ μαθήματά μου παρὰ τῷ αὐτῷ Ναθαναὴλ Χίῳ τῷ Καλλονάρῃ μετὰ τῶν Πεϊζαδέδων τοῦ μαζιλευθέντος Μιχαὴλ Ῥἄκοβιτζα βοεβόδα, οὗτινος ματὰ τὴν μαζιλίαν ἐλθὼν ὁ πατὴρμου εἰς τὸ Γίασι πάλιν καμαράσης τῶν Ὀκνῶν, μὲ ἐκράτησε παρ' ἑαυτῷ διὰ τὸν χειμόνα.» «In acest an am plecat şi eŭ din Moldova în Constantinopol şi am urmat lecţiunile mele la Natanail Hiotul Callonari, cu beizadelile mazilituluĭ Michail Racoviţă Voevod, după a căruĭ mazilire venind părintele meŭ la Iaşĭ iarăşĭ cămăraş al ocnelor, m'a ţinul la el, din causa ierniĭ.» (Op. cit., pag. 326.)

Acum maĭ scim că sub Fanarioţĭ ocnele eraŭ încredinţate la Grecĭ, în cariĭ nu maĭ aveaŭ încredere Domniĭ Fanarioţĭ. După ce Comnen Ipsilante îşĭ termină studiile enciclice la Iaşĭ şi la Constantinopol, se duce în Occident, spre a-şĭ desăvîrşì cultura în Universităţile de acolo. «Τούτῳ τῷ ἔτει 1731, κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον, ἀπάρας τῆς γειναμένης καὶ διελθὼν διὰ τῆς Σμύρνης, Λιβόρνου, Φλωρεντίας, Βονωνίας καὶ Φερράρας ἔφθασα εἰς τὴν Βενετίαν ἐπὶ παιδίᾳ φιλοσοφίας τε καὶ ἰατρικῆς, ἐν τε Παταβίῳ, Βονωνίᾳ τε καὶ Φλωρεντίᾳ διὰ τὴν πρᾶξιν τῆς ἰατρικῆς.» «In acest an 1731, în luna luĭ Aprilie, părăsind locul nasceriĭ şi trecênd prin Smirna, Livorn, Florenţa, Bononia şi Ferara, am sosit la Veneţia ca să învĕţ filosofia şi medicina şi în Patavia şi Bononia şi Florenţa pentru practica medicineĭ.» (Op. cit., pag. 332.)

Prin urmare Atanasie Comnen Ipsilant dispuneà de mijlóce pentru a se educà şi în Apus, iar acestea de sigur stórse de la Românĭ de către tatăl sĕŭ, şeful ocnelor. Ipsilant stă în străinătate până la 1738,

în care rĕstimp ne spune că a vĕḑut, în Veneţia, la 1734, pe vĕduva Dómnă a luĭ Ştefan II Cantacuzino, în o stare de miserie mare, trăind din mila altora: «Εἶδον αὐτήν (1734) ἐγὼ ἐν Ἐνετίῃσι ζῶσαν διέλεους τῆς ἀριστοκρατείας καὶ κατοικοῦσαν ἐν οἴκῳ τινι τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ῥωμαίων.» «Am vĕḑut-o şi eŭ în Veneţia la 1734, trăind din mila aristocraţieĭ şi locuind în o casă a bisericiĭ Grecilor.» (Op. cit.)

In 1738 iea titlul de doctor în medicină şi filosofie: «Δοττορισθεὶς εἰς ἰατρικήν καὶ φιλοσοφίαν ἐν Παταβίῳ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος,» «luând doctoratele în medicină şi filosofie în anul trecut, am venit în pămîntul natal în acest an, la Ianuarie în 16.» (Op. cit., pag. 243.)

In anul 1744 îl găsim ca doctor primar al luĭ Ragip-paşa, guvernatorul Egiptuluĭ, şi când ne descrie situaţiunea plină de amărăciune şi durere a Patriarchatuluĭ şi a chreştinilor de acolo: «Τούτῳ τῷ ἔτει Μαΐου 8 ἀνεχώρησα κἀγὼ τὸ τέταρτον μετὰ τοῦ Ραγιπ-πασσᾶ Ἡγεμόνος Αἰγύπτου γενόμενος ἀρχιατρός του. Εὗρον ἐκεῖσε πατριάρχην Ἀλεξανδρείας Κοσμᾶ τὸν ἀπὸ Πισιδίας πενέστατον καὶ χρέη ϐαρυτάτῳ ὑποκείμενον, καὶ μόλες ἀποζῶντα διὰ τὸ δυσϐάστακτον χρέος τοῦ θρόνου, οὐκ ἐξαρκοῦντος τοῦ πατριαρχικοῦ ἐισοδήματος οὔτε κἂν εἰς τὴν πληρωμήν τοῦ τόκου τῶν κεφαλαίων. Τά τε πατριαρχικὰ σπίτια καὶ ἄλλοι οἶκοι καὶ ἐργαστήρια, ἀφιερώματα τοῦ θρόνου ἐπηπείλουν κρημνισμόν...» «In acelaşĭ an, Maiŭ 8, am plecat şi eŭ a patra óră cu Ragip-paşa, guvernatorul Egiptuluĭ, fiind primul sĕŭ doctor. Am găsit acolo patriarch al Alexandrieĭ pe Cosma din Pisidia, fórte sărac şi supus la cea maĭ grea datorie şi abià aveà din ce trăì, din causa greleĭ datoriĭ a scaunuluĭ, nefiind suficiente veniturile patriarchatuluĭ nicĭ măcar la plata procentuluĭ capitaluluĭ. Şi casele patriarchale şi alte locuinţe şi proprietăţĭ afierosite scaunuluĭ ameninţaŭ cu cădere.» (Op. cit., pag. 352.)

Acésta erà situaţiunea Bisericiĭ Patriarchatuluĭ ortodox din Alexandria, cu tóte veniturile ce aveà din Principate şi de pe aiurèa. Causele sunt multiple, iar cele principale eraŭ simonia şi politica seculară a Turcilor de a luà prin silă averile chreştinilor, sub diferite pretexte.

La 1748 îl găsim în Constantinopole, când refusă un dar ce i s'a făcut, un loc de casă în insula Halche de către Metropolitul Chalcedonuluĭ. La 1750 ni se spune că: «suspendat din egemonia Aidinuluĭ, Ragip-Paşa, din causa ureĭ Viziruluĭ de acum, am plecat din Magnesia de la Meandru la 24 Noyembre şi am călĕtorit în mijlocul iernii cu mare şi grea anevoinţă şi am intrat la Urfa, numită din vechime Edesa, la 8 Februarie al anuluĭ următor, necăjind pe drum două lunĭ şi treĭ-spre-ḑece ḑile.» (Pag. 365.) La 1752 este cinstit cu Schevofilaxia mareĭ Bisericĭ din Constantinopol: «Τούτῳ τῷ ἔτει Ιουλίου 26 ἡμέρᾳ Δευτέρᾳ ἔγεινα Σκευοφυλαξ τῆς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας μητρὸς καὶ εὐεργέτιδὸς μου.»

«In acest an la Iulie în 26, ḑiua Marţĭ, am fost făcut Schevofilax al mareĭ Bisericĭ a luĭ Christos, maica şi bine-făcĕtórea mea.» (Op. cit., pag. 383.)

Iar în anul următor iea parte în Constantinopol la reforma şcóleĭ patriarchale şi în hotărîrea dată de Sinod i se dă titlul: «ὁ εὐγενέστατος ἄρχων μέγας Σκευοφύλαξ καὶ ἀρχιατρὸς κύριος Ἀθανασάκις Ἡψηλάντης.» «Prea nobilul boer, marele Schevofilax şi prim doctor domnul Atanasache Ipsilant.» (Op. cit., pag. 386).

La 1764 erà mare spătar în Bucurescĭ: «Ἤμουν μέγας Σπατάρης εἰς Βουκουρέστι. Ἔγραφα ἱκανὰ τῷ Σπαθάρῃ Γεωργίῳ διὰ τὴν τοῦ τόπου κατάστασιν, καὶ ἔγραφα τὰ εἰκότα τῷ Αὐθέντι. Ἀλλ'ὁ Στάθης καὶ ὁ Δημήτριος Φωτίου δὲν ἀφῆκαν τὸν Στέφαν-βοδα νὰ ἐνεργήσῃ τὰ γραφόμενα καὶ ἀπεκρίθησαν κάυτοί τε καὶ ὁ Αὐθέντης τῷ Σπαθάρῃ Γεωργίῳ ἀναιροῦντες τὰ παρ' ἐμοῦ γραφόμενα.» «Eram mare Spătar la Bucurescĭ. Am scris în de-ajuns Spătaruluĭ Gheorghe pentru situaţiunea ţĕriĭ şi am scris cele ce se cuveniaŭ şi Domnuluĭ. Dar Stati şi Dimitrie al luĭ Fotie n'aŭ lăsat pe Ştefan Vodă să pună în lucrare cele scrise şi aŭ rĕspuns şi aceştia şi Domnul Spătaruluĭ Gheorghe combătênd cele scrise de mine.» (Op. cit., pag. 401.)

Unde va fi rătăcită acea scrisóre a luĭ Ipsilant despre starea ţĕriĭ din 1764 şi ce se cuprinde în ea, nu scim. Viitorul póte ne va da la lumină şi acéstă lucrare a sa de preţ póte pentru noĭ.

La 1765 se revoltă Bucureştenii pentru greutăţile dărilor, dar Domnul Ştefan-Vodă Racoviţă prinde pe patru din capiĭ revolteĭ şi-ĭ ucide, apoĭ spre a-şĭ salvà situaţiunea, trimite banĭ şi darurĭ însemnate Viziruluĭ Moldovangi, dar nu reuşesce, deşì i se ieaŭ darurile. Maĭ scrie şi Spătaruluĭ Ipsilante ca să mijlocéscă eliberarea celor închişĭ şi să se maĭ uşureze darea lunară a sfertuluĭ de la 110 pungĭ la 80. Ipsilant reuşesce în acésta, dar tot în zadar, pentru că focul se aprinsese dejà. (Op. cit., pag. 404.) De acì se maĭ constată că sferturile, orĭ cele treĭ lunĭ, când se cereaŭ dările de la locuitorĭ, ajunsese pe timpul Fanarioţilor de o lună, aşa că pe an eraŭ 12 sferturĭ. Iar dările pentru un sfert eraŭ mult maĭ marĭ decât înainte pentru treĭ lunĭ. Cu timpul sferturile eraŭ aprópe îndoite. Ipsilant este luat în expediţiunea asupra Ruşilor ca interpret de către Turcĭ, dar ivindu-se ciuma în lagăr, şi arḑêndu-ĭ şi casa sa în Constantinopol, a cerut voe Viziruluĭ de a se întórce în Constantinopol şi a sosit pe mare la Neohor, la casa sa, «ὅθεν διὰ θαλάσσης ἔφθασα εἰς τό Νεοχωρίον, εἰς τὸ σπίτι μου.» (Op. cit., pag. 461.)

Pe la 1776 îl aflu în Constantinopol ca Dragoman al Patriarchatuluĭ, când trimete o sumă de archereĭ sinodiştĭ, cariĭ se rĕsvrătiră

contra Patriarchuluĭ Sofronie, pe la Eparchiile lor. «Εἶπον τό νὰ πηγαίνουν εἰς τὰς Ἐπαρχίας των, ὁ ἀπὸ Κρήτης Κυζίκων Γεράσιμος, ὁ Θεσσαλονίκης καὶ ὁ Ἀθηνῶν....» «le-am poruncit să se ducă la Eparchiile lor, al Chiriculuĭ Gherasim din Creta, al Tesaloniculuĭ şi al Atenelor». (Op. cit., pag. 559.)

Erà dar în Patriarchat cu mare influenţă pe aceste timpurĭ.

Fiind om cult şi bine apreciat de Turcĭ pentru abilitatea sa politică, îl ieaŭ ca dragoman la pertractarea păciĭ dintre Ruşĭ şi Turcĭ în 1778 şi ca om experimentat în afacerĭ diplomatice i se încredinţéză redactarea tractatuluĭ. Iată acéstă pericopă în tótă întinderea eĭ:

«Dar pentru desbaterea articolelor condiţiunilor păciĭ le trebuià Turcilor un dragoman şi aŭ hotărît la *Musaveren* (Sfatul autorităţilor, Turcescĭ), fiind presinte Muftiul şi Carascheriḑiĭ, ca să mĕ trimită pe mine. Decĭ chemându-mĕ Reiz Atif-Zadis Omer-efendi de atuncĭ mĭ-a ḑis: Fiind-că şi elgiul Stachiel nu termină nicĭ o afacere, ci pentru tóte cestiunile spune că va scrie la Curtea luĭ şi de atuncĭ aŭ trecut doĭ anĭ întregĭ, Pórta a hotărît *Muchĭalemen* (Congres), şi tu eştĭ orînduidragoman la *Muchĭaleme,* ca Romeŭ credincios Împĕrăţieĭ, experiment tat în afacerile eĭ şi cunoscĕtor şi de limbele Europeĭ şi de starea Regatelor eĭ. Am voit să mĕ abţin şi din causa ciumeĭ ce predominà marina (fiind-că mĭ-a spus că trebue să mĕ duc cu Capetan-paşa) şi pentru nedestoinicia mea. Mĭ-a rĕspuns că împotrivirea este zadarnică şi că trebue s'o primesc acésta spre gloria mea, pentru că am fost ales, şi că s'a dat deja sciinţă Împĕratuluĭ despre alegerea mea, apoĭ că opunerea mea este şi primejdiósă. Am întrebat atuncĭ, unde este locul Congresuluĭ (Muchĭalemuluĭ) şi mĭ-a rĕspuns: pe care-l va alege la litoralul Măriĭ în Crimea Romanţov. Şi mĭ-a orînduit pentru cheltuélă 2.000 leĭ. M'am dus decĭ la Muftiul Iram-efendi şi la Cazascherul Rumeli Mullac-trizadè-efendi rugându-ĭ ca să mĕ scape de acésta. Şi mĭ-aŭ rĕspuns aceştia: că la *Musaveren* (sfat) eĭ însuşĭ aŭ spus Viziruluĭ Ochĭuz-Mehmet-paşa că bine s'a propus numele meŭ împreună cu alţiĭ şi că eŭ trebuià să fiŭ orînduit». (Op. cit., pag. 567.)

Acésta însémnă că Comnen Ipsilant erà capabil şi cunoscut ca om erudit şi experimentat în afacerile politice.

In 1779 vine în Bucurescĭ: «Τούτῳ τῷ ἔτει Ἰουνίου ιζ' ἀνεχώρησα ἀπὸ τὴν πόλιν διὰ τὸ Βουκουρέστι, μὲ τὸ νὰ μὲ ἐζήτησε ἐκεῖ ὁ ἡγεμονεύων αὐθέντης Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης βοεβόδας.» «In acest an, la Iunie în 17, am plecat din Constantinopol la Bucurescĭ, pentru că m'a chemat acolo Domnul stăpânitor Alexandru Ipsilant Voevod.» (Op. cit., pag. 616.)

De bună sémă că Comnen Ipsilant erà rudă cu Domnul şi dar om de tótă încrederea, pentru aceea l-a chemat pe lângă el; apoĭ îl găsesc

că la anul 1780 a fost învitat de Domnitorul Alexandru Ipsilant să-ĭ concépă un chrisov pentru tótă averea sa mişcătóre şi nemişcătóre, din Bucurescĭ şi din alte părţĭ ale ţeriĭ, cum şi asupra clădirilor sale şi Comnen Ipsilant iĭ şi face un asemenea chrisov, pe care-l întroduce în chronicul sĕŭ, de la pag. 620—625. (Op. cit., pag. 620—625.)

Tot în acest an 1788, îl găsesc în Constantinopol, unde Domnul Mavrogheni iĭ scrie să reclame de la Michaĭ-Vodă 150 de pungĭ de banĭ, dar Ipsilant, sciind că Domnitoriĭ se socotise şi se achitase între eĭ, n'a maĭ început procesul (Op. cit., pag. 684.) Apoĭ îl maĭ întîlnim ca garant în Constantinopol pentru un numĕr mare de sărmanĭ, de la carĭ Pórta cereà o cantitate de argint brut, pentru a tăià monede noĭ, şi eĭ, neavênd, aŭ fost aruncaţĭ în închisorĭ turcescĭ. (Op. cit., pag. 694.)

Ultima amintire despre el se face cu ocasia immânăriĭ de către Comnen Ipsilant a arzuluĭ de numire de către Pórtă a Patriarchuluĭ ecumenic Antim. (Op. cit., pag. 704.)

Nu se cunósce precis nicĭ data morţiĭ luĭ, dar putem conjecturà ca să fi încetat din viéţă după anul 1790. Din aceste notiţe positive existente în Chronicul sĕŭ, ne putem face o idee clară despre activitatea vieţiĭ acestuĭ învĕţat şi meritos bărbat. Tot odată maĭ putem adăogà, că erà om drept, corect, independent şi că Chronicul sĕŭ este oglinda ce-l representă cu tóte calităţile sale bune saŭ rele. Pentru noĭ Româniĭ în special are valóre scrierea sa, pentru că ne dă în culorile cele maĭ viĭ şi variate viéţa destrăbălată a Domnitorilor Fanarioţĭ şi a acoliţilor lor; ne expune peripeţiile şi luptele candidaţilor la Domnie, intrigile şi din ţéră, dar maĭ ales culisele secrete ale palatelor din Constantinopole, unde se discutà cu aprindere interesată şi se hotărà, ca aceluia să i se deà Domnia care ar oferì o câtime maĭ mare de banĭ.

Timp de un secol fórte puţine excepţiunĭ întâlnim de la acéstă normă adoptată de Turcĭ, şi atuncĭ provenià nu din partea Fanarioţilor orĭ a Turcilor, ci a împrejurărilor politice, când nu se numiaŭ Domnĭ pe banĭ.

Datele şi faptele citate de Atanasie Comnen Ipsilant în Chronicul sĕŭ, între aniĭ 1453 până la 1720, am observat că sunt de o mică valóre, pentru că sunt şi scurte şi pe icĭ colea greşite chiar, apoĭ şi cu lipsurĭ; pe când de la 1720 până la 1789 aŭ o importanţă mare, căcĭ el singur ne declară că scrie ceea-ce a vĕḑut însuşĭ cu ochiĭ şi cunósce de aprópe. De aceea pentru timpurile de tristă amintire, ale epoceĭ fanariote, Ipsilant este fântîna cea maĭ sigură, de unde se pot scóte fapte şi date pentru acest rĕstimp. — Acestea despre viéţa luĭ Ipsilant.

II. După ce am vĕḑut biografia autoruluĭ Chroniculuĭ, este, cred, bine să constatăm, cu doveḑĭ extrase tot numaĭ din scrietorĭ Grecĭ, care erà situaţiunea politică, economică, socială şi bisericéscă a acestor nenorocite Principate sub Fanarioţĭ, în tot secolul XVIII? Cel ce a descris maĭ bine abusurile săvîrşite de Domniĭ Fanarioţĭ scim că a fost Zallony, ale căruĭ observărĭ şi apreciărĭ asupra lor mulţĭ le-aŭ pus la îndoială, sub pretext că ar fi scrise din interes politic contra Fanarioţilor, de aceea eŭ nicĭ nu voiŭ cità nimic din el, ci mĕ voiŭ restrînge numaĭ la aprecierile literaţilor Grecĭ, spre a evità orĭ-ce bănuélă.

Scrierea luĭ Marcu Filip Zallony pórtă titlul: *Essai sur les Fanariotes, où l'on voit les causes primitives de leur élévation aux Hospodariats de la Valachie et de la Moldavie, leur mode d'administration et les causes principales de leur chute. Suivi de quelques réflexions sur l'état actuel de la Grèce. Marseille 1824.*

Iată în primul loc cum descrie învĕţatul grec Satha, unul din ceĭ maĭ profunḑĭ cunoscĕtorĭ aĭ istorieĭ grecescĭ din secolul al XVIII, şi scrietor de valóre, recunoscut în tótă Europa. El ḑice, între altele, despre aceste timpurĭ:

«In acea epocă situaţiunea acesteĭ bogate Egemoniĭ de la Dunăre (adecă a Valachieĭ) se aflà într'o stare de jale, devenind teatrul de nesaţiŭ al candidaţilor la domnie (1730). Şi în Valachia şi în Bizanţ, Greciĭ şi indigeniĭ, divisaţĭ în douĕ tabere egale, se luptaŭ vrăjmăşesce între eĭ şi usaŭ de tot ce-ĭ permis şi nepermis spre a-şĭ săturà poftele. Uniĭ chiar, respectând drepturile ţĕriĭ, cereaŭ ca, după obiceiŭ, numaĭ să se confirme Domnul de către Pórtă, când candidatul erà ales de ţéră, şi ca ast-fel se propuneà fiul rĕposatuluĭ Constantin Mavrocordat, deşì erà numaĭ de 18 anĭ, şi purtând un nume nu de cătră toţĭ Valachiĭ iubit. Iar partea opusă, neconsiderând întru nimica nicĭ drepturile ţĕriĭ, nicĭ relele ce ar resultà din desfiinţarea acestor prerogative, făceà tot posibilul ca să împedice voinţa alegĕtorilor localĭ, şi propuneà la Pórtă pe Michail Racoviţă, demonstrându-le autorităţilor turcescĭ, ca Domnul Principatelor să fie numit ca şi un paşă, adecă candidatul ce ar da maĭ mult. Şi pentru un moment s'aŭ arĕtat învingĕtorĭ ceĭ dintâĭ, numindu-se Constantin Mavrocordat. Dar partida opusă nedesnădăjduindu-se de loc prin acéstă nereuşită, cu maĭ mare curaj continuà combătênd pe Domn. Apoĭ folosindu-se de schimbarea întîmplată atuncĭ în Constantinopol — se schimbase Sultanul —, aŭ reuşit a-l detronà pe acela — domnind numaĭ 20 de ḑile — şi prin banĭ să fie numit Domn Valachieĭ Racoviţă. Dar şi Mavrocordătesciĭ cu maĭ mult zel opunêndu-i-se, aŭ parvenit, nu după mult timp, să rĕstórne pe cel

ce-ĭ răpise tronul şi să reià Domnia, — nu maĭ mult acum ca conducĕtor al poporuluĭ, ci ca un usurar or precupeţ şi pătat de sângele creştinilor. Cea dintâĭ victimă a acestuĭ al doilea triumf al partideĭ luĭ Constantin Mavrocordat a fost protectorul cel maĭ puternic al luĭ Racoviţă — Constantin Ventura — ucis.»

Aşà se luptaŭ de la tronurĭ, divisaţĭ în partide, iar ca arme de luptă aveaŭ: intrigile, corupţiunea caracterelor şi baniĭ. Nu pentru a guvernà cu dreptate un popor, luà Domnia un Fanariot, ci pentru a stórce banĭ, a jefuì şi proscrie averile ómenilor avuţĭ din ţéră. Numaĭ la acésta ţintiaŭ. (1)

Se scie apoĭ că Constantin Daponte (numit în urmă Chesarie) a trăit între Româniĭ ambelor Principate ḑecĭ de anĭ şi şĭ-a petrecut viéţa sa maĭ mult în Bucurescĭ şĭ Iaşĭ, între aniĭ 1735—1780. Acest scrietor abundent, în multe părţĭ din scrierile luĭ, multiple şi variate, descrie cu multă amărăciune sufletéscă starea miserabilă a acestor Principate. Reproduc acum numaĭ o mică parte din o epistolă a sa adresată boeruluĭ Român Constantin Dudescu. El ḑice între altele:

«Gloria Domnitorilor a fost Valachia, dar nenorocită Valachie! Unde maĭ este acum sfinţenia prea sfinţiţilor tĕĭ Archereĭ? Unde ĭ măreţia vechilor tĕĭ Domnitorĭ? Unde-ĭ slava boerilor tĕĭ de maĭ înainte? Unde maĭ este unirea şi dragostea cea către Christos şi către aprópele a creştinilor tĕĭ din trecut? Pentru că s'a îmmulţit fără-de-legea şi s'a rĕcit dragostea mulţimiĭ.

«De aceea acum satele tale sunt pustiĭ, palatele ruinate, lăsate în părăsire mânăstirile; s'a dus, a dispărut acea mulţime nenumĕrată a locuitorilor; s'a perdut bogăţia boerilor, s'a înjosit onórea Domnitorilor, s'a ridicat respectul către Archereĭ, s'a stins lumina celebrităţiĭ, s'a uscat rîul îmbelşugăriĭ, s'a veştejit flórea vivacităţiĭ, s'a călcat în picióre strugurile veselieĭ, s'a secerat paiul cumpeneĭ dreptăţiĭ, a căḑut, a căḑut Valachia, oraşul cel mare. De aceea acum sunt domniĭ anuale şi domniĭ cu miĭ de pungĭ şi mucarerurĭ cu sute de pungĭ. De aceea acum sémenĭ ḑece şi secerĭ una, şi câte odată nicĭ una......» Apoĭ continuă:

«De aceea Craiova maĭ s'a turcit, iar Valachia se apropie de acésta. Te preumbli şi veḑĭ că ară şi întrebĭ: a cuĭ este arătura? — A luĭ Mustafa-aga! îţĭ rĕspund. Veḑĭ că sémĕnă şi-ĭ întrebĭ şi-ţĭ rĕspund: — A luĭ Ibraim-aga. Seceră şi-ĭ întrebĭ şi-ţĭ spun acelaşĭ lucru. Veḑĭ oĭ,

---

(1) Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη ὑπὸ Σάθα, Vol. III, pag. 29—30.

caĭ şi-ĭ întrebĭ şi-ţĭ rĕspund tot aşà. Las de a maĭ vorbì de bălţĭ şi grădinĭ şi case, tóte sunt turcescĭ.....

«Vino acum (se adreséză către Constantin Dudescu), îţĭ ḑic, să privim acum ţéra, şi veĭ auḑì maĭ multe decât cele ce ţĭ-am spus şi veĭ plânge împuţinarea ţĕriĭ, obosiţĭ de munca ḑileĭ şi aceĭ puţinĭ compatrioţĭ aĭ tĕĭ, suferind tot felul de greutăţĭ. Staŭ, fraţilor, adese-orĭ şi mĕ minunez cum putem să maĭ mâncăm şi să bem, când fraţiĭ noştri sunt flamânḑĭ, când ceĭ evsevioşĭ mor de fóme şi sunt striviţĭ de ceĭ necredincioşĭ. Nu-mĭ daŭ séma cum putem să dormim şi nu ne trezim de strigătele ţĕranilor, de vaetele femeilor, de plânsetele copiilor şi de suspinurile ómenilor, de răcnetele săracilor ce strigă către Dumneḑeŭ..... (1)

Acestea ni le spune Daponte pe la jumătatea seculuĭ XVIII, despre Valachia. Şi Moldova erà tot în acéstă stare de miserie. Iată ce ne spune acum şi Atanasie Comnen Ipsilant despre corupţiunea moravurilor şi a datinilor nóstre vechĭ strămoşescĭ de către şléhta fanariotă Bizantină:

«Bună şi folositóre este hotărîrea Sultanuluĭ Ahmet, ca să deà adecă voe boerilor să-şĭ alégă eĭ Domn. Turciĭ aşà aŭ găsit-o acésta şi o voiaŭ şi o conservaŭ. Noĭ însă (adecă Greciĭ fanarioţĭ), ĭ-am obicĭnuit ca să nu facă ceea-ce sciaŭ eĭ cuviincios şi regulat, după prerogativele loculuĭ, ci altele maĭ nouĕ lucrurĭ. Persecuţiunile luĭ Brâncoveanu asupra Domnieĭ luĭ Michaĭ-Vodă (Racoviţă) şi multe altele de felul acestora, nu puţine în urmă, aŭ făcut pe Turcĭ să uite vechile obiceiurĭ folositóre şi să săvîrşéscă inovaţiunĭ pe carĭ noĭ le explicăm. Câte şi câte inovaţiunĭ păgubitóre s'aŭ făcut, din timpul Sultanuluĭ Ahmet până acum, din causa Romeilor (Grecilor fanarioţĭ) şi a celor împreună cu eĭ conlucrătorĭ, cu scop numaĭ ca să céră aceste nenorocite ţĕrĭ pe séma lor! Trec peste istorisirea acestora, ce eŭ le sciŭ, pentru scurtimea cuvîntuluĭ. In genere inovaţiunile luĭ Nicolae (Mavrocordat) şi ale fiuluĭ sĕŭ Constantin Vodă le tac într'adins, pentru ruşinea expuneriĭ. Atât numaĭ ḑic: că Romeiĭ (Greciĭ fanarioţĭ) aŭ afanisit obiceiurile cele vechĭ şi prerogativele lor prea folositóre, ale acestor douĕ Principate, pentru nenorociţiĭ pămîntenĭ....

«De pe timpul sultanuluĭ Mahmut şi a celor-lalţĭ până acum a crescut întru atâta rĕul, în cât a trecut şi marginile nu numaĭ ale umanităţiĭ şi vicleniеĭ omenescĭ, dar încă şi a tot felul de discreţiune.» (Τὰ μετά τήν ἅλωσιν, pag. 262, anul 1704.)

(1) Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη ὑπὸ Σάθα. Vol. III, pag. 59—62.

Acesta-ĭ portretul Ţĕrilor-Românescĭ, zugrăvit cu indulgenţă, póte, de către scrietoriĭ însemnaţĭ Grecĭ. Eŭ mĕ pun adese pe gândurĭ şi nu-mĭ pot explicà cum am putut resistà la atâtea nenorocirĭ un timp atât de îndelungat.

Ce puteam noĭ face, Româniĭ pe atuncĭ, când tóte afacerile de interes naţional se desbăteaŭ şi se hotăraŭ fără noĭ, după ingerinţele viclene şi sumele de banĭ colosale ce se oferiaŭ de către Fanarioţĭ, ca concurenţĭ pentru aceste Domnĭ? Turcilor le convenià admirabil înjosirea acestor douĕ Principate, pentru cuvinte politice şi economice, şi de a exclude de la Domnie pe indigenĭ, evitându-se prin acésta, după părerea lor, răsvrătirile ţĕrilor asupra lor. Apoĭ Fanarioţiĭ fiind Constantinopolitanĭ, pe lângă crescerea şi educaţiunea lor între Turcĭ, îşĭ aveaŭ acolo şi familiile şi tot avutul lor, erà dar o garanţie maĭ mare pentru Turcĭ guvernarea acestor ţĕrĭ prin Fanarioţĭ. De aceea Turciĭ aŭ preferit pe Fanarioţĭ, ca creştinĭ, chiar în locul lor (Turcilor) şi n'aŭ maĭ prefăcut aceste ţĕrĭ în paşalîcurĭ, deşì puteaŭ. Nu se luaŭ ca Domnitorĭ pentru Principate decât acele persóne dintre Fanarioţĭ, al căror trecut şi devotament către Turcĭ erà probat prin îndelungatele serviciĭ la Pórtă, maĭ ales ca Dragomanĭ. Apoĭ numaĭ prin aceştĭ pretinşĭ creştinĭ, puteaŭ Turciĭ stórce atâtea sume înspăimîntătóre din aceste ţĕrĭ. Eĭ nu eraŭ în realitate decât nisce zapciĭ orĭ strîngĕtorĭ de banĭ prin sîlnicie şi fără nicĭ o cruţare. Tot ce s'ar puté numì de cine-và administraţiune, pe tot timpul Fanarioţilor, n'a fost, nu póte fi caracterisată decât ca o perpetuă percepţie de dărĭ, ce se luaŭ sub diferite numirĭ.

Toţĭ aceştĭ strîngĕtorĭ de dabile, de la marele Spătar şi până la cel de pe urmă slujbaş, eraŭ străinĭ de ném, şi adunaŭ banĭ prin tóte mijlócele pentru Domnie şi pentru eĭ. Maĭ ales acest metod îl întâlnesc după anul 1743, când s'aŭ introdus schimbările şi premenirile Domnitorilor, s'aŭ inventat mucarerul şi plata anuală Domnéscă.

Nu eraŭ sigurĭ slujbaşiĭ cât va sta Domnul în scaun, ş'apoĭ maĭ sciaŭ că prin mazilirea luĭ tótă céta slujbaşilor de sub acel Domn trebuià saŭ să se ducă cu el saŭ să-şĭ desfacă tot ce aveà şi să plece din ţéră, alt-fel eraŭ în pericol.

Domnul noŭ venià cu tabĕra luĭ de flămânḑĭ, şi-ĭ puneà imediat în slujbe. Mulţĭ din Domnĭ eraŭ plinĭ de datoriĭ prin Constantinopole şi toţĭ aceĭ datornicĭ eraŭ o clientelă fórte activă pentru numirea şi siguranţa maĭ mare orĭ maĭ mică a Domnitorilor pe scaunele lor. O mare parte din Domnitoriĭ fanarioţĭ sunt înălţaţĭ la acéstă domnie numaĭ prin clientela mare a creditorilor şi favoriţilor lor, Se stinsese

aprópe orĭ-ce urmă de patriotism între Românĭ, prin politica viclénă a Fanarioţilor, prin înrudirĭ cu Greciĭ parvenițĭ, prin cultura grécă, prin admiterea obiceiurilor, moravurilor şi datinelor orientale în locul celor locale, prin influenţĭ morale, prin témă, ameninţărĭ, exilărĭ şi uciderĭ, aşà că maĭ ales Valachia aveà apróре fisionomie grecéscă. Erà grecisată şi boerimea băştinaşă în mare majoritate şi ierarchia şi rĕmăsese numaĭ câţĭ-và boerĭ pe la proprietăţile lor şi ţĕraniĭ românĭ. Ceĭ rĕmaşĭ, Românĭ, eraŭ consideraţĭ ca o massă de exploatat, neavênd pe nimenĭ a o apĕrà de neîncetatele siluirĭ şi jafurĭ. De aceea Româniĭ băştinaşĭ, când nu maĭ puteaŭ suferì poverile grele ale dărilor, emigraŭ şi aceştia într'alte locurĭ, rădicându-se în masse marĭ. Acest fel de emigrărĭ se numesc şi bejeniĭ.

In fine Vlasie I. Baltin, un grec iarăşĭ, traducênd pe Zallony în limba grécă, în introducerea ce face acesteĭ expunerĭ a luĭ Zallony, ḑice:

«In adevĕr, uniĭ din Fanarioţĭ aŭ fost jefuiţĭ de averea lor în Constantinopole; iar alţiĭ şĭ-aŭ perdut şi viéţa. Dar care Fanariot va îndrăsnì în public să numéscă avere a sa aceea, pe care a câştigat-o prădând pe *ţĕranul* din Moldo-Vlachia?» (Veḑĭ: Πραγματεια περὶ τῶν Ἡγεμόνων τῆς Μολδοϐλαχίας, în introducere, pag. 12). Apoĭ maĭ departe iată cum caracteriséză acesta conduita Fanarioţilor: «Fanarioţiĭ nicĭ odinióră n'aŭ respectat cinstea şi bătrîneţea şi nicĭ odată n'aŭ pus preţ pe prietenie, ci tot-deauna aŭ fost ceĭ maĭ nerecunoscĕtorĭ dintre nerecunoscĕtorĭ.

«Neputênd nicĭ odată desfăşurà o agerime de spirit saŭ genialitate, eĭ s'aŭ dedat la intrigĭ ca să prospere şi rîḑênd ironic pe tot cine nu erà Fanariot. Apoĭ Fanariotesele eraŭ pe de altă parte conajutătóre Fanarioţilor prin schimbarea moravurilor femeilor pămîntene ....» (Op. cit., pag. 21).

Cred că ne-am convins acum şi de starea deplorabilă a Ţĕrilor-Române sub regimul fanariot şi de caracterul lor (Fanarioţilor), de aceea mĕ abţin de a maĭ adăogà cevà, lăsându-vĕ sub impresiunea expuneriĭ făcute de ceĭ de o rasă şi un sânge cu eĭ. Greciĭ urĕsc pe Fanarioţĭ.

Dacă am atins acéstă delicată córdă a lireĭ ce nu ne intonéză decât numaĭ note lamentative, în tot trecutul seculuĭ XVIII, acésta am făcut-o pentru cuvîntul, că chiar după un secol apróре de la alungarea lor, ca Domnĭ asupra Românilor, ranele ce ne-aŭ deschis sunt abià ulcerate, iar nu vindecate. Aŭ rĕmas încă în némul nostru, în moravurĭ, în datine şi obiceiurĭ, în apucăturĭ politice şi sociale, maĭ ales prin oraşe, multe resturĭ de netrebnicie, de necorectitudine fanarioto-bisan-

tină. Credința în afaceri, cinstea persónei, corectitudinea în purtare, devotamentul pentru binele obştesc, ideea de sacrificiĭ şi abnegare pentru Patrie şi câte altele, încă nu ni le-am reîmpropriat cu toţiĭ, aşà cum aŭ fost la vechiĭ noştri strămoşĭ. Dacă pretindem că suntem culţĭ şi civilisaţĭ, să aruncăm departe de la noĭ viclenia, pizma, înşelăciunea, căcĭ aceste patimĭ sunt împrumutate de la Bizantinĭ, carĭ le considerau ca virtuţĭ orĭ aptitudinĭ de a parvenì.

Să rĕmânem în obiceiurile şi deprinderile nóstre strămoşescĭ şi atuncĭ şi numaĭ atuncĭ vom fi şi bunĭ cetăţenĭ şi bunĭ patrioţĭ.

III. După ce am vĕḑut şi starea ţĕrilor sub Fanarioţĭ, acum voiŭ maĭ expune numaĭ o singură cestiune înainte de a terminà, spre a se vedé maĭ lămurit însemnătatea Chroniculuĭ luĭ Atanasie Comnen Ipsilant pentru Românĭ. Vĕ voiŭ istorisi care erà mobilul tuturor acţiunilor Domnilor Fanarioţĭ în diferite ramurĭ administrative, judiciare, economice şi sociale, din carĭ va resultà, dovedit pe deplin, că atât Domniĭ Fanarioţĭ orĭ fanariotisaţĭ şi ceĭ asociaţĭ lor nu se cugetaŭ decât la banĭ şi iarăşĭ banĭ şi că tóte cele-lalte fapte de merit aparent eraŭ numaĭ un vestmînt cu care-şĭ acoperiaŭ abusurile, orĭ o jucărie viclénă pentru a înşelà pe naivĭ şi inculţĭ. Odinióră, Demostene strigà de pe tribuna publică la Atena, când cetăţeniĭ gălăgioşĭ şi mândri vorbiaŭ contra luĭ Filip şi făceaŭ fel de fel de proecte, dar ca să se mişce şi ca să contribue cu banĭ la înarmarea ţĕriĭ nu făceaŭ nimic. Demostene le spune cu acéstă ocasiune Atenienilor: Δεῖ, δεῖ χρημάτων, Trebue, trebue banĭ,—pentru a se salvà patria. Asemenea şi Fanarioţiĭ Bizantinĭ sciaŭ că nu pot stà pe scaunele Domniatelor din Iaşĭ şi Bucurescĭ, decât săturând setea de banĭ a Turcilor, începênd de la Sultan şi până la cel din urmă cĭauş, ce venià cu veştĭ în ţéră. Dar după cum ni se spune în poveste, că nimenĭ n'a reuşit a săturà pofta pururea aprinsă de fóme şi sete a luĭ Tantal, tot asemenea nicĭ Domniĭ Fanarioţĭ n'aŭ putut adunà atâta aur din aceste ţĕrĭ spre a satisface pe deplin mulţumirea Turcilor. De aceea pururea se iviaŭ concurenţĭ la Domnie, dând orĭ promiţĕnd a da sume maĭ marĭ decât cel ce sta pe tron numaĭ şi numaĭ de a-ĭ luà locul şi a se îmbogăţì.

Iată acum câte-và exemple de vindere-cumpĕrare a Domniatelor Moldoveĭ şi Valachĭeĭ, petrecute între Turcĭ şi concurenţiĭ Fanarioţĭ. Valachia fiind maĭ mare decât Moldova în secolul XVIII, şi preţul Domnieĭ eĭ erà mult maĭ scump.

In acéstă privinţă, la 1720, Ipsilant Comnen, vorbind despre Domnia luĭ Nicolae Mavrocordat, ḑice: «Ὅσα δὲ ἔπαθον οἱ ἄρχοντες Βλάχοι εἰς αὐτὸ τὸ

διάστιμα, καὶ ταῦτα εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τῆς αὐθεντείας του, τί χρῆ καὶ λέγειν? Τινὰς αὐτῶν ἀνηλεῶς ἐφόνευσε, ἐν οἷς καὶ τὸν Μητροπολίτην Ὀυγγροβλαχίας Ἄνθιμον, νύκτωρ ἀπόπνιξαν εἰς τόν Δούναβιν καὶ τόν Σπαθάρην Μιχαὴλ Καντακουζινόν κτήτορα τοῦ Μοναςτηρίου Κόλτζα·» «Câte aŭ suferit boeriĭ Valachieĭ în acest timp, şi acéstа în aniĭ dintâĭ aĭ Domnieĭ luĭ, ce trebue să le maĭ povestim? Pe uniĭ din eĭ ĭ-a ucis fără de milă, între carĭ şi pe Mitropolitul Ungro-Vlachieĭ Antím, înecându-l nóptea în Dunăre şi pe Spătarul Michail Cantacuzin, ctitorul mânăstiriĭ Colţea». (Pag. 309.)

Despre fratele sĕŭ Ioan Mavrocordat ne spune, că acest Domn a uneltit prin un servitor al sĕŭ şi l-a suspendat şi din Domnie şi în urmă a fost ucis de Turcĭ. «Εὗρε ὅμως τόν τρόπον μὲ ἕνα πιστόν του νεόν, ὄντα εἰς πλησιεστάτην δούλευσιν τοῦ δελφοῦ του, τοῦ νὰ δώσῃ τέλος εἰς τήν Ἡγεμονίαν του καὶ εἰς τὴν ζωὴν του.» «A găsit însă modul prin un tînĕr al sĕŭ credincios, care erà în serviciul cel maĭ de aprópe al frateluĭ sĕŭ, ca să deà sfîrşit şi Domnieĭ şi vieţiĭ luĭ.» (Pag. 307).

Ajung acestea spre a i se caracterisà gradul moralităţiĭ luĭ Mavrocordat, cel întâiŭ Domn fanariot.

La 1733, Grigorie Domnul Moldoveĭ, prin mare dare de banĭ — δόσει πολλῇ χρημάτων — scóte pe Constantin din Valachia şi iea el Domnia aceea. De la acéstă dată a început abusul nesuferit, provocat de Domniĭ Fanarioţĭ şi de setea Turcilor de banĭ, de a se strămutà Domniĭ dintr'un Principat la altul prin dărĭ de banĭ, cum ne spune Ipsilant: «Καὶ ἔκτοτε ἔμαθον οἱ Τοῦρκοι δἰαὐτὰς τὰς δύο Ἡγεμονείας καὶ τὸ Πεντζαϊσὶ ἤτοι ἀλλαγὴν.» «Şi de atuncĭ aŭ inventat Turciĭ pentru aceste douĕ Egemoniĭ şi Benţaisì adecă strămutarea.» (Pag. 337.)

La 1735, nu s'a lăsat Constantin Vodă, ci şĭ-a ţinut cuvîntul dat către Grigorie Ghica la Focşanĭ, că-l va scóte din noŭ din Domnie, şi în adevĕr, prin dare iarăşĭ de banĭ — δόσει χρημάτων κ'αὐτὸς — iea Domnia Valachieĭ şi Grigorie Vodă este iarăşĭ strămutat în Moldova (pag. 340).

La 1747, după încetarea răsboiuluĭ dintre Nemţĭ, Ruşĭ şi Turcĭ şi ocuparea Belgraduluĭ de Turcĭ, Dragomanul Porţiĭ Alexandru Ghica, propune ca să i se deà luĭ, ca Principat aparte, cele cincĭ districte de peste Olt, ca rĕsplată a serviciilor sale, dar Constantin Mavrocordat s'a opus la acéstă separare a Valachieĭ în douĕ, s'aŭ adaus însă la darea anuală a ţĕriĭ încă 219 pungĭ, cât s'a oferit să deà anual amintitul Dragoman. Ipsilant Comnen indignat de acéstă faptă urîtă şi neumană ḑice«... γενόμενος αἴτιος τῆς ἐτησίου ζημίας τῶν Χριστιανῶν διὰ 219 πουγγεῖα, ἀλλ'ὑπέπεσεν τῇ θείᾳ δίκῃ καρατομηθεὶς καὶ δημευθὲις μετά χρόνου.» — «S'a făcut pricina perderiĭ anuale a creştinilor pentru 219 pungĭ, dar a căḑut în

judecata dumneḑeéscă, tăindu-i-se capul şi luându-i-se averea cu timpul.» (Pag. 347).

La 1747, Grigorie Ghica, eliberat din exilul din Tened, dă sume de banĭ ne maĭ pomenite până atuncĭ şi este numit Domnul Moldoveĭ — δοσέις χρημάτων ὑπερβολικὰς.

La 1748, Grigorie Ghica prin o sumă prea mare de banĭ — ἁδροτάτῃ δόσει χρημάτων — prin intermediul armeanuluĭ Agopi, cumpĕră pe Sultan şi iea Domnia Valachieĭ, scoţênd pe Constantin Mavrocordat, vĕrul sĕŭ. (Pag. 363).

La 1749, Vizirul cere luĭ Constantin Mavrocordat, după un an şi şése lunĭ de Domnie, 300 pungĭ spre a şĭ-o reînnoì, şi el refusă. Este scos din Domnie şi numit în Moldova Constantin Cehan, fiul luĭ Michail Racoviţă Voevod. Mavrocordat este exilat şi încarcerat la Limn, şi pentru a-şĭ asigurà viéţa dă Viziruluĭ 300 pungĭ. (Pag. 364). Erà ca legiuit să deà banĭ, şi dacă-ĭ maĭ îndosà pentru el, erà denunţat şi urmărit de Turcĭ.

La 1752, Mateiŭ Ghica, al doilea fiŭ al luĭ Grigorie Ghica, tînĕr fiind, lăsă tótă administraţiunea pe mâna luĭ Alexandru Şuţu Postelnicul, care face boerìĭ fórte multe pe banĭ, în dauna Visterieĭ. Asemenea abusurĭ a făptuit şi Nicolae Roset ca Spătar şi Aga oraşuluĭ Suţu. Din acéstă causă este alungat din Domnie prin strigătul ţĕriĭ, domnind numaĭ 9 lunĭ. Prin dare de banĭ mare — διὰ πολλῆς δόσεως χρημάτων — se trimite Domn în Moldova. (Pag. 367).

La 1757, se mazilesce din Domnia Moldoveĭ Constantin Cehan şi se numesce Scarlat Ghica. Făgăduinţa şi darea de banĭ a luĭ Scarlat Ghica a fost pentru Valachia — δόσις χρημάτων —, dar a primit la urmă şi Domnia Moldoveĭ. Intermediar orĭ telal a fost un Ali. (Pag. 357).

In 1758, Ghica este numit Domn în Valachia tot prin mijlocirea luĭ Ali, pentru care strămutare dă 80 de pungĭ — καὶ διὰ τὴν νέαν αὐτὴν ἐπληρώθησαν τῷ 'Αλῇ παρὰ τοῦ Σκαρλάτυ 80 πουγγεῖα. Constantin Mavrocordat, aruncat fiind în Edicule, a denunţat Impĕratuluĭ abusurile ce se fac de Vizir şi alţiĭ cu desele schimbărĭ de Domnìĭ, şi cu jafurile pricinuite de Rizaliḑĭ, carĭ pe lângă cele legiuite maĭ ieaŭ din ţéră ca present orĭ dar 1.000 de pungĭ. (Pag. 377).

La 1761, Constantin Mavrocordat dă Sultanuluĭ 1.000 de pungĭ pentru Domnia Valachieĭ—"Εγινε τῦτο καὶ ἔδωκε τῷ ἄνακτι ὁ Κωνσταντῖνος 1.000 πουγγεῖα διὰ τὴν αὐθεντείαν. Constantin Mavrocordat este denunţat de boerĭ, că în 19 lunĭ de Domnie a luat, jefuind din ţéră, 10.000 de pungĭ. «Αὐτοὶ ἔφερον μαγζάρι πῶς ὁ Κωνσταντῖνος ἕως τότε νὰ ἐπῆρεν ἀπὸ τόν τόπον, εἰς διάστιμα μηνῶν δεκαεννέα δέκα χιλιάδες πουγγεῖα.» «Aceştia (boeriĭ ţĕriĭ) aŭ adus

magzar la Pórtă spunênd că Constantin până atuncĭ a fost luat din ţéră în timp de 19 lunĭ 10.000 de pungĭ. (Pag. 389).

La 1764, murind Constantin Racoviţă, până a nu plătì cele 600 de pungĭ date Impĕratuluĭ pentru Domnia luĭ, Gheorghe Spătarul aduce din Valachia 4 boerĭ marĭ ca să plătéscă datoria. Eĭ aŭ declarat că maĭ întâĭ să se evalueze averea luĭ şi, dacă nu va eşì cantitatea de banĭ, atuncĭ va plătì ţéra. Maĭ cer aceştĭ boerĭ, ca ţéra să nu deà ca bir anual maĭ mult de 5.000 pungĭ. S'aŭ maĭ cerut şi baniĭ pentru noua Domnie a luĭ Ştefan-Vodă din Valachia. Din averea rĕmasă în zapise de la Constantin Mavrocordat s'a scos numaĭ 200 pungĭ. (Pag. 399).

La 1765, neajungêndu-se baniĭ luĭ Mavrocordat, Domnul Ştefan pune 18 boerĭ în închisóre, legaţĭ de gât şi de picióre cu fiére, spre a plătì baniĭ. (Pag. 401). Caimacamiĭ veniţĭ la Bucurescĭ după mazilirea luĭ Ştefan-Vodă închid pe Stati şi pe Dimitrie al luĭ Fotie spre a-ĭ scăpà de urgia poporuluĭ şi-ĭ trimit la Constantinopole în carcera luĭ Bostangi-paşa şi-ĭ cercetéză acolo, ce banĭ aŭ luat din Valachia, în timpul Domnieĭ luĭ Ştefan-Vodă. Dar aŭ scăpat dând mulţĭ banĭ — τῇ ἁδρᾷ δωροδοκίᾳ. (Pag. 405).

La 1767, fiind numit Domn Grigorie Calimach în Moldova, pune dărĭ îndoite pe locuitorĭ, pentru care pricină aceştia emigréză. Domnitorul, întrebat despre acésta, a spus că aŭ fugit din causa incursiunilor Tătarilor. Dar boeriĭ fugiţĭ trimit la Pórtă pe unul din eĭ, ca să spună adevĕrul. Capichihaĭaua luĭ Suţu inculpă pe boerĭ, că se rĕsvrătesc contra Domnitorilor Romèĭ şi reuşesce prin mituire a împăcà lucrurile, dând 300 de pungĭ Impĕratuluĭ. Mediator în acéstă afacere urîtă a fost Cĭauş-paşa-efendi Larizanul, atras prin o sumă mare de banĭ — φύσει φιλάργυρος, δελεασθεὶς τῇ πολλῇ καταβολῇ τῶν φλουρίων. A maĭ fost mituit şi Hanul Tătarilor. (Pag. 411).

La 1768, este mazilit Scarlat Ghica şi s'a dat Domnia luĭ Grigorie Alexandru Ghica prin intermediul Hanuluĭ, căruia i-a dat pentru acésta 300 de pungĭ, iar luĭ Murat-Mula 100 pungĭ. (Pag. 424).

La 1774, Alexandru Ipsilant dă luĭ Peterzof, Consul rusesc la Constantinopole, 200 pungĭ, pentru a acceptà că Ipsilant este ales prin voia Valachienilor, deşì nu se făcuse alegere în ţéră, conform prerogativelor de curînd dobândite de Românĭ, la încheerea păciĭ de la Cainargi. (Pag. 538).

La 1782, Ipsilant este mazilit din causa fiilor sĕĭ fugiţĭ în Austria, şi a cheltuit 1.000 de pungĭ, plus alte 300 la Turcĭ, spre a scăpà de presupus că ar fi hain. A maĭ plătit încă 150 de pungĭ spre a scăpà din închisóre. (Pag. 628).

La 1783, Michail Dracu Suţu a dat 300 pungĭ Viziruluĭ pentru a i se da Domnia Valachieĭ. (Pag. 637).

In fine, la 1786 este numit în Moldova Alexandru Ioan Ipsilant şi a cumpĕrat acéstă Domnie cu suma de 4.000 pungĭ, iar Viziruluĭ ĭ-a dat anual 300 de pungĭ, plus 600 pungĭ ce i se dăduse înainte, cum şi giuvaerele şi odórele sale scumpe. (Pag. 647).

Cred că aceste exemple ne-aŭ convins în de ajuns de venalitatea caracterelor Fanarioţilor.

Acestea sunt, Domnilor Colegĭ, cele privitóre la situaţiunea Ţĕrilor nóstre din secolul XVIII, după Anastasie Comnen Ipsilant, *martor ocular.*

SOCIETATEA SUB I. G. CARAGEA

DE

V. A. URECHIĂ
Membru al Academiei Române.

Ședința de la 20 Octomvrie 1900.

Domnilor Colegĭ,

Pe basă de documente inedite v'am vorbit despre biserică, despre șcóle și cultura publică, despre administrațiune și justiție și despre starea finanțelor, cu așezarea dărilor, în timpul domnieĭ luĭ Ioan G. Caragea, Domnul Țěriĭ-Muntenescĭ, de la 1812—1818.

Ca să completăm tabelul acesteĭ domniĭ, permiteți-mĭ a vě presentà astăḑĭ un noŭ memoriŭ, prin care-mĭ propun, iarășĭ pe base de numeróse și necunoscute documente, să vě descriŭ societatea română din acéstă țéră, considerată în tóte straturile eĭ și din tóte punctele de vedere. Nu maĭ este permis a face Istoria Românilor numaĭ după cărțĭ și documente externe. Convins de acésta, eŭ sprijin aserțiunile mele pe o serie bogată de documente interne inedite. Acel care se mulțumesce cu frase stereotipe în istoria națională și care nu are deprinderea lucrărilor documentate îmĭ va imputà, póte, o prea mare aglomerare de documente. Aceluia nu-ĭ destin eŭ lucrarea mea, căcĭ nu o póte înțelege, nicĭ aprecià.

CAP. I.

Țěranul încă este un factor din societate, orĭ cât fie el de căḑut și de neconsiderat sub domnia luĭ Ioan Caragea. Care este dar situațiunea țěranuluĭ sub acéstă domnie?

In manifestul adresat țěriĭ la începutul domnieĭ, Caragea ordonase ispravnicilor să adune pe toțĭ bătrîniĭ și fruntașiĭ din sat, la anumită

ḑi, să le cetéscă acel manifest în care promiteà locuitorilor în genere de a nu îngăduì cea maĭ mică năpăstuire nicĭ cel maĭ uşor jaf. (1)

Ca tóte programele politice minţià şi manifestul nouluĭ Domn, căcĭ în practică altmintrelea eşì lucrul decât el promisese în manifest. Ce-ĭ dreptul, în primul an de domnie, ţĕrănimea, luând în serios manifestul, ce cu multă solemnitate li se cetise într'o anumită ḑi în fie-ce sat, începe a se jăluì nouluĭ Domn în contra mânăstirilor, arendaşilor saŭ moşierilor, pe moşiile cărora îşĭ daŭ claca.

Dintre primele procese de acéstă natură, din 1813, sunt acelea în carĭ ţĕraniĭ după moşiĭ mânăstirescĭ reclamă să nu li se aplice *pontul* în totalitatea luĭ, ci eĭ să deà ḑilele de muncă şi dijmă, după speciale învoelí anterióre. Aşà sunt procesele următóre:

a). Locuitoriĭ din satul Cozia, carĭ se jăluesc în contra egumenuluĭ schituluĭ Cozieĭ, că le iea dijmă peste obiceiul ce eĭ aŭ avut. Eĭ cer să deà numaĭ ḑeciuélă din porumb după vechiul lor obiceiŭ, dar Domnitorul, pentru că dînşiĭ nu presintă o învoélă anterióră, în scris, îĭ obligă la pontul legiuit, adecă la claca de 12 ḑile pe an, în 4 anotimpurĭ câte 3 ḑile, la dijma porumbuluĭ de pogon câte 8 baniţe cocolóşe orĭ 4 baniţe grăunţe, iar pentru dijma fînuluĭ, din liveḑile curăţite de locuitorĭ, să deà din ḑece una şi să nu fie egumenul volnic de a le luà de sub stăpânirea ţĕranilor. Asemenea să fie datorĭ ţĕraniĭ din 10 prunĭ a da 1 mânăstiriĭ şi câte 2 oca de fasole la pogon, după cuprinderea aşezămîntuluĭ ce aŭ făcut cu egumenul în anul trecut. (2)

b). Nu numaĭ proprietăţiĭ eraŭ ţĕraniĭ datorĭ clacă, ci şi la uniĭ funcţionarĭ; aşà la vătafiĭ de plaiŭ:

Treĭ cărţĭ legate cătră ispravniciĭ Vâlceĭ i Gorj şi Mehedinţĭ, a supune şi pe bresle i némurĭ, mazîlĭ, scutelnicĭ şi posluşnicĭ a da claca cea obicĭnuită pe an acelor vătafĭ de plaiŭ, bez tagma bisericéscă şi boeréscă.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud...., sănătate. Fiind-că locuitoriĭ casnicĭ de prin plaiurĭ sunt datorĭ a da la vătaşĭ pe fieş-care an obicĭnuita şi legiuita clacă, şi dumné-luĭ Vel Vornicul de Ţéra-de-sus a făcut arĕtare Domnieĭ-Mele că breslele de prin plaiurĭ, adecă némurĭ, mazîlĭ, scutelnicĭ şi posluşnicĭ şi preoţĭ nu s'ar fi supuind a rĕspunde la vătaşĭ acéstă clacă, de aceea poruncim Domnia-Mea, ca să îndatoraţĭ pe tóte breslele de maĭ sus arĕtate de a rĕspunde la vătaşĭ orînduita clacă, ca un drept al lor urmat din vechime şi păzit, afară numaĭ din tagma boeréscă şi a preoţilor după anaforaua ce ne-aŭ făcut părinţiĭ arhiereĭ i dumné-lor veliţiĭ boerĭ şi s'a întărit

(1) Veḑĭ tom. X, partea A., pag. 455 din Ist. Rom. de V. A. U.
(2) Veḑĭ actele în tom. X, partea II, din Ist. Rom. de V. A. U.

de Domnia-Mea, care apĕrare a preoţilor să bine facă cunoscut că este musaadeà cătră dînşiĭ, şi de urmarea poruncii să însciinţaţĭ Domnieĭ-Mele, şi fiţĭ sănătoşĭ. — 1817, Iulie 31.

Cod. LXXXVII, fila 39 v.

Jalba luĭ State Pardalis, vătaful plaiuluĭ Hurezuluĭ din sud Vâlcea.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, să îndatoraţĭ pe pîrâţiĭ de a fi următorĭ cu rĕspunderea dreptuluĭ jăluitoruluĭ întocmaĭ după coprinderea Domnescilor nóstre ponturĭ, ce sunt arĕtate în cărţile vătaşilor de plaiŭ.—
(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

Cu plecată anaforà arĕt Înălţimiĭ-Tale, că din vechime s'a obicĭnuit ca toţĭ locuitoriĭ plaiurilor ţĕriĭ, atât birnicĭ cât şi bresle, să deà claca cea obicĭnuită la ceĭ după vremĭ vătaşĭ aĭ plaiurilor, şi jăluitorul dreptate avênd la cererea ce face, se va da luminată porunca Inălţimiĭ-Tale cătră dumné-lor boeriĭ ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, să îndatoreze pe locuitoriĭ numituluĭ plaiŭ, birnicĭ şi bresle, să deà clacă la vătaful lor, iar aniĭ Măriei-Tale să fie mulţĭ şi norociţĭ întru fericire. — 1815 Fevruarie 19.

Barbu Văcărescu Vel Vornic.

Cod. LXXVIII, pag. 415.

c). In Martie 1813, e judecata Divanuluĭ între mânăstirea Arnota din Vâlcea şi ţĕraniĭ şeḑĕtorĭ pe moşia mânăstiriĭ. Egumenul se jăluesce că ţĕraniĭ nu se supun a-şĭ face claca şi a-şĭ da dijma, nepăzind nicĭ legăturile zapisurilor lor, nicĭ obiceiul pămîntuluĭ, atât la altele, cât şi la liveḑile de prunĭ din carĭ fac rachiŭ pentru alişveriş. Domnitorul rînduesce afacerea în cercetarea ispravnicilor (1).

d). Locuitoriĭ din 3 sate: Copăceniĭ, Călinesciĭ şi Brăteniĭ, din jud. Argeş, refusă de a clăcuì 12 ḑile pentru mânăstirea Cornetul, proprietara moşieĭ, căcĭ obiceiul lor a fost să deà numaĭ 6 ḑile de clacă. Domnitorul Caragea obligă aceste 3 sate la clacă şi dijmă, după pontul legiuit, de óre-ce ele n'aŭ la mână o învoélă în scris pentru maĭ puţin (2).

e). După tânguirea consuluĭ rusesc Luca de Chiricov, că locuitoriĭ din Zimnicea nu se supun a rĕspunde *adeturile* moşieĭ la epistatul eĭ, Caragea dă ordin la 5 August 1813, să fie supuşĭ la pont locuitoriĭ cu forţa (3).

ı). Locuitoriĭ din satul Domneştiĭ jud. Muscel cer ca episcopul de Argeş să nu le schimbe învoéla, care o aŭ din vechĭ cu mânăstirea,

(1) Veḑĭ actele în vol. X, partea B.
(2) Idem.
(3) Idem.

de a nu clăcuì decât câte 6 ḑile pe an, fiind acesta aşezămîntul de la 1793 şi neschimbat maĭ mulţĭ anĭ. Representantul mânăstiriĭ pretinde că însişĭ locuitoriĭ aŭ primit să deà 8 ḑile de clacă. Domnitorul curmă procesul hotărînd aceste 8 ḑile de clacă, iar cele-lalte obiceiurĭ ale pămîntuluĭ să se urmeze întocmaĭ după vechia învoélă.

Să amintim că scăderea numĕruluĭ de ḑile de clacă la săteniĭ de pe moşiile mânăstiriĭ a ordonat-o la finele seculuĭ trecut Domnitorul Mavrogheni, care ţineà să-şĭ facă partisanĭ în popor, în ţĕrănime, în contra boerimiĭ luĭ necuviinciόse (1).

g). Ţĕraniĭ după moşia Ciolănésca şi Slăvésca a Mitropolieĭ (jud. Teleorman) se tânguesc că li se cere de arendaş maĭ multe încărcăturĭ la obiceiurile pămîntuluĭ, ce din vechime le-aŭ avut. Eĭ cer să fie apĕraţĭ de clacă, care n'aŭ avut-o nicĭ o dată şi aŭ plătit numaĭ câte un zlot de vatră şi că, dacă sunt obligaţĭ la clacă, satul se risipesce. In tot casul ţĕraniĭ cer să aibă *protimis* la arendarea moşieĭ. In 28 Aprilie 1814, Caragea recomandă ispravnicilor de judeţ afacerea împreună cu cererea de protimis.

h). Din documentul de la 12 Maiŭ 1814 se pόte împrospĕtà în mintea lectoruluĭ tot şirul de îndatorirĭ, carĭ la data acésta se consideră ca legiuite pe spinarea ţĕranuluĭ, în privinţa proprietăţiĭ moşieĭ.

i). Procesul dintre epitropul caseĭ Vorniculuĭ Varlam cu locuitoriĭ de la moşia Ulmeniĭ din jud. Teleorman, că nu se supun la obiceiurile pămîntuluĭ. Locuitoriĭ nu vor clacă, ci să deà câte un zlot de vatră. Domnitorul chémă pe locuitorĭ la judecata Divanuluĭ în 3 Iunie 1814. Infăţişarea se face la 2 Iulie 1814, iar la 10 Iulie Domnitorul dă pe locuitoriĭ rĕmaşĭ de judecată, obligându-ĭ la tot *pontul*, de όre-ce n'aŭ o deosebită învoélă cu proprietatea.

j). Locuitoriĭ din satul Greciĭ din Vlaşca, în proces cu arendaşiĭ moşieĭ, refusă de a transformà cele 12 ḑile de clacă în banĭ. Urméză detaliĭ şi despre cele-lalte obligaţiunĭ. Domnitorul îĭ obligă la cele 12 ḑile de clacă şi la diversele datoriĭ după pont, în 9 Iunie 1815.

k). Locuitoriĭ din 3 sate: Chirnogiĭ, Stupinele şi Clătesciĭ din Ilfov, în proces cu mânăstirea Pantelimon, cer scădere din ḑilele de clacă. Domnitorul îĭ obligă la cele 12 ḑile şi de a da câte o vadră la 20 vedre din vin, însă nu în banĭ.

l). Maĭ mulţĭ podgorenĭ din Dealul-mare se învoesc prin zapis, ca vieriĭ lor să nu ţină vite, carĭ strică prin viĭ, afară de o vacă şi doĭ boĭ, carĭ şi acestea să le aibă sub pază de văcarĭ, căcĭ întîmplându-se vre-o vită

(1) Tόte actele relative la acest studiŭ se vor cetì în Vol. X, partea B, a Ist. Românilor de V. A. U.

să trécă în vre-o vie streină, proprietarul vieĭ are dreptul să o tae. Tot-odată eĭ cer să nu maĭ sălăşluéscă ţěraniĭ printre viĭ. Domnitorul, la 8 Iulie 1816, întăresce zapisul şi aprobă îndepărtarea de prin viĭ a locuitorilor de la popórele din Dealul-Mare. Aceştia însă, la 20 Aprilie, acelaşĭ an, dejà primiseră prin zapis a se strămutà pe la sate până la finele luĭ Maiŭ şi se învoiseră, că orĭ-ce vită de a lor va intrà prin viĭ, proprietarul vieĭ să o pótă tăià fără nicĭ o despăgubire.

Iѡ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cetindu-se înaintea Domnieĭ-Mele acest zapis, ni s'a citit împreună şi înscíinţarea ce ni s'a trimis de dumné-lor ispravniciĭ ot sud Buzěŭ, de la 4 ale trecutuluĭ Maiŭ arětând că atât podgoreniĭ ceĭ cu viĭ dintr'aceste popóre ce se věd iscăliţĭ într'acest zapis, cât şi locuitoriĭ din maĭ jos numitele popóre, ce sunt cu vitele lor acolo, fac cerere a li se întărì acest zapis, după care isprăvnicéscă înscíinţare cercetând Domnia-Mea prin dumné-lor Vel Vistierul, de se póte pricinuì vre-o pagubă Domnesceĭ nóstre Visteriĭ, cu mutarea acestor locuitorĭ din numitele popóre, ne-a pliroforisit anaforaua ce ne-a făcut de la 3 ale acesteĭ lunĭ, că aceĭ locuitorĭ nefiind dajnicĭ aĭ satelor, ci mazilĭ şi alte bresle, nu póte avé Visteria, din mutarea lor, nicĭ pagubă nicĭ folos, ìar huzmetul vinăriciuluĭ va rěmâné folosit, lipsind stricăciunea ce fac vitele lor la acele viĭ. Drept aceea dar, după pliroforia ce ni s'a dat de către dumné-luĭ Vel Vistierul, şi după cererea amândorora părţilor, întărim Domnia-Mea zapisul acesta spre a-şĭ avé fiinţa şi urmarea sa nestrămutat. — 1816 Iulie 8.

(Pecetea gpd.) Vel Logofět.
Cod. LXXXV, pag. 167.

De vreme ce locuitoriĭ ce s'aŭ încuibat cu şederea printre viĭ, şi în préjma viilor de la popórele Mircesciĭ, Zoresciĭ, Valea-Ténculuĭ şi Săseniĭ, înfăţişindu-ne la cinstitul isprăvnicat, după porunca Măriei-Sale luĭ Vodă, aŭ provalisit, că înşişĭ cunosc stricăciunea ce se pricinuesce cu locuinţa prin délurĭ din pricina vitelor ce aŭ, dar la acéstă stricăciune se împărtăşesc şi vieriĭ boeresci avênd multe vite, cerênd ca acea legătură ce daŭ eĭ, cu a se tăià vitele acele ce se vor prinde prin viĭ făr'de nicĭ o bântuire ce să fie bune tăiate, să fim şi noĭ datorĭ a sigurifsì cu aceeaşĭ osândă pentru vitele vierilor noştri, adecă cine va ţiné vier, să nu aibă voe a ţiné acel vier vite în deal, ce să le cobóre unde-vaşĭ, iar pentru o vacă şi doĭ boĭ de va ţiné pentru trebuinţa vieĭ, să le păzéscă cu atâta privighere în cât să nu scape în vre-o vie, iar când se va prinde vre-o vită de ale vierilor noştri în vie streină, să aibă voe acel cu via să o tae şi să nu fie întru nimic supěrat şi stăpânul aceluĭ vier ce i se va tăià vita, de nu se va fi sigurifsit cu vierul sěŭ, să fie rěspunḑětor vieruluĭ, pentru că asemenea adeverinţă cu asemenea cuprindere am luat şi noĭ de la numiţiĭ, şi ca să se păzéscă acéstă legătura întocmaĭ, am iscălit cu înseşĭ iscăliturile nóstre la mâna numiţilor, ca să se crédă. — 1816 Aprilie 24.

Ioan Şoimescu, Sandu Căpitanul, Petrache Slugerul, Frangulea Vernescu, Panaitache Medelnicerul, Mihalache Vernescu, Savastiţa Cârlova, Ioan Logofět.

Sud Buzěŭ.

Aretându-se dumné-lor boeriĭ şi boerinaşiĭ ceĭ în dos iscăliţĭ cu zapis la isprăv-

nicat şi ḑicênd, că cu voia şi cu primirea dumné-lor l-aŭ dat, după rugăciunea ce ne-aŭ făcut, l-am adeverit cu iscăliturile.

Alexandru Vilara, Nicolae Greceanu. — 1816 Aprilie 24.

Adeverinţa nóstră la mâna domné-lor boerilor i boerinaşilor şi tuturor podgorenilor ce aŭ viĭ din poporul Săseniĭ şi până în poporul Mircescilor, precum să se scie că după luminată porunca gospod, ce s'a dat la anaforaua dumné-luĭ vel Logofĕtul, pentru stricăciunea şi paguba ce până acum am pricinuit cu felurimea dobitócelor nóstre la viile dumné-lor, că de va fi jalba ce aŭ dat adevĕrată, să avem a ne ridicà cu locuinţa de prin préjma délurilor cu viile şi a ne mutà pe la sate, de a nu maĭ pricinuì supĕrărĭ şi pagube la viĭ, înfăţişându-ne dumné-lor boeriĭ ispravnicĭ, şi după cercetările ce ni s'aŭ făcut, neputênd nicĭ înşine a tăgăduì că nu aducem stricăciune şi pagubă la rodul vieĭ, iar maĭ vîrtos şi din noĭ cunoscênd, că ne aflăm păgubiţĭ cu şederea prin délurĭ, şi fiind-că la înfăţişarea ce am maĭ avut tot la cinstitul isprăvnicat, la trecuta luna luĭ Noemvrie, când dedesem legătură că acum într'acéstă primă-vară ne vom mutà, şi că de atuncĭ şi până ne vom mutà, vom face străjuire vitelor şi depărtare din préjma viilor, ca să nu facă stricăciunĭ şi nepăzind nicĭ una nicĭ alta, nu am maĭ avut acum nicĭ un cuvînt de prelungire. Drept aceea am dat acest zapis cu acéstă legătură cerută de noĭ şi ce privesce la folosul şi al dumné-lor şi al nostru, puindu-ne soroc ca până la sfîrşitul luneĭ luĭ Maiŭ, să avem a ne mutà cu toţiĭ pe la satele ce vom vré, şi ne legăm cu acest zapis ca, când la acest soroc nu vom fi următorĭ a ne mutà cu toţiĭ pe la satele ce vom vré şi ne vom aflà iarăşĭ cu şederea prin délurile cu viĭ, atuncĭ să fie volnicĭ a ne tăià casele orĭ căruia se va găsì nemutat, fără să maĭ avem vre-un cuvînt de rĕspundere, şi până atuncĭ orĭ-ce vită se va găsì prin viĭ să fie volnic a o tăià stăpânul vieĭ, după cum şi ceĭ cu viile asemenea adeverinţă ne-aŭ dat, ca orĭ-ce vită a vierilor celor ce aŭ vite vom găsì în viile nóstre, asemenea să avem voe a le tăià, fiind măcar boeréscă, orĭ a altuia, şi ca să se cunóscă acest zapis, că este adevĕrat şi cu primirea nóstră, s'a trecut şi în condica judeţuluĭ şi s'a adeverit de cătră cinstitul isprăvnicat.

Constantin Chiriscă, Barbu Logofĕt, Stancu Logofĕt, Iordache Manu, Dinicu Chelaru, Manole Forfesche, Cosma ot Zorescĭ, Nedelco, Iordache Logofĕt, Mihaiŭ, Barbul sin Constandin, Lefter Holdobanu, Nicolae sin Manu. — 1816 Aprilie 20.

Sud Buzĕŭ.

Viind ceĭ în dos iscăliţĭ cu zapisul la isprăvnicat şi arĕtându-ne că cu voia şi primirea numiţilor l-aŭ dat, după rugăciunea ce ne-aŭ făcut, spre a fi temeinic şi a se păzì întocmaĭ, l-am adeverit cu iscăliturile.

Alexandru Vilara Căminar. — 1816 Aprilie 2.

m). Se continuă sub Caragea vechiul monopol al proprietăţilor asupra cârciumilor şi băcăniilor pe la sate, precum se póte vedé din aceste acte:

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a d-lor veliţilor boerĭ, poruncim d-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, ca întocmaĭ să se facă urmare.— 1817 Aprilie 18.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

Pricina aceştiĭ moşiĭ, în anul trecut, a fost intrat în judecata dumné-lor boerilor divaniţĭ şi a rĕmas a se cercetà la faţa loculuĭ, care cercetare nu s'a făcut acum, ḑice jăluitorul, că pîrîţiĭ aŭ făcut cârciumă pe acea moşie de pricină, unde altă dată n'a maĭ fost, nicĭ aŭ avut pîrîţiĭ stăpânire la acea moşie, ci să fie luminată porunca Măriei-Tale către dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ, ca să cerceteze, şi de n'aŭ maĭ avut pîrîţiĭ cârciumă acolo, nicĭ acum să nu aibă ci să i se tae cepul şi să fie oprit a nu vinde vin şi rachiŭ până li se va hotârî judecata, iar hotărîrea rĕmâne la Măria Ta. — 1813 Aprilie 9.

Radu Golescu Vel Vornic, Dumitrache Racoviţă Vel Vornic, Vel Vornic, Vel Clucer.

Cod. LXXIII, pag. 517.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-luĭ Vel Logofĕtuluĭ de Ţéra-de-jos, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, ca întocmaĭ să faceţĭ urmare. - 1813 Aprilie 29.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

Următor fiind luminateĭ poruncĭ a Inălţimiĭ Tale, ce mi se dă la acéstă jalbă a locuitorilor din satul Văleniĭ-de-munte sud Saac, am făcut cercetare şi mĕ pliroforisiĭ, că tótă plângerea jăluitoruluĭ este pentru un Gheorghe, arendaşul moşieĭ Văleniĭ-de-munte a sf. mânăstirĭ Cotrocenĭ, şi că pîrîtul nu-ĭ îngăduesce a vinde rachiŭ cu mărunţéua numaĭ Duminecă la tîrgul Vălenĭ, după obiceiŭ, care obiceiŭ ḑic că l-aŭ avut jăluitoriĭ de la moşĭ strămoşiĭ lor, cum şi câţĭ arendaşĭ după vremĭ aŭ ţinut în arendă acéstă moşie Văleniĭ, de nicĭ unul jăluitoriĭ popriţĭ n'aŭ fost, decât numaĭ pîrîtul în silnicie voesce să le strice acest obiceiŭ, silindu-ĭ ca să ieà rachiul de la pîrîtul ocaua po talerĭ unul; ci fiind că pîrîtul arendaş nu se află de faţă ca să vedem ce are a rĕspunde în potrivă, găsesc cu cale să fie luminată porunca Inălţimiĭ Tale către dumné-lor boeriĭ ispravnicĭ, ca să aducă faţă înaintea dumné-lor pe amândouĕ părţile să le cerceteze pricina prin judecată, şi asupra dreptăţiĭ urmând să facă jăluitorilor îndestulare la dreptatea ce vor avé, şi când vor fi avut acest obiceiŭ jăluitoriĭ, a vinde rachiul lor cu mărunţéua în tîrgul Văleniĭ, numaĭ Dumineca, pentru hrana şi alişverişul lor, care obiceiŭ de li se va fi păzit şi li se va fi urmat din vechime şi până acum, atuncĭ să fie slobodĭ de către pîrîtul arendaş a-şĭ vinde rachiul la acel tîrg Văleniĭ, saŭ când pîrîtul arendaş va fi avênd vre-o simfonie în scris cu mânăstirea Cotroceniĭ, cuprinḑĕtóre a nu fi slobodĭ locuitoriĭ din satul Vălenĭ a vinde în tîrg Dumineca numaĭ rachiŭ cu mărunţéua şi jăluitoriĭ vor ḑice că aŭ în potrivă a rĕspunde, atuncĭ dumné-lor boeriĭ ispravnicĭ, cu carte de judecată şi cu ḑi orînduită de soroc în scris, să-ĭ sorocéscă aicĭ la luminat Divanul Inălţimiĭ Tale, spre a se înfăţişà cu pîrîtul arendaş înaintea dumné-lor veliţilor boerĭ, iar hotărîrea rĕmâne a se face de Măria Ta. — 1813 Martie 29.

Iordache Slătineanu Vel Logofĕt.

Cod. LXXVI, pag. 79.

Anaforaua veliţilor boerĭ în pricina ce are Rizu dascălul cu Stolnicésa Elena Lupoianca pentru clacă, a nu vinde vin şi rachiŭ la alişverişul uneĭ băcăniĭ.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Pe acéstă alăturată anaforà a d-lor veliţilor boerĭ, ne rĕmâind odihnit Rizea dascălul d-luĭ Vel Hatman al Divannluĭ, l-aŭ înfăţişat la Divan înaintea Domnieĭ-Mele, cu Costache fiul şi vechilul Stolniceseĭ Eleniĭ Lupoenceĭ, unde intrând şi Domnia-Mea în cercetarea pricineĭ, am cerut de la Rizea de ne-a arĕtat zapisul Stolniculuĭ Lupoianu soţul Stolniceĭ, care cetindu-se în Divan şi ne fiind tăgăduit nicĭ de vechilul Stolniceseĭ, îl vĕḑuĭ scris din let 1793 Iunie 30 şi cuprinḑĕtor, că ĭ-a dat Rizeĭ o pereche de case ce le aveà Stolnicul în Câmpina luate de la un Năstase Cojocarul, i casele de feciorĭ, cuhnie şindrilită, care acestea cu tóte că îl ţineà preţ maĭ mult, dar i le-a dat numituluĭ Rizea în talerĭ 200, iar locul caseĭ cu curte cu tot i le-a dăruit, arĕtând şi cuprinsul loculuĭ cu cine se vecinesce, care loc, ḑice să-l stăpânéscă Rizea şi tot némul luĭ în pace, fără numaĭ vin saŭ rachiŭ să nu aibă voe a vinde, după care acéstă cuprindere a zapisuluĭ, făcênd şi Domnia-Mea cuviinciósa chibzuire asupra pricineĭ, măcar că băcănia este facere de alişveriş ca şi cârciuma, precum se arată în anaforaua d-lor veliţilor boerĭ, dar ḑicêndu-se în zapis, că numaĭ vin şi rachiŭ să nu aibă voe Rizea a vinde şi nepomenindu-se nimic pentru băcănie saŭ pentru vre-un astfel de alişveriş, curat se dovedesce una dintr'aceste două, adecă orĭ că pe moşia Stolniceseĭ numaĭ vinul şi rachiul este poprit a nu vinde altul strein, iar altfel de alişveriş este volnic verĭ-cine a face, şi de aceea n'a pomenit nimic Stolnicul Lupoianu în zapisul sĕŭ, nicĭ pentru băcănie nicĭ pentru altfel de alişveriş sciindu-le slobode, bez vînḑarea vinuluĭ şi a rachiuluĭ, şi aşà fiind urméză a fi şi Rizea slobod şi nepoprit de a ţiné băcănie, saŭ de sunt poprite tóte felurile de alişverişurĭ pe acéstă moşie a nu le face altul decât stăpânul moşieĭ, precum a poprit Stolnicul prin zapisul sĕŭ pe Rizea din vînḑarea vinuluĭ i a rachiuluĭ, asemenea puteà să-l propréscă şi de băcănie i de orĭ-ce altfel de alişveriş şi acésta nepomenind-o în zapis, ci în potrivă ḑicênd că numaĭ vin şi rachiŭ să nu vînḑă însuşĭ Stolnicul Lupoianu, cu acéstă noimă a zapisuluĭ a volnicit pe Rizea ca să facă orĭ-ce alt alişveriş, afară din vin şi din rachiŭ, şi măcar că vechilul Stolniceseĭ a pricinuit, ḑicênd că însuşĭ Stolnicul Lupoianu tată-sĕŭ trăind ĭ-a surpat Rizeĭ acea băcănióră, poprindu-l de acest alişveriş, dar nicĭ acésta i s'a ḑis că nu vatămă dreptatea Rizeĭ, pentru că după ce odată i s'a dat voe a avé băcănie, rĕŭ a urmat Lupoianul de i-a surpat-o. Drept aceea în puterea zapisuluĭ Stolniculuĭ Lupoianu, hotărîm Domnia-Mea să aibă voe Rizea a ţiné acolo băcănie cum şi orĭ-ce alt alişveriş să facă, afară numaĭ vin şi rachiŭ să nu fie volnic a vinde, după cum chiar aşà se cuprinde în zapis. — 1814 Maiŭ 25.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale de la acéstă jalbă a Rizeĭ dascăluluĭ, dumnéluĭ Vel Hatmanul al Divanuluĭ înfăţişându-l înaintea nóstră cu Costache fiul şi vechilul dumné-eĭ Stolniceseĭ Eleniĭ Lupoenceĭ, am făcut cercetare pîreĭ luĭ ce aduce, cum că pentru căcĭ a învĕţat copiiĭ rĕposatuluĭ soţuluĭ dumné-eĭ şi a epistasit la facerea caselor, şi a împrumutat cu talerĭ 3.000 fără dobândă la facerea caseĭ şi ĭ-a dat 7.300 ocă porumb la vremea fómeteĭ şi două şirĭ de fîn, şi a epistasit la

moşia sa; drept aceste slujbe ale luĭ ĭ-a dat reposatul o casă drept talerĭ 200 cu puţină curte, prin zapis, unde făcênd şi o prăvălióră cu cheltuéla luĭ, avênd şi marfă într'însa, ca de talerĭ 600, ĭ-a surpat-o Stolnicul în trecuta răzmeriţă şi a păgubit acea marfă, pentru care ne arată jăluitorul zapisul ce ĭ-a dat rĕposatul Stolnic Lupoianu, cu let 1793 Iulie 30, cuprinḑĕtor, că la trebile ce a avut la moşia sa Câmpina, cum şi la învĕţătura copiilor sĕĭ, îndatorindu-l jăluitorul cu slujba ce s'a arĕtat şi se arată, ĭ-a făcut şi dumné-luĭ căḑuta mulţumită şi ĭ-a dat casele ce le-a avut Stolnicul luate de la Anastase Cojocarul, care case fiind de tot dărăpănate, le făcuse Stolnicul de iznóvă, asemenea şi casele de feciorĭ cu cuhnie şindrilită, care acestea ţineaŭ pe Stolnicul peste talerĭ 300, dar jăluitoruluĭ le-a dat numaĭ drept talerĭ 200, asemenea şi locul caseĭ cu curte cu tot i-l dăruesce, ca să-l stăpînéscă cu pace el, copiiĭ, nepoţiĭ şi strănepoţiĭ luĭ, fără numaĭ vin saŭ rachiŭ să nu aibă voe a vinde. Întrebându-se şi vechilul pîrîteĭ ce rĕspunde? ne arĕtă o anaforà a departamentuluĭ ot let 1810 Iunie 23, alta a boerilor divaniţĭ tot dintr'acel let Iulie 9 şi o hotărîre a comitetuluĭ, iar dintr'acel let Iulie 30, de asemenea pîră ce a fost pornit jăluitorul şi atuncĭ, când s'a hotărît că băcănia este întocmaĭ ca şi cârciuma şi când nu face cine-vaşĭ într'adins aşezămînt cu stăpânul moşieĭ, ca să ţie prăvălie saŭ băcănie de alte alişverişurĭ, nu póte fi slobod, în vreme ce acestea sunt folosul stăpînuluĭ moşieĭ, nicĭ se póte întórce jăluitorul a cere de la Stolnicésa plată pentru slujbele ce a făcut rĕposatuluĭ, căcĭ drept tóte acele slujbe ale luĭ s'a mulţumit cu acéstă casă ce ĭ-a dat-o în talerĭ 200 dimpreună cu locul eĭ, ca să şéḑă într'însa şi să se odihnéscă, precum nicĭ pentru stricarea de băcănie şi paguba mărfeĭ ce ḑice Rizea că a vîndut-o cu scăḑĕmînt din ceea ce-l ţineà, din pricină căcĭ ĭĭ oprise rĕposatul băcănia, nu are dreptate a o cere de la Stolnicésa. Decĭ fiind-că acéstă casă s'a dat Rizeĭ cu şart, ca vin şi rachiŭ să nu vînḑă, şi băcănia este ca şi câreiuma, după cum nicĭ l-a îngăduit Stolnicul Lupoianul trăind a deschide băcănie, ci ĭ-a stricat chepengul ce-l făcuse şi l-a oprit. Drepte sunt maĭ sus numitele, judecăţĭ şi asemenea găsim şi noĭ cu cale, să aibă Stolnicésa pace de pîrile Rizeĭ, carele să fie oprit a nu face nicĭ băcănie, nicĭ câreiumă cu vînḑare de vin şi rachiŭ nicĭ alt alişveriş, ci să-şĭ aibă casa numaĭ spre şederea şi odihna sa, iar hotărîrea remâne la Măria Ta. — 1814 Maiŭ 11.

Radu Golescu Vel Ban, Iordache Slătineanu Vel Vornic, Nestor Clucer (1).

Cod. LXXX, pag. 207.

---

(1) *Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Anaforaua acésta a dumné-luĭ Vel Logofĕtuluĭ de Ţéra-de-sus, ca o următóre a pravilnicesciĭ condicĭ şi obiceiuluĭ pămîntuluĭ, o întărim Domnia-Mea şi poruncim dumné-vóstră Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, să daţĭ cuviinciosul nizam de a se face urmare întocmaĭ, precum maĭ jos se cuprinde. — 1815 Maiŭ 12.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXIV, pag. 177.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Inălţimiĭ Tale ce ni se dă la acéstă jalbă a dumné-eĭ Clucereseĭ Elencăĭ Creţulésca, făcênd cercetare arĕt Inălţimiĭ Tale, că după pravilni-

Țĕraniĭ de la Nucet sunt opriţĭ de a vinde vin şi rachiŭ, nu numaĭ fiind-că acesta este un monopol al proprietăţiĭ, care este mânăstirea, ci şi pentru că, prin chrisov de la Michaiŭ Racoviţă Vodă, mânăstirea a dobîndit acest monopol, maĭ ales la ocasiunea sborurilor.

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, ca de nu vor avé aceĭ vînḑetorĭ aĭ vinuluĭ şi aĭ rachiuluĭ vre-un cuvînt de împotrivire, să-ĭ popriţĭ din vînḑare, iar avênd în potrivă a rĕspunde, cu cercetarea ce veţĭ face în scris, după 15 ale viitoruluĭ Maiŭ, să-ĭ sorociţĭ la Divanul Domnieĭ-Mele. — 1816 Aprilie 23.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.
Cod. LXXXV, pag. 11.

Prea Inălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale de la acéstă jalbă a cuviosuluĭ egumen ot Nucet, următor fiind, ĭ-am luat séma arĕtăriĭ şi cereriĭ ce face, cu a i se înnoì un privileghiŭ ce-l are mânăstirea asupra vînḑăriĭ vinuluĭ, când se face acolo sbor, care privileghiŭ se vĕḑù şi de sluga Măriei-Tale cu lét 7252 al Domnuluĭ întru fericire Mihaiŭ Racoviţă Voevod, cuprinḑĕtor, ca să fie volnic la hramul mânăstiriĭ, la sfîntul marele mucenic Gheorghe, când se face sbor, numaĭ vinul mânăstiriĭ să se vînḑă, iar altul nimenĭ să nu fie volnic, dar de la o vreme încóce ḑice că s'ar fi obicĭnuit fie-care în ḑiua sboruluĭ de a aduce vin şi rachiŭ de vînd, unde şi de va fi îngăduit ceĭ maĭ dinainte egumenĭ, dar acest de acum egumen fiind-că s'a arĕtat cu jalbă cerênd a-şĭ avé mânăstirea vînḑarea vinuluĭ şi a rachiuluĭ, după pravilnicésca condică, care ḑice curat că vînḑarea vinuluĭ şi a rachiuluĭ are să fie a stăpînuluĭ moşieĭ, cât şi după sinetul domnesc, dreptate are la cererea ce face a nu maĭ fi sloboḑĭ de acum înainte a maĭ vinde vin şi rachiŭ alţĭ streinĭ acolo decât numaĭ mânăstirea; care acésta fiind drept al stăpînuluĭ moşieĭ, găsesc cu cale cu luminată porunca Măriei-Tale, dumné-lor Ispravniciĭ judeţuluĭ să nu maĭ îngăduéscă acéstă nedreptate a se face mânăstiriĭ, ci după condica Divanuluĭ urmând, să deà cuviinciosul nizam, iar hotărîrea cea desăvîrşită rĕmâne la Măria-Ta. — 1816 Martie 8.
Iordache Golescu Vel Logofĕt (1).

césca condică, după obiceiul pămîntuluĭ, vînḑarea vinuluĭ i a rachiuluĭ este a fi a stapînuluĭ moşieĭ, şi fiind-că dumné-eĭ Clucerésa arată cum că la tîrgurile ce se fac pe moşia dumné-eĭ Câmpul-mare din sud Argeş, vînd uniĭ alţiĭ vin şi rachiŭ în silă, păgubindu-se dumné-eĭ de folosul vînḑăriĭ, şi cererea dumné-eĭ fiind cuviincióşă, găsesc cu cale să fie luminată porunca Inălţimiĭ Tale, să nu îngăduéscă pe nimenĭ a face vînḑare de vin şi rachiŭ pe moşia dumné-eĭ, nicĭ la ḑilele de tîrgurĭ nicĭ în altă vreme, ca să se vînḑă numaĭ vinul dumné-ei şi rachiŭ, de care arĕt Inălţimiĭ Tale. — 1815 Maiŭ 10.
Gheorghe Filipescu Vel Logofĕt.

(1) *Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Poruncim Domnia-Mea dumi-tale cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele biv Vel Spătare Costache Suţu, Caimacamule al Craioveĭ şi dumné-vóstră boerilor di-

n). Dreptul ţĕranilor la pădure mărginit pentru trebuinţele caseĭ con-

vaniţĭ de acolo, ca întocmaĭ după pravilnicésca condică şi obiceiul pămîntuluĭ, să daţĭ nizam de a se face urmare asupra pricineĭ, saŭ fiind pricina într'alt chip să însciinţaţĭ Domnieĭ-Mele.—1816 Iulie 26.

(Pecetea gpd)

Vel Logofĕt.

Cod. LXXXV, pag. 278.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Inălţimiĭ Tale, ce ni se dă la acéstă alăturată jalbă a cuviosuluĭ Lavrentie Protosinghelul, egumenul sfîntuluĭ schit Ţînţăreni din sud Mehedinţĭ, făcĕnd cercetarea vĕḑuĭ pentru rînduéla acestuĭ tîrg aceste sineturĭ, însă:

1793 Martie 21. Poruncă a dumné-luĭ postelnicul Caragea, ce erà Caimacam Craioveĭ, cuprinḑĕtóre ca să nu vînḑă vin şi rachiŭ la bîlciul schituluì alţiĭ decât numaĭ schitul după obiceiul pămîntuluĭ şi după hrisovul domnesc ce a avut.

1793 Septemvrie 16. Carte domnéscă a Măriei Sale Alexandru Vodă Moruz, prin care se orînduesce a se face tîrg pe fieş-care sĕptĕmână Dumineca.

Pe acéstă moşie Ţînţărenĭ este obiceiul din vechime de se face şi bîlciŭ odată pe an, la 25 Maiŭ.

1793 Octomvrie 20. Poruncă a dumné-luĭ Hatmanuluĭ Costache Caragea Caimacamul, în dosul jălbiĭ egumenuluĭ Ţinţăreanu, prin care scrie locuitorilor ce vor fi împrejurul moşieĭ Ţînţăreniĭ, că după porunca domnéscă vin şi rachiŭ este să se vînḑă numaĭ al mânăstiriĭ, iar alţiĭ nu sunt slobodḑĭ; aşijderea şi neguţătoriĭ ce vor venì la acel tîrg cu marfă de vînḑare, să-şĭ deà avaetul la egumenul mânăstiriĭ după vechiul obiceiŭ.

1799 August 8. Jalba egumenuluĭ că umblă uniĭ din alăturaşiĭ moşieĭ, ca să mute tîrgul şi alţiĭ ca să strice obiceiul să vînḑă vin şi rachiŭ, la care după orînduélă s'a dat porunca Măriei Sale Moruz Vodă către ispravnicĭ.

1803 Martie 2. Carte a dumné-luĭ Postelnicul Caragea iscălită şi de ceĭ-lalţĭ boerĭ divaniţĭ ot Craiova, prin care se arată că din peristasis al vremilor şi-a perdut schitul hrisóvele ce a avut şi a ajuns şi la dĕrăpănare, iar din privileghiul ce a avut, care aŭ fost sciute Divanuluì fiind şi bîlciul ce se face la ḑiua Buneĭ-Vestirĭ cu vînḑarea vinuluĭ şi a rachiuluĭ, să fie numaĭ al schituluĭ şi de la tóte prăvăliile marĭ să ieà câte 20 parale i de la cele de mijloc parale 10 şi de la cele micĭ parale 5, cum şi de la vite ce se vînd în tîrg la neguţătorĭ să ieà câte 2 parale pentru călcarea moşieĭ ce se face.

1805 Martie 13. Altă carte a dumné-luĭ Caimacamuluĭ şi a boerilor divaniţĭ în dosul ceĭ maĭ de sus asemenea cuprinḑĕtóre.

1810 Ianuarie 17. Zapis al prăvăliaşilor din Ţînţărenĭ, când se pornise în judecată cu schitul făcut la divanul Craioveĭ înaintea luĭ II Vistier Vasile Lăcusteanu, ce a fost orînduit de Divan să-ĭ impace, şi printr'acest zapis ce se vede adeverit şi de numitul boer împăciuitor, se légă ca să-şĭ păzéscă fieş-care aşezămînturile lor ce aŭ făcut cu schitul prin zapise pentru obiceiurile pămîntuluĭ şi îndatorirea lor ce sunt către schit. Decĭ, nu numaĭ după aceste sineturĭ şi după hrisovul ce se cuprinde că l-aŭ avut, ci şi după pravilnicésca condică, şi după obiceiul pămîntuluì, vînḑarea vinuluĭ i a rachiuluĭ este a stăpînuluĭ moşieĭ, cum şi paralele de la pră-

tinuă şi sub Caragea. Acésta se póte constatà din actele ce dăm în notă. Din aceste acte se vede că proprietariĭ de moşiĭ puteaŭ să-şĭ apere dumbrăvile, pădurile în crescere, dar nu puteaŭ refusà ţĕranilor lemnul pentru casele lor.

Carte de pădure poprită.

Zemle Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud Vlaşca şi Teleorman, sănătate. Fiind-că la Domnia-Mea a dat jalbă biv vel Pitarul Iancu Perdicaru, că pe moşia sa Isvorul ot sud Vlaşca, ce trece şi în judeţul Teleormanuluĭ, avênd pădure cu copacĭ roditorĭ de ghindă, care acum de curînd a adus-o la acéstă stare, locuitoriĭ de prin prejur o tae şi o fărâmă pentru folosul şi trebuinţa lor, cerênd porunca Domnieĭ-Mele a o avé apĕrată, pentru care poruncim Domnia-Mea să cercetaţĭ şi păzind orînduéla pădurilor, să daţĭ acelor locuitorĭ nizamul cel cuviincios după obiceiul loculuĭ, ca locuitoriĭ ce sunt şeḑĕtorĭ, adecă pe acéstă moşie, carĭ clăcuesc şi daŭ dijma, de la carĭ se folosesce stăpînul moşieĭ, să aibă voe a tăià numaĭ pentru trebuinţa caselor lor fără de plată lemne de foc pentru încălḑitul caselor lor, i nuele şi parĭ, şi alte mărunţişurĭ pentru trebuinţa caselor lor, iar nu pentru vînḑare şi alişverişul lor, căcĭ pentru cherestele şi lemne de vînḑare aŭ datorie a plătì adetul pămîntuluĭ şi aşà vor avé voe de la stăpînul moşieĭ, ferindu-se însă ca nicĭ cu pricina lemnelor pentru trebuinţa caselor lor să nu sfărîme şi să stârpéscă copaciĭ ceĭ roditorĭ de ghindă, iar alţĭ streinĭ locuitorĭ şeḑĕtorĭ pe altă moşie, carĭ clăcuesc şi daŭ dijma la stăpînul moşieĭ unde locuesc, sunt popriţĭ şi nu pot fără de voe de la stăpînul aceleĭ pădurĭ tăià lemnele saŭ cherestéua moşieĭ sale. I saam receh gpd. — 1813 Martie 8 (1).

Vel Logofĕt.

Cod. LXXV, pag 57.

---

văliĭ i de la vite iarăşĭ sunt obicĭnuite şi drepte pentru călcarea moşieĭ ce i se face şi pentru îngrijirea ce are, iar maĭ vîrtos că i se cuvine a avé irat de la moşia sa, precum şi vînḑarea de pâne i tăerea de carne, iarăşĭ se obişnuesce pe la alte moşiĭ de se face de către stăpîniĭ moşiilor şi nu pot locuitoriĭ a luà iratul stăpînuluĭ moşieĭ, ca să-l facă eĭ după cum tot în pravilnicésca condică se cuprinde, că şi băcănie şi alte alişverişurĭ, precum şi vinul i rachiul nu pot nimenĭ să le facă făr' de sloboḑenie de la stăpîn, găsesc cu cale să fie luminată porunca Inălţimiĭ Tale către dumné-luĭ vechilul Căimăcămieĭ Craioveĭ i către ceĭ-lalţĭ boerĭ divaniţĭ, ca să deà nizam de a se păzì şi a se urmà obiceiul tîrguluĭ acestuia ce se arată maĭ sus, precum s'a urmat şi până acum, iar simfoniile prăvăliaşilor, ce şed peste an, să se urmeze după zapisele lor, supuind pe ceĭ împotrivitorĭ la datoria lor, ca să nu se păgubéscă schitul de dreptul sĕŭ, saŭ fiind pricina într'alt chip, să însciinţeze Măriei-Tale, iar hotărîrea cea desăvîrşită rĕmâne a se face de către Inălţimea Ta. — 1816 Maiŭ 13.

Mihalache Racoviţă Vel Logofĕt.

(1) *Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

După plirofor̦ia ce ni se dă asupra pricinii printr'acéstă anaforà de către dumné-luĭ Vel Logofĕt de Ţéra-de-jos, poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor aĭ

o). Țĕranii nu se pot strămută, după vechiul pont, decât cu mari

---

județului să faceți cercetare cu urmare întocmai și să însciințați Domniei-Mele cu întrégă pliroforie dreptul adevĕr. — 1813 Martie 27.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălțate Dómne,

După luminată poruncă ce mi se dă la acéstă jalbă a Tarsiței sîn Clucerul Vasile, făcênd cercetare că jăluitórea avênd moșie la Dragodana în sud Vlașca, pe care avênd și dumbravă păzită cu copaci, ḑice că locuitorii de acolo de pe acéstă moșie și de prin prejur i-ar fi tăiat mulțime de copaci pentru a lor trebuință, când făcêndu-se cercetare la fața locului, s'aŭ și dovedit copaci tăiați peste 2.500, pentru care vĕḑui din condica Divanului și o poruncă dată de la Divanul țĕrii din 1808 poruncitóre către ispravnicii Vlașcei, rĕspuns la însciințarea isprăvniciei, ce se făcuse către Divan, prin care se arată, că cercetând atunci la fața locului s'aŭ dovedit tăeți copaci 2.500 și pentru căci nu s'a putut dovedì tótă acéstă sumă de către cine s'a tăiat, precum și grosimea copacilor de ce stare este, de aceea se poruncesce ispravnicilor, ca de iznóvă să facă și acéstă cercetare, prin carte de blestem; am ḑis jăluitórei să-mi arate ce urmare s'a făcut atunci după acéstă poruncă și rĕspunse, că făcêndu-se atunci cercetare s'a și dovedit atât tăerea copacilor de către numiții locuitori, cât și de grosimea lor, însă acea însciințare nu o avù să mi-o arĕte, ḑicênd că i s'a rĕpus de un Vistier Hristache, ce-l aveà rînduit vechil și de atunci zăcênd la bólă n'a putut să umble într'acéstă pricină, iar de la trecutul Noemvrie let 1812, dând jalbă la dumné-lor boerii Caimacami ai Măriei-Tale, vĕḑui porunca ce s'a dat cu mumbașir orînduit către dumné-lor ispravnicii, să cerceteze de iznóvă, atât prin alte doveḑi, cât și prin carte de blestem, și dovedindu-se copacii tăiați de locuitori pentru trebuința lor, să-i apuce a împlinì de fieș-care copaciŭ po taler unul, iar nici după acéstă poruncă ḑise jăluitórea, că nu i s'a făcut nici o urmare, pentru căci dumné-lor ispravnicii nu s'aŭ îndeletnicit a intrà în cercetare, avênd alte trebi ale județului; deci cât pentru că s'a tăiat o sumă de copaci din pădurea jăluitórei de către ai cui locuitori, atât în vremea Rușilor, cât și în urmă după ducerea oștirilor, făcêndu-se dovadă din multe porunci ale Divanului, ce se vĕd date pentru acéstă madeà și pentru căci nu s'a făcut împlinire jăluitórei de dreptul ei, căci pîrîții locuitori se apĕră, ḑicênd că acei copaci toți s'aŭ tăiat pentra trebuința oștirilor din silnicia ce le-aŭ făcut, iar nu doar pentru a lor trebuință și alișveriș, precum jăluitórea arată; de aceea dar, spre a se puté descoperì dreptul adevĕr, găsesc cu cale să fie luminată porunca Măriei-Tale către dumné-lor ispravnicii, să facă scumpă cercetare în fața locului, atât prin alte vrednice doveḑi, cât și prin carte de blestem de va fi trebuință, când se va descoperì că în adevĕr tăerea copacilor s'a făcut de către acei locuitori chiar pentru al lor interes, iar nu pentru neapĕrata trebuință a Rușilor, atunci să se împlinéscă dreptul jăluitórei de la dînșii pe suma copacilor ce se va dovedì tăiați, cu prețul acela ce se va hotărî de către Inălțimea Ta, însciințând dumné-lor boerii ispravnici și grosimea copacilor ca cât va fi fost, și de va luà acéstă prigonire a pricinuì săvîrșirea se cuvine a se orînduì și mumbașir, iar hotărîrea cea desăvîrșită rĕmâne a se face de către Inălțimea Ta.

Iordache Slătineanu Vel Logofĕt. — 1813 Martie 23.

greutăţĭ, ba sunt aduşĭ îndărăt la urma lor. In interesul fisculuĭ, ţĕ-

Carte de pădure poprită.

Zemli Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud Ilfov, sănătate. Fiind-că dum-n-luĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ-Mele Constantin Creţulescu biv Vel Vornic ne-a făcut arĕtare, cum că pe moşia dumné-luĭ ce se numesce una Popescii şi alta Creţulescĭ, dintr'acel judeţ, avênd pădurĭ cu copacĭ roditorĭ de ghindă, locuitoriĭ ce sunt şeḑĕtorĭ pe aceste moşiĭ i alţiĭ după în prejur şi de prin alte părţĭ le tae şi le sfărîmă pentru folosul şi trebuinţa lor, cerênd porunca Domnieĭ-Mele a le avé apĕrate, pentru care vĕ poruncim Domnia-Mea să cercetaţĭ şi, păzind orînduéla pădurilor, să daţĭ şi nizamul cel cuviincios, după obiceiul loculuĭ, ca locuitoriĭ ce sunt şeḑĕtorĭ pe aceste moşiĭ cu pădure, carĭ clăcuesc stăpînuluĭ moşieĭ şi-şĭ daŭ dijma. de la care se folosesce stăpînul moşieĭ, să aibă voe a tăià, adecă numaĭ pentru trebuinţa caselor lor făr'de plată, cum lemne de foe pentru încălḑitul caselor lor, nuele, parĭ, şi alte mărunţişurĭ pentru casele lor, iar nu pentru vînḑare şi alişveriş, căcĭ pentru cherestéle şi lemne de vînḑare aŭ datorie a plăti adetul pămîntuluĭ şi aşà vor avé voe de la stăpînul moşieĭ. Nicĭ pentru tréba de alişveriş să nu sfă-rîme şi să stîrpéscă copaciĭ ceĭ roditorĭ de ghindă. Iar alţiĭ streinĭ locuitorĭ pe alte moşiĭ, carĭ clăcuesc şi-şĭ daŭ dijma la stăpînul moşieĭ unde locuesc, sunt popriţĭ şi nu pot făr'de voe de la stăpnul pădurilor a tăià lemne saŭ cherestéua moşieĭ domnieĭ-sale. I saam receh gpd.— 1813 Martie 28.

Cod. LXXV, fila 58 v.

Poruncă de pădure a Ghinea Speteanuluĭ a o avé apĕrată.

Zemli Vlahiscoie. La Domnia-Mea a dat jalbă boerul Domnieĭ-Mele Ghinea Speteanul biv Ceauş agiesc, cum că dimpreună cu alţĭ părtaşĭ aĭ luĭ pe moşia lor Spetenii ot sud. Ialomiţa aŭ pădure poprită pentru trebuinţa caselor lor, cu cărţĭ domnescĭ, şi ómeniĭ ce sunt şeḑĕtorĭ alăturea pe alte moşiĭ, în silă şi fără de a luà voe de la dînşiĭ se pun de le-o tae şi le fac stricăciune, pentru care li se pricinuesce pagubă. Drept aceea. am dat Domnia-Mea acéstă carte la mâna numiţilor jăluitori, cu care să aibă a apĕrà acéstă pădure, ne îngăduind pre nimenĭ să le-o tae. Pentru care poruncim Domnia-Mea şi dumné-vóstră ispravnicilor de judeţ pe ceĭ ce se vor arĕtà cu împotrivire să-ĭ faceţĭ şi fără de voia lor să se supue. I saam receh gpd.— 1813 Maiŭ 7.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXIV, fila 47 v.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

După arĕtarea ce ni se face printr'acéstă anaforà de către dumné-luĭ Vel Logofĕtul de Ţéra-de-jos, orînduim pe sluga Domnieĭ-Mele, ... aprod vătăşesc, carele prin scirea dumné-lor ispravnicilor aĭ judeţuluĭ luând pe pîrîtul să-l aducă aicĭ. — 1813 Maiŭ 27.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXVI, pag. 265.

ranii fiind legaţĭ cu lude la Visterie, se aplică maĭ cu rigóre acéstă netoleranţă de strămutare a ţĕranilor

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod *i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

După pliroforia ce ni se dă asupra pricineĭ de către dumné-luĭ Vel Vistierul, cu cale fiind anaforaua acésta, o întărim Domnia-Mea şi poruncim dumné-vóstră

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale ce ni se dă la acéstă jalbă a dumné-luĭ Pitaruluĭ Ioan Perdicaru, următor fiind am făcut cercetare pricinii ce are cu acel Pană sîn Unchiaşul Mirică i Radu sin Dumitrescu şi Nécşu sîn Idita Văduva ot Strâmbenĭ, din sud Teleorman, carĭ împreună cu alţĭ sătenĭ tovaroşĭ aĭ lor ĭ-ar fi stricat de la moşia dumi-sale Isvorul, cerênd a-l aduce aicĭ după isprăvnicésca anaforà ce are la mână, de cercetarea pricinii în faţa locului, care anaforà o vĕḑuĭ şi eŭ, cu lét 1813 Aprilie 17, cuprinḑĕtóre, că după alegerea ce aŭ făcut acolo, aŭ găsit cu cale dumné-lor ispravnicii, că acea stricăciune de pădure să o plătéscă numituluĭ pitar cu talerĭ 771 banĭ 60, însă o parte satul Strâmbenĭ şi alta Râca-nouă cu Palanga, pe care sumă de banĭ nemulţumindu-se jăluitorul, nicĭ pîrîţiĭ şi-aŭ pus soroc amândouĕ părţile, că la 15 ale următóreĭ lunĭ să se afle aicì; ci fiind-că jăluitorul se află aşteptându-se, iar pîrîţiĭ de maĭ sus numiţĭ n'aŭ urmat a venì, să fie luminată porunca Măriei-Tale, cu mumbaşir a se aduce, şi cu isprăvnicéscă anaforà, şi cu jalba acésta să-ĭ înfăţişeze la judecată, unde se vor orînduì de către Măria Ta, iar desăvîrşita hotărîre rĕmâne a se face de către Inălţimea Ta.—1813 Maiŭ 19.

Iordache Stătineanu Vel Logofĕt.

Zemli Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . Ialomiţa, sănătate. Fiind-că dumné-luĭ cinstit şi credincios boerul Domnieĭ-Mele Iordache Tufeanu Vel Stolnic, prin jalbă ne-a făcut arĕtare, cum că pe moşia dumné-luĭ ce se numesce Tufenii dintr'acel judeţ, avênd pădure poprită de ghindă, locuitorii ce sunt şeḑĕtorĭ pe acéstă moşie i alţiĭ după în prejur şi de prin alte părţĭ o tae şi o sfărâmă pentru folosul şi trebuinţa lor, cerênd porunca Domnieĭ-Mele a o avé apĕrată, pentru carele Vĕ poruncim Domnia-Mea, să cercetaţĭ şi păzind orînduéla pădurilor, să daţĭ nizamul cel cuviincios după obiceĭul loculuĭ, ca locuitorii ce sunt şeḑĕtorĭ pe acéstă moşie cu pădure, carĭ clăcuesc stăpânuluĭ moşieĭ, să aibă voe a tăià adecă numaĭ pentru trebuinţa caselor lor făr'de plată, cum lemne de foc pentru încălḑitul caselor lor, nuele, parĭ şi alte mărunţişurĭ pentru casele lor, iar nu pentru vînḑare şi alişveriş, căcĭ pentru cherestele şi lemne de vînḑare aŭ datorie a plătì adetul pămîntuluĭ şi aşà vor avé voe de la stăpînul moşieĭ, nicĭ pentru tréba de alişveriş să nu sfărame şi să stîrpéscă copaciĭ ceĭ roditorĭ de ghindă, iar alţiĭ streinĭ locuitorĭ după alte moşiĭ, cariĭ clăcuesc şi-şĭ daŭ dijma la stăpînul moşieĭ unde locuesc, sunt popriţĭ, şi nu pot făr'de voe de la stăpînul pădurii a tăià lemne saŭ cherestea după moşia numituluĭ boer. I saam receh gpd. — 1813 Maiŭ 9.

Carte de dumbravă poprită.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud. . . Ilfov, sănătate. Vĕ facem în scire, că la Domnia-Mea a dat jalbă credincios boerul Domnieĭ-Mele Costache Micşunescu, cum

ispravnicilor aĭ județuluĭ, ca întocmaĭ să faceţĭ urmare, ne îngăduind însă şi pe stăpînul moşieĭ de a nu le face jăluitorilor vre-o supĕrare întru nimic la drepturile

---

că la vale pe Mostişte, unde se află lipsă de pădurĭ, avênd dumbravă păzită cu multă ostenélă şi cheltuélă, locuitoriĭ împrejurenĭ o tae şi o sfărâmă pentru folosul şi trebuinţa lor, cerênd poruncă Domnieĭ-Mele a o avé apĕrată, cum a fost şi până acum; pentru care vĕ poruncim Domnia-Mea să cercetaţĭ şi păzind orînduéla pădurilor după obiceĭul loculuĭ, sa daţĭ nizamul cel cuviincios, spre a o puté avé păzită şi apĕrată de către locuitoriĭ împrejurenĭ şi alţiĭ streinĭ să nu o tae şi să o sfărame făr'de voe de la stăpîn saŭ de la omul sĕŭ, ca să se pótă cresce, spre a venì în stare bună, după cum şi maĭ înainte a fost apĕrată. I saam receh gpd. — 1813 Iulie 21.

Cod. LXXV, fila 70.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Pe acéstă anaforà a departamentuluĭ câte trele părţile rĕmâind mulţumiţĭ şi odihniţĭ aŭ dat şi adeverinţă în scris sub iscăliturile lor la cancelaria Divanuluĭ Domnieĭ-Mele, mărturisită şi de zapisul cel orînduit, care s'a vĕḑut şi de către noĭ. Drept aceea, după a lor primire şi mulţumire, o întărim Domnia-Mea, şi hotărîm ca întocmaĭ să se urmeze. — 1813 Iunie 24.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXVI, fila 446.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale de la acéstă jalbă a locuitorilor birnicĭ ot satul Râca-Nouă şi Palanga, ĭ-a înfăţişat orînduitul zapciŭ înaintea nóstră cu dumné-luĭ Pitarul Iancu Perdicaru, şi făcênd cercetare, nu avù dumné-luĭ Pitarul vre-o altă dovadă că ar fi tăiat şi jăluitoriĭ 148 tufanĭ şi copacĭ, decât numaĭ ḑice că săteniĭ Strâmbenĭ ĭ-aŭ arĕtat şi pe eĭ cu acea sumă tăiată, iar săteniĭ Strâmbenĭ în potrivă ḑiseră, că jăluitoriĭ n'aŭ tăiat lemne pentru trebuinţa caselor lor, ci numaĭ pentru sărăria de la Zimnicea, de beilic, precum şi jăluitoriĭ ḑiseră tot prin blestem, că n'aŭ tăiat nicĭ un lemn pentru casele lor, ci numaĭ beilicul din poruncă, care nu se cuvine a plătì; aşà dar dintr'acestea eşind dovadă de nevinovăţia jăluitorilor, rĕŭ s'aŭ adus cu mumbaşir, şi găsim cu cale, cu luminată porunca Măriei-Tale, să fie sloboḑĭ a merge la casele lor, şi dumné-luĭ Pitarul îşĭ va căutà paguba copacilor de la Strâmbenĭ, carĭ n'aŭ tăgăduit că aŭ tăiat pentru trebuinţa caselor lor, precum cuprinde anaforaua ce am făcut între Strâmbenĭ cu dumné-luĭ Pitarul, iar hotărîrea rĕmâne a se face de către Măria-Ta. Ioan Greceanu Paharnic, Nicolae Medelnicer, Ianache Medelnicer, Scarlat Lambrino. — 1813 Iunie 16.

Ponturile ce s'aŭ dat prin carte gpd, pentru apĕrarea pădurilor Lapoşul şi Salcia a dumné-luĭ Vorniculuĭ Barbu Văcărescu.

Zemle Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud Saac, sănătate. Vĕ facem în scire, că dumné-luĭ Vel Vornicul Barbu Văcărescu, prin anaforà a făcut arĕtare Domnieĭ-Mele, cum că la moşiile d-séle Lapoşul şi Salcia dintr'acest judeţ, avênd

moşieĭ peste cuprinderea pravilnicescii condicĭ şi obiceiul pămîntuluĭ.—1813 Aprilie 22.
(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Înalţate Dómne,

Ascultând luminată porunca Inălţimiĭ Tale, ce mi se dă la acéstă jalbă, am adus pe jăluitorĭ înaintea mea şi maĭ întâiŭ făcêndu-le cercetare, nicĭ unul nu s'aŭ dovedit streinĭ, ci toţĭ strămutaţĭ de prin satele judeţuluĭ Vlăşceĭ, încă uniĭ şi slujitorĭ de la căpitănia Hodivăĭ, numaĭ treĭ dintr'înşiĭ s'aŭ dovedit a fi din hazul Giurgiuluĭ, dar nu streinĭ, ci şi aceştia după vremĭ fugiţĭ de aicĭ din ţară, şi cererea ce fac de a fi slobodĭ a merge la pămînturile lor, nu este alt decât să se strămute din loc, să se împrăştieze prin satele Vlăsceĭ, să se apropie de margine, ca să se căcirdiséscă în hazurĭ. Ci de vreme ce eĭ sunt legaţĭ cu lude în visterie, să fie luminată po-

---

pădurĭ oprite şi păzite cu grea cheltuélă, de le-a adus în starea cea maĭ bună, şi la trebuinţa ce a fost de tăiat cherestele pentru meremetul cetăţilor, s'a tăiat dintr'aceste pădurĭ o sumă mare de cherestea, ca peste treĭ miĭ copacĭ roditorĭ, carĭ în multă sumă de anĭ nu se pot aduce în starea lor, şi pentru acéstă învederată pagubă şi stricăciune ce s'a făcut la pădurile dumné-luĭ, pentru folosul şi datoria patrieĭ a cerut porunca Domnieĭ-Mele, ca de acum înainte să fie apĕrate aceste pădurĭ despre tóte trebuinţele locului ce vor eşì pentru tăiat de cherestele domnescĭ, i pentru trebuinţa ţĕriĭ şi altele, care cerere a d-sale primind-o Domnia-Mea, poruncim dumné-vóstră ca de acum înainte la orĭ-ce trebuinţă de cherestele se va întîmplà a se cere, aceste pădurĭ să fie cu totul apĕrate şi nesupĕrate întru nimic, şi ca să se păzéscă a pururea apĕrarea pădurilor, s'a dat acéstă carte a Domnieĭ-Mele păzitorilor acestor pădurĭ, prin care poruncim la toţĭ de obşte, ca întocmaĭ să fiţĭ următorĭ, pentru nicĭ un fel de trebuinţă a tăià şi a strică pădurile acestea. I saam receh gpd. — 1814 Iulie 24.

(Pecetea gpd). Vel Logofĕt.

Cod. LXXVII, fila 191 v.

Carte deslegată de ferirea dumbrăviĭ dumné-luĭ Vel Căminar Nicolae Văcărescu, ce o are dincóce de Colentina pe moşia dumi-sale.

Zemle Vlahiscoie. Fiind că dumné-luĭ Căminarul Nicolae Văcărescu prin jalbă a făcut arĕtare Domnieĭ-Mele, cum că dumbrava *ce are la Bănésa*, dincóce de Colentina, pe moşia părintéscă a dumné-luĭ, sădită şi păzită cu multă ostenélă şi cheltuélă, care este şi ca o podóbă politieĭ, ar fi mergênd uniĭ cu pricină că este trébă domnéscă, o sfăramă şi o tae, cerênd porunca Domnieĭ-Mele de a o avé apĕrată. Decĭ acéstă dumbravă mică ce este şi podóbă politieĭ în ochiĭ tuturor, cunoscut este că s'a făcut şi s'a păzit cu îndestulă cheltuélă şi ostenélă, care de nu va avé şi de acum înainte aceeaşĭ pază şi ferire, în adevĕr este că îndată se va sfîrşì; dăm dar acéstă domnéscă nóstră carte la mâna omuluĭ ce-l are păzitor, prin care poruncim atât domnieĭ-vóstre ispravnicilor ot sud Ilfov, cât şi la toţĭ alţiĭ câţĭ se cuvine, ca să daţĭ mână de ajutor orînduituluĭ spre a fi ferită şi păzită acéstă dumbravă de către toţĭ, să nu tae nicĭ să strice dintr'acéstă dumbravă cu nicĭ un fel de numire saŭ trebuinţă, ci să fie tot-deauna apĕrate. I saam receh gpd.—1814 Iunie 24.

Cod. LXXV, fila 95 v.

runca Inălţimiĭ Tale cătră dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ, să-ĭ deà cu chezăşie, ca să nu se strămute din locul lor, şi să-ĭ îndemneze a se apucà şi de munca pămîntuluĭ, slobodindu-se şi vitele de jug ce dic că le aŭ ispravniciĭ în pază, pentru ca să-şĭ facă semănăturile de primă-vară, iar câţĭ aŭ apucat de s'aŭ strămutat dintr'înşiĭ şi şĭ-aŭ făcut semănăturile de tómnă împrejurul satuluĭ, de vor fi strămutaţĭ în cuprinsul acestuĭ judeţ, să trimiţă să-ĭ aducă la urmă-le, iar de se vor fi strămutat maĭ cu depărtare, să facă fóe de tóte acele semănăturĭ cu numele stăpînuluĭ şi să o trimiţă la Visterie, ca să fie sciut, şi când nu vor venì la urmă-le până la vremea secerişuluĭ, ca să se aşeze cu locuinţa în siliştea lor, de unde s'aŭ strămutat, să se ieà acele semănăturĭ pe séma domnieĭ, cum şi jăluitorilor să nu li se facă de către ispravnicĭ vre-o supĕrare maĭ mult peste starea şi puterea lor, nicĭ stăpînul moşieĭ să nu-ĭ supere întru nimic la clacă şi alte dreptăţĭ ale moşieĭ, peste obiceiul pămîntuluĭ, iar peste cele ce dic că aŭ rĕspuns în vremea trecută în banĭ la stăpînul moşieĭ, din cercetarea ce am făcut, m'am adeverit că într'acestaşĭ chip le-a fost aşezămîntul ce a avut cu dînşiĭ, ci pentru acésta rĕmâne la hotărîrea Inălţimiĭ Tale. — 1813 Aprilie 19.

Vel Vistier.

p). Ţĕraniĭ carĭ răsvrătiaŭ pe consăteniĭ lor în contra statuluĭ, orĭ a proprietăţiĭ, eraŭ cel puţin strămutaţĭ prin alte sate de o depărtare de 6 ore de la al lor.

Iω Ion Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

După cum a găsit cu cale dumné-luĭ Vel Vistierul printr'acéstă anaforà, o întărim şi Domnia-Mea şi poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţelor, ca întocmaĭ să faceţĭ urmare, precum maĭ jos se cuprinde.—1816 Iulie 21.

(Pecetea gpd.). Vel Logofĕt.

Cod. LXXXV, pag. 185.

Prea Inălţate Dómne,

Arĕt Inălţimiĭ Tale că plângerea locuitorilor satuluĭ Poenarĭ din sud Ilfov, după multe cercetărĭ ce a făcut Visteria, nu este alta fără numaĭ treĭ fraţĭ dintre săteniĭ lor anume: Dumitru Ciungul, Năstase şi Niculae, uniţĭ fiind întru rĕutate, patru anĭ sunt de când felurĭ de chipurĭ răsvrătitóre metahirisesc, nu numaĭ că nu se supun a-şĭ plătì dăjdiile lor, ci sunt şi dătătorĭ de rele pilde celor-lalţĭ locuitorĭ aĭ satelor, aprópe fiind în multe rîndurĭ dintr'a pîrîţilor pricină a se sărgăluì siliştea fără de a fi altă pricină cât de mică; ci, de se va găsì cu cale de către Inălţimea Ta, pentru desăvîrşita odihnă a locuitorilor, pe de oparte dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ, prin într'adins credincios al isprăvnicatuluĭ, maĭ întâiŭ să cerceteze la faţa loculuĭ şi câtă rĕmăşiţă vor dovedì din dăjdiĭ i alte orînduelĭ asupra pîrîţilor treĭ fraţĭ, să împlinéscă de la dînşiĭ şi să o deà jăluitorilor, ca să plătéscă şi numiţiĭ de pe unde s'aŭ împrumutat pentru dînşiĭ, iar pe de altă parte să-ĭ ardice pe câte treĭ cu tóte ale lor şi cu lude ce se va cuveni după a lor putere să-ĭ aşeze cu dajdia împărţiţĭ prin alte sate depărtate de jăluitorĭ, cale de şése césurĭ, ca să nu maĭ pótă avé chinonie uniĭ cu alţiĭ. Părerea mea într'acest chip este, iar hotărîrea cea desăvîrşită rĕmâne a se face de către Inălţimea Ta.—1816 Iulie 8.

Vel Vistier.

Ţĕraniĭ sunt obligaţĭ a se strămutà la alt loc, în interesul proprietăţiĭ.

Iѡ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-lor veliţilor boerĭ, poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră isprăvniceilor aĭ judeţuluĭ, ca să faceţĭ cercetarea de maĭ jos arĕtată, cu urmare întocmaĭ precum într'acéstă anaforà se cuprinde şi să însciinţaţĭ Domnieĭ-Mele.—1816 Iulie 3.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Înălţate Dómne,

Pe acéstă alăturată alegere isprăvnicéscă şi a departamentuluĭ nerĕmâind odihniţĭ locuitoriĭ ce şed în luncă la Pitescĭ sud Vlaşca, din luminată porunca Măriеĭ-Tale orînduitul zapciŭ vătaf de aproḑĭ ĭ-a adus înaintea nóstră prin treĭ dintr'înşiĭ, anume Petre Bobirică, i Dinu frate-sĕŭ şi Şerban ot Popescĭ, faţă cu Petrache biv III Logofĕt stăpînul moşieĭ, ḑicênd aceştĭ locuitorĭ prin apelaţia ce aŭ dat, că din vechime s'aŭ aflat acolo şeḑĕtorĭ moşieĭ şi părinţiĭ lor, cum şi eĭ, unde aŭ case, ogrăḑĭ şi alte nămestiĭ şi că le este cu neputinţă a se mutà în deal, căcĭ sunt ómenĭ scăpătaţĭ, cu case grele şi cu slujbă domnéscă, dîrvarĭ, cărbunarĭ aĭ luminateĭ Curţiĭ Măriеĭ-Tale şi alţĭ dajnicĭ aĭ Visterieĭ şi că în deal nu se pot face nicĭ puţurĭ, fiind locul înalt, unde ridicând pîrîtul câte-và case din satul lor de le-a adus în deal, s'a căsnit vre-o treĭ anĭ de ḑile să facă puţurĭ şi vĕḑênd că nu pot, erà să se întórcă înapoĭ şi neprimindu-ĭ pîrîtul nicĭ într'un chip, le-a plătit casele cu banĭ şi le-a îngrădit cu gardurĭ şi aceĭ ómenĭ aŭ fugit, şi că atât Popésca ce ţineà moşia maĭ 'nainte, cât şi pîrîtul, după ce a cumpĕrat-o în doĭ anĭ, nu ĭ-a supĕrat a se mutà, iar pîrîtul rĕspunse, că tóte satele din partea loculuĭ sunt puse pe deal iar lunca Argeşuluĭ o aŭ pentru arăturĭ de bucate şi liveḑĭ de fîn, fiind locul rodos, cum şi pe moşia luĭ în deal sunt 28 de case, carĭ se îndestuléză cu apă de puţurĭ, după cum şi jăluitoriĭ mutându-se acolo să le deà povîrnit spre vale, unde pot să-şĭ facă puţurĭ, iar a maĭ şedé acolo în luncă nu-ĭ primesce, căcĭ în toţĭ aniĭ fac stricàciune vitele lor la bucate şi se păgubesc atât ceĭ cu bucatele, cât şi el de dijmă şi că nicĭ ceĭ de maĭ 'nainte stăpînitorĭ nu ĭ-aŭ primit a fi în luncă, dar eĭ aŭ şeḑut în silnicie, după cum ne arată un răvaş al Şătraruluĭ Mateiŭ Popescu, fiind cătră un Pană, că n'are voe să se mute în vale, asemenea şi vĕduva fiica Popesculuĭ, de la care a cumpĕrat el moşia, în multe rîndurĭ s'a judecat cu jăluitoriĭ, carĭ aŭ dat şi zapis că se vor mutà în deal şi următorĭ n'aŭ fost, ci şed în silnicie de fac stricăciune bucatelor şi când se orînduesc ispăşitorĭ, dosesc şi rĕmân ceĭ cu bucatele stricate, păgubaşĭ, după care arată pîrîtul spre dovadă o jalbă a vătafuluĭ de cărbunarĭ, că câţĭ-và locuitorĭ din deal, ce aŭ dat-o către isprăvnicatul Vlasceĭ, în anul trecut, şi de la isprăvnicat s'aŭ trimis cu însciinţare către Măria Ta, în care jalbă se plângeà, că din pricina jăluitorilor, câţĭ se aflà cu locuinţa în luncă, nu numaĭ lor li se face pagubă la bucate şi legumĭ, ci şi stăpînuluĭ moşieĭ la rodul pomilor ce are în luncă, unde uniĭ şĭ-aŭ făcut locuinţa cu vicleşug, iar alţiĭ în silnicie de vre-o câţĭ-và anĭ încóce, cu carĭ în două rîndurĭ s'a judecat stăpîna moşieĭ cea maĭ dinainte şi aŭ dat şi zapis la isprăvnicat, că se vor mutà în deal şi următorĭ n'aŭ fost, rezemându-se la silnicia lor, căcĭ sunt cărbunarĭ domnescĭ, pentru care cerênd aceĭ jăluitorĭ să li se orînduéscă ispăşitor la faţa loculuĭ, a le ispăşì paguba şi a le face împlinire, aŭ rînduit ispravniciĭ slujitorĭ, ca luând pe preotul

satuluĭ, să mérgă să ispăşéscă stricăciunea şi să aducă fóe iscălită de preot i pe ceĭ ce aŭ făcut paguba, spre a o împlinì şi aŭ însciinţat zapciul plăşiĭ, că toţĭ locuitoriĭ din luncă aŭ fugit nestând de faţă a se face ispăşania, iar un Mateiŭ Cărbunarul s'a împotrivit cu înjurăturĭ, ḑicênd că nu voesc să facă ispăşania, aşijderea scrie în alegerea isprăvnicéscă că a făcut arĕtare şi Medelnicerul Nicolae, vameşul judeţuluĭ, cum că chiar unul din locuitoriĭ din luncă, anume Mateiŭ Budureanu, a arĕtat că s'a judecat stăpîna moşieĭ cu dînşiĭ la isprăvnicat şi ĭ-a îndatorat judecata a-şĭ mutà casele din vale în deal şi urmare n'aŭ făcut. Decĭ fiind că atât stăpinul moşieĭ, cât şi locuitoriĭ din deal se jăluesc, că ceĭ ce şed în luncă le pricinuesc stricăciune şi pagubă cu vitele lor la bucate şi liveḑĭ şi apoĭ când este să se facă ispăşanie, ca să plătéscă paguba dosesc, şi fiind-că aceĭ locuitorĭ din lunca pricinuesc că acolo în deal nu pot face puţurĭ, iar Petrache stăpînul moşieĭ ḑice, că are loc să le deà în deal povîrnit spre vale, unde pot să-şĭ facă puţurĭ acolo unde le dă Petrache loc, ca să se mute şi să însciinţeze Măriei Tale şi atuncĭ se va da izbănire pricinii, iar hotărîrea rĕmâne la Măria Ta.—1816 Maiŭ 26.

Radu Golescu biv Vel Ban, Barbu Văcărescu Vornic, Dumitrache Racoviţă Vel Vornic, Grigorie Filpescu Vel Vornic, Mihalache Racoviţă Vel Logofĕt, Iordache Golescu Vel Logofĕt, Toma Creţulescu Vel Logofĕt (1).

Cod. LXXXV, fila 164.

q). Caragea face şi din brutăriĭ un monopol al proprietarilor de moşiĭ (1).

r). Neînţelegerile dintre proprietarĭ saŭ arendaşĭ cu ţĕraniĭ, proveniaŭ adesea şi din causa nedrepteĭ mĕsurătorĭ cu stînjenul şi cu baniţa, ceea-ce va ocasionà procese diverse şi trimitere de stînjenĭ şi de baniţe cu pecetea Visterieĭ (2).

Numeróse sunt, cum se vede, procesele de la dreptul de cârciumă dintre ţĕranĭ şi proprietate (3).

Un act extraordinar cunóscem din domnia luĭ Caragea. Acela este chrisovul dat locuitorilor Slătiorenĭ din Romanaţĭ, ca să-şĭ aibă privilegiul vînḑăriĭ rachiuluĭ peste tot anul, iar al vinuluĭ numaĭ până la 6 Decemvrie. Asemenea claca să o plătéscă în banĭ câte un zlot de casă pe an şi dijma să se ieà ca la alte moşiĭ. Domnitorul le maĭ acordă şi alte privilegiĭ şi scutirĭ, pentru că satul Slătióra fusese sat de moşnenĭ până ce Alex. Ipsilant, în întâia luĭ domnie, îl dăduse Vorniculuĭ Pârşcoveanu. Iată chrisovul:

Hrisovul locuitorilor Slătiorenĭ de privileghiurile ce aŭ către stăpînul moşieĭ şi cu anaforà întărită s'a hotărît în urmă, câţĭ să fie la acest privileghiŭ, adecă ceĭ vechĭ.

Dat-am Domnescul nostru hrisov locuitorilor birnicĭ din satul Slătióra sud Romanaţĭ, ca să aibă privileghiul ce l-aŭ avut până acum, adecă vînḑarea rachiuluĭ să

(1) Veḑĭ anexa din vol. X, partea B., Ist. Rom. de V. A. U.
(2) Veḑĭ anexa relativă din Tom. X, partea B.
(3) Idem, idem.

fie slobodă la toţĭ locuitoriĭ pentru tot anul în tótă vremea, cum şi la vînḑarea vinuluĭ să aibă slobodḑenie numaĭ de la culesul viilor până la ḑiua de Sf. Nicolae, Decemvrie 6, a se vinde vinul locuitorilor făr'de poprire şi făr'de nicĭ o dare la stăpînul moşieĭ, iar de la Sf. Nicolae înainte să se vîndă vinul stăpînuluĭ moşieĭ; aşijderea şi claca să o plătéscă de casă câte un zlot pe an, nesupĕrându-se de lucru, iar la dijmurĭ să se urmeze, cum se urméză şi la alte moşiĭ; asemenea şi podul de la trecĕtórea apeĭ Oltuluĭ să-l aibă locuitoriĭ pe séma lor tot-deauna şi să deà locuitoriĭ la stăpînul moşiei pentru venitul poduluĭ, pe fie-care an câte talerĭ 150, deosebit să fie şi apĕraţĭ de vamă la vitele ce vor cumpĕrà de la săteniĭ lor şi le vor tăià la scaune în satul lor, pentru alişverişul lor, pentru că acéstă moşie din vechime fiind fost slobodă domnéscă, rĕposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant întru întâia Domnie a hărăzit-o la rĕposatul Vornicul Pârşcoveanu, dar iarăşĭ Domnia-Sa şi cu alţĭ rĕposaţĭ Domnĭ din urmă aŭ împărtăşit şi pe locuitoriĭ ce sunt şeḑĕtorĭ pe acéstă moşie cu privileghiurile ce se arată maĭ sus, ca să fie adecă apĕraţĭ de clacă, dând numaĭ câte un zlot pe an, i slobodḑenia vînḑăriĭ rachiuluĭ să o aiba pe tot anul şi slobodḑenia vînḑării vinuluĭ de la culesul viilor până la Sf. Nicolae, şi stăpînirea poduluĭ la trecerea apeĭ Oltuluĭ să fie pe séma lor cu dare de talerı 150 pe an la stăpînul moşieĭ şi apĕrarea de vamă la vitele ce vor cumpĕrà de la săteniĭ lor şi le vor tăià la scaune în satul lor, carĭ tóte acestea li s'aŭ dat, nu ca un obiceiŭ al pămîntuluĭ, ci ca o milă şi hărăzire Domnéscă, pentru care am vĕḑut la mâna lor şi sineturĭ Domnescĭ, însă carte a rĕposatuluĭ Domn Alexandru Vodă Moruz cu let 1794 Iunie 20, i hotărîre a rĕposatuluĭ Alexandru Vodă Ipsilant cu let 1797 Fevruarie 15, i carte de judecată ce s'a urmat din let 1804 între aceştĭ locuitorĭ cu rĕposatul Medelnicer Radu Bengescu, ce erà stăpîn prin zestre aceştiĭ moşiĭ Slătióreĭ, şi hotărîre cu Divan a rĕposatuluĭ Constantin Vodă Ipsilant, tot dintr'acelaşĭ let 1804 Iunie 30, prin care tóte acestea li se întăresc privileghiurile ce se arată maĭ sus; pentru carĭ privileghiurı viind cu jalbă şi cătră Domnia-Mea, numiţiĭ locuitorĭ Slătiorenĭ, arĕtând aceste sineturĭ şi ḑicênd dumné-eĭ Ecaterina Fărfăraia, stăpînă acesteĭ moşiĭ, vînḑênd-o statornică la Sĕrdarul Polihronie, ca să nu li se smintéscă mila ce o aŭ prin sineturĭ Domnescĭ, aŭ cerut să li se întăréscă şi de către Domnia-Mea privileghiurile ce aŭ avut, a căror jalbă rînduind-o la dumné-luĭ Vel Logofétul de Ţéra-de-sus, ne-a făcut arĕtare prin anaforà de la 7 ale trecuteĭ luniĭ luĭ Aprilie, atât de cuprinderea privileghiurilor ce se arată maĭ sus, cât şi de numita moşie, că dumné-eĭ Ecaterina Fărfăraia, care a avut acéstă moşie coborîtă prin zestre de la rĕposatul Vornic Pârşcoveanu, întâiŭ la mâna dumné-eĭ, apoĭ dumné-eĭ a vîndut-o statornică la Sĕrdarul Polihronie şi cum că cumpĕrătorul are să stăpînéscă dreptatea ce a avut-o dumné-eĭ Ecaterina Fărfăróia, iar privileghiul locuitorilor are să se păzéscă cu orĭ-cine va fi stăpîn, care anaforà de la trecuta lună a luĭ Iulie 11, cu milostivire cătră locuitorĭ am întărit şi Domnia-Mea, ca să se păzéscă privileghiul locuitorilor, ce aŭ avut. Drept aceea pentru maĭ buna întemeere a acestor privileghiurĭ ale lor, ce se arată maĭ sus, ca să se păzéscă tot-deauna cu nestrămutare, am întărit acest Domnescul nostru hrisov cu însăşĭ Domnésca Nóstră iscălitură şi pecete, i cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ-Mele fiĭ: Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod, martorĭ fiind şi dumné-lor cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele: pan Radu Golescu Vel Ban, pan Grigorie Brâncoveanu Vel Spătar, pan Barbu Văcărescu Vel Vistier, pan Dumitraşco Racoviţă Vel Vornic de Ţéra-de-sus, pan Mihalache Manu Vel Logfĕt de Ţéra-de-sus, pan Grigorie Băleanu Vel

Vornic de Ţéra-de-jos, pan Alexandru Mavrocordat Vel Postelnic, pan Constantin Dudescu Vel Vornic al treilea, pan Petrache Ritoridis Vel Logofĕt al streinelor Pricinĭ, pan Iordache Ştirbeĭ Vel Vornic al Obştirilor, pan Nicolae Golescu Vel Logofĕt de Obiceiurĭ, pan Alexandru Filipescu Vel Logofĕt de Ţéra-de-jos, şi Ispravnic pan Mihalache Manu Vel Logofĕt de Ţéra-de-sus; şi s'a scris hrisovul acesta întru al şéselea an dintru întâia Domnie a Domnieĭ Mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ-Mele Bucurescĭ, la aniĭ de la nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi Mântuitorul nostru Isus Hristos 1817 Octomvrie 6, de Mihaĭ Logofĕt de Divan.

(Iscălitura şi pecetea gpd.).

Mihalache Manu Vel Logofĕt procitoh.

Cod. LXXVII, fila 276 v.

s). Locuitoriĭ de la Gherghiţa se jăluesc asupra epistaţilor Mitropolieĭ proprietară, că aceştia îĭ asupresc îndatoririle ce aŭ, primind uniĭ carte de blestem la afirmaţiunea lor. Se face anchetă din ordinul Domnitoruluĭ. Se aleg nenorociţiĭ cu bătae câte 200 toege fie-care, ca răsvrătitorĭ şi mincinoşĭ şi ca *stricătorĭ aĭ pădurilor Mitropolieĭ.* (1)

---

(1) *Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Cât pentru pricina păduriĭ, cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-lor veliţilor boerĭ, o întărim Domnia-Mea şi hotărîm, ca întocmaĭ să se urmeze, iar pentru urmările acestor locuitorĭ, de vreme ce prin cercetarea de la faţa loculuĭ a orînduituluĭ nostru s'a dovedit, precum maĭ jos se arată, că sunt adecă mincinoşĭ şi călcătorĭ de jurămînt şi că ceĭ răsvrătitorĭ dintre eĭ sunt aceştia ce pe anume se arată maĭ jos, adecă Cârstian Cojocarul ot Meriĭ Petchiĭ şi Négu sîn Stan ot Ciumaţĭ, precum orînduitul cercetător în insciinţarea sa ce a făcut către Domnia-Mea îĭ arată pe anume, de aceea atât pentru a lor înfrînare şi înţelepţire, cât şi ca să fie pildă altora asemenea ca eĭ, volnicim pe credinciosul boerul Domnieĭ-Mele Slugerul Ioniţă Chiriţescu, orînduitul cercetător, să mérgă şi prin ajutorul ispravnicilor judeţuluĭ, aducênd pe maĭ sus numiţiĭ răsvrătitorĭ, chiar acolo în faţa loculuĭ să-ĭ pue în falangă în vileag, şi să le deà câte 200 toege fieş-căruia, cărora să le deà apoĭ a înţelege că, de se vor maĭ purtà şi de acum înainte cu asemenea urmărĭ de nesupunere şi răsvrătitóre, pedépsa lor va fi spânzurătórea. — 1816 Aprilie 27.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXII, fila 416.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, ce ni s'a dat la alăturatul tacrir al Slugeruluĭ Ioan Chiriţescul, cercetătorul ce a fost orînduit de către Măria Ta a cercetà prigonirea ce aŭ locuitoriĭ ot Gherghiţă cu epistaţiĭ moşieĭ sfinteĭ Mitropoliĭ de acolo, am făcut cercetare, şi atât din cele scrise în tacrir, cât şi din cele ce ne arată prin graiŭ, luarăm înţelegere că după arĕtarea ce a fost făcut de aceĭ locuitorĭ de ḑijma porumbuluĭ i a fînuluĭ, cum că li s'a luat de epistaţiĭ moşieĭ, primind uniĭ şi carte de blestem, li s'a făcut socotélă şi găsindu-se óreşĭ-care năpăstuire, a fost trimis orînduitul cercetător însciinţare către Măria Ta, de la 30 ale trecutuluĭ Martie, cum că li se face acelor năpăstuiţĭ împlinire, prin care însciinţare cerênd

t). Satele plăeşescĭ din Rucăr şi Dragoslavele capĕtă de la Caragea o

numitul Sluger povăţuire, cum să urmeze la madéua fînuluĭ şi la mĕsurătórea pogónelor de porumb şi orînduind Măria-Ta acea însciinţare a sa în cercetarea nóstră, am făcut Măriei-Tale anaforà, de la 5 ale acesteĭ următóre lunĭ, în ce chip am găsit cu cale a se face urmare la aceste douĕ madele, i pentru pricina gâlcevii, a se vedé de către Măria-Ta în ce chip a dovedit cercetătorul şi a se da poruncă cum să urmeze, iar cum arată Slugerul că pîrîle locuitorilor, cum că ĭ-ar fi încărcat epistaţiĭ la dijma porumbuluĭ şi a fînuluĭ, s'aŭ dovedit mincinóse, căcĭ mĕsurându-se pogónele de porumb de astă tómnă ale unora din davagiĭ şi ale altora din sudiţĭ ungurenĭ, s'aŭ găsit maĭ multe decât pe câte ḑiceaŭ eĭ că aŭ plătit dijma, şi că ceĭ maĭ mulţĭ ce aŭ primit carte de blestem nu sunt pravoslavnicĭ, ci uniĭ de la satul Meriĭ-Petcăi sudiţĭ, iar vre-o 5 de la Gherghiţa nu sunt ómenĭ vrednicĭ de credinţă şi nisce desnădăjduiţĭ şi becisnicĭ, din carĭ uniĭ aŭ primit blestem în zadar făr'de a avé porumb arat, şi cum că, după cum aceştia s'aŭ dovedit mincinoşĭ din mĕsurătórea pogónelor de astă tómnă i la baniţă nepotrivite arĕtările lor, se dovedesce că şi cele-lalte pîrĭ ce aŭ făcut pentru doĭ anĭ maĭ înainte, cum că ĭ-aŭ năpăstuit epistaţiĭ la dijma porumbuluĭ şi a fînuluĭ, sunt mincinoşĭ şi numaĭ din rĕutatea unor turburătorĭ ce ĭ-aŭ arĕtat prin altă însciinţare a sa, vrênd aceia să păgubéscă sfînta Mitropolie, ca să-şĭ pótă dobîndì alt cuget al lor, aŭ rădicat şi pe alţĭ mulţĭ sătenĭ cu felurĭ de pîrĭ şi categoriĭ mincinóse asupra epistaţilor, pricinuind pagubă şi cheltuélă săracilor sătenĭ, în vreme ce însuşĭ unul dintr'aceia ce venià la cercetător a se scrie de năpăstuirĭ, ḑiceà că sunt siliţĭ să vie ca să se arĕte nume multe de davagiĭ, căcĭ, de nu vor venì, le ḑiceà zurbagiiĭ că aŭ să pătiméscă rĕutate şi încărcăturĭ de cheltuelĭ, după cum arată cercetătorul, că şi însuşĭ el a avut pe un Ioniţă Giura, ḑicênd către uniĭ din sătenĭ că, de nu vor venì a se scrie, aŭ să plătéscă tótă cheltuéla, făcêndu-le şi alte înfricoşărĭ. Decĭ după acéstă arĕtare ce face acum orînduitul cercetător, că ceĭ ce aŭ primit blestem nu sunt pravoslavnicĭ ci uniaţĭ, cariĭ s'aŭ dovedit şi călcătorĭ de jurămînt, cum şi pîrîle lor fără cuvînt şi mincinóse, se cuvine a rĕmâné epistaţiĭ apĕraţĭ de pîrîle lor şi a se face şi caḑuta cercetare răsvrătitorilor ce le-aŭ dat pricină de s'aŭ pornit cu pîrĭ mincinóse, i zurbagiilor ce aŭ făcut gâlcévă şi s'aŭ arĕtat cu obrăsnicie, după cum se va găsì de către Măria-Ta cu cale, iar pentru stricăciunea ce s'a făcut la pădurea Mitropolieĭ, care o aveà poprită, bez cea-laltă parte de pădure, ce este lăsată slobodă pentru trebuinţa locuitorilor ce şed acolea pe moşie, fiind-că pădurile poprite se păzesc cu pădurarĭ într'adins nelipsiţĭ din pădure pentru pază, iar acolo ne arată însuşĭ Slugerul Ioan, că pădurarul nu şedeà în pădure să păzéscă, ci şedeà în sat, şi nu se scie cine câtă stricăciune a făcut, de aceea nu se pot îndatorà la plată, iar de acum înainte vor orîndui epistaţiĭ pădurarĭ a păzì napristan în pădurea cea poprită să nu se tae de nimenĭ, iar în pădurea nepoprită să aibă voe locuitoriĭ ce şed pe însăşĭ acea moşie şi clăcuesc Mitropolieĭ, ca să-şĭ tae lemnele ce le vor fi trebuincióse pentru casele lor, iar hotărîrea rĕmâne la Măria-Ta.—Radu Golescu biv Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitraşco Racoviţă Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Mihalache Racoviţă Vel Logofĕt, Iordache Golescu Vel Logofĕt, Nestor Clucer.—1816 Aprilie 21,

nouă recunóscere a situaţiunii lor privilegiate, ca unele ce daŭ plăeşii

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Fiind-că din osebita anaforà ce ne-aŭ făcut dumné-lor veliţii boerĭ, de la 21 ale aceştii lunĭ, pentru urmările acestor locuitorĭ, ce s'aŭ arĕtat pîrîşĭ aĭ sfinteĭ Mitropoliĭ, asupra madeleĭ obiceiurilor pămîntuluĭ, ne-am pliroforisit, că numiţiĭ s'aŭ dovedit în faţa loculuĭ, prin cercetarea orînduituluĭ nostru, mincinoşĭ, răsvrătitorĭ şi călcătorĭ de jurămînt, hotărîm ca sf. Mitropolie să rĕmâe cu totul în pace şi nebîntuită de aceste pîrĭ ale lor, ce făceaŭ până acum.—1816 Aprilie 27.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXII, pag. 417.

Prea Inălţate Dómne,

Am vĕḑut alăturata însciinţare ce a trimis cătră Mária-Ta Slugerul Ioan ce este orînduit de Măria-Ta cercetător la prigonirile ce aŭ locuitoriĭ clăcaşĭ ot Gherghiţa cu epistaţiĭ aceeaşĭ moşiĭ a sfinteĭ Mitropoliĭ, prin care la unele madele, ce ḑice că sunt întuneeate şi nu se pricepe cum să urmeze, cere povăţuire şi făcênd chibzuire la întrebările sale, după cum ni se poruncesce, arètăm Înălţimii Tale în ce chip se cuvine a se urmà, adecă:

Pentru madéua fînuluĭ ce arată cercetătorul, că uniĭ din locuitorĭ aŭ avut obiceiŭ, să deà din cinci copiţĭ una, alţiĭ, adecă streiniĭ sudiţĭ ceĭ cu zapisul, din treĭ una şi alţiĭ carĭ n'aŭ avut liveḑĭ şi avênd trebuinţă de fîn s'ar fi învoit a così în liveḑile Mitropolieĭ şi a luà eĭ fînul jumĕtate şi Mitropolia jumĕtate, iar la vremea dijmeĭ avênd trebuinţă de tot acel fîn pentru vitele lor s'aŭ rugat de epistaţĭ de li s'a lăsat tot fînul pe séma lor, şi după socotélă pe câte care aŭ pus epistaţiĭ, cu tahmin aŭ şi plătit epistaţilor, de car po parale 60, şi în urmă, cărând fînul la casele lor cu care marĭ cu câte patru şi şése boĭ, carĭ eĭ singurĭ aŭ arĕtat la cercetător că puteà să vie un car de acelea opt şi nouĕ stînjenĭ, şi unde erà pus de epistaţĭ un om ḑece care, acel om arată acum că a dus la casa luĭ cu mijlocul ce s'a ḑis maĭ sus numaĭ 5 saŭ 6 care şi pe acésta a şi primit carte de blestem, la acésta se cuvine să urmeze cercetătorul într'acestaşĭ chip, adecă să nu se facă socotéla după numĕrul carelor marĭ cu câte 4 şi 6 boĭ, cu care aŭ cărat locuitoriĭ fînul la casele lor, ci să se facă pe numĕrul de care de cele obicĭnuite cu câte doĭ boĭ, şi pentru câte acest fel de care cu doĭ boĭ vor primì locuitoriĭ carte de blestem, că a fost într'acel fîn cosit din liveḑile Mitropolieĭ, să li se socotéscă plata de car po parale 60, după cum s'aŭ învoit cu epistaţiĭ şi de li se va fi luat ce-và maĭ mult, să li se întórcă înapoĭ, iar de vor fi dat maĭ puţin, să împlinéscă şi rĕmăşiţa tot în banĭ după învoéla ce aŭ făcut.

Pentru mĕsurătórea pogónelor de porumb, în anaforaua nóstră după care s'a dat şi luminată întărirea Mărieĭ-Tale a se face urmare, scrie, ca mĕsurătórea acésta să se facă cu prăjina cea obicĭnuită; acea prăjină obicĭnuită noĭ scim că este de 18 palme Domnescĭ şi un pumn, precum scrie cercetătorul că s'a adeverit şi de la alţiĭ streinĭ i de la chiar uniĭ din locuitoriĭ adiiaforĭ, iar nu este de palme 24, precum arată cercetătorul, că cu acest fel de prăjină mare şi ne-obicĭnuită cer locuitoriĭ să se facă mĕsurătórea pogónelor, care cerere a lor fiind nedréptă, nu se cuvine a primì, ci să se deà luminată porunca Mărieĭ-Tale cătră orînduitul cercetător, ca cu

de paza marginei şi a potecelor din munte. Actele de scutire şi de privilegii sunt cele următóre:

Hrisovul sătenilor ot Dragoslavele.

Dat-am cartea Domnieĭ-Mele la mâna pârcălabilor de la satul Rucăr-Dragoslavele din sud Muscel, carĭ prin jalbă, întru cea dintâiŭ luminată domnie a rĕposatuluĭ întru fericire Domn Alexandru Vodă Ipsilant, arĕtând că în vremea răsmiriţeĭ Ruşilor ot let...., cel de atuncĭ vătaf al plaiuluĭ Dâmboviţeĭ s'a fost întins de a luat şi aceste sate în cuprinsul satuluĭ Plăeşescii, cu care mijloc le făceà multe cererĭ, luându-le câte o lână şi câte un miel şi câte un caş de fiesce-care stână, şi altele asemenea, şi cereà să se deosebéscă de plaiŭ, să fie supuşĭ ispravnicilor judeţuluĭ, şi sub ascultarea vameşilor de Dragoslavele, cum şi maĭ nainte ar fi fost, arĕtând la acésta drept dovadă câte-và hrisóve vechĭ ale multor rĕposaţĭ fraţĭ Domnĭ cu care îĭ deosebià de plaiurĭ; în protivă atuncĭ a arĕtat vătaful de plaiŭ o carte a Domnieĭ-Sale rĕposatuluĭ întru fericire Domn Alexandru Vodă Ghica, cu care da aceste sate vătafuluĭ de plaiŭ a le avé plăeşescĭ. Decĭ Măria-Sa orînduindu-ĭ la dumné-lor veliţiĭ boerĭ spre cercetare, a ales a fi maĭ de folos la interesurile ţĕriĭ cu a fi osebite, însă maĭ întâiŭ să deà zapisele la Visterie, că vor păzì şi vor străjuì drumul şi potecile din plaiul lor fórte cu privighere şi când se va pricinuì orĭ-ce întîmplare în potriva orînduelilor ţĕriĭ şi a margineĭ să aibă a da séma pentru care prin anaforà arĕtând Măriei-Tale, şi cu cale găsind-o acea alegere a dumné-lor veliţilor boerĭ, a orînduit pe dumné-luĭ vel Vistierul de a primit zapise cu aceste legăturĭ la Visteria gospod, după care a şi dat cartea Măriei-Sale la mânile lor cu cuprindere, ca să fie osebiţĭ de satele plăeşescĭ, nicĭ un fel de amestec cu dînşiĭ să nu aibă vătaful de plaiŭ, să fie apĕraţĭ de lâna i de mielul şi caşul ce luà de la stînă şi de tóte alte cererĭ, fără numaĭ să fie supuşĭ ispravnicilor judeţuluĭ la orînduelile Visterieĭ, şi să aibă a păzì drumul şi potecile fórte cu privighere a nu se întîmplà cât de mică pricinuire în potriva orînduelilor ţĕriĭ saŭ spre paguba vămiĭ, că atuncĭ după zapisul ce aŭ fost dat eĭ, vor avé a rĕspunde şi la pricinile ce se vor face în satele lor, cum şi la pripasurĭ, vătaful de plaiŭ să nu se amestece, ci ceĭ ce vor avé Vornicia, fiind-că acestea sunt la Vornicie, care carte a Măriei-Sale frateluĭ Constantin Vodă Ipsilant scrisă cu let 1775 Iulie 10, cum şi altă carte a Măriei-Sale frateluĭ Constantin Vodă Ipsilant fiul rĕposatuluĭ întru fericire maĭ sus arĕtatuluĭ Domn cu let 1807 Maiŭ 15, prin care în-

---

prăjina cea obicĭnuită de 18 palme Domnescĭ şi un pumn să se facă mĕsurătórea pogónelor de porumb.

Iar pentru pricina gâlceviĭ, fiind-că în luminată buiurdizma Măriei-Tale se poruncesce cercetătoruluĭ, ca să facă cercetare atât prin alte dovedĭ, cât şi prin carte de blestem, şi în ce chip va dovedì adevĕrul să însciinţeze Măriei-Tale, ca să daĭ apoĭ Măria-Ta cuviinciósa poruncă de urmare, şi fiind-că arată cercetătorul prin însciinţarea sa, în ce chip a cercetat şi a dovedit, rĕmâne a se vedé de către Înălţimea Ta cele ce scrie cercetătorul pentru acésta, şi a se da poruncă cum se va găsì cu cale de către Înălţimea Ta.—1816 Aprilie 5.

Radu Golescu biv Vel Ban, Dumitraşco Racoviţă Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Nestor Clucer.

tăresce şi înnoesce acest privilegiŭ, vĕḑêndu-se şi de către Domnia-Mea, am binevoit, de vreme ce milostivul Dumneḑeŭ ne-a învrednicit şi pre noĭ cu domnia aceştiĭ pravoslavnice creştinescĭ ţĕrĭ, de am înnoit şi am întărit, şi printr'acéstă carte a Domnieĭ-Mele privilegiul acesta, ca să li se păzéscă întocmaĭ şi întru tóte, precum se cuprinde maĭ sus. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, vameşilor şi ţie vătaşe de plaiul Dîmboviţeĭ, nicĭ un fel de supĕrare să nu vĕ cutezaţĭ a face numitelor sate de acum înainte în potriva porunciĭ Domnieĭ-Mele.

Scris de II Vistier Eftimie Logofĕt calemuluĭ jălbilor Visterieĭ, la anul de la Hristos 1813 Octomvrie 27.

Cod. LXXVII, fila 347 v.

Iῶ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Anaforaua acésta a dumné-lor Vel Logofeţĭ de Ţéra-de-jos şi de-sus, cu cale fiind ca următóre ponturilor şi catalogului vămilor, întru tóte o întărim Domnia-Mea şi poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, ca întocmaĭ să faceţĭ urmare şi după ce veţĭ împlinì de la pîrîtul vameş tóte câte va fi luat de la jăluitorĭ în potriva acesteĭ anaforà, pentru fieş-care pont să însciinţaţĭ apoĭ Domnieĭ-Mele, de sunt adevĕrate aceste în potrivă urmărĭ ale pîrîtuluĭ ? ce om este? şi de unde se trage de felul luĭ? ca să dăm cuviinciósa poruncă, şi de vor fi adevĕrate aceste urmărĭ ale luĭ, să împliniţĭ de la dînsul şi câte cheltuelĭ jăluitorilor s'aŭ pricinuit, cu venirea aicĭ şi întórcerea lor înapoĭ. — 1813 Maiŭ 12.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată porunca Măriеĭ-Tale, ce mi se dă la acéstă alăturată jalbă a locuitorilor de la satul Rucăr sud Muşcel, făcênd cercetare, vĕḑuĭ la mâna lor aceste sineturĭ, însă:

7184, de anĭ 136, hrisov al rĕposatuluĭ Domn Duca Vodă, ce-l dă locuitorilor din satul Rucăru, ca să fie în pace de vama pâneĭ şi a mălaiuluĭ şi alte bucate ce aduc din ţéră pentru hrana caselor lor, i de miel de turmă i de cîrdurĭ de către schelerĭ, verĭ-carĭ ar fi schelerii la Dragoslavele şi de către călugăriĭ carĭ sunt puşĭ de mânăstirea Câmpu-lunguluĭ la schelă, de nimenĭ supĕraţĭ să nu fie.

7215 Septemvrie 9, de anĭ 106, carte a rĕposatuluĭ Constantin Vodă, prin care iarăşĭ poruncesce a nu se supĕrà de vamă pentru cele ce duc de hrana caselor lor.

1760 Aprilie 14, de anĭ 53, cartea rĕposatuluĭ Scarlat Vodă Ghica, prin care arată că a vĕḑut asemenea carte şi a rĕposatuluĭ Nicolae Mavrocordat, ca să fie apĕraţĭ de vamă şi le-a dat şi Măria-Sa acéstă carte prin cercetare de judecată înaintea dumné-lor veliţilor boerĭ, căcĭ caută vameşiĭ a le luà vamă câte douĕ sute de banĭ de butea cu vin, cum erà cel ce îl scóte peste hotar şi prin sate, nefiind fost obiceiŭ a se luà vamă, le dă apĕrare, ca pentru vinul ce-l vor duce în satul Rucăru i Dragoslavele, pentru trebuinţa locuitorilor, să nu se supere de vamă şi la catalógele i ponturile vămilor ce aŭ dat după vremĭ, fiind orînduit ca cele ce vînd şi cumpĕră locuitoriĭ între eĭ orĭ vite saŭ semĕnăturĭ pentru hrana lor, să nu se supere de vamă, acésta se păzesce în tótă ţéra Măriеĭ-Tale, şi acum iar la jăluitorĭ, căcĭ sunt

aprópe de hotar, şi este vameş acolo în satul lor, al scheleĭ Dragoslavelor, care vămuesce lucrurile ce sunt slobode şi es din ţéră, nu numaĭ ale altora, ci şi chiar ale acestor locuitorĭ Rucărenĭ, la cele ce scot afară peste hotar, plătesc şi eĭ vama ca şi ceĭ-alţĭ; aşijderea privighéză numitul vameş şi pentru ceĭ ce vin de dincóce, la care este orînduit a luà vama, iar la Câmpu-lung fiind din vechime ridicată vama cu totul, nicĭ de cum vameşiĭ Domnescĭ nu intraŭ, ci numaĭ de la ceĭ streinĭ ce veniaŭ cu lucrurĭ de vîndare, luà mânăstirea vamă, şi acum cu prostichiul ce s'a făcut cu tóte că Câmpu-lungul nu este pus în cele-lalte vămĭ, dar vameşiĭ Pitescilor pentru streinĭ carĭ nu sunt locuitorĭ în oraşul Câmpu-lung intră vameşiĭ de ieà vama prostichiuluĭ, iar pentru locuitoriĭ orăşenĭ din Câmpu-lung se păzesc şi acum hrisóvele ce aŭ, de nu plătesc vamă nicĭ de cum la orĭ-ce alişverişurĭ vor face cu lucrurĭ de ale pămîntuluĭ; maĭ vĕḑuĭ la mâna jăluitorilor şi o anaforà a Logofeţieĭ cu lét 1805 Iunie 7 întărită de Măria-Sa Constantin Vodă Ipsilant, cu cuprindere după ponturĭ i catalog şi după sineturile lor. Acum jăluitoriĭ arată, că un vameş ce se aflǎ în satul Dragoslavele, îmbrăcat strîmt, ḑicêndu-ĭ Muscal, le face aceste supĕrărĭ, ci în 7 ponturĭ se arată, însă:

1). Pentru rîmătoriĭ ce se cumpĕră de la vale de prin judeţe, plătesc o vamă la judeţ şi trecêndu-ĭ înlăuntru iĭ apucă vameşiĭ Dragoslavelor: peste vama trecĕtóreĭ şi peste avaetul slobodenieĭ care îl plătesc, le maĭ iea şi câte 2 talerĭ la perechea de rîmătorĭ.

La acésta căutându-se catalogul vămiĭ vĕḑuĭ scriind că rîmătoriĭ de alişveriş, orĭ unde se vor vinde, să plătéscă vînḑĕtorul de unul 40 banĭ, iar ceĭ ce vor scóte peste hotar afară să plătéscă la vameşiĭ scheleĭ treĭ la sută şi de va fi raià, cel ce scóte rîmătoriĭ, să maĭ plătéscă goştinărit 8 banĭ de unul, aşijderea şi slobodenia trecĕtóreĭ este hotărîtă într'acest an la o pereche de rîmătorĭ talerĭ patru.

Ci pentru acésta dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ să deà nizam, ca la cumpĕrătórea lor de prin judeţe să nu se supere jăluitoriĭ cumpĕrătorĭ întru nimic, căcĭ 40 de banĭ de un rîmător este rînduit să o deà vînḑĕtorul, iar scoţêndu-ĭ peste hotar, să plătéscă vamă treĭ la sută, banĭ 8 goştinărit, şi talerĭ 4 de pereche aĭ slobodenieĭ.

2). Vitele marĭ ale lor ce le vînd la tîrgurĭ prin judeţe iĭ apucă vameşiĭ pe drum de le iea la o păreche talerĭ 3, şi la obor unde se vinde plătesc al doilea vamă; după catalog i ponturĭ sunt datorĭ a plătì numaĭ o vamă acolo unde le vinde şi dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ cercetând şi dovedind pe aceĭ ce le-aŭ luat vamă pe drumurĭ, unde nu se vînd, fiind-că acésta este urmare de jaf, să-ĭ pue pe aceia să plătéscă îndoit şi să li se arĕte că de vor maĭ face aşà, nu numaĭ plata le va fi maĭ grea, ci încă se vor şi pedepsì.

3). Vitele ce le aŭ la ernatic la fîn maĭ la vale, cale de treĭ-patru césurĭ, şi primă-vara, când le ieaŭ la munte, iĭ apucă vameşiĭ de le iea vama.

Rea este urmarea vameşilor la acésta şi să urmeze dumné-lor ispravniciĭ, ca şi la pontul al doilea de din sus.

4). Pentru vinul şi rachiul ce aduc în satul lor, de-l vênd cu amăruntul pentru trebuinţa lor şi iĭ supĕră vameşiĭ de vamă, şi că ceea-ce găsesce maĭ mult le ia controbont.

Rea este urmarea vameşuluĭ, căcĭ nu numaĭ după maĭ sus numitele sineturĭ vechì, ce aŭ, este apĕrat acest sat, ci şi chiar după catalogul vămilor de estimp nu sunt slobodĭ vameşiĭ a vămuì vin saŭ rachiŭ prin sate, fiind pe larg şi cu îndestulare cuprindere la rachiŭ în ponturĭ de la cap. 34, cum şi în catalog scrie, ca butea cu vin

ce se vinde prin tîrgurĭ, să deà de bute banĭ 51, şi pentru acésta să urmeze dumné-lor ispravniciĭ a cercetà şi cu ce va fi făfuit locuitoriĭ, să le împlinéscă.

5). Pentru pâne saŭ opincĭ, slănină şi alte lucrurĭ ale mâncăriĭ ce aduc la casele lor, le iea vamă nu numaĭ în potriva sineturilor domnescĭ ce aŭ, ci şi chiar în potriva ponturilor a catalogului şi a obiceiuluĭ vechiŭ ce se urméză şi acum este acéstă urmare, fiind-că în tótă ţéra, de va cumpĕrà cine-và acest fel de lucrurĭ pentru casa luĭ, nu are vamă, cu cât maĭ vîrtos acest sat, care are aceste privileghiurĭ; rĕmâne dar ca dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ să urmeze şi pentru acésta, după cum s'a ḑis maĭ sus la cele-lalte ponturĭ.

6). Când merge om slobod orĭ de la casele lor la odăĭ saŭ de la odăĭ vin acasă séra după sfinţitul sóreluĭ, şi diminéţa până când se scólă el târḑiŭ, îĭ opresce şi care îndrăznesce a trece îl închide, îl bate şi-l globesce.

Pentru acésta dumné-lor ispravniciĭ să cerceteze şi de va fi vre-o urmare ca acésta, nu numaĭ să facă îndestulare jăluitorilor şi să deà şi nizam de îndreptare, ci încă să şi însciinţeze a i se face şi altă pedépsă, de va fi vinovat.

7). Pentru cele ce scot din lăuntru în satul lor, cum îmbrăcăminte i bumbac tors, glugĭ, cisme, lână şi altele asemenea şi de ale mâncăriĭ pentru casele lor, n'aŭ avut obiceiŭ să plătéscă vamă, iar acest vameş îĭ apucă de le iea vamă, iar ceea-ce le vor aduce de prisos a le duce la tîrg pentru vînḑare, la acelea nu se împotrivesc a plătì vama; cum şi pentru alte supĕrărĭ ce le face cu felurĭ de mijlóce, când îşĭ aduc cele trebuincióse de la oraşul Câmpu-lung, cer a se da nizam.

Pentru acésta să cerceteze dumné-lor ispravniciĭ, cum s'a urmat obiceiul din vechime şi precum se va fi urmat maĭ nainte să deà nizam şi acum a nu se supĕrà pentru cele ce aduc de trebuinţa caselor lor de peste hotar, lucrurĭ próste ţĕrănescĭ de îmbrăcăminte şi de purtare, carĭ vor fi pentru trebuinţa caselor lor.

Veḑuĭ şi însciinţarea dumné-lor ispravnicilor ce fac Măriei-Tale, de la 30 ale trecutuluĭ Aprilie, prin care arată, că cu asemenea jalbă aŭ mers şi către dumné-lor şi cercetând pe alţĭ vameşĭ ce aŭ stătut la numita schelă înaintea acestuĭ de acum, s'a adeverit, că n'aŭ fost supĕrate aceste sate de vamă la lucrurile de hrană şi de trebuinţa lor, de care scriind numituluĭ vameş în douĕ-treĭ rîndurĭ a despăgubì pe jăluitorĭ cu ceea-ce le va luà maĭ mult peste obiceiŭ şi a se părăsì de a le maĭ face supĕrărĭ în potrivă, şi ne dând nicĭ o ascultare la poruncile isprăvnicescĭ, siliţĭ aŭ fost jăluitoriĭ a veni la luminatul Divanul Măriei-Tale şi de aceea şi dumné-lor însciinţéză Măriei-Tale, spre a-şĭ dobânbì jăluitorii îndestularea lor. Decĭ cu tóte că dumné-lor ispravniciĭ îl arată pe numitul vameş de nesupus, dar acésta aŭ urmat-o cu mijloc blând, ca să nu pricinuéscă în urmă că dór i s'a făcut vre-o pagubă, iar acum cu luminată porunca Măriei-Tale să trimiţă dumné-lor ispravnicii judeţuluĭ mumbaşir straşnic asupră-ĭ, ca să-l aducă şi fără de voe înaintea dumné-lor, ca să cerceteze tóte madelele ce se arată maĭ sus, şi cu ceea-ce se va găsi vinovat, să facă îndestulare şi despăgubire jăluitorilor, dându-ĭ nizam a se părăsì de urmărĭ împotrivitóre, încă cu cale ar fi să le plătéscă şi cheltuéla jăluitorilor, ce le-a pricinuit, şi peste acestea să cerceteze şi pentru politia numituluĭ vameş: de unde este? şi ce ipochimen se află? ca de va fi vre-un om netrebnic, să însciinţeze, ca prin scirea capzimanilor vămiĭ să se isgonéscă şi să se orînduéscă altul, saŭ precum va luminà Dumneḑeŭ pe Măria-Ta, se va da hotărîre şi poruncă de urmare şi de îndreptare, şi hotărîrea rĕmâne la Înălţimea Ta.—1813 Maiŭ 8.

Vel Logofĕt.

u). Inregistrăm acì în note o serie de acte relative la neînţelegerile dintre ţĕranĭ şi moşierĭ saŭ arendaşĭ. In 17 Fevruarie 1817, Domnitorul ordonă oprirea stăpînilor de moşiĭ de la abusurĭ în contra aşezăriĭ pontuluĭ. Multe reclamaţiunĭ ţĕrănescĭ sunt în contra încărcăriĭ la dijmă. (1)

---

(1) *Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Fiind-că pîrîţiĭ locuitorĭ ot moşia Albesciĭ a dumné-luĭ Vel Vorniculuĭ Barbu Văcărescu în cele după urmă aŭ dat adeverinţă în scris, de la 20 ale luĭ August, sub iscăliturile şi punerea degetelor lor, adeverită fiind şi de ispravniciĭ din sud Prahova, de la 21 tot ale trecutuluĭ August, care s'a vĕḑut şi de către Noĭ, următóre fiind pravilnicesciĭ condicĭ, că se mulţumesc adecă a clăcuì câte 12 ḑile pe an, rĕspunḑênd şi tóte adeturile moşieĭ după obiceiul pămîntuluĭ, hotărîm dar Domnia-Mea, şi poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, să-ĭ îndatoriţĭ a fi întocmaĭ următorĭ.
(Pecetea gpd.).

Prea Înălţate Dómne,

După luminată porunca Inălţimiĭ Tale, ce s'a dat la anaforaua dumné-luĭ Vel Vorniculuĭ Barbu Văcărescu, arĕtând că locuitoriĭ clăcaşĭ după moşia dumné-luĭ Albesciĭ dintr'acest judeţ Prahova nu se supun a face clacă câte 12 ḑile pe an după obiceiul pămîntuluĭ şi după condica Divanuluĭ, următor fiind luminateĭ poruncĭ, am adus înaintea nóstră pe pîrîţiĭ locuitorĭ, faţă fiind şi Gheorghe Cernovici, vechilul din partea dumné-luĭ Vorniculuĭ, şi întrebându-se pentru ce nu sunt următorĭ a clăcuì câte 12 ḑile după obiceiŭ, rĕspunseră ḑicênd, că sunt acum 20 de anĭ de când aŭ plătit fieş-care clăcaş numaĭ câte talerĭ 2 şi jumĕtate, iar maĭ multă supĕrare, n'aŭ avut, arĕtând şi acésta, că vitele lor pasc pe moşie streină şi plătesc erbărit, cum şi lemne de foc i nuele şi mărăcinĭ pentru trebuinţa caselor lor iarăşĭ după moşie streină le cumpĕră, nefiind pe moşia dumné-luĭ Vorniculuĭ unde se află şeḑĕtorĭ, şi pentru acésta ar fi plătit numaĭ câte talerĭ 2 parale 20, iar vre-un deosebit aşezămînt al stăpînuluì moşieĭ Albesciĭ în scris n'aŭ avut, ca să nu clăcuéscă câte ḑile 12 pe an, saŭ să plătéscă numaĭ câte talerĭ 2 parale 20, ce prin graiŭ nu maĭ arĕtară, că supĕrare maĭ mult peste rĕspunderea acestor câte talerĭ 2 parale 20 ce aŭ avut obiceiŭ nu li s'a maĭ făcut până acum, ci fiind-că pîrîţiĭ clăcaşĭ nu aŭ rĕmas odihniţĭ cu a clăcuì de acu înainte după obiceiŭ, cerênd a venì la Divanul Măriei-Tale a se înfăţişà, se sorociră că la 20 ale următóreĭ lunĭ se vor aflà la luminatul Divan, de unde se va da cea desăvîrşită hotărîre.—1814 Maiŭ 12.
Alexandru Ruset Spătar.
Cod. LXXXIV, fila 12.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-luĭ Vel Logofĕtuluĭ de Ţéra-de-sus, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, ca întocmaĭ să faceţĭ urmare. — 1815 Iulie 26.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofĕt.

v). Pe lângă necazurile ce ţĕranul aveà ca să îndure de la proprietate

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca a Inălţimiĭ Tale ce mi se dă la acéstă jalbă a locuitorilor ot satul Muerésca de Sus sud Vâlcea, făcênd cercetare, arĕt Inălţimiĭ Tale, că atât cu aceştĭ locuitorĭ de la Muerésca-de-sus cât şi cu locuitoriĭ de la Muerésca-de-jos, a avut multe judecăţĭ sf. Episcopie a Râmniculuĭ pentru clacă i pentru dijma bucatelor i pentru dijma din prunĭ ce aŭ de neguţătorie şi mărturisind chiar eĭ, că moşia este drépta a sfinteĭ Episcopiĭ, dar că ar fi şi eĭ din némul vînḑetorilor, şi neavênd vre-un aşezămînt în scris în potriva obiceiuluĭ pămîntuluĭ, care se urméză la tóte moşiile de obşte, s'aŭ îndatorat claca să o facă 12 ḑile, cum şi dijmă să deà din tóte semĕnăturile şi din prunĭ din 10 una, iar la fîn după obiceiul ce se urméză în partea loculuĭ a da dreptul stăpînuluĭ moşieĭ; căcĭ arĕtările lor sunt pricinuirĭ deşerte şi neprimite la dreptate, iar pentru móra ce arată că aŭ prefăcut-o eĭ, să fie luminată porunca Inălţimiĭ Tale către dumné-lor boeriĭ ispravnicĭ din sud Vâlcea, ca înfăţişându-ĭ cu iconomul sf. Episcopiĭ, să cerceteze pricina moreĭ: cu ce aşezămînt aŭ făcut? de aŭ acel aşezămînt în scris saŭ nu? şi prin judecată făcênd alegere dreptăţiĭ, orĭ să le facă îndestulare saŭ să însciinţeze Marieĭ Tale pricina.—1815 Iulie 22.

Vel Logofĕt.

Cod. LXXXIV, pag. 12.

Iѽ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Intocmaĭ precum maĭ jos se arată într'acéstă anaforà a dumné-luĭ Vel Logofĕtul de Ţéra-de-sus, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ să faceţĭ urmare saŭ neodihnindu-se de acolo vre-o parte, cu cercetarea ce veţĭ face în scris să-ĭ sorociţĭ la Divanul Domnieĭ-Mele.—1815 Iunie 29.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofĕt.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată porunca Inălţimiĭ Tale, ce mi se dă la acéstă jalbă a dumné-luĭ Căminaruluĭ Costache Manu, făcênd cercetare, vĕḑuĭ hotărîrea Măriei-Sale Alexandru Vodă Moruz ot let 1798 Iunie 19, când s'a judecat Sĕrdarul Nicolae Cuzi, stăpânul moşieĭ Rasa, adecă socrul jăluitoruluĭ, cu locuitoriĭ satuluĭ Suhatul după moşia mânăstiriĭ Plătăresciĭ, pricină avênd pentru păşunea vitelor aceluĭ sat că, neavênd loc pe moşia mânăstiriĭ, trec vitele pe moşia Sĕrdaruluĭ şi locuitoriĭ ḑicênd că nicĭ pe moşia Sĕrdaruluĭ n'aŭ loc de păşune, ci numaĭ trec pe moşia Mitropolieĭ, de şi le pasc acolo, iar Sĕrdarul arĕtând că păşunea şi-o fac pe moşia sa, a orînduit Măria-Sa pe rĕposatul Medelnicer Alexandru la faţa loculuí, să vaḑă de este pe moşia Sĕrdaruluĭ şi locuitoriĭ să plătéscă suhatul păşuniĭ după condica Divanuluĭ, cu care plată vor fi scăḑuţĭ din obicĭnuitele ḑile ale clăciĭ de la stăpînul moşieĭ pe care şeḑ, iar de nu va fi loc de ajuns de păşune, saŭ eĭ nu se vor îndupleca a plătì Sĕrdaruluĭ suhatul, să fie popriţĭ cu totul a nu călcà maĭ mult moşia Serdaruluĭ, pentru care se volnicesce vornicelul ce va fi la acea plasă, cum şi

şi de la arendaş şi maĭ grósnice eraŭ acele din partea administra-

Sĕrdarul Nicolae, ca când după acésta se vor găsì vite de ale locuitorilor în moşia Rasa, să le prinḑă, să le ducă la ispravniciĭ judeţuluĭ şi ispravniciĭ să însciinţeze, ca să se ieà pe séma Domnieĭ, după cum s'aŭ legat însişĭ eĭ la Divanul Domnescĭ; acum dumné-luĭ Căminarul ḑice, că aceĭ locuitorĭ în urma hotărîriĭ domnescĭ s'aŭ învoit cu socrul sĕŭ şi ĭ-aŭ dat zapis, ca să clăcuéscă, şi că acum nu urméză nicĭ după legătura aceluĭ zapis. Decĭ, fiind-că prin hotărîrea domnéscă, ce se arată maĭ sus, că s'aŭ îndatorat a păzì locuitoriĭ, se cuprinde, că este legată şi după a lor prinsóre şi legătură ce aŭ dat la Divanul Domnesc, se cuvine ca acea hotărîre să o păzéscă şi pîrîţiĭ, cum şi dumné-luĭ Căminarul în locul socru-sĕŭ, iar de va fi şi zapis de învoire, precum arată, se va urmà zapisul lor. Găsesc cu cale să fie luminată porunca Inălţimiĭ Tale către dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ, să cerceteze faţă cu amândouĕ părţile şi de vor tăgăduì pîrîţiĭ zapisul ce arată de învoire, să pue în faptă hotărîrea domnéscă de a se urmà şi a se păzì întocmaĭ, iar fiind mărturisit zapisul învoiriĭ, să-ĭ îndatoreze a face ḑilele clăciĭ ce vor fi legaţĭ pentru călcarea moşieĭ jăluitoruluĭ cu vitele lor, saŭ fiind pricina într'alt chip, să însciinţeze MărieĭTale.—1815 Iunie 26.

Vel Logofĕt.

Cod. LXXXV, fila 325.

Carte legată către Ispravniciĭ ot sud Saac de a îndatorà pe arendaşiĭ moşiilor a luà avaetul pămîntuluĭ întocmaĭ după condica Divanuluĭ.

Iѡ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud Saac, sănătate. Am vĕḑut Domnia-Mea însciinţarea ce ne faceţĭ, pentru locuitoriĭ aceluĭ judeţ, că pătimesc asuprirĭ şi nedreptăţĭ de către arendaşĭ la adeturile moşiilor, pentru care poruncim să cercetaţĭ şi câţĭ din locuitorĭ nu vor fi avênd vre-un deosebit asezămînt în scris cu stăpîniĭ moşiilor, să-ĭ îndatoraţĭ a fi următorĭ întocmaĭ după condica Divanuluĭ, cu respunderea adeturilor moşieĭ, şi la ceea-ce vor fi năpăstuiţĭ să le faceţĭ cuviinciósa îndestulare, iar cariĭ vor fi avênd aşezămînt în scris cu stăpîniĭ moşiilor, să-ĭ îndatoraţĭ a fi următorĭ după acelaşĭ aşezămînt, iar ceĭ ce nu vor rĕmâné odihniţĭ de acolea, să-ĭ trimiteţĭ la Divanul Domnieĭ-Mele, cu însciinţarea dumné-vóstră în scris şi fiţĭ sănătoşĭ. — 1817 Fevruarie 17.

Cod. LXXXVII, fila 16 v.

Porunca ce s'a făcut în dosul înscinţăriĭ orînduituluĭ cercetător Ioniţă Chiriţescu Medelnicer, ce a mers la locuitoriĭ ot satul Cojasca i Cornesciĭ cu Mihalache arendaşul dumné-eĭ Băneseĭ Ecaterineĭ Cornéscăĭ, pentru dreptăţile ce le-aŭ făcut la adeturile moşieĭ.

Iѡ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu tóte că pîrîtul arendaş a luat arenda aceteĭ moşiĭ de la dumné-eĭ Vornicésa, Ecaterina Greceanca, cu simfonia ce se arată într'acéstă însciinţare, cu acésta însă nu se îndatoréză şi jăluitoriĭ locuitorĭ de a fi şi eĭ următorĭ acesteĭ simfoniĭ, fiind

ţiuniĭ. Ţĕranul din plaiurĭ, precum şi némurile: mazîliĭ, scutelniciĭ şi

în potriva condiceĭ Divanuluĭ şi fiind-că după deosebita arĕtare ce ne-a maĭ făcut, în urma acesteĭ însciinţărĭ, orînduitul cercetător de năpăstuirile ce le-a făcut jăluitorilor pîrîtul arendaş, ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că la dijmuirea porumbuluĭ a încărcat numitul arendaş pe jăluitorĭ la 500 pogóne de porumb câte oca 62 de pogon, care fac peste tot oca 31 000. De aceea poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, ca fără de altă prelungire să împliniţĭ negreşit jăluitorilor de la pîrîtul arendaş orĭ în natură suma porumbuluĭ de maĭ sus arĕtată, saŭ în banĭ, socotindu-se ocà po parale 4, după cum ne-am pliroforisit că se urméză acum în partea loculuĭ porumbul, dându-ĭ şi cuviinciosul nizam, că de acum înainte să nu îndrăznéscă a le dijmuì porumbul cu baniţă maĭ mare decât ceea-ce este orînduit în condica Divanuluĭ, adecă de ocă 22 grăunţe şi de ocă 44 ştuleţĭ, saŭ a le luà de pogon maĭ mult decât patru baniţe din cele maĭ sus arĕtate, şi mĕsurătórea pogónelor să se facă cu prăjina de 18 palme domnescĭ şi un pumn, căcĭ în potrivă dovedindu-se, atuncĭ să scie, că se va şi pedepsì, şi apoĭ el după osebita simfonie, cu care arată că a luat arenda acesteĭ moşiĭ, îşĭ va căutà cu dumné-eĭ Vornicésa, precum şi pe jăluitoriĭ locuitorĭ poruncim să-ĭ îndatoriţĭ a-şĭ rĕspunde şi eĭ claca câte 12 ḑile pe an, după pravilnicésca condică, afară numaĭ de vor avé vre-un deosebit aşezămînt în scris de la stăpînul moşieĭ, căcĭ atuncĭ are a se urmà după acel aşezămînt. — 1817 Martie 6.

(Pecetea gpd.) Vel Logofét...... biv Vel Căminar.

Cod. LXXXVI, pag. 133.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Pe acéstă anaforà a dumné-lor veliţilor boerĭ, amândouĕ părţile, rĕmâind mulţumiţĭ şi odihniţĭ, aŭ dat şi adeverinţă în scris sub iscăliturile lor la canţelaria Divanuluĭ Domnieĭ-Mele, adeverită şi de dumné-luĭ vel Hatman al Divanuluĭ, care s'a vĕḑut şi de către Noĭ. Drept aceea, după a lor primire şi mulţumire întărim Domnia-Mea şi poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, ca întocmaĭ să se facă urmare prin sluga Domnieĭ-Mele...... aprod hătmănesc. — 1817 Martie 6.

(Pecetea gpd.) Vel Logofét.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Mărieĭ-Tale, ce s'a dat la jalba cuviosuluĭ arhimandrit, Sofronie, egumenul mânăstiriĭ Nucetul, dumné-luĭ vel Hatman al Divanuluĭ, prin céuş de aproḑĭ, înfăţişindu-l înaintea nóstră cu locuitoriĭ din treĭ sate ce şed pe moşiile mânăstiriĭ, prin 12 dintr'înşiĭ, anume: Stan sîn Mateiŭ, Dumitru Lăzuroiŭ Gheorghe sîn Nicolae, Dumitraşco Unchiaşul ot Nucet i Paraschiva sîn Iordache, Dumitru sîn Mărinică, Iordan Slujitorul, Ioan Ciobanul ot Movila-tăiată, i Florea sîn Florea, Dinul Pârcălabul, Radul Minea ot Olarĭ şi Ioan Scurtul ot Şuţa, am făcut cercetare pîriĭ ce aduce egumenul asupra locuitorilor acestora, cum că nu sunt urmàtorĭ a împlinì la mânăstire cele drepte adeturĭ ale moşieĭ, şi vĕḑuĭ la mâna cuvioşieĭ-sale o anaforà a Logofeţieĭ ot lét 1805 Martie 12, întărită şi de rĕposatul Domn Constantin Vodă Ipsilant, într'acelaşĭ lét Martie 15, poruncind dumné-lor is-

poslușnicii eraŭ, cum vĕḑurăm, datorĭ a da o ḑi de clacă Vătafuluĭ plaiuluĭ pe fie-ce an. In loc de acéstă ḑi, ţĕraniĭ eraŭ obligaţĭ la multe ḑile şi multe havalele şi beilicurí. Un vătaf din plaiul Vâlcanuluĭ de

pravnicilor judeţuluĭ, ca să urmeze după cuprinderea acesteĭ anaforale, iar ḑicênd vre-uniĭ din locuitorĭ, că aŭ a rĕspunde ce-vaşĭ în protivă cu cercetarea dumné-lor în scris, să-ĭ sorocéscă aicĭ la Divan, în care acéstă anaforà se arată datoriile ce aŭ locuitoriĭ cătră stăpînul moşieĭ am întrebat dar pe pîrîţiĭ locuitorĭ: cu ce cuvînt se împotrivesc, de nu daŭ dreptul mânăstiriĭ după obiceiul pămîntuluĭ şi rĕspunseră, că până acum clăcuiaŭ mânăstiriĭ câte 9 ḑile pe an, iar acum le cere egumenul câte 12 ḑile pe an; ĭ-am întrebat de aŭ vre-un aşezămînt în scris de la egumenul de maĭ nainte pe maĭ puţine ḑile? şi ḑiseră că nu aŭ, şi neavênd, datorĭ sunt după pravilnicésca condică să clăcuéscă 12 ḑile pe an în patru vremĭ ale anuluĭ, precum se cuprinde în maĭ sus numita anaforà a Logofeţieĭ; pentru dijma fînuluĭ ḑiseră locuitoriĭ, că daŭ până acum câte 10 saŭ 12 parale de car, iar acum le cere egumenul dijmă în natură din cincĭ una. De aŭ vrut egumeniĭ de maĭ nainte să le ieà parale, a fost în voia lor, iar dreptatea mânăstiriĭ după obiceiul pămîntuluĭ, care sunt datorĭ pîrîţiĭ a-l urmà, este într'acestaşĭ chip, adecă: din liveḑile ce vor fi avênd locuitoriĭ, curăţite de dînşiĭ cu toporul şi cu tîrnăcopul, aŭ să deà mânăstiriĭ dijmă din ḑece care de fîn unul şi până nu-şĭ vor da dijma, să nu ridice fînul de pe loc, ca să-l facă clăĭ, iar pentru liveḑile mânăstirescĭ, carĭ nu sunt curăţite de dînşiĭ, aŭ să deà dijmă, după cum se vor puté învoì cu egumenul şi după cum daŭ şi locuitoriĭ de pe alte moşiĭ dimprejur; pentru dijma prunilor aŭ să deà mânăstiriĭ din ḑece prunĭ unul, însă să nu alégă egumenul pruniĭ ceĭ maĭ bunĭ, ci să ieà de rînd şi din bunĭ şi din proştĭ; dijma porumbuluĭ să o deà după pravilnicésca condică, de pogon, baniţe patru, baniţa za ocă 22 grăunţe, şi pentru că ḑic locuitoriĭ că le-ar fi luat egumenul dijmă cu baniţă maĭ mare za ocă 30, să pue dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ, ca să cumpĕnéscă baniţa cu grăunţe spre a fi de ocă 22 şi să o însemneze, ca cu aceea să le ieà egumenul dijma, iar nu cu alta maĭ mare, şi de va fi luat de la vre-unul cu baniţa maĭ mare, să-ĭ întórcă înapoĭ, iar ceĭ ce vor fi rĕmăşiţă, să rĕspunḑă dreptul mânăstiriĭ, cum şi prăjina pentru mĕsuratul pogónelor de porumb să se facă la isprăvnicat, de 18 palme domnescĭ şi un pumn, precum este obicĭnuită şi cu acea prăjină să li se mĕsóre pogónele; pentru care să fie luminată porunca Mărieĭ-Tale, cu mumbaşir de la zapciul cel orînduit cătră dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ, ca alegêndu-se dreptul mânăstiriĭ ce va avé a luà, să i se facă şi împlinire, atât de acésta ce arĕtăm maĭ sus, cât şi de alte adeturĭ ce sunt obicĭnuite, iar pentru puţul ce ḑic locuitoriĭ că l-aŭ făcut de pomană şi egumenul l-a stricat, fiind-că dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ, prin însciinţarea ce fac de la 6 ale acesteĭ lunĭ, arată, că aŭ trimis într'adins om credincios, de aŭ véḑut acel puţ, unde îl făcuse, şi le-aŭ adus rĕspuns, că nu este făcut lângă drumul cel mare, precum ḑiceaŭ locuitoriĭ, ce maĭ înăuntru moşieĭ, lângă o lésă de mărăcinĭ; unde sunt şi se fac arăturĭ pe lângă dînsul şi că cu adevĕrat se pricinuesce pagubă la arăturĭ, cu adăparea dobitócelor celor ce trec pe acel drum, să rĕmâe stricat ca un pricinuitor de pagubă şi stricăciune semănăturilor şi de vor vré locuitoriĭ a-şĭ face puţ de pomană, să-l facă prin scirea egumenuluĭ şi la drum mare, unde nu aduce vătĕmare bucatelor, însă dijmurile sunt datorĭ locuitoriĭ după obiceiul pămîn-

la Jiul-de-sus căsnià şi închideà pe ţĕranĭ în butucĭ şi în temniţe, precum se póte vedé în actele următóre:

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-luĭ Vel Vornicul de Ţéra-de-sus, poruncim Domnia-Mea, credincios boer al Domnieĭ-Mele, biv Vel Sĕrdare Răducane Dîmboviţene, mergênd la faţa loculuĭ să aibĭ a face urmare întocmaĭ, precum maĭ jos se cuprinde.—1818 Iunie 20.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofĕt.

Prea Înălţate Dómne,

Luând séma jălbiĭ şi cereriĭ ce fac Măriei-Tale locuitoriĭ ot plaiul Vâlcanuluĭ sud Gorj, vĕḑuĭ că plângerea lor este pentru Sĕrdarul Iancu, ce este Vătaf, că-ĭ căsnesce şi-ĭ închide în butucĭ şi în temniţă şi alte năpăstuirĭ le face, cerênd a se scóte din vătăşie şi să se cerceteze arĕtările lor, pentru care fiind-că mĕ pliroforisiĭ, că într'acel judeţ este rînduit de Măria-Ta dumné-luĭ Serdarul Răducanul Dîmbo-

---

tuluĭ să le care cu carele lor la aria şi fînăria şi pătulul stăpînuluĭ moşieĭ, iar hotărîrea rĕmâne la Măria-Ta. — 1817 Ianuarie 21.

Radu Golescu Vel Ban, Isac Ralet Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Logofĕt, Grigorie Băleanu Vel Vornic, Constantin Dudescu biv Vel Logofĕt.

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a dumné-luĭ Vel Logofĕtul de Ţéra-de-sus, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, să faceţĭ urmare întocmaĭ, precum maĭ jos se cuprinde, iar fiind pricina într'alt chip şi neodihnindu-se vre-o parte de acolo cu cercetarea dumné-vóstră, în scris să-ĭ trimiteţĭ la Divanul Domnieĭ-Mele. — 1817 Maiŭ 11.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată porunca Inălţimiĭ Tale, ce ni se dă la acéstă jalbă a cuviosuluĭ Antim, egumenul sf. mânăstirĭ Comaneĭ, făcênd cercetare vĕḑuĭ că cererea îĭ este pentru locuitoriĭ de la Ciolănescĭ sud Teleorman, carĭ sunt şeḑĕtorĭ pe moşia mânăstiriĭ, că nu vor să facă clacă câte 12 ḑile pe an, cum se urméză şi la moşiile vecinilor, ci fiind-că după obiceiul pămîntuluĭ i după pravilnicésca condică şi după a Măriei-Tale hotărîre, datorĭ sunt locuitoriĭ a face clacă stăpînuluĭ moşieĭ câte 12 ḑile pe an, care are să se păzéscă, găsesc cu cale să fie luminată porunca Inălţimiĭ Tale către dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ, să cerceteze şi de nu vor fi avênd vre-un aşezămînt în scris cu stăpînul moşieĭ, să-ĭ îndatoreze a face claca câte 12 ḑile pe an, de care arĕt Inălţimiĭ Tale, şi rĕmâne la luminata Măriei-Tale poruncă. — 1817 Maiŭ 5.

Vel Logofĕt.

Cod. LXXXVI, fila 266.

vițeanu, găsesc cu cale să fie luminată poruncă către numitul, să cerceteze tóte arětările lor și de le va fi făcut vre-un jaf, să-ĭ despăgubéscă, aducênd Măriei-Tale pliroforie pentru tóte, ca apoĭ să se deà hotărire desăvîrșită—1818 Iunie 20.

Dumitrache Racoviță Vel Vornic.

Cod. LXXXII, fila 449.

Insușĭ Domnitorul Caragea afirmă într'un pitac al sěŭ din 24 Iunie 1818, că pînă și poterele trimise pentru urmărirea de hoțĭ și făcětorĭ de rele, peste Olt, «înșișĭ eĭ aŭ ajuns a fi hoțĭ»:

Cărțile legate la 5 județe ot preste Olt de a priveghià ispravnicii la ómenii Sěrdaruluĭ Diamandi și cât iĭ va dovedì făcênd jafurĭ locuitorilor, să-ĭ trimiță în fiére la Caimacam.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud ...... sănătate. Am luat Domnia-Mea însciințare că ómenii Sěrdaruluĭ Diamandi, încunjurându-se prin județe, cu pricinuire că sunt gonacĭ aĭ hoților, pradă și jăfuesc în felurĭ de chipurĭ pe locuitorĭ, născocind și scormonind asupra unora din eĭ pricinĭ de hoțiĭ urmate de câte 5, 10 și 15 anĭ, iar asupra altora numaĭ bănuelĭ neînființate, cu care acest mijloc, în loc de a fi ocrotitorii locuitorilor despre hoțĭ și făcětorĭ de rele, înșișĭ eĭ aŭ ajuns a fi hoțĭ, și măcar că i s'a trimis numituluĭ Sěrdar osebită poruncă a Domnieĭ-Mele prin dumné-luĭ Caimacamul Craioveĭ, dar vě poruncim și dumné-vóstră, ca după ce i se va arětà Sěrdaruluĭ acéstă poruncă și va da înscris, că a vědut-o și a înțeles-o, să priveghiațĭ apoĭ cu mare luare aminte și pe orĭ-carele din ómenii luĭ îĭ vețĭ aflà de acum înainte într'acest fel de fapte ce arětăm maĭ sus, numaĭ decât, ridicându-l in fiére ca pe un hoț, să-l trimitețĭ la dumné-luĭ Caimacamul Craioveĭ, ca să urmeze după cum este poruncit de Domnia-Mea, și fițĭ sănătoșĭ. — 1818 Iunie 24.

Asemenea carte s'a făcut și către dumné-luĭ Caimacamul Craioveĭ, tot pentru asemenea pricină și cuprindere.

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că locuitorii ot satul Rîncăciovul din sud Dîmbovița, prin alăturatele lor jălbĭ, fac plângere către Domnia-Mea, că li s'aŭ făcut nedrepte luărĭ în multe chipurĭ, cu dărĭ în felurimĭ de cherestele și altele de către obrazele ce sunt arětate în jalbele lor, iar maĭ vîrtos tot de către Slugerul Iamandi, ce a fost Sameș la numitul județ, de aceea orînduim pe credincios boerul Domnieĭ-Mele biv Vel Serdarul Petre și poruncim să mérgă la maĭ sus numitul județ, unde să facă scumpă și amăruntă cercetare de tóte câte se cuprind în jălbile maĭ sus numiților locuitorĭ, și osebit și de orĭ-ce alte catahrisis va fi făcut prin județ numitul Sluger Diamandi, și orĭ câte luărĭ nedrepte va dovedì că s'aŭ făcut acestor locuitorĭ de către ceĭ arětațĭ în jălbĭ, iar de Slugerul Iamandi și altor măcar dintr'acel județ câte li se va fi făcut, împlinindu-le până la un ban celor păgubițĭ, de la aceia asupra cărora se vor găsì, să ieă apoĭ adeverință de la toțĭ ceĭ păgubițĭ și năpăs-

tuiţĭ şi să le aducă aicĭ la Domnia-Mea spre dovada despăgubiriĭ lor. I saam receh gpd.—1818 Iulie 3.
(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.
Cod. LXXXVII, fila 83 v.

Din causa abusurilor vătafilor de plaiurĭ emigréză mulţĭ ţĕranĭ în Moldova. In Iulie 1815, uniĭ din fugarĭ sunt readuşĭ la urma lor şi urméză proces între eĭ şi între vătafiĭ denunţaţĭ ca prevaricatorĭ.

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

După arĕtarea ce ne face dumné-luĭ Vel Vornicul de Ţéra-de-jos printr'acéstă anaforà, poruncim credincios boerule al Domnieĭ-Mele biv vel Pitare Marco, ca mergênd în partea loculuĭ, să mergĭ la acest plaiŭ şi să facĭ şi cercetarea de maĭ jos arĕtată cu urmare întocmaĭ.—1815 Iulie 18.
(Pecetea gpd) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

Vătaful Dimitrie din plaiul Slăniculuĭ sud Buzeŭ mĕ însciinţéză că, ridicându-se câţĭ-vaşĭ locuitorĭ ot satul Mânzălescĭ dintr'acel plaiŭ, aŭ fugit în Moldova, după care ducêndu-se însuşĭ ĭ-a adus la urma lor, şi la cercetarea ce le-aŭ făcut dumné-lor ispravniciĭ, aŭ arĕtat că aŭ fugit din pricina greutăţilor şi din supĕrările slugilor luĭ Petrache i a nepotuluĭ sĕŭ Aleco Logofeţelul, ce sunt cu locuinţa în plaiŭ, şi fiind-că el a umblat o lună după fugarĭ şi dumné-lor ispravniciĭ aŭ avut orînduit vechil, acel vechil nu-ĭ dă nicĭ un analogon al avaetuluĭ ce aŭ luat, nicĭ ceea-ce a luat el din plaiŭ; osebit scrie, că pe un mocan borfaş dovedindu-l, l-a luat Aleco Logofeţelul cu zorul de la popréla Vătăşieĭ; aŭ şi necinstit pe vĕtaf. Ci fiind-că la acel plaiŭ, după jălbile unora din locuitorĭ, este orînduit de către Înălţimea Ta cercetător dumné-luĭ Pitarul Marco, mĕ rog Măriei-Tale să se poruncéscă Pitaruluĭ a cercetà şi aceste pricinĭ şi ceea-ce va dovedì că a luat vechilul din plaiŭ, în lipsa vătafuluĭ după fugarĭ, să împlinéscă vătafuluĭ, cum şi călcarea Vătăşieĭ de către acel Aleco şi necinstea, ce a făcut vătafuluĭ, dovedindu-se adevĕrată, să însciinţeze Măriei-Tale spre a-şĭ luà căḑuta pedépsă.—1815 Iulie 18.
Constantin Bălăceanu Vel Vornic.
Cod. LXXXIV, pag. 431.

Dajniciĭ către Visterie se împuţinaseră mult şi prin abusiva trecere a numeroşĭ ţĕranĭ şi neguţătorĭ ca sudiţĭ Austriacĭ. Caragea reînnoesce ancheta în 1815, cu hotărîre de a da la bir pre toţĭ aceĭ, carĭ nu vor puté probà că sunt cu adevĕrat sudiţĭ. Iată un raport adresat Domnitoruluĭ în Martie 1815 de Alex. Filipescu, Vornicul oraşuluĭ:

Prea Înaltul şi binevoitorul meŭ stăpîn,

Supus raportez Înălţimiĭ Tale de Dumneḑeŭ păzită, că la anchetarea sudiţilor la care servitorul Măriei-Tale am fost orînduit prin Dumneḑeescul şi prea strălucitul

Măriei-Tale pitac, se presintară supuşi austriaci din cari unii, cei mai mulţi, chiar îndrăsnesc a ḑice, că nu aŭ paspórte din ţéra lor şi întrebaţi: pentru ce? rĕspund unii, că li s'aŭ luat de Vornicia de pe timpul predecesorilor servitori ai Înălţimii Tale, iar alţii de către servitorii Agenţiei; care le este patria? un glas: Transilvania; de câţi ani locuesc aci? unii nu sciŭ, alţii ḑic că de mai mulţi ani, alţii iar că aci aŭ vĕḑut lumina ḑilei, dar că părinţii lor eraŭ Transilvăneni, pe când parte aŭ alte paspórte noi, posed şi ecarete şi sunt şi căsătoriţi. Ca să afle dar ancheta de unde sunt? de câţi ani staŭ aci? dacă aŭ ecarete saŭ nu? întrebă pe vechii zapcii ai oraşului, neavênd alt mod de orientare la cunóscerea adevĕraţilor supuşi saŭ nu. Zapciii însă declară ceea-ce sciŭ, *că nu sunt din Transilvania, ci din Turcia, că sunt localnici* şi unii din ei foşti posluşnici ai boerilor. Asistenţii, din partea Agenţiei alégă contrariul şi că aŭ plătit şi plătesc şi actual bir la Braşov, exhibând spre credinţă un fel de catastif necertificat de nici o semnătură şi susţinênd energic, că zapciii de hatîr depun contrariul. De aci, prea Înalte Stăpâne, discuţiuni, amînări şi zăbavă. Rog dar Înălţimea Ta de Dumneḑeŭ păzită, să deà prea strălucit ordin în scris, cum să urmeze ancheta:

a) pentru cei ce aŭ ecarete, deşi originari din Transilvania;

b) pentru cei neavênd actual ecarete, dar înzestraţi şi de ani locuind aci şi originari din Transilvania;

c) pentru cei fără pasapórte;

d) pentru cei din Rumelia avênd pasapórte şi

e) pentru cei necăsătoriţi născuţi în Valachia, dar de părinţi Transilvăneni. Dacă Înălţimea-Ta de Dumneḑeŭ păzită ar încuviinţà să deà Domnésca Ei hotărîre în privinţa lor, sper că servitorul Măriei-Tale va terminà în curînd ancheta Austriacilor supuşi, căci a rĕmas să se cerceteze numai vre-o doue sute şi să se foloséscă cel puţin cu acésta Visteria Domnéscă, căci din cei *şése-sute-opt-ḑeci cercetaţi* până acum, abià o sută s'aŭ trimis la bir, şi aceştia cu multă trudă. (1)

Al Înălţimii Vóstre de Dumneḑeŭ păzite
Servitor infim.

1815 Martie. **Alex. Filipescu,**
Vornicul oraşului.

Cod. LXXXIV, pag. 13. (Traducere din grecesce)

Intre rarele acte umanitare ale lui Caragea este acel din 11 Aprilie 1815, ce-và mai în favórea ţĕranilor. Aceştia sunt mereŭ încărcaţi cu datorii de către proprietari şi arendaşii de moşii. Caragea ordonă ispravnicilor din judeţele Olteniei, unde manifestaţiunea nemulţumirilor erà mai făţişă, să cheme pe arendaşi şi moşieri la rĕfuéla socotelilor şi să nu se priméscă condeele de bani nejustificate, din *cele puse pe spetele ţĕranilor* (1).

(1) Şése cărţi, una la Caimacanul, cinci la ispravnicii acelor judeţe, pentru locuitorii ce se află datori la arendaşii moşiilor, şi cu soroc de opt luni să plătéscă datoria ce va fi bună să deà.

Zemle Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Fiind-că neam însciinţat Domnia-Mea, cum că locuitorii ce sunt şeḑĕtori pe moşii boeresci,

Intenţiunea erà bună, dar când scim cine eraŭ însărcinaţĭ a o realisà, scim că ea nu dete resultate, ca şi altă circulară din 24 August 1814, ca să nu fie zăboviţĭ ţĕraniĭ în procesele lor. (1)

---

mânăstirescĭ şi verĭ a cuĭ, carĭ se daŭ de către stăpîniĭ lor la arendaşĭ, se fac năpăstuirĭ şi asuprirĭ la tóte adeturile moşieĭ ce sunt datorĭ a da după întocmirea ce este făcută, ne urmând condicilor Divanuluĭ şi dintr'acéstă pricină rĕmân datorĭ pe la aceĭ arendaşĭ şi apoĭ arendaşiĭ le fac marĭ asuprirĭ şi siluirĭ, cu a-şĭ plătì rĕmăşiţurile cu carĭ iĭ însărcinéză, care acésta fiind urmare cu catahrisis asupra locuitorilor necăjindu-ĭ şi supĕrându-ĭ peste orînduélă, poruncim dumné-vóstră să chemaţĭ pe aceĭ arendaşĭ, şi carĭ dintr'înşiĭ vor arĕtà că aŭ să ieà rĕmăşiţurĭ dijmă, clacă şi altele, şi nu vor fi tăgăduite nicĭ de locuitorĭ şi după ce veţĭ alege cât are să ieà, să daţĭ straşnice poruncĭ, ca de acum înainte, cu soroc de opt lunĭ să plătéscă locuitoriĭ cu încetul rĕmăşiţa ce vor fi datorĭ, îngrijind dumné-vóstră apururea acésta a nu se face smăcinărĭ locuitorilor cu tragerĭ prin judecăţĭ şi supĕrărĭ de către arendaşĭ, că aşà este porunca Domnieĭ-Mele.—1815 Aprilie 11.

Cod. LXXIV, fila 195 v.

(1) Carte legată la 5 judeţe ot preste Olt, ca să nu zăbovéscă pe locuitoriĭ ce aŭ pricinĭ de judecăţĭ la acele isprăvnicaturĭ.

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud....... sănătate Am luat Domnia-Mea însciinţare, că dumné-vóstră găsiţĭ pricină, cuprinderea unuĭ pont din cele trimise la Divanul Nostru ot Craiova, pentru nizamul ce am hotărît a se urmà, unde ḑice să nu se orînduéscă de la Căimăcămie mumbaşir pentru împlinirĭ ale locuitorilor birnicĭ, aţĭ început a vĕ abate la izvodirĭ de alte catahrisis, adecă pe ceĭ ce se orînduesc la aceste isprăvnicaturĭ, orĭ cu poruncile Domnieĭ-Mele, saŭ cu ale Căimăcămieĭ buiurdizme, ca să-ĭ judecaţĭ pentru felurimĭ de prigonirĭ, rezemându-se în pontul de maĭ sus arĕtat, că este poprită Căimăcămia de a trimite mumbaşir, pentru acele pricinĭ, pe ipotesiarĭ prelungindu-se, în cât de câte patru şi cincĭ orĭ siliţĭ sunt a merge de la acel judeţ pe la Craiova, ca să jăluéscă Divanuluĭ nostru de acolo pentru prelungirile ce pătimesc, cu carĭ acele mergerĭ, osebit de trépĕd şi perdere de vreme ce cércă aceĭ ipotesiarĭ, apoĭ firesce urméză a face cu călĕtoria lor atâtea cheltuelĭ, cât adăogându-se pe lângă perderea lor de vreme, covîrşesc făr'de îndoélă cheltuéla ce ar fi putut face cu mergerea şi întórcerea unuĭ mumbaşir trimis de către Căimăcamie, ca să grăbéscă săvîrşirea aceĭ pricinĭ şi să aducă pe ceĭ neodihniţĭ la Divanul Nostru ot Craiova (urmare cu totul în potriva bunuluĭ sfîrşit, pentru care am întocmit ponturile de maĭ sus arĕtate); iată dar cu străşnicie vĕ poruncim Domnia-Mea, ca de acum înainte să vĕ părăsiţĭ de a maĭ metahirisì înţelegerea bunelor nóstre întocmirĭ întru izvodire de catahrisis şi pricinile de judecăţĭ ce se orînduesc la acest isprăvnicat, orĭ cu poruncĭ ale Domnieĭ-Mele, saŭ cu buiurdizmele Căimăcămieĭ date la jălbile ipotesiarilor, să le săvîrşiţĭ în scris, fără cea maĭ puţină zăbavă şi să daţĭ carte de judecată la mâna celuĭ ce va avé dreptate, iar celor neodihniţĭ să li se deà soroc în scris, ca să mérgă la Divanul Nostru ot Craiova, căcĭ câte din amelia dumné-vóstră, saŭ din vre-o altă pricină părtinitóre, în vre-un fel de chip, va fi silit vre-unul din ipotesiarĭ a merge să jăluéscă la Căi-

La o revendicare curiósă se dă drept de Caragea locuitorilor, în 24 August 1814, în actul următor:

Publicaţiĭ la tóte judeţele pentru locuitoriĭ ce li s'aŭ luat, în vremea trecută, cu năpăstuirĭ moşiĭ, acareturĭ şi altele.

Zemli Vlahiscoie. Dumné-vóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate; vĕ facem în scire, că dumné-lor boeriĭ prin obştésca anaforà aŭ făcut arĕtare Domnieĭ-Mele, cum că în trecuta vreme a răsmiriţeĭ, din pricina grelelor patimĭ, s'aŭ adus săraciĭ locuitorĭ aĭ ţĕriĭ la ticăloşie, în cât uniĭ dintr'înşiĭ siliţĭ aŭ fost de multa lor nevoe a-şĭ vinde lucrurile ce aveaŭ mişcătóre şi nemişcătóre, când atuncĭ ceĭ ce se aflaŭ în slujbe afară pe la judeţe, cum sameşĭ, polcovnicĭ, vătaşĭ de plaiŭ, căpitanĭ şi zapciĭ, găsind vreme cu pîrlej ca să dobîndéscă moşiĭ, acareturĭ şi altele asemenea cu multe şi nedrepte mijlóce, încărcând şi năpăstuind pe săraciĭ locuitorĭ în nume de cumpĕrătóre, numaĭ şi numaĭ pe încărcătura şi năpăstuirea ce li se făceà de hrăpitorĭ la dăjdiĭ şi angariĭ, li se luaŭ moşiile şi acareturile lor, de aceea fac arĕtare dumné-lor boeriĭ pentru uniĭ ca aceştia, ce s'aŭ năpăstuit într'acea vreme cu hrăpirea acareturilor lor, ca prin cercetare să şi le dobîndéscă. Decì fiind-că din cercetările ce am făcut şi Domnia-Mea şi din multe pricinĭ de acestea ce s'aŭ înfăţişat la Domnescul Nostru Divan, pliroforisindu-ne cu îndestulare că s'aŭ urmat unele ca acestea, am hotărît de a se pune în faptă; pentru care şi poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, să orînduiţĭ om vrednic a cetì acéstă poruncă a Domnieì-Mele în tóte oraşele şi satele acestuĭ judeţ, spre a o face sciută şi cunoscută la toţĭ locuitoriĭ de obşte, ca verĭ-care în vremea trecută a răsmiriţeĭ li se vor fi hrăpit lucrurile lor cu mijloc de vîndare, prin încărcăturĭ şi năpăstuirĭ de către sameş, polcovnicĭ, vătaşĭ de plaiŭ, căpitanĭ şi zapciĭ, să vie la Divanul Domnieì-Mele cu îndrăznélă şi să fie bine încredinţaţĭ, că prin amăruntă cercetare ce are a se face, dovedindu-se hrăpite în nume de cumpĕrătóre, după mijlocul ce se arată maĭ sus, li se vor întórce înapoĭ la stăpînirea lor tóte acelea; care poruncă a Domnieĭ-Mele, după ce se va face sciută şi cunoscută, să o iscăléscă în dos şi preotul i pîrcălabul şi fruntaşiĭ fieş-căruia sat, că aŭ înţeles şi aŭ audit porunca şi hotărîrea acésta a Domnieĭ-Mele, şi apoĭ făr' de zăbavă să o trimiteţĭ cu însciinţarea dumné-vóstră la Domnescul nostru Divan, spre încredinţare. I saam receh gpd. — 1814 August 24.

Cod. LXXIV, fila 138 v.

Se ieaŭ de către Caragea, în 30 Aprilie 1816, treĭ disposiţiunĭ importante în privinţa ţĕranilor. Aceste sunt cele următóre:

I). Se recunósce ţĕranilor dreptul de protimisis la arendarea moşieĭ, pe care se află, însă cu acelaşĭ preţ şi condiţiunĭ, carĭ le oferă şi alţiĭ.

II). Nu se vor puté luà de la ţĕranĭ curăturile ce aŭ făcut de tufă şi de crâng gros, chiar dacă întinderea curăturiĭ este maĭ mare decât

---

măcămie, din prelungirea ce i se face, şi Căimăcămia va trimite mumbaşir, atuncĭ trimiterea mumbaşiruluĭ se va socotì chiar a dumné-vóstră în potrivă urmare, iar nu a Căimăcămieĭ, precum se vede că o tîlmăciţĭ şi înşi-vĕ veţĭ fi căduţĭ întru aceeaşĭ osîndă a celor următorĭ în potriva Domnescilor nóstre poruncĭ, şi fiţĭ sănătoşĭ. — 1814 Octomvrie 14.

Cod. LXXXVII, fila 46 v.

trebuinţele luĭ. Pe viitor însă ţĕraniĭ nu vor maĭ puté curăţì locurĭ decât cu învoirea şi în întinderea acordată de proprietarĭ.

III). Ţĕraniĭ carĭ vor avé speciale alcătuirĭ în privinţa pontuluĭ, conform pravilnicesciĭ condice să le păstreze, iar alte nouĕ învoelĭ, reducênd claca, cu gând ca ast-fel proprietariĭ să-şĭ îmmulţéscă locuitoriĭ pe moşie, nu maĭ sunt învoite (1).

---

(1) *Iω Ioan Gheorghe Çaragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Cetindu-se înaintea Domnieĭ-Mele acéstă obştéscă anaforà a părinţilor arhiereĭ şi a dumné-lor boerilor şi chibzuind cele de cuviinţă asupra fieş-căreia madeà, ḑicem întâiŭ pentru pontul de protimisis, că atuncĭ când s'a făcut acéstă întocmire în pravilnicésca condică, fiind veniturile moşiilor mult maĭ eftine decât acum, adecă analoghisite cu starea şi puterea locuitorilor spre a puté să le cumpere, a avut cuvînt acel rĕposat Domn a hărăzì locuitorilor acest pronomion de protimisis, iar acum ajungênd arenḑile moşiilor la un mult maĭ mare preţ decât cel de atuncĭ, precum este vĕḑut, nu este câtuşĭ de puţină îndoélă, că prea puţinĭ din locuitorĭ ar puté să aibă stare şi pîrlej de a cumpĕrà arenda chiar pentru trebuinţa sa şi chiar în norocul sĕŭ de pagubă saŭ câştig, iar ceĭ-lalţĭ toţĭ de se şi arată cumpĕrătorĭ de arenḑı, în puterea acestuĭ pronomion de protimisis, negreşit că nu le ieaŭ pe séma lor, ci pentru alţiĭ streinĭ, pornindu-se într'acéstă cerere numaĭ pentru vre-o părtinire către cel noŭ arendaş şi pentru vre-o pismuire către cel vechiŭ, precum de multe orĭ cercetându-se chiar în Divanul Domnieĭ-Mele acest fel de prigonire de protimisis între ceĭ vechĭ arendaşĭ şi între locuitorĭ, s'a dovedit cererea locuitorilor de protimisis pornită nu pentru sine-le, ci pentru alţiĭ streinĭ, cu care acéstă a lor urmare se pricinuesce în adevĕr numaĭ stăpînilor moşiilor pagubă, iar locuitorilor nu numaĭ nicĭ un folos, ci încă şi trepede i perdere de vreme şi cheltuelĭ, umblând prin judecăţĭ, şi aşà acest pronomion, în loc de a le fi folositor, are a le fi păgubitor şi de prigonirĭ i de trepede pricinuitor. De aceea şi hotărîm, ca de acum înainte stăpîniĭ de moşiĭ, când vor vré a-şĭ vinde veniturile moşiilor, orĭ pe un an saŭ pe maĭ mulţĭ, să deà de scire prin Ispravniciĭ judeţuluĭ locuitorilor aceĭ moşiĭ, arĕtându-le preţul venituluĭ şi chipul simfonieĭ ca, de vor voì să-l cumpere cu acel preţ şi simfonie, să vie numaĭ decât la stăpînul moşieĭ, ca să săvîrşéscă cumpĕrătórea, fără a puté să céră câtuşĭ de puţin soroc, măcar cu pricinuire de a-şĭ luà séma saŭ în vre-un alt chip, dar şi stăpînul moşieĭ primind aceĭ locuitorĭ de a cumpĕrà venitul cu acel preţ şi simfonie, şi viind către dînsul de a săvîrşì cumpĕrătórea, sa nu fie volnic a-ĭ depărtà pe eĭ şi a da venitul altuia tot cu acelaşĭ preţ şi simfonie, iar când aceĭ locuitorĭ nu vor voì să cumpere venitul, după mijlocul ce s'a ḑis maĭ sus, să deà rĕspuns prin Ispravniciĭ judeţuluĭ numaĭ decât, ca şi Ispravniciĭ să însciinţeze pe stăpînul moşieĭ, ca să-şĭ caute alt muşthereŭ. Al doilea pentru pontul curăturilor de tufă şi de alt crâng gros, măcar că uniĭ din locuitorĭ cu pronomion al acestuĭ pont aŭ cuprins locurĭ maĭ multe peste ceeace le este trebuincios pentru hrana lor şi a dobitócelor lor, dar de vreme ce eĭ aŭ apucat de aŭ făcut acele curăturĭ de prisos şi stăpîniĭ moşiilor, avênd dicheomă de a-ĭ poprì, n'aŭ îngrijit, nu se învinovăţesc aceĭ locuitorĭ, nicĭ este cu dreptate a li se luà înapoĭ acele curăturĭ, al cărora rod l-aŭ dobîndit în puterea pravilnicesciĭ

Ast-fel tratațĭ țěraniĭ, dacă se agită în contra celor carĭ îĭ maltratéză și-ĭ nedreptățesc, regimul îĭ declară răsvrătitorĭ și atuncĭ grópa ocneĭ, bătaia și une-orĭ uciderea îĭ aștéptă. Asemenea făptuirĭ aŭ provocat mișcarea pandurilor — și eĭ tot țěranĭ — de care aiurea am vorbit.

In noul sěŭ codice de legĭ, promulgat la 1817, Caragea găsesce cu cale a întroduce, la cap. 6, legea relativă la țěran, nu îmbunătățindu-ĭ sórtea, ci făcêndu-i-o maĭ grea, de cum erà în Cod. luĭ Alex. Ipsilant, și cu mult maĭ rea decât erà sub N. Mavrogheni.

---

condicĭ, ci hotărîm, ca orĭ-care locuitor, câte curăturĭ de tufă saŭ de alt crâng gros va fi apucat de aŭ făcut până acum pe moșia în care locuesce, să rěmâe a fi bune tot ale aceluia, și atuncĭ numaĭ să pótă luà stăpînul moșieĭ curătura de fîn saŭ de arătură a locuitoruluĭ, când acel locuitor de acum încolo nu o va così și nu o va arà în diastimă de treĭ anĭ în rînd, iar de acum înainte să nu fie volnic un locuitor de a curățì loc de fîn saŭ de arăturĭ făr'de scirea stăpînuluĭ moșieĭ, ci să fie dator a merge la acel stăpîn, să-ĭ céră locurĭ și, de va avé, să-ĭ deà câte îĭ vor fi trebuinciόse pentru hrana sa și a dobitócelor sale, saŭ și maĭ mult, de se va învoì cu stăpînul moșieĭ, pe carĭ měsurându-le și însemnându-le, să nu fie volnic acel locuitor a se întinde maĭ mult peste acele semne, iar în potrivă urmând, să i se ieà de stăpînul moșieĭ acel prisos de curătură peste ceea-ce i se va da, făr'de a puté cere acel locuitor vre-o chetuélă pentru curățit, precum și când locuitorul îșĭ va avé curăturile sale pentru liveḑile de fîn și arăturĭ ale stăpînuluĭ moșieĭ, și va voì acel stăpîn, ca să deosibéscă la o parte locurile de fînețe și arăturĭ ale locuitorilor de către ale sale și să le deà tot acolo în préjma loculuĭ alte locurĭ de o potrivă atât la mărime cât și la felurimea pămîntuluĭ, să fie volnic la acésta făr'de a puté locuitoriĭ să se împotrivéscă câtușĭ de puțin, ca să pótă cu acest mijloc stăpînul moșieĭ a-șĭ avé ferite locurile sale, avêndu-le deosebite. Al treilea, pentru pontul clăciĭ, fiind-că pravilnicésca condică deosibesce pe ceĭ ce vor avé vre-un deosebit așezămînt în scris cu stăpînul moșieĭ, de aceea orĭ-câte acest fel de așezămînturĭ vor fi apucat, de s'aŭ făcut până acum în scris între stăpîniĭ moșieĭ și între locuitorĭ, acelea hotărîm să le păzéscă Vistieriĭ cu dréptă cumpěnire, atuncĭ nu pot găsì locuitoriĭ pricină a umblà fugarĭ din sat în sat, și orĭ-cine saŭ boer saŭ mânăstire va face vre-o urmare cu scăderea clăciĭ, ca să-șĭ înmulțéscă satul, să pérḑă cu totul și acest privileghiŭ, ca un mâglisitor și împotrivitor așezămîntuluĭ țěriĭ, ce de obște se cuvine a se păzì nestrămutat. — 1816 Aprilie 30.

Al Ungrovlahieĭ Nectarie, Iosif Argeșiŭ, Costandie Buzeŭ, Costantin Filipescu, Radu Golescu biv Vel Ban, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vornic,..... Vel Vistier, Dumitrașco Racoviță Vel Vornic, Istrate Crețulescu Vel Vornic, Mihalache Racoviță Vel Logofět, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Iordache Golescu Vel Logofět, Ioan Știrbeiŭ Vel Logofěț, Tomiță Crețulescu Vel Logofět, Pană Costescu Vel Vornic.

Cod. LXXXV, pagina 8.

Prin art. 1 din acest cap. 6, legiuirea luĭ Caragea definind claca, recunósce că proprietarul moşieĭ are **dreptul de a primì saŭ a nu primì pe clăcaş să şéḑă pe moşia sa.** Acéstă şedere pe moşie a clăcaşuluĭ nu este aşà dar un drept al luĭ, ci resultatul uneĭ îngăduinţe a proprietaruluĭ pămîntuluĭ.

Prin art. 2 se menţine cifra de 12 ḑile de *pont*, adecă ḑilele de lucru hotărîte să le facă un clăcaş pe an, în folosul moşieruluĭ. Decât legiuitorul adaogă, că «*pe viitor*, *de se va tocmì vre-unul din stăpîniĭ moşiilor cu clăcaşul pe maĭ puţine ḑile*, **tocméla aceea să nu aibă tărie.»**

Inscrierea acesteĭ reserve în legea luĭ Caragea dă măsura releĭ voinţe a acestuĭ Domnitor şi a boerilor luĭ, faţă cu ţĕranul român! Singura explicare ce dă legiuitorul acesteĭ *reserve*, care vătĕmà egalmente dreptul proprietăţiĭ, ca şi al ţĕranuluĭ, erà că prin faptul împuţinăriĭ ḑilelor de clacă, se *momiaŭ* clăcaşiĭ de pe alte moşiĭ să se strămute acolo unde eraŭ ḑile de clacă maĭ puţine. Dar erà acésta o scusă? Cum nu se puteà împedicà *moméla*, punênd pedepse contra celuĭ care *momià?* Art. 3 din cap. 6 prevede de ajuns asemenea pedépsă: Cel care trage clăcaşĭ pe moşia sa (prin împuţinarea ḑilelor de clacă) să pérḑă privileghiul clăciĭ şi să plătéscă şi stăpînuluĭ moşieĭ claca clăcaşilor ce aŭ tras.

Dar nu erà de ajuns asemenea disposiţiune rĕŭ voitóre pentru ţĕran: Caragea maĭ adaogă (art. 4), ca clăcaşul, bez claca de 12 ḑile, să are stăpînuluĭ moşieĭ încă o ḑi primă-véra saŭ tómna, să-ĭ deà şi un car de lemne la Crăciun, cărându-le orĭ la moşia luĭ, saŭ aiurea, unde are stăpînul trebuinţă de ele, până la un loc cu depărtare de 6 césurĭ.

Atâtea nu sunt de ajuns!

Legea acordă proprietaruluĭ dreptul de a transformà ḑilele de clacă în banĭ (art. 5.)

Clăcaşul nu póte face *curătură* fără voia *în scris* a stăpînuluĭ, cuprinḑĕtóre: unde şi cât loc să cure, iar urmând în potrivă să-şĭ pérḑă ostenéla şi să ieà curătura stăpînul moşieĭ.

Care din clăcaşĭ, fără voia stăpînuluĭ (pe curătura sa), va sădì vie pe locul luĭ, să o pérḑă.

Când clăcaşul va lăsà via sa nelucrată în 3 anĭ, să fie tras la judecată şi atuncĭ dându-ĭ judecata încă un an soroc, de nu o va lucrà... s'o pérḑă şi să o ieà stăpînul (10).

Clăcaşul să nu pótă să vînḑă vin saŭ rachiŭ pe moşie, de nu se va *tocmì* cu stăpînul (11).

Clăcaşul să nu pótă deschide *băcănie* pe moşie, de nu se va tocmì cu stăpânul.

Clăcaşul să nu pótă face móră pe moşie.

Clăcaşul să nu pótă să vîneze pesce în eleşteul stăpînuluĭ. Numaĭ în bălţile Dunăriĭ, dând ḑeciuélă, şi în rîurile curgĕtóre prin moşie, fără ḑeciuélă, legea slobóde pescuitul. Va să ḑică şi în acéstă privinţă legea scurtéză un drept, acela al clăcaşuluĭ.

Clăcaşul fugind de pe moşia luĭ perde dreptul de proprietate a pămîntuluĭ sĕŭ, care intră în stăpînirea proprietaruluĭ moşieĭ. Tot asemenea se întîmplă de móre clăcaşul fără clironomĭ: casa, grădina curătura luĭ o iea în stăpînire proprietarul moşieĭ (15).

Dar ascultaţĭ art. 16, ce sarcinĭ maĭ pune pe umeriĭ clăcaşuluĭ:

Clăcaşul să deà stăpînuluĭ:

Din 20 de vedre din vinul sĕŭ o vadră domnéscă.

Din 10 căpiţe de fîn una.

Din 10 clăĭ de grâŭ, de orz, de meiŭ, una.

Din tot pogonul de porumb 4 baniţe porumb bătut saŭ 8 cocoloşĭ, cu baniţa de 22 oca.

Din tóte cele-lalte rodurĭ, de la 10 una.

Tóte acestea să le care clăcaşul *cu carul sĕŭ*, la casa stăpînuluĭ moşieĭ.

Apoĭ de ţine stupĭ, clăcaşul să deà stăpînuluĭ moşieĭ câte 3 banĭ de fie care (17). Asemenea de fie-ce capră (fie iarna fie vara) câte banĭ 2 (18). De fie-ce turmă de oĭ, de la Blagoveştenie până la Sf. Gheorghe, şi fĕtare câte un miel şi un leŭ şi de fie-ce stână, brânză saŭ banĭ, după tocmélă.

Singura disposiţiune maĭ favorabilă ţĕranuluĭ clăcaş este defigerea *«paragrafieĭ»* la un an numaĭ adecă a timpuluĭ, până când are proprietarul moşieĭ dreptul de a-şĭ reclamà ḑilele de clacă. (Partea a 6, cap. I, articolul 7.)

Multe neajunsurĭ suferià ţĕranul şi de la mĕsurările cu *stînjen* orĭ prăjină, mărite orĭ scăḑute după interesele moşieruluĭ saŭ arendaşuluĭ.

Stînjenul de mĕsură. Caragea dă veliţilor boerĭ aĭ Divanuluĭ, următorul pitac:

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiţĭ şi credincioşĭ dumné-vóstră veliţilor boerì aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele, fiind-că pentru stînjeniĭ cu carĭ se mĕsóră moşiile, se întîmplă multe pricinĭ de judecăţĭ, atât că nu se găsesce un temeiŭ saŭ o mĕsură care să fie cunoscută de dréptă şi pentru stînjenul rĕposatuluĭ Domn Şerban-Vodă, şi pentru stînjenul rĕposatu-

luĭ Constantin Vodă Brâncoveanul, carĭ se vĕd că se obicĭnuesc, al doilea care dintr'aceştĭ doĭ stînjenĭ să se metahiriséscă şi un de unul şi unde altul; poruncim dumnévóstră să faceţĭ scumpă cercetare prin orĭ-ce dovedĭ veţĭ socotì că sunt trebuincióse, ca să găsiţĭ cea adevĕrată mĕsură a acestor stînjenĭ şi mijlocul care se cuvine a se păstrà mĕsura şi a fi tot-deauna credută şi fără bănuélă, deosebit şi pentru a se metahirisì unde se cuvine şi care, şi să faceţĭ Domnieĭ-Mele arĕtare prin anaforà. Tolco pisah gpd.—1815 Ianuarie 12.

(Pecetea gpd)

Cod. LXXIV, fila 168.

Unul din cele maĭ grele beilicurĭ, la care erà supus bietul ţĕran român, erà salahoria cu carul şi cu braţele la cetăţile turcescĭ. De la extremităţile ţĕriĭ, ţĕraniĭ eraŭ duşĭ cu miile în asemenea beilicurĭ.

Trebue să recunóscem luĭ Caragea un serviciŭ adus ţĕranuluĭ român: el isbutì să facă pe Turcí a primì banĭ în loc de care şi salahorĭ. Evident că şi Turcilor le convenià acésta, căcĭ rĕmâneà în punga celor însărcinaţĭ cu lucrările la cetăţĭ o parte din banĭ. Câte abusurĭ nu se făcură de slujbaşiĭ luĭ Caragea şi cu acéstă binefacere!

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Primită fiind Domnieĭ-Mele acéstă obştéscă anaforà a părinţilor arhiereĭ şi a dumné-lor boerilor, o întărim Domnia-Mea şi poruncim dumi-tale Vel Vistiere să se facă domnescile nóstre poruncĭ cătră Ispravniciĭ judeţelor, cuprindĕtóre întocmaĭ precum maĭ jos se arată. — 1816 Martie 26.

(Pecetea gpd). Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce prin pitac mi s'a dat, că primită fiind Măriei-Tale rugăciunea ce am făcut prin anaforà de obşte de la 2 ale următóreĭ lunĭ, cu cuprindere de a se bitirdisì în banĭ salahoriĭ şi carele ce urméză a se da de ţéră în lucrul cetăţilor împĕrătescĭ şi, într'acéstă vară a următoruluí an, pentru destoinicile cuvinte ce arĕtăm într'aceeaşĭ anaforà a binevoit Măria-Ta să se îndeletnicéscă şi acéstă strădanie a săracilor şi scriind unde s'a cuvenit, s'a găsit mijloc de a se bitirdisì, ci să chibzuim în ce chip să se urmeze acéstă împlinire de la ţéră şi să arĕtăm Măriei-Tale prin anaforà în scris, următorĭ fiind, ne-am adunat cu toţiĭ aicĭ la Domnésca Măriei-Tale curte, unde ne-a arĕtat dumné-lor fratele Vel Vistier, că la tóte cetăţile sunt trebuincioşĭ într'acest an 3.400 salahorĭ şi 580 care pe lună, pentru care ne arată dumné-luĭ fratele Vel Postelnic, că după osîrdiósa silinţă ce aĭ pus Măria-Ta, s'a catortosit acéstă bitirmeà de salahorĭ şi de care a se plătì de fieş-care salahor şi car pe di po talerĭ 1 banĭ 30, de care am şi rĕmas cu toţiĭ mulţumiţĭ şi rugătorĭ cătră milostivul Dumnedeŭ pentru acésta mare facere de bine ce a arĕtat Măria-Ta cătră săraca ţéră cu acéstă mare uşurinţă ce i se face. Domnul Dumnedeŭ să te păzéscă în prea luminat scaun până la adâncĭ bătrîneţe cu tóte cele de fericire, ca să aibă ticălosa ţéră tot-deauna mîngâere şi

uşurinţă la acest fel de greutăţi şi nevoi ce se întîmplă, ca de la un părinte doritor ce am cunoscut la Măria-Ta dintr'întâiaşi dată, şi aşà făcênd socotélă de trebuincioşii banì, adecă adunând suma salahorilor şi a carelor 3 980 po parale 50 pe ḑi, fac pe lună talerĭ 149.250 şi analoghisindu-ĭ la lude 16.000 ce se află astăḑĭ ţéra, vine de lude po talerĭ 9 banĭ 40 pe lună şi acéstă împlinire să se încépă de la Aprilie întâiŭ, îndatorindu-se boeriĭ ispravnicĭ, ca după istovul banilor aĭ fieş-căreia lunĭ, să trimiţă la Visterie contract şi perilipsis de socotélă, poruncindu-se de către Măria-Ta boerilor ispravnicĭ, ca să înfrîneze pe zapciĭ a luà aceşti talerĭ 9 şi baní 40, făr'de răsură şi altă încărcătură, dând şi răvaşe zapciiĭ iscălite de dînşiĭ la mânile pîrcălabilor pe fieş-care lună de primirea acestor banĭ. 1816 Martie 21.

Al Ungro-Vlahieĭ Nectarie, Constandie Buzĕŭ, Constantin Filipescu, Radu Golescu, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Creţulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitraşco Racoviţă Vel Vornic, Istrate Creţulescu, Constantin Bălăceanu Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Mihalache Racoviţă Vel Logofĕt, Iordache Golescu Vel Logofĕt, Toma Creţulescu Vel Logofĕt, Nestor Clucer.

O altă pacoste pe ţĕranĭ eraŭ *gelepiĭ.*

Insemnătatea pentru comerţ a gelepilor am demonstrat-o în atâtea rîndurĭ. In 25 Iulie 1814, Caragea dă următórea carte luĭ Gelep-başa, constituindu-ĭ scutire şi beneficiŭ.

Carte de başul gelepilor.

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că Başul gelepilor pentru slujba cu care se orînduesce la oile cele de trebuinţă Ţarigraduluĭ, atât aicĭ până a se strînge, i la pornitul şi chivernisitul mergeriĭ cu înlesnire la drum, cât şi în Ţarigrad, până a se face teslim la vremea cea orînduită suma deplin, a avut milă domnéscă prin cărţile fraţilor Domnĭ de maĭ nainte, carĭ s'aŭ întărit şi de Domnia-Mea de a scutì la vremea erbărituluĭ oĭ 19.000, cu care acéstă epistasie aflându-se acum Dumitru Zaman încărcat cu acéstă trébă a oilor, pentru ca să-şĭ pue dar silinţa de a nu se face vre-un cusur la acéstă trébă delicată, cu care este încărcat de către Domnia-Mea, spre a rĕspunde la vreme suma oilor cea orînduită, care cere de a se face teslim la Ţarigrad, am binevoit şi Domnia-Mea şi am dat acéstă domnéscă a nóstră carte numituluĭ Dumitru Zaman, Başul gelepilor, ca în câtă vreme se va aflà într'acéstă epistasie, să aibă a scutì de erbărit oĭ 19.000 la vremea erbărituluĭ din oile ce le strînge numitul gelepi-başa, precum aŭ avut şi ceĭ maĭ dinaintea luĭ. Pentru care poruncim Domnia-Mea şi vouĕ erbarilor, ca să nu faceţĭ supĕrare de erbărit pe acéstă sumă de oĭ, ci să-ĭ daţĭ bună pace. I saam receh gpd.—1814 Iulie 25.

Cod. LXXVII, fila 192.

Jafurile suferite de ţĕranĭ nu se făceaŭ numaĭ la ţéră, ci şi în capitală. Vodă e nevoit să deà în 1815 următorul pitac la Agă şi Spătar:

Iѡ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele, dumné-ta vel Agă, măcar că Domnia-Mea cea maĭ întâĭ datorie a Nóstră socotind ocrotirea şi repaosul locuitorilor Dom-

nescii Nóstre ţĕrĭ, de cătră ceĭ rĕŭ nărăviţĭ jăfuitorĭ, şi jacăşĭ, nu contenim prin felurĭ de mijlóce spre a desrădăcinà cu totul urmările lor, ca să dobîndéscă locuitoriĭ o desăvîrşită liniştită petrecere şi să se bucure folosindu-se înşişĭ eĭ cu rodurile munciĭ şi strădanieĭ lor; dar fiind-că şi d-lor cinstiţiĭ şi credincioşĭ boeriĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele ne-aŭ făcut acum rugăciune prin obştésca anaforà, ca să se pue în lucrare aceste de maĭ sus arĕtate maĭ înlesnitor mijloc spre a se urmà acelaşĭ bun cuget şi voinţă a Domnieĭ-Mele pentru odihna şi buna-petrecere a locuitorilor, adecă de acum înainte ispravniciĭ judeţelor, ca uniĭ ce sunt ocîrmuitorĭ aĭ lor orînduiţĭ de Domnia-Mea, să fie datorĭ a da séma pentru orĭ-ce jaf şi năpăstuirĭ se va face locuitorilor de cătră verĭ-cine şi să aibă napristan mare privighere şi neadormită îngrijire asupra tuturor slujbaşilor judeţelor, precum sameşĭ, vătaşĭ de plaiŭ, polcovnicĭ, căpitanĭ, dijmariĭ, oeriĭ, vinăriceriĭ, vameşiĭ, zapciiĭ de plasă, şi orĭ-cine alţĭ slujbaşĭ după afară; aşijderea şi nedreptăţile ce fac căpitaniĭ de la străjile de prin marginea politieĭ Bucurescilor, i căpitaniĭ de la străjile din năuntrul politieĭ, când vin ómeniĭ de afară cu fîn, lemne, rachiŭ, bucate, cherestele şi altele ca acestea, carĭ pun mâna de iaŭ din tóte, după cum pot rupe, luându-le osebit şi parale ca o vamă, în vreme ce vama de la aceste lucrurĭ ce vin în politie este ridicată de maĭ înainte, cum şi de cătră Domnia-Mea prin poruncile ce avem date pentru eftinătatea lor şi îmbelşugarea noroduluĭ, de aceea că pentru ceĭ de pe afară slujbaşĭ ce se arată maĭ sus, s'aŭ făcut cuviinciósele poruncĭ ale Domnieĭ-Mele cătră ispravniciĭ judeţelor, iar pentru căpitaniĭ ceĭ de prin răspintinile semptuluĭ Agieĭ, poruncim Domnieĭ-Tale, ca să li se deà straşnice poruncĭ a se părăsì cu totul de luărĭ de maĭ sus arĕtate, îngrijind dumné-ta de acum înainte de a face adesea cercetărĭ pe sub cumpĕt, şi pe carĭ din eĭ iĭ veĭ dovedì că fac ast-fel de netrebniciĭ, nu numaĭ să le facĭ cuviinciósa pedépsă, ci să-ĭ şi lipsescĭ din slujbă ca pe nisce hrăpitorĭ, precum asemenea am poruncit Domnia-Mea prin osebit pitac şi dumnéluĭ vel Spătaruluĭ pentru căpitaniĭ de la strejile dupe marginea politieĭ Bucurescilor. Tolco pisah gpd. -- 1815 Martie 24.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Asemenea pitac s'a făcut şi cătră Spătar.

Cod. LXXIV, fila 190.

Singuriĭ locuitorĭ aĭ ţĕriĭ, carĭ se puteaŭ ḑice fericiţĭ, sub administraţiunea şi cu justiţia de sub Ioan Caragea, eraŭ supuşiĭ streinĭ, maĭ cu sémă aĭ Rusieĭ şi aĭ Austrieĭ. Aceştia beneficiaŭ de scăderĭ de vamă, de scutirĭ numeróse şi nu eraŭ justiţiabilĭ de autorităţile judiciare ale ţĕriĭ. O instanţă specială «*Logofeţia streinelor pricinĭ*» se ocupă de sudiţi. Pe lângă acéstă autoritate eraŭ tâlmacĭ de limbĭ streine. Până în 1817 erà dragoman francesul Maurice. După mórtea luĭ, tîlmaciul Rusesc este cel maĭ avantagiat.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-ta biv Vel Vornic Costache Samurcaş, nazîrule al Casseĭ lefilor, după arĕtarea ce ne face printr'acéstă anaforà dumné-luĭ Vel Logofet al streinelor pricinĭ,

milostivire făcênd Domnia-Mea asupra acestuĭ Teodor tîlmaciul, poruncim ca de la ḑi'ntâiŭ a viitoruluĭ Noemvrie să i se adaoge pe lângă léfa ce are pe lună încă talerĭ 50.—1817 Octomvrie 21.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt

Cod. LXXXIX, pag. 45.

Prea Inălţate Dómne,

Cu plecăciune arĕt Înălţimiĭ Tale pentru Teodor, tîlmaciul Rusesc, ce este orînduit la acest departament al Logofeţieĭ pricinelor strĕine spre tîlmăcirea notelor rusescĭ ce se trimit de cinstitul consulat al Rusieĭ, cu cuvînt că nu póte a-şĭ întîmpinà greutatea caseĭ sale numaĭ cu léfa ce are orînduită pe lună, aflându-se om familist, umblă acum a se trage de la departament, ca să-şĭ caute hrana vieţiĭ sale la altă parte; ci fiind că omul acesta este de apururea trebuincios departamentuluĭ, aflându-se cu bună sciinţă şi cu scumpĕtate la tîlmăcirile notelor rusescĭ, ce adesea vin de la cinstitul consulat, nu lipsesc, cu plecăciune, a arĕtà Înălţimiĭ Tale, ca binevoind, cu cea obicĭnuită firésca Măriei-Tale bunătate a revĕrsà milostivire asupră-ĭ, să i se orînduéscă léfa ce a avut-o Maurice franţezul, ce a murit, nefiind atâta trebuinţă de limba franţozéscă la acest departament, ca să pótă şi el cu acésta a-şĭ întîmpinà greutatea cheltuelilor ce are, a împlinì datoria slujbeĭ sale cu osîrdie şi a se aflà nelipsit de la departament, fără de a-ĭ maĭ rĕmâné cuvînt de nemulţumire, care acésta rĕmâne la noianul milostiviriĭ Măriei-Tale --1817 August 24.

Vel Logofĕt.

CAP. II.

Óstea.

In alaiurile domnescĭ, întocmite încă de la începutul Domnieĭ, se maĭ vĕd următórele categoriĭ de oştenĭ, orĭ de ómenĭ purtătorĭ de arme:

Arnăuţĭ la Agie (1)

Lefegiĭ cu un Vel Căpitan.

Neferĭ.

Fustaşĭ de Divan.

---

(1) *Iῶ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele, dumné-ta Vel Agă Nicolae Filipescu, fiind-că arnăuţiĭ ce se aflà în slujba Agieĭ, carĭ sunt la numĕr 44, fiind trebuincioşĭ de a se aflà nelipsiţĭ de la Agie, de aceea poruncim dumi-tale, ca sa le daĭ imeclic la fieş-care pe tótă ḑiua câte o pâne de o jumĕtate oca, şi plata acestuĭ imeclic veĭ ingrijì dumné-ta, ca împreună cu lefile să eĭ de la Visteria Domnieĭ-Mele. Tolco pisah gpd.—1815 Ianuarie 17.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXI, fila 167 v.

Seimenĭ polcovnicescĭ şi bulucbăşescĭ.
Poteraşĭ cu Polcovnic.
Dorobanţĭ cu un Vel Căpitan.
Topciĭ (artilerişţĭ) cu un Topci-Başa.
Pandurĭ (1).
Stégurile agiescĭ (2)
Slujitoriĭ la căpităniĭ. (3)

Pentru paza temniţeĭ continuă a fi armăşeĭ sub Vel Armaşul şi cu un al 2-lea armaş.

Armăşeiĭ eraŭ în numĕr de 150. Eĭ serviaŭ pentru paza închisorilor

---

(1) Carte prin care se daŭ pandurii din cincĭ judeţe ot preste Olt asupra dumné-luĭ Caimacamuluĭ Craioveĭ.— Zemli Vlahiscoie Se dă acéstă domnéscă carte dumné-luĭ cinstituluĭ şi credincios boeruluĭ Domnieĭ-Mele Caimacamuluĭ Craioveĭ, pe care l-am însàrcinat şi cu otcîrmuirea pandurilor din cele cincĭ judeţe ot preste Olt; vĕ poruncim dar Domnia-Mea şi voue căpitanilor de pandurĭ, ca să cunósceţĭ pe dumné-luĭ maĭ sus numitul boer întru tóte poruncile şi povăţuirile ce vi se va da de către dumné-luĭ, căcĭ aşà este voinţa şi porunca Domnieĭ-Mele. I saam receh gosp.— 1812 Noemvrie 29.

Cod. LXXIV, fila 1 v.

(2) 1813 Fevruarie 19. S'a dat poruncă la anaforaua Agieĭ către dumné-luĭ Vel Vornicul al politieĭ, pentru ca să se deà una sută ómenĭ fără pricină de dajdie a se împlinì stégurile de ómenĭ ce sunt lipsiţĭ de la Agie.

Cod. LXXIII, fila 188.

(3) *Io Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

De vreme ce după arĕtarea ce ne facĭ printr'acéstă anaforà nu este cu putinţă a se împlinì din ómeniĭ făr' de pricină de dajdie lipsa acelor trebuincioşĭ slujitorĭ din cele cincĭ căpeteniĭ ale margineĭ, ce se însemnéză în dos, poruncim dar să se împlinéscă cu scădĕmînt de prin sate, însă dintr'acest fel de stare de ómenĭ, ca pe tótă acéstă sumă ce se arată maĭ sus, abià să facă 15 lude. 1813 Martie 23.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată porunca Măriеĭ-Tale am vĕdut arĕtarea ce face printr'acéstă anaforà dumné-luĭ Vel Spătarul pentru trebuincioşiĭ slujitorĭ ce sunt lipsă pe la căpităniile de margine din judeţul Vlăsceĭ, de care sciut să fie Măriеĭ-Tale, că într'atâtea rîndurĭ s'a scris la acel isprăvnicat, şi mijloc nu a stătut cu a se face şi a se împlinì acea lipsă de ómenĭ făr' de pricină de dajdie, după cum dintr'acéstă alăturată însciinţare a ispravnicilor judeţuluĭ, ce aŭ trimis-o de la şépte ale acesteĭ lunĭ, pe larg se va da Măriеĭ-Tale pliroforie; lipsa slujitorilor acestor căpităniĭ este mare, precum maĭ jos se arată şi trebuinţa vĕdută. Ci după cum se va găsì cu cale se va da luminată porunca Măriеĭ-Tale.—1813 Martie 19.

Vel Vistier.

şi pe lângă eĭ eraŭ şi un numĕr de masalagiĭ domnescĭ şi din carĭ se dedeaŭ şi pe la boierime.

Incă din primele ḑile ale domnieĭ, Caragea dă poruncă de oprire de port de arme de către alt cine-va decât de neferiĭ domnescĭ aĭ Spătărieĭ şi aĭ Agieĭ:

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-ta epistatule al Agieĭ, îndată ce veĭ primì acest domnesc al nostru pitac, numaĭ decât să publicarisescĭ în tot semptul Agieĭ acéstă poruncă a Domnieĭ-Mele, că numaĭ neferiĭ domnesciĭ nóstre curţĭ i aĭ Spătărieĭ şi aĭ Agieĭ aŭ să pórte de aicĭ înainte port cu caefet arnăuţesc şi cu armele asupră-le, iar alţiĭ toţĭ verĭ de ce tréptă ar fi, să scie că sunt popriţĭ a nu avé saŭ a ţiné neferĭ cu orĭ-ce fel de caefet, nicĭ a se îndrăznì cu un cuvînt nimenĭ să se pórte în caefetul acesta, dându-se tuturor să înţelégă, că peste cincĭ ḑile, când se va publicarisì acéstă poruncă a Nóstră, orĭ-cine se va găsì purtând arme în caefet de nefer, afară din neferiĭ domnesciĭ nóstre Curţĭ i aĭ Spătărieĭ şi aĭ Agieĭ, tuturor acelora li se vor luà de asupră-le armele i hainele li se vor rupe, şi vor fi şi ridicaţĭ la domnésca Nóstră curte spre pedépsă, şi dumné-ta, după împlinirea celor cincĭ ḑile în urma publicaţieĭ, să îngrijescĭ a se urmà acest nizam întocmaĭ, precum se arată maĭ sus, însă pentru ca să fie sciuţĭ neferiĭ aceştia ce sunt slobodĭ a purtà arme, celor aĭ domnesciĭ Nóstre Curţĭ, aŭ ca să li se deà pe a mână adeverinţele dumné-luĭ vel Cămăraş, iar la ceĭ agiescĭ adeverinţele dumi-tale şi la ceĭ spătărescĭ adeverinţele dumné-luĭ vel Spătaruluĭ, spre a fi sciuţĭ şi cunoscuţĭ de neferĭ (1).—1812 Decemvrie 13.

In 1 Maiŭ Ion Caragea desarméză şi pe Ogeacliiĭ Curţiĭ, lăsându-ĭ să pórte numaĭ câte un cuţit:

Pitac către dumné-luĭ Vel Postelnicul epistat Cămărăşieĭ, ca să nu maĭ pórte nimenĭ din ogeacliĭ arme la brîŭ.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstit şi credincios boerul Domnieĭ-Mele, dumné-ta biv Vel Postelnice epistatule al Cămăraşieĭ, îndată ce veĭ primì acest al Nostru domnesc pitac, poruncim ca numaĭ decât aducênd înaintea dumi-tale pe toţĭ ogeacliiĭ aĭ domnesceĭ Nóstre Curţĭ, să le daĭ straşnică poruncă, ca de astăḑĭ nimenea din eĭ să nu maĭ pórte la brîŭ arme decât numaĭ un cuţit, căcĭ aşà este voinţa şi porunca Domnieĭ-Mele. Tolco pisah gosp.—1813 Maiŭ 1.

Cod. LXXIV, fila 45.

Se vede că aceştĭ Icioglanĭ eraŭ nu prea de trébă ómenĭ, căcĭ Vodă dă, cu referinţă la eĭ, următorul pitac:

---

(1) Veḑĭ şi alte acte relative în anexele din Tom. X, partea B a *Ist. Rom.*

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele, dumné-ta biv Vel Medelnicere Răducane Clincene, poruncim Domnia-Mea dumi-tale, din césul ce veĭ primì acest domnescul Nostru pitac, să aibĭ a face scumpă cercetare şi perierghie ḑiua şi nóptea, pe orĭ-care din *icioglaniĭ* Curţiĭ veĭ vedé pe uliţe, prin tîrg saŭ prin mahalale, numaĭ decât să-l ridicĭ şi să-l aducĭ drept la Domnia-Mea; întocmaĭ poruncim straşnic să fiĭ următor. Tolco pisah. — 1813 Noemvrie 9.

Cod. LXXIV, fila 920.

Nu maĭ bine se purtaŭ Arnăuţiĭ:

Volnicie ca să ducă nisce arnăuţĭ la ocnă, pentru că s'aŭ purtat cu fapte rele aicĭ în Bucurescĭ.

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că arnăuţiĭ . . . . s'aŭ purtat cu netrebnice fapte, carĭ nu sunt suferite auḑuluĭ Domnieĭ-Mele, de acea volnicim pe . . . . ca luându-ĭ de aicĭ în fiére să-ĭ duca surgun la ocna . . . . unde poruncim cămăraşilor de acolo, ca îndată sa-ı băgaţĭ înăuntru în ocnă, făr' de a fi sloboḑĭ a eşì până nu veţĭ primì al doilea poruncă a Domnieĭ-Mele, iar orînduitului mumbaşir să se deà adeverinţă de primirea lor. I saam receh gpd.— 1815 Decemvrie 15.

Cod. LXXIV, fila 462 v.

Nicĭ catanele spătărescĭ nu se deosebiaŭ cu toţiĭ la purtare de Arnăuţĭ şi Icioglanĭ, cum se póte vedé în acest act:

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea, dumi-tale Vel Spătare, ca negreşit fără de altă zăbavă să orînduiţĭ a se prinde şi a se aduce aicĭ aceştĭ hoţĭ împotrivitorĭ, pe carĭ îndată să-ĭ şi facă teslim la judecata departamentuluĭ criminalion, ca să urmeze acea judecată a face cercetare după porunca Domnieĭ-Mele ce este dată. — 1814 Sept. 29.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

Însciinţez Înalţimiĭ Tale, că cu alăturata Măriei-Tale volnicie orînduindu-se 6 armăşeĭ, pentru prinderea acelor furĭ de dobitóce, tovaroşiĭ Stanciuluĭ Bălan, ce se află la închisórea puşcărieĭ, s'aŭ întors fără de nicĭ o ispravă, arĕtând că aceştĭ furĭ, din césul ce au simţit că s'aŭ ridicat la închisóre Stanciul Bălan, toţĭ s'aŭ rĕspândit, tainuindu-se prin pădurĭ, şi cum găsind numaĭ pe unul dintr'înşiĭ, anume *Tudor Căldărarul, catană spătăréscă,* cu alţĭ doĭ tovaroşĭ lângă dînsul, nu s'aŭ supus nicĭ într'un chip a se da în mânile zapciilor, împotrivindu-se cu arme şi rĕspunḑênd, ca la nimenea alt nu se supune decât la zabitul luĭ, adecă la dumné-luĭ Vel Spătarul. Ci fiind-că ceı maĭ mulţĭ *dintr'aceştĭ furĭ sunt catane spătărescĭ, cum şi ceĭlalţĭ alăturaşĭ de aĭ lor,* ḑicem să fie luminată porunca Máriei-Tale către dumnéluĭ Vel Spătarul, ca prin ómenii Spătărieĭ să-ĭ prinḑă pe toţĭ aceştia, ca să-ĭ trimĕţă în cercetarea judecăţiĭ, ca să-ĭ desfacă pre ticăloşiĭ păgubaşĭ ce cércă de atâta vreme cheltuelile Bucurescilor, saŭ cum bine va voì luminata Măriei-Tale înţelepciune. — 1814 Septemvrie 18.

Constantin Stolnic, Atanasie Sĕrdar, Mateiŭ Greceanu Medelnicer.

Cod. LXXII, pag. 326.

Zapciiĭ plăşilor din Bucurescĭ, sub cuvînt că aŭ nevoe de slujitorĭ, scutiaŭ câte 20—30 de birnicĭ în plus peste numĕrul slujitorilor ce li se cuvenià, pe când Spătăria duceà lipsă de slujitorĭ la stégurile eĭ. Propune decĭ Marele Spătar, ca din prisosul de pe la zapciiĭ de plăşĭ ale Bucurescilor (comisariate) să se împlinéscă golurile de la stégurile de slujitorĭ ale Spătărieĭ, iar restul să se deà la bir (1).

In ordine chronologică se vor aflà în anexele relative (T. X. B) diverse liberărĭ din óste din timpul luĭ Caragea pentru motiv de bătrîneţe, de bólă, saŭ de pensionare. Asemenea şi sentinţe.

Seimenĭ sub domnia luĭ Caragea nu maĭ rĕmăseseră de cât 200 la 2 stégurĭ polcovnicescĭ şi buluc-băşescĭ. Seimeniĭ eraŭ şeḑĕtorĭ pe la judeţe. Maĭ apoĭ, tot sub domnia luĭ Caragea, rĕmân numaĭ 15 seimenĭ la jud. Dîmboviţa şi 54 la Bucurescĭ. In fie-ce an câte 15 seimenĭ eraŭ obligaţĭ a merge de 2 orĭ pe an să ducă la Constantinopole zăvoiĭ şi şoimiĭ. Restul de seimenĭ eraŭ daţĭ pe la vinăricerĭ, pe la locurĭ de străjĭ şi la carvasarà. In Decemvrie 1817, Domnitorul Ioan Caragea acordă o diurnă de 80 leĭ de fie-care seimen trimis la Constantinopole (2).

Din tótă bruma de óste ce a maĭ rĕmas în ţéră în domnia luĭ Caragea, singurĭ panduriĭ maĭ aŭ o reală valóre. Obijduirile, nedreptăţile ce aceştia aŭ de îndurat; neconsiderarea în care îĭ are Vodă; aruncarea unuĭ numĕr însemnat din eĭ la bir prin desfiinţarea lor ca pandurĭ; prigonirile şi jăfuirile ce sufer de la arendaşiĭ grecĭ; tóte aceste fac din pandurĭ factoriĭ mişcăriĭ ante-grecescĭ, înainte mergĕtoriĭ revoluţiuniĭ luĭ Tudor.

Am narat în urmă istoria *răsmiriţiĭ* pandurilor. Am vĕḑut cum cu ajutor turcesc rebeliunea pandurilor fu potolită, cum o parte din eĭ fură prinşĭ şi pedepsiţĭ cu mórte, cum o altă parte se supuse de bunăvoe după mijlocirea Episcopuluĭ de Rîmnic; cum aŭ fost ertaţĭ căpitaniĭ de pandurĭ Păun, Tâmpea, Haidul, Sfărîmă-ţépă, cu tóte cetele lor . . . Răsmiriţa acésta e cea din 1815 (3). In Decemvrie acest an fură graţiaţĭ alţĭ căpitanĭ de pandurĭ: Păun Nicolicescu, Barbu Bimbaşa, Petru Aluneanu şi Buluc-başa, cu tóte cetele lor.

In 1816 vĕḑurăm o nouă conspiraţiune a pandurilor şi a ţĕrănimiĭ. Unul din panduriĭ carĭ luară parte la acéstă a doua încercare, a-

(1) Veḑĭ anexa relativă în T. X, partea B din *Ist. Rom.* de V. A. U.
(2) Idem, idem.
(3) Idem, idem.—*Le Moniteur Universel,* No. 170, din 18 Iunie 1816.

dus înaintea luĭ Caragea, acesta îl întrébă: Şi tu eştĭ din ceĭ carĭ, în anul trecut, aĭ fost miluit cu ertarea nóstră şi iar aĭ început?

— Păĭ, Măria Ta, nu sécă pâraele cât plouă şi nu se împacă omul cât nu se ostoesc nevoile.

— Dar ce nevoĭ aĭ tu?

— Eŭ n'am nevoĭ, Mărite Dómne, dar ţéra întrégă nu maĭ póte de Grecĭ.

Nu pandurul rĕspundeà, ci *curentul*. Acest curent câştigă încetul cu încetul şi pre uniĭ din boerĭ. La rîndul lor încércă să dĕrîme pre Caragea, dar nu isbutesc. Totuşĭ curentul cresce şi când, în 1818, Caragea fuge din ţéră, ne maĭ putênd luptà contra intrigilor din Constantinopole, dar şi contra curentuluĭ românesc, boeriĭ ieaŭ administraţiunea ţĕriĭ şi prin arz către Inalta Pórtă solicită pentru prima dată, în numele ţĕriĭ, încetarea Domnieĭ fanariote. Timidă este solicitarea boerilor, în termenĭ încă nu destul de clarĭ; eĭ s'ar mulţumì şi numaĭ să li se încuviinţeze de Pórtă administraţiunea ţĕriĭ sub formă republicană, adecă cu un sfat obştesc» compus din eĭ toţĭ.

Dar orĭ cât de timidă este şi acéstă încercare, ea ne arată *curentul* naţional sporind mereŭ. Făptuirile acestea nu eraŭ de natură a descurajà pre autoriĭ mişcărilor revoluţionare din Oltenia. Panduriĭ decĭ staŭ la pândă, aşà ḑicênd, şi maĭ puţin de treĭ anĭ după aceea, Slugerul Tudor, în fruntea unuĭ curent ţĕrănesc va ridicà falnic drapelul revendicăriĭ *drepturilor ţĕrănescĭ,* dar în cât-và şi al naţionalismuluĭ.

Dar să urmăm a face istoria a ce maĭ rĕmăsese de semĕnà a oştire.

In Iunie 1817, printr'o anaforà la Domnitor a Mareluĭ Vistier, se amintesce că în 1814 s'a redus numĕrul pandurilor de preste Olt numaĭ la 500 şi anume s'a lăsat un numĕr de slujitorĭ domnescĭ şi poteraşĭ: 100 pentru judeţul Vâlcea, 150 pentru Jiul-de-sus şi 250 pentru Mehedinţĭ, iar ceĭ-alţĭ pandurĭ, până la suma de 2.075, s'aŭ dat *în bir ca ruptaşĭ* (1).

---

(1) *Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.*

Dumné-ta Vel Vistiere, primită fiind Domnieĭ-Mele acéstă anaforà a dumi-tale, o întarim şi hotărîm ca întocmaĭ sa se facă urmare. — 1817 Iunie 9.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

La aşezămîntul ce s'a făcut anţerţ la let 1814, s'aŭ fost întocmit *şi panduriĭ ot peste Olt* ce eraŭ întru numire de slujitorĭ gospod şi poteraşĭ, ca să remâe lude 500 în slujba, adecă 100 la sud Vâlcea, 150 la sud Gorj şi 250 la Mehedinţĭ, iar ceĭ-alţĭ până la suma 2.075 lude s'aŭ fost îndatorat ca să plătéscă pe fieş-care lună po ta-

Cu asemenea modalitate credeà Domnitorul şi Grecii sĕĭ, că aŭ potolit pe tot-deauna rĕscóla pandurilor. Intemeiat pe acéstă credinţă, Domnitorul graţiéză pe toţĭ pandurii de peste Olt prin următorul act:

Cărţĭ ce s'aŭ dat de ertăciune şi pe la fieş-care pandurilor din cincĭ judeţe ot peste Olt—de a nu maĭ fi traşĭ pentru greşelile ce *voi fi făcut în vremea răsmiriţeĭ.*

Zemle Vlahiscoie.

Fiind-că pandurilor ce aŭ fost la regep şi s'aŭ prădat, întorcêndu-se aicĭ în ţéră la urma lor, li s'aŭ ertat de Domnia-Mea tóte cele urmate de eĭ în răsmiriţa trecută, de aceea s'a dat la mânile lor acéstă carte a Domnieĭ-Mele, prin care poruncim dumi-tale cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele Caimacamule al Craioveĭ i dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ şi tuturor celor-lalţĭ dregĕtorĭ şi zabiţĭ de la acele cincĭ judeţe ot peste Olt, ca orĭ-cine se va arĕtă cu pîră asupra acelor pandurĭ de vre-o faptă urmată de eĭ din vremea trecuteĭ răsmiriţe, să fie neascultată şi cu totul neprimită acea pîră. I saam receh gpd —1817 Octomvrie 23.

(Pecetea gpd.)

Asemenea carte legată s'a făcut şi către Divanul Craioveĭ şi către ispravnicii acelor 5 judeţe, lipsind numaĭ vorbele că «s'a dat la mânile lor acéstă carte a Domnieĭ-Mele».

---

lerĭ 4 de lude, iar la lét 1815 Fevruarie, după hotărîrea Măriei-Tale, ce s'a făcut prin luminatele poruncĭ, ce s'aŭ dat către dumné-lor ispravnicii aĭ acestor judeţe, s'a hotărît ca toţĭ aceĭ pandurĭ, adecă şi ceĭ ce aŭ fost rĕmaşĭ în slujbă şi ceĭ-lalţĭ să se aşeze într'o *numire de ruptaşĭ*, dându-li-se şi sineturĭ gospod şi să plătéscă pe fie-care lună câte talerĭ 4 şi când va fi trebuinţă de slujbă, să se ieà dintr'înşii să se orînduéscă pe unde va cere trebuinţa, şi în diastima ce se vor aflà slujind să fie apĕraţĭ de aceĭ câte talerĭ 4 pe lună, iar eşind din slujbă, să aibă a-ĭ respunde. Acum, prin jalba ce aŭ dat către Măria-Ta, aceĭ lude 500 poteraşi fac arĕtare, că eĭ aflându-se napristan slujind atât aicĭ, cât şi la judeţele ot peste Olt, neavênd orînduélă pentru repaosul şi odihna lor, căcĭ după ce es din slujbă şi merg pe la casele lor nu aŭ odihnă în rîndul slobodenieĭ, spre a-şĭ puté căutà şi eĭ de hrana cea trebuincióśă, ci îĭ apucă ispravnicii de plătesc aceĭ câte talerĭ 4, fiind împovĕraţĭ în douĕ chipurĭ, adecă şi cu slujba şi cu plata, rugându-se, ca să se pue acésta la vre-o orînduélă, spre a-şĭ puté şi eĭ căutà de agonisita hraneĭ lor, a căror jalbă fiind buiurdisită la Visterie spre cercetare, arĕt Măriei-Tale, că după chibzuirea ce am făcut, ca şi trebuinţa să se împlinéscă şi Visteria să nu păgubéscă, găsesc cu cale ca aceĭ lude 500 ce aŭ fost làsaţĭ de la aşezămînt în slujbă pe la judeţele ce se arată maĭ sus, cărora li s'aŭ dat atuncĭ pecetluiturĭ gospod de la Visteria Măriei-Tale, cu numire de poteraşĭ şi slujitori, să rĕmâe tot aceia şi de acum înainte cu aceeaşĭ numire prin slujbă şi, unde va cere trebuinţa, să se orînduéscă numaĭ dintr'aceştia, cărora să nu li se deà nicĭ sineturĭ gospod de ruptăşie, să facă cétă în chipul slujitorilor, ca să slujéscă cu rîndul, adecă uniĭ într'o lună şi alţiĭ într'alta, şi când va fi trebuinţă să se orînduéscă prin sciinţa Visterieĭ, ca uniĭ ce sunt legaţĭ la Visterie, spre a nu li se face năpăstuire, iar ceĭ-lalţı până la suma ce se află, să se aşeze în rîndul ruptaşilor, după hotărîrea şi poruncile Măriei-Tale, ce sunt date şi să fie nesuperaţĭ de slujbă, remâind a-şĭ rĕspunde dajdia lor după aşezămîntul

Spiritul de revoltă se lăţià pe tótă ḑiua maĭ mult în ţéră. Oposiţiunea contra Grecilor şi a Domnieĭ de la 1812 o duceaŭ peste Olt nu numaĭ panduriĭ, ci şi alte persóne private. Aşà erà Apostolache Racoviceanu, care la 25 Septemvrie 1815 este alungat din judeţul Muscel, de unde erà:

Poruncă cu mumbaşir la ispravniciĭ din sud Muscel, ca să isgonéscă dintr'acel judeţ pe un Apostolache Racoviceanu, pentru netrebnicele luĭ urmărĭ.

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-vóstră ispravnicilor din sud Muscel, sănătate. Vĕ facem în scire, că un Apostolache Racoviceanu, ce se aflà cu şederea într'acel judeţ, pentru multele amestecăturĭ şi zizăniĭ ce făceà acolo, turburând liniştita petrecere a locuitorilor, încă de anţerţ s'aŭ fost trimis surgun la o mănăstire, apoĭ după rugăciunile ce ni s'aŭ făcut de către unele obraze s'a fost ertat de surgunlîc, cu hotărîre însă a nu se maĭ întórce cu locuinţa acolo în judeţ, acum dar am luat Domnia-Mea înscinţare, că numitul, nu numaĭ că locuesce tot la acel judeţ, ci încă nu încontenéză urmând tot cele de maĭ nainte rele fapte şi năravurĭ ale sale, pricinuind asemenea turburărĭ; de aceea iată într'adinsul se trimite acì acest mumbaşir şi poruncim dumnévóstră, ca numaĭ decât să-l ridicaţĭ pe numitul Apostolache cu tóte ale sale, isgonindu-l de acolo din judeţ, unde să nu fie volnic a se maĭ întórce, că înşi-vĕ dumnévóstră veţĭ fi învinovăţiţĭ, şi mumbaşirul are să steà acolo până îl veţĭ ridicà şi îl veţı isgonì, ca să aducă Domnieĭ-Mele rĕspuns, că aţĭ pus în lucrare acéstă poruncă şi fiţĭ sănătoşĭ.—1815 Septemvrie 25.

Cod. LXXXVII, fila 45.

Tot de natură politică este şi surghiunirea la mânăstire a luĭ Alecu Stănescu şi a mameĭ sale din judeţul Dîmboviţa:

Volnicie deschisă cu mumbaşir, ca să mérgă în sud Dîmboviţa să ridice pe Elena Stanescu şi pe fiul eĭ Alecu, ca să-ĭ ducă surgun la mânăstirea Snagov.

Zemli Vlahiscoie. Fiind-că Elena Stănescu şi fiul eĭ Alecu s'aŭ arĕtat cu urmărĭ supĕrătóre odihneĭ locuitorilor şi păgubitóre asupra lor, de aceea, spre a lor înfrînare şi părăsire, şi spre pilda şi altora asemenea următorĭ, volnicim pe al nostru şerbecci-başa Anastasie, să mérgă în sud Dîmboviţa, unde se aflà numiţiĭ cu locuinţa şi luându-ĭ să-ĭ ducă surgun la mânăstirea Snagov, ca să-ĭ aibĭ în pază, şi până nu veĭ primì al doilea poruncă a Domnieĭ-Mele, sloboḑĭ să nu fie, iar orînduituluĭ mumbaşir să-ĭ daĭ adeverinţă de primirea lor. I saam receh gpd.—1815 Decemvrie 14.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Răsvrătirea o sémĕnă în judeţul Buzĕŭ, la 1816, Bratul din Sibiciu-

ce aŭ, cu care chip rĕmâne mijloc şi celor ce se vor aflà în slujbă a-şĭ căutà de agonisita hraneĭ lor, care de se va găsì cu cale şi de către Inălţimea Ta, voiŭ avé luminată poruncă de urmare.—1817 Iunie 7.

Vel Vistier.

Cod. LXXXV, pag. 105

de-jos şi Gheorghe Băsiceanu din Bâsca. Marele Vornic Grigorie Filipescu propune Domnitoruluĭ, ca aceştĭ capĭ de mişcare să fie bătuţĭ prin satele plaiuluĭ şi apoĭ strămutaţĭ prin plăşĭ.

Domnitorul maĭ omenos, deşì grec, se mulţumesce a aprobà numaĭ strămutarea acusaţilor de răsvrătire şi-ĭ iartă de bătae.

Iată actele:

Prea Inălţate Dómne,

Cu plecată anaforà arĕt Inălţimiĭ Tale că, în plaiul despre Buzeŭ sud Saac, aprópe nu-şĭ pot avé locuitoriĭ odihnă din pricina a doĭ răsvrătitorĭ Bratul ot Sibiciu-de-jos şi Gheorghe Băsiceanu ot Bâsca, cariĭ rĕŭ nărăviţĭ fiind, de sineşĭ, făr'de scirea plaiuluĭ se pornesc la pîrĭ mincinóse, şi umblă prin sate, făcênd locuitorilor cheltuelĭ şi smăcinărĭ, cum însciinţéză dumné-luĭ Clucerul Mihalache ispravnicul, atât cătră Inălţimea Ta, cât şi catră mine plecată slugă, şi osebit câţĭ-và locuitorĭ aŭ venit la mine cu alăturata jalbă, plângêndu-se pentru numiţiĭ şi făcênd rugăciune a se ridicà din plaiul lor aceĭ răsvrătitorĭ, ca să-şĭ pótă avé odihna, ci fiind-că aceştia sunt dovediţĭ şi sciuţĭ de răsvrătitorĭ şi clevetitorĭ plaiuluĭ, mĕ rog Măriеĭ-Tale, să fie luminată poruncă către dumné-lor boeriĭ ispravnicĭ judeţuluĭ, cu mumbaşir, ca maĭ întâiŭ să bată pe aceştĭ răsvrătitorĭ prin satele plaiuluĭ spre înfrînarea şi pildă a altora asemenea lor, apoi să-ĭ rădice din plaiŭ cu tóte ale lor, şi să-ĭ aşeze dumné-lor ispravniciĭ cu locuinţa în sate de plăşĭ, că de vor rĕmâné aceştia în plaiŭ, plaiul apururea pătimesce şi nicĭ-odată odihnă nu póte avé, iar aniĭ Inălţimiĭ Tale să fie de la Dumneḑeŭ mulţĭ şi fericiţĭ. — 1816 Ianuarie 12.

Grigorie Filipescu Vel Dvornic.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dupe arĕtarea ce ne face dumné-luĭ Vel Vornicul de Ţéra-de-jos printr'acéstă anaforà, poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor din sud Saac, ca pe aceştĭ de maĭ jos arĕtaţĭ răsvrătitorĭ, numaĭ decât ridicându-ĭ cu tóte ale lor din plaiŭ, să-ĭ mutaţĭ şi să-ĭ aşezaţĭ în sate de ale plăşilor, ca pe nisce turburătorĭ linişteĭ locuitorilor aceluĭ plaiŭ, iar de bătaie îĭ ertăm Domnia-Mea, fiindu-le îndestulă pedépsa mutăriĭ lor. — 1816 Ianuarie 13.

Cod. LXXXII, pag. 249.

(Pecetea gpd.). Vel Logofĕt.

CAP. III.

Ţiganiĭ.

Maĭ jos de cât ţĕranul—de se póte maĭ jos—sta ţiganul. Ar puté să-şĭ explice un umanitar de astăḑĭ, cum un cleric, un egumen de mânăstire cereà, în 1814, Domnitoruluĭ Caragea, pedepsirea cu temniţa şi cu baterea de 200 toiage la tălpĭ a unor ţiganĭ, ómenĭ ca şi el, pentru

că se revoltaŭ în contra nedreptăţiĭ cu care eraŭ maltrataţĭ? Vodă Caragea rînduesce cercetărĭ şi iacă raportul comisiuniĭ de anchetă:

Prea Inălţate Dómne,

După luminată poruncă însciinţăm Înălţimiĭ Tale, că dintre ţiganiĭ mânăstiriĭ Glavaciocul, ce se pîresc de către jăluitorul egumen de zurbagiĭ şi împotrivitorĭ şi nesupuşĭ la slujbele mânăstiriĭ, fiindu-se aflaţĭ câţĭ-và dintre dînşiĭ aicĭ, s'aŭ însciinţat cu zapciĭ armăşescĭ, ca să vie să se înfăţişeze la judecată, aŭ fugit din Bucurescĭ, ci fiind că ţiganiĭ aceştiĭ mânăstirĭ sunt sciuţĭ aceştiĭ judecăţĭ cu adevĕrat de zurbagiĭ şi împotrivitorĭ egumenilor, pentru că şi în let 1794, iarăşĭ cu asemenea zurbalîc şi împotrivire sculându-se asupra celuĭ de atuncĭ egumen, aŭ fost aduşĭ prin poruncă gpd cu mumbaşir la temniţa puşcărieĭ şi după ce s'aŭ pedepsit îndestulă vreme la închisóre, li s'a făcut certare şi cu bătae. Ci, ca nu din nesupunerea lor să pricinuéscă dĕrăpănarea lucrurilor mânăstiriĭ, judecata găsesce cu cale, să fie luminată porunca MărieĬ-Tale, un mumbaşir zapciŭ armăşesc să mérgă la numita mânăstire şi pe verĭ-câţĭ din ţiganĭ îĭ va arĕtà jăluitorul egumen de zurbagiĭ şi împotrivitorĭ, să pue să-ĭ bată cu câte două sute de toege la talpe în vederea celorlalţĭ ţiganĭ, şi cu acésta să-şĭ părăséscă năravurile lor, supuindu-ĭ a da şi zapis cu legătură, că întru tóte slujbele sfinteĭ mânăstirĭ vor fi supuşĭ şi ascultătorĭ, iar hotărîrea rĕmâne a se face de către Inălţimea Ta.—1814 Aprilie 16.
Costache Stolnicul, Atanasie Serdar, *Nedescifrabil* Medelnicer.

Insuşĭ Domnitorul esită a aprobà asemenea bătăĭ, totuşĭ aprobă după două lunĭ, maĭ târḑiŭ:

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

După arĕtarea ce ni se face printr'acéstă anaforà a judecăţiĭ departamentuluĭ Criminalion, volnicim pe sluga DomnieĬ-Mele zapciŭ armăşesc să mérgă la faţa loculuĭ şi, prin marifetul ispravnicilor judeţuluĭ, să facă urmare întocmaĭ. — 1814 Iunie 25.

Nisce alţĭ servitorĭ aĭ altaruluĭ, asociaţĭ cu funcţionarĭ administrativĭ din judeţ, comit fapte nelegiuite asupra unor bieţĭ ţiganĭ ursarĭ. Insuşĭ Marele Armaş, sub care continuă a sta ţiganiĭ domnescĭ, naréză faptele în modul următor:

Prea Inălţate Dómne,

Cu prea plecată anaforà se face arĕtare Inălţimiĭ Tale, că astaḑi venì la armăşie un Ioan Trofin buluc-başă de ţiganĭ domnescĭ, ursarĭ, împreună cu cetaşiĭ luĭ, facênd arĕtare cu mare plângere, că aflându-se locuind de marginea satuluĭ Negresciĭ din sud Muscel, aŭ venit la dînşiĭ preoţiĭ satuluĭ, anume Popa Preda şi popa Marin şi provalisindu-le să schimbe cu dînşiĭ vre-un cal, aŭ şi primit bucuros, avênd maĭ vîrtos trebuinţă pentru rĕspunderea dijmeĭ ce se urméză şi aşà învoindu-se între eişĭ sa deà preoţilor o épă, cum şi preoţiĭ să le deà lor un cal orb, i talerĭ 30 adaos, ĭ-aŭ şi tras numiţiĭ preoţĭ în sat la casele lor, ca să săvîrşéscă schim-

bul şi obicĭnuitul aldămaş, unde îndată, făr'de altă prelungire ponosluindu-ĭ că acea épă ar fi avênd-o de furat, ĭ-aŭ şi legat, căznindu-ĭ fără milostivire, şi pe de o parte cu ómenĭ de aĭ lor ĭ-aŭ pornit la isprăvnicat, cu învinovăţire de hoţĭ, iar pe de alta, unindu-se numiţiĭ preoţĭ cu un Ioniţă Conţescul polcovnicul judeţuluĭ, nóptea aŭ mers de le-aŭ călcat corturile lor, şi prinḑêndu-le femeile şi pe alţĭ ţiganĭ, ce maĭ rĕmăseseră la corturĭ, iarăşĭ prin straşnice cazne fără milostivire le-aŭ iagmalidisit avutul lor, le-aŭ luat şi talerĭ 95 geremeà, fără a nu le descoperì învinovăţirea, saŭ să le arĕte vre-un păgubaş Dumné-lor ispravniciĭ iarăşĭ fără de maĭ multă cercetare asupra celor ce ĭ-aŭ fost trimis preoţiĭ acolo, saŭ vre-o dovadă la pîra ce li s'a fost adus, ĭ-aŭ geremetisit şi dumné-lor pe aceştia cu talerĭ 140 şi le-aŭ dat drumul, *ajungênd ticăloşiĭ să-şĭ zălogéscă copiiĭ şi nevestele pe la împrumutătorĭ;* acéstă plângere a numiţilor ţiganĭ la Armăşie este fórte de creḑut, căcĭ are maĭ întâiŭ Armăşia sciinţă de bun ipolipsişul lor, că nicĭ odată nu s'aŭ dovedit cu câtuşĭ de nimic învinovăţire; al doilea pentru aceĭ preoţĭ şi polcovnic că sunt sciuţĭ de toţı ómeniĭ jacăşĭ, hrăpitorĭ şi nesupuşĭ la bunele nizamurĭ ale Inălţimiĭ Tale şi al treilea, că urmările polcovnicilor şi căpitanilor sunt nesuferite, pentru că necontenit vin ticăloşiĭ ţiganĭ la Armăşie cu plângere pentru dînşiĭ de jafurile şi nedreptăţile ce le fac, socotindu-ĭ întocmaĭ ca pe nisce dobitóce, şi măcar că îndestule publicaţiĭ ale Inălţimiĭ Tale s'aŭ trimis, atât pe la isprăvnicaturĭ, cât şi pe la ceĭ-lalţĭ zabiţĭ, ca nimenĭ fără curată dovadă de învinovăţire să nu cuteze a-ĭ bântuì pe ţiganiĭ domnescĭ, ci fiind vinovaţĭ să-ĭ trimiţă la Spătărie cu egzamenul lor, dar în zadar aŭ fost tóte, pentru că nimenea nicĭ o înţelegere n'a arĕtat, din care pricină căḑênd ticăloşiĭ ţiganĭ la desnădăjduire aŭ ajuns a se risipì prin ţĕrĭ streine. Dumné-lor ispravniciĭ ot sud Muscel, de ĭ-aŭ dovedit pe aceştĭ ţiganĭ cu vre-o învinovăţire, nu se cuvenià să-ĭ geremetiséscă cu atâta sumă de banĭ şi să-ĭ slobóḑă, ci să-ĭ fi trimis aicĭ cu egzamenul lor, ca să-şĭ ieà cuviinciósa pedépsă, şi dintr'acésta numaĭ se póte înţelege neînvinovăţirea lor, ci spre mângâerea lor la nedreptatea ce li s'a făcut, şi spre înfrînarea polcovnicilor şi căpitanilor, face Armăşia ferbinte rugăciune Inălţimiĭ Tale, ca să arĕţĭ milostivire asupra acestor ticăloşĭ şi asupra tuturor celor-lalţĭ ţiganĭ domnescĭ şi prin osebit mumbaşir de la chiar Curtea Inălţimiĭ Tale, cu luminată volnicie, maĭ întâiŭ să li se împlinéscă numiţilor de la dumné-lor ispravniciĭ aceĭ talerĭ 140, cu carĭ ĭ-aŭ geremetisit, apoĭ să ridice atât pe acel polcovnic, cât şi pe preoţĭ, să-ĭ aducă aicĭ, ca prin cercetare de judecată, orĭ să-ĭ dovedéscă cu vre-o învinovăţire asupra jafurilor ce le-aŭ făcut, saŭ în privelişte de norod să-şĭ ieà pedépsa ce li se va hotărî de către Inălţimea Ta, spre înfrînarea celor asemenea lor, iar hotărîrea rĕmâne la Inălţimea Ta.—1814 Noemvrie 6.
Matache Pitar.

Caragea nu stă de cât 9 ḑile la îndoélă, de trebue să aprobe pedepsirea jăfuitorilor. La 15 Noemvrie 1814, el dă următórea resoluţiune:

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Volnicim pe sluga Domnieĭ-Mele . . . . . . ciohodar, să mérgă la sud Muscel, unde maĭ întâiŭ să apuce pe ispravniciĭ judeţuluĭ a împlinì de la dînşiĭ talerĭ 140, ce se arată maĭ jos că aŭ luat jaf de la jăluitorĭ, făr'de a le primì ispravnicilor

nicĭ un cuvînt de pricinuire, şi apoĭ ridicând orînduitul mumbaşir atât pe pîrîtul polcovnic, cât şi pe pîrîţiĭ preoţi, să-ĭ aducă aicĭ împreună şi cu jăluitoriĭ, ca să steà faţă la judecata ce-ĭ vom orînduì Domnia-Mea (1).

Cod. LXXVIII, pag. 62.

Din cărţile de vătăşie de ţiganĭ de la Ianuarie 1813 se pot vedé şi obligaţiunile lor, maĭ cu sémă ale culegĕtorilor de nisip de aur, cum şi drepturile ce Domnia le recunósce, de a petrece în stare nomadă, de a se aşezà cu corturile orĭ unde vor voì şi de a nu plătì nimic pentru suhaturĭ, nicĭ chiar pe moşiĭ particulare (1).

Acte de protecţiune acordate ţiganilor de către Caragea (2).

Din când în când se maĭ găsesc suflete creştine, carĭ iartă de robie pe nenorociţiĭ ţiganĭ, precum făcù Vornicésa Ecaterina Ştirbeiŭ la 1815 (3).

Nu maĭ puţin decât pe ţĕranĭ îĭ jăfuesc şi pre ţiganĭ vătafiĭ de plaiurĭ (4).

CAP. IV.

Neguţătorĭ, breslaşĭ, fabricanţĭ, narturĭ, căşăriĭ. — Tîrgurĭ şi bâlciurĭ. — Pĕcura.

Un interesant strat din Societate este acel constituit de comercianţĭ, industriaşĭ, breslaşĭ, fabricanţĭ.

Pe tótă ḑiua comerciul şi meşteşugurile se înstreinéză din mânile pămîntenilor, spre a trece în ale supuşilor streinĭ. Cu mare rapiditate se însinuéză în oraşe, maĭ ales în Bucurescĭ şi Craiova, invasiunea acestora şi în primul loc a Evreilor (5).

---

(1) Veḑĭ actele în Tom. X B. din *Istoria Rom* de V. A. U.

(2) Idem, idem.

(3) Idem, idem.

(4) Idem, idem. Se maĭ pot consultà în anexele acestuĭ capitol din Tom. X B. al nostru diverse acte de cumpĕrărĭ şi vînḑărĭ de *suflete* de ţiganĭ şi de diverse donaţiunĭ saŭ procese relative. Sunt de băgat în sémă *harurile* de ţiganĭ făcute de Domnitor la diverse persóne şi la diverse mânăstirĭ.

(5) Evreilor le recunósce şi I. Caragea organisarea în bréslă separată. In 1813, Domnitorul învoesce capilor comunităţiĭ jidovescĭ dreptul de gabelă, adecă de a percepe o taxă de la vînḑarea cărniĭ.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele, dumné-ta biv vel Bane Gheorghe Arghiropole, Caimacamule al Craioveĭ, de vreme ce obiceiul legiĭ ovreescĭ la preţul vînḑăriĭ de carne este într'acestaşĭ chip, precum ni se dă pliroforie printr'acéstă

Breslele. Sub domnia luĭ Caragea maĭ continuă a existà breslele, deşì slăbite în organisaţiunea lor, ba până în fine rĕŭ isbite, precum vom maĭ vedé şi maĭ departe.

In 27 Ianuarie 1813, Caragea numesce direct Maĭ-mare-Başa peste întrunitele bresle de lemnarĭ, zidarĭ, cărămidarĭ, nisiparĭ şi tîmplarĭ şi reînnoesce chrisovul breslelor federate. Fie-care din aceste bresle stă sub un céuş şi câte 4—5 fruntaşĭ «carĭ vor fi meşterĭ maĭ bunĭ, maĭ bătrînĭ şi maĭ de ispravă», constituind «longea», adecă loja.

Cu disposiţiunea de la art. 3 din chrisov, Caragea deschide marĭ porţile eĭ la meşterĭ lemnarĭ şi zidarĭ streinĭ, de peste Dunăre, mărginind obligaţiunea lor de «a se arĕtà la numitul Maĭ-mare-Başa spre a fi sciţi luĭ» şi la întórcere în patria lor, de asemenea să se arĕte la acelaşĭ, ca să-ĭ deà răvaş, că nu are nicĭ o pricină cu cine-vaşĭ pentru vre-o lucrare. Numaĭ presintând asemenea răvaş puteà meşterul strein obţiné răvaş de drum de la Spătărie (1).

In 14 Maiŭ 1814, Caragea ridică pe Maĭ-marele-Staroste de la aceste întrunite bresle la demnitatea de *Caftanlîŭ* şi la acéstă ocasiune reînnoesce întreg chrisovul. Nu maĭ aducem acì decât preambulul, singura parte schimbată din anteriorul chrisov:

---

anaforà, de catră dumné-luĭ Vel Cămaraşul, poruncim dar, ca întocmaĭ să se urmeze şi aicĭ preţul vînḑăriĭ de carne între ovreĭ, precum şi din alişverişurile lor, de nu va fi vre-o pricină destoinică, poruncim să nu fie popriţĭ, iar de va fi la mijloc vre-o pricină, să însciinţezĭ Domnieĭ-Mele.—1813 Maiŭ 24.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Mărieĭ Tale, ce prin buiurdizma ce mi se dă la acéstă jalbă a ovreilor locuitorĭ din oraşul Craioveĭ, ca să cerceteze şi la cererea ce fac să arĕt prin anaforă, următor fiind, după scumpa cercetare ce am făcut starosteĭ de ovreĭ de acì din Bucurescĭ, m'am pliroforisit pentru preţul cărniĭ, că este ca un legiuit obiceiŭ, orĭ în ce loc se află locuitorĭ ovreĭ, măcar şi aicĭ în Bucurescĭ şi la Iaşĭ, ca să deà maĭ mult peste preţul, ce se politifsesce la ceĭ-alţĭ locuitorĭ, un prostichiŭ de o parà saŭ de douĕ la ocaua de carne, şi întocmaĭ trebue să se urmeze şi la Craiova cu prostichiul de maĭ sus arĕtat, iar nu maĭ mult, iar pentru alişverişul lor ce se jăluesc că sunt îmbodisiţĭ, cu cuviinţă este a se da luminată poruncă către cinstitul dumné-luĭ Caimacamul Craioveĭ, spre a fi sloboḑĭ de a-şĭ face alişveriş lor nesupĕraţĭ, pentru care nu lipsiĭ a arĕtà Inălţimiĭ Tale. — 1813 Maiŭ 17.

Megas Camarasis.

Cod. LXXVI, pag. 262.

(1) Veḑĭ Anexa A. din Tom. X B. al Ist. Rom. de V. A. U.

Chrisovul Maĭ-mare-Başăĭ de lemnarĭ, i zidarĭ, i cărămidarĭ, nisiparĭ şi tîmplarĭ.

Tóte acelea câte privesc spre trebuinţa şi folosul de obşte, nu numaĭ datorie aŭ Domnii şi oblăduitorii, ce s'aŭ învrednicit de la Dumneḑeŭ a avé stăpînirĭ de ţĕrĭ şi de noróde, a le pune în faptă, ci încă cu mijlócele cele maĭ bune a le întocmì, a le îmbunătăţì şi a le întărì, între carĭ alte obştescĭ lucrurĭ trebuinciose fiind unul şi nizamul breslelor de lemnarĭ, zidarĭ, cărămidarĭ, nisiparĭ şi tîmplarĭ, cu carĭ se slujesc toţĭ de obşte între trebuinţele ce aŭ, de aceea, atât pentru întîmplările ce aŭ fost maĭ nainte cu cutremurul şi focul cel mare, trebuinţa a adus a se pune la o bună întocmire nu numaĭ la întîmplările acelea, ci apururea şi în tótă vremea să se păzéscă bună orînduélă, ca cel ce va avé epistasia acestor bresle să fie nu numaĭ cu sciinţa meşteşuguluĭ desăvîrşit şi cu vrednicie, ci să aĭbă şi un ipolipsis de a se puté încrede şi a se nădăjduì cine-vaşĭ pentru binalele ce prin marifetul luĭ se vor lucrà de meşterii lemnarĭ i zidarĭ, spre a nu se face înşelăciunĭ şi pagube, precum pătimià şi norodul maĭ nainte, şi atuncĭ, după anaforaua dumné-lor boerilor Divanuluĭ, se alesese un Lazăr Polcovnicul, om vrednic cu sciinţă, de s'a orînduit la epistasia acésta, pre carele l-a îmbrăcat şi caftan numindu-l Maĭ-mare-Başa, făcêndu-ĭ léfă şi alte milĭ, precum din hrisovul Domnieĭ-Sale frateluĭ Constantin Ipsilante Voevod ne-am pliroforisit. Decĭ învrednicindu-ne şi pe Noĭ Domnul Dumneḑeŭ cu domnia aceştiĭ pravoslavnice ţĕrĭ şi pliroforisindu-ne că, după trebuinţa ce este într'acéstă politie a scaunuluĭ Domnieĭ-Mele Bucurescii, urméză a fi Maĭ-mare-Başa om ales, cercat în slujbe, şi că din vremea de maĭ sus arĕtată încóce s'a fost cinstit cu caftan acéstă trébă şi slujbă a Maĭ-mare-başa, am primit-o şi Domnia-Mea şi hotărîm, ca şi de acum înainte, cel ce se va aflà cu acéstă epistasie să se cinstéscă cu caftan şi pentru că are de a fi cu osîrdie şi cu îngrijire a nu se face înşelăciunĭ şi a se păzì buna orînduélă spre folosul obştesc, şi pentru că se află slujind la poruncile Domnescĭ, când i se dă, şi la ale obşteĭ noroduluĭ ce aŭ şi are să ţie şi un logofeţel i un om doĭ cu léfă şi cu cheltuélă. De aceea printr'acest Domnescul Nostru hrisov întărim privilegiurile şi milele ce aŭ avut ceĭ maĭ dinainte Maĭ-marĭ-Başĭ, adecă să aibă lude 6 scutelnicĭ, pentru care poruncim dumné-luĭ Vel Vistierul, să i se facă dintre pămîntenĭ şi să li se deà pecetluiturile Domnieĭ-Mele, să aibă şi orînduélă de léfă spre a i se da pe tótă luna câte talerĭ 50 de la Visteria Domnieĭ-Mele, să fie dator însă acel ce se va cinstì cu caftan de Maĭ-mare-Başa a pune osîrdie şi silinţa întru slujba acésta, ca prin îngrijirea sa să se păzéscă o bună orînduélă a breslelor acestora, ca nu numaĭ eĭ adecă să se foloséscă şi să se câştige din meşteşugurile lor, ci şĭ norodul să-şĭ aibă înlesnirea făr'de pagube şi făr'de înşelăciunĭ întru trebuinţele lucruluĭ binalelor, luând séma Maĭ-mare-Başa şi pentru unele binale ce sunt după pravilĭ oprite, adecă care astupă şi închide lumina vecinuluĭ, cum şi cele ce ar căutà să cuprinḑă şi să strîmtoreze uliţele obşteĭ cu întinderea ce fac şi altele asemenea vătĕmătóre, ca îndată să deà de scire la Domnia-Mea, pentru care este orînduit şi nizamul maĭ sus numitelor bresle, cu ponturile ce se cuprinde maĭ jos prin hrisóve Domnescĭ ale fraţilor Domnĭ de mult, şi după trebuinţa ce urméză şi acum spre buna orînduélă. . . . (urméză cele 7 ponturĭ).

Cod. LXXXII, fila 177 v

La 25 Ianuarie 1813, Caragea reînnoesce chrisovul bresleĭ zăbunarilor, cu óre-care «îndreptare la unele ponturĭ, după trebuinţa vremiĭ de

acum», ḑice Vodă. Una din pretinsele îndreptărĭ este aceea, că sunt admişĭ şi meşteriĭ streinĭ de a deschide prăvălie şi a lucrà marfă de zăbunărie, destul să urmeze orînduelile bresleĭ şi să fie supus la Starostea de zăbunărie, care rĕmâne a fi ales de bréslă (1).

Din 16 Fevruarie 1813 este chrisovul reînnoit al bresleĭ Croitorilor, dat întâiŭ de Alexandru Ipsilant la 59 croitorĭ din Bucurescĭ, căcĭ chrisóvele maĭ vechĭ le eraŭ perdute din causa răsboiuluĭ. Caragea face istoricul bresleĭ în preambulul chrisovuluĭ sĕŭ, de care ne ocupăm acì. Capul bresleĭ este Terzi-Başa aŭ 4 meşterĭ epitropĭ. Unul din epitropĭ va fi Starostele bresleĭ. Un Céuş va maĭ avé bréslа. Terzi-Başa cu Starostea şi Epitropiĭ să caute socotelile şi judecăţile. Terzi-Başa fără de «lonjă» nu are nicĭ o putere de execuţiune (2).

Tot din Fevruarie 1813 este şi chrisovul reînnoit al Bărbierilor. Starostele e ales de bréslă. Loja o constituesc *6 Epitropĭ. Streiniĭ sunt admişĭ în bréslă,* destul să fie «cu ascultare de Starostea» şi de lojă. Nepăzirea Duminiceĭ şi a sĕrbătorilor *este pedepsită* de *Lojă* (3).

La 25 Aprilie 1813, Caragea reînnoesce chrisovul bresleĭ Şelarilor din Bucurescĭ. Streiniĭ şelarĭ nu aŭ voe să deschidă eĭ prăvăliĭ, dar sunt admişĭ a lucrà pe la prăvăliile meşterilor din bréslă, unde-ĭ va rînduì starostele de şelarĭ şi curelarĭ. Starostele este ales de bréslă şi constitue loja împreună cu doĭ fruntaşĭ iarăşĭ aleşĭ (4).

La 1 Iulie 1814, Caragea reînnoesce chrisovul bresleĭ boiangiilor din Bucurescĭ, chrisov dobîndit de eĭ în 1764 de la Racoviţă Cehan V. V., şi de atuncĭ întărit şi de alţĭ Domnitorĭ. La 1803 acéstă bréslă avù proces cu fabrica de şalurĭ şi ghermesiturĭ, din causa menghineleĭ ce făcuseră şi eĭ, deşì erà un monopol al fabriceĭ. Am amintit despre acest proces la locul cuvenit. Chrisovul luĭ Caragea reînnoesce şi el acelaşĭ chrisov. «Proestosul», adecă Starostele, este ales, dar rînduit prin scirea Mareluĭ Cămăraş. Loja o constitue cu treĭ bătrînĭ aĭ rufetuluĭ şi un Céuş. Apelul de la judecata *lojeĭ* se va face la Cămăraşul cel mare. *Se admit acum în rufet şi boiangiĭ streinĭ,* dacă se supun la tóte regulele rufetuluĭ. Cele-lalte condiţiunĭ se pot vedé în însuşĭ chrisovul ce dăm în notă (5).

(1) Veḑĭ anexa B. în T. X. B. al Ist. Rom. V. A. Urechiă.
(2) Veḑĭ anexa C., ibidem.
(3) Veḑĭ anexa în T. B. X., ibidem.
(4) Veḑĭ anexa E în Tom. X. B., ibidem.
(5) Veḑĭ anexa F. F. în Tom. X. B., ibidem.

La 1 Decemvrie 1815, Caragea aprobă următorul cartel făcut de săpunariĭ din Bucurescĭ:

Iō Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Primită fiindu-ne şi nouĕ simfonia ce a făcut bresla săpunarilor înaintea dumnélor veliţilor boerĭ, o întărim Domnia-Mea, ca să-şĭ aibă urmarea sa întocmaĭ, pentru care poruncim dumi-tale Vel Logofete de Ţéra-de-sus, ca zapisul ce aŭ dat săpunariĭ pentru acéstă simfonie să se poprescă a sta în păstrare la canţelaria Divanuluĭ Domnieĭ-Mele.—1815 Decemvrie 13.

(Pecetea gpd) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

Din luminată porunca Măriei-Tale, aducêndu-se înaintea Nóstră isnaful bresleĭ săpunarilor de aicĭ din Bucurescĭ, carĭ fac şi lucréză săpun de aicĭ de ţéră şi iarăşĭ eĭ îl vînd cu tărăbĭ şi prăvăliĭ la obşte şi de bună voia lor, nesilіţĭ s'aŭ legat cu zapis, care l-am adeverit şi noĭ, cu cuprindere ca pe un an întreg să ţie politia cu îndestulare, şi să-l vînḑă săpunul cel bun, care este ca cel de Tîrgovişte, ocaua po parale 48, iar săpunul cel prost, care se chémă cialcamà, ocaua po parale 25, şi tot acel preţ să urmeze la vînḑarea lor până la anul, însă numaĭ eĭ să vînḑă, iar lumînărariĭ, carĭ fac lumînărĭ, să nu se amestece în meşteşugul lor întru nimic, nicĭ a lucrà săpun, nicĭ a vinde, şi eĭ s'aŭ legat că vor păzì-o acésta, făcêndu-se chezaşĭ unul pe altul, certându-se şi de stăpînire, când va fi bănuélă, când nu păzesc, legătura, saŭ nu vînd cu dreptate, care legătură a lor părêndu-ni-se a fi cu caleĭ de va fi primită Măriei-Tale, să se deà şi luminată întărire, ca să se păzéscă.—1815 Decemvrie 12.

Constantie Buzcŭ, Constantin Creţulescu Vel Ban, Dumitraşco Racoviţă Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Teodor Văcărescu Vel Vornic, Scarlat Grădişteanu Vel Logofĕt.

Cod. LXXXVII, pag. 187.

In judeţe, bresle constituite, sub domnia luĭ Ioan Gheorghe Caragea, nu am aflat decât la Pitescĭ. Vaḑă-se în Tom. X. B. actul bresleĭ Cavafilor şi Cismarilor şi acel al Isnafuluĭ croitorilor (1).

Evreiĭ, carĭ în Bucurescĭ, la 1804, eraŭ maĭ puţinĭ de 120 familiĭ, se înmulţesc mereŭ acolo, prin năvălirĭ din ţĕrile vecine. Caragea le numesce, în 28 Fevruarie 1813, un staroste în persóna luĭ Haim Herş, care este şi haham-başa. Bresla evreilor este justiţiabilă — în afacerile de comerciŭ şi industrie — numaĭ de staroste şi cu apel la Marele-Cămăraş. Vodă constitue scutirĭ şi folosinţe staroste luĭ şi obligă pe *ovreiĭ streinì* a ascultà de staroste în totul. De *ovreiĭ streinĭ* starostele e dator să ţină catastih. In unul din aceste catastihe supuse

(1) Veḑĭ anexele G şi H din Tom X. B. din *Ist. Românilor.*

Vistieriei, aflu că în 1813 aŭ intrat în Bucurescĭ peste 1.000 de evreĭ din Ungaria şi Turcia (1).

Brésla cavafilor mutaţĭ în dosul Sf. Gheorghe Noŭ, după focul de la 1804, şi lângă biserica Răsvan, cere, la 9 Noemvrie 1817, permisiune de a-şĭ face samare la prăvăliile lor, ḑicênd că aceste samare nu supĕră pre nimenĭ în strada unde staŭ ascunse. *(Cod. LXXXIX).*

Brésla papugiilor încă primesce un noŭ staroste în Fevruarie 1813 şi la acéstă ocasiune Domnitorul, prin pitacul sĕŭ, resumă în scurt organisaţiunea bresleĭ, precum se póte vedé în actul inedit (2).

In Ianuarie 1813 urméză un proces între vameş şi brésla cojocarilor şi a tabacilor din Tîrgovişte. Aceştia nu vor să plătéscă vamă pentru peile ce cumpĕră, nefiind eĭ datorĭ a plătì ci vînḑĕtorul (3).

Un proces identic este tot în 1813 Fevruarie între tabaciĭ din Bucurescĭ şi Vameş. Tabaciĭ nu vor să plătéscă vama decât când vînd peile tăbăcite; asemenea sunt scutiţĭ de vamă pe frunzele şi buruenile ce adună din ţéră pentru tăbăcărie (4).

Brésla precupeţilor e strămutată pe uliţa Gabrovăliilor, unde sunt cu mulţumire primiţĭ de proprietariĭ de prăvăliĭ. La 25 Noemvrie 1816 Domnitorul hotăresce, ca precupeţiĭ să fie în vecĭ nestrămutaţĭ din acea stradă (5).

In Ianuarie 1817 Domnitorul, după cererea mareluĭ Agă, obligă pe toţĭ jimblariĭ şi brutariĭ să constitue bréslă după regulile stabilite în interesul controluluĭ meşteşuguluĭ lor, fiind îndatoraţĭ ceĭ carĭ vor să deschidă prăvăliĭ să fie cunoscĕtorĭ meşteşuguluĭ, să deà de scire la isnaf legându-se în scris, că vor fi supuşĭ la tóte obiceiurile şi că vor lucrà d'a pururea (6).

La 17 Martie 1814, după alegerea Mareluĭ Cămăraş, se constitue un Telal-başa asupra tuturor telalilor din Bucurescĭ, cu obligaţiunea de a ţiné catastih de toţĭ telaliĭ, luând de la fie-care chezăşie, că nu va înşelà pe nimenĭ, sub pedépsă. Şi muerile telelóice staŭ sub controlul acestuia, ca nu cum-và să speculeze lucrurĭ de furat. Telaliĭ pentru pricinile micĭ sunt justiţiabilĭ de Telal-başa şi de o lojă din bătrîniĭ bresleĭ. (7)

(1) Veḑĭ anexa în Tom. X. B. al *Ist. Românilor* de *V. A. Urechiă.*
(2) Veḑĭ anexa K., ibidem.
(3) Veḑĭ L., ibidem.
(4) Veḑĭ actul cu litera M., ibidem.
(5) Veḑĭ anexa N., ibidem.
(6) Veḑĭ anexa O., ibidem.
(7) Veḑĭ actul P., ibidem.

In 1815 Caragea sporesce iratul luĭ Iciciohodar de la prăvăliile ce lucréză cismărie, sub cuvînt că tóte huzmeturile s'aŭ sporit în ţéră. (1)

In Septembre 1814 Caragea numesce pe Marin Jelescu staroste de ĭorgangiĭ şi-ĭ acordă scutire de dăjdiĭ şi a uneĭ pivniţe din Bucurescĭ, cum şi de vinăriciŭ de la via luĭ. (2)

La 7 Ianuarie 1818 Caragea dă un noŭ chrisov pentru brésla brutarilor, scoţênd-o de sub Agie, de sub slujbaşiĭ agiescĭ «carĭ nu aŭ frica luĭ Dumneḑeŭ, pentru interes al lor în parte» şi ieaŭ ruşfeturĭ şi jafurĭ, de lasă brutariĭ în voia lor, ca să-şĭ scótă paguba făcênd pânea mică, négră, necóptă şi lipsă la dramurĭ. Domnitorul îşĭ reservă dreptul de a rînduì inspectorí aĭ brutăriilor 2—3 dintre boeriĭ din trépta dintâiŭ. Totuşĭ brésla brutarilor este obligată să deà luĭ Aga câte 2.000 talerĭ pe an. Brésla va avé prin alegere un staroste în persóna luĭ Ştefan Babic brutar. Domnitorul îl îmbracă cu caftan, puindu-l pe o tréptă cu starostele de neguţătorĭ. Starostele este inamovibil, dacă se pórtă bine. Alegerea staroste luĭ se face în presenţa boerilor marĭ, carĭ supun cu anaforà alegerea la întărirea Domnuluĭ. Loja bresleĭ o constituesce starostele cu 4 proestĭ, un logofĕt şi un céuş, aceştia scutiţĭ de dăjdiĭ şi de angarale. Chrisovul prevede cişniŭ şi nart obligatoriŭ pentru toţĭ brutariĭ. Starostea are léfă 200 leĭ pe lună de la bréslă. (3)

Tot în 7 Ianuarie 1818 este dat şi chrisovul de constituire, de care în actul de sus se face menţiune. De óre-ce cuprinde disposiţiunĭ carĭ nu sunt arĕtate în actul de sus, îl aducem integral în notă. (4)

Fabricì. De la Domnitorul Ioan G. Caragea am aflat acte relative la câte-và fabricĭ şi anume:

1). Fabrică de fideà, macarónе, etc. In Bucurescĭ neguţătoriĭ aduceaŭ asemenea articole de la Adrianopole şi de la fabrica din Galaţĭ. In 1815 Decemvrie Domnitorul, după anaforaua mareluĭ Vistier, dă luĭ Nichifor Hagi Ion Mustacov unele privilegiĭ pentru fabrica de fideà, macarónе, critarachia, ostrachia şi chipriotica, aşezată în Bucurescĭ. Domnitorul afirmă, că a comparat produsele fabriceĭ de la Galaţĭ cu ale fabriceĭ de la Bucurescĭ şi a găsit pe acestea maĭ bune, egale cu cele de la Adrianopole. (5)

(1) Veḑĭ anexele Q. şi R. din Tom. X. B. al *Ist. Românilor* de *V. A. Urechiă.*
(2) Veḑĭ anexele S., ibidem.
(3) Veḑĭ actul T., ibidem.
(4) Veḑĭ actul U., ibidem.
(5) Veḑĭ AA. şi AAA., ibidem.

2). Continuă sub Caragea să existe o fabrică de sticlă în judeţul Dîmboviţa. Constatăm acésta din procesul ce face jupânésa Ruxandra Chrisoscoleŭ luĭ Ştefan Némţu sticlarul, în Septemvrie 1815, pentru că ĭ-a brăcuit nisce pădurĭ ca să-şĭ pregătéscă material necesar la fabrică. (1)

3). Fabrica de testemelurĭ de la Mărcuţa continuă să existe. Se constată acésta din actele ce dăm în anexe, vorbind despre Stănuţă, fiul luĭ Teodorache Ţarigrădeanu, care a căpětat privilegiul fabriceĭ încă de la 1808 Maiŭ 28. Fabrica producea testemelurĭ, boccele, macaturĭ, perine, plapome, brîne. Privilegiul fabriceĭ era pe 15 anĭ, pe care timp avea şi monopolul. Caragea maĭ prelungesce monopolul 2 anĭ jumătate peste 15, până la 28 Noemvrie 1817. Se presintă puţin înainte de împlinirea acestuĭ termen neguţătorul Angheli şi Zugrav sin Constantin cu petiţiune, cerênd să iea asupra sa fabrica pentru maĭ departe, pe 10 anĭ. Eĭ propun spor la cele ce era obligată fabrica să dea mânăstiriĭ Mărcuţa şi la Cămara Domnéscă, cum şi la spitalul noŭ al Filantropieĭ. Domnitorul încuviinţéză cererea şi le dă chrisov la 23 August 1817. (2)

Deosebirea de taxe vamale ce se percepeaŭ de la negustoriĭ pămînteni şi de la sudiţĭ este o causă de dĕrăpănare a comerţuluĭ pămîntenilor. Pe când neguţătoriĭ sudiţĭ plătiaŭ o vamă maĭ mică, aplicându-li-se tariful din convenţiunile comerciale ale Turcieĭ, neguţătoriĭ pămîntenĭ plătiaŭ taxe majorate, la care se adăogeaŭ acsizele saŭ vama de oraş (3).

O altă scădere ce întîmpină comerţul pămîntean eraŭ narturile obligatoriĭ, din carĭ posedăm o serie destul de completă (4).

Vorbind de comerciŭ, se cade a nu perde din vedere şi afacerea căşeriilor, afacere care dă loc la diverse procese şi nizamurĭ relative la obligaţiunile păstorilor Ardelenĭ, carĭ îşĭ pasc oile prin munţĭ şi prin câmpiile ţĕriĭ (5).

Maĭ sus menţionarăm despre vamă. Amintim şi acì, că împreună cu venitul vămiĭ se arendă şi acel al puţurilor de păcură.

Pentru prima dată întîlnim sub domnia luĭ Caragea următorul fapt,

(1) Veḑĭ actul BB. în Tom. X B. al nostru.

(2) Veḑĭ actul CC. şi chrisovul de prelungire pe 2 şi $^{1}/_{2}$ anĭ a monopoluluĭ fabriceĭ dat luĭ Stănuţă de Domnitorul Caragea, ibidem.

(3) Veḑĭ actul sub RR., ibidem.

(4) Veḑĭ anexele Tom. X. B, ibidem.

(5) Veḑĭ actele sub SS., ibidem.

al acordării de către Domnitor al dreptuluĭ pentru biv Vel Paharnicul Antonache Teohari de a deschide pe moşia luĭ Cosmina din Secuenĭ două puţurĭ de păcură, în propriul sĕŭ profit şi fără a fi supus la nicĭ o dare către Visterie. Un asemenea drept e dat şi mânăstiriĭ Sinaia în Maiŭ 1813 (1).

---

(1) *Cartea sf. mânăstirĭ Sinaia din sud Prahova.*

Zemli Vlahiscoie. Dat-am Domnésca Nóstră carte sfinteĭ şi dumneḑeesciĭ mânăstirĭ Sinaia din sud Prahova şi cuviosuluĭ egumen de la acéstă mânăstire, chir . . . . i tuturor părinţilor ce se află acolo locuitorĭ la numita mânăstire, ca să aibă voe şi slobodenie a deschide pe moşia mânăstiriĭ, ce se numesce Sinaia, două puţurĭ de păcură cu cheltuéla mânăstiriĭ, şi fiind-că aceste puţurĭ, din jalba ce a dat numitul egumen, ne-a pliroforisit că este a se deschide cu mare cheltuélă a mânăstiriĭ, ne-am milostivit Domnia-Mea şi tot venitul acestor două puţurĭ îl hărăzim numiteĭ mânăstirĭ. nefiind intrate în vîndarea celor-lalte puţurĭ maĭ dinainte. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea tuturor de obşte, nimenĭ întru nimic supĕrare să nu facă, fiind-că sunt scutite de dările şi cheltuelile ce daŭ alte puţurĭ, fiind-că aşà este porunca Domnieĭ-Mele. I saam receh gpd. — 1813 Maiŭ 1.

Cod. LXXVII, pag. 297 v.

Cartea dumné-luĭ biv vel Paharniculuĭ Antonache Teohari pentru două puţurĭ de păcură a face la moşia d-sale Cosmina din sud Saac.

Zemli Vlahiscoie. Dat-am Domnésca Nóstră carte cinstituluĭ şi credinciosuluĭ boeruluĭ Domnieĭ-Mele biv vel Paharnicul Antonachi Teohari, ca să aibă voe şi slobodenie a-şi deschide pe moşia dumi-sale Cosmina din sud Saac două puţurĭ de păcură cu cheltuéla sa, carĭ puţurĭ, find-că ne-am pliroforisit că sunt a se deschide cu mare cheltuélă, după rugăciunea ce ne-a făcut şi după multele slujbe ce a săvîrşit Domnieĭ Mele, ne-am milostivit asupră-ĭ şi tot venitul acestor două puţurĭ de păcură îl hărăzim numituluĭ boer, nefiind intrate în vîndarea celor-lalte puţurĭ de maĭ înainte. Drept aceea, poruncim Domnia-Mea tuturor de obşte, nimenĭ întru nimic supĕrare să nu-ĭ facă, ci să fie scutite şi apĕrate de tóte dările şi cheltuelile ce daŭ alte puţurĭ, fiind-că aşà este porunca Domnieĭ-Mele. I saam receh gpd. — 1818 Martie 23.

Cod. LXXVII, pag. 298 v.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

De vreme ce aceste două puţurĭ de păcură sunt hărăzite mânăstiriĭ Sinaeĭ prin sinetul nostru, sinet care i s'a dat încă din anul trecut, precum din condica Divanuluĭ am luat pliroforie şi fiind-că în ponturile vămilor anuluĭ acestuia se cuprinde, ca milele ce sunt prin hrisóve şi sineturĭ domnescĭ să se împlinéscă, nicĭ un cuvînt nu aŭ vameşiĭ a se atinge de aceste două puţurĭ, ci hotărîm ca mânăstirea Sinaia să aibă pace de către eĭ. — 1814 Iulie 2.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Narturĭ. Cestiunea îndestulăriĭ publice din Bucurescĭ preocupă negreşit pre Caragea. In Ianuarie 1813, el obligă pre brutarĭ să fie aprovisionaţĭ cu îndestulă făină, ca să nu întîmpine lipsă poporaţiunea (1).

Se face cişniŭ pentru pâne şi se obligă de la 1 Fevruarie 1813 a vinde pânea négră cu 5 parale ocaua (2).

La 2 Fevruarie 1813 se dă un nart general, ce se póte vedé în T. X. B. al Istorieĭ nóstre. La 6 Fevruarie Domnitorul ordonă:

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstiţilor şi credincioşĭ dumné-vóstră veliţilor boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele, de trebuinţă fiind de a se întocmĭ un preţ cuviincios şi la vîndarea jimbleĭ i a simituluĭ şi să lipséscă cu totul catahrisis ce se urmà până acum de cătră jimblarĭ şi simigiĭ, poruncim Domnia-Mea ca cu toţĭ împreună i cu dumné-luĭ vel Agă, să faceţĭ cisni prin amăruntă socotélă pentru amândouĕ maĭ sus arĕtatele felurimĭ de pâne, şi chibzuind preţul cu care se cuvine a se vinde, însă bună, albă, curată, să arĕtaţĭ Domnieĭ-Mele prin anaforà, fără câtuşĭ de puţină întârdiere. Tolco pisah.— 1813 Fevruarie 6.

(Pecetea gpd). Vel Logofĕt.

La 10 Iunie 1813, Domnitorul dă nart noŭ pentru pâne, jimblă şi simit (3).

Un alt cişniŭ se face în Decemvre 1813, în urma reclamaţiunilor brutarilor. Se adaogă preţul la vîndarea pâneĭ, care se va vinde câte 8 parale ocaua.

Prea Înălţate Dómne,

Următor fiind luminateĭ Inălţimiĭ Tale poruncĭ de la acéstă jalbă a cuviosuluĭ egumen Iustin, de la mânăstirea Sinaia, am făcut cercetare şi vĕduĭ la mâna cuvioşieĭ-sale sinetul Mărieĭ-Tale cuprindĕtor, prin care i se dă voe şi slobodenie a deschide pe moşia sf. mânăstirĭ Sinaeĭ douĕ puţurĭ de păcură cu cheltuéla mânăstiriĭ, hărăzindu-i-se milă numiteĭ mânăstirĭ şi tot venitul acestor douĕ puţurĭ cu păcură l-a luat Vameşul, cu cuvînt că se cade a fi pe séma vămeĭ; a căruia urmare fiind făr' de cuviinţă, găsesc cu cale să fie luminată porunca Inălţimiĭ Tale cătră dumné-lor boeriĭ ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, ca aducĕnd pe pîrîtul înaintea dumné-lor, faţă cu cuviosul egumen, să-l facă a înţelege cuprinderea luminatuluĭ sinet al Mărieĭ-Tale, ce este dat acesteĭ mânăstiri, neîngăduind pe vameşĭ de acum înainte a maĭ face supĕrare câtuşĭ de puţin, iar hotărîrea cea desăvîrşită rĕmâne a se face de cătră Inălţimea Ta.—1814 Iunie 6.

Constantin Filipescu Vel Logofĕt.

Cod. LXXIX, pag. 9.

(1) Vedĭ actul K. K., l. c.

(2) Vedĭ actul L. L., ibidem.

(3) Vedĭ actul M. M., ibidem.

(3) Vedĭ actul N. N., ibidem.

In 16 Fevruarie 1814, se afişéză pe la rĕspântiile stradelor un nart general, în care intră băcăniile, legumele, pescăriile, lumînările de céră (1).

In Decemvrie 1814, se dă alt nart pentru legume (2).

La 5 Ianuarie 1814, se afişéză nartul lumînărilor de seŭ (3).

La 15 Septemvrie 1815, noŭ cişniŭ pentru jimblă şi pâne (4).

La 15 Noemvrie 1815, se ordonă facerea unuĭ nart noŭ al lumînărilor de seŭ (5).

In Decemvrie 1815, noul nart pentru pâne (7 parale pânea) (6).

La 1 Aprilie 1816, nart la lumînările de céră (7).

Măcelăriile continuă a se da cu contract, în Bucurescĭ:

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstiţĭ şi credincioşĭ boerilor veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele, dimpreună şi dumné-ta biv vel Vist. Const. Filipescule i cu dumné-ta biv vel Bane Gr. Brâncovene, fiind-că se apropie sfintele Pascĭ şi sorocul contractuluĭ cărniĭ din anul trecut se împlinesce, poruncim ca, adunându-vĕ cu toţiĭ aicea la Domnésca Nóstră Curte să faceţĭ cuviósa chibzuire pentru vîndarea cărniĭ pe anul acesta şi să arĕtaţĭ Domnieĭ-Mele prin anaforà. I saam receh gospod. — 1816 August 20.

Cod. LVIII, fila 51 v.

Brutariĭ refusă de a depune pânea pe la băcăniĭ spre vîndare, ca să nu deà deciuélă. La 5 Septemvrie 1816, Domnitorul ordonă luĭ Aga să oblige pe brutarĭ a face asemenea deposite (8).

Cu privire la îndestularea publică din oraşele judeţene, abià posedăm un singur act de la Caragea.

Acesta este cel următor relativ, la Ploescĭ:

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale şi cu bună orînduélă fiind acéstă anaforà a dumné-luĭ vel Logofĕtuluĭ de Ţéra-de-sus, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ să daţĭ cuviinciosul nizam ca întocmaĭ să facă urmare. — 1813 Iunie 27.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

---

(1) Vedĭ actul O. O. în Tom. X, partea B. a *Ist. Rom.* de V. A. U.
(2) Vedĭ actul P. P., ibidem.
(3) Vedĭ actul Q. Q., ibidem.
(4) Vedĭ actul R. R., ibidem.
(5) Vedĭ actul S. S. şi T. T., ibidem.
(6) Vedĭ actul U. U, ibidem.
(7) Vedĭ actul V. V., ibidem.
(8) Vedĭ actul X X., ibidem.

Prea înălţate Dómne,

După luminată porunca Înălţimiĭ Tale, ce mi se dă la acéstă jalbă a vameşilor de la Ploescĭ, făcênd cercetare, arĕt Înălţimiĭ Tale, că nartul s'aŭ pus pentru ceĭ ce vînd cu ocaua, iar maĭ vîrtos pentru precupeţĭ, iar locuitoriĭ ce vin la tîrg cu zaherele, saŭ cu alte lucrurĭ de alte trebuinţe, cum şi de ale mâncăriĭ, ce le vînd cu ridicata, acelea nu aŭ să fie supuse la nart, ci să fie luminată porunca Măriei Tale cătră dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ, ca într'acestaşĭ chip să urmeze şi să deà nizam, nicĭ să deà pricină cu nartul a nu venì ţĕraniĭ de afară cu lucrurĭ de vîn-ḑare, că aceea în adevĕrat este că pricinuesce pagubă jăluitorilor, cu împuţinarea alişverişuluĭ ce póte să facă şi să discolipséscă ceĭ ce aŭ trebuinţă, negăsind să cumpere acelea ce caută, saŭ precum va luminà Dumneḑeŭ pe Măria-Ta, se va da poruncă. — 1813 Iunie 18.

Vel Logofĕt.

Cod. LXXVI, pag. 436.

Tîrgurĭ. Privilegiile pentru tîrgurĭ şi bîlciurĭ continuă a se da sub Caragea, tot după regulele cunoscute. Evident, boerimea se folosesce maĭ mult de asemenea privilegiĭ şi beneficiĭ, şi une-orĭ ele sunt acordate şi la bisericĭ şi mânăstirĭ. Vaḑă-se în anexele de la Tom. X. B, al *Istorieĭ Românilor*, o serie de asemenea acte relative la bîlciurĭ şi tîrgurĭ.

Intre actele anexate sunt şi diverse pitace oprind facerea de bîlciurĭ, din causă de epidemie, cum şi acte relative la strămutărĭ de bîlciurĭ la alte localităţĭ, pentru aceleaşĭ cause, saŭ spre a favorisà anumită persónă saŭ mânăstire.

Aducem acì unele din multe, următórele acte relative la bîlciul de la Buzĕŭ.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cu tóte că prin Domnésca Nóstră hotărîre, ce s'a dat în trecutele ḑile, prin buiurdizmă la anaforaua Logofeţieĭ, s'a poruncit, ca tîrgul de la Nişcov să se mute la oraşul Buzĕuluĭ, dar noïma aceeaşĭ poruncĭ erà, că atuncĭ când se făceà acì tîrg, nu se făceà atuncĭ tîrg şi în oraşul Buzĕuluĭ, după chiar arĕtarea ce ne-aŭ făcut prin jalbă ceĭ de atuncĭ jăluitorĭ neguţătorĭ şi locuitorĭ din partea loculuĭ, şi osebit de acésta, că tot într'aceeaşĭ hotărîre se cuprinde, ca să se mute tîrgul de la Nişcov în oraşul Buzĕuluĭ, unde a fost din vechime, de nu aduce însă vre-o smintélă saŭ zăticnire la alişverişul locuitorilor, fără de a se face vre-o deosebire cărora din locuitorĭ, iar acum, fiind-că ne-am pliroforisit Domnia-Mea, din a doua jalbă, tot a celor dintâĭ jăluitorĭ neguţătoraşĭ şi locuitorĭ din oraşul Buzĕuluĭ, că şi acolo în Buzĕŭ se urméză facerea tîrguluĭ Sâmbăta (pricinuind însă numiţiĭ, că prin înşelăciune de cătră iubitorul de Dumneḑeŭ Episcopul Buzeuluĭ s'ar fi schimbat ḑiua aceluĭ tîrg de la Buzĕŭ de se face Sâmbăta, unde maĭ înainte se făceà Dumineca, când, fiind ḑi de lucru, nu se îndemânéză locuitoriĭ a venì la tîrg, ca să-şĭ facă alişverişul, iar Dumineca, fiind sĕrbătóre, năvălesc toţĭ la Nişcov şi îşĭ săvîrşesc alişverişul lor, de aceea dar cererea ce fac numiţiĭ jăluitorĭ, ca să lipséscă adecă cu totul tîrgul din Nişcov şi să se

urmeze numaĭ cel de la Buzĕŭ, nu este primită Domnieĭ-Mele, fiind în potriva Domnescii nóstre hotărîrĭ, ce s'a ḑis maĭ sus, şi în vreme ce cu poprirea tîrguluĭ ot Nişcov se face smintélă şi zăticnire la alişverişul altor locuitorĭ ce se îndemânéză a merge la acel tîrg, precum din alăturata jalbă a acelora se face dovadă, fără numaĭ atâta osebire hotărîm Domnia-Mea a se face, adecă tîrgul din oraşul Buzĕuluĭ să se facă iarăşĭ Dumineca, precum se urmà din vechime, iar cel de la Nişcov, fiind maĭ noŭ, să se facă Marţia, şi în acelaşĭ chip poruncim, dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, să daţĭ nizam de a se face urmare, ca cu acest mijloc nicĭ locuitoriĭ saŭ neguţătoraşiĭ ce cad cu apropiere de oraşul Buzĕuluĭ, nicĭ ceĭ ce cad cu apropiere de Nişcov, să nu cerce discolie şi zăticnire.—1813 Ianuarie.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXIII, pag. 122.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată porunca Înălţimiĭ Tale, ce mi se dă la acéstă anaforà a Sf.-Sale părinteluĭ Episcop de Buzĕŭ. făcênd urmare, vĕḑuĭ luminată hotărîrea Măriei-Tale ce s'a dat la anaforaua Logofeţieĭ, de la trecuta lună a luĭ Decemvrie 14, după jalba neguţătorilor şi a locuitorilor părţiĭ loculuĭ, cum că tîrgul Buzĕuluĭ care este vechiŭ numit, în vremea rĕsmiriţeĭ acesteia trecute, din pricina primejdieĭ ce a avut de către oştaşĭ s'a mutat la Nişcov, de sunt patru anĭ, şi Buzĕul a rĕmas fără de tîrg, iar acum fiind-că s'a făcut pace, aŭ cerut ca să se mute iarăşĭ la locul luĭ şi cel de la Nişcov să fie poprit, ca unul ce este aprópe de prisos şi este supĕrător tîrguluĭ Buzĕuluĭ, ḑicênd că la Nişcov nu s'a maĭ făcut tîrg altă dată, în vreme de pace, nefiind cu putinţă a fi două tîrgurĭ alăturea, şi de către Măria-Ta s'a poruncit, ca să cerceteze dumné-lor ispravniciĭ şi când într'adevĕr va fi arĕtarea jăluitorilor, cu voinţa şi primirea tuturor locuitorilor şi a neguţătorilor din oraşul Buzĕuluĭ, de a se mutà acest tîrg la locul unde a fost din vechime şi, de nu face vre-o smintélă saŭ zăticnire la alişverişul lor, poruncesce Măria-Ta cu hotărîre să se mute tîrgul la locul unde a fost maĭ înainte, după care luminată poruncă, urmând ispravniciĭ prin însciinţarea ce fac, de la 29 a trecutuluı Decemvrie, arată că strîngênd pe toţĭ locuitoriĭ şi neguţătoriĭ din oraşul Buzĕŭ şi arĕtându-le luminata poruncă, toţĭ cu un cuvînt aŭ ḑis, că jalba este cu voinţa lor primită, făcênd cerere a se mutà tîrgul în năuntrul oraşuluĭ Buzĕŭ, unde din vechime a fost; pentru care cu toţiĭ aŭ dat înscris sub iscăliturile lor, şi aşà ḑic ispravniciĭ, că nefiind nicĭ-o smintélă la alişverişul şi folosul locuitorilor, aŭ pus şi în lucrare urmarea tîrguluĭ, care fóe ce este sub iscăliturile lor, o trimit dumné-lor ispravniciĭ Măriei-Tale şi se vĕḑură iscăliţĭ peste o sută de nume, am vĕḑut şi arĕtarea ce face prea Sfinţia-Sa Episcopul Buzĕuluĭ, că din vechime erà obiceiŭ de se făceà pe sĕptĕmână la două locurĭ tîrg, adecă Sâmbăta la Buzĕŭ şi Joia la Săpoca, apoĭ pentru multe necazurĭ ce aveaŭ de trecĕtorĭ, şi nu puteaŭ neguţătoriĭ să-şĭ care marfa la oraşul Buzĕuluĭ, fiind loc depărtat, cum şi la Săpoca nu puteaŭ merge tot-deauna, cu slobodenia stăpîniriĭ, de atuncĭ s'a rînduit a se face tîrg Dumineca la Nişcov, pe moşia Episcopieĭ, unde le vine tuturor cu îndemână şi cum că tîrgul de la Buzĕŭ de se va face Sâmbata, cum a fost rînduit, şi cel de la Nişcov Dumineca, n'ar avé nicĭ-o supĕrare un tîrg de altul, acum dumné-lor ispravniciĭ aŭ oprit facerea aceluĭ tîrg de la Nişcov şi locuitoriĭ i boerinaşiĭ şi neguţătoriĭ din partea loculuĭ trimit jalbă Măriei-Tale prin Sfinţia-Sa, rugând a se întărì şi a se poruncì ca tîrgul cel de la Nişcov să nu se opréscă,

care jalbă o vĕḑuĭ cu acéstă cerere iscălită de 39 de ómenĭ, şi spre maĭ bună pliroforia Mărieĭ-Tale se va vedé şi jalba lor, i însciinţarea dumné-lor ispravnicilor judeţuluĭ cu fóia ce trimit şi precum va luminà Dumneḑeŭ pe Măria-Ta, se va da hotărîrea şi porunca de urmare.—1813 Ianuarie 20.

(Vel Logofĕt).

Din istoria câtor-và orăşele aducem acì informaţiunĭ:

Orăşelul Câmpina erà considerat ca schelă de comerciŭ pe la începutul secoluluĭ XIX. In interesul comerciuluĭ, Domnitorul Caragea înfiinţéză o Vătăşie de arabagiĭ la Câmpina, pentru ca neguţătoriĭ să pótă găsì cu înlesnire care şi căruţe de transport. (1)

Roşiĭ-de vede. Prigonirea veche dintre mânăstirea Sf. Spiridon cu

(1) *Carte de Vătaf de arabagiĭ la schela Câmpineĭ sud Prahova.*

Zemle Vlahiscoie. Fiind-că uniĭ din neguţătoriĭ de la schela Câmpina sud Prahova, prin jalbă către Domnia-Mea aŭ făcut arĕtare, că pătimesc discoliĭ pentru cărăuşĭ, când le trebue şi li se zăticnesce alişverişul negoţuluĭ lor, cerĕnd a se pune la orînduélă, cu a-şĭ avé înlesnirea, a cărora jalbă rînduind-o Domnia-Mea la dumné-luĭ vel Spătarul de a cercetat, ne-a făcut arĕtare că, pentru a se înlesnì ajutorul neguţătorilor, este trebuinţă, ca să se orînduéscă Vătăşie de arabagiĭ, ca să scie de la cine să céră celor ce le trebuesc cărăuşĭ, care cerere primită fiind Domnieĭ-Mele, prin alegerea dumné-luĭ vel Spătaruluĭ, orînduim pe . . . . Vătaf de arabagiĭ la schela Câmpineĭ sud Prahova, cu orînduéla de maĭ jos arĕtată: adecă să aibă numitul Vătaf sub zaptul şi purtarea sa de grijă carele mocănescĭ ce merg cu mărfurĭ neguţătorescĭ cu chirie şi căruţele de arabagiĭ şi câte care va fi trebuinţă a se încărcà cu chirie, orĭ de boer saŭ de neguţător cu mărfurĭ, după trebuinţa ce vor avé, să aibă a se tocmì prin scirea numituluĭ Vătaf, ca să nu se întîmple nicĭ odată lipsă de cele trebuincióse care şi căruţe, nicĭ să se întîmple alte fapte netrebnice de niscare-và mocanĭ şi arabagiĭ la niscaĭ ómenĭ şi mărfurĭ ce vor purtà cu carele lor, şi să aibă datorie mocaniĭ şi arabagiiĭ, ca în orĭ-ce vreme vor venì să deà de scire numituluĭ Vătaf, iar să nu umble ascunşĭ şi tăinuiţĭ, ca să nu se întîmple pricinĭ în potriva buneĭ orînduelĭ şi nimenĭ, fără scirea numituluĭ Vătaf, să nu aibă voe a tocmì mocanĭ saŭ arabagiĭ, precum s'aŭ mulţumit la acest nizam şi locuitoriĭ mocanĭ i arabagiĭ din partea loculuĭ, după arĕtarea ce ne-a făcut dumné-luĭ vel Spătarul. Drept aceea poruncim, atât ţie Vătafule, cât şi vouĕ mocanilor şi arabagiilor, să fiţĭ următorĭ întocmaĭ precum maĭ sus ḑicem, căcĭ orĭ tu Vătafule de arabagiĭ, de veĭ face vre-o urmare în potrivă, saŭ voĭ mocanilor şi arabagiilor, de nu veţĭ fi următorĭ întocmaĭ, vĕ veţĭ pedepsì cu grea pedépsă, şi către acésta să fie dator Vătaful a îngrijì la tocmelile ce fac cu chirigiĭ ceĭ ce aŭ trebuinţă de a prinde care saŭ căruţe cu chirie, de a nu li se face năcazurĭ şi cererĭ de chirie peste mĕsura, dar nicĭ eĭ să nu se năpăstuéscă, ci după diastima loculuĭ şi după povară să se ajungă şi plata aceea ce este cu dreptate, făr'de a luà însă numitul Vătaf nicĭ un ban măcar avaet. I saam receh gpd. —1816 August 1.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt

Cod. LXXV, fila 164 v.

călăraşiĭ privilegiaţĭ de la Roşiĭ-de-vede din Teleorman continuă şi sub Caragea, până ce la 20 Noemvrie 1816, cad la învoélă ambele părţĭ, precum se póte vedé în următorul act:

Iō Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

După rugăciunea Epitropuluĭ mânăstiriĭ sfîntuluĭ Spiridon-noŭ, ce se vede maĭ jos iscalit, dăm şi Domnésca Nóstră întărire asupra acestuĭ zapis de învoélă, ca să-şı aiba fiinţa şi tăria sa nestrămutată, precum asemenea am întărit Domnia-Mea şi zapisul ce s'a dat la mâna Epitropuluĭ de către călăraşiĭ ot Ruşiĭ-de-Vede, fiind întocmaĭ cuprinḑĕtor şi acela, precum maĭ jos se arată. — 1816 Noemvrie 20.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Pentru prigonirea ce a avut mânăstirea sf. Spiridon-cel-noŭ cu călăraşiĭ privileghiaţı ot Roşiĭ-de-Vede sud Teleorman, vechilĭ fiind şi din partea celor-lalţĭ ce se maĭ afla acolo, pentru claca ce nu aŭ făcut (aflându-se cu locuinţa pe moşia mânăstirii) din vremea anilor trecuţĭ, dacă din întâia Domnie a rĕposatuluĭ întru fericire Măriеĭ-Sale Alexandru-Vodă Ipstilant, când atuncĭ prin învoélă li s'a deosebit stînjinĭ 600 din moşia mânăstiriĭ ot Roşiĭ-de-Vede şi li s'aŭ dat sub stăpînirea lor, de la carĭ aŭ luat tot-deauna şi venitul eĭ nesupĕraţĭ de nimenĭ, aŭ fost aduşĭ cu luminată poruncă Domnéscă aicĭ la Bucurescĭ şi înfăţişindu-mĕ cu numiţiĭ înaintea dumné-lor veliţilor boerĭ, cum şi la luminat Divanul Măriеĭ-Sale, s'a cunoscut dreptatea mânăstiriĭ, că după învoéla ce aŭ făcut atuncı, eraŭ datorĭ a rĕspunde claca la mânăstire de atuncĭ şi până acum, cum şi de acum înainte, dar căḑênd cu rugăciune la mânăstire, m'am învoit cu dînşiĭ şi le-am ertat întâiŭ claca anilor trecuţĭ ce n'aŭ fost următorĭ a face, adecă din întâia Domnie a rĕposatuluĭ Domn Alexandru-Vodă Ipşilant şi până acum, ce după dreptate se cuvenià a luà mânăstirea, şi de acum înainte ĭ-am lăsat şi pe dînşiĭ a clăcuì numaĭ câte 6 ḑile pe an, adecă de la începutul viitoruluĭ an cu lét 1817, afară din cele-lalte drepturĭ ale stăpînuluĭ moşieĭ, ce le-aŭ rĕspuns şi sunt datorĭ a le rĕspunde şi de acum înainte, după pravilnicésca condică, după cum m'am învoit şi cu ceĭ-lalţĭ locuitorĭ ot Roşiĭ-de-Vede, şi eĭ, moşia lor de 600 stînjinĭ, ce li s'a dat de mânăstire în desăvîrşită stăpînire, drept privileghiul ce aŭ avut maĭ nainte şi o vindeaŭ până acum în arendă la alţiĭ streinĭ în talerı 1.200 pe an, aŭ dat-o sub stăpînirea mânăstiriĭ, învoindu-mĕ, ca şi mânăstirea să aibă a le da pe tot anul câte talerĭ 1.500, adecă una-mie-cincĭ-sute, începênd acéstă învoélă iarăşĭ de la luna luĭ Ianuarie a viitoruluĭ an cu lét 1817, fiind-că eĭ tot-deauna o vindeaŭ şi luaŭ banĭ, şi acum, luând tot aceĭ banĭ, rĕmân câştigaţĭ cu încă talerĭ 300, ce cu prisos m'am învoit a le da mânăstirea pe tot anul şi să o aibă a o ţiné mânastirea sub stăpînirea sa, luând pe tot anul venitul eı, şi câţĭ se vor aflà cu locuinţa pe acéstă moşie de stînjinĭ 600 a numiţilor călăraşĭ, cum şi câţĭ vor maĭ locuì de acum înainte, să aibă a se tocmì şi a se învoì cu Epitropul mânăstiriĭ pentru tóte, iar când vre-odată orĭ eĭ, adeca călăraşiĭ saŭ némul lor vor voì a vinde acéstă moşie, fiind-că alt cine-vaşĭ nu póte să o cumpere decât iarăşĭ mânăstirea, după cum scrie la învoéla ce aŭ făcut, atuncĭ să se preţuéscă de ómenĭ cu sciinţă saŭ să o scóţa la mezat, şi câţĭ banĭ se vor alege că face, să li se numere de către mânăstire şi atuncı luând numiţiĭ banĭ pe vînḑarea moşieĭ statornică, se conteneză de a li se maĭ da de către mânăstire şi aceĭ câte talerĭ 1.500 aĭ venituluĭ, iar nevrênd

eĭ a o vinde nicĭ odată moşia statornică, mânăstirea să fie datóre a le numĕrà pe tot anul talerĭ 1.500 aĭ arendeĭ, fără nicĭ un cuvînt de pricinuire, dar pricinuind vre-un epitrop ce va fi după vremĭ a nu le da aceştĭ banĭ pe tot anul, atuncĭ să aibă numiţiĭ a luà moşia iarăşĭ sub stăpînirea lor, aşà dar învoindu-ne, după cum maĭ sus se cuprinde, le-am dat acest zapis la mânile numiţilor călăraşĭ, dând şi eĭ la mânăstire altul asemenea spre încredinţare; am rugat şi pe prea Inălţatul nostru Domn, ca să se întăréscă şi cu luminată pecetea Măriei-Sale, şi măcar că, după maĭ sus arĕtata cuprindere dintr'acest zapis, este legată a le da în vecĭ câte talerĭ 1.500 pe an pentru arenda stînjinilor lor de moşie, până când se va întîmplà să o vîndă vre-odată statornică Dar după rugăciunea ce aŭ făcut cătră mânăstire, le-am făcut şi musaadéua cea maĭ jos arĕtată, adecă aceştĭ câte talerĭ 1 500 pe an să li se deà până în soroc de 7 anĭ şi, de se va întîmplà până atuncĭ a se maĭ suì preţul arendilor de moşiĭ, să li se maĭ adaoge şi lor preţul arendeĭ de atuncĭ înainte peste talerĭ 1.500 pe an, cât se va găsì cu cale, iar întîmplându-se în potrivă a maĭ scădé preţurile veniturilor de moşiĭ, lor să nu li se facă nicĭ o scădere, ce să li se deà tot aceştĭ câte talerĭ 1.500 pe an de la mânăstire, până iarăşĭ în soroc de alţĭ şépte anĭ şi aşà la fieş-care şépte anĭ să se facă acéstă cercetare asupra preţuluĭ şi îndreptare întocmaĭ, precum dic maĭ sus, ca să nu le rĕmâe nicĭ la acésta vre-un cuvînt, că dór li s'a făcut vre-o năpastuire despre parte mânăstiriĭ. — 1816 Noemvrie 20.

Cod. LXXXV, pag. 481.

Cu acest zapis de învoélă viind amândouĕ părţile în Divan înaintea nóstră şi arĕtându-ne, că de a lor bună-voe s'aŭ învoit cu legătura ce se cuprinde într'acest zapis, după rugăciunea ce ne făcură, s'a adeverit şi cu iscăliturile nóstre, spre a se păzì în vecĭ nestrămutat.--1816 Noemvrie 20.

Radu Golescu biv Vel Ban, Isaac Ralet Vel Vornic, Grigorie Filipescu Vel Vornic, Constantin Caliarch Vel Vornic, Mihalache Racoviţă Vel Logofĕt, Iordache Golescu Vel Logofĕt.

Asemenea întărire s'a dat şi la zapisul călăraşilor, ce-l daŭ la mâna Epitropuluĭ Sf. Spiridon-noŭ, întocmaĭ fiind cuprindĕtor.

Nu numaĭ locuitoriĭ din Ploescĭ şi din Roşiĭ-de-Vede aŭ de a luptà contra proprietarilor, carĭ vor să-ĭ supună la clacă, ci un identic proces este între locuitoriĭ din Slătióra cu proprietarul moşieĭ. Slătioreniĭ probéză, că se trag din vechĭ familiĭ, carĭ aŭ chrisov de scutire şi de stăpînire de pămînt. Domnitorul continuă scutirile şi privilegiile Slătiorenilor, carĭ se trag din vechiĭ locuitorĭ, ce aŭ dobîndit chrisóvele, iar locuitoriĭ din noŭ veniţĭ sunt supuşĭ la pont.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Măcar că în hrisovul DomnieĬ-Mele, ce s'a dat pîrîţilor Slătiorenĭ, nu se arata de s'aŭ dat acest privileghiŭ şi pe chipul celor streinĭ, carĭ adecă aŭ venit şi vor maĭ venì acolo, saŭ numaĭ pe chipul acelora ce se trag din familiile celor Slătiorenĭ, dar fiind-că privileghiul acesta nu le este dat întâiŭ, ce avêndu-l din vechime, întărir numaĭ li s'aŭ dat de cătră Domnia-Mea, de aceea firesce este desluşit, că acest pri-

vileghiŭ privesce numaĭ asupra acelora din Slătiorenĭ, câţĭ adecă se trag din vechile familiĭ ce se află acolo, atuncĭ când li s'a dat întâiaşĭ dată privileghiŭ şi atât după cuvîntul drept, cât şi după pildele ce ni se arată maĭ jos pentru privileghiaţiĭ ceĭ de la Ploescĭ, i ceĭ de la Roşii-de-Vede, hotărîm ca şi pîrîţiĭ Slătiorenĭ să aibă privileghiurile ce li s'aŭ întărit de Domnia-Mea, însă numaĭ acele familiĭ ce se trag din ceĭ vechĭ Slătiorenĭ, iar nu şi alţiĭ ce vor maĭ fi venit în urmă acolo până acum saŭ vor maĭ venì şi de acum înainte, pentru care poruncim dumi-tale, cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele, biv Vel Spătare Niculae Suţu, Caimacamule al Craioveĭ, i dumné-vóstră boerilor divaniţĭ de acolo şi dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, ca alegênd prin fóe anume sub iscăliturile dumné-vóstră numaĭ pe acele familiĭ ce se vor dovedì că se trag din vechĭ Slătiorenĭ, să daţĭ cuviinciosul nizam, ca numaĭ pe chipul acelora să se urmeze privileghiurile ce sunt arĕtate în domnescul nostru hrisov, să-ĭ îndatoraţĭ întru tóte cele-lalte drepturĭ ale stăpînuluĭ moşieĭ de a fi şi eĭ supuşĭ şi următorĭ întocmaĭ după pravilnicésca condică, poprindu-ĭ către acestea şi de catahrisis ce ni se arată că urméză de ieaŭ eĭ clacă de la ceĭ streinĭ, fiind şi aceea iarăşĭ drept al stăpînuluĭ moşieĭ, iar pe ceĭ-lalţĭ locuitorĭ Slătiorenĭ (bez ceĭ privileghiaţĭ), să-ĭ îndatoraţĭ a fi următorĭ şi rĕspunḑĕtorĭ către stăpînul moşieĭ, după pravilnicésca condică, întru tóte drepturile moşieĭ, făr' de nicĭ o osebire.—1818 Fevruarie 17.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Inălţimiĭ Tale, ce mi se dă la acéstă alăturată jalbă a luĭ Hagi Enuş de la Craiova, făcênd cercetare, vĕḑuĭ că jalba luĭ este pentru locuitorii ce sunt şeḑetorĭ pe moşia Slătióra din sud Romanaţĭ, ce a cumpĕrat-o statornica Sĕrdarul Polihronie, fratele jăluitoruluĭ, de la dumné-eĭ Ecaterina Farfaróia, cum că se împotrivesc de nu-ĭ fac claca, vînd rachiŭ peste tot anul, vînd vin după culesul viilor ca treĭ lunĭ, ţin şi podul ce este peste apa Oltuluĭ, pentru care îĭ daŭ pe an talerĭ 150, nu vor să deà dijmă din liveḑile de prunĭ ce aŭ pentru neguţătorie, i de la duḑiĭ ce aŭ, ţin oĭ, rîmătorĭ şi stupĭ şi nu vor să deà nimic, ḑicênd că aŭ privileghiŭ prin luminat hrisovul Măriei-Tale şi nu vor să-ĭ arĕte hrisovul să-l vaḑă şi el; apoĭ ceĭ vechĭ Slătiorenĭ, carĭ sunt sciuţĭ cu pricina acestuĭ privilegiŭ al lor, se fac stăpînĭ şi pe ceĭ streinĭ locuitorĭ, carĭ se află veniţĭ şi carĭ vin de le lucréză şi le clăcuesc lor, iar jăluitorul ce este stăpîn moşieĭ nu are nicĭ un folos, nicĭ de la clacă, nicĭ de la vînḑarea vinuluĭ i a rachiuluĭ, care este cel maĭ bun venit al moşieĭ, cerênd pentru acestea dreptate a se osebì ceĭ streinĭ din privilegiaţĭ; cere şi pentru vînḑarea vinuluĭ i a rachiuluĭ pe vremea cea orînduită a sloboḑeniilor, ca să vînḑă vinul i rachiul numai cel ce-l vor face din viile şi pómele lor. Pentru acésta, din condica Divanuluĭ scoţêndu-se copie, după luminat hrisovul Măriei-Tale, se alătură lângă acésta, ca să scie şi jaluitorul ce privileghiŭ aŭ locuitoriĭ, în care luminat hrisov vĕḑuĭ cuprinḑêndu-se pentru toţĭ locuitoriĭ birnicĭ din Slătióra, că li se dă privileghiŭ, adecă vînḑarea rachiuluĭ să o aibă peste tot anul slobodă în tótă vremea, i vînḑarea vinuluĭ sa o aibă slobodă de la culesul viilor până la sf. Nicolae, fără nicĭ o dare la stăpînul moşieĭ, aşijderea şi claca să o plătéscă, de casă câte un zlot pe an, nesupĕrându-se de lucru, să ţie şi podul de la trecerea apeĭ Oltuluĭ pe séma lor şi să deà stăpînuluĭ moşieĭ câte talerĭ 150 pe an, iar la cele-lalte dijmurĭ să se urmeze cum se urméză şi la alte moşiĭ, însă acest privileghiŭ li s'a dat, nu dór spre a o luà spre

pildă de obiceiŭ, ci ca o milă şi hărăzire Domnéscă, după sineturile ce aŭ avut şi de la luminaţiĭ Domnĭ de maĭ nainte. Decĭ cât pentru dijmurile din semĕnăturĭ i pentru ḑeciuéla de la liveḑile cu prunĭ, carĭ sunt de neguţătorie pentru rachiŭ şi pentru ḑeciuéla din duḑĭ din carĭ se face mătasea, cum şi de la oĭ i rîmătorĭ şi stupĭ, aŭ să deà dreptul moşieĭ după obiceiul pămîntuluĭ, care se urméză la tóte moşiile de obşte, pentru care găsesc cu cale să fie luminată porunca Inălţimiĭ Tale către dumné-luĭ Caimacamul i către dumné-lor ceĭ-lalţĭ boerĭ ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ acelor locuitorĭ Slătiorenĭ, ca să deà dreptul moşieĭ, nefiind acestea din cele legate sub privileghiul lor, ci încă sunt îndatoraţĭ ca ceĭ-lalţĭ locuitorĭ, dar pentru privileghiul ce aŭ avut Slătioreniĭ ceĭ vechĭ, care şi cu luminat hrisovul MărieĬ-Tale s'a întărit a se păzi, ḑise jăluitorul că nu se împotrivesce a şi-l avé şi de acum înainte, dar însă şi aceĭ vechĭ Slătiorenĭ (ale cărora familiĭ ḑice că sunt sciute), în puterea privileghiuluĭ ce aŭ cu catahrisis, aŭ făcut zapt şi pe streiniĭ ce s'aŭ aflat veniţĭ maĭ înainte, şi pe ceĭ ce vin luând clacă de la aceia, iar pe jăluitorul mi-l îngăduesce a se amestecà, cu care multă pagubă are, pentru acésta luând séma vĕḑuĭ, că în luminat hrisovul MărieĬ-Tale nu este deslușit saŭ pomenit pentru ceĭ streinĭ, ce aŭ venit şi vor venì, orĭ ca să fie şi eĭ cu acel privilegiŭ saŭ ca să fie îndatoraţĭ la stăpînul moşieĭ ca toţĭ ceĭ-lalţĭ locuitorĭ de obşte, iar pilde avem Ruşiĭ-de-Vede sud Teleorman şi Ploescĭ, că sunt deosebiţĭ privileghiaţĭ a-şĭ avé privileghiul lor, iar ceĭ streinĭ sunt îndatoraţĭ la stăpînul moşieĭ, ca toţĭ locuitoriĭ de obşte, ci cu urmarea celor vechĭ Slătiorenĭ a luà clacă de la ceĭ streinĭ aduc închipuire de stăpînire asupra moşieĭ şi are cuvînt jăluitorul, ca un desăvîrşit stăpîn pe acéstă moşie, căcĭ se păgubesce; ci de va rĕmâné a fi într'acest privileghiŭ şi streiniĭ, pe lângă paguba jăluitoruluĭ, se pricinuesce dĕrăpănare şi altor sate şi siliştĭ vechĭ, să vie în Slătióra cu şederea sub adăpostirea privileghiuluĭ Slătiorenilor, ca să nu facă clacă şi să aibă slobоḑenie de vînḑare la rachiŭ şi vin pe vremea cea orînduită, dar fiind la mijloc luminat hrisovul MărieĬ-Tale, cu cuprinderea ce arĕt maĭ sus, rémâne ca de către Măria-Ta să se facă acéstă deslușire, cine să aibă mila MărieĬ-Tale, ceĭ vechĭ locuitorì saŭ toţĭ, de a nu se păgubì jăluitorul, saŭ precum va luminà Dumneḑeŭ pe Măria-Ta se va da hotărîre.—1818 Fevruarie 6.

Vel Logofĕt.

Cu referinţă la situaţiunea ce aveà comerciantul şi meseriaşul sub Caragea, se cade să amintim acì despre vamă, poşte, etc.

Scutire de vamă. Domnitoriĭ Muntenĭ, ca şi ceĭ Moldovenĭ, aveaŭ obiceiul de a scutì de vamă unele importurĭ ale unor neguţătorĭ favoriţĭ. In Martie 1813, Caragea continuă scutirea de vamă a unuĭ Vasile, fiul luĭ Petre Abagiul, însă numaĭ de la un car cu marfă întrodus în ţéră de peste Dunăre. Acéstă scutire a fost acordată acestuĭ prăvăliaş încă de Alexandru Vodă Moruzi la 1799 (1).

---

(1) *Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Dumné-ta Vel Logofete de Ţéra-de-sus, de vreme ce în cele din urmă Domnescĭ sineturĭ se cuprinde, ca numaĭ un car de marfă de abagerie să scutéscă jăluitorul,

Menzilurile adecă poştele nu folosiaŭ neguţitorimiĭ; numaĭ statuluĭ, călĕtorilor streinĭ şi boerimii. Boerimiĭ folosià din douĕ puncte de vedere: ca mijloc de înlesnire a călĕtorieĭ (1) şi ca mijloc de câştig, căcĭ boeriĭ luaŭ întreprinderea întreţineriĭ menzilhanelor, adecă a poştelor. Şi nu numaĭ de importante sumĭ ce Visteria plătià pentru întreprinderĭ se folosiaŭ boeriĭ întreprinḑĕtorĭ, ci maĭ reclamaŭ încă şi despăgubirĭ de tot felul. Aşà, în domnia luĭ Ioan Caragea, aŭ fost marĭ procese intentate statuluĭ de vestitul boer Varlam şi de Grecul Scufa, cerênd marĭ despăgubirĭ pentru pretinse perderĭ suferite în timpul ocupaţiuniĭ rusescĭ la întreprinderea poştelor (2). De sigur, din baniĭ de la Visterie primiţĭ, a avut parte şi Consulul rusesc!

---

tot cu acéstă cuprindere poruncim să se facă şi cartea Domnieĭ-Mele făr'de nicĭ un alt adaos. — 1813 Martie 23.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXIII, pag. 354.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce mi se dă la acéstă jalbă a luĭ Vasile sin Petre Abagiul, strein, făcênd cercetare, vĕḑuĭ la mâna luĭ douĕ cărţĭ vechĭ de la rĕposaţiĭ Domnĭ de maĭ nainte, însă Măria-Sa rĕposatul Scarlat Vodă Ghica şi Măria-Sa Alexandru Vodă Ghica, ce le dă pe numele luĭ Petre, tată-sĕŭ, ca să scutéscă douĕ care de marfă abagerie ce aduceà din Ţéra-Turcéscă; vĕḑuĭ şi o carte a Marieĭ-Sale Alexandru Vodă Moruzi cu lét 1799 Iulie 17, prin care înnoind sinetul tată-sĕŭ pe numele luĭ Vasile jăluitorul, ca să aibă a scutì de vamă un car de marfă de abagerie, din câte aduce de peste Dunăre; vĕḑuĭ şi o anaforà a Logofeţieĭ cu lét 1803 Martie 19, întărită de Maria-Sa Constantin Vodă Ipsilant, prin care asemenea i se dă să scutéscă un car de abagerie, precum în cartea Măriei-Sale Alexandru Vodă Moruz se cuprinde. Acum jăluitorul cere înnoirea mileĭ acesteia şi să i se adaoge şi apĕrarea dăjdieĭ pe capul sĕŭ, a căruia cerere rĕmâne la milostivirea Măriei-Tale. — 1813 Martie 19.

Vel Logofĕt.

(1) Pitac către Vel Postelnic, să deà poruncă către epistaţiĭ Casseĭ minzilurilor, ca orĭ când va merge orînduitul epistat al lazaretuluĭ Vel Postelnic Clinceanul la spitalul ot Dudescĭ, spre cercetare, după porunca ce-ĭ este dată, să-ı deà câte patru caĭ cu hamurile lor.—1813 Iulie 13.

Cod. LXXIV, fila 70 v.

(2) Veḑĭ diverse acte relative la aceste afacerĭ, în Tom. X. B. din *Ist. Rom.* de *V. A. Urechia.*

Iѡ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dréptă şi cu cale fiind anaforaua acésta, după pliroforia ce ni se dă asupra pri-

Neguţătorul, care importă marfă, nu se puteà folosì de instituţiunea

---

cinii, o întărim Domnia-Mea şi poruncim Domnieĭ-Tale Vel Spătare, să împlinescĭ de la Stolnicul Alecu Nenciulescu aceştĭ talerĭ 84.503 banĭ 35. — 1813 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

După luminata poruncă, ce prin graiŭ ni s'a dat de către Măria Ta, cum că necontenite jălbĭ aŭ dat chir Ianache Scufa şi chir Polizache Dimitriu, arĕtând că are să ieà de la Visterie, din socotéla poştelor, de maĭ înainte, o sumă de banĭ după contractul ce aŭ încheiat cu Divanul de atuncĭ, la lét 1816 Maiŭ 10, şi aŭ dat şi socotéla prin care s'a vĕḑut că li se cuvine a luà talerĭ 2.111.109 şi banĭ 27 până la sfîrşitul luĭ Noemvrie trecut lét 1812 şi dintr'aceştia aŭ primit de la Visterie rîndurĭ talerĭ 1.893.938 banĭ 39, şi aŭ dat adeverinţe de primire în Visterie, rĕmâind a maĭ luà încă talerĭ 217.170 banĭ 108, ca să se exofliséscă; după cererea numiţilor, făcêndu-li-se îndestulare, li s'a dat pecetluit gpd. ca să li se plătéscă de la Visteria Domnéscă aceştĭ talerĭ 217.170 banĭ 108. După acésta, făcĕndu-se cercetare cu amăruntul, s'aŭ găsit la socotelile Visterieĭ trecuţĭ în pecetluiturĭ 1.979.130 banĭ 30 şi daţĭ în socotéla Casseĭ minzilurilor, iar adeverinţe ale primitorilor sunt numaĭ pe talerĭ 1.893.938 banĭ 30, precum şi epistaţiĭ în socotéla lor arată, şi din acésta se cunósce, că se însărcinéză Visteria cu a se da maĭ mult peste ceea-ce se cuvine talerĭ 84.503 banĭ 35 şi spre descoperirea adevĕruluĭ orînduindu-ne Măria Ta, ca să teorisim cu scumpătate aceste socotelĭ, am adus pe amândoĭ sameşiĭ Visterieĭ, pe Stolnicul Alexandru Nenciulescu, ce a fost maĭ înainte sameş şi pe II Logofĕt Alexandru Vilara, ce se află acum, s'aŭ adus faţă şi condicile Visterieĭ şi cercetând cu amăruntul am vĕḑut arĕtaţĭ şi scăḑuţĭ din veniturile Visterieĭ talerĭ 1.979.130 banĭ 30, rĕspunşĭ la epistaţiĭ Casseĭ minzilurilor, iar adeverinţe ale primirilor se vĕḑură numaĭ de talerĭ 1.893.938 banĭ 30; din acésta învederat se cunósce că lipsesc talerĭ 84.503 banĭ 35 tăinuiţĭ, şi Visteria însărcinată cu năpăstuire; s'a cerut şi în parte de la fieş-care sameş, ca să deà socotélă şi cel de acum II Logofĕt Alexandru Vilara a dat sub iscălitura sa socotélă de când a intrat sameş, baniĭ ce s'aŭ rĕspuns din Visterie la epistaţiĭ minzilurilor cu pecetluiturĭ şi cu adeverinţele primitorilor pe suma deplin, iar Stolnicul Alexandru Nenciulescu, cel care maĭ înainte a fost vĕḑênd năpăstuirea ce cércă Visteria şi, neavênd alte chipurĭ a se depărtà, a aruncat pricinuirĭ, când asupra zarafilor Visterieĭ, când asupra epistaţilor Casseĭ minzilurilor, carĭ pricinuirĭ ale sale fiind fără nicĭ un cuvînt, nu póte ca să fie apĕrat, şi Visteria avênd tótă dreptatea sa a nu cercà acéstă pagubă, găsim cu cale ca să rĕspunḑă numitul Stolnic Alexandru Nenciulescu la Visterie talerĭ 84.503 banĭ 35, căcĭ Visteria, după cercetarea şi socotéla epistaţilor, cu pecetluit gpd. a rĕspuns talerĭ 217.170 banĭ 108, spre exoflisisul acestor vechĭ socotelĭ; iar hotărîrea cea desăvîrşită rĕmâne a se face de către Inălţimea Ta. — 1813 Ianuarie 21.

Vel Vistier. Vel Spătar.

Cod. LXXIII, pag. 88.

Iѡ Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiţilor şi credincioşĭ dumné-vóstră boerilor veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele, vĕ facem în scire, că în condicile Visterieĭ se vede o sumă de talerĭ 84.503 banĭ 35

menzilurilor, căcĭ de abià ajungeaŭ pentru trebuinţele Curţiĭ, ale Divanuluĭ, ale boerimiĭ în genere şi ale consulilor streinĭ şi curierilor.

daţĭ maı mult în socotéla epistaţilor poşteĭ, cu care se încarcă cheltuelile Visterieĭ, iar epistaţiĭ pricinuesc că nu aŭ luat, de aceea poruncim dumné-vóstră, ca mâne Joĭ, să vă adunaţĭ şi teorisind cu de-amăruntul socotéla epistaţilor poştelor, să faceţĭ scumpă cercetare, ca să desluşiţĭ câţĭ banĭ din maĭ sus arĕtata sumă de talerĭ 84.503 banĭ 35 se găsesc asupra numiţilor epistaţĭ, la care cercetare să aduceţĭ înaintea dumné-vóstră şi pe toţĭ aceià ce vor fi trebuincioşĭ şi în ce chip veţĭ descoperì adevĕrul, să arĕtaţĭ Domnieĭ-Mele prin anaforà făr'de zăbavă, şi la acéstă cercetare să fie împreună cu dumné-vóstră şi dumné-luĭ biv Vel Vistier Ioan Moscu. Tolco pisah gpd. — 1813 Fevruarie 12.

Vel Logofĕt,

Cod. LXXIV, fila 27.

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstiţilor şi credincioşĭ dumné-vóstră veliţilor boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele i dumné-ta Vel Vistier, fiind-că Excelenţa Sa Ambasadorul Rusieĭ ot Ţarigrad, prin notă a făcut arĕtare cătră prea Inaltul Devlet spre a se face îndestulare luĭ Ioan Scufa, neguţătorul de aicĭ sudit rusesc, asupra pretenţieĭ ce are de la ţéră, încă de când a ţinut poştele în vremea armieĭ Rusescĭ, şi ne-a venit prea înaltă Impĕrătéscă poruncă, ca să se cerceteze acéstă pretenţie a numituluĭ neguţător, spre descoperirea dreptuluĭ sĕŭ, de aceea poruncim d-vóstre, ca adunându-vĕ cu toţiĭ la un loc, să teorisiţĭ cu de-amăruntul socotelile numituluĭ neguţător asupra pretenţieĭ ce are şi, lămurind dreptul ce se va dovedì că are a luà, să chibzuiţĭ şi de unde are a se plătì şi să arĕtaţĭ Domnieĭ-Mele prin anaforà cu dumné-luĭ Vel Hatman al Divanuluĭ. Tolco pisah gpd. — 1814 Iunie 13.

Cod LXXIV, pag. 127.

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu tóte că dumné-lor cinstiţĭ şi credincioşĭ veliţiĭ boerĭ, dregĕtorĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ Mele, printr'acéstă anaforà ne fac arĕtare, că la pretenţiile ce face neguţătorul chir Ioan Scufa, suditul rusesc, a se despăgubì cu talerĭ . . . . . pentru pagubele ce a cercat din pricina stricăriĭ contractuluĭ poştelor, ce a fost încheiat cu Divanul ţeriĭ la let 1811, făcêndu-se alegere cu sfat de obşte asupra fieş-căreia arĕtărĭ a numituluĭ, s'a găsit cu cale a i se da numaĭ talerĭ 617.105 i banĭ 99, dar voind Domnia-Mea a ne îndestulà maĭ cu dinadinsul de fiinţa adevĕruluĭ, am adus înaintea Domnieĭ-Mele pe numitul neguţător şi cercetând cu scumpĕtate din condeiŭ în condeiŭ tóte pretenţiile sale, am chibzuit că se cuvine a i se da numaĭ talerĭ 375.000 spre desăvîrşită izbrănire, pe care sumă şi însuşĭ s'a mulţumit, cunoscênd că după dreptate acéstă sumă are să priméscă numaĭ, iar nu maĭ mult. Drept aceea, poruncim dumi-tale Vel Vistiere, într'acest chip să se urmeze despăgubirea jăluitoruluĭ cu a i se da adecă numaĭ aceştĭ talerĭ 375.000 spre exoflisis iar nu maĭ mult, şi întărim chibzuirea iratuluĭ ce s'a făcut pentru óreşĭ-care întîmpinare a acestor banĭ cu a se adăogà, adecă treĭ parale la vinăriciŭ de vadră, iar nu doue,

Carele mocănescĭ şi orĭ-ce alte speciĭ de trăsurĭ, ce se închiriaŭ prin

după cuprinderea aceştiĭ anaforà şi la oerit de óe parale treĭ, iar la dijmărit să nu se maĭ adaoge nimic, fiind vremea trecută.—1814 Iulie 20.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXIX, pag. 82.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, ce prin pitac ni s'a dat de la 13 ale trecutuluĭ Iunie, cum că Exelenţia Sa Ambasadorul Rusieĭ ot Ţarigrad, prin notă a făcut arĕtare către prea înaltul Devlet, spre a se face îndestulare luĭ chir Ioan Scufa, neguţătorul de aicĭ suditul rusesc, asupra pretenţieĭ ce are de la ţéră, încă de când a ţinut poştele în vremea armieĭ Rusescĭ, şi a venit Măriei-Tale prea înaltă Împĕrătéscă poruncă, ca să se cerceteze acéstă pretenţie a numituluĭ neguţător, spre descoperirea dreptuluĭ sĕŭ, de aceea ne poruncesce Măria-Ta, să-ĭ teorisim cu de-amĕruntul socotelile pretenţiilor sale şi, lămurind dreptul ce se va dovedì că are a luà, să-ĭ chibzuim şi de unde să i se plătéscă, şi să arĕtăm Măriei-Tale prin anaforà; cu dumné-luĭ Vel Hatman al Divanuluĭ, următorĭ fiind luminateĭ poruncĭ, ne-am adunat la un loc, unde aŭ venit şi dumné-luĭ cinstitul Consul Rusesc dimpreună cu numitul neguţător chir Ioan Scufa; ì-am cerut de ne-a arĕtat întâiŭ contractul ce a încheiat cu Divanul în let 1811 Maiŭ 9, în care cuprinde ca să ţie poştele din tótă ţéra în soroc de doĭ anĭ, păzind legăturile ce se cuprinde în contract, atât numitul neguţător cât şi Divanul, sfinte şi nestrămutate, iar când Divanul va îndrăznì a strică acest contract şi-ĭ va luà poştele, atuncĭ să fie Divanul dator fără de nicĭ un cuvînt a-ĭ plătì tótă paguba ce va pătimi-o dintr'acésta după arĕtarea sa; după acésta l-am întrebat ce pagubă i s'a făcut, din pricină căcĭ i s'a stricat acest contract la sfîrşitul luĭ Noemvrie ot let 1812, adecă maĭ nainte până a i se împlinì sorocul de doĭ anĭ cu cincĭ lunĭ şi ḑece ḑile şi ne arată întâiŭ, că s'a păgubit de talerĭ 497.444 ce se făceà să-ĭ deà Divanul după contract, pe acele cincĭ lunĭ şi ḑece ḑile la caĭ, 6.050, de cal pe an po talerĭ 185; am cercetat de a avut într'acea vreme pe la poşte rînduita sumă de caĭ 6.050 şi din socotelile ce ne arată ale epistaţilor drumurilor, vĕḑuĭ că a avut atuncĭ la poşte nu numaĭ acéstă tótă sumă deplin, ci încă şi prisos de caĭ 58; al doilea cere Scufa talerĭ 163.930 paguba cailor, ce s'aŭ scos de la poştiĭ, când i s'a stricat contractul, în care cuprinde, că după ce se va sfîrşì sorocul de doĭ anì şi nu vor vré epistaţiĭ a maĭ ţiné poştele, atuncĭ să fie Divanul dator a primì caiĭ ce vor fi în stare de a purtă poştea şi a-ĭ plătì po talerĭ 90, de care ne arată numitul neguţător, că stricându-i-se contractul la Decemvrie 1, pe vreme de érnă, şi scoţêndu-se de la poştiĭ acea sumă de caĭ 2.522, fără a i se plătì după cuprinderea contractuluĭ, aŭ murit maĭ jumĕtate, iar ceĭ-lalţĭ ĭ-a vîndut cum a putut, prinḑênd unul cu altul, po talerĭ 25, talerĭ 63.050, ìar de talerĭ 163.930 se află păgubaş, după cum ne-am îndestulat din adeverinţele ce ne-a arĕtat, iscălite de obrazele ce aŭ cumpĕrat caiĭ, i de ómeniĭ caseĭ ce ĭ-aŭ vîndut, că atâta a prins, adecă talerĭ 63 050; al treilea, cere Scufa talerĭ 9.000 pentru fînul şi orzul ce a avut la poştiĭ şi i s'aŭ mâncat de către oştirile Rusescĭ i Turcĭ robĭ şi de slăvirea sa Behram-paşa ot Giurgiu, arĕtându-ne şi adeverinţele ale primitorilor, carĭ cuprind 111 care fîn de mĕsură şi şése chile orz şi socotindu-se carul de fîn po talerĭ 20 şi

starostele de harabagiĭ, eraŭ mijlócele de transport puse la îndemâna comerciuluĭ şi industrieĭ. In *schelele* principale din ţéră existaŭ sta-

chila de orz asemenea, după cum ḑise că-l ţineà, fac talerĭ 2.340, iar câte trele condeile fac peste tot talerĭ 663.714, din care scăḑênd talerĭ 117.600 ce a plătit Visteria analogon pe acele cincĭ lunĭ şi ḑece ḑile pentru caĭ 3.528, ce s'aŭ orînduit a fi pe la poştiĭ, socotit calul pe an talerĭ 75, rĕmâne să ieà talerĭ 546.114, care aceştĭ banĭ îĭ cere cu dobînda lor câte talerĭ 7 banĭ 60 la pungă pe lună, după cum se obicĭnuesce la huzmeturile Vistereĭ de la let 1811 Maiŭ 9, când a încheiat contractul cu Divanul, până acum pe treĭ anĭ şi douĕ lunĭ. Decĭ, după legătura ce a făcut numitul neguţător cu Divanul prin contract şi după stricarea ce i s'a făcut contractuluĭ maĭ nainte până a i se împlinì sorocul cu cincĭ lunĭ şi ḑece ḑile, iar despre partea sa vĕḑuĭ că ĭ-a dat Divanul atestat ot let 1812 Iulie 15, doveditor că, întocmaĭ după datoria contractuluĭ, a ţinut până atuncĭ poştele întru întregime şi destoinicie, fără de a se întîmplà vre-un cusur, are dreptate să i se plătéscă de la ţéră aceste treĭ condee de pagubă de care şi făcênd noĭ socotéla şi puind dobînda, nu după cum se obişnuesce la huzmeturile Visterieĭ, ci maĭ cu scăḑĕmînt, adecă câte talerĭ 5 la pungă, şi nu de când a încheiat contractul, precum cereà, ci de la Maiŭ 31 let 1813, când s'a buiurdisit jalba sa de către Măria-Ta la noĭ, se face să ieà peste tot, capete şi dobîndă, talerĭ 617.108 banĭ 99, precum se vede în socotéla ce am aşternut maĭ jos. Am făcut chibzuire şi de unde să i se plătéscă aceştĭ banĭ şi a se cisluì pe ţéră, am socotit că simte greutate, decât se găsì cu cale, ca să se adaoge la treĭ huzmeturĭ ce n'aŭ început până acum a se căutà, adecă la dijmărit po parale treĭ de fieş-care sfin i . . . , la vinăriciŭ de vadră po parale douĕ, şi la oerit de óe po parale treĭ, peste ceea-ce s'a fost orînduit a da, şi face acest adaos talerĭ 277 000, aceştĭ banĭ să i se deà dintr'aceste treĭ huzmeturĭ, iar pentru ceĭ-lalţĭ talerĭ 340.108 banĭ 90, ce remâne a maĭ luà, după ce se va întocmì aşezămîntul ţĕriĭ, când vom face chibzuire a se orînduì, ca să i se facă rĕspundere de la ludele birnicĭ.

Socotéla de baniĭ ce are să ieà chir Ioan Scufa de la ţéră.

Talerĭ	Banĭ	
497.444	—	analogon pe cincĭ lunĭ şi ḑece ḑile ce aveà să ieà la caĭ 6.050 de cal pe an, po talerĭ 185.
163.930	—	paguba a 2.522 caĭ ce s'aŭ scos de la poşte, când i s'a stricat contractul.
2.340	—	fînul şi orzul ce i s'a luat de la poşte.
663.714	—	
117.600	—	se scad, ce a plătit Visteria analogon pe 3 lunĭ şi 10 ḑile pentru caĭ. 3 528 ce s'aŭ orînduit a fi pe la poşte, socotit calul po talerĭ 75.
546.114	—	
70.994,	99	se adaugă dobînda acestor banĭ la pungă, po talerĭ 5 pe lună, de la let 1813 Maiŭ 31 până acum let 1814 Iulie 1, pe un an şi o lună.
617.108,	99	rĕmâne să ieà.
277.000		se scad. pentru care să i se deà luminat pitacul Măriеĭ-Tale către gazda huzmeturilor, spre a-ĭ rĕspunde în vreme aceştĭ banĭ.
340.108,	99	rĕmân a i se rĕspunde pe urmă de la ludele birnicĭ prin domnésca Visterie.

rostiĭ de harabagiĭ, create anume pentru comerciŭ. Aşà vĕḑurăm, fu creată asemenea starostie şi la Câmpina.

Iar pentru talerĭ 30.000, ce maĭ cere cusur din inamurĭ ot Octomvrie şi Noemvrie let 1812, fiind-că Visteria atuncĭ l-a exoflisit, adecă din talerĭ 45.000 ce cereà l-a scăḑut cu aceĭ talerĭ 30.000, rĕmâind a i se da numaĭ talerĭ 15.000, după aceea exoflisire să se urmeze, după cum şi pentru talerĭ 6.660 dintr'aceĭ talerĭ 9.000 se cereà pentru fînul şi orzul ce i s'a luat de la poştă, ne avênd adeverinţe, nu s'a primit a se pune la socotélă, iar hotărîrea rĕmâne la Măria-Ta.—1814 Iulie 9.

Const. Filipescu Vel Ban, Radu Golescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Dumitraşco Racoviţă Vel Vornic, Iordache Vel Vornic, Grigorie Băleanu Vel Logofĕt, Const. Filipescu Vel Logofĕt, Nestor Clucer.

Iõ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahìscoie.

Cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele, dumné-ta Vel Vistierule, după prea înalta şi vrednica de închinăciune poruncă ce ne-a venit de la prea puternica Impĕrăţie, pentru plata banilor ce cere de la ţéră dumné-luĭ consilierul Varlaam, din socotéla poştelor ot let 1810, încă de la 17 ale trecutuluĭ Aprilie, prin domnescul nostru pitac orînduind Domnia-Mea pricina în cercetarea Prea Osfinţieĭ Sale părintelui Mitropolit i a iubitorilor de Dumneḑeŭ, Sfinţia lor Episcopiĭ şi dumné-lor Veliţilor boerĭ, prin anaforaua de la 7 ale aceştiĭ lunĭ, aŭ arĕtat Domnieĭ-Mele, că după certarea ce aŭ făcut, faţă fiind şi dumné-luĭ cinstitul gheneral consul al Rusieĭ i vechilul numituluĭ Consilier, s'a dovedit, că din tovărăşia ce a avut la poştiĭ în let 1810 a rĕmas să maĭ ieà de la ţéră, spre desfacerea sa, talerĭ 10.824, pentru a cărora plată nefiind astă una dată alt mijloc, din pricină căcĭ ţéra se află în próstă stare din smăcinările ce a tras în trecuta răsmiriţă, după chibzuirea ce aŭ făcut preaosfinţia lor şi dumné-lor, s'a găsit cu cale ca împlinirea acestor banĭ, suma de maĭ sus arĕtată să se facă de la postelniceĭ, némurĭ, mazîlĭ, cumpănişti, ruptaşĭ şi slujitorĭ. Drept aceea dar, spre a se pune în lucrare plata acestor banĭ, după prea înalta Împĕrătésca poruncă, poruncim dumi-tale, ca făcêndu-se cisle de la Domnésca Nóstră Visterie pe maĭ sus arĕtatele bresle, să se şi împlinéscă de la dînsele aceştĭ banĭ şi aducêndu-se la Visterie, rîndurĭ rîndurĭ, sá facĭ arĕtare Domnieĭ-Mele, ca să dăm domnii-tale poruncă: unde să se teslimatiséscă. Tolco pisah gpd.—1814 Maiŭ 13.

Anaforà pentru ca să apuce pe Stolnicul Nenciulescu să împlinéscă talerĭ 84.503 banĭ 35, ce sunt asupră-ĭ din poştiĭ.

Iõ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstiţilor şi credincioşĭ boerilor aĭ Domnieĭ-Mele, dumné-ta biv Vel Bane Constantine Filipescule i dumné-ta Vel Vistier Radule Golescule şi dumné-ta biv Vel Bane Grigorie Brâncovene şi toţĭ dumné-vóstră veliţilor boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele, fiind-că dumné-luĭ cinstitul gheneral-consul al Rusieĭ Luca de Chiricov prin notă ne-a făcut arĕtare, că dumné-luĭ Consilierul Varlaam cere a i se plătì şi dobîndă la baniĭ ce i s'aŭ plătit din tovărăşia poştiilor, ce a avut cu Cluceru Deşliu (căcĭ, de nu i se va plătì dumné-luĭ dobîndă, urméză a nu plătì nicĭ dumné-luĭ do-

CAP. V.

Boeriĭ.

In 1815, Domnitorul Caragea se ocupă maĭ cu stăruinţă de boerime. Iubind fastul, Caragea vede în boerime o podóbă a tronuluĭ şi de aceea caută să ducă casă cât maĭ bună cu eĭ. Uniĭ din boerĭ totuşĭ nu se împăcaŭ cu Caragea. Pe care din aceştia puteà pune mâna, el îĭ surgunià la mânăstire.

Cu Văcăresciĭ şi Ghiculesciĭ a rĕmas Caragea în cele maĭ bune relaţiunĭ, de aceea îĭ dăruesce cu multe miluirĭ şi folosinţe. Cu Dinu Filipescu nu se împacă şi în Martie 1817 dă următorul pitac de surgun:

«Fiind-că Aga Costache Filipescu s'a purtat în potriva voinţeĭ Domnieĭ-Mele, pentru ale sale netrebnice urmărĭ şi fapte, volnicim pe al nostru buhurdagi-başa Ianache, carele luând de aicĭ dimpreună cu dînsul doĭ neferĭ, să-l ducă surgun la mânăstirea Déluluĭ din sud Dîmboviţa, unde să fie sub paza numiţilor doĭ neferĭ, cariĭ să aibă a-l păzì cu neadormire, ne lăsând pe nimenĭ să aibă întîlnire cu maĭ sus numitul, nicĭ slobod să fie a eşì unde-vaşĭ; de care poruncim cu străşnicie şi sfinţieĭ-tale năstavnice de acolo, să fiĭ cu mare îngrijire de a se păzì întocmaĭ porunca acésta a Domnieĭ-Mele, căcĭ în potrivă veĭ cădé în grea rĕspundere, până veĭ primì al doilea poruncă a Domnieĭ-Mele, iar orînduituluĭ mumbaşir să i se deà adeverinţă de teslimat. — 1817 Martie 21.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXVII, fila 180.

Ca nu cum-và boeriĭ din oposiţiune, şi maĭ ales Dinu Filipescu, să scape fugind din Bucurescĭ, Caragea iea disposiţiunea, ca nimĕnuĭ să nu se deà caĭ de poştă, pe viitor, fără de porunca luĭ saŭ a marilor Vistier, Spătar şi Postelnic (1).

---

bîndă pe unde este dator), poruncim dumné-vóstră ca, adunându-vĕ cu toţiĭ la un loc, să faceţĭ cuviinciósa chibzuire asupra acesteĭ cererĭ şi să arĕtaţĭ Domnieĭ-Mele prin anaforà cu d-luĭ Vel Hatman al Divanuluĭ. Tolco pisah gpd. — 1814 August 2.

(Pecetea gpd.). Vel Logofĕt.

Cod. LXXIV, fila 136 v.

(1) Pitac către epistaţiĭ Casseĭ menzilurilor, pentru a nu maĭ da de acum înainte caĭ de poşte fără de poruncă gospod., saŭ fără de teşchereà de la dumné-luĭ Vel Postelnicul şi cu teşchereà a dumné-luĭ *Vel Spătaruluĭ şi a dumné-luĭ Vel Vistieruluĭ.*

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea cu străşnicie, dumné-vóstră boerilor epistaţĭ aĭ Casseĭ menzilurilor, ca de astăḑĭ înainte să nu vĕ îndrăzniţĭ a da caĭ de poşte la nimenĭ fără

Şi surghiunul îl aplică Vodă şi la aceĭ din clasele maĭ de jos, carĭ sunt bănuiţĭ că lucréză în înţelegere cu oposiţiunea (1).

Protecţiunea ce Domnul acordă boerimiĭ este manifestată prin două categoriĭ de disposiţiunĭ:

a). In 1815 Caragea ordonă revisuirea condiciĭ de archondologie şi ţinerea eĭ cu multă îngrijire, prin următorul pitac:

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemlî Vlahiscoie.

Cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele, dumné-ta Vel Vist., catastiful arhondologieĭ, ce se ţine la Visterie şi se află sub purtarea de grija şi în păstrarea extractoruluĭ, fiind una din cele maĭ delicate condicĭ, se cuvine de a fi şi maĭ pe sus de orĭ-ce bănuélă şi nu este îndestul a se lăsà orînduéla întocmiriĭ sale numaĭ la îngrijirea şi ocîrmuirea voinţeĭ extractoruluĭ, căcĭ nu este peste putinţă lucru, ci maĭ vîrtos din cele putincióse, de a se amăgì după vremĭ de către cine-vaşĭ, orĭ prin dare de banĭ, saŭ din vre-un alt enteres pornit fiind şi să trécă între boeriĭ ceĭ ce sunt cu caftane şi pe alţiĭ carĭ nu vor avé cin de boerie prin caftan; de aceea dar, ca să se ridice şi ca să se stingă cu totul de acum înainte o acest fel de bănuélă şi să fie sciuţĭ şi cunoscuţĭ fără de îndoélă ceĭ ce se cinstesc după vremĭ cu caftane saŭ se provivasesc, hotărîm şi poruncim, să se urmeze şi să se

---

de a vedé porunca Domnieĭ-Mele orĭ teşchereà a dumné-luĭ Vel Postelnicul saŭ a dumné-luĭ Vel Vistierul, căcĭ de vom aflà că s'aŭ dat caĭ de poşte cuĭ-vaşĭ, în potriva porunciĭ de maĭ sus arĕtată, orĭ cine va fi acela ce va da caĭ, să scie cu hotărîre că ne va aduce la mare turburare asupra luĭ, fără de a i se primì nicĭ un cuvînt de pricinuire, tolco pisah gpd; să se deà însă şi cu teşcheréua Spătărieĭ, adecă a dumné-luĭ Vel Spătarul.—1817 Martie 28.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXVII, fila 18 v.

(1) Lét 1817 Martie 7, s'aŭ făcut surgun ceĭ maĭ jos arĕtaţĭ, la locurile ce se însemnară:

Toma Chehaia la Mânăstirea Mărgineni, Dumitru Cociuc polcovnicul, la ocna Telega.
Ioniţă sin Bucur Ghindă la Mânăstirea Cozia.
Niculae Cuţarida biv polcovnic la Mânăstirea Znagov.
Bucur Ghindă la Tismana sud Gorj.
Ştefan Brat, Bucur Ghindă la Mânăstirea Sinaia din sud Prahova.
Cod. LXXXVII, fila 18.

Volnicie de surgunlîc, cu loc deschis.

Zemli Vlahscoie. Volnicim pe sluga Domnieĭ-Mele .... ca luând de aice pe .... să-l ducă surgun la .... Poruncim .... de acolo ca să-l aibĭ în bună pază, şi fără de al doilea poruncă a Domnieĭ-Mele slobod să nu fie, iar orînduitul Baumbaşir la întórcere să i se deà adeverinţa de teslimat; i saam receh gpd.—1817 Martie 7.

Cod. LXXXVII, fila 18.

păzéscă acest fel de orînduélă, adecă: astă una dată să se întocméscă cu bună chibzuire și alegere condica arhondologhieĭ, până la sfîrșitul acestiĭ lunĭ și unde se vor isprăvì tóte numele să iscălescĭ dumné-ta dedesubtul lor arĕtând înainte, că atâtea sunt tóte boeriile până atuncĭ, și apoĭ, de se vor maĭ face altele în luna viitóre, să se trécă și acelea din josul iscălituriĭ dumi-tale și iarășĭ să iscălescĭ dedesubtul acelora cu asemenea ifos, precum s'a ḑis maĭ sus, și așà întocmaĭ să se facă urmare pe fieș-care lună, din cele ce se va întîmplà a se face boerìĭ; pentru care am poruncit osebit și dumné-luĭ Vel Postelniculuĭ, ca asemenea catastih să ţie pe tótă luna și la împlinirea fieș-căreia lunĭ să facă prubă acel catastih cu condica Visterieĭ de către dumné-ta împreună cu dumné-luĭ, ca să nu se facă vre-o greșală, orĭ de la Visterie saŭ de la Postelnicie, ci dar negreșit într'acestașĭ chip poruncim să se facă urmare de acum înainte. Tolco pisah gpd.—1815 Iulie 29.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXIV fila 212 v.

Asemenea pitac s'a făcut și către dumné-luĭ Vel Postelnic.

b). Infiinţarea *Casseĭ evgheniţilor.* Ne avênd póte cunoscinţă de evomeḑiana instituţiune a majoratuluĭ, Caragea vine în ajutorul boerimiĭ ruinate, prin instituţiunea protectóre în contra usurarilor, căreia îĭ dă numele de *Cassa evgheniţilor* saŭ Epitropia feciorilor de boerĭ, care să-ĭ împedice de a perde averile lăsate de părinţĭ.

c). In afară de aceste două mijlóce protecţioniste boerimiĭ, Caragea îĭ împarte tot felul de privilegiĭ de tîrgurĭ, bîlciurĭ, havaeturĭ și scutirĭ de vămĭ și finalmente pune la disposiţiunea celor scăpătaţĭ lefí din cutia milelor și de pe la bisericĭ, (1) precum se póte vedé maĭ departe

(1) Uniĭ boerĭ făloșĭ se mulţumiaŭ cu atestate, prin care Vodă și Divanul le atestă nobilitatea, așà Clucerul Const. Bucșănescu. Luĭ Const. Paleologul, boer grec, Vodă îĭ dă diplomă constătătóre, că este coborîtor din părinte de bun neam, și-ĭ maĭ asigură și o pensiune din vămĭ.

Carte luĭ Dimitrie Paleologu.

Milostiu Bojiŭ. Iō Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie. Purtătorul acestuĭ Domnesc al Nostru sinet, anume Dimitrie Paleologu, coborîtor fiind din părinţĭ de bun neam și stare aĭ patrieĭ sale Curpeniș din episcopia Larisis, ce este în eparhia Liţa și Agrafa, și după a părinţilor sĕĭ petrecanie rĕmâind și însușĭ în dregătoria cea părintéscă, adică în politicésca otcîrmuire a patrieĭ sale, în trecere de anĭ aprópe 25, s'a arĕtat următor strămoșescilor sale fapte și cu rîvnă către al sĕŭ neam i către omenire, a bine otcîrmuit cele de acolo obștescĭ trebĭ și pricinĭ ce-ĭ eraŭ încredinţate, dintr'ale vremilor însă în potrivă întîmplărĭ scăḑênd dintr'aceea bună stare și în nespusă și nesuferită ticăloșie și patimĭ ajungênd, în cele de pe urmă silìţĭ aŭ fost și aŭ lăsat și iubita sa patrie i familie, ca să întîmpine familia vieţiĭ sale. De care tóte acele primejdióse patimĭ a ajuns acum în starea ce se vede. Drept aceea, dupa pliroforia ce avem și înși-ne Domnia-Mea de a sa

la capitolul, în care vom aduce documentele relative la cutia milosteniilor şi la scutirĭ şi privilegiĭ în genere.

bună familie, bună petrecere şi întâia bună stare a părinţilor sĕĭ şi a sa, spre dovada tuturor acestora, i s'a dat acéstă Domnésca Nóstră carte. I saam receh gpd.—1817 Maiŭ 2.

(Pecetea şi iscălitura gpd.)

Cod. LXXVII, fila 266.

Carte luĭ Dimitrie Paleologu pentru léfa de talerĭ 500, ce are să ieà pe fie-care lună.

Milostiŭ Bojiŭ. Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie. Cât sunt de lăudate şi luĭ Dumneḑeŭ bine primite facerile de bine şi milosteniile, atât maĭ mult se fericesc ceĭ ce le dobîndesc, lucrurile cele maĭ cuviinciόse socotim a ajutà unele obraze, carĭ de sine-le nefind vrednice, orĭ din ale vremilor întîmplărĭ saŭ din neputinţe trupescĭ, de a-şĭ agonisì hrana şi mângâerea cea trupéscă, nu se îndemânéză, din multe pricinĭ popritóre, nicĭ a glăsuì măcar către altul lipsa acelor trebuinciόse întru care se află osîndit, saŭ cerere de vre-un ajutor i milostenie, precum într'o asemenea ticăloşie suntem pliroforisiţĭ Domnia-Mea că se află acest Dimitrie Paleologu, care fiind din părinţĭ de bun neam aĭ patrieĭ sale, şi într'o bună stare odinióră aflându-se, după ce în urmă din ale vremilor nenorocirĭ întîmplate s'a vĕḑut pe sineşĭ golit de aceeaşĭ bună stare i s'a maĭ adăogat apoĭ şi a bătrîneţelor osîndă, însoţită şi cu o trupéscă (precum este vĕḑut), în cât nicĭ o altă nădejde nu ĭ-a maĭ rĕmas spre a-şĭ agonisì de sineşĭ cea maĭ puţină mângâere la trupescile sale slăbiciunĭ şi trebuinţe, pentru rĕmăşiţa ticălóseĭ luĭ viaţă, ce va maĭ avé, fără numaĭ a privì în cer şi la pămînt. Drept aceea şi din a omenirii şi dintr'a creştinătăţiĭ datorie îndemnându-ne şi cu milostivire privind asupra luĭ, étă printr'acest al nostru sinet îĭ orînduim o vecĭnică milă şi ajutor pe obrazul sĕŭ, şi hotărîm, ca din huzmetul vămilor să i se deà pe tótă luna léfă câte talerĭ 500 în câtă vreme va maĭ avé viéţă, care acéstă facere de bine pohtim şi pe ceĭ din urma nóstră fraţĭ luminaţĭ Domnĭ, ce din Dumneḑeéscă pronie li se va încredinţa oblăduirea acesteĭ creştinescĭ ţéră, de a o păzì în fiinţă şi nestrămutată, ca şi ale dumnélor creştinescĭ şi bune fapte asemenea să se păzéscă şi să se urmeze. I saam receh gpd.—1817 Fevruarie 10.

Cod. LXXVII, fila 260.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

După arĕtarea dumné-lor veliţilor boerĭ, întărim şi Domnia-Mea dovada némuluĭ maĭ jos numituluĭ Clucer Constantin Bucşănescu.—1814 August 22.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXIX, pag. 225.

Prea Inălţate Dómne,

Cu acest atestat adeverim pentru dumné-luĭ biv Vel Clucerul Bucşănescu, că-l scim că este fecior de boer de aicìdin Ţéra-Rumânéscă, rĕposatul taĭcă-sĕŭ a fost din némul boerilor Bucşănescĭ, şi s'a numit State Bucşănescul biv Vel Serdar,

Aşà protegiaţĭ şi ajutaţĭ, boieriĭ în genere devin eĭ maĭ de trébă decât naintaşiĭ lor din secolul al XVIII?

şeḑĕtor aflându-se la Pitescĭ sud Argeş, iar maĭcă-sa s'a numit Ancuţa, este din némul dumné-lor boerilor Filipescĭ, fiindu-mĭ mie Logofĕtuluĭ Filipesculuĭ soră. Drept aceea, spre a fi sciut şi cunoscut maĭ sus numitul boer, că este blagorodnic şi viţă din némul boerilor pămîntenĭ de aicĭ, i s'a dat acest atestat adeverit cu iscăliturile nóstre.—1814 August 19.

Al Ungrovlahieĭ Nictarie, Constantin Creţulescu Vel Ban, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Constantin Filipescu Vel Logofĕt, Gheorgache Filipescu Vel Logofĕt, C. Ştirbeĭ Vel Logofĕt, Gr. Ralea Vel Hatman, Nestor Clucer.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Din cuprinderea hrisovuluĭ rĕposatuluĭ Domn Alexandru Ghica Voevod, părintele Luminăţieĭ Sale Beizade Grigorie Ghica şi ctitor al acesteĭ mânăstirĭ, cetindu-se cu luare aminte, ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că între cele-lalte orînduelĭ ce a întocmit pentru acéstă ctitoricéscă mânăstire, ḑice că după ce se vor împlinì trebuinciósele de peste an cheltuelĭ ale mânăstiriĭ şi se va trimite şi la casa Domnieĭ-Sale saŭ a clironomilor sĕĭ, zaheréua ce prin osebită fóe pecetluită a dat Domnia Sa (care o vĕḑum şi Noĭ sub pecetea Domnieĭ Sale, scrisă fiind din lét 1768 August 5), apoĭ din prisosul venituluĭ să se deà şi ajutor la 9 fete sărace pentru măritişul lor pe tot anul şi cât pentru numĕrul fetelor, iarăşĭ din cuprinderea acestuĭ ctitoricesc hrisov ne pliroforisim, că l-a orînduit a se scădé şi a se adăogà după analogia prisosuluĭ şi scăderea venituluĭ mânăstiresc pe tot anul, din care se înţelege, că cugetul şi voinţa aceluĭ rĕposat Domn şi ctitor aŭ privit a nu se aflà în lipsă nicĭ odată casa saŭ clironomiĭ Domnieĭ Sale de cele trebuinciόse ale caseĭ, ci tot-deauna să le aibă pe deplin de la mânăstire şi apoĭ din prisos să se facă către fete maĭ sus ḑisa milostenie; la care acéstă cuprindere a ctitoricesculuĭ hrisov, privind Domnia-Mea şi chiar cugetuluĭ şi buneĭ voinţĭ a aceluĭ rĕposat ctitor, urmând de a se face adecă îngrijire din veniturile mânăstiriĭ maĭ intâiŭ de clironomiĭ Luminăţieĭ Sale şi socotind şi adaosul veniturilor mânăstiriĭ celor de acum peste cele de atuncĭ, după care, şi de se va maĭ adăogà măcar ajutorul către clironomiĭ Luminăţieĭ Sale, tot prisosesce venit şi pentru acel orînduit ajutor al fetelor, precum şi starea vremeĭ i a scumpeteĭ lucrurilor cea de acum fiind cu totul neasemĕnată cu cea de atuncĭ, primim rugăciunea Luminăţieĭ Sale Beizade Grigorie Ghica şi poruncim dumni-tale orînduitule epitrop al acesteĭ mânăstirĭ, ca pe lângă talerĭ 300 ce i se da până acum pe an din veniturile mânăstiriĭ, drept zaheréua caseĭ cea orînduită, să i se maĭ adaoge câte alţĭ talerĭ 2.000, de a i se da adecă de acum înainte câte talerĭ 5.000 pe an, urmându-se însă acest adaos numaĭ pe chipul Luminăţieĭ Sale. — 1816 Iulie 25.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofĕt.

Cod. LXXXV, pag. 193.

Carte de atestat al luĭ Alexandru sîn Vasile Cămăraşul.

Zemli Vlahscoie. Precum după politicescile pravilĭ este cu cale de a avé deosebirę ceĭ ce se trag din bun ņeam adecă blagorodnicĭ, întru cele ce li se cuvine, de

Departe de aşà ceva. Eĭ nu sunt, cu puţine excepţiunĭ, nicĭ maĭ bunĭ creştinĭ, nicĭ maĭ bunĭ Românĭ, dar nicĭ maĭ puţin jăfuitorĭ ţĕriĭ şi ţĕranuluĭ.

Şi cu tóte acestea, afară de boeriĭ carĭ fac oposiţiune Domnieĭ, eŭ n'am aflat boerĭ criminalĭ pedepsiţĭ de Vodă. A! dar pedepsele cele maĭ grele sunt date celor din popor. Nicĭ nu trebue luĭ Caragea judecata Divanuluĭ, ca să trimită la grópa ocneĭ pe un ţĕran, care a cutezat să nu fie mulţumit cu maltratările zapciilor, orĭ pe un neguţător care a cădut în disgraţia luĭ Vel Aga, orĭ a Ispravnicilor.

Un nenorocit individ, Hristea, a fost condamnat să i se tae mânile în piaţa osîndeĭ, în faţa temniţeĭ de la Curtea Veche. Ia vedeţĭ ce disposiţiune *părintéscă* iea Vodă: să suporte însăşĭ Cămara Domnéscă plata a 200 talerĭ doctorìĭ ce s'aŭ aplicat la cioturile rĕmase în locul mânilor nenorocituluĭ amputat! (1).

Domnitorul generos hotărĕsce:

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Poruncim Domnia-Mea, dumi-tale vel Cămăraşe, ca preţul acestor din urmă dohtorìĭ ce se arată maĭ jos să se plătéscă jăluitoruluĭ de la Cămara Domnieĭ-Mele. — 1815 Martie 22.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

cătră ceĭ proştĭ, asemenea cuviinţa este a fi şi cunoscuţĭ i deosebiţĭ uniĭ de cătră alţiĭ, ca cu acest mijloc al cunoscinţeĭ şi al deosebiriĭ amândurora acestor trepte să se păzéscă şi împărtăşirea fieş-căruia din politicescile dreptăţĭ; unul dar din ceĭ dintâĭ fiind şi dumné-luĭ Alexandru, fiul rĕposatuluĭ Vasile, după întrégă sciinţă ce cu încredinţare avem Domnia-Mea, adecă fiindu-ĭ patria cea maĭ întâiŭ (Palie) Epiros, ce se numesce Arghirocastron, şi moşiĭ i strămoşiĭ sĕĭ fiind aprópe de douĕ vécurĭ cunoscuţĭ fără de contenire în trépta celor de frunte dregĕtorĭ aĭ patrieĭ lor, iar rĕposatul tată-sĕŭ mergĕnd la Ţarigrad, de acolo a venit aicĭ în Bucurescĭ cu rĕposatul Domn Ştefan Vodă Racoviţă, unde s'a şi cinstit cu cinul Cămărăşieĭ. Drept aceea dar am dat dumné-luĭ maĭ sus numituluĭ Alexandru acest Domnesc al Nostru sinet, spre dovada némuluĭ domnieĭ-sale. I saam receh gpd.

(Iscălitura Domnéscă)
(Pecetea gpd.). Vel Logofĕt.
Cod. LXXVII, fila 236.

(1) *Prea Inălţate Dómne,*

După luminata poruncă însciinţez Inălţimiĭ-Tale, că Armăşia, în câtă vreme s'a aflat pîrîtul Hristea la închisórea puşcărieĭ, după tăerea mânilor, a urmat cu plata dohtoriilor celor trebuincióse la spiţeria jăluitoruluĭ Dogmir spiţerul, iar după ce însuşĭ s'a cerut la conacul luĭ, câte dohtorìĭ s'aŭ dat jăluitoruluĭ după reţetele

Boerul grec, atât de protegiat de Vodă, erà o lipitóre care sugeà ultimul sânge al poporuluĭ. Nu numaĭ Greciĭ făceaŭ acésta, ci şi uniĭ din pămînteniĭ, cu nume de havaeturĭ, dar şi prin directe jafurĭ, ca funcţionarĭ.

Când boerul nu găsià o funcţiune destul de lucrativă, nicĭ dând *filotimon*, (1) se făceà cap de bande de hoţĭ şi prădà şi jăfuià ... Şi după ce făceà averea dorită, se închinà la Domnie, — de sigur dând din cele adunate la Domn şi la aĭ luĭ — şi trăià în tihnă, de multe orĭ cinstit de Domnie. Pentru odihna consciinţeĭ sale maĭ făceà hoţul retras din *exerciţiul meserieĭ* sale vre-un puţ cu cumpĕnă la margine de drum, orĭ dădeà vre-un ajutor la vre-o mânăstire, orĭ chiar zideà vre-o biserică.

Dăm în note acì acte relative la urmărirea (cas rar) a averiĭ vestituluĭ Iancu Jianul (în 1815), pentru îndestularea unora din ceĭ jăfuiţĭ de el. In acest proces, Iancu Jianul se înfăţişéză la judecată, la Craiova, ca şi când ar fi fost chemat în judecată în un simplu proces civil. In note, la pag. 108, se póte vedé acésta.

---

dohtoruluĭ, până s'a vindecat, care se adună la preţ de talerĭ 200, nu s'aŭ plătit nicĭ de Armăşie, nicĭ de pîrîtul, că nu are pîrlej, ci ca să nu maĭ supere jăluitorul luminatul Măriei-Tale auḑ, să se deà luminată poruncă de către cine se cuvine a se plătì aceste dohtoriĭ? — 1815 Fevruarie 13.

Dumitrache Pitar.
Cod. LXXXIV, pag. 45.

(1) Dăm acì un act, din care se póte vedé că *filotimon* nu erà considerat ca o prevaricaţiune, ca o corupţiune prin banĭ ..., ci se puteà cere acest *filotimon* chiar şi înaintea justiţieĭ.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Pe acéstă anaforà a dumné-lor veliţilor boerĭ, nerĕmăind odihnit Luminăţia Sa Beizade Grigore Suţul, dumné-luĭ vel Hatmanul al Divanuluĭ l-a înfăţişat la Divan înaintea Domnieĭ-Mele, prin vechilul Aleco Comăneanul, cu d-luĭ biv Vel Vistierul Ioan Moscu, cerênd Luminăţia Sa a-ĭ platì dumné-luĭ Vistierul aceştĭ talerĭ 12 500 cu dobînda lor, cu cuvînt că şi Luminăţia Sa plătesce dobîndă, iar dumné-luĭ Vistierul rĕspunse, că nu ar fi dator să plătéscă nicĭ o dobîndă, fără numaĭ suma de talerĭ 12.500, ce se cuprinde în adeverinţa dumi-sale, pe care ĭ-ar fi şi plătit până acum, de ĭ-ar fi dat Luminăţia Sa adeverinţa, ca să şi-o spargă, care adeverinţă arĕtând-o vechilul Luminăţieĭ Sale în Divan, o vĕḑum şi Noĭ cuprinḑĕtóre întocmaĭ precum este arĕtată într'acéstă anaforà, şi cu tóte că asupra cereriĭ de dobîndă a pricinuit vechilul ḑicênd, că aceştĭ talerĭ 12.500 ĭ-a dat Luminăţia Sa împrumut dumné-luĭ Vistieruluĭ, dar acéstă pricinuire se cunosc greşite, pentru ca şi din cuprinderea adeverinţeĭ şi din chiar tacrirul Luminăţieĭ Sale Beĭzade, ce a dat prin graiŭ înaintea dumné-lor veliţilor boerĭ, se dovedesce că aceştĭ banĭ sunt *făgăduiţĭ* de dumné-luĭ Vistierul *drept filotimon*, iar nu că ĭ-a luat împrumut de la Luminăţia Sa. Decĭ

Ce se puteà aşteptà de la boerĭ, a cărora educaţiune—dacă e să cre-

---

măcar şi de nu se cuprinde în adeverinţă tecméla de dobîndă, dar cuprinḑêndu-se sorocul orînduit pentru plata lor şi neplătindu-ĭ dumné-luĭ Vistierul la acest soroc, ar fi avut Luminăţia Sa tot cuvîntul dreptăţiĭ să céră a i se plătì şi dobîndă de la împlinirea soroculuĭ şi până acum, de ar fi fost aceştĭ banĭ daţĭ dumné-luĭ Vistieruluĭ, dar de vreme ce Luminăţia Sa nicĭ un ban nu ĭ-a dat, ca să aibă cuvînt a ḑice, că eşindu-ĭ baniĭ din mână se păgubesce, de nu i se va plătì şi dobînda lor şi chiar fiinţa acestor banĭ, ca uniĭ ce i se daŭ filotimon, fiind dobînda la dobîndă, ci hotărîm, ca dumné-luĭ Vistierul Moscu să-ĭ plătéscă Luminăţieĭ Sale numaĭ talerĭ 12.500, câţĭ prin adeverinţa dumi-sale ĭ-a făgăduit a-ĭ dà, şi zapciul cel orînduit să urmeze a face împlinire, făcênd însă şi dumné-luĭ Vistierul teslim adeverinţa datorieĭ acestor banĭ, ce se află la mâna Luminăţieĭ Sale Beizade. — 1815 Fevruarie 18.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXI, pag. 17.

Prea Inălţate Dómne,

După luminata porunca Mărieĭ-Tale de la acéstă jalbă a Luminăţieĭ Sale Beizadeà Grigorie Suţu, ce a dat pentru dumné-luĭ biv Vel Vistierul Ioan Moscu, prin dumné-luĭ Vel Hatman al Divanuluĭ, înfăţişindu-se înaintea Nóstră amândouĕ părţile, ne-a arĕtat Luminăţia Sa Beizadeà o adeverinţă cu lét 1801 Decemvrie 21, de sunt anĭ 12 trecuţĭ, iscălită de dumné-luĭ Vistierul Moscu, prin care se făgăduesce, ca să plătéscă Luminăţieĭ Sale, la viitorul de atuncĭ Iulie, talerĭ 12.500, fără nicĭ un cuvînt de pricinuire, care banĭ ḑise Luminăţia Sa că nu ĭ-a dat împrumut, ci ĭ-a făgăduit dumné-luĭ Vistierul Moscu filotimon, pentru căcĭ ĭ-a aleverdisit ocnele; întrebându-se Vistierul Moscu nu tăgăduì acéstă adeverinţă, că este bună a domnieĭ-sale, fără numaĭ ḑise, că pentru mijlocirea ce a făcut Luminăţia Sa cătră rĕposatul Domn Mihaiŭ Vodă Suţul, de ĭ-a lăsat ocnele în talerĭ 150.000, la lét 1802 Maiŭ 14, ĭ-a fost hotărît talerĭ 50.000, ce-ĭ dedese în poliţă a se girarisì la Viena, însă de va avé chiros zapisul ce i s'a dat pentru scăderea preţuluĭ ocnelor, dar acel zapis nu s'ar fi ţinut în sémă, pentru că peste douĕ ḑile a trecut Măria-Sa Mihaiŭ Vodă în Ardeal, şi peste câte-và ḑile maĭ în urmă s'a şi schimbat din Domnie, arĕtându-ne şi o copie, ce ḑiceà că ar fi după adeverinţa, ce a dat dumné-luĭ la mâna Luminăţieĭ Sale, cu lét 1802 Maiŭ 17, cuprinḑĕtóre că, de vreme ce prin ajutorul Luminăţieĭ Sale n'a primit nicĭ de cum rĕposatul Mihaiŭ Vodă Suţul stingerea dumné-luĭ, ci înduplicându-se ĭ-a lăsat ocnele drept talerĭ 150.000, încredinţéză printr'acéstă adeverinţă pentru talerĭ 50.000, ce a dat Luminăţieĭ Sale în poliţă a se girarisì la Viena, să nu aĭbă a-ĭ cere, când zapisul ce i s'a dat pe suma de talerĭ 150.000 va avé tărie, iar talerĭ 50.000, ce s'a dat în Ianuarie şi Fevruarie, sunt banĭ daţĭ pentru huzmetul ocnelor; ne maĭ arĕtă o copie fără veleat şi fără lună şi neadeverită de nimenĭ, după o anaforà, ce ḑice că ar fi făcut dumné-lor veliţiĭ boerĭ în Domnia Mărieĭ-Sale Constantin Vodă Ipsilant asupra socoteliĭ ocnelor, unde puindu-se asupra Luminăţieĭ Sale Beizadeà Grigorie aceĭ talerĭ 50.000, ce-ĭ dedese dumné-luĭ Vistierul în poliţă la Viena, îl scóte dator pe dumné-luĭ talerĭ 36.820, dar Luminăţia Sa rĕspunse, că aceĭ talerĭ 50.000 nu ĭ-a dat dumné-luĭ Vistierul pe obrazul Luminăţieĭ Sale, ce ĭ-a dat rĕposatuluĭ Domn Mihaiŭ-Vodă din socotéla ocnelor, pentru care am

dem pe Wilkinson—se mărgineà în a învĕţà a cetì şi a scrie românesce

---

şi vĕḑut trecut într'o condică acea socotélă la mâna Luminăţieĭ Sale, ci daţĭ Luminăţieĭ Sale Mihaiŭ Vodă, din socotéla ocnelor; aşijderea rĕspunse Luminăţia Sa şi pentru acea copie de anaforà, că de va fi acel fel de anaforà după copia ce arată dumné-luĭ Vistierul Moscu, nu s'a făcut cercetare prin judecată, faţă cu amândouĕ părţile, nefiind acì atuncĭ nicĭ Luminăţia Sa nicí vechil a caseĭ părinteluĭ Luminăţieĭ Sale, ci numaĭ după arĕtarea dumné-luĭ Vistieruluĭ, şi că rĕposatul părintele Luminăţieĭ Sale scie, că are să ieà de la dumné-luĭ Vistierul Moscu, iar nu să deà; pentru care va să-şĭ pornéscă jalbă a se face împlinire, nu ca un clironom al rĕposatuluĭ, ci ca un vechil al creditorilor rĕposatuluĭ şi că Luminăţia Sa a fost numaĭ un cassier al rĕposatuluĭ, iar nu stăpîn pe ocne şi ce banĭ a primit de la dumné-luĭ Vistierul aŭ fost pe numele Domnieĭ, unde ĭ-a şi dat. Decĭ la copia de adeverinţă nu póte judecata să pue temeiŭ, nefiind adeverinţa iscălită de Luminăţia Sa, ci o copie din partea dumné-luĭ Vistieruluĭ, neiscălită de nimenĭ, cum asemenea nu putem pune temeiŭ nicĭ la copia de anaforà, nefiind adeverită de nimenĭ, saŭ şi adeverită fiind, nu s'a făcut prin judecată cu amândouĕ părţile faţă şi maĭ vîrtos că aceĭ talerĭ 50.000 aŭ fost daţĭ de dumné-luĭ Vistierul pe séma Domnieĭ, iar nu pe a Luminăţieĭ Sale, precum se dovedesce din socotéla cea iscălită de rĕposatul Domn Mihaiŭ Vodă. Drept aceea găsim cu cale, aceĭ talerĭ 12.500, după maĭ sus numita adeverinţă, să-ĭ plătéscă dumné-luĭ Vistierul Moscu la Luminăţia Sa Beizade Grigore, ca o bună datorie a domnieĭ-sale netăgăduită, însă fără dobîndă, nescriind în adeverinţă tocmélă de dobîndă, iar hotărîrea rĕmâne la Măria-Ta. — 1814 Iunie 28.

Radu Golescu Vel Ban, . . . Vel Logofĕt, . . . Vel Logofĕt, Nestor Clucer.

Jianul. *Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Poruncim Domnia-Mea dumi-tale cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele, biv Vel Serdare Costache Suţul, Caimacamule al Craioveĭ şi dumné-vóstră boerilor divaniţĭ de acolo, ca negreşit şi fără de altă zăbavă să puneţĭ în lucrare porunca şi hotărîrea Domnieĭ-Mele, ce s'a dat în trecutele ḑile, asupra pricinií la anaforaua judecăţiĭ Departamentuluĭ de Criminalion.—1816 Iunie 30.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

Ascultând luminată porunca Inălţimiĭ Tale de la acéstă jalbă a luĭ Şerban Stănescu Logofĕt din Craiova, împreună cu ceĭ-alţĭ păgubaşĭ, însciinţăm Inălţimiĭ Tale, că prin dumné-luĭ epistatul Armăşieĭ am luat acéstă îndestulare de la Gheorghe Iuz-başa, zapciŭ armăşesc, ce a fost orînduit mumbaşir asupra pricinií jăluitorilor, cu luminată porunca Inălţimiĭ Tale, de la 10 ale trecutuluĭ Octomvrie, întărită la osebită anaforà tot de la acest Departament, că prin dumné-luĭ Caimacamul Craioveĭ vînḑêndu-se cu mezat avutul Ianculuĭ Jianul tîlharul, să se facă împlinire păgubaşilor jăluitorĭ, arĕtând orînduitul mumbaşir, că dumné-lor ispravniciĭ ot sud Romanaţĭ, după alăturată însciinţare ce aŭ luat de la cinstitul Divan al Craioveĭ, încă de la Noemvrie 2, ca să cerceteze la faţa loculuĭ, de faţă cu jăluitoriĭ păgubaşĭ, întâiŭ de se găsesce în fiinţă tot avutul Ianculuĭ tîlharul, ce însuşĭ l-a arĕtat; al doilea să se descopere şi câţĭ stînjenĭ sunt în fieş-care parte de moşie, şi al treilea, prin cercetare să se dovedéscă, de maĭ are Iancul Jianul şi alt osebit avut al luĭ, afară din ceea-ce a arĕtat şi pe de o parte să însciinţeze cinstituluĭ Divan de acolo pentru

şi grecesce? In unele case continuà a străbate ce-và cultura francesă,

---

tot avutul ce se va dovedì mişcător şi nemişcător al Ianculuĭ Jianul, iar pe de alta să orînduéscă a se strigà la mezat tot avutul Jianuluĭ, şi de preţul ce va eşì pentru fieş-care lucru să însciinţeze dumné-lor ispravniciĭ la cinstitul Divan al Craioveĭ, după care vĕḑênd mumbaşirul multă întârḑiere cu prelungire a dumné-lor ispravnicilor acelui judeţ, n'a maĭ putut să aştepte acolo şi a venit la Bucurescĭ, fără de a se face acéstă cuviinciósă alegere, şi de acésta nu lipsim a însciinţà Inălţimiĭ Tale.—1816 Iunie 14.

Costache Stolnicul, Constantin Calistat Şătrar.

Iŵ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale fiind anaforaua acésta a Departamentuluĭ de Criminalion, volnicim pe sluga Domnieĭ-Mele .... zapciŭ armăşesc, să mérgă la Craiova, unde poruncim dumitale cinstite si credincios boerule al Domnieĭ-Mele, biv Vel Vornic Costache Samurcaş, vechilule al Căimăcămieĭ Craioveĭ şi dumné-vóstră boerilor divaniţĭ de acolo, ca întocmaĭ, precum se cuprinde maĭ jos, să se facă urmare, cu acéstă osebire însă, ca prin Ispravniciĭ acelor cincĭ judeţe ot preste Olt, să se publicuéscă la toţĭ de obşte, că verĭ-cine se va maĭ aflà păgubaş şi jăfuit de către acest *Iancul Jianul* tîlharul, în soroc până la vremea haracĭladismeĭ avutuluĭ numituluĭ tîlhar, să se arĕte aicĭ la Departamentul de Criminalion spre a intrà şi acela în analoghie, căcĭ ne arĕtându-se până atuncĭ, să scie că aŭ a rĕmâné neîmpărtăşiţĭ din preţul lucrurilor hoţuluĭ, ce se vor vinde cu mezat şi se va da numaĭ păgubaşilor celor ce s'aŭ iuvit până acum, şi osebit poruncim să se facă întrebare şi Medelniceruluĭ Grigorie Jianul, de este adevĕrată arĕtarea ce a făcut Iancul tîlharul la Departament, că adică pentru talerĭ 900 ce este dator Medelniceruluĭ Grigorie s'a învoit cu numitul Medelnicer, de ĭ-a dat doue suflete de ţiganĭ drept acea datorie, şi să însciinţaţĭ Domnieĭ-Mele, ca de nu va fi adevĕrată arĕtarea luĭ, să se plătéscă şi dreptul Medelniceruluĭ din avutul tîlharuluĭ.—1815 Octomvrie 10.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXII, pag. 92.

Prea Inălţate Dómne,

Insciinţăm Inălţimiĭ Tale, că pe urma Ianculuĭ Jianul tîlharul, arĕtându-se în judecată patru păgubaşĭ ce s'aŭ jăfuit de către dînsul cu tovaroşiĭ luĭ, anume Ioan Protopopul ot Cacaleţĭ sud Dolj, i Şerban Logofĕtul Stănescu de la Craiova, i Costache Arcescu prin vechil şi Stavri Sofragiul Cămăriĭ gospod., cu foĭ de câte jafurĭ le-a luat, după preţul ce li s'a pus fieş-căruia lucru, şi înfăţişându-se cu numitul Iancul în judecată, n'aŭ tăgăduit atât călcările şi jafurile acestor patru pătimaşĭ, cât şi altele ce încă păgubaşiĭ până acum n'a venit şi măcar că numitul protopop arĕtà judecăţiĭ, că molitfeĭ-sale i s'aŭ făcut doue călcărĭ de către Iancul Jianul, însă una la Martie trecut, iar alta în lét 1814 August, dar Iancul tăgăduind cu totul pe cea dintâiŭ, că nu este urmată de către dînsul, ci numaĭ de către tovaroşiĭ luĭ, până a nu se împreunà cu dînşiĭ, pentru că înşuşĭ eĭ la sfatul lor ḑise că ĭ-ar fi spus, apoĭ deosebit s'a arĕtat şi frate-sĕŭ slugerul Amzuţ Jianul cu cerere de talerĭ 1.833, ce ĭ-a plătit la Visterie pentru dînsul, după porunca Măriei-

prin guvernorĭ streinĭ. Educaţiunea femeeĭ nu e maĭ îngrijită, ba adese şi maĭ imperfectă, din causă că maritagiul se face fórte de tinere.

Purcedênd de la asemenea educaţiune, fiul de boer nu are alt ideal decât *banul: «l'argent est leur unique mobile»*, ḑice Wilkinson. Dar ca să-l obţină, nu recurg la industrie, orĭ la comerciŭ, ci fără nicĭ un

Tale, încredinţând judecata cu o carte isprăvnicéscă şi cu o socotélă a sameşuluĭ judeţuluĭ Romanaţĭ, ce are la mânile sale, şi măcar că din tóte jafurile ce aŭ venit în partea Ianculuĭ tîlharuluĭ, nicĭ un lucru nu se găsesce în pĕr, avêndu-le date la tovaroşiĭ sĕĭ, ca să le vînḑă în Ţéra-Turcéscă, dar a ḑis Iancul că este destoinic ca cu din avutul sĕŭ să despăgubéscă pe păgubaşĭ şi pe frate-sĕŭ, precum şi adeverinţă în scris sub a sa iscălitură a dat de tot avutul sĕŭ, care maĭ la vale se însémnă, adăogând a ḑice, că la nimenĭ altul nu maĭ este dator decât numaĭ talerĭ 900 la unchiu-sĕŭ Medelnicerul Grigore Jianul, pentru care ḑice, că s'a învoit prin graiŭ, de ĭ-a dat douĕ suflete de ţiganĭ drept acéstă datorie şi talerĭ 60 la un Ioniţă Boltaşu. Decĭ fiind-că numiţiĭ păgubaşĭ îşĭ cer despăgubirea lor din avutul numituluĭ tîlhar, a cărora pagubă se adună aprópe de 20,000, judecata găsesce cu cale să fie luminată porunca Măriei-Tale cătră dumné-luĭ Caimacamul Craioveĭ, cu mumbaşir zapciŭ armăşesc de aicĭ, ca maĭ întâiŭ prin carte de blestem asupra fraţilor şi rudeniilor luĭ să lămurésca cât avut este drept al sĕŭ, căcĭ păgubaşiĭ aŭ bănuélă pentru multe economiĭ, şi prin mezat să vînḑă tot acel avut mişcător şi nemişcător şi orĭ-ce preţ va eşi, tótă acea sumă de banĭ să o aducă aicĭ în judecată orînduitul mumbaşir cu fóe anume de preţul fieş-căruia lucru şi cu însciinţarea dumné-luĭ Caimacamuluĭ, ca dintr'însa trăgêndu-se maĭ întâiŭ baniĭ fraţine-sĕŭ Slugerul Amzuţ, ce ĭ-a plătit la Visterie i aceĭ talerĭ 60 aĭ luĭ Ioniţă Boltaşu, ce l-a împrumutat cu bună credinţă, prisosul să se împartă păgubaşilor cu analoghie, şi fiind că, afară dintr'aceştĭ păgubaşĭ, alţiĭ până acum nu s'aŭ maĭ ivit în judecată, ḑicem că până la vremea haracĭladizmeĭ avutuluĭ numituluĭ, de se vor maĭ arĕtă şi alţiĭ netăgăduiţĭ de Iancul, vor intră şi aceia în analoghie, iar ne arĕtându-se până atuncea, vor rĕmâné pe dinafară, iar hotărîrea rĕmâne a se face de cătră Inălţimea Ta. — 1815 Septemvrie 25.

Constantin Stolnicul, Atanasie Sĕrdarul, Constantin Medelnicerul, Constantin Calistrat Şătrar.

Avutul Ianculuĭ Jianul ce l-a arĕtat însuşĭ sub a sa iscălitură că are.

Neculae ţiganul.
Rada soţia luĭ, cu treĭ copiĭ aĭ lor.
Sava ţiganul.
Ancuţa soţia luĭ, cu doĭ copiĭ.
Zaharia ţiganul.
Ioana soţia luĭ.
Vasile ţiganul, vĕduv cu un copil.
Tabomir ţiganul.
O parte de moşie în Fălcoiu.
O parte de moşie în Zvorsca.
O parte de moşie în Leu.
Patru răzóre de vie în Fălcoiu.

scrupul de consciinţă se îmbogăţesc din *spoliaţiunea ţĕranuluĭ*. Cine spolià maĭ abilmente, acela primià laudă. *Ce om vrednic!* ḑiceaŭ ceĭ carĭ îl vedeaŭ cum jăfuià cu isteţime. Dacă, avĕnd slujbă, boerul rĕmâne sărac, departe de a fi considerat ca om cinstit, ceĭ-lalţĭ boerĭ îl priviaŭ ca pe un incapabil, un prost!

Prodigalitatea boerilor egaléză aviditatea lor. Sunt dominaţĭ una după alta de ostentaţiune şi de avariţie. Nu-şĭ vĕd înşişĭ de trebile lor, de carĭ îngrijesc vătaşiĭ, carĭ se îmbogăţesc cu paguba lor. (Veḑĭ Filimon «Ciocoiĭ vechĭ»). Luxul de o parte, de alta furaţĭ de vătaşiĭ lor, boeriĭ ceĭ maĭ mulţĭ sunt datorĭ atât, cât n'ar puté să plătéscă cu vînḑarea tuturor moşiilor lor. Am vĕḑut, de exemplu, în ce mod s'a risipit marea avere a luĭ Enache Văcărescu, aceea a luĭ Dudescu. Ca să se salveze averile ce maĭ rĕmâneaŭ, Vodă şi boeriĭ inventară, cum am vĕḑut, vestita *Epitropie a Evgheniţilor*. Şi de altă parte, când creditoriĭ atacaŭ, în judecată, averea imobilă a debitoruluĭ boer, interveniaŭ *moratoriile* şi arbitrariile amânărĭ de vînḑare silnică. Ba sciaŭ născocì tot felul de pedicĭ legale, cu acelaşĭ scop. Metoda cea maĭ obicĭnuită, ca să-şĭ salveze moşia de creditorĭ, erà să declare acea moşie zestre. Abusul din acéstă aplicare de o dispoziţiune protectóre doteĭ devine atât de mare, că însuşĭ Caragea — la reclamaţiunile de sigur ale consulilor — se simte dator a da nizam, că măcar că imobilul va fi dotal, dacă sinetul, adecă poliţa a fost semnată şi de soţie, imobilul este *alienabil*.

Când boerul a perdut averea, nu este silit, ca bietul neguţător, să apuce lumea în cap, ci, cu *filotimon* saŭ fără, intră în funcţiune, saŭ cel puţin este *miluit* de la cutia milelor, orĭ cu ce-và *scutelnicĭ*, saŭ posluşnicĭ...

Şi aşà *ighemoniconul* merge strună înainte!...

Şi tot înainte o duceà boerul, la cheltuelĭ, cu fel de fel de *havaeturĭ* de *ghelirurĭ*, de *chilipirurĭ*, de *chicuşurĭ*, de *matrapazlîcurĭ*...

Şi tot înainte cu petrecerile, cu *sindrofiile*, cu cluburile, cu clubul Evgheniţilor, unde, sub mască, erà permis să vină şi boerime maĭ măruntă, din ceĭ carĭ nu se bucuraŭ de dreptul de a purtà barba....

Şi înainte cu rĕsfĕţul în calesce văpsite în colorĭ bătĕtóre la ochĭ, prin podul Mogoşóeĭ şi la Herestreŭ şi la Bănésa Văcărescululĭ, şi la Cişméua Mavrogheni...

Dar maĭ ales: *tot înainte!* la mesele de joc de cărţĭ, de cureà şi de năprăstóce! Jocul de cărţĭ! Écă patima obştéscă! Nu erà casă în care, séra între douĕ sfeşnice de alamă galbenă, lângă care, pe tăbliţa lor, fumegà, une-orĭ nu prea plăcut, mucările de curăţire a lumînărilor

de seŭ orĭ de céră galbenă, să nu petrécă nopţĭ albe simandicoşiĭ boerĭ, la carĭ după ce-şĭ perdeaŭ baniĭ din pungă şi ceĭ ce nu-ĭ aveaŭ, apoĭ îşĭ dădeaŭ inelele, cerceiĭ nevesteĭ... când nu şi pe însăşĭ nevasta!.

Abusul de jocurĭ la noroc se întinse în tóte treptele societăţiĭ, aşà că Ioan Caragea fu îndemnat să deà pitace de oprire a unuĭ joc ḑis «Caisul», care «stingeà locuitoriĭ». (1)

---

(1) *Iω Ioan Gheorghe Caragea Voeved i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele, dumné-ta Vel Agă, fiind-că ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că prin tîrg se metahirisesce jocul Caisuluĭ de către uniĭ, alţiĭ şi înşelătorĭ, de aceea straşnic poruncim dumi-tale să o facĭ tuturor sciută acéstă poruncă a Domnieĭ-Mele, ca de acum înaite să nu îndrăznéscă nimenea a maĭ metahirisì acest joc orĭ de faţă saŭ într'ascuns, căcĭ avem Domnia-Mea a cercetà pe sub cumpĕt şi de vom găsì pe cine-vaşĭ într'acéstă urmare, să scie că va luà englimaticéscă pedépsă şi dumné-ta nu veĭ avé cuvînt vrednic de îndreptare pentru neprivighere. Tolco pisah gpd. — 1815 Martie 19.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt. Biv Vel Medelnicer.

Cod. LXXVII, fila 188.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud .... sănătate. Fiind-că am luat Domnia-Mea pliroforie, că uniĭ din ceĭ ce jócă Caisul se încunjură prin ţéra Domnieĭ-Mele, şi urmând acest joc al Caisuluĭ pricinuesc multă pagubă şi strîngere locuitorilor, care acéstă netrebnică urmare a lor nefiind suferită Domnieĭ-Mele, poruncim dumné-vóstră să publicarisiţĭ în tot judeţul, ca de acum înainte nimenĭ să nu maĭ fie slobod nicĭ volnic a maĭ urmà jocul Caisuluĭ nicĭ prin oraşe, nicĭ prin tîrgurĭ, nicĭ prin sate, nicĭ prin case, saŭ măcar orĭ în ce loc, ci să lipséscă cu totul acest joc pricinuitor de strîngerea locuitorilor, după care apoĭ pe verĭ-cine veţĭ maĭ dovedì că urméză acest fel de netrebnică faptă, numaĭ decât cu însciinţarea dumné-vóstră, să-l trimiteţĭ aicĭ la Domnia-Mea, fiind dumné-vóstră cu mare privighere de a se păzì acest nizam, căcĭ când şi după acéstă poruncă a Domnieĭ-Mele tot nu va încetà jocul Caisul, înşi-vĕ veţĭ cădé în ïnvinovăţire, şi fiţĭ sănătoşĭ.—1816 August 19.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXIV, fila 265.

Pitac către dumné-luĭ Vel Spătarul şi către dumné-luĭ Vel Agă, pentru oprirea joculuĭ ce se numesce Caisul.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele, dumné-ta Vel Bane, epistatule al Spătărieĭ, fiind-că ne-am pliroforisit Domnia-Mea, că aicea în politie metahirisesc uniĭ de jócă un joc ce se numesce Caisul, cu care pricinuesc o mare pagubă şi stingere unora altora din ceĭ ce pune la mână, cu tóte că s'aŭ maĭ dat pentru pro-

Cu asemenea viéță și cu educațiunea cunoscută, ce puteà fi familia? Nu voiŭ aduce acì tristele aprecierĭ ale luĭ Wilkinson asupra femeeĭ și asupra familieĭ. Nu vom maĭ povestì acì scandalurile ḑilnice din cele maĭ numeróse case boerescĭ, ba și neguțătorescĭ. Nicĭ chiar Curtea Domnéscă nu făceà excepțiune. Câte nu se spuneaŭ chiar de Domnița Ralu? Dar tînĕrul Beizadea Costache! L-am vĕḑut venind la spectacol, la Club, la braț cu amanta luĭ, în vileag, în fața mameĭ și a surorilor luĭ!...

I. Ghica ḑice, că neguțătorul scie să-șĭ păzéscă casa de coconașĭ... Póte, uniĭ; dar majoritatea erà tot atâta de stricată ca și boerimea.

Procesele de divorț — și adese pentru motive ridicule — eraŭ fórte numeróse. Femeile măritate concuraŭ cu celetnicele!... (1)

Inspăimîntat de asemenea corupțiune, însușĭ Caragea, în 25 Septemvrie 1815, dă nizamul următor, în care modifică unele disposițiunĭ ale legiĭ relative la zestre și la pedépsa soțuluĭ necinstitor.

Pitac ce s'a făcut pentru nevastă și bărbat carĭ nu petrec cinstit și căsnicesce. Prea Sfinția ta părinte Mitropolite, iubitorilor de Dumneḑeŭ episcopĭ, cinstiților și credincioșĭ velițĭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele, că sunt datorĭ ceĭ după lege luațĭ în căsătorie a avé unul cătră altul de o potrivă dragoste și credință și între dînșiĭ, însă bărbatul a fi cu otcîrmuirea și muerea cu supunerea, acésta și firea o învață și legea îĭ povĕțuesce și însășĭ adevĕrata credință după dumneḑeésca poruncă ne învață, ca niște lucrurĭ sfinte și de folos la ceĭ însoțițĭ, și că de o potrivă dreptate dobîndesce, atât bărbatul cât și muerea pentru legiuita lor însoțire, și prea osfinția Ta și dumné-vóstră o scițĭ fórte bine, în tóte ḑilele judecând, cum și Domnia-Mea în Domnescul Nostru Divan fieș-căruia dându-ĭ dreptățile legiuiteĭ însoțirĭ, avênd povață pravilele împĕrătescĭ și întocmirile pravilnicesciĭ condice, dar că pravila care și dumné-vóstră o scițĭ precum îndreptéză pe ceĭ ce vețuesc în tótă viéța lor, cinstit și cu credință și fie-căruia îĭ dă folosul legiuiteĭ însoțirĭ, așà îĭ și lipsesce de acele folosurĭ și maĭ vîrtos îĭ supune la învinovățirĭ, când nu-șĭ vor păzì înda-

---

prirea acestuĭ joc poruncile Domnieĭ-Mele, atât aicea în politie, cât și pe afară prin județe, iată însă și acum poruncim dumi-tale, ca prin tot semptul Spătărieĭ să daĭ nizam cu strășnicie de a nu maĭ îndrăznì nimenĭ a jucà acest joc, iar pe de altă parte să-l facĭ cunoscut cătră cinstitele consulaturĭ, ca să se deà de scire și sudiților, că este poprit cu totul acest joc, și pe orĭ-care veĭ găsì metahirisind jocul acesta, îndată ridicându-l să-l și pedepsescĭ; pentru care acest nizam asemenea pitac al Domnieĭ-Mele s'a făcut și cătră dumné-luĭ Vel Agă. Tolco pisah gpd.—1817 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXXVII, pag. 10 v.

(1) Veḑĭ despre celetnice ce scrie Wilkinson, la pag. 129. Eraŭ atât de numeróse în cât Aga propusese să fie puse la o dare, ce aveà să producă nu maĭ puțin de 100.000 leĭ! Despre divorțurĭ, despre desordine și corupțiunea în familie, veḑı pag. 130—132 din cartea luĭ Wilkinson.

torata lor cinste şi credinţă unul către altul, abătêndu-se fără de mustrarea cugetuluĭ la fapte necuviincióse, după cum vedem pravila acésta şi la alte rele urmărĭ, păzindu-se şi urmându-se asupra muerilor şi maĭ vîrtos asupra celor ce merg spre al doilea căsatorie până a nu-şĭ împlinì anul jăleĭ, păgubindu-le de tot folosul celor lăsate cu viéţă; numaı pentru o necuviinciósă faptă a curvieĭ muerilor celor cu bărbaţĭ, nicĭ păzindu-se vedem, nicĭ urmându-se după tótă putinţa, ci încă unele dintr'însele vrednice fiind de osîndă, pentru că nu păzesc cele cuviinciόse ale cununieĭ, socotind că aŭ tot acelea drepturĭ ca şi cele ce păzesc şi cinstesc înţelepciunea, făr'de sfială aŭ îndrăznit a se ivì şi cu jălbĭ, cerênd folosurile cununieĭ lipsă de zestre şi cheltuélă de hrană, în vreme ce pravila ca pe nisce preacurve le departéză, nu numaĭ de tot folosul cununieĭ, ci de însăşĭ de zestrea lor, supuindu-le şi la alte maĭ marĭ învinovăţirĭ, care a lor în potrivă şi făr'de ruşine urmare ne maĭ putêndu-se suferì de acum înainte, cu a nu se pedepsì acest fel de muerĭ preacurve, ci precum la cele-lalte rele urmărĭ ale lor se păzesce pravila şi li se pune în faptă osînda, aşà ca un lucru trebuincios judecăm osînda şi pedépsa ce este orînduită în potriva preacurvieĭ; drept aceea legiuim, şi măcar deşì este maĭ cu scădere acésta din cât poruncesc pravilele, dar maĭ cu drept şi maĭ cu folos fiind către neînfrînarea şi nepedépsa acestor fel de muerĭ, hotărîm, ca de acum înainte trăgêndu-şĭ bărbatul soţia luĭ în judecată cu nume de curvă şi o va dovedì într'acest chip, acea muere, spre pedépsa vineĭ eĭ, să se trimiţă la mânăstire de călugăriţe în soroc de un an, iar nu de doĭ, precum poruncesce pravilele, şi bărbatul într'acéstă vreme să-şĭ maĭ ieà muerea, ca un bărbat pe soţia luĭ, slobod este, dar de nu va vré, şi cu cuvînt drept va cere carte de despărţire, să nu aibă a câştigà tótă zestrea, precum poruncesc pravilele, ci numaĭ lipsa, care se înţelege a-ĭ da zestrea numaĭ câtă se află şi după cum se va fi aflând, iar pentru lipsa zestreĭ şi exoprica să nu se îndatoreze bărbatul la plată, ci acea lipsă să o plătéscă muerea spre osîndă, şi să fie câştig bărbatuluĭ, de nu vor avé copiĭ, iar avênd copiĭ să se păstreze ca un amanet pe numele copiilor; iar osînda bărbaţilor când vre-o muere va trage în judecată pe vre-unul, după cum cuprind pravilele, să fie tot aceea, precum poruncesc şi s'aŭ urmat până acum; pentru care poruncim dumi-tale Vel Logofete de Ţéră-de-sus, după ce se va trece în condica Divanuluĭ,acéstă întocmită poruncă a Domnieĭ-Mele, să o citescĭ întru audire la dumné-lor veliţĭ boerĭ, apoĭ să trimiţă copiĭ după dînsa la Departamenturĭ, şi la isprăvnicaturĭ i la Divanul Domnieĭ-Mele din Craiova, spre a se face cunoscută la tóte judecăţile, ca după acésta de acum înainte să îndrepteze judecăţile şi anaforalele, de câte orĭ se va întîmplà acest fel de pricinĭ între bărbat cu muere. —1815 Septemvrie 25

Cod. LXXIV, fila 225.

Un cas de divorţ din cea maĭ înaltă clasă este cel de care vorbesc actele următóre:

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cât pentru deosebirea acestor casnicĭ, de vreme ce după acéstă bisericéscă anaforà a preosfinţieĭ Sale părinteluĭ Mitropolit s'a găsit cu cale, primită este şi Domnieĭ-Mele întocmaĭ şi să se urmeze, iar pentru trebuinciósa cheltuélă a Dómneĭ Ralu Moruzi,

soţia Luminăţieĭ sale Beizade, în câtă vreme se vor aflà deosebiţĭ, hotărîm şi îndatorim pe Luminăţia sa, ca pe tótă luna să-ĭ deà Dómneĭ câte talerĭ 1.000. — 1816 Aprilie 2.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXII, pag. 389.

Prea Inalte, prea milostive şi prea binevoitor nouĕ Dómne,

In urma petiţiuniĭ a prea nobileĭ Domniţe Raluca Moruzi, soţia prea Luminateĭ Beizade Costache Caragea, prin care se plânge şi arată, ca fórte anevoios şi de nesuferit traiul cu Luminăţia sa, şi potrivit cu prea înalta porunca Domnéscă a Inălţimiĭ Tale de Dumneḑeŭ păzită, am cerut de la sus ḑisa Domniţă să arĕte carĭ sunt plângerile sale în contra soţuluĭ eĭ? iar după aceea am întrebat în particular şi pe Luminăţia sa, să ne spue causele releĭ sale purtărĭ, de care este acusat de către soţia sa. Din alegaţiunile incomplete a fie-căruĭ am aflat, că şi din o parte şi din alta s'aŭ produs între eĭ de pe vremurĭ motive de rĕcélă, pe carĭ, pentru bunacuviinţă le trecem sub tăcere; spunem însă, că Luminăţia sa ca bărbat judecând cu maĭ multă minte, nu numaĭ că nu trebuià să-şĭ făuréscă părerĭ neexistente, dar şi orĭ-ce cértă şi discordie provenită din asemenea ideĭ să le împrăştie, şi orĭ-ce motiv de scandal să-l aplaneze. De aceea şi l-am sfătuit în mod duhovnicesc, să înceteze pe viitor cu acéstă rea purtare, mărginindu-se la datoriile casnice, după carĭ, potrivit şi cu poruncile dumneḑeescĭ şi prescripţiunile legilor, dator este orĭ-ce bărbat să-şĭ îngrijéscă consórta şi orĭ-ce membru al familieĭ sale.

Am hotârît tot-odată şi Evgheniei sale, să depărteze din iuima-ĭ orĭ-ce trist motiv insuflat din întîmplare de duhul cel rĕŭ şi să reintre în vatra sa casnică şi lângă soţul eĭ, ca să-şĭ îngrijéscă împreună pe prea scumpiĭ lor copiĭ şi să împărtăşéscă de acu înainte o viéţă dulce, cum pare că aŭ trăit până odinióră, timp de cincĭ-spre-ḑece anĭ. Şi cu tóte că până acum resistă încă să reintegreze domiciliul bănuind, pe cât se vede, că nu cum-va presenţa imediată a soţuluĭ şi traiul lor împreună să-ĭ reamintéscă trecutul, şi (că) prin urmare să agraveze în loc să atenueze bóla eĭ. Decĭ pentru a împăcà amândouĕ aceste eventualităţĭ, credem cu cale, să li să facă o despărţire temporară şi pe de o parte nobleţa sa să revie în casa eĭ, unde cu maĭ multă îngrijire şi maĭ multă ticnă póte să-şĭ caute de sănătate, iar prea Luminatul Beizadea, de óre ce afacerile sale particulare reclamă presenţa sa în maĭ multe locurĭ, după cum însăşĭ Luminarea sa ne scrie, să facă un fel de călĕtorie de şése saŭ şépte lunĭ, pe unde trebue pentru îngrijirea intereselor sale; în care interval Luminăţia sa va da neapĕrat soţieĭ sale câte se vor încuviinţà şi hotărî prin poruncă Domnéscă a Inălţimiĭ Tale de Dumneḑeŭ păzită, drept cheltuelĭ statornice (fixe) pentru întîmpinarea trebuincióselor de casă şi îngrijirea sănătăţiĭ sale.

Acestea sunt cercetările şi demersurile făcute din partea Bisericeĭ, iar hotărîrea definitivă rĕmâne la Inălţimea Ta de Dumneḑeŭ păzită.

A Măriei Tale şi de Dumneḑeŭ păzită Inălţimiĭ Tale către Dumneḑeŭ ferbinte rugător. — 1816 Martie 10.

Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ.

Cod. LXXXII, pag. 389.

Alte casurĭ:

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Preaosfinţia Ta părinte Mitropolite, din alăturata jalbă ce a dat către cinstitul consulat al Rusieĭ Consilierul Constantin Grădişteanu i din osebita alăturata notă

ce a făcut către Domnia-Mea cinstitul consulat, veĭ luà preaosfinţia Ta pliroforie de cererea ce face a se judecà cu soţia sa maĭ întâiŭ bisericesce, a căruia cerere fiind primită, poruncim, ca înfăţişând orînduitul zapciŭ hătmănesc pe amândouĕ părţile înaintea preaosfinţieĭ Tale, să li se cerceteze pricina maĭ întâiŭ după orînduélă bisericesce şi să arĕţĭ Domnieĭ-Mele în scris prin anaforà.—1817 Decemvrie 3.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXVII, fila 56.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

De vreme ce însişĭ jăluitoriĭ ce aŭ fost davagiĭ asupra acesteĭ femeĭ fac rugăciune pentru dînsa d'a se ertà, poruncim dumné-vóstră ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, că după ce vor da rudele eĭ în scris la condica isprăvnicatuluĭ chezăşia de maĭ jos arĕtată, să se trimiţă acéstă poruncă a Domnieĭ-Mele la stariţa ot mânăstirea Dintr'un-lemn, ca să slobóḑă de acolo pe acea Ilinca femeea.—1816 Iulie 1.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

Următor fiind luminateĭ porunci ce mi s'a dat la jalba a patru copiĭ aĭ armaşuluĭ Diamandache de la Caracal, sud Romanaţĭ, luaĭ pliroforie, că Ilinca femeea căḑênd în fapte netrebnice cu totul şi eĭ neputênd trăì din pricina bătăilor eĭ, după cercetarea ce s'a făcut din porunca Măriei-Tale de ispravniciĭ judeţuluĭ, s'a dovedit într'adevĕr plângerea copiilor, după a căreia urmări încă de la trecutul Septemvrie 12, la lét 1815, s'a făcut surghiun, cu porunca Măriei-Tale, la mânăstirea Dintr'un-lemn din sud Vâlcea, unde să steà în pază fără de a fi slobodă, până nu va avé al doilea poruncă a Măriei-Tale. Acum jăluitoriĭ printr'acéstă jalbă se rógă Măriei-Tale, să se slobóḑă, că rudele aceĭ muerĭ daŭ chezăşie pentru dînsa jăluitorilor, că nu va maĭ călcà în casa părinteluĭ sĕŭ, şi că o vor căsătorì rudele după om de potriva eĭ, a cărora cerere spre a le cercetà siguranţa acésta dumné-lor ispravniciĭ judeţuluĭ, cât şi de a se sloboḑì acea Ilinca femeea, rĕmâne la milostivirea Măriei-Tale.—1816 Maiŭ 9.

Mihalache Racoviţă Vel Logofĕt.

Cod. LXXXV, pag. 82.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voivod i Gospodar zemli Vlahscoie.

Cetindu-se înaintea Domnieĭ-Mele acéstă anaforà a prea osfinţieĭ Sale părintele Mitropolitul i a iubitorilor de Dumneḑeŭ episcopĭ şi a dumné-lor boerilor nomichì, s'aŭ cetit împreună şi alăturatele tacrirurĭ ale dumné-eĭ băneseĭ Zoiţeĭ Brâncovenescĭ i a dumné-eĭ Zoiţeĭ Bălenceĭ şi al dohtorilor politieĭ, după care chibzuind şi înşi-ne pricinile, pentru care se face despărţirea acesteĭ însoţirĭ, vedem, că după ale stăpînirii pravilì: de va luà vre-un supus al streinelor stăpînirĭ întru căsătorie femee supusă la prea puternica otomanicéscă împĕrăţie şi va pribegì la pămînt de streină stăpînire, nu póte ca să tragă împreună la aceeaşĭ pribegire şi pe acea femee a sa, ca o supusă a prea puterniceĭ împĕrăţiĭ, cu cât maĭ vîrtos când acea femee a luĭ pe părintésca sa petrecere mulţumindu-se şi nevrênd a se deslipì de părinţiĭ şi patria sa, iar maĭ ales păzindu-şĭ sfînta credinţă către stăpînirea aceea sub carea

părinţiĭ sĕĭ aŭ petrecut, se lépădă cu totul de a se duce după bărbată-sĕŭ în ţéră streină. După aceste dar ale stăpîniriĭ pravilĭ, cunóscem că Zoiţa Băleanca nu póte de a pribegì dimpreună cu bărbată-sĕŭ Ghica la pămînt al streineĭ stăpînirĭ, fiind supusă a prea puterniceĭ împĕrăţiĭ, iar maĭ vîrtos şi pentru căcĭ nicĭ într'un chip nu voesce a se lepădà de datornica sa credinţă cătră prea puternica împĕrăţie, după pilda părinţilor sĕĭ, de cătră carĭ, pentru părintésca dragoste nu póte să se deosibéscă, mutându-se cu vre-o depărtare de pămîntul patrieĭ domnieĭ-sale şi ḑicem, că numaĭ singure acestea sunt pricinĭ pravilnicescĭ marĭ, făr' de asemănare, pentru care maĭ sus numita Zoiţa póte să-şĭ céră despărţirea de bărbatul sĕŭ, iar pe lângă aceste pricinĭ ce de cătră ale stăpîniriĭ pravilĭ se hotărĕsc spre cea desăvîrşită despărţire a Zoiţeĭ de Mateiŭ, întîmpinând şi altă pricină de despărţire, patima adecă a ofticeĭ, ce nu numaĭ în tótă familia luĭ Mateiŭ s'a încuibat, săcerând muma, fraţiĭ şi surorile, ci şi chiar într'însul este încuibată făr' de tăgăduire, care s'a şi dovedit în urma însoţiriĭ, după firescul cuvînt, că erà ascunsă în trupul sĕŭ. Decĭ cu iubire de dreptate judecând şi cu de-amăruntul chibzuind acéstă pricină ḑicem, că nu numaĭ pentru acéstă a pravilelor stăpînire făr' de asemănare tare poprire, ci şi pentru căcĭ când biserica hotăresce despărţire la patimă de epilepsie, cu mult maĭ neapĕrată este despărţirea la patimă de oftică, fiind lipiciósă şi, din a împreunăriĭ trupéscă lipire, pricinuitóre negreşit de mórte neapĕrată; pentru aceste dar pricinĭ, avênd dreptate Zoiţa Băleanca la cererea sa, şi anaforaua acésta a părinţilor arhiereĭ şi a boerilor nomichì găsind-o cu cale, o întărim Domnia-Mea şi poruncim cu hotărîre, ca întru tóte întocmaĭ să se urmeze — 1815 Iunie 2.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXV, pag. 227.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale ce ni se dă la acéstă alăturată jalbă a dumnéeĭ Băneseĭ Zoiţeĭ Brâncoveanceĭ, ne-am adunat cu toţiĭ la un loc, unde viind faţă şi dumné-eĭ Zoiţa Băleanca, puse înaintea nóstră acest alăturat tacrir, iscălit de însăşĭ dumné-eĭ, prin care arată, că tóte cele câte sunt arĕtate în jalba móşă-sĕĭ, dumné-eĭ Băneseĭ Brâncoveanceĭ, sunt chiar ale însăşĭ dumné-eĭ parapon şi desfăimărĭ ce le aduce asupra dumné-luĭ Mateiŭ Ghica, soţul dumné-eĭ, carele find-că cu mijlocul ce s'a purtat, adiaforisind şi neîngrijind întru nimic pentru soţia sa ca un bărbat, în treĭ anĭ, năpustind-o şi lăsând-o ca o lepădată i cu petrecerea cea împreună cu părintele sĕŭ, pribegĭ şi supuşĭ sub altă stăpînire streină, şi cu stricarea şi a sănătăţiĭ şi a haractiruluĭ sĕŭ prin cea fără rînduélă politevmă a sa, însuşĭ dumnéluĭ a pricinuit cea desăvîrşită rĕcélă şi însoţirea intre dumné-lor a rĕmas a fide acum înainte zadarnică şi nesuferită, fiind peste putinţă a primì maĭ mult un acest fel de bărbat, ca nu pe lângă cele ce aŭ tras şi aŭ suferit într'aceştĭ treĭ anĭ să ajungă a-şĭ perde şi viéţa, cere a i se face cea desăvîrşită despărţire de cătră numitul soţul dumné-eĭ; după ce dar am ascultat cu tótă înţelegerea atât cuprinderea luminateĭ poruncĭ, făcênd cuviinciósa chibzuire, vĕḑum că treĭ sunt pricinile pentru care se cere a se face despărţirea acesteĭ căsătoriĭ, întâiŭ adecă: pribegirea din patrie a dumné-luĭ Banuluĭ Costache ş'a luĭ Mateiŭ, fiuluĭ dumi-sale, şi supunerea sub protecţie de altă stăpînire streină; a doua, patima lipicióseĭ bóle în care se aflà Mateiŭ, şi desfrînata petrecerea sa de acolo, şi a treia, cea de tot ne

îngrijire a luĭ Mateiŭ pentru soţia sa aprópe de treĭ anĭ până acum; de care şi pentru câte trele acestea cercetând, le găsim că sunt adevĕrate, şi fiind adevĕrate, dreptate are Zoiţa la cererea ce face, şi cât pentru pribegire găsim că, după chiar cele urmate de însuşĭ dumné-luĭ Banul, este mărturisită şi învederată, pentru că dumné-luĭ Banul avênd scop a se depărtà din patrie, acéstă cugetare a dumi-sale s'a arĕtat şi în faptă, cu a căruia urmare întru nimic nu se pot învinovăţì părinţiĭ şi rudele nuroriĭ dumi-sale, căcĭ aŭ primit a da pe fiica dumné-lor soţie fiuluĭ dumi-sale, pentru că acestea lucrându-le dumné-luĭ Banul pe taină, şi nedescoperindu-le prin arĕtare la părinţiĭ nurori-sĕĭ, dumné-lor, când sĕvîrşiaŭ nuntirea, socotiaŭ că ieaŭ ginere pe un fecior de boer pămîntean, carele are să vieţuéscă şi să petrécă cu soţia sa în patria lor împreună cu părinţiĭ şi rudeniile lor, care aceste cuvinte drepte se cuvine Înălţimiĭ Tale, ca unuĭ stăpînitor al ţĕriĭ, a le chibzuì şi a le judecà după dreptate, ca unul ce ţi s'a încredinţat Τὰ ἐθνικά νομικά καὶ πολιτικά δικαιάματα (1), să le cercetezĭ pe larg şi cu scumpĕtate să se hotărască de Măria-Ta; iar cele-lalte douĕ pricinĭ, din care una este patima lipiciósei bóle în care se află Mateiŭ, aducĕtóre de primejdie şi la viéţa soţieĭ sale, i pentru desfrînată petrecerea sa de acolo, ḑicem că acestea îndestul se dovedesc prin ceĭ ce vin de la Viena, ómenĭ vrednicĭ de credinţă şi ipoliptichì, arĕtând fără sfială, atât pentru desfrînată politevma vieţuiriĭ sale, cât şi pentru próstă starea sănătăţiĭ sale, că nu este nădejde de îndreptare, cum şi prin scrisorĭ de la obraze vrednice de cinste şi axiotista arĕtătóre, că acest tînĕr nu este nădejde a se maĭ îndreptà, nicĭ a maĭ fi însoţit cu soţie, care aceste scrisorĭ şi de uniĭ din noĭ s'aŭ citit, cum şi chiar de către Înălţimea Ta s'aŭ vĕḑut şi osebit de acésta este şi obştéscă sciinţă, că îndată după însurătórea luĭ Mateiŭ, peste douĕ lunĭ aŭ început scuipirea sângeluĭ şi durerea peptuluĭ; firesce fiind sciut, că tot-deauna lipirea de muere a unuĭ om ce are într'însul încuibată bóla ofticeĭ, este peste putinţă a nu scóte patima acésta la vedere, de care patimă l-a şi căutat pe Mateiŭ ceĭ de aicĭ doctorĭ aĭ politieĭ şi cu consult, prin găsirea cu cale şi a dumné-luĭ Banuluĭ, s'a hotărît a se trimite la Italia, ca să se caute acolo, precum acésta şi doctoriĭ politieĭ de aicĭ o mărturisesc în scris prin alăturatul engrafon, sub iscăliturile d-lor, din care se dovedesce şi încuibarea acesteĭ lipiciόse patimĭ la familia acésta, din paradigmata ce aduc pentru morţile mumeĭ, a fraţilor şi a surorilor luĭ Mateiŭ, cum şi netăgăduirea i pornirea spre maĭ rĕŭ pentru starea sănătăţiĭ luĭ Mateiŭ, când va maĭ fi lipit cu soţia sa; pentru care acésta cercetând noĭ şi pravila bisericéscă, ca să vedem ce povăţuire şi poruncă dă, găsim la capul 234 list 216, pentru patima epilepsieĭ chiar aşà scriind: de va fi avut patima maĭ nainte de cununie şi se va mărturisì de mărturiĭ credinciόse, atuncĭ degrabă se desparte făr' de nicĭ o îndoire, iar de va fi venit acea patimă după cununie, atuncĭ nu se desparte nunta în tótă viéţa lor; acest cap de pravilă măcar că este pentru altă patimă, adecă a epilepsieĭ, dar judecata socotesce că, de vreme ce pentru epilepsie, care este patimă ce nu se dă de la unul la altul, hotăresce a se despărţì nunta, cu cât maĭ vîrtos pentru acésta a ofticeĭ, care cu cât maĭ mult va sta însoţirea nunteĭ, cu atâta maĭ vêrtos este primejdie de viéţă, nu numaĭ celuĭ ce o are, ci şi soţieĭ sale şi altora ce vor fi pe lângă dînşiĭ, şi măcar că din tacrirul dohtorilor se arată, că patima luĭ Mateiŭ s'a ivit după însoţirea nunteĭ, când şi însuşĭ dumné-lor l-aŭ căutat de acéstă bólă, dar se póte socotì, şi cunoscut este că maĭ dinainte a fost

(1) Cele legiuite a naţiuniĭ şi drepturile politice.

încuibată la dînsul, când şi maică-sa şi doi fraţi şi o soră aŭ fost murit maĭ nainte tot de acéstă bólă, şi fiind tăinuită la dînsul patima, însoţirea nunţiĭ a scos-o la ivélă, căcĭ nu este credut că după nuntă să se fi lipit de dînsul, fiind-că soţia sa a fost sănătósă, precum se află şi acum; al doilea pentru neîngrijirea luĭ Mateiŭ, cu care s'a purtat cătră soţia sa aprópe de t.:eĭ anĭ până acum, dicem că nu la puţină învinovăţire s'a adus pe sineşĭ şi cu acésta, năpustindu-şĭ soţia, fără a îngrijì câtuşĭ de puţin într'acéstă diastimă de vreme, nicĭ măcar pentru cele de trebuinţa traiuluĭ vieţiĭ, avênd şi banĭ naht aĭ zestriĭ în mânile dumné-luĭ, iar de rĕmâne să dică, că moşia şi via dumné-eĭ de zestre este aicĭ în ţéră, şi că rodul lucrurilor de zestre fiind al bărbatuluĭ venitul moşieĭ şi al vieĭ l-a luat dumné-eĭ într'aceştĭ anĭ, nicĭ cu acésta întru nimic nu se póte îndreptà, pentru că venitul acesteĭ moşiĭ nu cuprinde pe an maĭ mult ca la talerĭ 2.500, iar via este sciut că apururea se supune la întîmplarea timpuluĭ, precum s'a şi vĕdut, că într'aceştĭ doĭ anĭ trecuţĭ viile de obşte aŭ pricinuit pagubă iar nu folos, iar cu suma ce a putut prinde pe venitul moşieĭ este cunoscut, că se discolifsesce a puté să trăéscă una din cele maĭ de jos stare, cu cât maĭ vîrtos soţia dumné-luı, care fiind de ném slăvit urméză a-şĭ avé cele pentru trebuinţa vieţiĭ potrivite cu starea haractiruluĭ şi a néumuluĭ seŭ. Decĭ precum şi maĭ sus am dis, atât pentru patima lipicióseĭ bóle a luĭ Mateiŭ şi cea fără rînduélă şi desfrînată politevmă a sa, cât şi pentru nemărginita adiaforie şi de tot fără durere de îngrijirea sa pentru cele de trebuinţa traiuluĭ vieţiĭ soţieĭ sale aprópe de treĭ anĭ până acum, cu acestea însuşĭ a dat pricină soţieĭ sale a puté să céră cu drept cuvînt despărţirea sa, a căreia cerere, fiind-că de biserica este primită, se cuvine a fi şi ascultată, şi a i se da bisericésca diazighion pentru deslegarea cununieĭ şi a despărţiriĭ sale de cătră numitul soţul sĕŭ, căreia iarăşĭ după pravilĭ i se dă dreptate a i se împlinì atât tóte câte iĭ vor fi lipsind din fóea de zestre i exoprică ce va fi avênd, cât şi teoritică şi a câştigă şi darurile dinaintea nunţiĭ, de vreme ce despărţirea se face din pricina vinovăţieĭ soţuluĭ dumné-eĭ, iar nu din pricină de vre-o vinovăţie a domnii-sale; iar cea desăvîrşită hotărîre pentru tóte rĕmâne la Măria Ta.—1815 Maiŭ 17.

Al Ungrovlahieĭ Nictarie, Iosif Argeş, Constandie Buzĕŭ, Nestor Clucer, Constandin Predescu Clucer.

S'a şters din condică, căcĭ cea adevĕrată anaforà a spart-o Măria Sa Vodă, adecă Vodă, se vede că n'a încuviinţat divorţul pe motivele maĭ sus aduse.

Iŵ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Pe acéstă alăturată anaforà a dumné-lor veliţilor boerĭ nerĕmâind Stolnicul Antonie, orînduitul zapciŭ dumné-luĭ Vel Hatman al Divanuluĭ l-a înfăţişat la Divan înaintea Domnieĭ-Mele cu Costache Mavrocordat, dicênd jăluitorul Stolnic, că dumné-lor veliţiĭ boerĭ, făr' de a cercetà pricina pe larg, ci numaĭ după mărturiile unora din rudele pîrîtuluĭ ot Ţarigrad şi a altor ómenĭ de acolo, carĭ nu aŭ nicĭ o sciinţă de curgerea aceştiĭ pricinĭ, îl îndatoréză să plătéscă ceea-ce nu este dator, fiind însuşĭ pîrîtul stricătorul logodneĭ, şi osebit că nicĭ aŭ dat fii-sĕĭ tóte lucrurile ce sunt arĕtate în anaforà, ci prea puţine dintr'însele, şi pe acelea le vede încărcate la preţ, şi maĭ vîrtos că starea luĭ, precum este sciută la toţĭ, n'a fost vrednică de a da, necum acest fel de darurĭ precum arată, ci nicĭ măcar de talerĭ 3.000, pentru că şi de cheltuéla cea din tóte dilele erà lipsit, şi el cu dintr'al sĕŭ l-a ţinut de cheltuélă, care o şi cerù acum jăluitorul a i se plătì de pîrîtul şi a fi apĕrat de

cererile sale, fiind-că până a nu logodì pe fie-sa după pîrîtul, ĭ-a dat fóe de zestre sub iscălitura sa, şi pentru căcí nu aveà mijloc de a-ĭ rĕspunde în urma logodneĭ suma banilor celor făgăduiţĭ prin fóe, ca să se cunune cu fie-sa, ĭ-a ḑis să-l sigurifséscă cu un loc al sĕŭ puindu-ĭ emanet, până când iĭ va plătì baniĭ, numaĭ să se săvîrşéscă cununiile, şi neprimind Mavrocordat locul drept siguritá, în cele după urmă însă pîrîtul a dat fóea la Beizade Panaiotache Moruz de ĭ-a dat-o Stolniculuĭ înapoĭ spre desfacerea logodneĭ, şi de atuncĭ s'a sciut desfăcut; iar pîrîtul în potrivă rĕspunse, că fóea de zestre iscălită nu a primit, ci numaĭ o însemnare care o are şi acum şi ne-a şi arĕtat-o în Divan şi că el nu a dat nicĭ o fóe rĕposatuluĭ Beizade Panaiotache; dâpă a căruia tăgăduire am întrebat pe Stolnicul, de are vre-o dovadă la acéstă a sa arĕtare, de vreme ce Beizade Panaiotache se află mort, şi rĕspunse că altă dovadă nu are decât pe Logofĕtul Ştefanache ot Ţarigrad, carele ar fi sciind curgerea aceştiĭ pricinĭ, că aşà s'a întîmplat; la care acésta se mulţumì pîrîtul Mavrocordat, că de va aduce acest fel de mărturie de la Logofétul Ştefanache, să rĕmâe lipsit de cererile sale, fără numaĭ cerù ca maĭ întâiŭ să deà zapis Stolnicul cu legătură, că de va venì de la numitul boer în potrivă mărturie, să plătéscă şi tótă cheltuéla ce va face până atuncĭ zăbovindu-se aicĭ; căruia i s'a ḑis că, de va venì de la Logofĕtul Ştefanache mărturie în potriva Stolniculuĭ şi făr' de a da Stolnicul acest fel de zapis, îl vom îndatorà Domnia-Mea de-ĭ va plătì şi cheltuéla ce va face până atuncĭ; şi aşà rĕmâind ca să scriem Domnia-Mea la Ţarigrad, spre a ni se trimite de la Logofĕtul Ştefanache mărturie asupra pricinii, ne-a dat jalbă în urmă pîrîtul Mavrocordat, ḑicênd, că de nu va fi dat Stolnicul zapis pentru cheltuélă, precum a cerut (fiind-că nu se află în Ţarigrad Logofétul Ştefanache) şi urméză a se zăbovì trimiterea mărturieĭ sale şi, până va venì acea mărturie, urméză a cheltuì şi ceea-ce va luà de la Stolnicul, cere şi se mulţumesce, ca amîndoĭ să încredinţeze cererile lor în parte prin blestem, şi pentru cât va încredinţà fieş-care, dând şi luând unul de la altul ale sale, să rĕmâe cu totul desfăcuţĭ şi izbrăniţĭ; a căruia cerere de a încredinţà adecă şi el cererile sale prin blestem nu fu primită Domnieĭ-Mele, fiindu-ne sciut pîrîtul Mavrocordat, încă de când ne aflam Domnia-Mea la Ţarigrad, că s'a dovedit în faptă de plastografie, când trăgeà la judecată pe unchiŭ-sĕŭ banul Nicolae Mavrocordat, cu un zapis al rĕposatuluĭ unchiŭ-sĕŭ arhiereul Halchidonis, care s'a dovedit de plasto, şi de aceea ca unuĭ plastograf, după pravilă, necuviindu-i-se a i se da blestem, hotărîm ca Stolnicul să încredinţeze prin blestem, atât suma cheltueliĭ ce ḑice că a făcut cu pîrîtul, cum şi lucrurile ce s'aŭ primit de la pîrîtul la logodna fiiceĭ sale, şi după încredinţarea ce va face, ceea-ce se va alege că are a luà fieş-care, poruncim, zapciule ce eştĭ orînduit, să urmezĭ a face împlinire de la unul altuia şi într'acest chip să rĕmâe izbrăniţĭ unul de către altul. — 1815 Iunie 23.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXV, pag. 240.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Măriei-Tale, dumné-luĭ Vel Hatman al Divanuluĭ, încă de la douĕ ale trecutuluĭ Aprilie, a fost înfăţişat înaintea nóstră pe dumné-luĭ Constantin Mavrocordat cu dumné-luĭ Stolnicul Antoni, asupra căruia face pîră Mavrocordat, cum că în let 1820 August 10, logodindu-se cu Ecaterina fiica Stolniculuĭ, a dat logodniceĭ,

atât la logodnă, cât şi în urmă, lucrurĭ de talerĭ 14,449, ce pe anume se însemnéză maĭ jos, şi că în urmă vědênd că pârîtul nu se ţine de cuvînt, ca să-ĭ facă teslim zestrea ce a făgăduit prin însemnare de fóe, a pus în multe rîndurĭ obraze mijlocitorĭ, de aŭ ḑis Stolniculuĭ, ca orĭ să-ĭ deà zestrea cea făgăduită şi să se cunune cu fiĭcă-sa, saŭ să-ĭ întórcă înapoĭ lucrurile ce le dedese logodniceĭ şi să se desfacă, şi Stolnicul nicì una nicĭ alta urmând, şi pe jăluitor silindu-l trebuinţa a se duce în Ţarigrad, la altă parte, pentru interesul sěŭ, a lăsat vechil pe cumnată-sěŭ Luminăţia sa Beizade Mihalache, ca să céră de la Stolnicul lucrurile sale, şi nicĭ cu vechilul n'a vrut să se desfacă si să se deslege logodna, ci după încheerea păciĭ a trecuteĭ răsmiriţe, viind Stolnicul aicĭ în ţéră şĭ-a măritat pe fie-sa după altul, cerênd jăluitorul să-şĭ afle de la Măria-Ta îndestularea dreptăţiĭ, spre a se îndatorà Stolnicul ca să-ĭ plătéscă tóte lucrurile ce s'aŭ dat fii-sěĭ la logodnă şi în urmă, pentru care ne-a arětat jăluitorul şi însemnarea foeĭ de zestre, ce ḑice că ĭ-a dat Stolnicul, când s'a aşezat ca să ieà pe fie-sa în căsătorie; iar Stolnicul în potrivă a rĕspuns, că adevěrat se făcuse acest aşezămînt de logodnă, şi dedese jăluitoruluĭ şi fóe de zestre, însă iscălită de dumné-luĭ, dar în urmă, cu primirea amândurora părţilor, s'a stricat logodna înaintea rĕposatuluĭ Luminăţieĭ sale Beizade Panaiotache Moruz, şi pentru că făcuse Stolnicul cheltuélă cu multe mese ce a dat jăluitoruluĭ i alte lucruri ce ĭ-a dat talerĭ 3.196, de aceea a rĕmas a nu cere nicĭ jăluitorul lucrurile ce a dat logodniceĭ; în urma căreia desfacerĭ, ḑiceà Stolnicul, că a maĭ şeḑut jăluitorul în Ţarigrad şépte-opt lunĭ, şi nicĭ un davagilîc n'a făcut şi că însemnarea acésta ce arată jăluitorul nu este fóe de zestre, căcĭ fóea cea adevěrată şi iscălită de dumné-luĭ ĭ-a dat-o jăluitorul înapoĭ, arětând şi Stolnicul fóe de acele cheltuelĭ ce a făcut cu mesele jăluitoruluĭ, şi cu alte condee ce ĭ-a dat, tăind peste tot talerĭ 3.196, de care ḑicênd Stolnicul că, pentru stricarea logodneĭ şi desfacerea ce s'a făcut înaintea rĕposatuluĭ Beizade Panaiotache, scie şi dumné-luĭ Logofĕtul Ştefanache Mavrogheni, i s'a fost ḑis de către noĭ, ca în soroc de ḑile 40 să aducă mărturie în scris de la Logofĕtul Ştefanache, şi a rĕspuns, că nu póte să se lege cu soroc, căcĭ orĭ va fi lipsind Ştefanache din Ţarigrad, saŭ va fi murit; a ḑis dar jăluitorul, că de vreme ce Stolnicul nu póte să dovedéscă cele ce ḑice, va aduce dumné-luĭ mărturie în scris de la obrazele ot Arnăutchioiŭ, ce sciŭ cum că până când a plecat dumné-luĭ din Ţarigrad logodna nu erà stricată şi anume de la Logofĕtul de la Sotirache Cherestegiú şi de la Hristache ginerile Micĭculuĭ; iar jăluitorul a ḑis, că va aduce şi de la aceia şi de la alţĭ sătenĭ; acum înfăţişându-se de iznóvă înaintea nóstră ne arată jăluitorul mărturie în scris, de la două ale acesteĭ lunĭ Maiŭ, iscălită de şépte martorĭ, anume Toma Slugerul, i Vasile Aga zaraf, i Dimitrie paharnicul Apric, i Gheorghe portarul i Iordache zaraful, i Manole Costaridino, i Petre Gheorghiu Chehaia, prin care mărturisesc, că în multe rîndurĭ a vrut jăluitorul să strice logodna, din pricină căcĭ se vede că Stolnicul Antonie nu aveà putere să-ĭ deà cele ce-ĭ făgăduise în fóea de zestre, şi Stolnicul nu vrea să strice logodna, ḑicênd să se cunune şi pe urmă, când va puté, îĭ va da cele făgăduite, iar jăluitorul neprimind-o acésta, a rĕmas logodna nedeslegată, când a plecat jăluitorul din Ţarigrad, după cum nedeslegată este şi până acum în ḑiua de astăḑĭ; aşà arată numiţiĭ martorĭ în frica luĭ Dumneḑeŭ, ca uniĭ ce ḑic că aŭ sciinţa aceştiĭ pricinĭ; ne maì arĕtă jăluitorul o scrisóre de la ḑi întâiŭ a aceştiĭ lunĭ Maiŭ, ce-ĭ scrie dumné-luĭ biv Vel Banul Grigorie Mavrocordat, unchiusěŭ, cum că îĭ trimete maĭ sus numita mărturie a sătenilor, afară numaĭ din Sotirache Cherestegiul, ce erà dus de câte-và ḑile la çevticliçu-sěŭ şi de Hristache,

ginerele Micĭuluı, ce a murit de este un an şi, cum de nu ne vom încrede noĭ la mărturia satenilor, ne va arĕtà şi acéstă scrisóre a dumné-luĭ, spre maĭ bună îndestulare, că nu se stricase logodna jăluitoruluĭ cu fiica Stolniculuĭ Antonie, în vreme ce însuşĭ dumné-luĭ de multe orĭ a însciinţat pe dumné-luĭ Stolnicul, să deà jăluitoruluĭ cele ce dedese fiiceĭ şi să se deslege logodna, de vreme ce Stolnicul nu are putere a da cele făgăduite, şi n'a vrut să se înduplece la cuvintele dumné-luĭ, ci tot-deauna îĭ rĕspundeà, ca să se cunune şĭ pe urmă îĭ va da cele făgăduite; tot într'acéstă scrisóre scrie şi dumné-luĭ Banul Nicolae Mavrocordat, iar unchiŭ al jăluitoruluĭ, cum că asemenea mărturie dă şi dumné-luĭ, ca şi dumné-luĭ Banul Gheorghe, că la vremea lipsiriĭ jăluitoruluĭ din Ţarigrad erà logodna nestricată cu vitrega fiica Stolniculuĭ Antonie; ne maĭ arĕtă jăluitorul şi vechiletul ce ḑice că a lăsat Luminăţieĭ sale Beizade Mihalache cumnată-sĕŭ, la plecarea sa din Ţarigrad, atât pentru datoria sa după deosebit catastih, cât şi la pricina logodneĭ, în care vechilet este iscălit martor şi Sotirache Chiristigiul. Decĭ la cuvîntul ce a ḑis Stolnicul Andonie, cum că s'ar fi desfăcut cu jăluitorul, pentru pricina aceştiĭ logodne, cerêndu-ĭ judecata să aducă mărturie în scris în soroc cuviincios de ḑile 40, după depărtarea loculuĭ, şi dumné-luĭ dând rĕspuns, ca cu soroc nu póte să se lege, ci se mulţumesce să aducă jăluitorul mărturie în scris de la obrazele ce sciŭ că nu s'a desfăcut, şi acum aducênd mărturia ce se arata maĭ sus, în vechiletul în care este iscălit martor şi Sotirache Cherestegiŭ, pe a căruia mărturie a ḑis Stolnicul, că se mulţumesce, şi dovedindu-se dintr'acea mărturie, ca la plecaroa jăluitoruluĭ din Ţarigrad logodna era nestricată şi că însuşĭ Stolnicul a fost pricina, de nu s'a însoţit jăluitorul cu fie-sa, nevrênd să-ĭ deà zestrea cea făgăduită prin fóe, şi iarăşĭ Stolnicul fiind pricina stricăriĭ logodneĭ, ca unul ce şĭ-a căsătorit pe fie-sa după altul, după pravilă se cuvine să întórcă jaluitoruluĭ tóte lucrurile ce a dat fie-seĭ, atât la logodnă, cât şi în urmă, din care lucrurĭ, pentru cele tăgăduite de Stolnicul să primécă numitul Stolnic jurămînt, că nu le-a dat jăluitorul, şi jurând să aibă pace, iar nejurând să i le rĕspunḑă şi pe acelea împreună cu cele netăgăduite, iar inel de logodnă i alte lucrurĭ şi cheltuelĭ, ce ḑice Stolnicul că a făcut, să le pérḑă, neavênd cuvînt să le céră înapoĭ ca unul ce însuşĭ a stricat logodna şi şĭ-a căsătorit pe fii-sa după altul, iar hotărîrea rĕmâne la Măria-Ta.—1815 Maiŭ 26.

Constantin Bălăceanu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Vornic, Teodorache Văcărescu Vel Vornic, Gheorghe Filipescu Vel Logofĕt, Fotache Ştirbeĭ Vel Logofĕt.

Lucrurile ce a dat Mavrocordat logodniceĭ sale Catincăĭ, fiica Stolniculuĭ, netăgăduite de Stolnicul cu preţul ce arată Mavrocordat.

Talerĭ	
2.470	inel de logodnă.
600	un zapis al părinteluĭ Varnis avlicesc cu dobîndă.
860	o jumătate lună diamant.
420	o lădiţă de Saxonia.
42	un left de urmuz.
40	cincĭ perechĭ strumfĭ, treĭ de mătase şi douè de tiriplic.
180	zaharică i cofeturĭ şi alte măruntae la logodnă.
4.612	

Lucrurile ce dice Mavrocordat că a maĭ dat logodniceĭ şi Stolnicul le tăgăduesce.

Talerĭ	
800	în iarţĭ de beşlìĭ.
640	un inel la sĕrbătórea sa.
106	un funştanlîc de fludă coţĭ 13.
270	doĭ şi jumătate pichet.
395	4 mutcalurĭ mărgăritar.
850	un şal beldar cu vergĭ roşiĭ şi albe
52	cămaşe de tribeà.
560	un césornic de aur cu smalţ.
90	15 coţĭ geamfeiŭ.
480	o ferigeà neftie.
110	4 testemelurĭ calemcherìĭ.
670	o bohceà şal.
640	un ac de argint cu diamant.
552	o lădiţă de bagà cu oglindă.
150	fórfece şi acar de argint poleit.
220	o pereche galinţĭ argint şi mărgăritar
232	un teas de argint poleit.
1.125	o scurteică de samur de şal stacojìŭ.
690	o pereche cerceĭ de smaragd.
9.837	

Adunare.

Talerĭ	
4.612	condeile cele netăgăduite de Stolnic.
9.837	condeile cele tăgăduite.
14 449	

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Citindu-se înaintea Domnieĭ-Mele acéstă anaforà a Preaosfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolitul, am cerut de la Preaosfinţia sa, prin osebită buiurdizmă ce am dat la jalba jăluitóreĭ Eleneĭ, ca să ne deà pliroforie pentru acéstă cununie, de este din cele ce sunt poprite de pravilă, dar săvìrşindu-se, nu se strică, ci numaĭ se canonisesce, saŭ din cele ce şi poprite sunt şi săvìrşindu-se se strică? şi ne-a făcut arĕtare prin osebită anaforà, de la 12 ale aceştiĭ lunĭ, că şi după împĕrătescile pravilĭ şi după exavivlos a Arminopuluĭ, acéstă cununie este din cele ce, poprită fiind de pravilĭ şi săvîrşindu-se, se strică; după care acésta a Preaosfinţieĭ sale arĕtare, rĕmâne a se urmà bisericésca hotărîre, ce ni se arată că s'a dat pentru stricarea şi despărţirea aceştiĭ cununiĭ, iar pentru pricina bătăeĭ şi celor-lalte pagube ce a arĕtat jăluitórea că a cercat, poruncim, zapciule ce eştĭ orînduit, vătaşe de Vistierie, să arĕţĭ jăluitóreĭ de a face osebită jalbă cătră Domnia-Mea, şi vom da cuviinciósa poruncă.—1816 Martie 12.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

Acéstă pricină, pe cât a fost de trebuinţă a se cercetà bisericesce, s'a şi cercetat, dându-se sfîrşit de fratele Episcopul Buzĕuluĭ, ca unii ce s'aŭ aflat a fi de eparhia frăţieĭ-sale, adecă ca prea o cununie ce s'a fost făcut înşelând biserica, fiind rude de departe, i s'a şi făcut despărţire, supuindu-ĭ sub canonul bisericesc după pravilă, atât pe jăluitórea i pe pîrîtul Ianache, cu care s'a fost însoţit, cât şi pe acel potropop, ce ĭ-a fost cununat, lepădâudu-l din slujba potropopieĭ l-a oprit şi de dar, precum maĭ pe larg pliroforie se va da Inălţimii Tale dintr'acéstă alăturată anaforà a cliricatuluĭ episcopieĭ Buzĕuluĭ, cu întărirea frăţieĭ-sale, iar pentru pricina bătăeĭ şi celor-lalte pagube ce ḑice că a cercat jăluitórea, ca o pricină politicéscă ce este, se va orînduì în cercetare unde se va găsì cu cale de către înaltă înţelepciunea Măriei-Tale.—1816 Fevruarie

Al Măriei-Tale către Dumneḑeŭ rugător şi smerit părinte sufletesc.

Mitropolit al Ungrovlahieĭ Nictarie.

Dacă exemplul rĕŭ, viţiul, înflorià chiar în jurul tronuluĭ, şi la boerime, cum erà să nu se propage în clasele de jos?

Dacă *divorţul* nu maĭ scandalisà pe nimenĭ decât dóră pe consuliĭ streinĭ, ce tărie puteaŭ să aibă simplele *logodne*? De aceste se contractaŭ adese numaĭ cu gînd de a fi stricate şi a da ocasiunĭ de cerere de despăgubirĭ. (1)

Logodnele! Ele se făceaŭ în faţa unuĭ preot. Dar în ce stare oribilă erà şi însăşĭ biserica? Apoĭ ascultaţĭ ce ḑice despre ea Wilkinson: «Sf. Sinod e compus din Metropolit şi din Episcopĭ. Acest consiliŭ este tribunalul cel maĭ corupt din tótă ţéra şi actele şi decisiunile luĭ, al căror motiv şi scop sunt departe de a avé o tendinţă morală, se par calculate salt numaĭ pentru a încuragià depravaţiunea şi cele-lalte desordine în societate. (2)»

Şi cu tótă corupţiunea cleruluĭ înalt şi simonia la basa hirotoniilor, nu eraŭ în Bucurescĭ maĭ puţine de 366 biserici şi 20 de mânăstirĭ. (3)

Un alt mijloc de a protege şi ajutorà boerimea îl aveà Domnitorul *în Cutia milosteniilor.*

Cutia milosteniilor continuà sub Caragea a avé diverse havaeturĭ saŭ iraturĭ, pe lângă taxele după caftane. (4)

---

(1) Veḑĭ actele de sus şi D. din Tom. X. B. al *Ist. Rom.* de V. A. U.

(2) Pag. 62.

(3) Wilkinson, pag. 72.

(4) Caragea îngrijesce de Cutia milostenieĭ încă din primele ḑile ale veniriĭ luĭ a tron. In 7 Ianuarie 1813 ordonă împlinirea sumelor datorite cutieĭ din diferite condee. Ioan Moscu este epistatul Epitropieĭ Obştirilor. El cere împlinirea de la boeriĭ căftăniţĭ şi de la ispravnicĭ şi judecătorĭ, cum şi de la Divanul Craioveĭ şi

Iată principalele iraturĭ carĭ continuă sub Caragea:

La 28 Iunie 1813 Domnitorul scrie Caĭmacamuluĭ Craioveĭ, fost mare Postelnic N. Scanavi şi Divanuluĭ, că încă din Fevruarie, acest an 1813, s'a făcut irat noŭ la Cutia milosteniei câte 1 parà la leŭ de la ceĭ ce cumpĕră imobile în ţéră cu buna învoire. Pentru ca să se pótă percepe acest venit, Domnitorul face obligatorie întărirea actuluĭ de cumpĕrare de către divanurĭ în Bucurescĭ şi Craiova, şi de Ispravnicĭ prin judeţe. (1)

Tot în interesul perceperiĭ acestuĭ venit noŭ, Caragea ordonă Metropolituluĭ şi Episcopilor să însciinţeze pe protopopĭ şi preoţĭ, că sunt datorĭ a raportà la Epitropie pe tótă sĕptĕmâna despre orĭ-ce vînḑărĭ de imobile (2)

Acéstă dare, câte-và lunĭ după aceea, se ridică la 2 parale la leŭ la vînḑare de lucrurĭ nemişcătóre şi ţiganĭ prin licitaţie, plătite de cumpĕrător. Când vînḑarea este de bună-voe, se va percepe câte 1 parà la leŭ. Rînduitul cu perceperea acesteĭ taxe va pune un anume sigiliŭ cu marca judeţuluĭ, independent de cercetarea prealabilă a vînḑăriĭ de către isprăvnicat, ca să se vadă de este bună.

Clironomiile ab intestat să se ieà în profitul Cutieĭ, făcêndu-se din ele şi căutarea de suflet a celuĭ mort fără de moştenitorĭ.

Caragea maĭ obligă pe duhovnicĭ, ca să îndemne pe creştinĭ să lase câte ce-và la Cutia milosteniei, chiar dacă aŭ moştenitorĭ.

Cutia va percepe câte 2 parale de fie-ce pele de epure exportată.

Câte 15 parale de tot şocul de sticlă importat.

Câte 2 parale de tot cotul de postav lucrat în ţéră.

De la tóte bîlciurile anuale de judeţ, să se ieà de fie-ce prăvălie câte 1 parà.

Caragea rînduesce, în Fevruarie 1814, pe fostul mare Paharnic Const. Otteteleşanu, care să incasseze veniturile Cutieĭ, la Craiova, pentru judeţele oltene. (3)

Un venit maĭ important al Cutieĭ este tot de la slujba Vorniciilor, adecă de la taxele vitelor de pripas. Am arĕtat aiurea marele abusurĭ

---

de la egumeniĭ rînduiţĭ pe la mânăstirĭ, a taxeĭ legiuite în favórea Cutieĭ. De la funcţionariĭ carĭ primesc léfă din Visterie, sumele datorite se vor împlinì direct din acea léfă. — Moscu urmăresce cu stăruinţă în 1814 intrarea la Cutie a taxelor de la vînḑarea imobilelor, cum şi venitul din slujba Vornicieĭ, acel de la caftanele ispravnicilor, etc.

(1) Anexa de vĕḑut în Tom. X. B. al *Ist. Românilor* de *V. A. Urechiă*.

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

ce se comiteaŭ cu perceperea acestor taxe, închiḑêndu-se, ca vite de pripas, chiar vite din bătătura caseĭ omuluĭ, luate pe furiş de acolo. *Colacul* ca glóbă, ce se luà, de 20 banĭ pentru boŭ şi vacă, de 40 banĭ pentru cal şi bivol, şi de 10 banĭ de óe şi de capră, este taxa pentru herghelii întregĭ rătăcite, iar când e vorba numaĭ de puţine vite, atuncĭ taxa erà maĭ mare şi anume de 1½ talerĭ de cal şi banĭ 20 de bivol, de boŭ şi de vacă şi banĭ 100 de rîmător, banĭ 50 de óe şi banĭ 10 de capră, independent de stricăciunile în holde şi în viĭ, pe carĭ stăpînul vitelor le va plătì după ispăşenia la faţa loculuĭ, făcută de vornicel, împreună cu preotul şi fruntaşiĭ satuluĭ şi independent de glóba, obligat să plătéscă la vornicel stăpînul vitelor, care a făcut stricăciunĭ în holde şi anume pentru cal, bivol câte 40 banĭ, pentru vacă şi boŭ câte 20 banĭ, de óe şi capră câte 10 banĭ şi de rîmător câte 50 de banĭ.

Cele-lalte instrucţiunĭ se pot vedé în actele de la Tom. X. B. al Istorieĭ nóstre.

O dare atât de odiósă ca aceea a vorniciilor, dacă puteà avé vre-o scusă, când erà lăsată în folosul milosteniilor, devine şi maĭ odiósă, când, în loc de a se dà în întreprindere cu licitaţie onestă, se face un mijloc de chiverniséla pentru protejaţiĭ domnescĭ. Aşà s'a întîmplat în 1814 Noemvrie:

Pitac către Dvornicul Obştirilor, ca să deà dvorniciile pe acest an talerĭ 20.000 obrazuluĭ ce aduce pitac.

Iõ Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Cinstit şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele, dumné-ta Vel Dvornice al Obştirilor, fiind că huzmetul Dvorniciilor din ţéră este irat al Cutieĭ milosteniilor, a căruia datorie sunt facerile de bine şi ajutorurile către ceĭ ce aŭ trebuinţă, de aceea poruncim dumi-tale, ca acest huzmet al Dvorniciilor să se deà pe anul viitor cu preţ de 20.000 aducĕtoruluĭ acestuĭ Domnesc al Nostru pitac, fiind obraz vrednic de ajutor, căruia să i se deà apoĭ şi Domnescile Nóstre poruncĭ după orînduélă. Tolco pisah gpd. — 1814 Noemvrie 19.
Cod. LXXIV, fila 157.

Din vama tabaculuĭ încă se dădeà câte-và procente în favórea Cutieĭ milelor. Pentru partea Cutieĭ se percepeà la ocaua de tabac importat parale 26, iar de la cel din ţéră câte 8 parale. Acest venit însă abià se urcà de la 2.000 la 2.500 talerĭ pe an. (1)

(1) Veḑĭ Tom. X B. al *Ist. Românilor* de *V. A. Urechiă.*

La începutul luĭ Ianuarie 1815, Marele Vornic al Obştirilor Mihalache Manu iea compturile Cutieĭ milostenieĭ şi constată insuficienţa venituluĭ, din causa neincassăriĭ şi a deficituluĭ. La 23 Ianuarie 1815, Domnitorul însărcinéză pe fostul mare Ban Grigore Brâncoveanu şi pe marele Vornic de Ţéra-de-sus Barbu Văcărescu, să facă întocmire nouă a Cutieĭ, în marginele venituluĭ eĭ.

Cu aceeaşĭ, dată Domnitorul obligă pe marele Căminar să verse la Cutie 3.000 leĭ pe an, suma hotărîtă din vama tabaculuĭ.

Luarea socotelilor Cutieĭ în 1815 se face de Divan, sub preşedinţa Metropolituluĭ. Caragea adaogă la venitul Cutieĭ 500 de talerĭ de la ocne peste alţĭ 500 anteriormente hotărîţĭ. Asemenea de la vămĭ se maĭ adaogă 300 talerĭ, peste o sumă identică din vechĭ stabilită. Domnitorul obligă şi Visteria să plătéscă sumele întârdiate, câte 500 talerĭ pe lună; el reguléză din noŭ taxa de la peile de epure; asemenea havaetul de la ocà de céră, de la cotul de postav de ţéră, de la stocul de sticlă, venit care se percepe prin biuroul vămilor şi prin *meemuriĭ* Epitropieĭ Obştirilor.

Incassările de la caftanurĭ merg fórte anevoe şi în aniĭ următorĭ 1816 şi 1817.

In Fevruarie 1817, constatându-se din noŭ deficit la Cutia Obştirilor se dispune revenirea la vechĭ taxe şi iraturĭ şi încă şi aceste cu óre-carĭ adăogirĭ. Se maĭ creéză şi veniturĭ nouĕ, carĭ tóte aceste se pot vedé în următorul act:

Intărire la anaforaua veliţilor boerĭ pentru veniturile Cutieĭ Obştirilor.

Iŵ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Primită fiindu-ne chibzuirea ce fac dumné-lor orînduiţiĭ boerĭ printr'acéstă anaforà, întru tóte o întărim Domnia-Mea şi hotărîm, ca întocmaĭ să se facă urmare, trecêndu-se aceste iraturĭ şi la condica Epitropieĭ Obştirilor, ca să fie sciut şi să se şi pue în lucrare de acum înainte, bez condeiul, câte talerĭ doĭ de la fieş-care carte de vătăşie de ţiganĭ domnescĭ, care acest irat poruncim, ca de la anul viitor, cu let 1818, să se încépă a se pune în lucrare şi condeiul capanlîilor să se ieà numaĭ de la ceĭ pămîntenĭ capanlîĭ, iar nu şi de la Turcĭ. — 1817 Fevruarie 16.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Mărieĭ-Tale, ce prin pitac ni s'a dat, că cercetându-se de cătrâ Măria-Ta veniturile Cutieĭ obştirilor s'aŭ vĕdut că nu sunt destoinice a întîmpinà cheltuelile ce aŭ, ci să chibzuim ce alte veniturĭ se cuvine a se adăogà ca să fie de ajuns? am făcut chibzuire şi se găsì cu cale, că unele veniturĭ ce din vechime aŭ fost orînduite Cutiilor şi nu s'aŭ urmat, să se pue acum în lucrare cu

óreşĭ-ce adaos şi să se maĭ adaoge şi altele nouĕ veniturĭ, după cum se însemnéză maĭ jos, iar hotărîrea rĕmâne la Măria-Ta.

Const. Filipescu Vel Ban, Radu Golescu Vel Vornic.

Cod. LXXV, pag. 185.

Veniturile vechĭ ale Cutieĭ

Cât erà rînduit tal.	parale	Cât să deà acum tal.	parale	
—	1	—	2	Cotul de postav de ţéră, să le deà vîndătorul.
—	1	—	2	Pelea de epure, să le deà vîndătorul.
—	5	—	15	Şocul de sticle ce vin de prin ţĕrĭ streine, să deà neguţătoriĭ ce aduce sticlele.
—	1	—	3	Ocaua de céră ce ese din ţéră, să le deà cel ce scóte céra.
300	—	600	—	Toţĭ neguţătoriĭ capanlîĭ.

Veniturile nouĕ ce se chibzuiră acum.

tal.	parale	
5	—	Să deà fieş-care rótă de borangic, să-ĭ deà stăpînul roţeĭ.
—	1	La leŭ, să deà ceĭ ce cumpĕră acareturĭ nemişcătóre cu rizapazar.
5	—	Căpitănia de frunte spătăréscă de afară, să deà căpitanul când se rînduesce, după cum daŭ şi polcovniciĭ.
2	20	Căpităniile de afară de a 2-a mână, asemenea.
2	—	De tótă cartea de vătaf de ţiganĭ domnescĭ.
5	—	Să deà pe an fieş-care preot din tótă ţéra, câţĭ se vor găsì la catagrafia dumné-lor ispravnicilor, afară din ceĭ scutiţĭ de pe la mânăstirĭ şi de pe la boerĭ şi afară din ceĭ ertaţĭ şi neputincioşĭ.

La începutul anuluĭ 1818, după luarea socotelilor Cutieĭ, se întocmesc din noŭ listele milelor, carĭ se ridică pe lună la 7.403 talerĭ. Administratorul Cutieĭ, Moscu, amintesce mereŭ prin raporturile sale către Domnitor, că nu maĭ are de unde să plătéscă adăogirĭ de mile, căcĭ Cutia iarăşĭ este în deficit. «După cercetarea socotelelor ce am făcut, ḑiceà Moscu în 1813, trec maĭ mult cheltuelile peste iraturĭ, din multă adăogire ce s'a făcut la lefĭ, cum şi alte cheltuelĭ, de care după datorie fac acéstă plecată anaforà, că nu maĭ rĕmâne loc a se adăogà alţĭ lefaşĭ». Asemenea declaraţiunĭ categorice nu împedecà pe Domnitor să scrie din noŭ luĭ Ioan Moscu că, deşì Cutia nu are stare de a maĭ adăogà lefĭ, «să economisescĭ de a se face vr'o mângâere» nouluĭ recomandat. (1)

(1) Se pot aflà în întregime actele relative la Cutia milelor în Tom. X. B., din *Ist. Rom.* de *V. A. U.*

La 28 Martie 1815 se întocmesce budgetul de veniturĭ şi cheltuelĭ al Cutieĭ milosteniilor, pe care-l dăm în notă la acest loc sub litera t. t. (1)

(1) După luminată poruncă adunându-ne la un loc şi privind la iraturile Cutieĭ milosteniei, cele ce se pot împlini prin ajutorul Inălţimiĭ Tale, cu chibzuire am şi alcătuit lefile săracilor i dohtorilor şi ale Epitropieĭ, precum într'acest catastih se cuprinde, câte cât este a se plătì fieş-căruia pe tótă luna, însă talerĭ 3.198 pentru lefile săracilor şi talerĭ 1.200 pentru dohtoriĭ şi giarahiĭ politieĭ şi talerĭ 1.670 pentru tahma Vornicieĭ Obştirilor, care catastih, iscălindu-se de noĭ, se va întărì şi cu luminată pecetea Măriеĭ-Tale, ca după acelea să urmeze şi Vornicia întocmaĭ.—1815 Ianuarie 1.
Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu, Mihalache Manu Vel Vornic.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Intru tóte cele-lalte primită fiindu-ne anaforaua acésta a dumné-lor orînduiţilor boerĭ, o întărim Domnia-Mea şi hotărîm, ca întocmaĭ să se urmeze, după care şi poruncim dumi-tale Vel Logofete de Ţéră-de-sus, să îngrijescĭ a se împlinì atât rĕmăşiţurile Cutieĭ după la ceĭ ce sunt datorĭ, cât şi aceĭ talerĭ 3.360 de la sf. Mitropolie din sfertul sf. Dimitrie al anuluĭ trecut prin orînduit zapciŭ céuş de aproḑĭ, cum şi dumi-tale Vel Vistiere, poruncim să se plătéscă la Cutia milosteniilor aceĭ câte talerĭ 500 pe lună până la sfîrşitul trecutuluĭ Martie şi până a se face împlinire remăşiţurilor, ca să nu rĕmâe săraciĭ lefaşĭ lipsiţĭ de acéstă mângâere a lefilor, maĭ vîrtos acum că sosesc aceste ḑile ale Sfinteĭ Învierĭ; poruncim dumi-tale Vel Vornice al Obştirilor, ca pe lângă talerĭ 3.360 ce aŭ a se rĕspunde acum de la sf. Mitropolie, să se împrumute Vornicia şi cu talerĭ 10.000 spre împlinirea şi rĕspunderea lefilor până la sfîrşitul trecutuluĭ Martie, precum şi doftorilor şi gearahilor să li se facă cunoscută datoria ce aŭ de acum înainte de a merge fără de plată la orĭ-ce bolnav sărac de aicĭ din politie, la care să aibă Vornicia căḑuta privighere, ca pentru cel neurmător să facă Domnieĭ-Mele arĕtare, spre a se lipsì de léfa sa acel doftor saŭ gearah, iar acele patru condee din iraturile ce se pomenesc în maĭ jos arĕtatul al 5-lea pont, are a rĕmâné tot la aceeaşi orînduélă ce aŭ fost până acum, precum şi pentru iratul de la Căminărie al Cutieĭ are a se face urmare întocmaĭ după hotărîrea şi porunca Domnieĭ-Mele, ce s'a dat la anaforaua dumné-lor de la cincĭ ale aceştiĭ lunĭ. — 1815 Aprilie 7

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXIV, pag. 96.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată poruncă adunându-ne la un loc, maĭ întâiŭ am cercetat iraturile Cutieĭ milostenieĭ câte sunt bune şi se pot strînge, după care sumă am întocmit numaĭ pe acest an şi catastih de darea lefilor săracilor cu doftoriĭ i logofeţiĭ Vornicieĭ Obştirilor, adunându-se în sumă de talerĭ 6.068 a se plătì pe tótă luna, iar la anul se va aşterne iarăşĭ de isnóvă catastih prin orînduiţiĭ de către Măria-Ta boerĭ, punênd o dréptă analoghie după suma iraturilor ce se vor agonisì, dar şi prin luminată poruncă să se pue în lucrare cele de maĭ jos arĕtate, pentru ca să se pótă păzì darea lefilor pe tótă luna nestrămutat, însă:

1). Afară din întocmirea catastihuluĭ ce acum s'a chibzuit, cu nicĭ un chip să nu se maĭ orînduéscă alţĭ lefaşĭ, saŭ vre-un prostichiŭ cuĭ-vaşĭ până la împlinirea anuluĭ.

De la cutiĭ se daŭ pensiunĭ diverse. Așà sunt și pensiunile pentru

2). Tóte rĕmășițurile ce sunt rînduite a se împlinì prin céuș de aproḑĭ, cum și aceĭ po talerĭ 500 pe lună de la Visterie, atât cât va fi rĕmășiță, cât și în urmarea de acum înainte, să binevoescĭ Măria-Ta a poruncì straşnic, ca să se plătéscă negreșit la Cutia milosteniei.

3). Doftoriĭ i gerahiĭ ce s'aŭ așezat cu léfă de la Epitropie să se îndatoreze toțĭ a merge fără pregetare la orĭ-ce bolnavĭ săracĭ de aicĭ din politie, fără cea maĭ puțină plată, priveghiând Epitropia și îndemnându-ĭ cu urmarea datorieĭ lor, iar când nu vor alergà la săracĭ, atuncĭ să se arĕte la stăpînire nesupunerea lor, ca să se învinovățéscă.

4). Tóte iraturile Cutieĭ milostenieĭ, câte se cuvin a se vinde pe fieș-care an, să nu fie volnică Cutia saŭ orĭ-cine a le vinde de sineșĭ, ci să se strige la cochivechĭ în Divan, și cine va da maĭ mult, acela să le ieà pentru maĭ mult folos al săracilor.

5). Pentru aceĭ câte șése banĭ de pelea de epure ce ese din țéră i șése banĭ cotul de *postav ce se lucréză aicĭ în țéră* și s'a hotărît a se împlinì de la vînḑĕtorĭ prin meemuriĭ Epitropieĭ i po câte 9 banĭ de oca de céră ce ese din țéră și 45 banĭ de tot șocul de sticle ce vine din țéră strĕină și s'aŭ dat în credință asupra vameșilor să le strîngă, aceste patru condee nu se pot împlinì într'alt chip nicĭ prin vameșĭ, nicĭ prin meemuriĭ Epitropieĭ și nicĭ că se va puté pune în lucrare cu alt mijloc decât să binevoescĭ Inălțimea Ta a adăogà la ponturĭ și contractul vămilor de la anul viitor înainte, cu adăogire de preț la strigare și se va luà pe séma Cămăriĭ și cât preț se va socotì de către Înălțimea Ta că póte să prinḑă aceste patru condee într'un an, și să se orînduéscă a se da de la gazdia vămilor pe fieș-care lună și cu rĕvașul Epitropieĭ să se scaḑă din câștiurile Cămăriĭ Domnescĭ.

6). De acum înainte să nu se maĭ împărțéscă lefĭ săracilor prin orĭ-ce alte deosebite mânĭ, nicĭ de către Sf. Mitropolie, precum obicĭnuià de oprià din baniĭ sfertuluĭ și împărțià la osebițĭ lefașĭ, nicĭ de către mumbașiriĭ ce se orînduesc cu împlinirea iraturilor să nu se împrăștie de către nimenĭ baniĭ, ci tótă suma iraturilor să se adune la Epitropie și chiar de la Epitropie să se împărțéscă în lefĭ, după îndreptarea catastihuluĭ ce s'a făcut, iar talerĭ 3.360 ce a poprit Sf. Mitropolie din sfertul Sf. Dimitrie ot let 1814, cu pricinuire ca să-ĭ împărțéscă pe anul viitor la vre-o câțĭ-và lefașĭ, cu luminată poruncă să se împlinéscă suma acésta la Epitropie, căcĭ uniĭ dintr'aceĭ lefașĭ cât s'aŭ cuvenit s'aŭ așternut în catastihul Epitropieĭ și de la Epitropie este ca să-șĭ céră și léfa lor.

7). Iraturile Epitropieĭ ce prin alegere cu întărire gospod, precum a rĕmas lămurită, cu nicĭ un chip de pricinuire să nu se maĭ împuțineze, precum s'a scăḑut în anul trecut, ci să fie temeĭnice ca să se pótă întîmpinà darea lefilor după catastih, maĭ vîrtos încă din cât se va puté să se maĭ adaoge și alte iraturĭ din ceeace se va socotì nevătămătóre.

8). Pentru aceĭ câte talerĭ 250 pe lună ce prin luminată poruncă încă de la trecutul Septemvrie este să-ĭ rĕspunḑă la Epitropie dumné-luĭ Vel Căminarul din iratul Căminărieĭ, drept vama tabaculuĭ ce a fost irat al milostenieĭ și drept tóte prisósele ce i s'aŭ maĭ adăogat, cu strașnică luminată poruncă, să se îndatoreze ca să-ĭ rĕspunḑă la Epitropie, atât rĕmășița de la Septemvrie până acum, cât și de acum înainte pe anul curgĕtor.

9). Cu tóte că doftorul Stavrache Moscu s'a așezat po câte talerĭ 150 pe lună,

servicii aduse ţĕriĭ. Intre aceste menţionăm ale câtor-và doctorĭ saŭ vĕduvelor lor. Se maĭ daŭ şi la cocóne vĕduve, de multe orĭ la cele

dar din suma acésta ce i se făceà pe un an, dintr'înşiĭ 1.400 este a-ĭ fi drept despăgubire ce are să-ĭ ieà rĕmăşiţă de léfă pe anul trecut pe şépte lunĭ, iar talerĭ 2.400 sunt a se da luĭ Ion Mesiţ drept óreşĭ-care mângâere şi despăgubire din ceea-ce are să ieà léfă din anul trecut, şi cu chipul acesta să se urmeze lefile doftorilor până la încheerea anuluĭ; după acestea arĕtăm Înălţimiĭ Tale, că ne-ajungêndu-se, iraturile, s'aŭ scos din catastih şi unele cocóne ce aveaŭ léfă de la Cutia milosteniei pentru care rĕmâne la Înălţimea Ta, ca să se hotărască de unde să li se deà ceea-ce se va socotì spre mângâerea stăriĭ dumné-lor, căcĭ noĭ mijloc nu am avut a le lăsà numaĭ cu numele scris în catastih fără a avé Epitropia mijloc de unde să le rĕspundă lefile; asemenea ḑicem, că de nu se va pune în lucrare urmarea ponturilor ce arĕtăm cu a se înlesnì de către Înălţimea Ta cu orĭ-ce mijlóce împlinirea rĕmăşiţelor de la Visterie i de la ceĭ-ce sunt arĕtaţĭ, atuncĭ saŭ remâne catastihul lefilor jos, orí va avé Epitropia slobodenie de a se împrumutà cu sumă de banĭ în dobîndă până la talerĭ 10.000 pentru rĕspunderea lefilor acum măcar pe treĭ lunĭ de ḑile până la sfîrşitul luĭ Martie, ca să aibă săraciĭ mângâere la Sfintele Pascí, şi cum va fi bună hotărîrea Înălţimiĭ Tale.

Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu Vel Vornic, Mihalache Manu Vel Dvornic.—1815 Martie 28.

Pe lună po talerĭ. — *Dohtoriĭ politieĭ i gearahiĭ.*

200 Costandinache Caracaş.
200 Silivestru.
200 Constantin Darvari.
150 Stavrache Moscu.
150 Constantin Filitis.
100 Ioan Pascal.
100 Ioan Mesiţ. } gearahĭ aĭ politieĭ.
100 Viler }
1.200.

Léfa dumné-luĭ Vel Vorniculuĭ cu II epitropĭ, împreună cu logofeţiĭ Epitropieĭ.

100 Dumné-luĭ Vel Vornicul al obştirilor.
40 Costache Rasti biv III Vistier.
40 Zamfirache III postelnic.
40 Luca Logofĕtul.
1.120
40 Gheorghe Logofĕt.
40 Ianache Logofĕt.
40 Ioniţă Căpitanul.
40 Costache Polcovnicul.
40 Gheorghe Polcovnicul.
130 Sameşul Epitropieĭ.
100 Condicarul Epitropieĭ.
40 Cheltuéla zărăfieĭ.
1.670.

tinere şi frumóse, după stăruinţa luĭ Beizadeà Costache: desfrînare cu economia propriilor banĭ. In 1815 Aprilie 5 este un noŭ budget al milelor şi pensiunilor în cuprinderea ce se vede în notă. (1)

---

(1) *Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Primită fiind Domnieĭ-Mele acéstă cumpĕnire şi întocmire a lefilor ce s'aŭ făcut de către dumné-lor orînduiţiĭ boerĭ printr'acest catastih (în care se adună léfă pe tótă luna talerĭ 3.193 a săracilor lefaşĭ, talerĭ 1 200 a dohtorilor şi a giarahilor şi talerĭ 1670 a tagmeĭ Vornicieĭ obştirilor), o întărim Domnia-Mea şi poruncim dumitale Vel Vornice al Obştirilor, ca întocmaĭ să urmezĭ darea acestor lefĭ de la ḑi'ntâiŭ a trecutuluĭ Ianuarie până la sfîrşitul acestuĭ următor an. — 1825 Aprilie 5.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXXIV, fila 88.

Indreptarea lefilor Cuticĭ milostenieĭ.

Pe lună po talerĭ.	
30	Măriόra sîn Maria Botezata ot sf. Sava.
15	Maria luĭ Ianache Postelnicelul ot Udricanĭ.
50	Măriόra luĭ Ciuchiĭ.
50	Ilinca Stolnicésa sîn Clucerul Spiridonache.
100	Hătmănésa Cozonica.
40	Elena şi Marghióla condicărésa.
20	Nicolae Logofĕtul.
15	Maria III Logofetésa.
40	Pitărésa Bălaşa Scăsăgióia.
20	Chiriachì vĕduva luĭ Hagi Gheorghie vnuc Lofciu ot Stelea.
30	Treĭ nepóte ale Ecaterineĭ Alexenceĭ ot Udricanĭ.
45	Treĭ fete ale luĭ Nicolae Varsama.
20	Ióna Postelnicésa ot Popa Dârvaşu.
10	Maria Sofragióica.
7	Dima Sacatu.
10	Luxandra sîn Clucerul Rasti.
5	Casandra vĕduva ot Creţulescu.
40	Stanca Stolnicésa Pălădóica ot Tîrgovişte,
20	Bălaşa Armăşóia Nicătóe ot Udricanĭ.
30	Zoiţa Slugerésa a luĭ Ianache Giurgiache ot Batişte.
25	Bita doftoróia vnuc Matraca ot Tîrgovişte.
50	Smaranda Toplicénca.
30	Safta vămăşóia } sîn Stolnicul Dumitrache Papazoglu.
20	Maria brat ego }
20	Sultana ipac brat ego }
20	Elena ipac brat ego }
20	Caliţa vĕduva a rĕposatuluĭ Pitar Drăgoiŭ.
15	Ecaterina vĕduva a rĕposatuluĭ Anesti.

Intre ceĭ miluițĭ aflaiŭ o Hătmănésă, o Vornicésă, o Clucerésă Oteteleșanu, o Hiotu, o Știrbeĭ, vĕduve de boerĭ de tótă trépta.

Pe lună po talerĭ.

15 Maria vĕduva luĭ Ianache Céușul ot Bisericanĭ.
30 Gheorge biv Vornic de harem ot Spirea.
15 Elena vĕduva a luĭ Ștefan împușcat de Turcĭ, cu 4 copiĭ, ot Boteanu.
10 Maria vĕduva a luĭ Ianache Logofétul ot Prundul.
5 Iana preotésa vĕduva ot biserica Dómneĭ.
5 Vărvara Grămăticésa ot Sf. Spiridon noŭ.
10 Anastasia vĕduva ot mahalaua Dudescului.
5 Stanca vĕduvă bătrînă.
70 Zoița vĕduva Cioranca Pitărésa.
30 Păhărnicésa Smaranda Privalóia.
50 Catinca vĕduva sora Vorniculuĭ Samurcaș.
20 Mărióra vĕduva Bulegióia.
6 Petre Postelnicelul sacat, ot Spirea.
20 Zoița vĕduva Logofétuluĭ Salomon, ot Buteanu.
10 Calița vĕduva ot Radu-Vodă.
10 Catinca vĕduva sora vameșuluĭ Niță ot Radu-Vodă.
50 Elena Sĕrdărésa vĕduva luĭ Mănăilă.
50 Anastasia vĕduva Vistieruluĭ Iamandache Mehtupciu.
10 Anița vĕduva Ciupénca.
20 Catinca vĕduva Ciupénca.
20 Zoița vĕduva Ciupénca.
10 Elena vĕduva luĭ Mihalache Ciorci-bașa.
10 Ecaterina vĕduva Postelnicésa Tomulésa, ot Radu-Vodă.
5 Paraschiva preotésa vĕduva ot biserica Dintr'o-ḑi.
5 Zoița vĕduva ot Sf. Spiridon-noŭ.
5 Anastase Sticlarul sacat de ochì, ot Sf. Nicolae din Șelarĭ.
10 Smaranda vĕduva Cămărășóia, ot Arhimandritul.
15 Sultana vĕduva sìn Maria Postelnicésa Vlădésca.
10 Gheorghe Cavarnalăŭ sacat ot Tîrgul-de-afară.
15 Maria vĕduva a Logofĕtuluĭ Nicolae tipograful ot Sf. Vinerĭ.
25 Bălașa vĕduva Drăgănésca ot podul Mogoșóeĭ, biserica Albă.
20 Doué fete sărace Zoița și Vasilica sìn Popa Négul, ot Colțea.
15 Maria vĕduva Lucăĭ, ot Dómna Bălașa.
10 Ecaterina vĕduva a Polcovniculuĭ Paladi, ot Sf. Gheorghe-vechiŭ.
20 Maria vĕduva Pardali, ot Pitar-Moș.
10 Maria Diculésca ot Dudescu.
15 Smaranda vĕduva Căpitănésa a Căpitanuluĭ Ene, ot Popa-Rusu.
5 Ștefan Postelnicul Cortescu, ot Arhimandritul.
5 Rada vĕduva luĭ Petre Sîrbu, ot Radu-Vodă.
40 Iorgache Beceru ot Têrgoviște.
30 Anastase Florea ot Colțea.
20 Arghira fata, nepóta luĭ Clucerul Burche, ot Negustorĭ.
25 Marióra sìn Medelnicerul Mateiŭ Greceanu, ot Arhimandritul.

Puţinĭ sunt pensionariĭ pentru serviciĭ aduse Statuluĭ şi încă şi maĭ

Pe lună po taleri.

10 Elena vĕduva luĭ Dobrotanu.
5 Tudora preotésa vĕduva, ot biserica Dintr'o-ḑi.
10 Maria vĕduva III Logofĕt Constantin, ot Radu-Vodă.
10 Tănase Odabaşa orbul, ot Spirea.
10 Sanda vĕduva botezata din papistaşĭ, ot Dobrotésa.
20 Zoiţa şi Smaranda sîn Mateiŭ Poenaru, ot biserica Nemţilor.
20 Sultana Sĕrdărésa vĕduva luĭ Zamfiroglu, ot Sfinţĭ.
15 Ecaterina Şĕtrărésa vĕduva luĭ Săndulache, ot Negustorĭ.
20 Zoiţa vĕduva Sĕrdărésa Agapi.
5 Aniţa Postelnicésa ot Colţea.
5 Ecaterina Ciubuccióia vĕduva ot Văcărescĭ.
5 Stanca Polcovnicésa vĕduva, ot Sărindar.
5 Zoiţa Botezata vĕduva ot Udricanĭ.
10 Bălaşa Căpitănésa a luĭ Nicolae Căpitanul za dorobanţĭ.
10 Maria preotésa vĕduvă cu 5 copiĭ, ot Negustorĭ.
70 Zamfira Stolnicésa Ştirbóica vĕduva.
10 Bălaşa vĕduva Cluceruluĭ Gheorghe Sfîrléză.
5 Maria Oprişănóia ot Olarĭ, ce acum s'a călugărit.
10 Ióna Stegărésa vĕduva, cumnata Pitaruluĭ Dumitrache ot Negustorí.
20 Maria Armăşóia sîn Paharnicul Sefeudache ot Gorganĭ.
10 Elena vĕduva luĭ Mihalache Cantara.
20 Elena sîn Vistierul Pascul ot Colţea.
5 Maria Armăşóia vĕduvă ot Creţulescu.
15 Ecaterina vĕduva Vistieruluĭ Constantin Extractorul.
25 Hrisantia vĕduva rĕposatuluĭ III Logofĕt Fotache, ot Sf. Vinerĭ.
5 Luxandra vĕduva a Polcovniculuĭ Augustin, ot Gorganĭ.
20 Maria Născolésca vĕduva ot Sf. Ilie.
15 Arghira Armăşóia vĕduva Mardagióica.
5 Rada vĕduva a Dimeĭ Saca-başa ot Izvor.
20 Elena Vameşóia vĕduva Vameşuluĭ Iamandi ot Batiştea.
20 Zamfira vĕduva a luĭ Pantazi Dimanciul.
20 Maria sîn Paharnicésa Tufénca.
20 Elena Şĕtrărésa Popénca, ot Sf. Ştefan.
20 Copiiĭ Smarandeĭ Sĕrdăreseĭ ot Radu-Vodă.
5 Anastasia vĕduva Gréca ot Gorganĭ.
21 Efimia Postelnicésa ot Negustorĭ.
20 Maria vĕduva a Néşculuĭ Lipiscanul, ot tam.
20 Maria vĕduva a dumné-luĭ Topcì, ot Antim.
20 Stanca Pitărésa Perieţénca vĕduva, ot Sf. Ecaterina.
50 Clucerul Iancul Glava ot Tîrgovişte.
20 Luxandra Gorunénca vĕduvă ot podul Calicilor.
10 Magdalena vĕduvă streină, ot Sf. Spiridon noŭ.
5 Şerbana vĕduva ot Sf. Ecaterina.
20 Zoiţa fata sîn Clucerul Ioniţă Botea ot Mântuléşa.

puţine nume de indivigĭ infirmĭ, neputincioşĭ. Catalogul de nume ce

Pe lună po taleri.

20 Smaranda vĕduva sin Vistierul Pashale, ot Colţea.
20 Maria vĕduva a luĭ III Logofĕt Zamfirache, ot Neguţătorĭ.
20 Luxandra sîn Polcovnicul Ilie ot podul Calicilor cu Maria Gromiticĭ ot Protopopul, po câte talerĭ 10.
10 Ecaterina vĕduva Iconomuluĭ ot tam.
5 Marióra Apostol Răducanu ot Udricanĭ.
20 Smaranda vĕduva a luĭ biv II Cămăraş, ot Gorganĭ.
10 Anastase Temelie ot Gorganĭ.
5 Maria vĕduva Botezata ot Zlătarĭ.
10 Tănase Postelnicelul săcat, ot Curtea gospod.
15 Stanca Postelnicésa ot Sf. Ilie.
50 Ecaterina Clucerésa Oteteleşanca.
40 Efrosina Hiotóia vĕduvă.
30 Elenco Meculéca Slugerésa vĕduvă.
15 Copiiĭ rĕposatuluĭ Logofĕt Gheorghe ot veliţiĭ Vornicĭ.
25 Maria Alexénca vĕduva ot Stejar.
10 Ecaterina Botezata vĕduvă ot Sf. Vinerĭ.
15 Maria Postelnicésa vĕduvă Cărpenişanca.
25 Stanca Polcovnicésa sîn Becerésa.
15 Veneţiana vĕduvă, dohtoriţa ot Dómna-Bălaşa.
30 Păhărnicésa Zoiţa Tufénca.
30 Despina vĕduva răposatuluĭ vătaf Mihalache, ot Câmpina.
10 Alexe Postelnicelul orbul, ot Stejar.
20 Zoiţa sîn Clucerul Zaguriano, ot Radu-Vodă.
20 Anastasia vĕduva a Postelniculuĭ Anton, ot Sf. Gheorghe-noŭ.
20 Safta fata sîn Clucerul Dumitrache Mora, ot Neguţătorĭ.
10 Elena vĕduva a III Logofĕt Mateiŭ Bunea ot Caimata.
10 Maria Postelnicésa vĕduvă cu doĭ copiĭ.
15 Drăgana din alte némurĭ, ot schitul Nămăesciĭ sud Muscel.
50 Schitul Basicovul ot Argeş, cu poruncă deosebită gospod.

Ceĭ din urmă aşezaţĭ după jălbĭ.

10 Zamfira vĕduva luĭ Damiianovicĭ, ot Dómna Bălaşa.
10 Mariţa Peţóia ot Neguţătorĭ.
30 Paraschiva cu mumă-sa i cu alte 3 surorĭ.
15 Zamfira sîn Vlasto ot Radul Vodă.
5 Ecaterina vĕduva ot Boteanul.
15 Ioniţă Betégul.
10 Efrosina Botezata, venită acum cu poruncă gpd,
10 Preda Polcovnicelul ot Sf. Ştefan.
5 Sanda vĕduva ológa, ot Colţea.
5 Anastasia Botezata, ot Câmpu-Lung.
10 Luxandra Voitinénca fata.
15 Maria Speténca,

publicăm în notă póte servì bine la studiul asupra societăţiĭ Bucurescene sub Caragea.

Se maĭ daŭ ajutóre de măritiş la fete sărace orĭ protegiate.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-ta biv Vel Vistier Ioane Moscu, Epistatule al Epitropieĭ Obştirilor, după pliroforia ce ne daĭ printr'acéstă anaforà, milostivire făcênd Domnia-Mea, poruncim să se deà aceştĭ talerĭ 1.000 ajutor pentru măritişul feteĭ jăluitoruluĭ. — 1813 Maiŭ 12.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Cod. LXXVI, pag. 235.

Prea Inălţate Dómne,

După luminata poruncă am cercetat şi întru adevĕr este scăpătat, cu fată în vîrstă gata spre măritiş, pentru care, spre unirea căsătorieĭ fii-seĭ, de se va găsì cu cale şi de către Înălţimea Ta, să fie ajutorat cu talerĭ 1.000 de la Cutia milostenieĭ, şi cum va fi bună hotărîrea Înălţimiĭ Tale. — 1813 Maiŭ 16.

Ioan Moscu.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-ta biv Vel Vistiere Ioane Moscu, Epistatule al Epitropieĭ Obştirilor, după pliroforia ce ne daĭ printr'acéstă anaforà, pentru sărăcia jăluitóreĭ milostivire făcênd Domnia-Mea asupra eĭ, poruncim să i se facă óreşĭ-ce ajutor de la Cutia milosteniilor pentru măritişul eĭ, după starea sa. — 1813 Maiŭ 11.

(Pecetea gpd.)

Cod. LXXVI, pag. 138.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată poruncă, am cercetat atât prin doĭ epitropĭ la faţa loculuĭ, cât şi un Constantin Flăcăul s'a arĕtat la Epitropie cu jăluitórea .... este întru adevĕr a se săvîrşì cununie şi nu i se întîmplă cele trebuincióse, aflându-se săracă, căreia după starea eĭ, fiind din cele próste, rĕmâne precum te veĭ milostivì Înălţimea Ta. — 1813 Maiŭ 5.

Ioan Moscu.

Pe lună po talerĭ.	
	Elenco Postelnicésa ot mahalaua Popeĭ Dârvaş.
10	Dumitrana Polcovnicésa nora Céuşuluĭ, ot biserica Amzeĭ.
20	Uţa Şĕtrărésa Movilóia.
10	Maria vĕduva sin Pitarul Marin, ot podul Mogoşóeĭ.
20	Elenco Drăgănésca.
25	Enache Curci-başa ot Spirea.
14	Luxandra Bărbătésca.
28	Ilinca Pitărésa sîn Pitarul Dragomir, ot podul Calicilor.

Mile de îmmormîntărĭ.

Iō Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Dumné-ta Vel Vornice al Obştirilor, fiind-că prea osfinţia Sa Episcopul Lovciu şi-a dat obştésca datorie, de aceea poruncim dumi-tale să se deà de la Cutia milostenieĭ talerĭ 200 pentru îngroparea sa. Tolco pisah gpd. — 1815 Ianuarie 14.
Cod LXXXV, fila 164.

Ajutóre odată pentru tot-deauna încă se daŭ.

Iō Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

D-ta biv Vel Vistiere Ioan Moscu al Epitropieĭ Obştirilor, milostivire făcênd Domnia-Mea asupra jăluitoruluĭ Ioan Grămăticul, poruncim să i se deà talerĭ 100 de la Cutia milosteniilor ajutor la scăpătăciunea sa. — 1813 Aprilie 9.
(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.
Cod. LXXIV, pagina 164.

Prea Înălţate Dómne,

Starea şi halul jăluitoruluĭ este întru desăvîrşită scăpătăciune, strein, neputênd intrà la vre-o chivernisélă, voesce a merge la patria sa şi nu are nicĭ un mijloc de ajutor, vrednic este a fi ajutorat acum de la Cutia milostenieĭ cu talerĭ 100 şi cum va fi bună hotărîrea Înălţimiĭ Tale. — 1813 Aprilie 21.
Ioan Moscu.

Une orĭ mila e dată sub altă formă decât cea bănéscă. Aşà în Martie 1815, Domnitorul a recunoscut unuĭ Petre Postelnicelul dreptul de a stăpînì un loc ce-l îngrădise din locul Curţiĭ Arse (1).

De asemenea Domnul miluesce cu dăruire de ţiganĭ, cu dăruire de lude, scutelnicĭ, posluşnicĭ, cu scutirĭ de servitorĭ boerescĭ. Vorniceseĭ Ecaterina Slătineanu îĭ face pensie nu maĭ puţin de 500 talerĭ pe lună de la Cassa răsurilor, pe când bună-óră soţieĭ Smarandeĭ a rĕposatuluĭ Sava Postelnicelul, care are de crescut 3 copiĭ şi de măritat 2 fete, îĭ acordă Domnitorul 20 talerĭ pe lună (2).

In multe rîndurĭ Cutia milosteniilor a fost sleită, aşà că Epitropul eĭ nu esità de a arĕtà Domnitoruluĭ, că nu este de unde să se realiseze nouele pensionărĭ şi miluirĭ. (3)

La Decemvrie 1816, Cutia nu are banĭ şi se împrumută cu 20.000 talerĭ, ca să pótă plătì lefile şi pensiunile de sĕrbătorĭ. (4)

(1) Vedĭ actele în tom. X, partea B., din *Ist. Românilor* de *V. A. U.*
(2) Ibidem.
(3) Ibidem.
(4) Vedĭ Z. Z. Z. Ibidem.

Un alt mijloc şi maĭ eficace, prin care Domnitoriĭ ajutoraŭ boerimea, erà acordarea de privilegiĭ şi monopolurĭ, între carĭ cel maĭ producĕtor de veniturĭ erà dreptul de scaun de carne. In Tomul X. B. al Istorieĭ mele aduc o destul de bogată culegere de asemenea monopolurĭ de scaune de carne. (1)

Pentru boeriĭ din slujbe eraŭ bănóse avaeturĭ, ca: căminăritul, cotăritul, mĕsuratul buţilor, săpunăritul Vorniculuĭ de harem, iciciohodăritul, etc. (2)

Boerilor Divaniţĭ de la Craiova li s'a făcut de Caragea, pe lângă léfa rînduită fie-căruia, şi un noŭ havaet: din husmetul dijmărituluĭ, vinăriciuluĭ şi oerituluĭ să ieà câte talerĭ 10 la pungă din preţul arendăriĭ celor 5 judeţe Oltene. Suma acésta să se împarţă egal între membriĭ Divanuluĭ Craiovean. (3)

Havaeturile eraŭ forma sub care Domnitoriĭ ajutaŭ pre boeriĭ *haleà.* Amintim acì câte-và carĭ tot asupra poporuluĭ apĕsaŭ:

Havaet al Căminaruluĭ. Abià sosit în ţéră în 1812, Domnitorul Caragea dă chrisov pentru iratul saŭ venitul mareluĭ Căminar de la pimniţile din Bucurescĭ, de la vinul şi rachiul din ele. Asemenea dare se impune şi cîrciumelor din Craiova (4).

Căminăritul, venit al Căminărieĭ celeĭ marĭ, se arendéză anual. Se

---

(1) Veḑĭ tom. X. B., din *Ist. Rom.* de *V. A. U.*

(2) Veḑĭ actele, ibidem.

(3) Iratul ce s'a făcut boerilor Divaniţĭ de la Craiova a luà de la vinăriciŭ i dijmărit şi oerit.

Zemli Vlahiscoie. Fiind-că dumné-lor boeriĭ Divaniţĭ de la Craiova se află slujind la Divanul Nostru de acolo pentru trebile ţĕriĭ şi ale noroduluĭ, întocmaĭ ca şi ceĭ de aicĭ, dumné-lor boeriĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele şi vre-un alt venit din dregĕtoria în care se află nu aŭ (precum ceĭ de aicĭ), fără numaĭ tótă rĕsplătirea ostenelilor dumné-lor se închee în léfa ce aŭ orînduită, în vreme ce şi dumné-lor sunt şi se socotesc mădulărĭ ale Divanuluĭ celuĭ de acolo, ca şi ceĭ de aicĭ ale Divanuluĭ dumné-lor veliţilor boerĭ, am găsit Domnia-Mea cu cuviinţă de a nu-ĭ lăsà maĭ mult întru acéstă obidă, ci hotărîm, ca de acum înainte dumné-lor boeriĭ Divaniţĭ ce se vor aflà haleà la Divanul Nostru ot Craiova, osebit de léfa ce ieaŭ, să aibă şi acest venit, adecă din huzmetul dijmărituluĭ i vinăriciuluĭ şi al oerituluĭ să ieà câte talerĭ ḑece la pungă, numaĭ însă la suma preţuluĭ vînḑăriĭ celor cincĭ judeţe ot preste Olt, care acest havaet să-l împarţă între dumné-lor de o potrivă. Drept aceea poruncim. atât dumi-tale Vel Vistiere, cât şi dumi-tale Vel Logofét de Ţéră-de-Sus, să îngrijiţĭ, ca vînḑarea acestor de maĭ sus numite treĭ huzmeturĭ să se facă la vremea sa, şi cu acest adaos de havaet ce s'a ḑis maĭ sus. I saam receh gpd. 1816 Ianuarie 15.

Cod. LXXV, fila 153 v.

(4) Veḑĭ actele în tom. X, partea B. a *Ist. Românilor* de *V. A. U.*

iea pe butea cu vin tal. 4 în cârciume saŭ în magasiĭ, iar de la rachiurĭ de ţéră, de butea mare tal. 15 şi de butea mică pe jumătate.

Spirtósele streine nu se pot importà şi nicĭ vinurile, afară de casurile când nu se face în ţéră, când atuncĭ, cu învoire specială a Domnieĭ, se póte importà. Pentru spirtósele importate se plătesce 41 talerĭ de butea mare (1).

Cotăritul, venit saŭ havaet al mareluĭ Cămăraş, încă din primul moment al sosiriĭ luĭ Caragea se arendéză (2).

Marele Cupar al Curţiĭ are havaetul măsuratuluĭ buţilor cu cotul Domnesc (3).

Une orĭ venitul cotuluĭ de măsurat vasele din anumitele oraşe s'a dat ca venit al vre-unuĭ favorit Domnesc, altul decât Cuparul cel mare.

Havaeturile veliţilor Vornicĭ de la vătaşiĭ plaiurilor eraŭ acestea:

Havaeturile în banĭ ale dumné-lor veliţilor Dvornicĭ de la Vătaşiĭ plaiurilor.

Talerĭ.		
230	Plaiul munteluĭ de sus, sud Mehedinţĭ.	
230	Vîlcanul	Gorj
270	Novaciĭ	
370	Hurezul	Vîlcea
380	Cozia	
180	Aria	Argeş
250	Loviştea	
220	Nucşóra	Muşcel
220	Dîmboviţa	
220	Ialomiţa	Dîmboviţa
180	Dîmboviţa	
2.750	la dumné-luĭ Vel Dvornicul de jos.	
150	Rîmnicul, sud Slam-Rîmnic.	
250	Slănic	Buzĕŭ
250	Pîrşcov	
370	Plaiul despre Buzĕŭ	Saac
380	Teléjen	
350	Prahova, sud Prahova.	
1.700		

Pre când boerimiĭ i s'acordă cu ghiotura avantagiĭ, scutirĭ şi onorurĭ, fórte puţine la numĕr sunt scutirile de dăjdiĭ pentru ţĕranĭ, pe motiv de sărăcie, de infirmităţĭ, de bătrîneţe. Unora, puţinĭ la numĕr, Ca-

(1) Vedĭ actele în tom. X, partea B. a *Ist. Românilor* de *V. A. U.*
(2) Ibidem.
(3) Ibidem,

ragea le-a dat şi micĭ ajutóre bănescĭ, orĭ producte în natură (1). Proseliţilor bisericiĭ încă li se acordă unele ajutóre şi beneficiĭ.

In fine, ca să nu maĭ înşirăm şi alte multe, să înregistrăm acì tot în folosul boerilor şi protejaţilor Domnescĭ o serie de scutirĭ şi acordărĭ de privilegiĭ, etc.

Prostichiŭ, adecă adaos făcut în favórea biv Vel Banuluĭ Brâncoveanu de la unele bîlciurĭ şi vămĭ, în 10 Fevruarie 1813 (2).

Lude acordate văduveĭ luĭ Dinu Călăraşul, mort în serviciul Domnieĭ.— 13 Fevruarie 1813 (3).

Mile şi privilegiĭ biv Polcovniculuĭ de Cerneţĭ, Barbu Provatul, în Martie 1813 (4).

Un lude dăruit văduveĭ unuĭ călăraş, în 12 Martie 1813 (5).

Cartea luĭ Costache Logofĕt de taină, din 14 Martie 1813, pentru scutire şi privilegiĭ (6).

Idem pentru Petrea fost iuz-başa de puşcărie. — 15 Martie 1813 (7).

Idem pentru Ioan Voinescu biv III Logofĕt, în 15 Martie 1813 (8).

Asemenea Zoiţeĭ Cantacuzino «ce este din Evgheniştĭ», în 24 Martie 1813 (9).

Scutirĭ şi privilegiĭ luĭ Gh. Puşcaşu, pentru vrednicia meşteşuguluĭ luĭ. — 1813 Martie 29 (10).

Dar de scutelnicĭ şi de ţiganĭ, etc., slujbaşuluĭ Curţiĭ biv Vel Medelnicer Chiriac. — 1813 Maiŭ. (11).

Scutirĭ şi privilegiĭ luĭ Stroe Suilgi-Başa, în 5 Maiŭ 1813. (12).

Stolniceseĭ M. Golescu dreptul de a percepe taxă de la carele ce vor trece pe 3 podurĭ pe Argeş, aprópe de Pitescĭ.—1813 Sept. 12 (13).

Scutirĭ şi privilegiĭ luĭ Gheorghe Tulum-Başa.—26 Martie 1817 (14).

(1) Vedĭ actele N. M., în tom. X, partea B, al *Ist. Românilor* de *V. A. U.*
(2) Vedĭ actul, ibidem.
(3) Ibidem.
(4) Ibidem.
(5) Ibidem.
(6) Ibidem.
(7) Ibidem.
(8) Ibidem.
(9) Ibidem.
(10) Ibidem.
(11) Ibidem.
(12) Ibidem.
(13) Ibidem.
(14) Ibidem.

Scutirĭ şi privilegiĭ acordate luĭ Stoian al II Vornic de la Vornicia a III-a.— 29 Iunie 1817 (1).

Scutirĭ şi miluirĭ luĭ Tufecci-Başa, la 15 Septemvrie 1818 (2).

O ciudată disposiţiune. Iuz-başa de harem Berendeĭ dobîndesce de la Vodă transmiterea dreptuluĭ luĭ de scutirĭ şi privilegiĭ pe numele uneĭ a treia persónă (3).

Scutire de fumărit, căminărit şi cotărit a boerinaşilor de neam din Caracal, a cîrciumelor lor (4).

Asemenea Serdăreseĭ Maria Bărcănésca, în Ianuarie 1814 (5).

Pe când boeriĭ nu plăteaŭ nicĭ o dare, ţĕranul erà îngenunchiat sub dărĭ

Pe lângă greutatea biruluĭ în el însuşĭ, el devenià şi maĭ odios prin procedimentele ce se puneaŭ la percepere şi maĭ ales prin îmmulţitele abusurĭ.

Peste birurĭ maĭ veniaŭ apoĭ şi rechisiţiunile de tot felul în banĭ şi în natură. Până şi pentru conacul Domnesc în călĕtorie eraŭ rechisiţionate satele de pasĕrĭ, unt, orz, vite şi încă şi cu bătae li se luaŭ rechisiţiunile.

Din actele anexate tom. X. B. se pot vedé asemenea fapte.

Sameşiĭ din judeţe făceaŭ marĭ abusurĭ scutind orĭ promiţĕnd a scutì de dăjdiĭ pe uniĭ locuitorĭ, ca să-ĭ trécă la némurĭ, la privilegiaţĭ, la mazîlĭ. Apoĭ pe lângă abusurile sameşilor veniaŭ şi ale boerilor ispravnicĭ şi ale maĭ marilor lor din Craiova şi Bucurescĭ. In 23 Ianuarie 1813, Domnitorul ordonă să se împlinéscă 105.791 talerĭ mâncaţĭ de Stolnicul Nenciulescu, Ioniţă Rahtivan, Logofĕtul Samurcaş, Vornicul Manolache Lahovari şi un al 3-lea Logofĕt Petrache. (6)

---

(1) Veḑĭ actul în tom. X, partea B. al *Ist. Românilor* de *V. A. U.*

(2) Ibidem.

(3) Ibidem.

(4) Ibidem.

(5) Ibidem.

(6) Porunca ce s'a dat la anaforaua ce s'a făcut dumné-lor boerii orînduiţĭ, adecă dumné-luĭ Vornicul Radu Golescu, Vel Vistierul Grigorie Brâncoveanu, Vel Logofĕtul Grigorie Ghica, dumné-luĭ Vel Logofĕtul Constantin Bălăceanu, de teorisis ce aŭ făcut de baniĭ ce se găsesc asupra Stolniculuĭ Nenciulescu i Ioniţă Rahtivanu, i Petrache biv III Logofĕt, i Logofĕtul Samurcaş, i casa rĕposatuluĭ Vornic Manolache Lahovari, talerĭ 105.791 banĭ |105, care anaforà s'a trecut în condica de poruncĭ a Divanuluĭ. — 1813 Ianuarie 23.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Poruncim Domnia-Mea dumi-tale Vel Spătare, ca după acéstă anaforà a dumné-lor

CAP. VI.
Domnul. Familia luĭ.

De la cel din urmă strat social, de la ţĕran şi ţigan mĕ urc cu privirea la vîrful piramideĭ, la Domnitor. Din punctul de vedere al acestuia, din capul loculuĭ observ, că puţină schimbare s'ar fi putut constatà în societatea română între aniĭ 1800 şi 1818. Am arĕtat aiurea (1) trista stare a societăţiĭ române din Bucurescĭ, sub ultima Domnie a luĭ A. Moruzi.

Ca să vedem cât de puţină îmbunătăţire primise acea societate la finele Domnieĭ luĭ I. Caragea, în urma grelelor ḑile ale ocupaţiuniĭ rusescĭ de la 1806 la 1812, n'am avé decât să amintim tabloul ce face Wilkinson despre dînsa. (2)

Să cercetăm însă acum documentat, care este aspectul societăţiĭ privite lângă tronul ţĕriĭ.

Domnitorul Ioan Caragea erà, neîndoios, om cult şi deştept. Din cele aduse despre el până acì s'a putut vedé acésta, dar şi că erà lacom după avere şi cum, ca să şĭ-o îmmulţéscă, nu se dedeà în lăturĭ de la orĭ-ce faptă duşmănósă ţĕriĭ şi diverselor eĭ trepte.

Cu asemenea ideal domnind Caragea, vĕḑurăm, adună în o scurtă domnie marĭ capitalurĭ, ce le depune, prudent şi învĕţat din păţania altor Domnĭ predecesorĭ, la băncĭ streine, asigurându-şĭ ast-fel, după fuga din ţéră, traiŭ bun şi îndestulat.

Asemenea averĭ le îmmulţì şi cu metoda de a dăruì pe Dómna sa şi pe toţĭ aĭ eĭ cu moşiĭ, ţiganĭ, privilegiĭ şi tot felul de liuḑĭ şi de scutelnicĭ.

Numeróse chrisóve dă *generosul* Domn Caragea soţieĭ sale, constituindu-ĭ privilegiĭ productive din tîrgurĭ, bîlciurĭ, vămĭ de pe la aceste bîlciurĭ, etc.

Totuşĭ numaĭ cu venitul de la asemenea dărĭ şi privilegiĭ nu se explică îmmulţirea moşiilor cumpĕrate de Caragea pe numele Dómneĭ

---

orînduiţilor boerĭ să împlinescĭ suma de talerĭ 105.791 banĭ 105 de la obrazele asupra cărora se vĕd arĕtaţĭ în dos prin condee anume, iar de vor ḑice că aŭ vre-un sinet saŭ vre-un cuvînt spre apĕrarea lor, să-şĭ facă apelaţie către Domnia-Mea. 1813 Ianuarie 27.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofĕt.

Veḑĭ şi actele sub aaa. din Tom X. B

(1) Veḑĭ volumul din *Ist. Românilor* de *V. A. U.*

(2) Veḑĭ «Tableau Historique de la Moldavie et de la Valachie» de Wilkinson, trad. de M. Paris 1821.

şi a fiicelor şi fiilor luĭ. Maĭ află Domnitorul mijloc de a adunà banĭ şi cu repeţite aşezărĭ de birurĭ şi sporirea lor.

Vadă-se în anexe numeróse de asemenea chrisóve dăruite la aĭ sĕĭ. Acì vom cità cu deosebire pe cele următóre:

a). Chrisovul pentru moşia Domnesciĭ, ḑisă şi Ciorogîrla. Acì până astăḑĭ se vĕd rĕmăşiţe din splendida Curte Domnéscă a familieĭ Caragea.

b). Chrisovul dat tot Dómneĭ Elena Caragea pentru dreptul de a se face 4 bîlciurĭ la Domnescĭ pe tot anul.

c). Asemenea alt chrisov din 1 Decemvrie 1816, pentru moşiile Domnescĭ, Cojescĭ şi Prisăceniĭ.

d). Chrisovul de dăruire a uneĭ ţigăncĭ pe numele Domniţeĭ Ralu.

e). Chrisóvele Domniţeĭ Ralu pe moşia Conţescĭ şi a unuĭ loc de cişmeà.

f). Idem ale Domniţeĭ Smaragda pe moşia Braḑiĭ şi pentru 50 liuḑĭ.

g). Idem ale aceleaşĭ Domniţe, ca să facă tîrg şi bîlciurĭ la Braḑĭ.

h). Idem ale Domniţeĭ Ruxandra pe moşiile Putineĭ şi Segarcea.

i). Idem ale luĭ Beizadeà Constantin Caragea, proprietarul prin căsătorie al Ploescilor, ca să facă acolo tîrg la 23 Aprilie şi să ieà vama în profitul sĕŭ. (1)

Beizadelele Constantin şi Gheorghe, dar maĭ ales Constantin nu rĕmân în urma tatăluĭ lor Caragea, nicĭ în lăcomie de averĭ, nicĭ în jăfuirea ţĕriĭ; îl întrece însă în purtare desfrînată.

Beizadeà Costache, luând în însoţire pe cunoscuta Domniţă Raluca Moruzi, capĕtă în fóea de zestre oraşul Ploescĭ, ca moşie. Ioan Caragea dă fiuluĭ sĕŭ un noŭ chrisov de robire a acestuĭ oraş, la 20 Decemvrie 1813, sub cuvînt că el, Vodă, n'a aflat nicĭ un chrisov anulând acel har domnesc, făcut anterioramente în favórea familieĭ Moruzi. La 26 Martie 1814, Caragea ordonă Ispravnicilor de Prahova să aibă a fi următorĭ întocmaĭ după acel chrisov. (2)

---

(1) Veḑĭ aceste chrisóve în tom. X. B. al *Ist. Românilor* de *V. A. U.*

(2) *Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.*

Dumné-vóstră Ispravnicilor din sud Prahova sănătate. Sciut vĕ este înşi-vĕ, cum şi altora mulţĭ, că moşia Ploesciĭ, împreună cu oraşul, este hărăzită rĕposatuluĭ Banuluĭ Ianache Mornz şi întărit acest har prin hrisóve Domnescĭ de către ceĭ din naintea nóstră fraţĭ luminaţĭ Domnĭ, carĭ tóte acele hrisóve vĕḑêndu-le şi Domnia-Mea următóre unul altuia, şi vre-un alt hrisov din urma acestora nevĕḑêndu-se aneresitor saŭ împotrivitor, am bine-voit de le-am întărit şi înşi-ne, prin Domnescul

Evident că orăşenii din Ploescĭ protestă din noŭ contra robieĭ lor şi a oraşuluĭ. Ispravniciĭ nu cutéză a-ĭ supune prin violente mĕsurĭ la clacă, etc. Atuncĭ Vodă Caragea le adresă acest noŭ pitac:

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Dumné-vóstră Ispravnicilor din sud Prahova sănătate. Cu mirare am aflat Domnia-Mea, cum că nicĭ până acum nu s'a pus încă în lucrare porunca Domnieĭ-Mele, ce vi s'a trimis pentru pricina oraşuluĭ Ploescĭ şi Luminăţia Sa Beizadeà Costache Caragea se păgubesce de dreptul venit ce i se cuvine a avé de la acéstă moşie a Luminăţieĭ Sale de zestre după atâtea hrisóve domnescĭ, ce are, carĭ s'aŭ înnoit şi de Domnia-Mea. Ci dar iată vĕ poruncim, ca pe de o parte să puneţĭ în lucrare porunca ce vi s'a trimis, iar pe de altă parte îndată să ne însciinţaţĭ, care este pricina de nu s'a săvîrşit până acum? şi de sunt vre-o uniĭ din orăşenĭ nesupuşĭ şi aţîţătorĭ şi celor-lalţĭ cine sunt aceia pe anume? ca să-şĭ ieà căḑuta pepépsă uniĭ ca aceia, şi fiţĭ sănătoşĭ. — 1814 Aprilie 15.

Cod. LXXIV, fila 115 v.

Neguţătoriĭ din Ploescĭ iritaţĭ de nedreptele pretenţiĭ ale luĭ Beizadeà Costache Caragea, sprijinit de Ispravnicĭ, închid, în Aprilie 1814, tot tîrgul. Ispravniciĭ raportéză fapta luĭ Vodă, şi el adreséză tîrgoveţilor următorul pitac:

Zemli Vlahiscoie. Voue tuturor neguţătorilor i neguţătoraşilor de tótă bresla ce sunteţĭ locuitorĭ aicĭ în oraşul Ploescilor, ne-am însciinţat Domnia-Mea, că într'aceste ḑile abătându-vĕ cu totul din calea supuneriĭ, care sunteţĭ datorĭ a avé către stăpînire, aţĭ îndrăsnit cu o mare obrăznicie a vĕ închide toţi prăvăliile, nesocotindu-vĕ la cât de mare turburare póte să ne aducă, precum ne-a şi adus, după tot cuvîntul drept asupră-vĕ acéstă a vóstră obraznică şi netrebnică urmare, care nu închipuesce altă ce-vaşĭ decât nebăgare de sémă şi împotrivire către stăpînire, făr' de a socotì la cât de mare şi straşnică pedépsă vĕ osîndesc pentru acésta politicescile pravilĭ şi nu veţĭ puté fi îndreptaţĭ numaĭ cu o próstă pricinuire ce aţĭ cuvîntat, că aveţĭ a venì să vĕ înfăţişaţĭ la Divanul Domnieĭ-Mele, pentru prigonirea ce aveţi cu Luminăţia Sa Beizadeà Costache Caragea, în vreme ce Domnescul Nostru Divan apururea este deschis şi pentru căcĭ aveţĭ de gând a venì să cereţĭ judecată nu urmà să faceţĭ acest fel de pornire, a căreia pornirĭ de am fi fost încredinţaţĭ că cu toţiĭ sunteţĭ pricinuitorĭ, cu hotărîre vi se cuvenià tuturor căḑuta pedépsă, dar fiind-că

Nostru hrisov, ce l-am dat Luminăţieĭ Sale Beizadeà Costache Caragea, ginerele numituluĭ rĕposat boer, la carele aŭ coborît prin zestre acéstă moşie. Drept aceea, vĕ poruncim Domnia-Mea, ca să o faceţĭ acésta cunoscută către toţĭ orăşeniĭ Ploescenĭ, de a fi următorĭ la rĕspunderea drepturilor moşieĭ către Luminăţia Sa numitul Beizadeà, cum şi Luminăţia Sa a-şĭ dobîndì veniturile moşieĭ întru tóte întocmaĭ după cuprinderea hrisovuluĭ, după care iată vi se trimite şi copie spre a o cetì în auḑul tuturor, dintre carĭ de se va arĕtă vre-unul neurmător, pentru unul ca acela să însciinţaţĭ Domnieĭ-Mele, şi fiţĭ sănătoşĭ. — 1814 Martie 26.

Cod. LXXIV, fila 112.

ne-am însciinţat că începĕtorii acesteĭ netrebniciĭ şi aţîţătoriĭ tuturor celor-lalţĭ sunt treĭ dintre voĭ, adecă un Mihalache Bărbieru i Vasile Bidiviu şi David Măcelaru, iată că-ĭ şi osîndim pe aceştia la pedépsa ce li se cuvine spre a lor înţelepţire şi spre pilda altora, iar vouĕ tuturor celor-lalţĭ vĕ poruncim straşnic, ca numaĭ decât negreşit să deschideţĭ toţĭ prăvăliile făr' de a zăbovì măcar un minut, căcĭ cel împotrivitor şi nesupus se va osîndì negreşit la asemenea pedépsă. I saam receh gpd. — 1814 Aprilie 20.

Cod. LXXI, fila 117 v.

Pre ceĭ treĭ neguţătorĭ, acusaţĭ de capĭ aĭ mişcăriĭ, Caragea îĭ pedepsesce, fără nicĭ o prealabilă judecată, nicĭ maĭ puţin decât cu grópa ocneĭ:

Milostiŭ Bojiŭ Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod.

Fiind-că Mihalache Bărbieru i un Vasile Bidiviu şi David Măcelaru ot oraşul Ploescĭ s'aŭ arĕtat aţîţătorĭ şi turburătorĭ celor-lalţĭ orăşanĭ de acolo, în cât ĭ-aŭ îndemnat pe toţĭ de şĭ-aŭ închis şi prăvăliile, urmare cu totul închipuitóre de nesupunere şi nebăgare de sémă către stăpînire, de aceea spre a lor înţelepţire şi spre pilda altora ce se vor asemănà lor, îĭ osîndim Domnia-Mea, după tot cuvîntul drept, la pedépsa ocneĭ, şi volnicim pe ici-ciohodar Dumitrache Capri, ajutor dumné-lor ispravnicilor judeţuluĭ, ridicând de acolo pe aceĭ treĭ maĭ sus arĕtaţĭ, să-ĭ ducă la ocna Telegiĭ, pe care şi poruncim slugilor Domnieĭ-Mele, cămăraşilor de acolo, să-ĭ băgaţĭ înăuntru în ocnă, de unde să nu fie slobodĭ a eşì fără de al doilea poruncă a Domnieĭ-Mele. I saam receh gpd. — 1814 Aprilie 26.

Cod. LXXVI, fila 118.

Pe uniĭ la grópa ocneĭ, iar altora le dete iama Ispravniciĭ marfa din magasin, sub orĭ-ce pretext. S'a întîmplat însă că unul din neguţătoriĭ aceia loviţĭ erà sudit rusesc. La reclamaţiunea luĭ, Consulul cerù despăgubirĭ. Atuncĭ Vodă fu silit a da următorul pitac:

Zemli Vlahiscoie. Fiind-că pe de o parte aŭ însciinţat Domnieĭ-Mele ispravniciĭ din sud. Prahova pentru băcaniĭ şi alţĭ neguţătorĭ din oraşul Ploescilor, ce vînd lucrurĭ de ale mâncăriĭ, că le vînd cu un preţ fórte scump, în cât locuitoriĭ pătimesc lipsă de cele trebuincióse ale hraneĭ, nedându-le mâna celor maĭ mulţĭ din eĭ a le cumpĕrà şi cum că de aŭ şi cercat ispravniciĭ ca să deà nizam, atât pentru lucrurile mâncăriĭ cât şi pentru lumînărĭ, dar mijloc n'a stătut a da acest nizam, din pricină că ceĭ maĭ mulţĭ dintr'aceĭ locuitorĭ se numesc pe sine-le de sudeţĭ, iar pe de altă parte a dat jalbă Domnieĭ-Mele un Atanasie Teohari lumînărar, ce se arată pe sine de sudit al Rosieĭ, plângêndu-se că, la opt ale aceştiĭ lunĭ, eşind prin tîrgul oraşuluĭ Ploescilor paharnicul Constantin Grădişteanu, unul din ispravnicĭ, şi trecênd pe la prăvălia luì, făr' de a se scì întru nimic vinovat s'a pomenit că ĭ-a dat iagma la 200 ocà céră galbenă, la 250 ocà lumînărĭ de seŭ, la 20 ocà săpun, şi la 20 ocà tort, iată printr'acéstă Domnésca Nóstră volnicie orînduim pe .... căruia şi poruncim, că luând de aicĭ din condica Divanuluĭ copie adeverită de dumnê-luĭ Vel Logofĕtul după nartul din anul trecut, să mérgă la Ploescĭ din sud Pra-

hova, unde să facă scumpă cercetare de urma aceĭ neguțătorĭ la vîn̦darea lucrurilor după acel nart, după care s'a fost trimis încă din anul trecut şi la acel județ copie întărită cu Domnésca Nóstră pecete, orĭ s'a abătut din prețul aceluĭ nart şi cu cât preț vindeà maĭ mult pentru fieş-care lucru şi cu cât vînd acum? aşijderea să cercetcze şi jalba numituluĭ Atanasie Teohari, cum a fost curgerea pricinii? ce vină a avut şi că i s'a dat cu adevĕrat iagma mărfiĭ sale din prăvălie? ce marfă anume a fost? şi de câtă sumă a fost felurimea fieş-căreia mărfĭ? şi dreptul adevĕr pentru tóte câte s'aŭ d̦is maĭ sus să înșciințeze Domnieĭ-Mele, aşteptând acolo al doilea poruncă de urmare. I saam receh gpd. — 1814 Aprilie 14.

Cod. LXXIV, fila 115.

Beizadeà Costache Caragea nu revoltă numaĭ Ploescii prin jăfuirĭ, ci şi mahalalele Bucurescilor se îngrozise de chiolhanurile şi desfrînările luĭ. Macmichael, călĕtorul englez, l-a vĕd̦ut intrând în balurĭ, fără sfiélă de mama şi de surorile luĭ, avênd la braț pe amanta sa, «o frumósă dómnă română, care de curînd abandonase pre soțul eĭ şi şése copiĭ». Macmichael, ca să arĕte cum întréga societate erà demoralisată, adauge a spune, că fapta luĭ Beizadeà nu i s'a părut să fi isbit pe cine-và ca ce-và necuviincios.

Purtarea luĭ Beizadeà Costache nu o maĭ putù suferì soția sa Domnița Ralu, născută Moruzzi: ea se divorță de dînsul. Beizadeà Costache cu purtarea sa destrăbălată contractéză datoriĭ. Numaĭ sudițiĭ pot a-şĭ scóte baniĭ de la membriĭ familieĭ domnitóre.

Aşà, silit e Vodă să deà ordine de secuestrare şi de împlinire a sumelor datorite de Beizade Costache luĭ Ioan Băltărețul.

Hrisovul Luminățieĭ Sale Beizdade Costache Caragea.

Luminăția Sa Beizdadeà Costache Caragea, făcênd cerere şi rugăciune ca să întărim şi Domnia Nóstră Domnescile hrisóve ce are pentru moşia Ploescii cu oraşul de acolo, carĭ iĭ sunt date zestre de casa rĕposatuluĭ boer Banul Ianache Moruz, socrul Luminățieĭ Sale, am cerut să ni se arĕte acele hrisóve, ca să le teorisim şi să vedem şi înşi-ne Domnia-Mea cuprinderea lor şi vĕd̦uĭ maĭ întâiŭ un hrisov al rĕposatuluĭ Domn Alexandru Vodă Ipsilant, scris în lét 1775, cu cuprindere, că rĕposatul Banul Moruz, aflându-se slăvit şi rudenie a Domnieĭ-Sale şi căsătorit într'acéstă țéră, fără avut de moşiĭ şi viĭ, acareturĭ cu carĭ se pot ținé casele boerescĭ într'acest pămînt, după cea desăvîrşită putere şi volnicie ce aŭ Domniĭ asupra lucrurilor scaunuluĭ Domnieĭ şi după pilda şi altor rĕposațĭ Domnĭ de maĭ nainte, a hărăzit şi domnia-sa numitul rĕposat boer moşia Ploescii cu oraşul şi cu satele ce sunt pe dînsa, ca o moşie ce până atuncĭ erà slobodă domnéscă; maĭ vedem şi alt hrisov al rĕposatuluĭ Domn Nicolae Voevod Caragea, scris în lét 1782, cu cuprindere, că prin cercetarea părinților arhiereĭ şi a tuturor dumné-lor veliților boerĭ, carĭ prin adunare deplin în multe rîndurĭ s'a făcut, de față fiind şi orăşeniĭ Ploescenı, s'a vĕd̦ut, că după dreptate darul este bun făcut de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant, după puterea ce aŭ Domniĭ pentru darurile ce le fac, maĭ vîrtos la

In procesele de hotărnicie ale membrilor familieĭ domnescĭ, Ioan Ca-

acest fel de obraze marĭ de cinste şi rudenie şi cu alţĭ luminaţĭ Domnĭ, când atuncĭ măcar că s'a vĕḑut, că Domnia Sa Alexandru Vodă Ipsilant în lét 1781, adecă peste şése anĭ în urma hrisovuluĭ cu care dăruise rĕposatuluĭ Banuluĭ Moruz prin alte hrisóve ce a fost dat Domnia Sa la mâna orăşenilor Ploescenĭ, a fost deosebit oraşul cu cât-và loc împrejur ca să rĕmâe iarăşĭ slobod domnesc, şi să se hrănéscă orăşeniĭ Ploescenĭ făr' de vre-o dare de obiceiurile pămîntuluĭ, iar ceea-laltă moşie cu casele ce vor fi pe dînsa s'a lăsat a fi tot în stăpînirea rĕposatuluĭ Banuluĭ, dar rĕposatul Domn Nicolae Vodă Caragea arată că din cercetarea ce s'a făcut atuncĭ, s'a pliroforisit că acéstă moşie Ploesciĭ, cu oraşul dimpreună a fost slobodă Domnéscă şi maĭ nainte, din vechime, rĕposaţiĭ Domnĭ rînduiaŭ boerinaşĭ de strîngeaŭ dijma şi o aduceaŭ la jătniţa Domnéscă, fără numaĭ de la douĕ bresle de ómenĭ din ceĭ ce locuiaŭ pe acéstă moşie, ce le ḑic Roşiĭ-de-Ţéră şi Călăraşiĭ, fiind-că ar fi avut şi sineturĭ Domnescĭ pentru apĕrare, aceea numaĭ ar fi fost apĕraţĭ de dijmă şi de clacă, pentru care aceste némurĭ privileghiate arată, că făcênd cercetare cu boer rînduit la faţa loculuĭ, precum şi aicĭ în Divan aducêndu-se şi cercetându-se, s'a dovedit că numaĭ lude 14 sunt din orăşeniĭ vechĭ Roşiĭ şi Călăraşĭ, carĭ s'aŭ lăsat a fi apĕraţĭ de dijmărit şi de clacă, iar pentru a daruluĭ scădere ce s'a fost făcut în urmă de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant, lăsându-se oraşul osebit iarăşĭ pe chipul scaunuluĭ Domnesc, chibzuind Domnia-Sa mijlocul cu care aŭ avut orăşeniĭ acest oraş, s'a pliroforisit că n'a fost dat 'lor întru desăvîrşită stăpînire, cu pămîntul, ca să pótă face orĭ-ce vor vré cu dînsul, ci numaĭ să se hrănéscă cu dînsul aceĭ vechĭ orăşenĭ Roşiĭ şi Călăraşiĭ, după cum şi în cele după urmă hrisóve ale Domnieĭ-Sale Alexandru Vodă Ipsilant, ce li s'aŭ dat orăşenilor la scăderea daruluĭ, nu li s'a dat oraşul cu maĭ multă stăpînire decât întâiŭ, adecă şi pămîntul, ci iarăşĭ cum a fost slobod Domnesc maĭ dinainte, s'aŭ lăsat să se hrănéscă într'însul, şi cum că nu pot locuitoriĭ Ploescenĭ, pe lîngă acea milă ce aŭ avut Roşiĭ şi Călăraşiĭ a stăpînì şi pămîntul ce este Domnesc slobod şi că mila acelor ce s'a dovedit că se trag din Roşiĭ şi Călăraşiĭ nu o strică Domnia-Sa, ci lasă a fi apĕraţĭ de dijmă şi de clacă, iar oraşul cel lăsat de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilante slobod Domnesc, cu aceeaşĭ putere Domnéscă ce are şi Domnia-Sa asupra lucrurilor Domnescĭ, îl dăruesce şi Domnia-Sa rĕposatuluĭ Banuluĭ Moruz, dimpreună şi cu acea parte de moşie ce se osibesce împrejurul oraşuluĭ; maĭ vĕḑuĭ şi alt hrisov al rĕposatuluĭ Domn Michail Suţul Voevod din Domnia d'întâĭ scris în lét . . . . . cu cuprindere, că atuncĭ viind cu jalbă veneticiĭ şi şeḑĕtoriĭ în Ploescĭ şi cerênd şi eĭ să aibă privilegiŭ ca ceĭ-lalţĭ orăşenĭ privilegiaţĭ, nu li s'a dat ascultare la rea şi făr'de cale cerere a lor, ci s'aŭ isgonit, întărind şi Domnia-Sa buna stăpînire a aceştiĭ moşia Ploesciĭ rĕposatuluĭ Banuluĭ Moruz cu tótă moşia nedesghinată întru nimic, afară numaĭ din treĭ némurĭ de ómenĭ ce se numesc Roşiĭ, Călăraşiĭ şi Cămărăşaiĭ, ca numaĭ aceştia să se hrănéscă slobodĭ pe moşie, iar vînḑarea vinuluĭ i a rachiuluĭ să fie numaĭ a numituluĭ boer, pentru că cerênd Domnia-Sa acelor locuitorĭ streinĭ din oraşul Ploesciĭ să arate de aŭ vre-un sinet cu cuprindere ca să fie apĕraţĭ toţĭ, adecă orĭ-cine şi orĭ-câţĭ vor locuì în Ploescĭ, după ce n'a avut nicĭ unul un sinet ca acesta, apoĭ însuşĭ eĭ aŭ mărturisit înaintea Domnieĭ-Sale, că în sineturile vechĭ nu cuprindeà să fie şi pămîntul în stăpînirea celor privilegiaţĭ, ci numaĭ apĕrarea lor, şi deosebit de acésta s'aŭ arĕtat cu dava în potriva

ragea nu se prea arĕtà demn judecător şi adesea da hotărîrî nu prea corespunḑĕtóre cu disposiţiunile frumóse ale Coduluĭ sĕŭ.

---

celor-lalţĭ Ploescenĭ şi némurile celor ce sunt privilegiaţĭ carĭ se trag din Roşiĭ, din Călăraşiĭ şi din Cămărăşeiĭ, şi de faţă cu amândouĕ părţile fiind în Divan ĭ-aŭ pîrît că streinĭ şi de adunăturĭ fiind, făr'de nicĭ un cuvînt cereaŭ a se face şi eĭ privilegiaţĭ şi se pornesc în judecăţĭ de se pricinuesce atâta stingere şi cheltuelĭ la toţĭ, cerênd dreptate de a se înfruntà ca să-şĭ pótă avé odihna lor, la care rĕspuns de împotrivire n'aŭ putut avé Ploesceniĭ şi aşà Domnia-Sa făcênd amăruntă cercetare pentru toţĭ aceĭ privilegiaţĭ, carĭ se cuvine a-şĭ avé privilegiul nestrămutat, aŭ dovedit lude 19, şi hotăresce, ca atât aceia cât şi alţiĭ ce se vor maĭ dovedì în urmă, măcar şi femee de va fi din privileghiaţĭ şi va ţiné strein orăşan, să aibă tot privilegiul acela şi eĭ şi copiiĭ lor, ca să fie nesupĕraţĭ de clacă şi de dijmărit, iar ceĭ-lalţĭ de obşte să fie supuşĭ la obiceiurile pămîntuluĭ; maĭ vĕḑuĭ Domnia-Mea hrisov iarăşĭ al Domnieĭ-Sale rĕposatuluĭ Mihail Suţul Voevod, dintru a doua Domnie scris în lét..., cuprinḑĕtor că stăpînirea Banuluĭ Moruz pe tótă moşia Ploesciĭ, dimpreună cu oraşul, s'a urmat pe deplin întocmaĭ după maĭ sus arĕtatele hrisóve până când a venit Mavroghene cu Domnia aicĭ în ţĕră, când atuncĭ măcar că în potriva Domnescilor hrisóve de maĭ nainte făr'de cuvînt aŭ aneresit acel har ce l-a găsit făcut şi întărit de treĭ Domnĭ, şi istorisind pe maĭ sus numitul boer de oraşul Ploescilor a fost dat hrisovul sĕŭ tuturor orăşenilor din Ploescĭ de a fi privilegiaţĭ de obşte, adecă şi cele ce li s'a căḑut şi cele ce nu li s'a căḑut, cu care a dat pricină orăşenilor de a pornì jalbă şi atuncĭ întru acea de a doua Domnie a Domnieĭ-Sale. Dar fiind-că cu prea Înaltă poruncă Împĕrătéscă s'a aneresit pecetea luĭ Mavroghene, nu s'a ţinut în sémă nicĭ acest hrisov al doilea al Domnieĭ-Sale, cu care anerisesce acel hrisov al luĭ Mavroghene şi întăresce iarăşĭ darul Banuluĭ Moruz, după cum şi maĭ nainte la ceĭ-lalţĭ Domnĭ s'a urmat; maĭ vĕḑuĭ şi alt hrisov al Domnieĭ-Sale frateluĭ Alexandru Vodă Moruz, scris în lét 1793, cuprinḑĕtor, că găsind Domnia-Sa tótă moşia Ploescĭ i cu satele ce se află pe dînsa, hărăzite de Domnia Sa Alexandru Vodă Ipsilant (după volnicia ce aŭ Domniĭ pe lucrurile Domnescĭ slobode) la rĕposatul Banul Ianache Moruz întru desăvîrşită stăpînirea Domnieĭ-Sale şi întărit acest har şi de rĕposatul Nicolae Vodă Caragea, i de rĕposatul Mihail Suţul Voevod şi întru întâia Domnie şi a doua Domnie a Domnieĭ-Sale, şi viind şi atuncĭ orăşeniĭ cu jalbă către Domnia-Sa, cerênd oraşul cu totul întru a lor stăpînire, arată Domnia-Sa, că a înfăţişat la Divan, înaintea Domnieĭ-Sale, pe orăşeniĭ Ploescenĭ cu rĕposatul Banul Moruz, cărora le-a cerut şi lor să arĕte hrisóve de la Domniĭ vechĭ, să se vaḑă de a fost hărăzită lor moşia acésta de maĭ nainte, ca cu acésta să se cunóscă de a putut Alexandru Vodă Ipsilant a face cu cale harul acesta la rĕposatul Banul Moruz saŭ nu, şi măcar că aŭ arĕtat nisce copiĭ de poruncĭ vechĭ Domnescĭ neîncredinţate şi neadeverite de nimenea, dar cetindu-le Domnia-Sa cu amăruntul a vĕḑut că nicĭ întru una nu cuprinde că a fost şi moşia dimpreună cu pămîntul dată lor ca să o stăpînéscă, ci în potrivă o numesc prin tóte cărţile tot slobodă domnéscă şi numaĭ hrana să şĭ-o facă Călăraşiĭ, Roşiĭ şi Cămărăşeiĭ pe dînsa fără dijmă şi fără clacă, nicĭ că scrie într'acele copiĭ de a fi privilegiaţĭ pe lângă Călăraşiĭ, Roşiĭ i Cămărăşeiĭ şi alţĭ orăşenĭ toţĭ, verĭ-câţĭ vor fi şi se vor adunà streinĭ după vremĭ în Ploescĭ cu locuinţa, şi aşà pliroforisindu-se Domnia-Sa că, ca un lucru slobod Domnesc, a putut

În genere se póte dice că, dacă Domnitorul Caragea nu refusă

şi a avut volnicie rĕposatul Domn Vodă Ipsilant a hărăzì unde a fost bună-voinţa Domnieĭ-Sale, care har ce s'a făcut odată cu drept cuvînt al volniciei ce a avut, neputênd ceĭ maĭ după urmă a-l anerisì făr'de pricină vrednică, şi încă întărindu-l în urmă şi réposatul Nicolae Vodă Caragea, cum şi réposatul Mihail Vodă Suţu într'amândouĕ Domniile, arată Domnia-Sa că n'a putut cu cuvînt drept a strică patru hrisóve a treĭ Domnĭ, ci întăresce şi Domnia-Sa acel după cuviinţă har şi stăpînirea Banuluĭ Moruz, atât pe oraş cât şi pe moşie, i pe satele ce se află pe dînsa spre a fi desăvîrşit stăpîn, luând de la toţĭ ceĭ-lalţĭ dijma şi claca i adetul prăvăliilor după aşezămîntul ce va face numitul reposat boer, ca un stăpîn vîndênd şi numaĭ vinurile i rachiurile sale după privilegiurile ce aŭ toţĭ stăpîniĭ moşiilor şi avênd stăpînirea i volnicia nu numaĭ pe moşie, ci şi pe oraşul Ploesciĭ, ca întru tóte şi întocmaĭ să urmeze cu stăpînirea şi să-şĭ aibă tóte veniturile şi folosurile deplin, fără numaĭ acele 19 lude, ce s'a dovedit că se trag cu adevĕrat dintr'acele treĭ vechĭ némurĭ, hotărĕsce şi Domnia-Sa a fi privilegiaţĭ, ca să nu deà nicĭ clacă, nicĭ dijmă, după cuprinderea cărţilor Domniilor-Sale, ce arată că s'aŭ dat la mânile lor; maĭ vedem şi alt hrisov al rĕposatuluĭ Domn Constantin Vodă Hangearli, scris la lét 1798, cuprindĕtor, că măcar că Domnia-Sa rĕposatul Alexandru Vodă Ipsilant întru a doua Domnie iarăşĭ a fost dat hrisov al Domnieı-Sale orăşenilor Ploescenĭ cu scăderea daruluĭ, adecă cu osebirea oraşuluĭ, dând oraşul în stăpînirea orăşenilor Ploescenĭ, dar arată rĕposatul Domn Hangearli, că prin anaforaua obştéscă a părinţilor arhiereĭ şi a dumné-lor boerilor s'a pliroforisit, că vechiul obiceiŭ al pămîntuluĭ ce se urméză la hărăzirile carĭ fac Domniĭ pe la uniĭ alţiĭ pe lucrurile Domnescĭ, şi maĭ vîrtos întărindu-se şi de alţĭ doĭ Domnĭ ce aŭ stătut în urma Domnuluĭ ce a hărăzit, nu este nicĭ o pildă a se fi stricat vre-o dată acest fel de dar, după care obiceiŭ al pămîntuluĭ s'a gasit cu cale ca clironomiĭ Banuluĭ Moruz să stăpînéscă cu pace darul desăvîrşit, adecă moşia şi oraşul pe deplin întocmaĭ, după cum s'aŭ hărăzit Banuluĭ Moruz prin hrisovul Domnesc, care dar s'a întărit, nu de alţĭ doĭ Domnĭ, precum pravilele mulţumesc, ci s'aŭ întărit şi de alţĭ treĭ Domnĭ de maĭ în urmă prin patru hrisóve ale Domniilor-Sale, iar aceĭ privileghiaţĭ câţĭ sunt aleşĭ prin acele patru hrisóve Domnescĭ, unul al rĕposatuluĭ Nicolae Vodă Caragea, altul al rĕposatuluĭ Mihail Vodă Suţul dintru întâia Domnie, altul iarăşĭ al Domnieĭ-Sale întru a doua Domnie şi altul al luĭ Alexandru Vodă Moruz, aceia să fie nesupĕraţĭ după cuprinderea sineturilor ce li s'aŭ dat atuncĭ pe la mânile lor, după care întăresce şi rĕposatul Domn Hangerli cu hotărîre, ca moşia din prejurul Ploescilor cu oraşul dimpreună să se stăpînéscă de clironomiĭ Banuluĭ Moruz, după Domnescile hrisóve şi poruncesce să se ieà de la mânile Ploescenilor acel hrisov ce li s'a fost dat de Domnia-Sa Alexandru Vodă Ipsilant întru a doua Domnie, iar ceĭ câţĭ sunt aleşĭ de privileghiaţĭ Roşiĭ, Călăraşiĭ şi Cămărăşeii, eĭ şi copiiĭ lor, câţĭ se vor trage dintr'înşiĭ parte bărbătéscă şi femeéscă, aceea numaĭ să fie nedajnicĭ. Decĭ îndestulându-Ne Domnia-Mea, din cuprinderea a tóte aceste Domnescĭ hrisóve câte maĭ sus pe anume sunt arĕtate, că acéstă moşie Ploescĭ cu oraşul de acolo, fiind fost slobodă Domnéscă, cu drept cuvînt s'a hărăzit rĕposatuluĭ boer Banuluĭ Moruz. Drept aceea dar, vĕdêndu-se de către Domnia-Mea atâtea hrisovurĭ Domnescĭ de la aceĭ dinaintea nóstră fraţĭ luminaţĭ Domnĭ, întăritóre haruluĭ acestuia şi din cuprinderea lor pliroforisindu-Ne de tóte cele urmate

dreptatea celor ce apeléză la el, este în casurile în care el, orĭ vre-unul din aĭ sĕĭ nu aŭ a perde nimic.

---

spre întărirea acestuĭ har şi găsindu-le cuviincióse, am primit rugăciunea Luminăţieĭ Sale Beizdadeà Costache Caragea şi am bine-voit de am întărit şi noĭ printr'acest Domnescul Nostru hrisov harul acesta şi privileghiurile câte se arată în Domnescile hrisóve, adecă să stăpînéscă Luminăţia Sa moşia acésta Ploesciĭ cu oraşul de acolo, ca o zestre ce-ĭ sunt date Luminăţieĭ Sale de la casa rĕposatuluĭ Banuluĭ Moruz, avêndu-şĭ întrégă stăpînirea întru tóte întocmaĭ, după privilegiurile ce aŭ toţĭ stăpînii moşiilor, şi poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră ispravnicilor din sud Prahova, să supuneţĭ pe Ploescenĭ şi făr' de voia lor a fi următorĭ după acest hrisov al Domnieĭ-Mele, citindu-l întru auḑul tuturor de obşte la oraş, spre a înţelege ca să scie întărirea ce o dăm Domnia-Mea, spre a se astîmpără pricinuitoriĭ de jălbĭ şi amestecatorĭ; asemenea să aibă Luminăţia Sa întru acest maĭ sus numit oraş Ploesciĭ patru scaune scutite şi apĕrate de erbărit, de fumărit, de vamă, şi de tóte angariile ce daŭ alte scaune; aşişderea să aibă volnicie a face pe acéstă moşie a Luminăţieĭ Sale tîrg în fieşce-care an odată la fieş-care 23 de ḑile ale luneĭ luĭ Aprilie, în ḑiua sf. Gheorghe, care tîrg să ţie o sĕptĕmână de rînd, la care acest tîrg vama să se ieà pe séma Luminăţieĭ Sale, precum şi vinul i rachiul nimenĭ să nu fie volnic a vinde la acest tîrg într'acéstă sĕptĕmână fără scirea omuluĭ Luminăţieĭ Sale, să stăpînéscă şi tótă vătăşia ţiganilor Domnescĭ ce se află în Ploescĭ sud Prahova, să aibă a-ĭ ţiné şi a-ĭ stăpînì pe eĭ, pe nevestile lor şi copiiĭ lor, şi când dintr'acéstă vătăşie de ţiganĭ ce se arată maĭ sus, se va întîmplà a lua cu cununie ţigan pe ţigancă saŭ ţigancă pe ţigan din alţĭ ţiganĭ Domnescĭ, să rĕmâe şi aceia iarăşĭ aĭ Luminăţieĭ Sale făr' de a i se cere schimb de către nimenĭ, pentru că tóte acestea aşà se cuprind, atât în cărţile fraţilor Domnĭ de maĭ nainte, cât şi în hrisovul Domnieĭ-Sale frateluĭ Alexandru Vodă Moruz, acéstă osebire facem numaĭ Domnia-Mea (care şi în hrisovul rĕposatuluĭ Constantin Vodă Hangearli ot let 1798 să cuprinde), ca nu numaĭ acele 19 lude, ce eraŭ atuncĭ în fiinţă pogorîte din némul Roşilor, Călăraşilor şi Cămărăşeilor, să-şĭ aibă privileghiul apĕrăriĭ de dijmă, i de clacă, ci şi câţĭ de atuncĭ şi până acum se vor fi pogorît din némul lor şi se vor maĭ pogorî şi de acum înainte, cu bună dovadă parte bărbătéscă şi femeéscă, toţĭ aceia să fie asemenea apĕraţĭ şi nedajnicĭ de dijmă şi de clacă. Adeverim dar Domnia-Mea hrisovul acesta cu însăşĭ Domnésca Nóstră iscălitură şi pecete, i cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ-Mele fiĭ: Gheorghe Caragea Voevod, Constantin Caragea Voevod, martorĭ fiind şi dumné-lor cinstiţĭ şi credincioşĭ boeriĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele: Pan Constantin Filipescu Vel Vistier, Pan Radu Golescu Vel Ban, Pan Constantin Vlahuţ Vel Postelnic, Pan Isaac Ralet Vel Vornic de Ţéra-de-sus, Pan Barbu Văcărescu Vel Vornic de Ţéra-de-jos, Pan Dumitraşco Racoviţă Vel Vornic al treilea, Pan Istrate Creţulescu Vel Vornic al patrulea, Pan Grigorie Băleanul Vel Logofĕt de Ţéra-de-sus, Pan Radu Slătineanu Vel Logofet de Ţéra-de-jos, Pan Constantin Suţul Vel Spătar, Pan Grigorie Ralea Vel Hatman, Pan Alexandru Nenciulescu Vel Vornic al politieĭ, Pan Atanasie Hristopolu Vel Logofĕt al pricinelor streine, Pan Nestor Vel Clucer, Pan Alexandru Mavrocordat Vel Căminar, Pan Iordache Scanavi Vel Comis şi Ispravnic, Pan Grigorie Băleanul Vel

Rechisiţiunile n'aŭ încetat de tot odată cu ridicarea oştirilor rusescĭ. La trebuinţa Curţeĭ Domnescĭ şi a Domnitoruluĭ, ba şi a familieĭ sale, se rechisiţionéză orĭ-ce fel de producte. Aşà vedem că în 1815, Domnitorul se vede constrîns a plătì |preţul a 1.000 ocale unt, pe care l-aŭ adunat capanlîiĭ şi eĭ nu vor să-l plătéscă la locuitorĭ, ḑicênd că untul nu l-aŭ luat eĭ, ci a fost dus la Curtea luĭ Vodă.

Până şi mânăstirea Cotrocenĭ e dată de Vodă în jaf luĭ Beizadeà Costache, care e numit Epitrop al boerilor eĭ.

Acestaşĭ Beizadeà, devenind epitrop al averiĭ soţieĭ Domniţeĭ Ecaterina Caragea, soţia luĭ Văcărescu, risipesce şi din acéstă avere.

Dăm în note şi câte-và anexe de aceste acte. (1)

Logofĕt de sus, şi s'a scris hrisovul acesta la anul al doilea din întâia Domnie a Domnieĭ-Mele, aicĭ în oraşul scaunuluĭ Domnieĭ-Mele Bucurescĭ, la aniĭ de la nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi mântuitorul nostru Isus Hristos 1813 Decemvrie 20, de Chiriţă Logofĕt de Divan.

Cod. LXXVII, fila 170.

(1) *Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Cât pentru datoria ce aŭ a luà clironomiĭ rĕposatuluĭ dohtoruluĭ Marco, are a se face urmare după porunca şi hotărîrea Domnieĭ-Mele ce s'a dat prin întărire la anaforaua Departamentuluĭ pricinelor streine, nefiind datorĭ numiţiĭ clironomĭ a îngăduì până când se va teorisì socotelile Epitropieĭ Luminăţieĭ Sale Beizadeà Costache Caragea, căcĭ acéstă întârḑiere privesce numaĭ asupra Caseĭ, dar, ca şi socotelile acestea să se izbrănéscă, poruncim dumné-vóstră Veliţilor boerĭ, ca faţă cu Luminăţia Sa şi cu Epitropiĭ Caseĭ, să le cercetaţĭ şi să arĕtaţĭ Domnieĭ-Mele prin anaforà, cu dumné-luĭ Vel Hatmanul al Divanuluĭ, iar pentru talerĭ 15.000 ce fac cerere dumné-lor Epitropiĭ printr'acéstă anaforà de a se poprì din partea dumnéluĭ Căminaruluĭ Nicolae Văcărescu de la preţul vînḑăriĭ caselor, atât pentru analogon ce are a dà şi dumné-luĭ la plata dreptuluĭ clironomilor dohtoruluĭ Marco i pentru plata zapisuluĭ Şĕtraruluĭ Ivan şi pentru alte socotelĭ ce este dator a le desface cu frate-sĕŭ Comisul Iorga, primită este Domnieĭ-Mele cererea dumné-lor Epitropilor şi poruncim, staroste de neguţătorĭ, ca din vînḑarea caselor să poprescĭ aceştĭ talerĭ 15.000 din partea dumné-luĭ Căminaruluĭ. — 1815 Septemvrie 24.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

La întrebarea ce ni se face de către Măria-Ta la aceste douĕ madele ce se cuprind într'acéstă buiurdizmă, rĕspunḑ eŭ plecată sluga Măriеĭ Tale Vornic Barbul (fiind că prea sfinţia sa părintele Episcopul Buzĕuluĭ are a-şĭ da rĕspuns prin graiŭ la Măria-Ta), că din luminata poruncă publicarisită prin dumné-luĭ starostea za neguţătorĭ, viind la mine datornicíĭ rĕposateĭ domniţeĭ Ecaterina Caragea, mi s'a făcut cunoscută tótă datoria, după care s'a făcut şi împărţéla între amândoĭ fraţiĭ Văcărescĭ, după cum este sciut şi Inălţimiĭ Tale; atuncea [s'a arĕtat cu ade-

Nu numaĭ către aĭ sěĭ e darnic Caragea din ale ţěreĭ, ci şi la boerĭ şi la slugile Curţiĭ sale. Aşà, dăruesce ruinele Curţiĭ Domnescĭ din

---

věrat şi acest zapis de talerĭ 12.000 la mine, dar vědênd că nu este datorie făcută cu zapis iscălit de réposata, deosebit perierghisind şi socotéla Luminăţieĭ Sale Beizadeà Costache Caragea ce a paradosit, de luat şi dat la Casa Văcărescilor, în epitropia Luminăţieĭ Sale, că nu este lămurisită nicĭ să se arěte curat într'acea socotélă pentru acest zapis, de la cine s'a facut împrumutarea, şi pentru ce pricină s'aŭ dat baniĭ? nu l-am primit a se trece în datoria împărţeliĭ, ḑicênd curat creditoruluĭ, că până nu se va teorisì din porunca Inălţimiĭ Tale de dumné-lor Veliţiĭ boerĭ acea socotélă a Luminăţieĭ Sale Beizadeà Costache şi până nu se va primì de dréptă, nu pot a li se plătì, de unde se va găsì cu cuviinţă; acésta este pricina pentru care nu s'a trecut în socotélă acéstă datorie, iar la a doua întrebare rěspund, că aceĭ talerĭ 15.000 ce am cerut să se plătéscă de starostea din partea dumné-luĭ Căminaruluĭ Nicolae Văcărescu, nu cerem să se opréscă numaĭ drept plata acestuĭ zapis, ci pentru că dumné-luĭ Căminarul are a desface şi alte socotelĭ cu dumné-luĭ Comisul Gheorghiu frate-sěŭ, pentru nisce vite şi alte lucrurĭ părintescĭ ce sunt asupra dumné-luĭ Căminaruluĭ şi este dator să deà socotélă şi să se desfacă şi acelea: de nu vor fi în pěr, să rěspunḑă în banĭ partea dumné-luĭ Comisuluĭ şi să se plătéscă şi zapisul Şătraruluĭ Ioan cu dobînda îndoită; de care nu lipsim a rěspunde după poruncă. — 1815 Septemvrie 18.

Barbu Văcărescu Vel Vornic.

Cod. LXXXII, pag. 78.

Iŏ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cetindu-se înaintea Domnieĭ-Mele acéstă anaforà a judecăţiĭ departamentuluĭ pricinilor streine, ce am poruncit de s'a arětat şi iubitoruluĭ de Dumneḑeŭ Episcopuluĭ Buzěŭ, i dumné-luĭ biv Vel dvornicul Barbu Văcărescu, Epitropul Caseĭ rěposateĭ Domniţeĭ Ecaterina Caragea şi, prin anaforaua ce ne-aŭ făcut, aŭ dat rěspuns că se cuvine a se plătì jăluitorilor clironomĭ datoria acestor banĭ; drept aceea, datoria acestuĭ zapis fiind netăgăduită şi primită şi de însuşĭ Epitropiĭ Caseĭ, precum şi sorocul de 4 lunĭ ce s'a dat de judecată apropiindu-se de a se împlinì, hotărîm: ca din periusia acesteĭ Case să se plătéscă jăluitorilor clironomĭ suma datorieĭ acestuĭ zapis împreună cu dobînda lor, ḑece a unul, până în ḑiua ce se vor rěspunde prin zapciul cel orînduit, iar când la împlinirea sorocului nu se vor plătì din periusia Caseĭ, poruncim să plătéscă din vînḑarea moşieĭ ce este pusă emanet pentru acéstă datorie şi apoĭ Epitropiĭ, de aŭ vre-o prigonire pentru aceştĭ banĭ cu Luminăţia Sa Beizadeà Costache Caragea (ce a fost Epitrop maĭ nainte), precum ne-aŭ arětat tot prin anaforaua ce s'a ḑis maĭ sus, îşĭ vor căutà prin judecată. — 1815 Septemvrie 5.

(Pecetea gpd.) Vel Logofět.

Prea Inălţate Dómne,

Din luminată porunca Mărieĭ-Tale, prin zapcilîcul dumné-luĭ Vel Hatman s'aŭ înfăţişat la judecata Logofeţieĭ streinelor pricinĭ clironomiĭ dohtoruluĭ Dimitrie Jan Marcul ce a murit, prin vechil Andonache Dragomanul englisesc, cu jalba ce a dat Inălţimiĭ Tale, prin care cer să li se împlinéscă de la Epitropiĭ Caseĭ

Tîrgoviştө, cum vĕḑurăm; aşà dăruesce Stolniceseĭ Zoiţeĭ ḑece sălaşe de ţiganĭ domnescĭ, pentru că acéstă femee a eşit «cu măritiş din Casa Domnieĭ, după bărbat pămîntean, Ioan Cătuneanu Stolnic». (1) Tot asemenea donéză luĭ Constantin, bucătarul Curţiĭ gospod., un loc din fînăria Domnéscă. (2)

---

rĕposatuluĭ Banuluĭ Enache Văcărescu talerĭ 12.000 cu dobînda lor ce ĭ-aŭ împrumutat prin zapis în soroc de patru lunĭ pentru trebuinţa numiteĭ Case, cu amanet sineturile moşieĭ Căzănesciĭ din sud Ialomiţa, saŭ să se vinḑă amanetul spre împlinirea dreptuluĭ lor, fiind-că sorocul a trecut de atâta vreme şi nu maĭ pot fi îngăduitorĭ, arĕtându-ne şi numitul zapis, care s'a vĕḑut scris din let 1811 Septemvrie 1, iscălit de prea sfinţia sa părintele Costandie Episcopul Buzĕŭ şi de Luminăţia Sa Beizade Costache Caragea, cuprinḑĕtor că ceruţĭ fiind de Văcărescĭ şi orînduiţĭ de Comitetul Epitropieĭ aceşteĭ Case, pentru a căreia bună stare s'aŭ scos cu porunca Divanuluĭ toţĭ arendaşiĭ ce ţineaŭ moşiile rĕposateĭ Domniţeĭ Catincăĭ Caragea, ca uniĭ ce le aveaŭ fără de preţ, din carĭ arendaşĭ aflându-se şi unul Hristodor Caravida sudit englizesc, s'a scos şi el de la moşia Căzănesciĭ, dar fiind-că numitul aveà să ieà cu iscălitura rĕposateĭ talerĭ 15.000, cu amanet sineturile aceşteĭ moşiĭ, care o ţineà în arendă drept dobînda numiţilor banĭ, şi siliţĭ fiind Epitropiĭ ca să plătéscă baniĭ acestuĭ Hristodor, spre sloboḑirea moşieĭ, s'aŭ împrumutat în socotéla Caseĭ Văcărescilor ca nisce Epitropĭ de la dohtorul Jan Marcu cu talerĭ 12.000, dându-ĭ amanet sineturile moşieĭ Căzănesciĭ, carĭ banĭ în soroc de patru lunĭ să-ĭ rĕspunḑă cu dobînda lor câte talerĭ 7 banĭ 60 la pungă pe lună, iar trecênd sorocul acesta să umble baniĭ tot cu acea dobîndă până când se vor exoflisì; după acésta s'a arĕtat la judecată Pavel biv II Vistier din partea dumné-luĭ Vorniculuĭ Barbul Văcărescu, ḑicênd că Luminăţia Sa Beizadeà Caragea, lipsindu-se dintr'acéstă Epitropie, se află acum dumné-luĭ Vornicul Epitrop, şi cum că baniĭ aceştia ce ĭĭ cer jăluitoriĭ nu póte să-ĭ plătéscă, pentru că ĭ-aŭ rĕspuns Luminăţieĭ Sale Beizadeà Caragea, arĕtându-ne un perilipsis s'aŭ vĕḑut trecuţĭ numiţiĭ banĭ că s'aŭ rĕspuns; în potrivă vechilul jăluitorilor a ḑis, că jăluitoriĭ nicĭ un ban n'aŭ luat din datoria acésta, avênd zapisul şi amanetul până acum în mâna lor; decĭ de vreme că Epitropiĭ ce aŭ fost orînduiţĭ de stăpînirea pămîntuluĭ de atuncĭ asupra Caseĭ Văcărescilor s'aŭ împrumutat prin zapisul de maĭ sus cu baniĭ ce se arată, la dohtorul Jan Marcul, pentru trebuinţa numiteĭ Case, dându-ĭ şi amanet sineturile moşieĭ Căzănesciĭ, care zapis şi sineturĭ aflându-se până acum în mânile jăluitorilor, că aŭ primit baniĭ de la Luminăţia Sa Beizadeà Costache Caragea, se vede că baniĭ aceştia nu s'aŭ plătit nicĭ până acum şi de aceea găsim cu cale, ca tot din periusia Caseĭ, în soroc de patru lunĭ să rĕspunḑă toţĭ baniĭ jăluitorilor cu dobînda lor, prin vechil, căcĭ nerĕspunḑêndu-se, amanetul rĕmâne supus vînḑăriĭ şi apoĭ în urmă, de se va cunósce Casa năpăstuită de către Luminăţia Sa Beizadeà Costache Caragea, îşĭ va căutà prin osebită jalbă, iar hotărîrea rĕmâne a se .....
1815 Maiŭ 13.

Vel Logofĕt.

Cod. LXXXII, pag. 39.

(1) Veḑĭ actul sub FF. în Tom. X. B. al *Ist. Românilor* de *V. A. Urechiă.*

(2) Veḑĭ actul sub Gg. în Tom. X. B., ibidem.

Dar nu numaĭ de abusurile Domnieĭ are a suferì ţéra, ci şi de ale celor maĭ micĭ slujbaşĭ aĭ Curţiĭ. Orĭ-ce pas al lor este ocasiune de abus, de jaf. Cine ar crede că simpla scótere a cailor domnescĭ la «ciair», la păşunat, scótere care — vĕḑurăm,—se făceà cu o solemnitate deosebită, puteà şi acésta să deà ocasiune de abusurĭ şi jăfuirĭ?

Écă un act care póte probà acésta:

Prea Inălţate Dómne,

Fiind-că acum în primă-véră, când se întinde érba pe faţa pămîntuluĭ, este obiceiŭ de se scóte şi caiĭ Domnescĭ la ciair afară din politia Bucurescilor, pe câmpia cea din josul mânăstiriĭ Cotrocenilor, unde comişeiĭ şi alţĭ ómenĭ carĭ se orînduesc păzitori cailor, până la sfîrşitul păşuniĭ lor, îndrăznesc din sine-le de vînd pe la uniĭ alţiĭ părţĭ de ciair, locurĭ din locul cel trebuincios pentru ciairul cailor domnescĭ şi apoĭ se întind cu păşunea cailor până în locurile cuptórelor, unde se lucréză cărămida, geremetisind şi pe cărămidarĭ pentru câte o vita a lor, când trece pe locul în care se află comişeiĭ întinşi cu caĭ domnescĭ, şi fiind că acéstă urmare a comişeilor este nu numaĭ Măriei-Tale nesuferită, ci şi mânăstiriĭ pricinuitóre de pagubă, nu lipsiĭ printr'acéstă plecată anaforà a arĕtà Măriei-Tale din vreme, ca să fie luminată poruncă către otcîrmuitorul acelor comişeĭ, când vor eşì cu caĭ la acel ciair, să le şi însemneze locul cel orînduit şi de trebuinţa păşuniĭ cailor, de faţă cu omul mânăstiriĭ, periorisindu-ĭ şi dându-le nizam, ca afară dintr'acel loc însemnat şi orînduit pentru ciair, să nu se maĭ întinḑă cu caiĭ pe la cărămidarĭ şi prin alte părţĭ, lăcomindu-se la interesurĭ; şi aniĭ Măriei-Tale, de la Dumneḑeŭ să fie mulţĭ şi fericiţĭ. — 1815 Martie 24.

Grigorie Brâncoveanu.

Domnitorul Caragea n'are încotro, el dă asupra acestĕĭ anaforale a Banuluĭ Grigorie Brâncoveanu următórea resoluţiune:

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cu cale fiind cererea ce face printr'acéstă anaforà dumné-lul biv Vel Banul Grigorie Brâncoveanu, epitropul şi eforul al mânăstiriĭ Cotrocenilor, primită este Domnieĭ-Mele pentru care şi poruncim dumi-tale Vel Comise, ca în vremea scóteriĭ cailor la ciair, să îngrijescĭ a se face ceruta urmare ce se arată — 1815 Aprilie 3.

(Pecetea gpd.). Vel Logofĕt.

Cod. LXXXIV, pag. 84.

Acéstă Domnie jăcaşă, coruptă şi corumpĕtóre găsesce încă timp şi mijlóce să-şĭ deà *ifosul* uneĭ Curţĭ importante. Luxul ce desfăşură e uimitor. Bogatele giuvaere ale Dómneĭ şi Domniţelor, haine scumpe bat la ochĭ. Călĕtorul strein, ca şi Wilkinson, staŭ în admirare la priveliştea atâtor *gătelĭ* şi scumpe giuvaere.

Şi odată pornită Curtea în acéstă direcţiune, ea trebue să ajungă

nu la legile somptuariĭ ale luĭ Al. Moruzi, ci la măsurĭ de arbitrare prohibițiunĭ de porturĭ, de costume, de colorĭ.

Multe năzbutiĭ pune istoria pe comptul Domnilor Fanarioțĭ. Să maĭ amintim una de sub Ioan Caragea.

Cunoscută este și frumusețea și conduita Domniței Ralu, una din fiicele luĭ Caragea.

Cunoscută este și frumusețea, dar și desfrînata purtare a fiuluĭ al doilea al acestuĭ Domnitor, a luĭ Beizadeà Costache Caragea, cel care băgase gróza în tóte casele boerescĭ, unde numaĭ scià că se resfață vre-o cocónă frumósă.

Domnița Ralu și Beizadeà Costache îșĭ încadraŭ de preferință frumusețea lor în haine de atlas alb. Ca tot-deauna, colórea preferită la Curte ajunse în 1816 colórea la modă. Lipscaniĭ nu prididéaŭ să aducă din streinătate *atlasurĭ, ripsurĭ și croazele albe.*

Póte că colórea albă ajunse colórea favorită a ḑileĭ prin împrejurarea restuarațiuniĭ regalitățiĭ în Franța. Drapelul alb fîlfîià la Paris, în urma intrăriĭ acolo a luĭ Ludovic al XVIII-lea, și frumósele marchise și contese arboraseră și ele în costumul lor colórea regalitățiĭ. La Bucurescĭ, unde triumful regalitățiĭ în Franța este serbat ca un triumf al Rusieĭ, Caragea nu întîrḑie a se crede în drept și el în calitatea sa de Domnitor de a decretà colórea albă ca *față*, adecă colóre reservată Domnitoruluĭ și familieĭ sale. Cu bună sémă la acésta a fost împins Caragea și de solicitările Domniței Ralu și ale frumosuluĭ Beizadeà Costache, cu care se întreceaŭ în haine de atlas alb tinerele și tineriĭ *evgheniștĭ.* Iată decretul prin care Caragea, la 12 Ianuarie 1817, ordonă, ca nimenĭ din boerime saŭ neguțătorime să nu maĭ cuteze a purtà haine cu *față albă*, acéstă față reservând-o pentru Domnitor și familia sa:

Iѡ Ion Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoe.

Cinstit și credincios boerule al Domnieĭ-Mele dumné-ta Vel Postelnic, fiind-că *atlasul cel alb și fețele albe* de giubele i binișurĭ i de alte haine, ce se îmblănesc (fie măcar de orĭ-ce materie) este o *față* dată spre *purtare numaĭ obrazelor cărora le vor fi încredințate Domniĭ și oblăduirĭ de noróde*, spre deosebire de către ceĭ supușĭ aĭ lor, iată dar și Domnia-Mea le poprim cu totul de a nu le purtà nimenĭ altul atlasurile albe, însă întru nicĭ un fel de haină. Iar din alte albe materiĭ numaĭ în giubele i binișurĭ i alte haine ce se îmblănesc, decât numaĭ Luminăția lor Beizadelele și Domnițele. De aceea și poruncim dumi-tale, să o facĭ cunoscută acéstă poruncă a Domnieĭ-Mele către obștea dumné-lor boerilor marĭ și micĭ, ca să fie următorĭ întocmaĭ de acum înainte, căcĭ la orĭ-ce cine, verĭ parte bărbătéscă, saŭ femeéscă, se va găsì purtând ast-fel de haină din cele de maĭ sus arĕtate, să *scie că se va rumpe și se va sfărîmà.* Care acéstă poruncă, spre a fi sciută și de obștea

negutătorilor, s'a făcut osebit pitac al Domnieĭ-Mele către dumné-luĭ Vel Cămăraş, spre a o publicarisì prin starostea za neguţătorĭ. Tolco. — 1817 Ianuarie 12.
(Originalul se află la Bibl. Urechiă din Galaţĭ.)

(Pecetea gpd.) Vel Logofět.

Acest decret nu împedică pe unele semeţe boeróice, ale căror bărbaţĭ făceaŭ oposiţiune Domnitoruluĭ, de a sfidà pe Caragea, continuând de a purtà haine de colórea oprită. Cu deosebire familia Filipescu, nu de mult intrată în luptă înverşunată contra luĭ Caragea, dă exemplu de nesupunere la decretul Domnesc de sus. Frumósa Vornicésă Tarsiţa Filipescu cuteză a trece chiar pe sub ferestrele Palatuluĭ Domnesc, mândru îmbrăcată într'un salup de atlas alb, îmblănit cu samur!
Domniţa Ralu denunţă faptul luĭ Caragea. Mare scandal la Curte.
Domnitorul înfuriat dă un noŭ pitac, la 21 Ianuarie 1817, în următórea coprindere:

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Cinstit şi credincios boerule Domnieĭ-Mele dumné-ta Vel Agă! După ce atâtea ḑile sunt trecute de când, după Domnescile Nóstre pitace, s'a publicarisit aicĭ în politie, pentru *atlasurile cele albe* de a nu fi volnic nimenĭ să pórte nicĭ un fel de haină dintr'acéstă materie (bez Luminăţia lor Beizadelele şi Domniţele) şi nu rěmâne nicĭ o îndoélă că şi ceĭ maĭ proştĭ aŭ aflat până acum acéstă poruncă a Domnieĭ-Mele şi aŭ înţeles, ne cum trépta boerésca. Dintre carĭ numaĭ *Vornicésa Tarsiţa Filipésca* s'a arĕtat *neghióbă, neînţelegĕtóre şi nebăgătóre de sémă* Domnescíĭ Nóstre poruncĭ, în cât a îndrăsnit nu numaĭ a purtà asupră-şĭ salup de atlas alb, ci încă a şi trece cu acest fel de haine, fără câtuşĭ de puţină sfiélă, pe la Domnésca Nóstră Curte. De aceea dar, ca să-mĭ cunóscă fiinţa şi să înţelégă ce este porunca stăpînirii, iată cu străşnicie poruncim dumi-tale, ca atât dumné-ta însuţĭ să privighezĭ, cât şi zapciiĭ agiescĭ într'adins să orînduescĭ de a se înconjurà prin politie şi verĭ-unde pe drum veĭ găsì, orĭ dumné-ta, orĭ zapciiĭ dumi-tale, pe acéstă făr' de ruşine şi făr' de sfiélă femee, cu acel salup purtându-l, numaĭ decât luându-i-l din spinare şi fărîmându-i-l bucăţĭ, să-l aducă aşà rupt înaintea Domnieĭ-Mele. — 1817 Ianuarie 21.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofět. (1)

(1) Pitacul către dumné-luĭ Vel Cămăraşul, pentru *nizamul portuluĭ de atlas alb, haine i alte feţe.*

Iŭ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele dumné-ta Vel Cămăraşe, fiind-că atlasul cel alb şi feţele albe de giubele i binişurĭ i alte haine ce se îmbláuesc (fie măcar de orĭ-ce materie) este o faţă dată spre purtare numaĭ obrazelor cărora le vor fi încredinţate Domniĭ şi oblăduirĭ de noróde, spre deosebire de către ceĭ supuşĭ aĭ lor, iată dar şi Domnia-Mea le poprim cu totul de a nu purtà nimenĭ altul atla-

Păcat că nu am putut aflà, dacă cocóna Tarsiţa a maĭ cutezat să trécă cu călésca deschisă prin podul Mogoşóeĭ, pe la Curtea Domnéscă, care venià în curtea actualuluĭ club al «Junimeĭ».

Tabelul societăţiĭ sub Ioan G. Caragea este făcut. Am adus sub ocheana lectoruluĭ, rînd pe rînd, pe ţĕran, pe oştean, pe Domnitorul cu familia luĭ, pe boerime, pe cler, pe neguţătorime, bresle, industriaşĭ, sudiţĭ streinĭ. Desconsolant tabel al timpuluĭ de acum maĭ puţin un secol!

«La noĭ e putred mĕrul!»

Dar nu erà perdută buna, rodnica sĕmînţă din mĕrul putred.

Sĕmînţă bună erà puţină, dar erà!

Erà în acel curent cultural, născut în şcólele din Oltenia şi chiar din tótă ţéra, care pregătesce venirea luĭ Lazar din Ardeal şi apoĭ continuă după el impulsiunea dată.

Erà în acea mână de ómenĭ, carĭ se substitue, ḑi după ḑi, vecheĭ şi corupteĭ oligarchiĭ boerescĭ.

Erà în aceĭ câţĭ-và bărbaţĭ carĭ, deosebindu-se de céta boeréscă, încep a iubì limba străbunilor, limba românéscă, o cultivă, o îmbogăţesc cu lucrărĭ, precum eraŭ Văcărescii, Golescii, Dionisie Eclesiasticul, Zilot Românul (Fănuţă).

Erà în acea ţĕrănime care, peste Olt, dete nascere Pandurilor, rĕsculaţĭ în 1815 şi 1816, carĭ în 1821 aveaŭ să urmeze luĭ Tudor Vladimirescu.

Erà în aceĭ puţinĭ boerĭ, carĭ începuseră a vedé limpede în situaţiunea ţĕriĭ faţă cu puternica Rusie. Cu tóte triumfurile marĭ ale politiceĭ luĭ Alexandru I al Rusieĭ; cu tótă a-tot-puternicia consuluↄluĭ rusesc din Bucurescĭ, se găsiaŭ încă câţĭ-và românĭ, boerĭ patrioţĭ,

---

surĭ albe, însă întru nicĭ un fel de haină, iar din alte materiĭ albe numaĭ giubele i binişurĭ i alte haine ce se îmblănesc, decât numaĭ Luminăţia Lor Beizadelele i Domniţele. De aceea şi poruncim dumi-tale ca prin starostea de neguţătorĭ să o facĭ cunoscută acéstă poruncă a Domnieĭ-Mele către tóte treptele neguţătorescĭ de aicĭ, din politie până la cel maĭ mic, spre a fi întocmaĭ următorĭ de acum înainte, căcĭ la orĭ-care verĭ parte bărbătéscă saŭ femeéscă se va găsì purtând acest fel de haină, să scie că după ce se va rumpe şi se va sfărîmà, se va şi pedepsì purtătorul eĭ care acéstă poruncă, spre a fi sciută şi de către obştea boerilor, s'aŭ făcut osebit pitac al Domnieĭ-Mele către dumné-luĭ Vel Postelnicul, spre a o publicarisì, şi către acésta să o facĭ dumné-ta cunoscută şi către cinstitele consulaturĭ, ca să se deà acest nizam şi către toţĭ sudiţiĭ ce se vor fi aflând aicea; tolco pisah gpd. — 1817 Ianuarie 10.

(Pecetea gpd.)

carí nu tremuraŭ de frica colosuluĭ nordic. Aceia aveaŭ consciinţă de naţionalitatea lor şi idealul lor este acel al naţionaliştilor de astăḑĭ. (1)

(1) Un boer oltean Iancu Sefendache nu s'a sfiit de a *bate* până la sânge slugĭ insolente de ale Consulu\luĭ rusesc, în o împrejurare ce se póte vedé în anexatele acì acte. Negreşit Vodă pedepsì pe Sefendache, dar nu fără a reprobà şi el insolenţa servitorilor Consuluĭuĭ rusesc.

Iŵ Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.

Pentru netrebnicele fapte ce se arată maĭ jos urmate de acest Iancul Sefendache, spre înţelepţirea luĭ şi pilda altor netrebnicĭ asemenea luĭ, volnicim pe sluga Domnieĭ Mele .... spătăresc, ca luându-l de aicĭ să-l ducă surghiun la mânăstirea Znagovul, unde poruncim Sfinţieĭ Tale năstavnicule al numiteĭ mânăstirĭ, să-l ţiĭ în pază înăuntrul mânăstiriĭ şi fără de al doilea poruncă a Domnieĭ-Mele slobod să nu fie, iar orînduituluĭ mumbaşir să i se deà adeverinţă de primire. — 1816 Martie 30.

(Pecetea gpd.) Vel Logofĕt.

Prea Inălţate Dómne,

După arĕtarea ce a făcut-o cinstitul Consulat al Rusieĭ, că la ḑi'ntâiŭ a următoruluĭ Martie, Miercurĭ la patru césurĭ din nópte, vătaful Iancul Sefendache cu ómeniĭ caseĭ sale, băgând în curtea sa treĭ ómenĭ aĭ cinstituluĭ consulat, ĭ-aŭ bătut fórte rĕŭ, cerĕnd *satisfaţione* şi Spătăria, din luminată porunca Inălţimiĭ Tale, făcĕnd scumpă cercetare pricineĭ, nu lipsiĭ a face arĕtare, că din tacrirurile celor ce sciaŭ începutul cum şi sfîrşitul, s'a facut cunoscut, că pricina s'a urmat într'acestaşĭ chip:

Vătaful Iancul se aflà în séra aceea la paharnicul Manolache Hrisoscoleu, cumnatu-sĕŭ, ce şéde alăturĭ cu dînsul, unde împreună cu alţĭ mosafirĭ jucând cărţĭ, unul din mosafirĭ şĭ-a trimis sluga a-ĭ aduce de acasă un ciubuc; peste puţin a venit sluga cu capul spart şi plin de sânge, spuind că treĭ ómenĭ îmbrăcaţĭ nemţesce, întîlnindu-l pe drum, aŭ vrut să ĭ ieà ciubucul şi, el nesupuindu-se, l-aŭ bătut şi ĭ-aŭ spart capul. Sefendache a trimis câţĭ-và feciorĭ din curtea cumnatu-sĕŭ să vaḑă ce ómenĭ sunt aceia, pe carĭ şi găsindu-ĭ s'aŭ apucat de s'aŭ bătut în pod, apoĭ biruind pe ómeniĭ Consulatuluĭ, cu brâncĭ ĭ-aŭ băgat în curtea luĭ Sefendache, aŭ încuiat porţile şi aŭ început iarăşĭ să-ĭ bată; luând de scire Sefendache a mers şi însuşĭ acolo şi a poruncit ómenilor sĕĭ de ĭ-aŭ maĭ bătut cu ciomege şi arme, ridicând şi chiar însuşĭ arma asupră-le şi ĭ-aŭ legat, între carĭ fiind şi doĭ curierĭ împĕrătescĭ s'aŭ vĕḑut bătuţĭ fórte rĕŭ cu capetele sparte şi mânile rănite; într'acéstă undă, luând de scire şi curtea cinstituluĭ Consulat pentru cele urmate a alergat la Sefendache câţĭ-và din ómeniĭ Consulatuluĭ şi găsind porţile închise aŭ năvălit cu zor înăuntru, aŭ luat pe ceĭ bătuţĭ şi legaţĭ şi negăsind pe Sefendache ĭ-aŭ spart uşile caselor şi ferestrele. Ḑice Sefendache, că ĭ-aŭ iagmaladisit casa, luându-i-se multe lucrurĭ, iar el de frică fugit fiind, nu scie ce s'a maĭ făcut.

Decĭ măcar de s'aŭ şi bătut slugile luĭ Sefendache cu aceĭ sudiţĭ între dînşiĭ, dar Sefendache mergĕnd în curtea luĭ erà dator să potoléscă gâlcéva, iar nu să

Pe când «Adelfia» (1) grecilor ridică în taină, la Iaşĭ, drapelul *eteriei*, la care aderà — tot în secret — şi Ion G. Caragea şi Calimach, dejà cu câţĭ-và anĭ înainte, se organisase la Buda o asociaţiune culturală (1795), urmărind scopul de a tipărì *cărţĭ românescĭ «vestirĭ filosofescĭ şi moralicescĭ»*, închinate inimilor celor iubitóre de muze filosofescĭ. Acéstă asociaţiune nu puteà să nu aibă óre-care înrîurire şi în Principate. Propunêndu-şĭ să publice şi «*Istoria Românilor*» şi stând în relaţiune cu puţiniĭ bărbaţĭ maĭ culţĭ din Principate, neîndoios că năzuinţa acesteĭ asociaţiunĭ pregătesce nascerea, în 1815, a celeĭ-lalte asociaţiunĭ culturale, compusă de femeĭ române, în Buda-Pesta. Când 33 de femeĭ române şĭ-aŭ pus inima şi activitatea lor să adune fondurĭ în favórea şcólelor române, erà un semn cert că Românismul aveà să ésă triumfător.

Nu într'o singură ḑi renasce consciinţa naţională! Tudor Vladimirescu este personificarea unuĭ curent naţional, care l-aŭ sporit din ḑi în ḑi isvóre multiple, carĭ de şi făr' de nume, nu sunt maĭ puţin reale, şi carĭ adesea ţîşniaŭ din stâncile Carpatine, luându-şĭ obârşia dincolo de munţĭ.

---

poruncéscă a-ĭ maĭ bate şi să-ĭ lege, cum maĭ vîrtos să aridice şi arma asuprá-le şi insemnând numaĭ ce ómenĭ eraŭ aceia, urmà, ca orĭ atuncĭ saŭ pe urmă să-şĭ facă davagelîcul sĕŭ unde se cuvine; de aceea dar pentru învitarea ce a făcut gâlceviĭ şi pentru aridicarea armelor, se găsesce cu cale, de se va binevoì şi de către Inălţimea Ta, a se trimite Iancul la vre-o mânăstire pentru înţelepţirea luĭ şi pilda altora; dar şi cinstitul Consulat să binevoéscă a-şĭ dojenì ómeniĭ sĕĭ pentru năvălirea şi prada ce aŭ făcut caseĭ numituluĭ Sefendache, şi din lucrurì câte se vor aflà la dînşiĭ în pĕr, să se îndatoreze a le dà, şi câte vor maĭ lipsì, dovedindu-se şi acelea luate de dînşiĭ, asemenea să se îndatoreze a le dà, iar hotărîrea rĕmâne a se face de către Inălţimea Ta. — 1816 Martie 3.

Vel Spătar.

Cod. LXXXII, pag. 327.

(1) La 1 August 1815, neguţătoriĭ grecĭ din Iaşĭ şi cu uniĭ din pămîntenĭ prea de bun neam boerĭ şi prea cinstiţĭ neguţătorĭ ce vor voì a se aşeză într'acéstă a nóstră *frăţie*, aŭ socotit, că se cuvine să întemeeze aceste împreună (Adelfatul), plătind o taxă anuală. Metropolitul Veniamin şi cu Episcopul Gherasim de la Roman întăresc statutele asociaţiuniĭ. *Adelfatul* aveà ca scop mărturisit: ajutorarea la bólă cu doctorìĭ şi măritare de fete sărace, asistarea tuturor fraţilor la îmmormîntare, şi scopul ascuns erà: idealul idependenţeĭ. Taxa erà de 15—25 leĭ pe an. Ceĭ carĭ făceaŭ dietă eraŭ învitaţĭ a lăsà şi la *Adelfat*. Administraţiunea erà în mânile a doĭ epitropĭ aleşĭ de fraţĭ.

CAP. VII.

După fuga luĭ Caragea. Interegn la Muntenĭ.

A doua ḑi după fuga luĭ Caragea «*boeriĭ ţĕriĭ românescĭ*», cum se intitulézǎ eĭ în actele oficiale, luând administraţiunea ţĕriĭ cu óre-care energie, se preocupă de cestiunea urgentă: cum vor puté ţiné buna ordine în ţéră şi în Bucurescĭ, fiind lipsită ţéra de oştire? Singură Oltenia păstrase resturile desfiinţateĭ oştirĭ în neastîmpăraţiĭ pandurĭ de acolo. Ce brumă de óste maĭ erà în Bucurescĭ o luase cu dînsul Caragea la plecare. Erà témă boerilor ca nu cum-và la întórcerea oştiriĭ ce însoţise pe Caragea, să se apuce de jăfuit şi de prădat în trecerea lor. Nevoiţĭ sunt decĭ boeriĭ ţĕriĭ, ca la 30 Septemvrie 1818, să scrie Divanuluĭ de la Craiova «să ne proftaxiţĭ dumné-vóstră 150 de pandurĭ din ceĭ carĭ se află în părţile loculuĭ, însă ómenĭ vrednicĭ şi cu tótă rînduéla lor, dânduli-se poruncă la drum să vie cu orînduélă, fără de a face niscaĭ-và jafurĭ saŭ zulumurĭ locuitorilor şi până într'o sĕptĕmână îĭ aşteptăm negreşit». Boeriĭ carĭ semnézǎ acest pitac sunt, pe lângă Metropolitul Nectarie: Gr. Brâncoveanu Vel Vistier, Dumitraşcu Racoviţă, Istrati Creţulescu, C. Bălăceanu, Gr. Filipescu, Iordache Slătineanu, G. Filipescu şi I. Ştirbeĭ. Aceştĭ boerĭ justifică cererea lor de pandurĭ Oltenĭ, pe motivul că «panduriĭ ce s'aŭ aflat aicĭ la Bucurescĭ, uniĭ aŭ murit, alţiĭ s'aŭ împrăştiat şi aŭ rĕmas prea puţinĭ». (1)

In acéstă ḑi de 30 Septemvrie, boeriĭ ţĕriĭ însărcinézǎ pe Serdarul Mitru şi pe Buluc-Başa Sotir, ca luând 20 de neferĭ să mérgă pe drumul Câmpineĭ, ca să împedice Arnăuţiĭ, carĭ aŭ însoţit pe Caragea în fugă de a face jafurĭ la întórcerea lor şi să-ĭ aducă la Bucurescĭ.

---

(1) *Cod. LXXXVII, fila 95 v.*

1818 Septemvrie 30. S'a făcut carte prin care se orînduesce Sĕrdarul Mitru şi Buluc-Başa Sotir, să iea 20 de neferĭ şi să mérgă pe drumul Câmpineĭ ca să întîmpine pe arnăuţiĭ ce se întorc, carĭ s'aŭ dus cu Domnul ce a fugit, să-ĭ ieà împreună cu eĭ să-ĭ aducă aicĭ pe la locurile lor, nelăsându-ĭ să se abată prin sate a face vre-o supĕrare locuitorilor, însă urmarea să le fie cu mijloc blând, a nu face vre-o pricină necuviinciósă.

Noĭ boeriĭ Ţĕriĭ-Rumânescĭ.

Cinstiţĭ dumné-vóstră boerĭ Divaniţĭ, fiind-că panduriĭ ce s'aŭ aflat aicĭ pentru următórele trebĭ ale ţĕriĭ, uniĭ aŭ murit, alţiĭ s'aŭ împrăştiat şi aŭ rĕmas prea pu-

In chiar ḑiua fugiĭ luĭ Caragea, *boeriĭ țěriĭ*, precum věḑurăm, trimit arzul lor către Pórtă şi în acelaşĭ moment rînduesc pe Stolnicul Iordàche Tufeanu, vechil de Ispravnic de Curte, ca să îngrijéscă de tot rěmasul în Çurte după Domnul Caragea, să nu se hrăpéscă, orĭ să se strice. Tufecci-Başa, Deli-Başa şi Căpitanul de Nemțĭ sunt ordonațĭ de a stà la ordinul luĭ Tufeanu pentru paza lucrurilor rěmase (1)

Consulul rusesc care erà înțeles cu Caragea, de nu *cumpěrat* de el, pune însuşĭ pecețile Consulatuluĭ la Curtea Domnéscă şi cere apoĭ de la Divan să se rînduéscă un boer, ca împreună cu un om al Consulatuluĭ «să facă catagrafie de tóte lucrurile până la cel maĭ mic ale Măriei-Sale Domnuluĭ I. Caragea Voevodul, prin Comişie, prin Pitărie, i ale Cămăriĭ şi ale cuhnieĭ şi de tóte». Aceste lucrurĭ să steà în păstrarea tot acelor ce aŭ fost orînduițĭ. Catagrafia se va face în două exemplare, unul pentru Consulat şi altul pentru Divan. (2)

Asemenea catagrafiare erà cu atât maĭ de lipsă, că la Divan se primiră numeróse jălbĭ, că aŭ să ieà banĭ de la ómeniĭ luĭ Ioan Vodă Caragea «pentru alişverişul ce aŭ avut cu dînşiĭ». Boeriĭ rînduesc pe biv Vel Logofět Fotache Ştirbeĭ şi pe «fratele Vel Vornic Constantin Dudescul, să cerceteze aceste davale şi să raporteze». (3)

Agenția Austriacă încă reclamă unele sume de la Beizadeà Costache Caragea şi alțĭ Grecĭ în favórea unuĭ sudit al eĭ. Boeriĭ rěspund că tótă averea fostuluĭ Domn şi a Beizadelelor şi a Postelniculuĭ a fost

---

țini, cu carĭ nefiind de ajuns a se săvîrşì cele trebuinciốse trebĭ ale țěriĭ, să ne proftaxițĭ dumné-vóstră 150 pandurĭ din ceĭ carĭ se află în părțile loculuĭ, însă ómenĭ vrednicĭ şi cu tótă orînduéla lor, dânduli-se poruncă, ca la drum să vie cu orînduélă, făr' de a face niscare-và jafurĭ, saŭ zulumurĭ locuitorilor şi până într'o sěptěmână iĭ aşteptăm negreşit. — 1818 Septemvrie 30.

Nictarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveanu Vel Vistier, Dumitraşcu Racoviță, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Grigorie Filipescu, Iordache Slătineanu, Gheorghe Filipescu, Ioan Ştirbeĭ.

Cod. LXXXVII, fila 95 v.

(1) S'a orînduit Stolnicul Iordache Tufeanu prin pitac, vechil de Ispravnic de Curte, ca să îngrijéscă a nu se hrăpì saŭ a se strică ce-vaşĭ din Curtea Domnéscă, că însuşĭ va fi rěspunḑětor, la care s'a poruncit Tufecci-başăĭ şi Deli-başăĭ, să deà ajutor, cu arnăuțiĭ ce vor fi trebuincioşĭ pentru pază, cum şi căpitanuluĭ de Nemțĭ să deà ascultare.

Cod. LXXXVII, fila 29.

(2) *Cod. LXXXVII, fila 96.*

(3) *Cod. LXXXVII, fila 46 v.*

secvestrată de Consulul rusesc. Acum boerii aştéptă să vină deslegare de la Pórtă, ce este de făcut cu averea. (1)

La 2 Noemvrie 1818, prin Starostele de neguţătorĭ şi cu aprobarea Consuluiuĭ rusesc, se vînd prin licitaţiune caretele, butcele, caiĭ şi hamurile luĭ Caragea, «carĭ se strică, orĭ aduc cheltuélă»; baniĭ să se trimită la Divan. (2)

---

(1) *Către cinstita chesaro-crăiască Aghenţie.*

Nota cinstiteĭ Aghenţiĭ de la 29 ale acesteĭ lunĭ s'a primit împreună şi cu jalba sudituluĭ austriacesc Ferenţ Carlovicĭ ce ni s'a trimis, prin care cere baniĭ ce ḑice că are să ieà din datorie de la luminatul Beizdadeà Costache Caragea, i de la Postelnicul Gheorghe Vlangari, şi cere împlinire din cele rĕmase aicĭ ale Luminăţieĭ-Sale Beizadeà, i a Luminăţieĭ-Sale Domniţeĭ Ralu Caragea şi a dumné-luĭ Postelniculuĭ Vlangari; rĕspundem cinstiteĭ Aghenţiĭ, că îndată după fugirea Domnuluĭ s'a arĕtat cinstitul Consulat al Rosieĭ cu cerere, de le-a făcut fertpot tóte rĕmasurile Domnuluĭ şi ale boerilor grecĭ, şi făcêndu-se catagrafie cu om şi din partea cinstituluĭ Consulat, am scris la prea Inalta Pórtă de unde aşteptăm rĕspuns, atuncĭ se va arĕtà şi el cu cererea acésta. — 1818 Octomvrie 31.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu Vel Logofĕt.

Cod. LXXXVII, fila 95.

(2) Noĭ boeriĭ otcârmuitorĭ aĭ Ţĕriĭ-Româneseĭ. Dumné-ta Staroste de neguţătorĭ, fiind-că între lucrurile Domnieĭ-Sale Ioan Vodă Caragea, ce aŭ rĕmas aicĭ şi s'aŭ secfestrarisit de către Excelenţa sa Gheneral-Consul al Rosieĭ, sunt şi câte-và carete i butcĭ şi caĭ cu hamurile lor, carile unele pătimesc stricăciune, iar altele pricinuesc cheltuélă, de aceea dar, prin scirea şi primirea şi a Excelenţeĭ sale Gheneral-Consul al Rosieĭ s'a găsit cu cale a se vinde, şi poruncim dumi-tale ca, cerênd acele carete butcĭ i caĭ şi hamurĭ de la dumné-luĭ Stolnicul Iordache Tufeanu, epistatul Isprăvnicieĭ de Curte, să le vinḑĭ prin mezat, după orînduélă, şi baniĭ ce se vor strînge din vînḑarea lor, să-ĭ trimiţĭ la Divan, dimpreună cu catastih curat de preţul ce a prins fieş-care lucru, ca să se facă urmarea cea cuviinciósă, spre a sta adecă în păstrare depoziton. — 1818 Noemvrie 2.

Iosif Argeş, Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu Vel Logofĕt.

Cod. LXXXVII, fila 102 v.

Pitac la Starostea de neguţătorĭ ca făr' de zăbavă să împlinéscă baniĭ de la ceĭ ce aŭ cumpĕrat lucrurĭ de ale Domnuluĭ Caragea şi Domniţeĭ Ralu şi să-ĭ aducă la Divan.

Noĭ Caimacamiĭ Ţĕriĭ-Româneseĭ. Dumné-ta Staroste za neguţătorĭ, cu tóte că prin pitacele Divanuluĭ ce ţi s'aŭ dat pentru vînḑarea prin mezat a lucrurilor Domnescĭ ale Mărieĭ-Sale Ioan Vodă Caragea şi ale Luminăţieĭ Sale Domniţeĭ Ralu Caragea, ţi s'a poruncit ca baniĭ ce se vor strînge din vînḑarea acelor lucrurĭ să-ĭ aducĭ la Divan împreună şi cu catastih de tóte lucrurile, arĕtător şi de preţul ce a prins

Se ieaŭ disposiţiunĭ şi pentru păstrarea şi apĕrarea rĕmasuluĭ în casa Domniţeĭ Ralu. Cu privigherea acesteia este numit, la 7 Octomvrie 1818, Paharnicul Nicolae Trăsnea. (1)

La 3 Octomvrie, Al. Filipescu este însărcinat ca împreună cu Consulatul rusesc să facă catagrafia averilor boerilor, carĭ s'aŭ dus cu Vodă: Postelnicul Vlăhuţ, Banul Arghiropulo şi Postelnicul Mavrocordat.

Averea catagrafiată se va lăsà în păstrarea celor ce le-a avut până acì.

Maĭ greŭ erà de a împedecà încercările celor rĕĭ, tot-deauna gata să profite de interegne pentru a jăfuì. In nóptea de 1 Octomvrie 1818, străjile din centrul oraşuluĭ aŭ găsit foc dat anume într'un loc dosnic, într'un pod de foişor «nisce borfe înfăşurate şi aprinse, care de nu se pridideà, puteà să se întindă şi să facă mare vătămare şi pagubă obştéscă». *Boeriĭ Ţĕriĭ-Românescĭ*, la 2 Octomvrie, rînduesc paznicĭ la tóte locurile îmbulzite şi dosnice, «ca să fie cu privighere la asemenea rele urmărĭ». Tot odată se vestesce prin telalĭ, că de la un cés de nópte înainte nimenĭ nu are voie să umble pe strade fără felinar, «fie măcar de orĭ-ce tréptă şi de orĭ-ce protecţiune, sub pedépsă de arestare imediată şi de *certarea cea cuviinciósă, ca pentru învinovăţire de nesupunere*». Boeriĭ cer tot-odată Consulilor austriac şi rusesc, să vestéscă acésta supuşilor lor. (2)

Tot în interesul siguranţeĭ oraşuluĭ, în aceeaşĭ ḑi de 3 Octomvrie 1818, boeriĭ opresc portul de arme fără de specială învoire. Nicĭ chiar ómeniĭ boerilor din Divan n'aŭ voie să pórte arme, fără de a avé la mână teşchereà de recunóscere şi învoire. (3)

Asemenea disposiţiune se comunică şi Spătaruluĭ cu referinţă la neferĭ, la 11 Octomvrie: «Frateluĭ Spătar, — fiind-că de către noĭ s'a dat poruncă tuturor ogécurilor, ca nimenĭ din neferĭ să nu pórte

---

fieş-care lucru, dar iată şi acum de iznóvă îţĭ poruncim, ca făr' de zăbavă împlinind baniĭ după la toţĭ ceĭ ce aŭ cumpĕrat acele lucrurĭ, să-ĭ aducĭ aicĭ la Divan, dimpreună şi cu catastih arĕtător, precum s'a ḑis maĭ sus, ca să steà depoziton până la buna venire a Măriеĭ-Sale prea Inălţatuluĭ nostru Domn, şi *să se plătéscă creditorilor ce se vor dovedì că aŭ a luà după hotărîrea ce se va da*; să nu te îndrăznescĭ însă a da cuĭ-vaşĭ măcar o pară dintr'aceştĭ banĭ făr' de porunca Divanuluĭ, căcĭ îĭ veĭ plătì însuţĭ din casa dumi-tale. — 1818 Septemvrie 21.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu, Constantin Bălăceanu, Iordache Slătineanu, Ioan Ştirbeĭ, Gheorghe Suţu, Nicolae Clucer.

Cod. LXXXVII, fila 115.

(1) *Cod. LXXXVII, fila 99 v.*

(2) *Cod. LXXXVII, fila. 96.*

(3) *Cod. LXXXVII, fila 45.*

arme, fără numaĭ nóptea, când umblă spre străjuirea politieĭ, să aibă fie-care câte o sopa pe o mână, iar zabiţiĭ lor să pórte numaĭ câte un iatagan. De aceea dar scriem dumi-tale, ca pe de o parte să publicarisescĭ în tot poporul Spătărieĭ prin telal, ca şi neferiĭ ce sunt pe la curţile boerescĭ să nu aibă voie a maĭ purtà arme, decât numaĭ câte un iatagan Aga-turnagiu, Ibraim şi Baş Beşliagasi, iar alţiĭ ce obicĭnuesc a purtà arme, nimenea să nu fie volnic de acum înainte a maĭ umblà înarmat cu orĭ-ce fel de armă; iar carĭ se va arĕtà după aceea în potrivă următorĭ are a se pedepsì; iar pe de alta să daĭ poruncă şi tuturor zabiţilor şi ómenilor Spătărieĭ, ca asupra acestuĭ nizam să aibă a urmà în tocmaĭ, precum obicĭnuià şi în vremea oblăduiriĭ Domnieĭ. 1818 Octomvrie 12. — (Asemenea s'a maĭ scris şi la Vel Aga).

Acì se cade să amintim cutezătórea năvălire a 12 inşĭ înarmaţĭ contra gardeĭ, care la finele luĭ Septemvrie 1818 duceà la Ocna Telega 15 osîndiţĭ. Intre aceia eraŭ şi 6 din panduriĭ ceĭ carĭ luaseră parte la ultima rĕsmiriţă. Numaĭ pe aceştia ĭ-a scos din mânile gardeĭ ceĭ 12 ómenĭ năvălitorĭ lângă Ploescĭ, iar pe ceĭ-lalţĭ 9 ĭ-aŭ lăsat neatinşĭ, de aŭ putut fi duşĭ la pedépsa lor la Ocnă. Este şi acì o nouă dovadă, că mişcarea ante-grécă isbucnită în Oltenia nu erà terminată cu rĕspândirea pandurilor şi că ea încă ferbeà într'ascuns, pregătind mişcarea de la 1821. (1)

Temêndu-se de vre-o încercare de spargere a puşcărieĭ, Divanul,

---

(1) *Noĭ boeriĭ Ţĕriĭ-Românescĭ.*

Cinstite dumné-ta frate Vel Spătare, fiind-că dumné-luĭ Epistatul Armăşieĭ ne-a făcut arĕtare, că de la 17 ale trecutuluĭ Septemvrie pornindu-se la osînda Ocnelor Slănicul şi Telega lude 15 vinovaţĭ, hotărîţĭ într'aceeaşi osîndă de Domnia-Sa Ioan Vodă Caragea, cu patru Armăşeĭ de pază, băgaţĭ avêndu-ĭ pe vinovaţĭ în cătuşĭ şi în lanţurĭ, astăḑĭ la patru ale următoruluĭ Octomvrie s'aŭ întors înapoĭ uniĭ dintr'aceĭ Armăşeĭ cu vestire, că la mergerea lor conăcind la marginea Ploescilor la un han al dumné-luĭ Paharniculuĭ Bălăceanu, peste nópte ĭ-aŭ călcat 12 inşĭ înarmaţĭ, în silă cu bătăĭ le-aŭ luat din mânĭ pe ceĭ de maĭ jos arétaţĭ lude 6 vinovaţĭ, iar cu ceĭ-l-alţĭ 9 lude ducêndu-se Armăşeiĭ la Ocnă ĭ-a teslimatisit acolo şi a adus şi adeverinţă a Cămărăşiilor, după orînduélă, aducênd osebit spre a lor îndreptare şi adeverinţă de la hangiŭ, precum s'a urmat pricina. De aceea dar scriem dumitale, să daĭ straşnică poruncă polcovnicilor şi căpitanilor din sud Saac şi din sud Buzĕŭ, ca să cerceteze cu scumpĕtate pentru maĭ jos numiţiĭ vinovaţĭ, şi verĭ-unde se vor dovedì, prinḑêndu-ĭ, în bună pază să se trimiţă aicĭ prin dumné-lor Ispravniciĭ judeţuluĭ. —1818 Octomvrie 4.

Costandie Buzĕŭ, Istrate Creţulescu, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu, Barbu Văcărescu, Ioan Ştirbeĭ, Alexandru Ghica.

Cod. LXXXVII, fila 98.

pe de o parte, la 7 Octomvrie, ordonă luĭ biv Vel Serdar Petrache să mérgă la puşcărie, să facă grabnic catagrafie de toţĭ arestaţiĭ, cu arĕtarea vineĭ şi de unde sunt şi de când se află închişĭ? şi ordonă să fie bine păziţĭ, să nu scape nicĭ unul, iar pe de altă parte boeriĭ ţĕriĭ rînduesc pe Buluc-Başa Sotir cu ómeniĭ luĭ a fi de pază la puşcărie, nelipsit ḑiua şi nóptea, a nu se *cacerdisì*, saŭ a scăpà vre-un vinovat

Tot în interesul asigurăriĭ puşcărieĭ, boeriĭ Ţĕriĭ-Românescĭ numesc epistat de Armaş mare pe Vornicul Gr. Filipescu (1).

La 9 Octomvrie 1818, boeriĭ Ţĕriĭ-Românescĭ daŭ volnicie luĭ *Arhon Vel Aga*, că «pentru maĭ bună orînduélă şi nizam al tîrguluĭ, spre ferire de tóte cele rele şi neplăcute, spre odihna tuturor de obşte, carĭ se cere de la dumné-ta trebuinţa este, ca şi ceĭ ce se află sub epistăsia dumi-tale, să fie ómenĭ la carĭ dumné-ta veĭ da credinţă; de aceea prin acest pitac se dă dumi-tale sloboḑenie, ca să-ĭ şi schimbĭ pe carele veĭ cunósce că este nedestoinic şi să puĭ alţiĭ vrednicĭ, începênd de la Căpitanul de dorobanţĭ, până la cel maĭ mic, căcĭ la ori-ce cusur se va întîmplà, dumné-ta aĭ să fiĭ rĕspunḑĕtor.» (2)

Şi de paza judeţelor se îngrijesc boeriĭ ţĕriĭ. Prin judeţe zabiţiĭ şi neferiĭ lor, în loc de a străjuì maĭ vîrtos pentru neguţătoriĭ turcĭ, să nu-ĭ lase, dacă n'aŭ teşcherele în regulă, s'aŭ apucat de cer taxe, «*cât pot rupe* de la carele ce merg orĭ cu vin, orĭ cu rachiŭ, cu zaherele, cu măciniş, etc. Se ieaŭ câte unul până la 2½ leĭ. (3)

Neferiĭ se duc şi pe la morĭ şi prin sate, ba şi pe la tîrgurĭ de prelevă asemenea abusive veniturĭ, de la orĭ-ce vînḑărĭ, ca nisce aĭ doilea vameşĭ.

Noĭ boeriĭ Ţĕriĭ-Rumânescĭ» ordonă Ispravnicilor să opréscă asemenea abusurı «din tótă vîrtutea . De o cam dată să cheme pe zabitul judeţuluĭ «să-ĭ arĕtaţĭ că v'a venit straşnică poruncă, ca nu numaĭ eĭ să se feréscă, ci nicĭ pe ómeniĭ luĭ să nu-ĭ îngăduéscă a face cât de puţin jaf locuitorilor, mulţumindu-se pe lefile ce aŭ sub pedépsa de destituire şi restituıre a jafuluĭ şi de isgonire din ţéră, trimiţêndu-se, pentru a pune mâna pe culpabil, om de la Turnagi-baş-beşlégă.

Boeriĭ Ţĕriĭ-Românescĭ se adunaŭ într'o cameră la Curtea Domnéscă.

---

(1) *Cod. LXXXVII, fila 98 v.*
(2) *Cod. LXXXVII, fila 94.*
(3) Documentul întrebuinţéză chiar vorba *leĭ* în loc de *talerĭ*.

Noĭ boeriĭ Ţĕriĭ-Românescĭ.

Dumné-vóstră boerilor Ispravnicĭ ot sud . . . . vĕ facem în scire, că la auḑul nostru a venit, cum că zabiţiĭ şi neferiĭ lor ce se află prin judeţe pentru străjuire

Ce puţin luxósă erà acéstă cancelarie a boerilor otcârmuitorĭ ţĕriĭ! (1) Administraţiunea acestor boerĭ se mărginì la puţin, din causa nesiguranţeĭ în care eraŭ de cele ce se vor întîmplà, când Pórta n'ar aprobà administraţiunea lor în urma fugeĭ Domnitoruluĭ. Ca act maĭ de valóre din timpul acesteĭ administraţiunĭ, cităm numaĭ oprirea exportuluĭ cerealelor şi a articolelor de îndestulare publică ale Constan-

---

şi paza nizamuluĭ, maĭ vîrtos pentru neguţătoriĭ turcĭ saŭ alţiĭ, carĭ făr' de căpĕtâiŭ se va întîmplà a umblà prin judeţe, ca să-ĭ cerceteze după orînduélă, să le ieà séma, şi la ceĭ ce vor fi umblând cu tréba neguţătorieĭ şi cu cărţĭ pe la mânĭ, acelora să le înlesnéscă a le fi mergerea şi petrecerea lor cu linişte şi nebîntuiţĭ de către orĭ-cine, iar pe ceĭ făr' de căpĕtâiŭ să-ĭ popréscă saŭ să-ĭ întórcă înapoĭ la locul lor, pentru a cărora slujbă îşĭ aŭ şi léfa lor cea orînduită, şi din jălbile unora altora ne-am pliroforisit, că zabiţiĭ saŭ neferiĭ lor păzesc drumurile de ieaŭ parale cât pot rupe de la carele ce merg orĭ cu vinurĭ, orĭ cu rachiurĭ, orĭ cu zaherele, orĭ cu măciniş, orĭ cu sare, şi altele, întinḑêndu-se a luà de la uniĭ câte un leŭ de bute, de la alţiĭ maĭ mult şi până la talerĭ 2 şi jumătate, se duc şi pe la morĭ de iea şi de pe la carele ce sunt cu măciniş, se îndrăznesc de merg şi pe la tîrgurĭ i prin sate, făcênd asemenea urmărĭ de ieaŭ de la vînḑările ce fac, orĭ de la vite saŭ de la altele, făcêndu-se al doilea vameş, care acésta nefiind suferită la auḑul nostru, într'adins vĕ poruncim, ca cu tot dinadinsul şi cu străşnicie să vĕ siliţĭ din tótă vîrtutea a depărtà acest rĕŭ catahrisis, ce de la o vreme încóce aŭ început zabiţiĭ şi neferiĭ lor a face şi acum de o cam-dată să chemaţĭ pe zabitul judeţuluĭ, să-ĭ arĕtaţĭ că v'a venit straşnìcă poruncă, nu numaĭ el să se feréscă, ci nicĭ pe ómeniĭ luĭ să nu îngăduéscă a face cât de puţin jaf locuitorilor, mulţumindu-se pe lefile ce aŭ, căcĭ nu numaĭ va fi lipsit din slujbă şi altă dată nu se va maĭ învrednicì, ci încă va întórce jaful înapoĭ şi se va şi isgonì de aicĭ din ţĕră; după care cu luare aminte cercetând, pe care îl veţĭ găsì că nicĭ după acésta iarăşĭ nu s'a părăsit, cu grabnice însciinţărĭ ca să se trimiţă mumbaşirĭ de aicĭ cu om de la dumné-luĭ Turnagi-baş-beşlégă, ca să-l pue a întórce jafurile înapoĭ şi pe acela să-l aducă aicĭ, ca să-şĭ ieà căḑuta pedépsă şi să se şi izgonéscă din pămîntul ţĕriĭ; şi de primirea acesteĭ poruncĭ să avem însciinţare. — 1818 Octomvrie 15.

Cod. LXXXVII, fila. 100.

(1) Boeriĭ ordonă Ispravniculuĭ de Curte «să puĭ ca să lipéscă ferestrele cu hârtie la odaia, unde ne strîngem noĭ, şi osebit să se deà poruncă coşarilor a măturà atât acel coş cât şi alte coşurĭ, unde se vor fi făcênd focurĭ, şi la odaia, unde ne strîngem noĭ, să se facă rînduélă a da câte un foc la sobă în fie-care diminéţă, ca la vremea cea cuvenită să fie odaia caldă şi mâne să fie gata, fiind-că acolo aveml să ne strîngem.— 1818 Octomvrie 9.

Semnaţĭ: Constandie Buzeŭ, Greg. Brâncoveanu Vel Vistier, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu Vel Logofĕt, Gr. Filipescu, Iordache Slătineanu, Ioan Ştirbeĭ Vel Vornic, Alexandru Ghica.

Cod. LXXXVII, pag. 93 verso.

tinopoluluĭ. Prin asemenea prohibițiune, boeriĭ administratorĭ speraŭ a-șĭ face mână bună la Constantinopole. (1)

O altă dispozițiune interesézà apĕrarea orașuluĭ de incendiŭ. Iată acest pitac al boerilor țĕriĭ:

Noĭ boeriĭ țĕriĭ poruncim luĭ Arhon Aga, fiind-că acum la începerea friguluĭ, făcênd ómeniĭ focurĭ maĭ cu prisos prin case pentru încăldit și în neîngrijire séra, din nemăturatul coșurilor se întîmplă focurĭ, de aceea scriem dumi-tale, ca să puĭ pristav a strigà prin tîrg, cât și dumné-ta să daĭ nizam cu tótă străşnicia a-șĭ drege coșurile bine, a le măturà adese, făcênd rînduélă și înlesnire și pentru coșarĭ a merge și eĭ de sine-șĭ pe la tóte casele, cum și ceĭ ce vor vré a cere coșarĭ să scie unde să-ĭ găséscă, iar prăvăliașiĭ toțĭ de obște, după vechiul obiceiŭ, să aibă câte o putină cu apă și câte o cange. Să daĭ nizam și la Agie a fi tulumbele drese bine, a fi donițe i topóre și cange, după obiceiul vechiŭ, ca la vremea de trebuință să se pótă întîmpinà rĕul. — 1818 Octomvrie 7.

Nectarie Mitropolit, Greg. Brâncov. Vel Vistier, Mih. Manu, Const. Bălăceanu, Ioan Știrbeĭ.

(Asemenea la Spătar). (2)

O altă disposițiune, din 15 Octomvrie 1818, prohibì jocul de cureà: «s'aŭ isvodit nisce ómenĭ cu joc de cureà, năprăstóce, i popice, de înșală pe locuitoriĭ ceĭ proștĭ...» s'aŭ maĭ dat și înainte poruncĭ de oprire ... acum boeriĭ ordonă ca, prindêndu-ĭ pe aceștĭ înșelătorĭ, să-ĭ trimiță la marele Spătar. In acestașĭ sens boeriĭ ordonă și luĭ Aga și Spătaruluĭ. (3)

---

(1) In 7 Octomvrie 1818 se oprescе exportarea de cereale. Să oprițĭ a nu maĭ trece peste granițe un bob de grăunțe zahereà măcar, grîŭ, orz, meiŭ, porumb, sub strașnica pedépsă.» Asemenea a oprit exportul de vite orĭ ce fel «bez oile sudițilоr, carĭ le aduc pentru hrană aicĭ în țĕră.»

Asemenea e prohibit exportul seuluĭ, untuluĭ, brânzeĭ, cașcavaluluĭ, cerviceĭ, miereĭ și altele, ce sunt din zaheréua Țarigraduluĭ, după vechiul obiceiŭ, fiind poprite a se exportà.

Cod. LXXXVII, fila 99 v.

(2) *Cod LXXXVII, fila 99.*

(3) *Noĭ boeriĭ Țĕriĭ-Românescĭ.*

Dumné-vóstră boerilor Ispravnicĭ ot sud ..... vĕ facem în scire, că a venit la audul nostru, cum că prin județe i pe la tîrgurĭ s'aŭ isvodit nisce ómenĭ cu joc de cureà, năpîrstóce i popice, de înșală pe locuitoriĭ ceĭ proștĭ, luându-le baniĭ ce aŭ, care acésta fiind cunoscută de față, cà este curată înșelătorie și neprimită la audul stăpîniriĭ, aŭ fost date și maĭ nainte poruncĭ domnescĭ, ca să fie oprițĭ și zăticnițĭ orĭ-cine de la nisce urmărĭ ca acestea; poruncim dumné-vóstră, ca orĭ unde se vor ivì uniĭ ca aceștia, prindêndu-ĭ, cu bună pază să-ĭ trimitețĭ la dumné-luĭ Vel Spătarul, și de primirea acesteĭ poruncĭ să avem însciințare. — 1818 Octomvrie 15.

Cod. LXXXVII, fila 99 v.

Grijilivĭ de nesupĕrarea locuitorilor ţĕriĭ, boerĭ adreséză, în 6 Octomvrie 1818, o circulară către Ispravnicĭ, ordonându-le să împedece abusurile la perceperea vinăriciuluĭ. (1)

Agenţia austriacă încă a voit a profită de stabilirea guvernuluĭ boerilor, ca să obţină ridicarea taxelor în plus puse peste ceĭ 3% vama la exportul porcilor, constituindu-se din aceste taxe—cum s'a vĕdut—un venit al Dómneĭ luĭ Caragea. Boeriĭ rĕspunseră Agenţieĭ, ca să aştepte noua Domnie, ca să se *corespondariséscă* cu ea în acéstă privinţă. (2)

---

(1) *Noĭ boeriĭ Ţĕriĭ-Românescĭ.*

Dumné-vóstră boerilor Ispravnicĭ ot sud ..... vĕ facem în scire, că din jălbile ce s'aŭ dat, ne-am însciinţat cum că taxildariĭ şi slujbaşiĭ vinăricerĭ, ce se află acum prin judeţe, nelăsându-se de lăcomia lor, care de la o vreme încóce a început de fac, nu numaĭ nu păzesc orînduéla ponturilor cu care aŭ cumpĕrat, de a urmà cu măsuratul vinurilor i împlinirea banilor după obiceiul vechiŭ, ci încă cu felurĭ de mijlóce umblând a face încărcăturĭ locuitorilor, îĭ prelungesc cu măsuratul după ce gătesc, îĭ prelungesc şi cu luatul banilor, până cheltuesc vinul, ca să aibă cuvînt în urmă că aŭ avut vin maĭ mult şi să nu pótă cel năpăstuit a dovedì dreptul; pe lângă care aŭ făcut irat şi slobozenia buţilor, luând cât voesc, încă se îndrăznesc de supĕră cu luare de banĭ şi pe uniĭ din boerĭ i pe privileghiaţĭ cu pricina slobozenieĭ buţilor, care acésta nefiind suferită la auḑul nostru, poruncim dumné-vóstră, să daţĭ nizam vinăricerilor cu tótă străşnicia a se urmà şi a se păzì ponturile în tocmaĭ spre a nu încărcà pe locuitorĭ cu cât de puţin, ci cum se va gătì vinul de cules, îndată să măsóre şi să priméscă şi plata vinăriciuluĭ fără de prelungire, şi după ce va plătì vinăriciul, cu răvaş de plată să fie slobod fieş-care a-şĭ duce vinul unde va vré, ne îndrăsnind a cere osebită plată pentru slobozenia buţilor de la ceĭ ce plătesc vinăriciul, iar de la privileghiaţĭ carĭ vor vré a scóte vinurile maĭ nainte până nu trece cotul, să ieà numaĭ patru parale de răvaş ce va da pentru tóte buţile, iar cel ce va scóte buţile după ce trece cotul, de la acela să nu ieà nimic, ne avênd trebuinţă nicĭ de răvaş, şi vinăriciul după vechiul obiceiŭ să ieà sfîrşit până la 15 ḑile ale luneĭ luĭ Noemvrie, ne lăsând la prelungire, cum aŭ urmat în alţĭ anĭ, de nu aŭ lipsit vinăriceriĭ din judeţ maĭ în tot anul, ca să pótă face năpăstuirĭ şi încărcăturĭ locuitorilor, căcĭ la orĭ-ce catahrisis se va face, însuşĭ dumné-vóstră vĕ veţĭ învinovăţì a plătì din casele dumné-vóstră acel catahrisis şi vĕ veţĭ lipsì şi din Isprăvnicie, ci dar cum poruncim în tocmaĭ să fiţĭ următorĭ, şi de primire să avem însciinţare. — 1818 Octomvrie 6.

Cod. LXXXVII, fila 97 v.

(2) *Către chesaro-crăiasca Aghenţie.*

Cu cinste am primit nota cinstiteĭ Aghenţiĭ, scrisă de la 15 ale următoruluĭ Octomvrie şi cuprinḑĕtóre, că în domnia numaĭ acésta de acum trecută a Domnuluĭ Ioan Caragea, s'a fost orînduit asupra negoţuluĭ de rîmătorĭ de a se luà po talerĭ patru de pereche cu nume de avaet, spre a fi slobodĭ a trece înăuntru, în vreme

Administrațiunea boerilor țĕriĭ ține până la 20 Octomvrie 1818. De sigur că dificultatea ce erà de a se adunà toțĭ boeriĭ, ĭ-a îndemnat să alégă dintre dînșiĭ un numĕr maĭ mic. Aceștia ieaŭ titulatura de «*Noĭ boeriĭ otcârmuitorĭ*» și se recunosc *aleșĭ de tótă obștea boerimeĭ.* (1) Noua administrațiune constată, că de la fuga luĭ Caragea a încetat căutarea proceselor înaintea Divanuluĭ Veliților boerĭ, deși pe tóte ḑilele se ivesc jălbĭ pentru felurĭ de pricinĭ. De aceea boeriĭ ocârmuitorĭ scriŭ Divanuluĭ, la 22 Octomvrie 1818: «Să începețĭ fără de altă zăbavă a vĕ adunà la locul cel orînduit și a căutà pricinile de judecățĭ ale noroduluĭ, împlinind întru acésta datoria dumné-vóstră ca sub Domnie. Tot odată Vel Logofĕt de Țéra-de-sus să deà pitac și la departamenturĭ, să caute pricinile de judecată ale noroduluĭ ce se orînduesc la acele departamenturĭ fără de contenire.» (2)

---

ce rîmătoriĭ din vechime aŭ fost slobodĭ a se negoțià în țéra Nemțéscă, plătindu-se numaĭ vama trecĕtóreĭ la sută treĭ și osebit în cele 5 județe ot peste Olt se maĭ plătià de perechea de rîmătorĭ parale opt ale Căimăcămieĭ Craioveĭ și parale patru ale Isprăvnicatuluĭ din partea loculuĭ, pe unde-ĭ treceà, cerênd cinstita Aghenție, ca să dăm poruncă de a încetà acéstă luare de avaet, adecă po talerĭ 4 de perechea de rîmătorĭ, ci să se ieà numaĭ cea obicĭnuită vamă treĭ la sută, cum și paralele ce din vechime sunt obicĭnuite a se luà în cele 5 județe ot peste Olt, precum maĭ sus se arată, la care și nu lipsim a rĕspunde cinstiteĭ Aghențiĭ, că căutând în condicile Divanuluĭ, s'a găsit rĕspuns făcut din vremea Domnuluĭ Caragea la asemenea cerere ce a fost făcut cinstita Aghenție, după care scoțêndu-se copie, se trimite a se vedé, și fiind-că pentru acest avaet este dată hotărîre Domnéscă, după care se vede adaos pentru ceea-ce se urmà maĭ dinainte, va fi însă îngăduitóre cinstita Aghenție, până când se va orînduì Domnia într'acéstă țéră, și atuncĭ se va corespondarisì cu Domnia nouă pentru acéstă madeà. — 1818 Octomvrie 3.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu Vel Logofĕt.

Cod. LXXXVII, fila 95.

(1) Dumné-lor boeriĭ pe noĭ ne-aŭ ales și ne-aŭ rugat ceĭ maĭ jos iscălițĭ să fim ocârmuitoriĭ țĕriĭ, spre a puté curge trebile cu bună orînduélă, să nu se facă cel maĭ mic cusur între tóte. Iată dar printr'acéstă carte vĕ însciințăm și vĕ vestim, că de astăḑĭ înainte până când se va arĕtà Domn stăpînitor, iscăliturile nóstre avețĭ să le ascultațĭ, să le păzițĭ și ceea-ce vi se va scrie de către noĭ să urmațĭ în tocmaĭ și de primire să avem însciințare. — 1818 Octomvrie 20.

Nectarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveanu, Grig. Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu.

Acest pitac e adresat la toțĭ ispravniciĭ de județe, la Spătar, la Aga și la tóte departamentele.

Cod. LXXXVII, pag. 94 v.

(2) *Noĭ boeriĭ otcârmuitorĭ Țĕreĭ-Românescĭ.*

Cinstițĭ dumné-vóstră fraților velițĭ boerĭ, fiind-că de la lipsirea Domnieĭ-Sale Ioan

Boeriĭ ocârmuitorĭ aĭ Ţĕreĭ-Româneşcĭ sunt, pe lângă Nectarie Metropolitul, (1) ceĭ următorĭ: Gr. Brâncoveanu, Gr. Ghica, Barbu Văcărescu şi Istrate Creţulescu. Eĭ scriŭ, tot la 22 Octomvrie 1818, şi departamenturilor prin Vel Logofĕtul de Ţéra-de-Sus, ca şi acesta să urmeze regulat cu judecăţile. Marele Hatman al Divanuluĭ este înşciinţat despre acésta, ca să îngrijéscă «a se împlinì datoriile zapcilécurilor Hătmănieĭ asupra pricinelor de judecăţĭ în tocmaĭ după aceeaşĭ orînduélă ce se urmà până în ḑiua lipseĭ Domnuluĭ de aicĭ».

O altă disposiţiune luată de noua administraţiune fu prohibiţiunea dată, la 1 Noemvrie 1818, de import de vinurĭ şi rachiurĭ streine. Boeriĭ ocârmuitorĭ întemeiéză prohibiţiunea pe necesitatea de a protege cultura viilor din ţéră, carĭ aŭ ajuns a fi părăsite din causa concurenţeĭ streine, ceea-ce aduce şi pagubă ţĕriĭ prin scăderea dăriĭ vinăriciuluĭ. (2)

Vodă Caragea şi până acum aŭ contenit din întîmplare căutarea pricinelor de judecăţĭ la Divanul dumné-vóstră şi pe tóte ḑilele se ivesc jălbĭ pentru felurĭ de pricinĭ, ce urméză a se căutà şi a se cercetà de judecătoriile pămîntuluĭ; de aceea dar, ca nicĭ ipotesiariĭ să nu pérḑă aicĭ câţĭ sunt de afară, făcênd grele cheltuelĭ cu prelungirea vremiĭ, nicĭ ceĭ de aicĭ să nu steà zălogiţĭ şi răbdătorĭ de dreptul lor, din pricina amorţiriĭ judecătoriilor, când maĭ vîrtos şi datorie avem de a îngrijì pentru a obşteĭ bună petrecere şi pentru cea în parte îndestulare a fieş-căruia de dreptul sĕŭ, poftim pe dumné-vóstră, ca să începeţĭ fără de altă zăbavă a vĕ adunà la locul cel orînduit şi a căutà pricinile de judecăţĭ ale noroduluĭ şi împlinind întru acésta datoria dumné-vóstră întocmaĭ, după mijlocul şi orînduéla ce se urmà şi până la lipsirea Domnuluĭ de aicĭ, de care poftim şi pe dumné-ta Vel Logofete de Ţéra-de-Sus, ca şi pe la departamenturĭ să se facă pitace din partea Logofeţieĭ, ca să caute pricinile de judecăţĭ ale noroduluĭ, ce se orînduesc la acele departamenturĭ, fără de contenire. — 1818 Octomvrie 22.

Nictarie Mitropolit, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu.

Cod. LXXXVII, fila 101 v.

(1) In multe pitace în locul Metropolituluĭ Nectarie semnéză Iosif Argeşiul.

(2) *Noĭ boeriĭ otcârmuitorĭ aĭ Ţĕriĭ-Româneşcĭ.*

Dumné-vóstră boerilor Ispravnicĭ ot sud .... Vĕ facem în şcire că, pentru vinurile i rachiurile din ţéra Turcéscă, cum şi holerca din ţéra Leşască, prin hrisóve domneşcĭ sunt oprite a nu venì aicĭ în ţéră nicĭ de cum, iar cel ce va îndrăznì să aducă, să se ieà controbont, dar fiind-că păzitoriĭ de pe la marginĭ i căpitaniĭ şi ceĭ orînduiţĭ cu slujba Căminărituluĭ, cu felurĭ de mijlóce, pentru interes al lor, slobod vinurile şi rachiurile de vin în ţéră necontenit, din care pricină se batalisesc vinurile şi rachiurile ţĕriĭ şi după vremea scumpeteĭ tuturor lucrurilor şi a muncitorilor aŭ ajuns a-şĭ părăsì ómeniĭ viile, încă alţiĭ le-aŭ şi părăsit şi din vreme în vreme şi viile şi alişverişul acesta merge spre cădere, ci fiind-că

Tot odată în 7 Noemvrie 1818, boerii ocârmuitori ordonă fraţilor boeri din Divanul Craiovei, să nu fie îngăduiţi taxildarii şi slujbaşii vinăriciului din Oltenia de a comite abusuri. (1)

dintr'acésta este mare simţitóre pagubă la plata vinăriciului, şi acestea neputêndu-le suferì, iată vě poruncim, să daţi nizam cu tot felul de străşnicie păzitorilor de margini, ca să nu lase nici cum a venì vinuri şi rachiuri streine în pămîntul ţerii, nici cu cărţile Căminarului, nici cu alte cărţi în parte, măcar ale cui va fi, ca să se pótă cheltuì cel pămîntesc; de altă parte să cercetaţi cu amăruntul în tot judeţul şi unde veţi găsì vinuri saŭ rachiuri streine să le popriţi şi în grabă să însciinţaţi al cui este şi prin al cui mijloc de slobozenie l-aŭ trecut? ca să luaţi de la noi poruncă cum să urmaţi. -- 1818 Noemvrie 1.

Asemenea pitac s'a făcut şi către dumné-luì Vel Spătarul, ca să scrie la căpitanii marginilor a face paza acésta cu tótă străşnicia.

Cod. LXXXVII, fila 102.

(1) *Noi boerii otcârmuitori ai Ţěrii-Românescì.*

Cinstiţii dumné-vóstă fraţi boeri divaniţi ot Craiova sănătate. S'a primit cartea dumné-vóstră, ce aţi trimis de la trecutul Octomvrie 31, réspuns la cartea nóstră pentru a nu fi îngăduiţi taxildarii i slujbaşii de vinăriciŭ ai acelor cinci judeţe să ieà mai mult decât 5 bani de vadră, după ponturile Domnescì ce li s'aŭ dat la mâni şi s'aŭ vědut cele cuprindětóre, că capzimanul acestui huzmet a arětat acì la cinstitul Divan cinci cărţi ale dumné-luì Postelnicului Mavrocordat către boerii Ispravnici ai judeţelor, ca să aibă voie taxildarii a face încărcătură la dece douě, după care cărţi s'aŭ şi dat acéstă voie, să se împlinéscă şi că până acum la cele mai multe locuri s'a isprăvit şi măsuratul şi luatul banilor, rěspundem dumné-vóstră că încă de la 6 ale trecutului Octomvrie, după fugirea Domnului, s'a poruncit dumné-lor Ispravnicilor judeţelor, precum şi dumné-vóstră s'a însciinţat că peste cuprinderea ponturilor Domnescì ce li s'aŭ dat taxildarilor la mâni, să nu-i îngăduéscă a luà mai mult cu nici un fel de pricinuire, că la ori-ce catahrisis se va face, dumné-lor se vor îndatorà la plată, care porunci prin dumné-vóstră s'aŭ trimis şi asemenea s'a mai poruncit dumné-lor şi prin al doilea cărţi, ce s'aŭ trimis în urmă, iar după cuprinderea celor scrise în cartea dumné-vóstră ce ne trimiteţi, se înţelege că n'aŭ urmat dumné-lor Ispravnicii celor de mai nainte poruncite de la 6 Octomvrie, ci împotrivă aŭ dat voie taxildarilor şi slujbaşilor, de aŭ luat vinăriciul cu încărcătură de la locuitori, lucru cu totul supěrător şi nesuferit; de aceea scriem dumné-vóstră, ca pe taxildarii i slujbaşii, ce vor fi apucat de aŭ împlinit vinăriciul cu încărcătură şi se vor fi aflând şi până acum acolo, să-i puneţi a întórce acea încărcătură nedréptă înapoi locuitorilor, spre a rěmâné plata vinăriciului câte cinci bani de vadră după ponturi, iar unde nu se va fi aflând taxildarul şi slujbaşii şi vor fi lipsind, să puneţi dumné-vóstră a întórce pe la locuitori ceea-ce se va fi luat mai mult de însuşi Ispravnicii, ca pe nisce în potrivă următori poruncilor ce li s'aŭ trimis, cum şi celor ce nu vor fi apucat până acum a plătì, mai multă supěrare în plata vinăriciului să nu li se facă, decât numai câte 5 bani de la vadră, drepţi i pârpâr după ponturi, fără decât de puţină încărcătură, şi cărţile acelea ale dumné-luì Vel Postelnicului, ca nisce netrebuinciόse,

O ultimă disposiţiune a guvernuluĭ *«boerilor otcârmuitorĭ»* fu de a scrie Vorn. Obştirilor de a presentà sémă de starea Cutieĭ milelor şi listă de săraciĭ, carĭ primesc lefĭ de acolo şi carĭ se jăluesc, că nicĭ n'aŭ primit ajutórele hotărîte. (1)

Cu numaĭ o ḑi înainte de intrarea Caimacamilor la serviciŭ, Consulul rusesc împinge pe boeriĭ otcârmuitorĭ să ieà unele disposiţiunĭ de asigurare a banilor ce *generalul Varlam* pretindeà că are a primì de la uniĭ tovaroşĭ ce aŭ avut el la ţinerea poştelor sub Muscalĭ.

Varlam nu încetéză, cu ajutorul Muscalilor, a exaurì în Visteria ţeriĭ! De astă-dată Boeriĭ refusă să deà o soluţiune, reservând-o Domnuluĭ celuĭ noŭ şi până atuncĭ eĭ se mărginesc a cere de la datorniciĭ

---

luându-se de la mânile lor, să ni se trimiţă în plic, şi de urmare să avem însciinţare. — 1818 Noemvrie 7.

Iosif Argeş, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu Vel Logofĕt.

Cod. LXXXVII, fila 103.

(1) *Noĭ boeriĭ otcârmuitorĭ aĭ Ţĕriĭ-Românescĭ.*

Cinstite dumné-ta frate vel Vornice al obştirilor, te însciinţăm, că pe tóte ḑilele necontenit ne vin multe jălbĭ de la săracele vĕduve ce aŭ lefĭ de la Cutia milostenieĭ, plângêndu-se că nu li se daŭ lefile cele orinduite, ḑicênd unele, că de câte patru-cincĭ lunĭ, altele de câte 6—7 lunĭ nu li s'aŭ dat, din care pricină se află lipsite de ajutorul hraneĭ vieţiĭ lor; mirare avem de acésta, în vreme ce scim, că Cutieĭ milosteniilor i s'aŭ făcut iraturĭ îndestule şi încă, ca să se cureţe de datoriile vechĭ şi ca să nu lipséscă lefile săracilor pe acest an, nicĭ să se vînḑă iratul făr' de vreme cu scăḑĕmînt, s'a dat voie de s'a şi împrumutat Cutia milostenieĭ; ci că să scim în ce stare se află Cutia, şi să chibzuim ca să nu lipséscă lefile săracilor celor vrednicĭ de milă, maĭ vîrtos că şi socotéla Cutieĭ este de multă vreme neîncheiată, şi strigarea săracilor celor ce aŭ să ieà lefĭ silindu-ne a da un carar de îndreptare, scriem dumi-tale, ca să facĭ tótă socotéla Cutieĭ milostenieĭ, de când s'a încheiat socotéla, unde să arĕţĭ tot iratul cel vechiŭ i cel noŭ i din altele madele, din orĭ-ce anume câţĭ banĭ aŭ intrat de s'a făcut irat al Cutieĭ milostenieĭ şi ce rĕmăşiţă maĭ are Cutia a luà pe acest următor an? osebit să arĕţĭ şi tóte lefile ce aŭ fost ḑe a se da până la încheerea socoteliĭ şi de atuncĭ câte aŭ maĭ prostisit cu pitace Domnescĭ, i suma fieş-căruia, să arĕţĭ iarăşĭ anume ceĭ ce aŭ să maĭ ieà în urmă, pe care şi pe câte lunĭ nu li s'aŭ dat? care aceste să ni se arĕte cu bună desluşire şi cu înţelegere; să ni se facă şi o fóe osebită de toţĭ ceĭ ce se află la lefĭ, cu suma banilor ce aŭ să ieà şi să ni se aducă făr' de zăbavă, spre a pune în orînduélă pentru ceĭ ce aŭ să ieà lefĭ, căcĭ nu putem suferì supĕrările ce pe tóte ḑilele apururea ne fac ceĭ ce aŭ să ieà lefĭ. — 1818 Noemvrie 7.

Iosif Argeş, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu.

Cod. LXXXVII, fila 103 v.

luĭ Varlam chezăşia, că vor fi aicĭ la regularea afaceriĭ de către Domnitor. (1)

Până la 12 Noemvrie 1818 dăinuì noua formă de administraţiune a boerilor ocârmuitorĭ, când apoĭ administraţiunea trecù în mânile Căimăcămieĭ orînduite de noul Domn.

Domnilor Colegĭ,

Apropiind de ultima cólă ce, după regulament, póte a maĭ fi utilisată de memoriul de faţă, din marea mulţime de documente inedite, ce nu le am putut înşirà în memoriŭ şi carĭ se vor puté urmărì în Tom. X litera B, al publicaţiuniĭ mele din Istoria Românilor, maĭ daŭ ca *addenda* o mică notiţă, rĕmasă neintercalată la locul cuvenit, despre Dómna Elena Caragea şi despre creaţiunea unuĭ apanaj al eĭ în 1815.

Noĭ boeriĭ otcârmuitorĭ aĭ Ţĕriĭ-Românescĭ.

Dumné-vóstră Ispravnicilor aĭ poştiilor, fiind-că Excelenţia sa Gheneral Varlaam a făcut arĕtare în scris către Excelenţia sa Gheneral Consul al Rusieĭ, cum că are a luà o sumă de banĭ de la un Panaghi ot Vâlcea i Ioan Trandafir, cusur din sferturile vămiĭ lét 1817, care, fiind că aŭ parte în tovărăşia poştelor, cere a i-se ferportarisì partea lor de banĭ ce aŭ a luà dintr'acéstă tovărăşie, ci fiind-că pentru acéstă pricină vĕḑum anaforaua streinelor pricinĭ, lét 1816 Noemvrie 28, prin care îndatoréză pe pîrîţiĭ a plătì Excelenţeĭ Sale Gheneraluluĭ Varlaam baniĭ ce-ĭ cere de la dînşiĭ, de aceea poruncim dumné-vóstră, ca să popriţĭ baniĭ ce vor fi avênd pîrîţiĭ a luà din tovărăşia poştelor, până când se va da săvîrşirea pricinii prin hotărîre Domnéscă şi atuncĭ se va da cuĭ se vor cuvenì. — 1818 Noemvrie 11.

Iosif Argeş, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu.

Cod. LXXXVII, fila 104 v.

Noĭ boeriĭ otcârmuitorĭ aĭ Ţĕriĭ-Românescĭ.

Cinstite dumné-ta Vel Hatmane al Divanuluĭ, fiind-că Excelenţia Sa Gheneral Constantin Varlaam a făcut arĕtare în scris către cinstitul Gheneral Consulat al Rosieĭ, cum că în lét 1811, avênd cumpĕrate vămile din tótă ţéra, doĭ dintre cumpĕrătorĭ ce aŭ luat de la Excelenţia Sa vămile pe judeţe. ĭ-aŭ rĕmas datorĭ din sferturĭ, însă un Panaghi ot Vâlcea, cumpĕrătorul judeţuluĭ Olt, talerĭ 6.873 banĭ 71 şi un Ioniţă Trandafil, cumpĕrătorul vămiĭ Ploescilor, talerĭ 673 banĭ 90, pentru care s'aŭ şi judecat cu pîrîţiĭ în let 1816, la Departamentul streinelor pricinĭ, şi şĭ-aŭ aflat dreptatea prin anaforaua ce s'a făcut; ci fiind-că acéstă pricină, are a se hotărî de Domnie, scriem dumi-tale ca, aducênd pe pîrîţĭ, să-ĭ îndatorezĭ ca să-şĭ deà chezaşĭ sigurĭ ca, orĭ-când vor fi ceruţĭ, să se afle aicĭ, ca să steà faţă la judecată.— 1818 Noemvrie 11.

Iosif Argeş, Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Creţulescu.

Cod. LXXXVII, fila 104 v.

Dómna Elena I. Caragea erà o femee demnă de soţul eĭ: económă şi rîvnitóre de avere. In favórea casseteĭ eĭ particulare, Caragea dă ca irat al eĭ: taxa la exportul de vite şi o dare specială de export la porcĭ, câte 2 talerĭ de rîmător, afară de vama cea orînduită după ponturĭ şi catalogul vămilor, şi afară de câte 8 parale, preste Olt, de un rîmător ale Caimacamuluĭ de Craiova şi câte 4 parale ale Ispravnicilor respectivĭ. (1) Preste acest irat de 2 talerĭ de porc, Caragea, în

(1) Écă actul relativ:

Treĭ cărţĭ la sud Mehedinţĭ pentru iratul Măriеĭ-Sale Dómneĭ, de la vitele marĭ.

Zemli Vlahscoie. Fiind-că unele din iraturile Luminateĭ Dómneĭ, cele ce s'aŭ aflat şi pentru obştescul folos ridicat încă din anul trecut, am întocmit în locul acelora irat, ca de la fieş-care rîmător ce va eşì din ţéră preste hotar să deà câte talerĭ 2 de un rîmător, afară din vama cea orînduită după ponturĭ i catalogul vămilor, carĭ aŭ să o deà, iar preste acestea numaĭ în judeţele ot preste Olt ce vor scóte rîmătorĭ prin schelele judeţelor să deà şi câte parale opt de un rîmător ale Căimăcămieĭ şi câte patru parale ale Ispravnicilor, care acea orînduélă are a se păzì întocmaĭ, dar nefiind cu îndestulare iratul acesta, în locul iratuluĭ ce lipsesce, am maĭ adăogat şi alt irat, adecă să ieà şi de la vitele marĭ tinere de hrană ce se va da voie a eşì din ţéră numaĭ în judeţele ot preste Olt şi numaĭ în ţéra Turcéscă peste hotar, însă de un cal po talerĭ patru, de un bivol po talerĭ treĭ i de un boŭ iarăşĭ po talerĭ treĭ, şi de o vacă po talerĭ doĭ, carĭ aceştĭ banĭ să aibă a-ĭ rĕspunde neguţătoriĭ ceĭ ce vor trece vitele, afară din vama cea orînduită, precum ponturile şi catalógele vămilor cuprind i afară din avaetul Căimăcămieĭ care l-am orînduit Domnia-Mea, să fie po parale 60 de la tótă felurimea acestor vite marĭ ce se arată; aşijderea să aibă a luà şi parale 10 de tótă vita mare, şi pentru cel orînduit de aicĭ şi încărcat cu acéstă trébă, iar cu maĭ mult să nu se supere; drept aceea s'a dat acéstă carte a Domnieĭ-Mele luĭ... ce s'a orînduit la schele...ot sud.,. ca să aibă volnicie cu acéstă carte a Domnieĭ-Mele a strînge şi a luà acest venit, după cum maĭ sus se cuprinde, pentru care poruncim Domnia-Mea şi dumi-tale, cinstite şi credincios boerule al Domnieĭ-Mele Caimacamule al Craioveĭ, i dumné-vóstră Ispravnicilor aĭ judeţuluĭ, să-ĭ daţĭ ajutorul cel cuviincios orînduituluĭ acestuia spre a puté strînge şi a luà acest irat, că de se va întîmplà vre-un cheder din pricina neajutoruluĭ dumné-vóstră, aveţĭ a rĕspunde. Poruncim Domnia-Mea şi vouĕ Căpitanilor de margine ca, fără teşcheréua numituluĭ de maĭ sus, să nu vĕ îndrăsniţĭ a lăsà măcar o vită să trécă în acea parte, ca să nu se păgubéscă huzmetul, iar cel ce va urmà în potrivă se va supune a implinì şi a plătì de la însuşĭ tot avaetul, precum maĭ sus se arată. I saam receh gpd.—1815 Martie 8.

Cod. LXXV, fila 118 v.

1816, April 1. S'aŭ dat cărţĭ cumpĕrătoruluĭ huzmetuluĭ Măriеĭ-Sale Dómneĭ, la eşirea vitelor din ţéră.

Cladova
Vatoţĭ } O carte la Mehedinţĭ pentru vite marĭ.
Negotinu

Martie 1815, maĭ adaogă o taxă de export de vite din Oltenia în Turcia şi anume de câte patru talerĭ de cal, 3 talerĭ de bivol şi de un boŭ şi de câte 2 talerĭ de o vacă, preste vama cea orînduită şi afară de avaetul Caimacamuluĭ (câte 60 parale de tot felul de vită mare) şi afară de câte 10 parale de fie-ce vită, percepute spre remunerarea perceptoruluĭ.

Bîrza-Palanga, Calafatul, Ciupercenii } O carte la Mehedinţĭ pentru vite marĭ.
Lomu, Rahova, Arceru-Palanca } O carte la sud Dolj asemenea.
Celeiul, Izlaz } Romanaţĭ o carte asemenea.

Opt cărţĭ pentru trecĕtórea rîmătorilor la ţéra Nemţéscă către Vătaşiĭ de plaiŭ.
Ruşava, plaiul Munteluĭ sud Mehedinţĭ.
Vîlcanul i trecerea Novacilor, Gorj.
Cozia i trecerea la Orez, Vîlcea.
Cânenĭ i trecerea la Aref, Argeş.
Dragoslavele, plaiul Dîmboviţeĭ sud Muscel.
Câmpina, plaiul Prahoveĭ sud Prahova.
Schela Vălenĭ ce intră în vama Buzĕŭ-Teléjenu sud. Saac.
12 cărţĭ către Căpitaniĭ de margine la Dunăre, tot pentru rîmătorĭ.
1 Slam-Rîmnic.
1 Buzĕŭ.
1 Ialomiţa.
1 Ilfov.
1 Vlaşca.
2 Teleorman.
1 Olt.
1 Romanaţĭ.
1 Dolj.
1 Mehedinţĭ.

Cod. LXXV, fila 155.

ÎNDREPTARE.

La pag. 178, rîndul 18, să se îndrepteze **1697** în loc de **1687**.

IOAN CIRCA DE GAMBUTZ

CA EPISCOP AL MARMAŢIEI DOSITEIŬ CIRCA 1660—1730

DE

IOAN PUŞCARIU
Membru al Academieĭ Române.

Sedinţa de la 16 Martie 1900.

Domnilor Colegĭ,

De subiect al discursuluĭ, ce am onóre d'a-l presentà acì, am ales un personagiŭ, care, deşì până acum a fost de nu tocmaĭ cu totul ignorat, totuşĭ fórte maşter tratat în istoria nóstră politico-bisericéscă, carele însă pe la finea secoluluĭ XVII până în prima jumătate a secoluluĭ XVIII a avut o înrîurinţă importantă în viéţa culturală a Românilor, agitată de valurile politico-bisericescĭ, mişcate de la Roma până la Ierusalim, de la Viena până la Stambul, şi de la Alba-Iulia până la Bucurescĭ, şi vice-versa.

Acesta e Ioan Circa nobil de Gambutz, cu numele călugăresc Dositeiŭ Circa episcop al Marmaţieĭ.

Pe timpul acela — către finea secoluluĭ XVII — doĭ lucéferĭ s'aŭ arătat pe orizonul politico-bisericesc, sub carĭ charta Europeĭ orientale s'a fost strămutat esenţial.

Unul, pregătit pe cariera bisericéscă, a schimbat crucea cu sabia; şi acesta a fost Impĕratul germano-roman şi Rege al Ungarieĭ Leopold I numit şi cel mare, iară cel-lalt, pregătit pe cariera militară a schimbat sabia cu crucea, şi acesta a fost Comitele Leopold Kollonich Cardinalul şi Primatele Ungarieĭ.

După căderea Turcilor la Viena în anul 1683, armele imperiale aŭ curăţit Ungaria de inimicĭ şi aŭ rupt de sub suzeranitatea Porţiĭ otomane şi Ardélul, asigurându-şĭ drepturile constituţionale de maĭ nainte prin Diploma Leopoldină din anul 1691.

Constituţiunea Ardéluluĭ însă recunosceà numaĭ treĭ naţiunĭ politice: cea ungară, cea secuéscă şi cea săséscă, şi patru confesiunĭ recepte: cea catolică, cea reformată, cea luterană şi cea unitară, pe când

naţiunea română şi religiunea lor ortodoxă eraŭ numaĭ suferite usque ad beneplacitum principis et regnicolarum.

Din aceste premise s'ar puté prognosticà temerea, că tema nóstră va trebuì în cât-và să atingă şi cestiunĭ politice şi religióse, dar vĕ asigurez că, evitând orĭ-ce susceptibilităţĭ într'o parte saŭ alta, mĕ voiŭ restrînge la expunerea obiectivă a datelor pur şi simplu istorice aşà, precum s'a petrecut înainte de asta cu două vécurĭ şi maĭ bine.

Pe urma armelor învingĕtóre ale luĭ Leopold—precum am îndigitat maĭ sus—a păşit Cardinalul Kollonich cu céta jesuiţilor, nu numaĭ a restaurà biserica catolică cea prin reformaţiune aprópe nimicită, dar şi spre a o întărì prin câştigarea Românilor la unirea religiósă cu Roma. Erà spiritul timpuluĭ de atuncĭ, că dominaţiunea uneĭ ţĕrĭ cucerite să se asigureze nu numaĭ politicesce prin puterea armelor, dar şi prin identificarea religionară a locuitorilor cu a dinastieĭ domnitóre.

Primele încercărĭ d'a câştigà pe Româniĭ ortodoxĭ din Ardél pentru biserica catolică s'aŭ început cu Metropolitul lor de Alba-Iulia Teofil Seremi de Tövis, şi în urma morţiĭ acestuia, întîmplată la anul 1687, s'a continuat şi s'a adus în deplinire prin succesorul sĕŭ Atanasie Angyal de Csüged.

Acesta—om încă tînĕr—studià pe atuncĭ gramatica în şcólele mediĭ din Alba-Iulia şi practisà tot de odată ca scrietor în cancelaria metropolitană a luĭ Teofil, unde avù ocasiune de a venì în atingere cu jesuiţiĭ, carĭ trataseră cu Teofil despre unire.

La ordinul comandantuluĭ militar al ţĕriĭ, Comite Rabutin din Sibiiŭ, se făcù alegerea de Metropolit în persóna numituluĭ Atanasie. Actul alegeriĭ — cu tóte cercetările diligente ale luĭ Nilles şi ale altora — până acum nu s'a putut descoperì, şi de aceea nicĭ nu putem cu siguritate scì, cine aŭ fost alegĕtoriĭ? şi cine aŭ maĭ fost concurenţĭ la scaunul metropolitan?

Alesul Atanasie a fost cu recomandaţiunea Guvernuluĭ trimis la Bucurescĭ, unde în 22 Ianuarie 1698 fù consacrat în Archiereŭ prin Metropolitul-Exarch Teodosie, pe lângă o instrucţiune în sensul ortodoxieĭ pregătită în Sinodul Archieresc de acolo sub presidiul Patriarchuluĭ de Ierusalim Dositeiŭ, ce se aflà pe atuncĭ în Bucurescĭ. Atanasie, încărcat de acì cu diferite darurĭ, între carĭ şi cu promisiunea uneĭ dotaţiunĭ anuale de 6.000 aspri şi a confeririĭ moşieĭ Merişenĭ de la Argeş, din partea Principeluĭ Brâncoveanu, care maĭ târḑiŭ şi emise diploma donaţională din 15 Iunie 1700, se reîntórse la scaunul sĕŭ în Alba-Iulia, unde adună Sinodul sĕŭ în maĭ multe rîndurĭ, la anul 1698, 1699, 1700, 1701, etc.

Atanasie însă, legat fiind prin declaraţiunile antecesoruluĭ sĕŭ Teofil şi strîmtorit prin inteţirile jesuiţilor, nu maĭ erà liber în acţiunile sale, ci trebuì să îndeplinéscă actul uniuniĭ după tóte formele recerute.

Prin diploma imperială din 16 Fevruarie 1699, 19 Martie 1701, etc. se asigură cleruluĭ unit egala îndreptăţire cu clerul catolic, ceea-ce însă maĭ cu sémă, din causă că nu se făcù provisiune legală şi pentru recepţiunea Românilor între naţiunile politice ale ţĕriĭ şi din causa oposiţiuniĭ staturilor ardelene, devenì apróрe ilusorică.

La reclamarea staturilor ardelene—în preponderanţă protestantice—se emit decretele de Curte din a. 1698, 1699, 1701, etc. prin carĭ se dă voie Românilor a trece la orĭ-care din confesiunile recepte, însă prin instrucţiunĭ secrete se demandă comandantuluĭ Rabutin să lucreze într'acolo, ca Româniĭ să trécă numaĭ la uniunea cu Roma. Veḑĭ Hurmuzaki, Geschichte II, pag. 28, şi Cserei, Chron. 1661—1711.

De'acì urmà că Româniĭ deveniră ca obiect de distribuire între confesiunile recepte, ast-fel că ceĭ ce nu treceaŭ la catolicism se consideraŭ de reformaţĭ, iar asupra cămăşiĭ celor rĕmaşĭ în ortodoxie se aruncà sórte.

Un eveniment atât de important în viéţa Românilor nu puteà să rĕmână fără de reacţiune. Nu numaĭ partea aceea a Românilor, care se unì cu Roma — îngrijată de viitorul sĕŭ — şĭ-a făcut reservele sale pentru susţinerea rituluĭ şi pravileĭ orientale, dar şi ceĭ ce aŭ rĕmas neuniţĭ aŭ început un şir de acţiunĭ defensive, ce aŭ durat maĭ bine de un secol şi jumătate până ce la a. 1864 se recâştigă Metropolia şi autonomia bisericiĭ ortodoxe.

Intre primele acţiunĭ pentru conservarea ortodoxismuluĭ la Româniĭ ardelenĭ, faţă de acţiunile pentru unire, se distinge oposiţiunea luĭ Ioan Circa—subiectul principal al discursuluĭ nostru. Ioan Circa nobil de Gambucz, comuna sa natală în comitatul Albeĭ-inferióre, s'a născut—după socotéla nóstră—pe la a. 1660, şi pe timpul alegeriĭ luĭ Atanasie de Metropolit se aflà ca preot ortodox în parochia Botez (Batizháza) din acelaşĭ comitat. Despre acest Ioan Circa scrie istoricul contemporan Bethlen Miklós, după cum vom vedé maĭ jos din citatele luĭ, că ar fi fost rivalul luĭ Atanasie la metropolie şi superior în cultură.

Partida contrarie uniuniĭ, nemulţumită cu alegerea luĭ Atanasie de Metropolit, folosindu-se de ajutorul fostuluĭ secretar şi comptabil metropolitan Gavriil Nagy Szegi, a pregătit pentru Ioan Circa un contra-act de alegere, subscris de maĭ mulţĭ protopopĭ şi provĕḑut cu sigiliile lor. Pregătit cu aceste acte, Ioan Circa s'a dus la Bucurescĭ, unde—cum se ḑice—ar fi fost sfinţit de Archiereŭ. Un act positiv despre acéstă sfinţire încă nu s'a descoperit, dar din datele istorice,

cu carĭ ne vom întâlnì, putem deduce cu siguritate, că s'a întîmplat cu atât maĭ probabil, cu cât exarchul din Bucurescĭ, vĕḑênd trecerea luĭ Atanasie la unire, a luat titlul de Theodosius D. G. Archiepiscopus et Metropolita Transilvaniae (veḑĭ epistola luĭ Teodosie către Atanasie, la Nilles), şi n'a maĭ putut avé nicĭ un scrupul d'a substituì pe Circa de archiereŭ în părţile ardelene. Atuncĭ a luat Ioan Circa numele călugăresc Dositeiŭ, împrumutat póte chiar de la Patriarchul Dositeiŭ, ce se aflà în Bucurescĭ.

Atanasie, înţelegênd de sfinţirea luĭ Circa, îndată ce acesta s'a reîntors în Ardél, a pus mâna pe el, prinḑêndu-l prin servitoriĭ sĕĭ, şi legându-l în lanţurĭ l-a deţinut captiv în mânăstirea metropolitană din Alba-Iulia. Venind acésta la cunoscinţa reformaţilor, carĭ staŭ în fruntea guvernuluí ardelean, precum eraŭ guvernatorul G. Banfi, cancelariul N. Bethlen, consilierul St. Nalatzi, etc., şi nu vedeaŭ bucuros că Româniĭ trec la catolicism, ci maĭ bucuros ĭ-ar fi tras la confesiunea lor, saŭ a-ĭ susţiné în vechea lor credinţă, îndreptară către Vlădica, saŭ cum îl numiaŭ eĭ Olàh-Püspökul Atanasie, cu datul din Turda din 6 Iulie 1700, în limba maghiară, epistola ce o reproducem tradusă în limba română, precum urméză:

«Praemissis praemittendis. Am înţeles din jalba episcopuluĭ reformat Ştefan Veszpremi, precum că preotul român, cu numele Szirka (Circa) din Gambucz, în urma libertăţiĭ date prin resoluţiunea Maiestăţiĭ Sale, ca popiĭ românì să se pótă unì cu orĭ-carĭ din cele patru religiunĭ recepte, s'a unit cu religiunea reformată. Ceea-ce Preacuvioşia Vóstră înţelegênd aţĭ trimis pe capul luĭ popĭ nemţescĭ şi românescĭ, de l-aŭ prins şi legat în fiare, punêndu-ĭ şi lanţ de grumazĭ, pe care acum îl ţineţĭ în prinsóre grea.

«De óre-ce acestea, dacă sunt adevĕrate, prejudecă nu numaĭ resoluţiuniĭ prea înalte, ci sunt injuriόse şi pentru biserica reformată, noĭ, în puterea ce o avem de la Maiestatea Sa, poruncim Preacuvioşieĭ Tale să ne raportaţĭ lămurit, din ce causă aţĭ făcut acésta? pentru că, de ne arătaţĭ motive destul de justificabile—bine, de unde nu apoĭ guvernul nu va îngăduì nimenuĭ o ast-fel de ilegalitate. Dar şi până când vom fi deplin informaţĭ, şi se va decide causa, de nu e un tâlhar saŭ hoţ, Preacuvioşia Ta să nu-l maĭ ţineţĭ în ast-fel de prinsóre, ci orĭ să-l eliberaţĭ pe chezăşie, orĭ să-l ţineţĭ în arest legal fără fiare şi lanţurĭ, precum se cuvine unuĭ preot, şi asta cu atât maĭ vîrtos, că nu subverséză nicĭ un pericol de fugă. (E libro Regi. Lit. g. signato seu Tom. II in archivo guberniali asservato, pag. 280. Veḑĭ la Hintz, *Gesch. des n. u. Bisthums*, pag. 98.)

Două ḑile după aceea adecă în 8 Iulie 1700, numiţiĭ şefĭ aĭ reformaţilor adreséză în numele guvernuluĭ ardelean o reclamare de asemenea cuprins către comandantul milítar al Ardéluluĭ Comitele Rabutin în Sibiiŭ, pentru eliberarea luĭ Circa din prinsórea luĭ Atanasie, sub pretext, că Circa s'ar fi unit cu reformaţiĭ cerênd protecţiunea lor «*quod etiam jure dare cogimur*»? — «adecă ne şi străduim a-l luà sub protecţiunea nóstră.» (Nilles, I, 221.)

In urma acestor reclamărĭ ale guvernuluĭ, Atanasie s'a vĕḑut constrîns a face scăpat din prinsóre pe Circa, carele luând refugiul în colegiul reformaţilor din Alba-Iulia, apoĭ în cel din Aiud, de acì reformaţiĭ l-aŭ dus şi l-aŭ ascuns într'o parochie reformată din comitatul Hunedóreĭ, de unde pribegind în lume, ne vom întâlnì cu el ca episcop al Marmaţieĭ.

Intre aceea Atanasie — cum se vede — tras fiind la rĕspundere pentru violenţa comisă faţă de Circa, iată cum se rectifică el în scrisórea adresată Cardinaluluĭ Kollonich cu datul din Alba-Iulia, la 20 Octomvrie 1700. După ce în acéstă epistolă, scrisă în limba latină, premite nevoile ce îndură biserica sa şi după trecerea eĭ la unire cu Roma, apoĭ continuă plânsórea sa asupra luĭ Circa în expectoraţiunile ce, din causa cuprinsuluĭ lor cel fórte instructiv, le reproducem traduse în limba română în următórele:

«Óre-care preot cu numele Circa înainte d'asta cu vr'o câţĭ-và anĭ, furând din biserica Belgraduluĭ nisce cărţĭ (libros) şi formându-şĭ o recomandaţiune provĕḑută cu sigiliile şi subscrierile câtor-và Archidiaconĭ, s'a dus în Valachia şi acolo a solicitat episcopatul, ceea-ce înţelegênd eŭ (Atanasie), l-am citat acì la Alba-Iulia înaintea Sinoduluĭ general, ca să justifice faptul, şi să se purifice. Insă el consciŭ d'a fi vinovat, şi neascultând de poruncă, n'a vrut să vină. De aceea am hotărît în Sinod cu consensul unanim, ca să fie prins ca un refractar şi adus incóce; ast-fel am îngrijit eŭ prin propriiĭ meĭ servitorĭ de l-am prins şi l-am adus aicĭ la Alba-Iulia. Intr'aceea, din negrija servitorilor scăpând, a fugit în colegiul calviniştilor, de unde cu tóte înteţirile nóstre nu s'a maĭ reîntors (aserând calviniĭ că s'ar fi unit cu biserica lor), ci s'a dus maĭ departe în colegiul de la Aiud; acolo calviniĭ vor să-ĭ procure episcopat, solicitând tréba (precum se vorbesce) chiar şi la Curte.

«Pentru care ne rugăm prea umilit de Eminenţa Vóstră, ca—pentru gloria luĭ Dumneḑeŭ şi binele bisericiĭ, şi pentru delăturarea multor turburărĭ şi scisiunĭ în biserică — să binevoiţĭ a invigilà şi împedicà tendinţele lor, — pentru-că de vor câştigà eĭ aceea, toţĭ preoţiĭ ce se

află pe moşiile lor vor trece la eĭ cu stricarea bisericiĭ. Aŭ promis adecă, domniĭ calvinĭ, tótă libertatea nu numaĭ preoţilor, de se vor alipì de Circa, ci şi copiilor lor, şi precum am înţeles, Circa a şi atras vr'o câţĭ-và la sine.

«Sunt în comitatul Hunedóra ḑece preoţĭ carĭ, substrăgêndu-se din gremiul bisericiĭ, se ḑic a se fi unit cu calviniĭ, dar minţesc (mentiuntur), pentru că celebréză liturgia ca maĭ înainte, se închină la sfinţĭ, ţin sĕrbătorile ca maĭ înainte, postesc şi urméză întru tóte ritul ca maĭ înainte, ceea-ce nu convine cu doctrinele calvine. De aceea ne rugăm de Eminenţa Vóstră, să exoperaţĭ de la Maiestatea Sa un decret, în care să se determine ce e uniunea aceea? Pentru că ceĭ ce se declară de uniţĭ cu calviniştiĭ, trebue să admită, să mărturiséscă şi să créḑă tóte ce le admit, mărturisesc şi cred calviniĭ — precum se află în diploma dată nouĕ în privinţa uniuniĭ cu religiunea catolică, — aşà ca aceĭ preoţĭ românĭ ca calvinĭ să nu maĭ celebreze liturgia, să nu postéscă, etc., şi numaĭ atuncĭ să se pótă bucurà de privilegiile calvinilor în modul cum ne folosim noĭ de ale catolicilor. Ast-fel aceĭ preoţĭ înşélă şi pe Dumneḑeŭ şi biserica şi pe Maiestatea Sa. Pe Dumneḑeŭ, pentru că se clatină spre amândouĕ părţile; pe biserică, pentru că se detrag de la a nóstră şi nu consimt cu cea-laltă; pe Maiestatea Sa, pentru că se folosesc de diploma Maiestăţiĭ Sale dată celor uniţĭ şi totuşĭ uniţĭ nu sunt. Despre tóte acestea vĕ va da informaţiune orală maĭ pe larg Nunciul nostru, ce-l vom trimite în scurt timp la Maiestatea Sa.

«In fine, n'ar strică, dacă Eminenţia Vóstră aţĭ scrie d-luĭ gubernator şi d-luĭ N. Bethlen (carĭ conduc tréba luĭ Circa) să absteà de la asemenea infestaţiunĭ ale bisericiĭ, că alt-cum vor cădé în disgraţia cesaro-regéscă. — Subscris: Episcopus Valachorum ritus graeci Athanasius unitus cum totius (*sic*) Transilvano.» (Nilles, I, 222.)

Despre fuga luĭ Circa din prinsórea luĭ Atanasie, şi despre ulteriórele luĭ peripeţiĭ, scrie numitul N. Bethlen în monografia sa următórele:

«In aniĭ precedenţĭ, un popă deştept şi învĕţat, cu numele Ioan Circa, care scià unguresce şi latinesce, şi fusese rival la alegerea luĭ Atanasie la Vlădicie, fù prins şi deţinut în lanţurĭ la Metropolie, de unde fugind cu lanţurĭ cu tot în Colegiul nostru din Alba-Iulia, de acì eŭ în secret l-am trimis la Aiud, unde l-am ţinut pitulat aprópe şépte sĕptĕmânĭ. După aceea eŭ cu gubernatorul, şi cu mulţĭ d-nĭ reformaţĭ, îl luarăm pe faţă în apĕrarea nóstră, şi-l aşezarăm în comitatul Hunedóreĭ într'o eclesie romană reformată, asemnându-ĭ şi plată; dar acolo ĭ-a fost peste putinţă a petrece, din causa persecuţiunilor secrete, şi mai cu sémă după violenţele comise asupra luĭ Nagy Szegi

trebuì să pribegéscă luând lumea în cap.» (Vedĭ Transilv. No. 5, 1870).

Intrebarea că în cotro a pribegit Circa din Comitatul Hunedóreĭ, unde n'a putut saŭ n'a vrut să comoreze, ne-o descopere alt pasagiŭ din monografia luĭ N. Bethlen, ce sună ast-fel:

După ce Bethlen amintesce că, fiind dus în Marmaţia spre a ţiné acolo congregaţiune comitatensă, se întórse de acolo în Ianuarie 1702 la Alba-Iulia, spre a participà la adunarea obştéscă a ţĕriĭ, apoĭ continuă: «curînd după reîntórcerea mea (din Marmaţia), îmĭ venì epistola generaluluĭ (Rabutin), ca să chem pe episcopul valach din Marmaţia spre a-l întrebà de unele şi altele, că nu i se va întîmplà nicĭ un rĕŭ. Eŭ scriseĭ episcopuluĭ din Marmaţia, ca să vină la mine, însă n'am cutezat a-ĭ scrie lucrul întreg, pentru-că mĕ temeam, că nu va venì, ci speriându-se va fugì, şi apoĭ eŭ voiŭ avé supĕrărĭ din causa luĭ; am scris iute vice-şpanuluĭ meŭ Menyhard Pogány că, dacă n'ar voì episcopul să vină, să-l prindă cu forţa, şi să-l trimită încóce; totuşĭ pe cât se póte să cumpete lucrul, aşà în cât să nu ajungă la acéstă extremitate, iar episcopul încă să nu pricépă. S'a priceput saŭ nu? eŭ n'o sciŭ; destul atâta că el venì frumos în Alba-Iulia la mine, merse în Sibiiŭ la generalul, se reîntórse şi călĕtorì în pace la Maramureş, pentru care să fie mulţumită luĭ Dumnedeŭ. Nagy Szegi scrisese acestuĭ episcop din Marmaţia, iar acesta, «*ex Synodo suorum collegarum* , a scris ca rĕspuns o epistolă contra *unionem cum pontifice*, atât din Sfînta Scriptură, cât şi din actele vechilor concilie, în cât eŭ nicĭ odată n'aşĭ fi credut, ca din capul unuĭ valach din Marmaţia să iésă aşà ce-và, nicĭ că a maĭ încercat cine-và ca să unéscă Maramureşul.» (Vedĭ Transilvania, No. 5, din anul 1870.)

Pentru desluşirea referinţelor luĭ Bethlen cu Marmaţia, însemnăm că el ca Cancelar şi membru al Guvernuluĭ ardelean erà tot de-odată şi fişpan (Prefect) al Marmaţieĭ încă din timpul luĭ M. Apafi, şi din acéstă dublă posiţiune a sa cădênd în dilema d'a trebuì a satisface şi aşteptărilor Guvernuluĭ imperial, şi datorinţelor sale, cu carĭ erà legat de biserica reformată, iar maĭ pe urmă devenind suspect fù pus la prinsóre, unde, deţinut de la anul 1704 până la anul 1716, acolo şi murì.

Aşà el ca reformat, luând pe Circa scăpat din prinsórea luĭ Atanasie în apĕrare şi ascundêndu-l maĭ întâiŭ la Aiud, apoĭ într'o parochie ce se pretextà a fi reformată din comitatul Hunedóreĭ, de acì ĭ-a făcut cale la Marmaţia, unde Circa ocupă scaunul vacant de episcop ortodox român, sub numele călugăresc Dositeiŭ Circa, 1701. De acì Circa ca episcop cerù şi primì voia de la Cancelarul Bethlen, ca să

pótă provedé pe Românii rĕmaşĭ neuniţĭ din Ardél cu preoţiĭ trebuincioşĭ, apoĭ, ex Synodo suorum, trimite o enciclică către clerul din Ardél, d'a perseverà în ortodoxism, iară pe la anul 1707, când Curuţiĭ luĭ Rakoczi II ocupară Ardélul până la Alba-Iulia, se instală ca Metropolit în locul luĭ Atanasie fugit la Sibiiŭ. Despre Sinodul acesta ţinut în Alba-Iulia la anul 1707 scrie Nilles (I, pag. 332) următórele: «*Violento hoc (Kuruczorum) stante imperio commota procella per quondam pseudo-episcopum nomine Czirka, qui — legitimo praesule Atanasio-Cibinio degente—dioecesim universam sibi vindecaturus, patrocinium in supremo Kuruczorum duce Rakoczio obtinuit.*»

După depărtarea Curuţilor, Atanasie reîntors la Alba-Iulia, adunând 33 protopopĭ la Sinod, se reinstală iar în scaun. In primă-vara anuluĭ 1711, devenind Alba-Iulia din noŭ în potestatea insurgenţilor Rakoczianĭ, Circa ocupă iar scaunul metropolitan, unde ţinênd sinod silì şi pe Atanasie să se lepede de uniunea cu Roma. Dar după încheerea păciĭ de la Satmar, Rakoczi abḑicênd de Principatul Ardéluluĭ şi acesta devenind în deplina potestate a imperialilor, Atanasie reocupă scaunul metropolitan, şi în Sinodul adunat la 18 Noemvrie revocă lepădarea sa de uniune, ca de un act silit, apoĭ murì în scaunul sĕŭ la anul 1713.

Episcopul Circa, reîntorcêndu-se la diecesa sa în Marmaţia, îĭ aflăm urmele funcţiuniĭ sale până la anul 1728, când Româniĭ uniţĭ din Ardél, după mórtea episcopuluĭ lor al doilea Ioan Pataki, întîmplată la anul 1727, ţinênd sub presidiul jesuituluĭ Fitter la Colos-Monostur sinod, acesta la punctul 15 aduce următorul conclus:

«15. *Conclusum est debere scribi memoriale excelso gubernio de Dositeo quondam apud schismaticos ordinato Episcopo nunc in Marmaros residente, ne praesumat ultum e Transilvania ad se venturum ordinare, prout et ipse pio defuncto Illustrissimo d-no Eppo (Pataki) sub gravi poena incurrenda, promisit se nunquam id tenturum.*» (Veḑĭ Nilles, I, 494.)

De óre-ce o diecesă ortodoxă în Marmaţia organisată canonicesce n'a fost recunoscută, aflăm de trebuinţă să dăm acì câte-và desluşirĭ despre existenţa eĭ faptică.

Din cartea fundaţională a Patriarchuluĭ Constantinopolitan Antoniŭ din a. 1391, şi din confirmarea acesteia prin regele Ungarieĭ Vladislaŭ la a. 1494, se vede că Voevoḑiĭ Marmaţieĭ Balcu şi Dragu, fundând mânăstirea s-tuluĭ Archanghel Michail în Marmaţia la satul Peri (Körtvélyes) se statuise, ca egumenul acesteĭ mânăstirĭ să deà episcopuluĭ de Muncaciŭ cuvenita reverenţă şi Archiepiscopuluĭ din Tran-

silvania datorita supunere şi ascultare. (Vedĭ diplomele la Hintz, *Gesch. des. n. u. Bisthums.)*

Pe lângă acéstă mânăstire se maĭ înfiinţară şi altele prin Marmaţia, precum a fost cea dela Moisenĭ, de la Bârsana, Giulescĭ, etc.

După agitaţiunea episcopilor catolicĭ de la Agria, d'a trage episcopia ortodoxă de la Muncaciŭ la catolicism, ortodoxiĭ din Marmaţia, ce într'aceea se anectase la Ardél sub principiĭ reformaţĭ, se vĕdură nevoiţĭ a se provedé pe cale indirectă cu Archiereiĭ de lipsă, întreţinuţĭ prin mânăstirile lor. Aşà aflăm în protocolul comitatuluĭ Maramureşuluĭ din 3 Noemvrie 1637, scris «*Nobilis Demetrius Pap presbyter possessionis Moiszin et Episcopus graecae sectae in Comitatu nostro, etc.*»—Şincai scrie, că în mânăstirea Bârsana a residat un episcop răsboinic (Vedĭ Transilv., VI, din a. 1899, pag. 200—209). Despre aceştĭ episcopĭ ortodoxĭ scrie Nilles (Symb., I, 388) următórele: «*In actis processus inquisitorii de episcopis Maramarosiensibus confecti a. 1725 dicitur: Basilio Taraszovics (1634—1648), interjectis aliquibus vagabundis Episcopis, successisse Ioanicius Zekany (1658—1684), Ioanicio autem Iosephus Stojka, etc.*» Despre acest Stoica scrie Nilles (în nota la pag. 260, tom. I) următórele:

«*Josephus Stoica episcopus Marmarosiensis per id tempus habitabat in oppido Huszth. A Michaele Apafy, ultimo Transilvaniae principe acatholico nominatus, et a Metropolita szuczaviensi consecratus per 20 annos circiter populum ritus graeci in Marmatia rexit.*» (Cfr. *Schem. gr. cath. Muncacsiens., ad. a. 1878 p. 161.*)

După mórtea luĭ Iosif Stoica întîmplată pe la finea secol. XVII, Cancelarul Ardéluluĭ N. Bethlen, fiind tot de-odată şi Prefect al Marmaţieĭ. luând pe Circa după scăparea luĭ din prinsórea luĭ Atanasie în apĕrare, îĭ făcù cale să trécă în Marmaţia, unde îl găsim ca episcop de la a. 1701 până la a. 1728.

Unde şi când a murit episcopul Ioan Dositeiŭ Circa? Nu am aflat. Póte archivul comitatuluĭ Marmaţieĭ să descopere; se dice însă, că el strîmtorit de acţiunile jesuitice ar fi emigrat în Moldavia, probabil la Suceva, ducênd cu sine şi scrisorile sale. Destul că după el alt episcop ortodox în Marmaţia n'a maĭ existat, şi memoria acesteĭ episcopiĭ astădĭ se maĭ conservéză numaĭ în titulatura Vicaruluĭ episcopesc foraneŭ greco-catolic al Marmaţieĭ.

După ce am percurs partea istorică a vieţiĭ luĭ Ioan Dositeiŭ Circa, fie-mĭ permis să trec la apreţiarea unor critice, ce s'aŭ ridicat asupra luĭ maĭ cu sémă din parte adversă.

1. Am vĕdut că Atanasie în justificarea sa către Cardinalul Kollo-

nich învinuesce pe Circa, că ĭ-ar fi furat niscaĭ cărţĭ (libros) de la Metropolie. Insă ce fel de cărţĭ? Nu spune. De óre-ce însă Atanasie aduce aceste cărţĭ în legătură cu mergerea luĭ Circa la Bucurescĭ, spre a solicità episcopatul, şi de óre-ce sub «libros» se pot înţelege nu numaĭ cărţĭ legate, cum ar fi un Molitfelnic, etc., ci şi scrisorĭ saŭ acte, consecinţa aduce cu sine, că aceste cărţĭ n'aŭ putut fi altele decât scrisorile ce le-aŭ pregătit Nagy Szegi cu maĭ mulţĭ protopopĭ în cancelaria metropolitană—probabil pe timpul când Atanasie erà dus la Bucurescĭ spre sfinţire—pentru alegerea luĭ Circa, cu carĭ el după aceea a mers la Bucurescĭ, de s'a sfinţit şi el.

Atanasie admoniat fiind prin guvern, că pe Circa numaĭ atuncĭ l-ar puté ţiné în prinsóre legală, dacă ar fi fost vr'un tâlhar saŭ hoţ, ĭ-a venit ideea sugestivă, ca să acuse pe Circa şi de furtul unor cărţĭ, o învinuire vagă, nedeterminată şi lipsită de orĭ-ce dovadă. Tot cu furtul învinuesce el şi pe Nagy Szegi, carele a pregătit contra-actul acela şi a înscenat şi protestul Braşovenilor în contra uniriĭ bisericescĭ cu Papa. Dar Nagy Szegi, prins fiind şi tras la rĕspundere pentru tóte acestea, fu eliberat ca nevinovat, susţinênd sus şi tare că: «*Ego Valachus sum et in officio inter Valachos fui portionis exactor et in aliis negotiis episcopi comissarius,*» -- şi după ce apĕrà ortodoxismul maĭ ḑice: «*ob religionem meam in aresto sum.*» (Nilles I, 262, şi Hurmuzaki, II, 35—69.)

2. S'a tras la îndoélă şi aceea, dacă Circa într'adevĕr a fost sfinţit de episcop saŭ nu?

Dar însuşĭ Atanasie mărturisesce, că Circa cu scrisorile furate din Metropolie s'a dus la Bucurescĭ spre a solicità episcopatul — pentru care el l-a şi prins.

Apoĭ am vĕḑut că el, îndată ce a ajuns la Marmaţia în anul 1701, a şi început a funcţionà ca episcop al Marmaţieĭ şi, cerênd permisiune de la Cancelarul Bethlen ca să provadă şi pe Ardelenĭ cu preoţiĭ de lipsă, a şi primit şi exercitat acéstă funcţiune; apoĭ de câte orĭ devenià Alba-Iulia în potestatea Curuţilor, el d'atâtea orĭ îşĭ ocupà scaunul Metropolitan; în fine însuşĭ Sinodul Românilor uniţĭ din anul 1728 marchéză pe Circa de *quondam apud schismaticos ordinato Eppo nunc in Marmaros residente ne praesumat ultum e Transilvania ad se venturum ordinare.*»

3. S'a susţinut cu multă perseveranţă din partea unora, că Circa ar fi trecut la reformaţiune. Acésta o deduc eĭ din maĭ sus citatele scrisorĭ ale capilor reformaţĭ din 6 şi 8 Iulie 1700, adresate luĭ Atanasie şi luĭ Rabutin, prin carĭ voiaŭ eĭ să scape din prinsórea luĭ Ata-

nasie pe Circa, sub pretext că acesta ar fi trecut la religiunea reformată.

Insă acéstă insinuare e numaĭ unilaterală, cu expresa tendinţă d'a-l luà sub apĕrarea lor—*quod jure dare cogimur.*

Dar o declaraţiune din partea luĭ Circa, un act formal subscris de el, că a trecut la calvinĭ, nu există; prin urmare nu e nicĭ o dovadă positivă despre pretinsa trecere. N. Bethlen ḑice că, faţă de persecuţiunile catolicilor, l-a ascuns într'o eclesie romană reformată din comitatul Hunedóreĭ, dar nu ḑice că l-a trimis ca paroch acolo, ceeace Circa ca episcop ortodox nicĭ n'ar fi putut primì, ci ḑice că nicĭ n'a putut existà acolo, ci a pribegit. Apoĭ Atanasie spune însuşĭ, că e minciună cum că ar existà atarĭ parochiĭ române trecute la calvinĭ, ci că se află în comitatul Hunedóreĭ vr'o 10 parochĭ subtraşĭ de la biserica unită, dară de óre-ce eĭ ţin liturgie şi în tóte ritul oriental, numaĭ pretextéză a se fi unit cu protestanţiĭ; va să ḑică aŭ fost preoţĭ, carĭ n'aŭ trecut la unire nicĭ cu Roma nicĭ cu calviniĭ, ci rĕmânênd ortodoxĭ ca maĭ 'nainte, de o cam dată s'aŭ fost pus sub scutul reformaţilor, până ce a trecut nevoia.

In fine, s'aŭ aflat scriitorĭ carĭ, mergênd şi maĭ departe, vor a scì, că Circa în comitatul Hunedóreĭ ar fi făcut şi proselitism pentru reformaţiune. De unde aŭ luat eĭ acésta, nu spun, şi nicĭ nu se află atarĭ urme de istorie contemporană. Dacă pe Circa l-a trimis într'o comună reformată, apoĭ aceea trebuià să fie dejà făcută reformată maĭ nainte de ce ar ajunge el acolo, şi se scie că aceste câte-và comune reformate din comitatul Hunedóreĭ trecuse la calvinism dejà sub principiĭ Ardéluluĭ Bethlen. Rakoczi, I, II, Apafi, etc.

Circa fugit şi ascuns de frica jesuiţilor nicĭ nu ar fi avut timp d'a maĭ face şi proselitism. Iară de ar fi şi avut timp şi ocasiune, ar fi agitat pentru ortodoxism, precum a agitat îndată ce a ajuns în Marmaţia ca episcop.

De acì se vede, că atarĭ presupunerĭ sunt numaĭ efluxul combinaţiunilor tendenţióse saŭ cel puţin greşite.

La din contră, noĭ găsim în tot decursul vieţiĭ luĭ Circa în el ŭn bărbat pe cât cult şi deştept pe atât şi zelos în ortodoxismul apĕrat de el peste un pătrar de veac, ca un luptător energic şi ca un martir adevĕrat.

Acestea ne-aŭ îndemnat a-ĭ da locul cuvenit şi bine-meritat în istoria Românilor.

Şi acum mulţumind pentru graţiósa atenţiune, vĕ rog să-mĭ păstraţĭ şi pe viitor binevoitórea consideraţiune.

DIN DOMNIA LUI ALEXANDRU CALIMACH

DE

V. A. URECHIĂ.
Membru al Academieĭ Române.

Ședința de la 26 Ianuarie 1901.

Domnilor Colegĭ,

Am adus Academieĭ memoriile mele asupra Domnieĭ luĭ Caragea. Astăḑĭ îmĭ permit a vĕ atrage atențiunea asupra multor documente nouĕ, de natură a luminà Domnia luĭ Calimach, Domnul Moldoveĭ.

CAP. I.

Moldova la 1812. Scarlat Calimach. — Avenirea la tron. — Intrarea la Iașĭ.

In ḑiua chiar în care, în August 1807, Rusia semnà inutilul armistițiŭ cu Pórta Otomană, după insistența Impĕratuluĭ Napoleon I, Scarlat Calimach anunțà luĭ Talleyrand, că Pórta l-a reîntegrat la Domnia Moldoveĭ. Calimach nu găsià destul de pompóse titlurĭ de dat Impĕratuluĭ Francesilor pentru asemenea succes al politiceĭ luĭ. (1)

Cele urmate după acel faimos și inutil armistițiŭ le-am arătat făcênd istoria Domnieĭ luĭ Caragea la Muntenĭ. Vĕḑutu-s'a din acele, cum tot atât de inutilă, cât și armistițiul, a eșit numirea din noŭ a luĭ Scarlat Calimach prin protecțiunea luĭ Napoleon, la tronul Moldoveĭ, în 1807. Acéstă numire nu aveà să fie o realitate decât după încheerea păciĭ de la Bucurescĭ din 1812. De astă dată Scarlat Calimach nu va avé să mulțuméscă pentru tron luĭ Napoleon, ci Rusieĭ. După ce Cutuzoff făcù prisonier pe Calimach la Rusciuc, unde se aflà cu óstea

(1) Veḑĭ Hurmuzaki, *Documente*, vol. II, supl. I, pag. 450.

turcéscă, Calimach avù ocasiune să lege relaţiunĭ maĭ de aprópe cu Muscaliĭ, în timpul exiluluĭ sĕŭ în Rusia. Neîndoios că Telleyrand nu vĕḑù cu ochĭ rĕĭ avenirea la tronul Moldoveĭ a luĭ Scarlat Calimach, ţinênd sémă de vechile luĭ relaţiunĭ cu representantul Franciei din Constantinopole. Dar acéstă bună opiniune a luĭ Talleyrand, orĭ a luĭ Napoleon, despre noul Domn al Moldoveĭ, nu va fi de lungă durată.

Care este data exactă a numiriĭ luĭ Scarlat Calimach la tronul Moldoveĭ?

Bătrânul Drăghicĭ nu ţine sémă de data numiriĭ luĭ Scarlat Calimach la Constantinopole, ci numaĭ de aceea a sosiriĭ luĭ la Iaşĭ. Acéstă sosire în capitala Moldoveĭ a nouluĭ Domnitor a fost, după Drăghicĭ, prin postul Crăciunuluĭ. (1)

Dionisie Fotino, din contra, dă numaĭ data numiriĭ la Constantinopole a luĭ Scarlat Calimach ca Domn al Moldoveĭ. Acéstă dată, după cronicarul grec, fu acea de 24 August. (2)

Acéstă dată a luĭ Fotino o conservă şi Laurian, în istoria sa. (3)

Un document publicat în colecţiunea Hurmuzaki (supl. II, pag. 73) pune numirea la Constantinopole a nouluĭ Domn la 4 Septemvrie, ceea-ce se apropie de data luĭ Fotino, adecă de 24 August, după calendarul nostru, deşì cu o ḑi maĭ înainte, la 23 August.

D-l Xenopol aduce maĭ întâiŭ data luĭ Drăghicĭ «*prin postul Crăciunuluĭ*», şi apoĭ, în notă, amintesce data după Hurmuzaki, fără să se pronunţe între amândouĕ.

Ce avem de ḑis despre acéstă dată noĭ înşi-ne?

«*Gazeta de Francfort*» publică în 1812 o corespendenţă din Bucurescĭ, cu data de 7/19 Septemvrie, prin care se spune, că un tătar sosit la Bucurescĭ ierĭ (decĭ la 6 Septemvrie) a adus scirea numiriĭ luĭ Scarlat Calimach ca Domn al Moldoveĭ.

Urméză de acì că numirea la Constantinopole nu este în tot casul anterióră ḑileĭ de 24 August, căcĭ tătarul, până la 6 Septembre, a avut timp să ajungă la Bucurescĭ. (4)

«*Moniteur Universel*» are o corespondenţă din capitala munteană, din 2/14 Octomvrie 1812, în care i se spune că: «Le prince Scarlat

---

(1) *Istoria Moldoveĭ*, Iaşĭ 1857, tom. II, pag. 92.
(2) Tom. III, pag. 126.
(3) *Istoria Românilor*, Bucurescĭ 1873, pag. 576.
(4) «*Moniteur Universel*» frances, No. 288, de la 14 Octomvrie 1812, reproduce corespondenţa din G. de Francfort.

Kalimachy, nommé hospodar de Moldavie, se trouve *toujours* ici. Il ne doit pas tarder à prendre possession..... (1)

Decĭ la 2 Octomvrie, adecă 26 Septemvrie, stilul nostru, Scarlat Calimach se aflà la Bucurescĭ şi dóră nu de puţine ḑile, de óre-ce corespondenţa Monitoruluĭ frances ḑiceà, că el «se trouve toujours ici».

De altmintrelea presenţa la Bucurescĭ a Domnuluĭ Moldoveĭ o atestă şi un act de la Domnitorul Caragea, un pitac prin care reguléză plata unor cheltuelĭ făcute cu găzduirea aceluia. (2)

Din causă că óstea ruséscă se retrase cu întârḑiere din Moldova şi că autorităţile muscălescĭ nu se retrăseseră din ţéră, Domnitorul Calimach va adăstă maĭ mult timp în Ţéra-Muntenéscă.

Nota luĭ Andréossy, ministrul Franciei de la Constantinopole, adresată Duceluĭ de Bassano la Paris, cu data de 9 Septemvrie 1812, confirmă şi ea pe deplin data numiriĭ luĭ Calimach la tron, între 4–6 Septemvrie 1812. (3)

Inainte de sosirea sa în Iaşĭ, acolo vine, în calitate de Caimacam al sĕŭ, cunoscutul Negre, cam pe la finea luĭ Septemvrie după stilul nostru.

Când sosit-a decĭ la Iaşĭ noul Domnitor? *Moniteur Universel* de la 1 Ianuarie 1813 ne rĕspunde la întrebare. Intrarea nouluĭ Domn în capitala Moldoveĭ în mod solemn nu se face chiar în ḑiua sosiriĭ, dar sosirea acésta este sigură la 7 (19) Noemvrie.

Data de 7 Noemvrie este decĭ în neconcordanţă cu afirmaţiunea luĭ Drăghicĭ, că Domnitorul cel noŭ a sosit în postul Crăciunuluĭ. Numaĭ dacă ţinem sémă că Domnitoriĭ sosiţĭ de la Constantinopole nu intraŭ imediat în Capitală, ci poposaŭ la mânăstire la Galata, până ce li se pregătià intrarea solemnă în oraş, numaĭ atuncĭ putem să ajungem aproximativ la începutul postuluĭ Crăciunuluĭ. (4) Dar, în realitate, Calimach nu-şĭ face intrarea solemnă în Iaşĭ decât mult maĭ târḑiŭ. Acésta se documentéză prin descrierea alaiuluĭ solemneĭ intrărĭ întîmplate la 7 Fevruarie 1813, descriere ce o găsim în Moniteur Universel. Iată acéstă descriere: «Principele Scarlat Calimach, noul hospodar al Moldoveĭ, şĭ-a făcut ierĭ diminéţă intrarea solemnă în oraşul

(1) *Moniteur Universel*, No. 300, Lundi, 26 Octobre 1812.

(2) Veḑĭ la Domnia luĭ Caragea, cap. despre finance.

(3) Hurmuzaki, supl. I, vol. II, pag. 731.

Veḑĭ ce am ḑis la Istoria Domnieĭ luĭ Ioan Caragea, despre acéstaşĭ întrebare.

(4) *Moniteur Universel*, de la 1 Ianuarie 1813, spune că Domnitorul *est descendu dans un couvent du Faubourg*».

Corespondentul jurnaluluĭ se înşélă, căcĭ mânăstirea Galata, unde descindeaŭ Domnitoriĭ, este afară din Iaşĭ.

nostru. A fost miruit în biserica Sf. Nicolae, de Episcopiĭ acolo adunaţĭ, şi a depus jurămîntul de a guvernà după legĭ. Principele a încălecat apoĭ şi, avênd cuca pe cap, a cutreerat oraşul, precedat de maĭ multe miĭ de persóne, carĭ formaŭ alaiul luĭ, ca să se ducă la palatul sĕŭ, unde adunase pe boerĭ şi pe cele-l-alte autorităţĭ să-ĭ sărute mâna, şi a primit jurămintele lor de fidelitate. Când Domnitorul intră în oraş, se pórtă înaintea luĭ treĭ coḑĭ de cal, pentru că Domnitorul Moldoveĭ are rangul de Paşă cu treĭ coḑĭ. Séra oraşul fu iluminat, atât din causa acesteĭ solemnităţĭ, cât şi în onórea luăriĭ sfintelor oraşe Meca şi Medina». (1)

Acum, după ce am lămurit pe cât posibil data veniriĭ în Iaşĭ a Domnitoruluĭ, se presintă o altă întrebare: fost-a Scarlat Calimach la Constantinopole, să priméscă personalmente investitura?

După «Moniteur Universel» se vede, că Domnitorul a aşteptat la Bucurescĭ să-ĭ vină actele de investitură. Corespondenţa oficialuluĭ frances ḑice că: «trimisul mareluĭ Senior, rînduit pe lângă Divanul Moldoveĭ, a plecat dejà din Constantinopole, ca să *ducă* pălăria (cuca) Domnitoruluĭ». (2)

Este decĭ probabil, că Scarlat Calimach, după ce a fost eliberat din Rusia, nu s'a maĭ dus pe la Constantinopole, ci şĭ-a aşteptat investitura la Bucurescĭ.

Dacă el erà la Constantinopole, când a fost numit, nu erà nevoie să i se *trimiţă* cuca şi tuiurile, precum resultă din însăşĭ corespondenţa maĭ sus amintită a jurnaluluĭ oficial frances. Tóte corespondenţele diplomaţilor din Constantinopole vorbesc de recepţiunea luĭ Caragea la Sultanul, dar nu amintesc de una a luĭ Scarlat Calimach. Singură nota luĭ von Werther către regele Prusieĭ, amintesce de Kalimachy, dar, din cuprinsul vorbelor în care face menţiunea, nu resultă că Calimach erà şi el în Constantinopole, la data de 10 Septemvrie 1812 stil noŭ. Din contră, la data de 14/26 Octomvrie, von Werther arată că la 8/20 a fost primit numaĭ Caragea în audienţă solemnă la Sultanul şi maĭ adaogă, că Muscaliĭ aŭ încredinţat Guvernul Ţĕriĭ-Muntenescĭ luĭ Arghiropulo, şi că «Guvernul Moldoveĭ va fi fost încredinţat în acelaşĭ timp hospodaruluĭ sĕŭ, principele Calimach».

Este probabil, că Scarlat Calimach, după sfatul şi îndemnul Muscalilor, nu s'a dus la Constantinopole.

(1) *Moniteur Universel*, No. 75, 16 Martie 1813.
(2) *Moniteur Universel*, 1 Ianuarie 1813.

CAP. II.

Despre Domnia luĭ Sc. Calimach după documente.

Judecata istoricilor noştri asupra Domnieĭ luĭ Scarlat Calimach în Moldova este, în genere, favorabilă.

Din cercetarea actelor — mare parte inedite — din Domnia acestuĭ român grecisat, resultă că el se deosebesce de contemporanul sĕŭ Ioan Caragea de la Muntenĭ, căcĭ n'a făcut din îmbogăţire scop principal al sĕŭ.

Să cercetăm seria de documente, repet, cele maĭ multe inedite, în ordinea în care am luat deprinderea de a le aduce la fie-ce Domnie.

Administraţiunea.

Nu avem de notat vre-o schimbare în organisaţiunea administrativă a Moldoveĭ între aniĭ 1812—1819. Ceĭ câte doĭ ispravnicĭ continuă în judeţe. (1) La Botoşanĭ continuă *Vornicul.* Asemenea există Vornicia Vranceĭ. La Putna în Galaţĭ aflăm pîrcălabĭ. La Iaşĭ există, ca şi la Bucurescĭ, nu numaĭ un Agă, ci şi un Vel Vornic al politieĭ. La 1 Decemvrie 1814, Calimach numesce la acest post pre Dumitru Jora. (2)

Prin plăşĭ sunt *ocolaşĭ* şi zapciĭ.

Există în Iaşĭ o Vornicie de aprodĭ. (3) La 5 Fevruarie 1819, Calimach rînduesce Hatman al Mazîlilor şi al marginiĭ Prutuluĭ pre C. Balş. (4)

Se înfiinţéză din noŭ treĭ căpitanĭ de paza marginilor şi anume: la

(1) Ca şi în trecut se întîmplă adesea conflicte de atribuţiunĭ între aceştĭ doĭ ispravnicĭ. Aşà urmă unul între ceĭ doĭ ispravnicĭ de la Roman.

Unul nu va să scie de al doilea, care s'a jăluit. Domnitorul, în 1813 August 28, scrie «pentru că neunirea între dumné-lor pricinuesce numaĭ asuprirĭ şi pătimirĭ locuitorilor.»

Unul e Paharnic, altul e Spătar.

Vodă recunósce *protia* celuĭ ce e *Spătar*, cât şi pentru că este încredinţat Vodă, că acest Spătar are maĭ bună cunoscinţă de locuitoriĭ ţinutuluĭ, totuşĭ el poruncesce «întru lucrărĭ, amândoĭ să fiţĭ împreună, şi nicĭ un lucru să-l săvîrşéscă unul fără scirea celuĭ-lalt.»

S'a scris şi de la Visterie către dumné-luĭ Ioan Cazimir, Sameş ţinutuluĭ, tot în asemenea cuprindere. (Cond. P. S. Metrop. Iosif de Moldova, pag. 83.)

(2) Vedĭ cond. Metrop. de Iaşĭ, fila 128.

(3) Acad. Port. XXI, No. 91, din Maiŭ 1815.

(4) Academie, Port. XXXV, No. 213.

Cornu-Lunceĭ (judeţul Sucéva), la Mamorniţa (jud. Herţeĭ), iar a 3-a la tîrgul Panciuluĭ din judeţul Putneĭ. La fie-ce căpitănie se rînduesc câte 30 de slujitorĭ, iar la Cornu-Lunceĭ câte 45 lude, nefiind chip a se da din satele ţĕriĭ birnicĭ, pentru nezătignirea poruncilor şi havalelelor. Aceştĭ lude se cer a fi din ómenĭ streinĭ, de peste hotar, găsiţĭ de căpitanĭ, dându-li-se de Visterie prin Hătmănie *peciurĭ gospode* pe numele şi faţa sa.

Hatmanul C. Palade organiséză în Moldova aceste căpităniĭ şi anume la hotarul Bucovineĭ. In anaforaua de înfiinţare a acestor treĭ căpităniĭ, Palade face descrierea conturuluĭ graniţeĭ Moldoveĭ despre Bucovina, şi arată că se vor închide orĭ-ce alte căĭ de comunicaţiune în Bucovina, afară de acele 3 puncte ce urméză a se da în paza celor 3 căpitanĭ. (1)

Iacă actele oficiale şi inedite, prin carĭ se organiséză aceste treĭ căpităniĭ.

Anaforaua Hatmanuluĭ Palade în resumat:

«Datoria mea chemându-mĕ ca să intru în cercetare cuviinciósă, pentru a avé tótă marginea stăpâniriĭ Moldoveĭ şi pentru păzirea eĭ nestrămutat, trebue a se cheltuì spre oprirea a tot felul de catahrisis ce se urméză la marginea ţĕriĭ ... » n'a aflat în ţinutul Suceveĭ despre Bucovina Austriecéscă pe distanţa de 36 césurĭ şi maĭ bine, la treĭ trecĕtóre marĭ nu este nicĭ o pază din partea Hătmănieĭ, adecă începĕnd din Dorna, unde este plaiŭ prin munţĭ spre Transilvania, până la Cornul-Lunceĭ în dreptul Fălticenilor, unde este drumul ce merge pe la Homor şi în Austria şi la Nemerniceni, unde iarăşĭ este drumul ce merge prin Bosancea (vama cea mare) la Sucéva şi în tótă Bucovina. Şi de acolo în prejur până la Teşăuţĭ, unde este însemnată trecetóre a vitelor de negoţ, nicĭ o pază şi îngrijire de către Hătmănie nu se póte face, fiind mare depărtare de la Tirgul Némţuluĭ şi până la Tirgul Burdujenĭ, în carĭ locurĭ sunt micĭ căpităniĭ. Intr'acéstă cuprindere de loc, pe lângă cele treĭ trecĕtóre însemnate, sunt o mulţime de drumurĭ micĭ, pe carĭ nefiind nicĭ un fel de pază, trec ceĭ ce obişnuesc a face catahrisis cu cacerdisire a tot felul de matahurĭ oprite de către stăpânire. Pe acolo se întîmplă strămutarea a multora din locuitoriĭ birnicĭ şi scăparea tulburătorilor de obştésca linişţire a făcĕtorilor de rele tâlharĭ. Asemenea este loc slobod şi fără pază la schela Mamorniţa în dreptul Cernăuţilor, unde este trecerea drumuluĭ celuĭ mare al Botoşanilor şi acolo, din partea Hătmănieĭ nicĭ un om măcar privighetor nu este. Nu maĭ puţin catahrisis şi slobodire este şi la ţinutul Putneĭ, la Ocolul Şuşiţiĭ, acolo între Vrancea, unde este Vornicia Vranceĭ a Hătmănieĭ şi între Grozescĭ, unde este iarăşĭ căpitănie, sunt o mulţime de drumurĭ şi plaiurĭ, ce rĕspund printre munţĭ în Transilvania şi tóte sunt slobode şi fără pază. Pe acolo trec şi pâne şi vite şi orĭ-ce alte metahurĭ oprite de către stăpânire . . . . iar în zadar că se întăresce în totă sĕptĕmâna prin poruncĭ păzirea marginilor, că fiind atâtea drumurĭ deschise niminea nu are

(1) Condica de doc. a P. S. Metrop. Iosif al Suceveĭ, pag. 138 v.

trebuinţă a se abate pe la drumurile păzite, cu metalhurĭ şì mărfurĭ dintr'acele păstrate pentru îmbelşugarea pămîntuluĭ şi a noroduluĭ nostru»

Urméză propunerile înfiinţării a 3 căpitănìĭ.

Domnitorul aprobă dând resoluţiunea:

«Pentru înfiinţarea din noŭ a treĭ căpitănìĭ de paza marginilor şi anume la Cornul-Lunceĭ (în Sucéva), a 2-a la Mamorniţa (ţinutul Herţeĭ), iar cea a treia la Tîrgul Panciuluĭ din ţinutul Putneĭ. La fie-ce căpitănie vor fi câte 30 slujitorĭ, iar la Cornul-Lunceĭ 45 liude «nefiind chip a se da din satele birnice pentru nezăticnirea următórelor poruncì şi havalele, rînduind a fi din ómeniĭ streinĭ de peste hotare, carĭ se îndatoresc pre rînduiţiĭ căpitanĭ a-ĭ găsì şi a-ĭ statornicì pe la fie-care căpitănie, avênd adeverinţele dregĕtorilor marginiĭ, că sunt cu adevĕrat ómenĭ streinĭ de peste hotar şi nu aŭ nicĭ un amestec de bir cu locuitoriĭ ţĕriĭ, după care adeverinţă luând şi mărturie de la dregĕtoriĭ ţinutuluĭ, unde este căpitănia, anume de numĕrul slujitorilor fieşte-căreia căpitănìĭ, să se trimiţă de către căpitanĭ la Hătmănie şi Hătmănia înfăţişându-le la Visterie, să li se deà peciurĭ gospod fieşte-căruia pe numele şi faţa sa.»

Fila 138 verso, cod. Metrop. din Iaşĭ.

O altă regulare de amintit din Domnia luĭ Scarlat Calimach fu aceea a nizamuluĭ pripasurilor.

Rînduéla pripasurilor. Tóte măsurile de publicitate se iea, ca să pótă păgubaşul a-şĭ recăpĕtà vita, plătind numaĭ «colacul viteĭ, câte o parà pe ḑi cu cheltuélă cu tot, până la una lună»; peste prima lună, păgubaşul va plătì câte 1 ban pe ḑi şi cheltuelile îngrijitoruluĭ viteĭ. Ispravniciĭ saŭ căpitaniĭ şi nimenĭ altul să nu se amestece la pripasurì. Numaĭ dacă păgubaşul n'a fost descoperit până în un an, Vornicelul satuluĭ va duce vita de pripas la ispravnic, care va da plata cuvenită pentru îngrijirea viteĭ şi adeverinţa de primirea eĭ. (1)

---

(1) Rînduéla pripasurilor în ce chip să se urmeze orì la care sat şi orì la cine va nimerì orĭ-ce fel de pripas· acel ce va găsì vita, dator să fie a o aduce la satul sĕŭ şi să o arăte Vorniceluluĭ satuluì, şi la săteniĭ satuluĭ, spre însciinţarea tuturor şi Vornicelul satuluĭ dator să fie a însciinţà pe tóte satele ce vor fi prin prejurul satuluĭ sĕŭ, cum şi la ḑile de tîrg dator să fie a o colăcì la tîrgul ce va fi maĭ aprópe, strigând crainicul şi arătând tóte semnele şi pĕrul cum îĭ va fi şi aflându-se păgubaşul viteĭ, şi încredinţându-se cu dovadă că este vita luĭ, să i se deà, şi păgubaşul să deà colacul viteĭ, adecă de va fi şeḑut vita pripăşită o sĕptĕmână saŭ două saŭ măcar şi o lună, să deà păgubaşul câte una parà pe ḑi cu cheltuélă cu tot, iar de va trece peste o lună, să se socotéscă câte un ban pe ḑi pentru ostenéla şi cheltuéla aceluĭ ce va purtà de grija viteĭ, iar ispravnicii saŭ căpitaniĭ, orĭ alţiĭ, nimenĭ să nu se amestece la pripasurĭ, fără numaĭ de se va întîmplà să steà pripăşită până la un an şi urmând Vornicelul şi săteniĭ după rînduéla ce se arată maĭ sus, şi nu se va aflà păgubaşul viteĭ, până la un an, atuncia Vornicelul să fie

In 1817 Maiŭ 31, Calimach dă noŭ nizam pentru brudina podurilor pe Nistru, Prut, Siret, Moldova, Bistriţa şi Trotuş. (1)

In 10 Ianuarie 1815 Sc. Calimach dă un noŭ nizam al havaeturilor atribuite diverşilor slujbaşĭ aĭ ţĕriĭ, asupra anaforaleĭ ce i se presintă. (2)

Măsurĭ diverse pentru stîrpirea hoţilor din ţéră (a celor carĭ nu furaŭ ca slujbaşĭ!) sunt îndestule. Una curiósă este acea chezăşie ce daŭ la ispravnicul de Roman, la 1 Aprilie 1827, săteniĭ Ungurĭ din Scheia «că nu vor face furtişagurĭ». (3)

Un nizam de *rînduéla măsurilor* aduce şi unele instrucţiunĭ de ordine agricolă. Disposiţiunĭ: cine să păzéscă vitele satuluĭ? Despre jitarĭ la paza ţarinelor. Cine să le plătéscă «hacul»? Ispăşirea stricăciunilor de vite, etc., sunt tóte coprinse în acest nizam, care după titlu se păreà că se va ocupà numaĭ de măsurĭ: vadră, ocà, falce, etc.

Rînduéla măsurilor.

Rînduéla măsurilor, adecă merţa, vadra de miere, vadra de vin, falcea de fîn, la cărăuşiĭ cu vin, cum să se urmeze; asemenea şi urmarea păscutuluĭ vitelor despre văcarĭ, cum şi fînul când se mănâncă de vite streine.

Merţa să se facă la tóte tîrgurile de pe la ţinuturĭ tot de o măsură, adecă de 110 ocà, facêndu-se merţa de treĭ felurĭ de pâne, însă o parte grîŭ, şi o parte mălaiŭ, iar demerlia să fie de 11 ocà.

Vadra de miere să fie pe la tóte tîrgurile de prin ţinuturĭ.

Vadra de vin să se facă pe la tóte tîrgurile şi pe la tóte podgoriile de 10 ocà, şi ocaua de 400 dramurĭ.

Măsura fălciĭ de fîn pe la tóte ţinuturile să fie.

Cărăuşiĭ ce aduc vin, la o bute de vin să li se ţie în sémă din ţânciul vasuluĭ, atât pentru scădere, cât şi pentru bĕutul lor, iar fiind scădere maĭ multă să plătéscă cărăuşiĭ, după preţul ce se va vinde vinul acolo, unde se descarcă.

Fieşte-care vornicel al satuluĭ, dimpreună cu sătenii, să fie datorĭ să tocméscă un văcar saŭ doĭ pentru păscutul vitelor sătenilor şi herghelegiĭ pentru păscutul cailor, şi păstorĭ la oĭ şi la rîmătorĭ şi jitar întru paza ţarinelor, şi hacul acestora să-l cisluéscă săteniĭ pe vitele ce vor avé, şi să plătéscă fieşte-care vitele

---

dator să ducă vita acea de pripas la ispravnicul ţinutuluĭ, şi dând Vornicelul vita acea de pripas, să icà de la ispravnic pecetluit iscălit arătând tóte semnele şi pĕrul viteĭ, ca să fie Vornicelului de mărturie, şi să ieà Vornicelul de la ispravnicĭ plată pe vită pe câtă vreme va fi ţinut-o, după rînduéla ce se arată maĭ sus.

(L. P.)

(1) Veḑĭ la Academie portof. XXV, No. 171.
(2) Veḑĭ la Academie portof. XXXIV, No. 145.
(3) Veḑĭ la Academie, port. XXVI, No. 166.

sale, avênd spre acéstă purtare de grijă vornicelul cu sătenii satuluĭ, ca să nu se faca stricăciune de vite în ţarinĭ şi în grădinĭ; stogurile de fiu ce vor fi aprópe de sat, să le îngrădéscă, iarăşĭ dator să fie vornicul cu sătenii să pue să le îngrădéscă. Asemenea să se urmeze şi la ariile cu paele ce vor fi aprópe de sat. Iar de se va întîmplà stricăciune în ţarină, în grădinĭ, în fineţe, şi la ariĭ cu paiul, de vor fi pagubele făcute de vite tot ale aceluĭ sat, să se ispăşéscă cu vornicul şi cu treĭ-patru fruntaşĭ, şi dându-ĭ mărturie în scris, să împlinéscă paguba vornicelul satuluĭ, iar de vor fi pagube făcute de vite ale altuĭ sat, saŭ ale altor ómenĭ streinĭ, atuncĭ să se ispăşéscă şi cu ómeniĭ din satele ce vor fi maĭ aprópe şi luând păgubaşiĭ în scris mărturie să mérgă la ispravnicĭ să împlinéscă, iar să nu fie volnici a-şĭ împlinì singurĭ, şi vornicul satuluĭ pentru nepurtarea de grijă, neurmând după poroncă, să se pedepséscă.

(L. P.)

Justiţia.

La Archiva Statuluĭ din Iaşĭ se conservă documentul original, prin care Scarlat Calimach a promulgat noul sĕŭ Codice civil, la 1 Iulie 1817, în al 5-lea an al Domnieĭ luĭ.

Nu-mĭ compete mie a analisà acest codice de legĭ. El este maĭ puţin original decât Codicele luĭ Caragea, nefiind decât traducerea Codiceluĭ civil austriac, traducere făcută de *Hristian Flehtenmaher*, adus din Viena, în 1811, de un boer Sturza, ca guvernor al copiilor luĭ şi aĭ altor fiĭ de boerĭ. Codicele acesta, fiind scris în grecesce, se pare că puţin servì tribunalelor, neputêndu-l înţelege toţĭ judecătoriĭ. Erà dispoziţiune luată de Vodă, să fie tradus immediat şi în limba română, dar acea traducere se făcù numaĭ după Domnia luĭ Calimach, deşì, în chrisovul de promulgare, aplicarea luĭ trebuìa să încépă după treĭ lunĭ.

Se constată acésta şi de Drăghicĭ. El ḑice: «Nu se întrebuinţă (codicele) la pricinĭ, că nu-l înţelegeà maĭ nicĭ unul din judecătoriĭ ceĭ vechĭ şi nicĭ se obicĭnuià a se pune §§ în hotărîrĭ.» (1)

In chrisovul de promulgare al codiceluĭ sĕŭ, Scarlat Calimach ḑice, că nu numaĭ după codice europenescĭ e redactat acest codice, ci că a ţinut sémă şi de «*obiceiurile pămîntuluĭ.*»

Iacă daŭ acì traducerea chrisovuluĭ de promulgare, după originalul care se conservă la Archiva Statuluĭ din Iaşĭ.

Ioan Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila luĭ Dumneḑeŭ, Domn şi stăpânitor Ţĕriĭ Moldoveĭ.

Oblăduirea (cârmuirea) e un lucru măreţ şi de o mare însemnătate şi întru adevĕr Dumneḑeesc, şi nimic din acele omenescĭ nu se póte asemĕluì cu mărirea eĭ, fiind statornicită de însăşĭ necesitatea naturiĭ chiar din césul zidirii şi adusă de

(1) Tom. II, pag. 106.

timp la propăşirea de astădĭ. Ţintirea unuĭ oblăduitor, afară numaĭ când el ar fi un psevdonim, iar nu un adevĕrat Domnitor, nu-ĭ alta decât fericirea oblăduiţilor şi buna lor petrecere; drept care ómeniĭ, din vechimea cea maĭ depărtată, aŭ înfiinţat autorităţĭ, puind în capul acestora pe oblăduitorul ca pe un părinte bun şi îndurător şi ca pe un apĕrător şi îngrijitor obştesc. O ḑisă bătrână ne învaţă, că omul are comun cu Dumneḑeŭ: binefacerea şi adevĕrul; cercetând însă cine-va cu maĭ multă seriositate, va găsì, că oblăduirea, maĭ mult decât aceste virtuţĭ, asemĕluesce pe om cu Dumneḑeŭ, şi că ea s'a înfiinţat după pilda aceluia. Pentru că măréţa alcătuire a întregiĭ şi frumóseĭ lumĭ n'ar fi petrecut păzind nestrămutată şi neschimbată podóba şi bună-cuviinţa ce din început i s'aŭ dat, de nu se zărià pronia Dumneḑeéscă, până chiar în lucrurile cele maĭ micĭ, şi de nu păzià în întregime fie-care fiinţă sfintele hotare şi Dumneḑeescile legĭ ce aŭ primit de la zidirea universuluĭ, până la vremea ce ziditorul a hotărît. — Asemenea şi oblăduitorul avĕnd pronie, nu numaĭ pentru conservarea şi îndelungata petrecere a oblăduiţilor, ce şi pentru fericirea şi buna lor vieţuire, se îndeletnicesce cu cele maĭ înalte, precum şi până cu cele de maĭ jos, nelăsând nimic necercetat şi nemustrat, din câte ar contribuì la fericirea oblăduiţilor. Şi fiind-că legile sunt trebuitóre pentru a constituì omuluĭ şi pentru a-l face fericit, oblăduitorul închipuind tóte spre folosul oblăduiţilor, făcĕndu-se precum am ḑice legislator şi ne socotind nimic maĭ de căpetenie decât legile—unele din aceste el desfiinţéză, unele preface, altele îndreptéză, iar altele, de cele trebuinţă, de la sine alcătuesce, şi anume acele carĭ ar fi mântuitóre, maĭ priitóre în vieţuire şi maĭ folositóre obştieĭ Prin unele ca aceste legislatoriĭ ceĭ renumiţĭ au împodobit vécul lor cu glorie nemuritóre şi s'aŭ întronat în altarul uneĭ vecinice aducerĭ aminte.

Aşà şi fericiţiĭ întru pomnire Domnitorĭ predecesorĭ aĭ noştri, ce aŭ oblăduit cu strălucire şi cu slava, luând cea maĭ mare îngrijire despre tóte cele-l-alte pentru fericirea şi buna petrecerea oblăduiţilor, aŭ găsit că cea maĭ mare din datoriile lor erà de a da legĭ supuşilor, după care să se judece. Şi dar maĭ întâiŭ Domnul Alexandru I care, pentru multele sale merite şi marĭ facerĭ de bine, a dobândit denumirea de *Bun*, indată după suirea sa la scaunul Domnieĭ (1401), veḑĕnd nevoia de legĭ în care se găsià ţéra, a cerut şi a primit Vasilicalele de la Împĕraţiĭ Paleologĭ, carĭ filotimisindu-se i-aŭ trimes şi Coróna de Rege, harăzându-ĭ i demnitatea de Despotes. Din aceste legĭ, culegĕnd Alexandru câte s'au găsit trebuitóre şi potrivite în acele vremĭ, şi traducĕndu-le în limba pămînteană, a alcătuit o carte de legĭ, precum scrie Dimitrie Cantemir.

Doue vécurĭ maĭ apoĭ, Vasile Voevod numit Arnautul, culegĕnd tot din Vasilicale, ca'din nisce isvóre, precum se vede de pe inscripţiunea cărţiĭ sale, şi adăogĕnd către legile luĭ Alexandru Voevod, a tiparit la 1646 cartea sa de legĭ, prin unul Evstratie, ce erà pe atuncia Vel Logofet. Acéstă carte cuprinde maĭ ales legĭ penale şi agricole cu adăogirea obiceiurilor pămîntuluĭ, iar din legile civile, ca fórte puţine cuprinde, şi anume câte erau trebuitóre în acea vreme. De atuncia a lipsit cu desavîrşire codul luĭ Alexandru cel Bun, ca unul ce n'a ajuns a fi tipărit; iar legea luĭ Vasile Voevod a remas domnitóre, şi după acéstă lege judecătoriĭ urmăriau pricinile până la începutul véculuĭ trecut, precum iarăşĭ Cantemir scrie, traind în acea vreme.

După acésta sporind relaţiunile între pămîntenĭ şi némurile învecinate, maĭ înmulţindu-se apoĭ şi populaţiunea, şi ţéra mergĕnd, precum se póte înţelege, spre maĭ bine, Domnitoriĭ începură din nevoie a se slujì de isvorul acestor doue cărţĭ

de legĭ, adecă de Vasilicale, şi tot-d'odată de Novelele luĭ Justinian, Leon şi celor după dînşiĭ Împěraţĭ, de colecţia Vasilicalelor (Συνόψις), de întroducerea legilor a luĭ Antikinsor Teofil, de legea Greco-Romană şi în sfîrşit de Manualul luĭ Armenopulo; din care împrejurare şi codul luĭ Vasile Voevod, ca unul ce erà necomplet, a rĕmas de maĭ mulţĭ anĭ în nelucrare şi a devenit cu totul rar de găsit. Maĭ târḑiŭ se slobodiră şi vr'o câte-và hrisóve în óreşĭ-carĭ pricinĭ, spicuindu-se şi aceste în rĕstimpurĭ din Vasilicale şi Novele de către Domniĭ din acea vreme.

La o aşà stare de lucrurĭ s'aŭ întrodus după vremĭ şi abusurĭ, carĭ se pot aflà chiar pe la naţiile cele maĭ civilisate, maĭ mult saŭ maĭ puţin, pentru ca precum se ḑice: puţinĭ sunt aceĭ ce flămânḑesc şi însetoşéză de dreptate, iar ómeniĭ murim ca ómeni...» Aceste abusurĭ s'aŭ iscat din maĭ multe pricinĭ, din care una şi cea maĭ de căpetenie este că Vasilicalele, Novelele şi pomenitele cărţĭ de legĭ, afară numaĭ de traducerea Manualuluĭ luĭ Armenopol în limba grecéscă cea noua (care şi acésta e greşită în maĭ multe locurĭ) sunt scrise în limbĭ înţelese de fórte puţini: în limba Elină şi Latină. Iară străinătatea şi nedeprinderea stilului, precum ḑice un învéţat modern, cuprinḑênd sciinţa legilor în puţine cuvinte, face ca poporul să atârne de la aceste.

Aceste vĕḑênd şi predecesorul nostru Alexandru Constantin Moruz Voevod a întreprins a face putinciósa tămăduire acestuĭ neajuns, şi dar a poruncit Paharniculuì Toma Kara a traduce în limba pămînteană Manualul legilor, adică acele şése carţĭ ale luì Armenopol, carĭ s'aŭ şi tradus cu desăvîrşire la 1804. Insă ori el de la sine, ori din îndemnul altora, înţelegênd ca cartea lui Armenopol, cunoscuta aicĭ nu de mult, nu constituià legea pamînteana, ce maĭ vîrtos Vasilicalele, a poruncit tot luĭ Kara, ca adunând din Vasilicale şi alte cărţi de legi, să compue un cod civil şi tot odată penal după metodul Institutelor, adică a întroducerii legilor de Antikinsor Teofil, precum însuşĭ Kara ḑice în prefaţa sa.

Kara dar, săvîrşind în limba grecéscă la 1806 (April) întâia parte din cele patru, despre dreptul persónelor, fù împedicat de împrejurările de atuncia de a da sfîrşit şi celor-lalte şi peste puţin se şi săvîrşì din viéţă.

Şi Noĭ dar, de când binevoind Dumneḑeŭ am luat în mână frînele oblăduiriĭ acestuĭ principat, încredinţându-ni-se îngrijirea şi cârmuirea credincioşilor noştrĭ supuşi, n'am încetat de a ne aduce aminte cât de mare e obladuirea şi cât de maréţa e sfîrşitul eĭ, ca unul ce are de scop fericirea şi buna petrecere a obladuiţilor.

Gândind la tóte aceste şi la datoriile oblăduitoruluĭ către obladuiţi, precum şi la mijlócele trebuitóre pentru buna vieţuire a acestora, nu Ne-am lenevit, cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ, a pune în lucrare ori-ce bine ce erà prin putinţa, cu nepasare catre trudà şi greutaţile de tot felul. Cunoscênd tot o data că legile contribue maĭ mult decât orĭ-ce la fericirea omului, împedecând sila şi distribuind tuturor o drépta egalitate, Ne-am hotarît a ne îndeletnicì cu aceste maĭ serios, şi maĭ întâiu, împartaşind hotarîrea Nóstră, ţintind la obştescul folos, Prea Sf. Mitropolit, iubitorilor de Dumneḑeŭ Episcopi şi boerilor noştri, nu numai că eĭ au fost de o idee cu Noĭ, ce prin anaforă a lor ne-aŭ făcut plecată rugăminte a pune hotărîrea în lucrare; pentru care am găsit de cuviinţa a alcătuì mai întâiŭ un Cod civil, ca unul ce este mai de trebuinţă decât cele-lalte parţĭ ale legislaţieĭ. Incepênd dar lucrul l-am şi săvîrşit cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ, ce este pricinuitorul tuturor bunatăţilor, avênd de temeiŭ Vasilicalele, cari la începutul véculuı al XV s'aŭ adus la Noi de fericitul întru pomenire Alexandru I cel Bun.

Fiind însa că din Vasilicale lipsesc nu numaĭ capitole şi titlurĭ, ci carţĭ întregi,

desființate de timp, cu maĭ multe alte bune și frumóse scrierĭ ale antichitațiĭ, precum se cunósce de către filologĭ, am îndeplinit lipsele culegênd din novele și celelalte cărțĭ de legĭ citate maĭ sus, de carĭ s'aŭ slujit, precum am dis, și luminațiĭ Domnĭ, predecesoriĭ noștri. La cap. al IV, part. I, despre Epitropie și Curatorie, vĕdênd că scopul Vasilicalelor și al tutuor legilor celor drepte stă în educarea și siguripsirea averilor lor, am socotit de cuviință a schimbà modurile despre aceste, adunând mijlóce din nouĕ codicĭ Europenescĭ (al cărora și metodul am îmbrățișat, ca unul ce Ni s'a părut cel maĭ nimerit), găsindu-se acésta maĭ siguripsitóre și maĭ de interesul orfanilor, precum vom arătà în pre larg prin osebitul hrisov. Am maı găsit de cuviința a adaogì unele legĭ trebuitóre și despre materiĭ neobicĭnuite batrânilor, în cât ele eraŭ lor necunoscute, și altele iarășĭ despre pricinĭ ce se tratéza alt-fel în vremile nóstre: precum despre alcatuiri între autorĭ și tipografĭ, despre asigurațiĭ, despre concursul creditorilor, etc.; acest de pe urmă cas (despre concursul creditorilor) nu-ĭ nici cum lamurit în Vasilicale și cele-lalte cărțĭ ale nóstre de legı. Apoĭ s'aŭ maĭ adăogit la locurile cuvenite și obiceiurile pămîntuluı, carĭ cercetându-se după a nóstră poruncă și găsindu-se de cuviință în adunările convocate spre acest sfîrșit, s'aŭ cinstit cu vrednicia de a rĕmânĕ legĭ. Asemenea s'aŭ adaogit și deslegările pomenite maı sus, făcute în restimpurĭ de predecesoriĭ noștri prin hrisóve Domnescĭ.

Ast-fel s'a desăvîrșit acest al nostru Cod politicesc, alcătuit maĭ întâiŭ în obicinuita aicĭ în țéră limbă Noua-Elinéscă, și apoĭ tradus în acea pămînteană. El s'a împarțit în treĭ parțı, din care una atingetóre de dritul persónelor, cea-lalta de dritul-lucrurilor, și a 3-a de înmarginirile ce privesc către ambele aceste driturĭ. — In cât se atinge de cele-lalte parțĭ ale legislațieĭ, ce au relație cu legea civilă, precum Instrucțiile judecătorescĭ, Codul comercial, Codul penal și Codul polițienesc, și aceste le vom lucrà după modul cuviincios, de Ne va daruì Dumnedeŭ liniște neturburata, isbândă și înlesnire la vremile de față, ca să fie sistema nóstră legislativă desavîrșita și plină. Iar de nu, tot vom lăsà motiv luminaților Domnĭ, celora ce după Noĭ li se va încredința cârmuirea acesteĭ de Dumnedeŭ pazite țerĭ, ca să desăvîrșéscă lucrul nostru, aducênd obladuiților lor o mare binefacere.

Promulgând dar astădı acest de Noı alcătuit Cod civil, legiuim prin hrisovul Nostru de față, ca după treĭ lunı (§ 4) să încépa a fi lucrător, și după acest Cod să se judece în țéra întîmplatórele pricini civile. Iar daca unele pricini vor lipsì din acest al nostru Cod, ele se vor judecà după § 9 și 10. Cele-lalte pricinĭ, ca unele ce se cuvin celor-lalte parțĭ ale legislațiuniĭ, se vor judecà precum și până astădĭ după Vasilicale și cele-lalte cărțĭ de legĭ, pâna când se vor alcatuì, precum dorim, osebite Codurĭ și în aceste materiĭ.

Fiind însă că binefacerea stă nu numaı întru a da legĭ, ce maĭ vîrtos în păzirea și împlinirea lor și în supunerea călcătorilor pedepselor cuvenite, apoĭ poftim și pre Inălțațiĭ Domnĭ, ce vor venì după Noĭ, că eĭ luând în considerațiune dreptățile ce Ne au îndemnat a alcătuì acest Cod, în provedința lor despre fericirea supușilor, să se îndeletnicéscă și să se îngrijéscă maĭ ales cu stricta pazire a acesteĭ legĭ, neînvoind nimĕnuĭ întru nimic călcarea eı, ci pedepsind-o asemenea cu asprime. Datu-s'a la scaunul Domnieĭ Nóstre Iașiĭ, în 1 Iulie, anul mântuiriĭ 1817, iar al Domnieĭ Nóstre al cincilea.

(Iscălit) Scarlat Calimach Voevod.

(L. P.).

De sigur Codicele luĭ Calimach constitue un mare pas înainte în legislaţiunea şi în evoluţiunea nóstră culturală. Actul de promulgare ne arată, că Calimach a consultat la confecţionarea Codiceluĭ şi sfatul Bisericiĭ şi al boerilor ţĕriĭ.

O importantă lucrare, care atinge sfera justiţieĭ, este aplicarea şi în Moldova, ca şi în Muntenia a firmanuluĭ Porţiĭ relativ la sudiţĭ. Am arătat ce plagă ajunsese pentru ţĕrile române cestiunea sudiţilor, austriacĭ maĭ cu sémă. Immulţirea lor cu din chiar supuşiĭ ţĕrilor române paralisà şi administraţiunea şi justiţia, ba şi Visteria ţĕrilor române.

Dăm în notă formularele, (1) după carĭ erà redactat actul ce Agenţiile dedeaŭ la mâna *orĭ-cuĭ* voià să plătéscă taxele obicĭnuite de sudit şi care prin acest act erà declarat sudit, orĭ de erà, orĭ de nu erà născut în Austria, Rusia, Anglia.

Numĕrul cel enorm al sudiţilor obligă şi pe Calimach ca, încă la 1813, să facă a funcţionà în Iaşĭ, ca şi la Bucurescĭ, un «*Departament al streinelor pricinĭ* . (2)

La 14 Maiŭ 1815, Calimach adreséză o anume circulară către toţĭ ispravniciĭ, spre aplicare a disposiţiuniĭ luate de Pórta Otomană cu referire la sudiţĭ.

(1) 1819 Fevruarie 22. Carte de protecţie a C. C. Agenţiĭ în Moldova. (Vulturul cu douĕ capete)

SCHUTZSCHEIN.

Von der in dem Fürstenthum Moldau aufgestellten K. K. Agenzie.

Demnach Vorzeiger dieses Alexi Teodoru, von Zante, ein Englischer Unterthanen gebürtig, Jahr alt, Religion, Statur, Haare, Augen, gekleidet, seines Gewerbs ein als wirklich k. k. Unterthan in dem Register dieser k. k. Agenzie eingetragen. Als wird Ihm Englischer Unterthan gegenwärtiger Scutzschein ertheilet, damit er die tractatmässige Befreiung von allen Abgaben, ausgenommen die von seinen Waaren mit Drey von Hundert zu zahlenden Mauth gemessen möge.

Urkund dessen meine Unterschrift und Amtssiegel.

Sr. K. K Ap. Majestät Rath und Agent in dem Fürstenthume Moldau

Joseph Edler v. Raab.

Jassy

Pr. K. K. Agenzie-Kanzlei
Jassy, den 22 Februar 1819.

(L. S.)

(2) Vedi la Academie port. LXVII (35), judecata dintre suditul austriac Bogdan din Bucovina cu Zabimira din Iaşi pentru clironomie.

Iată cartea adresată de Calimach:

Cărţĭ gospod pentru sudiţi, carĭ să fie cunoscuţĭ şi carĭ nu.

Prea cinstiţĭ, de bun neam boerĭ aĭ noştri ispravnicĭ .... fiţĭ sănătoşĭ şi fericiţĭ. Fiind-că s'a părut cuviincios Inalteĭ Porţĭ, dupre obiceiŭ să se deà nizam la capitolul despre deosebiţiĭ sudiţĭ europeĭ, în tótă întinderea statuluĭ seu, despre care să nu să atingă de loc în viitor drepturile (οὐσοῦλι) raialelor împĕrătescĭ ce în deosebite părţĭ se află sub administraţiunea (împĕrăţieĭ), în ce privesce relaţiunile dintre aceştia şi aceia, s'a publicat şi de către noĭ o înaltă hotărîre, prin care stabilim în mod analogic, şi dispunem cele pentru sudiţiĭ din Domnia nóstră. Noĭ îndată ce am primit acésta. am dat, în trecuta lună Fevruarie, domnescile nóstre poruncĭ către dregătoriĭ din deosebite părţĭ şi către ceĭ-lalţĭ membri şi anume vouĕ ve poruncim, să cercetaţĭ şi să aflaţi atât numĕrul sudiţilor din acea parte, adecă a vînḑetorilor de moşiĭ şi de cârciume, cât şi despre epoca de la care aceştia aŭ încheiat contractele. Tóte aceste să ni le arătaţĭ cu scumpetate şi cu tóte împrejurările.

După douĕ luni v'am trimis aceleaşĭ ordine domnescĭ ale nóstre.

Iar acum vĕḑêndu-vĕ că vĕ purtaţĭ cu maĭ multă viclenie, întârḑiind în adevĕr ca să îndepliniţi asemenea poruncĭ ale nóstre, iată pentru a treia şi ultima óră vĕ poruncim, ca de îndată ce veţĭ primì poruncile nóstre de faţă, făra de amânare de un minut saŭ ceas, să depuneţi tótă stăruinţa şi buna voinţă şi să vĕ faceţĭ maĭ activi, spre a cercetà cu tótă scumpĕtatea şi cu interesul cerut: Câţĭ sudiţĭ sunt în tot ţinutul vostru de acolo, atât arendatorĭ de moşiĭ, cât şi de cârciume şi altele? Şi chemând atât sudiţiĭ arendatorĭ, cât şi (ἀσχάω ἀμλάκιδες) cu carĭ aŭ învoelile, şi să observaţĭ cu băgare de sémă epocele, când s'au încheiat contractele şi timpul când ele rĕmân rĕsuflate. Şi după acésta cu stăruinţă să le descrieţĭ, trimiţênd aicĭ numele atât al stăpânuluĭ moşiilor şi altele, cât şi al sudiţilor arendatorĭ, epocele, cum am ḑis, ale contractelor, durata timpuluĭ, cât aŭ putere aceste învoelĭ şi în sfîrşit

---

CARTE DE PROTECŢIE

De către C. C Agenţie in Principatul Moldaveĭ.

Aratatorul acesteia Teodoru, supus inglizesc, de la Itaca.

Nascut, de 30 anı, de lege grecéscă, om de mijloc, pĕrul capuluı negru, ochiĭ negri, portul moldovenesc, fiind un adevĕrat sudit C. C şi trecut la registrul acesteĭ C. C. Agenţie Alexie Theodoru.

Pentru acésta i s'a dat acésta Carte de Protecţiune, ca să nu fie supĕrat de bir şi alte greutaţĭ ale ţereĭ, şi să aibă tóte slobodeniile carı se cuvin sudiţilor C. C. în ţĕrile Otomanicescĭ, dupa tractaturĭ, plătind numaı treĭ la sută pentru marfa sa; şi pentru încredinţare urmézā iscălitura mea şi pecetea.

A. C. C. şi Ap. Măririĭ Sfetnic şi Agent în Principatul Moldavieĭ.

Josef Edler v. Raab.

La uliţa mare Iaşĭ

De la Cancelaria A. C. C. Agenţiĭ. Iaşı 22 Fevruarie 1819.

să vestiţĭ pe toţĭ locuitoriĭ de acolo, că de acum deosebiţiĭ proprietarĭ să nu aibă voe a da propriile lor proprietăţĭ în arendă la supuşĭ streinĭ. Fiind-că noĭ nu recunóscem de acum nisce asemenea învoelĭ făcute, şi la tóte judecătoriile din tótă Domnia nóstră vor fi privite fără valóre. Şi maĭ întâiŭ voĭ să nu voiţĭ a le recunósce nicĭ la o judecată întîmplătóre, carĭ vor avé să fie aduse la judecata vóstră.

Apoĭ am maĭ aflat, că aicĭ se arată unele raiale, cunoscute de maĭ nainte, şi carĭ aŭ patente. Pe uniĭ ca aceştia de îndată ce-ĭ veţĭ vedé, saŭ îĭ veţĭ auḑì, că undevà din greşélă se află, îĭ veţĭ chemà şi patentele, ce vor avé, luându-le, le veţĭ trimite la departamentul nostru al trebilor streine, iar lor le veţĭ spune, că dacă voesc să le reià, să vină aicĭ şi să le céră. Uşor îĭ veţĭ cunósce pe nisce asemenea purtătorĭ de patente, dacă veţĭ observà, de se află, saŭ nu, trecuţĭ în catagrafia, ce vi s'a trimis, a tuturor streinilor din ţéra cea dăruită nouĕ de Dumneḑeŭ. Fiind-că pe aceştia, în catagrafiile trimise, până când veţĭ primì din partea nóstră şi alte poruncĭ despre acésta, îĭ veţĭ găsì ca streinĭ, supuşĭ puterilor streine, făcêndu-se acéstă catagrafie în timpul de maĭ nainte, când s'a făcut cercetarea generală a loculuĭ. Ast-fel fiind cu băgare de sémă să nu supĕraţĭ musafiriĭ, ce în tóte ḑilele vin în Bogdania din Europa şi din tóte părţile pentru deosebite pricinĭ, iar pre ceĭ ce sunt sub stăpânirea ruséscă îĭ veţĭ cruţà şi pe alţĭ 151 sudiţĭ, carĭ aŭ primit protecţiunea rusă în timpul celor opt-spre-ḑece lunĭ precedente, în care timp şi aveţĭ făcută catagrafia. Cu un cuvînt, nu veţĭ îngăduì de loc în viitor să se facă sudit nicĭ unul din supuşiĭ recunoscuţĭ aĭ putemiceĭ nóstre împĕrăţiĭ. Fiind-că Inalta Pórta nu recunósce în viitor de sudit decât pe locuitorul uneĭ ţĕrĭ streine şi numaĭ pe aceştia.

Aceste tóte înţelegêndu-le bine, le veţi pune în aplicaţiune în modul cel maĭ simplu, în cât în puţine ḑile Departamentul nostru citat să aibă rĕspuns complet din partea vóstră de la sudiţiĭ arendatorĭ, sciind bine, că dacă va urmà din partea vóstră sau neîngrijire, saŭ din orĭ-ce altă causă cea maĭ mică greşélă, şi dacă îndosirea de către consulĭ a sudiţilor saŭ a unuĭ sudit arendator nu va fi cunoscută aicĭ, voĭ aveţĭ a fi în réspundere, şi fiind înadins chemaţĭ ve veţĭ da séma înaintea nóstră. Băgaţĭ bine de sémă, să nu ve purtaţĭ iarăşĭ cu maĭ multă indiferenţă; fiind-că fără de nicĭ o uşurare veţí cădé sub mânia nóstră cea dréptă şi sub pedépsă, fiind pedepsiţĭ pentru o pilduire maĭ mare, ca neascultătorĭ şi puţin îngrijitorĭ pentru aceea-ce datoraţĭ faţă cu o causă atât de esenţială şi (μεγίμικης) a înaltuluĭ devlét. Urmând aşà, fiţĭ sănătoşĭ. — 14 Maiŭ 1815.

Noi Scarlat Alex. Calimach Voevod, cu mila luĭ Dumneḑeu Domnul ţeriĭ Moldoveĭ.

Dăm în anexo diverse acte din sfera justiţieĭ. Notăm între altele:

a) procese de hotărnicie de moşiĭ.

b) fóe dotală.

c) diverse zapise din 1815, 1816 şi 1817 cu sigiliul tîrguluĭ Petreĭ (N.) (1)

(1) *Hotarnică de pe Tazlăŭ din spre moşia Teţcaniĭ.*

Din luminata poruncă a prea Inălţatuluĭ nostru Domn M S. Scarlat Alexandru Calimach Vv. ce ne-a adus-o Ioan Nour, Pintilie Berilă, Vasile Miron şi Vasile Berilă cu alţiĭ aĭ lor rezeşi, ca să le hotarĕsc moşiile ce aŭ pe apa Tazlăuluĭ, la ţinutul Ba-

Hotarnica moşiilor despre apa Tazlăuluĭ împresurată de moşia Teţcanĭ şi Călugăra a boerilor Rosetescĭ.

căuluĭ, anume: Berescii, Petrilescii, Botoşanii, Nădişa şi Năsoescii şi să cercetez pentru împresurările ce ar fi pătimind arătatele moşiĭ, despre moşia Teţcaniĭ a d-sale Dumitrachi Roset, şi despre moşia Călugara a d-sale Banuluĭ Răducanu Roset, şi prin cercetarea ce voiŭ face, după dovedile ce vor fi, de se va aflà că patimesce vre-o împresurare, să-l scot de sub tótă împresurarea, şi să o măsor în lung şi în curmeziş cu stînjin gospod, stalpind-o şi cu petre hotare, iar de se va arătà vre-o parte nemulţumită, să n'o stalpesc cu petre hotare, ci dând mărturie şi chartă închipuitóre de starea loculuĭ, după meşteşugul inginerese, să mérgă la Divan. După poruncă, mergênd la faţa locului şi strîngênd pe toţĭ rezeşiĭ bătrâni şi tinerĭ, am intrat în cercetare şi scoţêndu-ne rezeşiĭ un suret de pe un ispisoc de la Domnul Ştefan Vv. din létul 6999, întru carele întăresce Măriuţeĭ, feteĭ luĭ Berilă, moşiile Berescĭ, de maĭ sus, Petrilesci i Botoşanĭ şi maĭ pre sus de Nădişa, Năsoescĭ. Al doilea, alt suret de pe un uric sîrbesc, iarăşĭ de la Ştefan Vv. din létul 7005 Martie în 8, întru care întaresce luĭ Ioniţă, feciorul lui Mihăilă, satul Nadişa, care şi el l-a avut cumpĕrătură de la Mihail Berescul, în şése-ḑeci de zloţĭ tatăresci. Al treilea, un suret de pe un ispisoc sîrbesc, de la Bogdan Vv., din létul 7077 August, întru care întăresce luĭ Trif şi femeii sale Todosia, din a patra parte din sat anume Nadişa, dintru a cincea parte, din Simion feciorul Andruşeai, nepot Muşeĭ, stranepot lui Ioan Nadiş din ispisocul ce a avut strămoşul sĕŭ Ioan Nadiş, cum şi altă cumperătura ce a avut de la Vaşcu, feciorul Lucăĭ, nepot Gheorghe Hrătan, din ispisocul ce l-a avut George Hratan, din jumătate sat din Turluiŭ, din a noua parte, din treĭ părţĭ o parte. Deci veḑêndu-se uricele aceste, am întrebat pe rezăşĭ, unde aŭ acea împresurare, şi eĭ mĭ-aŭ aratat că despre apus s'ar fi împresurând la moşiile Nadişa şi Botoşanĭ, de catre moşia Teţcanĭ a d-sale Dimitrache Roset, iar despre rĕsărit s'ar fi împresurând capetele moşiei Nadişa şi Năsoescĭ de către moşia Călugăra a d-sale Banului Raducanu. Pentru aceea făcênd d-sale de scire să vie la faţa loculuĭ cu scrisorile ce vor fi avênd, saŭ să trimită vechilĭ, d-lui Banul a dat respuns, ca nu póte să vie, nici vichili să trimită, neavênd scrisorile aicĭ; la care rezăşiĭ aŭ arătat, ca în vreme ce aŭ dat jalba la Iaşi (fiind şi d-luĭ Banul a dat respuns, că nu póte sa vie, nicĭ vechil să trimită, neavênd scrisorile aicí, la care răzeşiĭ aŭ aratat), iar mai mult nu s'a scris, nefiind trebuitóre şi fără lucrare, pentru că d-luĭ Aga Teţcanul a farmat-o cu judecată acéstă mărturie, şi răzeşiĭ din Nasoescĭ şĭ-aŭ hotarît moşia Nadişa cu fostul Domn Ioan Voda, ce atuncia erà Postelnic. — 1813 Sept. 19.

(Iscălit) Costache Caragea comis, ispravnic.

Starostea Putneĭ către hotarniciĭ de Ruginescĭ şi Anghelescĭ.

Diaconul Simion ot Panciu a facut arătarea, că în hotarul moşieĭ Ruginesci are şi el baştina de pe popa Busduganu Buda, şi osebit şi la Itescĭ mai are cumpĕrături de pe moşul seu diaconul Buzinski, şi din întîmplarea vremilor, neavênd scrisorile faţa, s'a depărtat de stăpânire; iar după ce a găsit scrisorile, îndată a mers, cerênd dreptul sĕŭ. Pentru care cerêndu-se scrisorile, a arătat întâiŭ o copie de pe zapisul de cumperare al diaconuluĭ Buzinski din lét 7111, cuprinḑĕtor că

Atragem atențiunea asupra actelor de stăpănire do moșie a Tamașenilor, dobândită prin schimb, de Postelnicésa Elencu Mavrogheni.

---

la Eremia sin Lazăr i Odobașa sin Portasi a cumpĕrat a patra parte a Tetiuluĭ Lațcu de la Itescĭ, și de la Axenti partea luĭ Beleĭ, a patra parte tótă, din bătrânul de la Itescĭ; din pădure, din câmp și din tot locul ce se va alege a patra parte; al doilea a arătat o carte gospod din lét 7249 Aug. 12, că dă acea carte la mâna preotuluĭ Macoveiŭ și altor frațĭ aĭ luĭ, ca să fie volnicĭ cu cartea d-sale a ține și a stăpânì și dijmuì părțile de moșie de la Zăbrăuțĭ și de la Ruginescĭ ot ținutul Putneĭ, luând ḑeciuélă din tóte.

Decĭ se scrie d vóstră, că luând izvod ce aŭ rezeșĭ pe némurĭ, să cercetațĭ fórte cu amănuntul, și pe câtă parte vețĭ dovedì că se cuvine jăluitoruluĭ cu aĭ sĕĭ, să-ĭ deosebițĭ stîlpind-o și cu petre hotare, dacă nu va fi pricină despre care-và, dându-ĭ și țidula dupre obiceiŭ. Iar fiind pricină, atuncia petre hotare nu vețĭ pune, decât vețĭ da mărturie arătătóre pre larg, cu care viind la stărostie să se pue la cale. — 1815 Iulie 2.

Vasile Spătaru.

Scarlat Alex. Calimach Vv. Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

Cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domnul țĕriĭ Moldoveĭ. Insciințare se face cu acéstă carte a Domnieĭ-Mele, că d-eĭ Postelnic. Elenca Mavrogheni, prin jalba ce a dat Domnieĭ-Mele, a făcut cerere ca să i se întăréscă stăpânirea asupra uneĭ părțĭ de moșie de la ținutul Tecuciuluĭ, pe apa Bîrladuluĭ, care subt nume de Tămășenĭ o stăpâniaŭ nisce rezeșĭ, între moșia Boziescií și între moșia Trohănescií, înfățișând pe lângă jalba dumi-sale, înaintea cinstit și credincios boeruluĭ Domnieĭ-Mele, dumnéluĭ Constandin Balș vel Logofĕt al Țériĭ-de-jos, zapisul de schimb din trecutul an 1816 Fevruarie 14, iscălit de preotul Vasilie Sârghi i Tudorachi Sârghi și alțiĭ aĭ lor, adeverit și de marturĭ: Banu Neculaĭ Lințu, întărit și de către Isprăvnicie, de dumné-luĭ Iordache Leon, fiind Spătar și Ispravnic la Tecuciŭ, avênd acéstă cuprindere: că dumné-eĭ după scrisorile ce a înfățișat și cumpĕrătura ce a făcut de la Sultana Lipănésca, asupra jumătățiĭ de sat Boziescií, cuprinde până în hotarul Trohănescilor, unde s'a dovedit că se desparte Trohănescií de Boziescĭ, cu care scrisóre și doveḑĭ, fiind că și partea lor ce se numesce Tămășeniĭ o cere dumné-eĭ tot sub nume de Boziescĭ, pentru care și viind ca să steà în judecată, și socotind eĭ că cu scrisorile ce aŭ pe partea din Tămășenĭ nu se vor puté ajutà, aŭ stătut la învoélă, și aŭ cerut ca pentru săvîrșirea acestor prigonirĭ, și pentru a nu rĕmâné și eĭ cu totul lipsițĭ de moșie, aŭ făcut rugăminte, ca să le deà dumné-eĭ Postelnicésa din părțile ce are în Geru, și eĭ să deà dumi-sale partea ce o stăpânià sub nume de Tămășenĭ, primindu-se și dumné-eĭ ca să rĕmâe păgubașă de dreptul domnieĭ-sale și așà s'aŭ alcătuit întru acest chip: dumné-eĭ să stăpânéscă tótă partea câtă o stăpâniaŭ eĭ sub nume de Tămășenĭ, până în hotarul Trohănescilor, moșia mănăstiriĭ Danculuĭ, și din apa Bîrladuluĭ până la Hereteĭ. Și măsurând-o cu stînjenul gospod, pentru câțĭ stînjenĭ vor eșì, să le deà dumné-eĭ Postelnicésa din părțile ce are în Geru, analoghisând și lungimea moșieĭ lor, fiind maĭ lungă decât aceea ce le dă dumné-eĭ, dându-le și scrisorile ce are asupra acestor părțĭ. Insă fiind că dumi-sale îĭ maĭ prisosesce un numĕr de stînjenĭ peste aceĭ ce ĭ-a dat, acele scrisorĭ ce cuprind pe stînjeniĭ rĕmașĭ la dumné-eĭ nu le a dat lor

In note dăm şi jalba Rădăşenilor contra spătaruluĭ Canta, arenda-

---

ci numaĭ copiĭ încredințate, iar cele adevĕrate aŭ rĕmas la dumné-eĭ Postelnicésa; asemenea şi eĭ aŭ dat dumi-sale scrisorile ce s'aŭ aflat la dînşiĭ pe acéstă parte ce o stăpâniaŭ eĭ sub nume de Tămăşenĭ, adică: o carte de la Domnul Neculaĭ Voevod din let 7150 Maiŭ 13, alta de la Domnul Constandin Suţu Voevod din let 1793 Maiŭ 21, şi o spiţă de neam iscălită de Vornicul Gavril Conachi.

Intru acest chip săvîrşindu-se acéstă învoélă, se hotărĕsce ca atât dumné-eĭ Postelnicésa, cum şi urmaşiĭ dumi-sale în vecĭ, şi eĭ schimbătoriĭ şi némurile lor să nu pótă trece peste aşezarea ce aŭ făcut, ci să-şĭ stăpânéscă fieşte-care schimbul, precum se arată. Şi dacă în urmă din némurile şi rezeşiĭ lor, ce nu s'aŭ întîmplat faţă, ar face vre-o cerere peste învoéla acésta, eĭ sa aibă a rĕspunde; şi ca să se păzéscă cu nestrămutare, ceĭ ce aŭ sciut carte aŭ iscălit, iar ceĭ ce nu aŭ sciut şi-aŭ pus numele şi degetele, cum maĭ pe larg arată scrisórea acésta.

Pe lângă care aŭ maĭ arătat osebita scrisóre tot dintru acelaşĭ an şi ḑi, iscălită tot de numiţiĭ schimbătorĭ, cuprinḑĕtóre ca după învoéla săvîrşită între rezeşiĭ din Tămăşenĭ, şi între dumné-eĭ Postelnicésa Elenca Mavrogheni (ḑicêndu-se între amândoué Manu), pentru 220 stînjenĭ în curmeziş spre Bîrlad despre apus, şi 61 pol spre Hiriteĭ despre rĕsărit, i 5.880 stînjenĭ lungul ce i-aŭ dat dumi-sale Postelniceseĭ după analoghia ce s'a făcut, s'a venit ca să ieà eĭ, de la dumné-eĭ Postelnicésa 237 stînjenĭ în curmeziş şi 3.480 în lung de pe Geru, din hliza din mijloc, din treĭ hlize ce are dumné-eĭ acolo; ĭ-aŭ dat făcêndu-le teslim şi douĕ zapise ce se arată cu veleturile lor, după care să aibă a stăpânì în pace, cum maĭ pre larg arată şi scrisórea acésta.

Drept aceea din doveḑile arătate, încredinţându-ne Domnia-Mea de la al nostru cinstit şi credincios boer d-luĭ Constantin Balş, Vel Logofĕt al Ţeriĭ-de-jos, că schimbul acesta între dumné-eĭ Postelnicésa Elenca Mavrogheni şi între numiţiĭ de maĭ sus s'a făcut cu bună primire despre amândouĕ părţile, iată dară că prin acéstă carte a Domnieĭ-Mele, dăm şi întărim stăpînirea domnieĭ sale Postelniceseĭ Elenca Mavrogheni ca, pe lângă acea-laltă moşie a domnieĭ sale, să stăpânéscă şi stînjeniĭ luaţĭ în schimb fără de nicĭ o supĕrare despre nimine, luându-şĭ şi tot venitul din tot locul după obiceiul pămîntuluĭ şi hotărîrea ponturilor gospod, asupra căruia schimb cartea acésta a Domnieĭ-Mele să-ĭ fie domnieĭ-sale Postelniceseĭ şi în urmă clironomilor domnieĭ-sale de întăritură statornică şi neclintită nicĭ odinióră în vecĭ, care s'a întărit şi cu a nóstra Domnéscă pecete.— 1817 Iunie 12, în Iaşĭ.

(L. P.)

Vel Logofĕt.

Jalba Rădăşenilor.

Prea Inălţate Dómne,

Cu lacrimĭ dăm supĕrare milostiv auḑuluĭ Inălţimiĭ Tale strîmbătatea ce pătimim de către dumné-luĭ Spătarul Nicolaĭ, că avênd noĭ cumpĕrătură de la locuitoriĭ Mălinarĭ 19 fălcĭ şi 70 prăjinĭ loc de fînaţ, făcut din codru în Molna, cu scirea mănăstiriĭ Slatina, stăpânitóreĭ aceleĭ moşiĭ, pe care le-am stăpânit, dând dijma obi-

şul unor moşiĭ ale mânăstiriĭ Slatina, reclamate ca ale lor de aceĭ locuitorĭ.

---

cĭnuită numaĭ, iar acum din vara trecută fiind dumné-luĭ Spătar Canta orîndătoriŭ acelor moşiĭ, ne-a luat patru fînaţe dintre cele de sus arătate fălcĭ, pentru care făcênd arătare Preosfinţituluĭ Mitropolit, ni s'a dat cartea Preosfinţieĭ sale către vechilul domnieĭ-sale Spătar, ca să nu ne supere cu acea nedréptă luare de fînaţ, şi fiind-că dumné-luĭ Spătar niciĭ la aceeaşĭ nu se supune, ne rugăm Înălţimiĭ Tale de a ni se da luminată carte gospoduluĭ poruncitóre de a nu ni se luà acele curăturĭ ce le avem cumpĕrate, ci numaĭ dijmă să dăm după obiceiŭ. Va rĕmâné şi mare pomană.

La mila Înălţimiĭ Tale

Prea plecaţĭ

Grigori Pletosu, Neculaĭ Şoldănescu, Leonti a Opróiĭ, Savin a Opróiĭ, locuitorĭ din satul Rădăşaniĭ, ţinutul Suceveĭ. — 1819 Martie 27.

Izvod de zestre a feteĭ luĭ Ioniţă Cujbă.

Cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ, de cele ce daŭ fiiceĭ mele Ilincăĭ, precum în jos se arată.

O icónă Maica Precista, ferecată cu argint, ca să le fie spre ajutor. O candelă de argint. Douĕ farfurióre cu patru linguriţe de argint. Şése zarfurĭ de argint cu felegenile lor. Una părechie paftale de argint suflate cu aur, cu colanul lor. Una părechie cerceĭ de aur, de smarand, cu diamant. Un inel de diamant. Un inel de rubin, cu diamant. Un inel de tunzuh de aur cu mărgăritar. Un inel de aur cu balaş. O jurbe cu milu. O caţaveică cacom. Şése rochĭ, douĕ de dimie, una de maltin, una de panură, una stambol şalt, una de hasa. Una salteà de atlas; una plapomă de atlas; şése perine de postav cu măcatul lor, pentru îmbrăcatul uneĭ odăĭ; o ladă mare, cincĭ perinĭ, însă patru micĭ şi una mare, cu dosurile de maltin, treĭ rîndurĭ feţe perinĭ, însă unul de mătase şi douĕ în ciubuce. Douĕ cércéfurĭ. Douĕ prostire de mătase. Treĭ mese, însă una în cincĭ iţe şi douĕ în treĭ iţe. Douĕ-ḑecĭ şi patru şervete. Patru peşchire de obraz. Patru peşchire de mânĭ. Treĭ buccealîcurĭ de mătase. Douĕ buccélîcurĭ de pînză de casă. Ḑece cămeşĭ femeescĭ. Una scórţă alésă. Patru lăvicere alese. Una scatulcă cu şipurile eĭ. Una tablă de Lipsca de cele cu tórte. Una părechie solniţă. Una duzină talgere castorĭ. Una duzină lingurĭ castor. Patru tingirĭ cu capacele lor. Şése sahane. Una tavă. Una căldare. Una perechie sfeşnice alamă cu mucările lor. Un lighean cu ibric. Opt boĭ cu ferile lor. Opt vacĭ marĭ, însă patru cu viţeĭ şi patru sterpe. Douĕ sute oĭ, însă una sută cincĭ-ḑecĭ marĭ, şi cincĭ-ḑecĭ micĭ. Cincĭ-ḑecĭ stînjenĭ în lat din moşia Vladomira ţinutul Iaşiĭ, dincóce de apa Prutuluĭ, şi în lung cât merg şi cele-lalte părţĭ spre apus. Douĕ miĭ leĭ, însă una mie leĭ am să o rĕspund eŭ, şi una mie leĭ feciorіĭ meĭ Vasilie, Gavril şi Costache. şi rĕspunḑêndu-se aceştĭ banĭ, fiică-mea Iléna, şi sora feciorilor meĭ nu are să se amestece a maĭ cere parte din o moşie părintéscă, adică din Untenĭ i din cea-laltă parte ce le-aŭ maĭ rĕmas în Vladomira, din Rulenĭ, din Sîrbĭ şi Făs-

In note dăm o fóe de zestre a feteĭ luĭ Ioniţă Cujbă. Cetirea eĭ va arătà cam din ce obiecte se alcătuià zestrea uneĭ fete pe la aniĭ 1813.

Alte acte se referă la moşiile Bălţaţĭ şi Şerpenĭ din judeţul Covur

tăcĭ, ce aŭ să le împartă eĭ fräţesce, carĭ banĭ aŭ să se rĕspundă acum în naht.—1813 Fevruarie 3.

Eŭ Zamfira rĕposatuluĭ postelnicel Cujbă, adiverez.

Vasilie Cujbă postelnicel, platnic la mia cea de leĭ.

Gavril Cujbă, platnic la mia cea de leĭ.

Costachi Cujbă, platnic la mia cea de leĭ.

Cartea luĭ Scarlat Al. Calimach către Aga Costachi Conachi.

Noĭ Scărlat Alexandru Călimach Vv. Cu Mila luĭ Dumnedeŭ Domn Ţĕriĭ Moldoveĭ.

Cinstit credincios boerul Domnieĭ-Mele, dumné-ta Aga Costachi Conachi, sănătate. In trecutul an, 1815, Octomvrie 25, s'a scris cartea Domnieĭ-Mele către dumné-lor pârcalabiĭ de Galaţì, ca să mérgă unul din dumné-lor la starea moşieĭ Bălţaţiĭ de la acel ţinut al Covurluiuluĭ, unde strîngênd de faţă pe toţĭ răzeşiĭ, faţă fiind şi Clucerul Manolachi Tuduri, după cuprinderea scrisorilor ce se vor vedé la amândoué părţile, să facă cercetare casele şi alte acareturĭ, ce va fi avênd Clucerul, făcute acolo, pe care parte vin adică, pe dréptă partea sa, saŭ pe partea ce s'a dat răzeşilor, cu hotărîrea judecăţiĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele? Şi prin însciinţarea din 13 Noemvrie, tot a trecutuluĭ an 1815, ce a trimis dumné-luĭ Vornicul Alexandru Ianculeŭ, cu tóte că s'a vĕdut arătând, că după cercetarea ce aŭ făcut la faţa loculuĭ, s'a dovedit că casele armaşuluĭ Vasilie Tuduri aŭ venit pe drépta partea sa, adică pe bătrânul luĭ Crucean, ce-l are Clucerul luat cu schimbul de Sulgerul Ion Cârjă, cum şi câţĭ-và din răzeşĭ, anume preotul Gheorghie Savin, preotul Stan Sava, Timofti a Lupiĭ, Giurgea Rogojină, Ioan Macarie, postelnicelul Ioan sîn Ghiorghie Sandu, şi Sandul sîn Ilie a Lupeĭ, aŭ arătat că, pe lângă bătrânul Tetiuluĭ care îl stăpânesc eĭ, este şi bătrânul luĭ Crucean, alăturea pe din jos ,şi de acolo merg ceĭ-lalţĭ treĭ bătrânĭ în jos, adecă Crucean, Zabulichi şi Săiman, baştina şi cumpĕrăturile Clucerуluĭ până în hotarul Urlescilor, unde se află şi aşezarea cluceruluĭ, din care s'aŭ luat 195 stînjenĭ cu hotărîrea Domnesculuĭ Divan, ce maĭ sus se arată şi s'aŭ dat în stăpânirea răzeşilor. Dar fiind-că răzeşiĭ necontenit supĕraŭ cu jalbe, că casele armaşuluĭ Vasilachi Tudori vin pe partea lor, la 6 Fevruarie acestuĭ curgĕtor an 1816, s'a fost scris dumi-sale Vorniculuĭ Iordachi Catargiu, pârcălabul de Galaţĭ, ca de iznóvă însuşĭ dumné-luĭ să mérgă la faţa loculuĭ, să cerceteze acéstă pricină, şi dumné-luĭ neertându-l trebuinţele pârcălăbieĭ, cu care se află însărcinat, nu a putut merge să facă cercetare. Drept aceea scriem Domnia-Mea dumi-tale, să mergĭ la starea numiteĭ moşiĭ, unde adunând de faţă atât pe răzeşĭ, cât şi pe Clucerul Manolachi Tudori, să cercetezĭ cu amănuntul tóte scrisorile şi alte dovedĭ a ómenĭ bătrânĭ şi vrednicĭ de credinţă, ca să dovedescĭ cum li s'a urmat stăpânirea din vechiŭ, şi pe la ce loc, şi de a fost acel bătrân Crucean drept al sulgeruluĭ Ioan Cârjă, stăpânit acolo la locul ce se arată, de la carele îl are Clucerul luat cu schimb şi de sunt acele case pe bătrânul Crucian, ce se află acum drept a Cluceruluĭ, saŭ vine pe partea răzeşilor? carĭ de vor venì pe partea lor, apoĭ să le arăţĭ şi să nu-ĭ îngăduescĭ a face maĭ multă supĕrare Cluceruluĭ; şi precum veĭ află şi veĭ dovedì

luiŭ. Calimach rînduesce anchete la fața loculuĭ, ca să se constate dreptul de stăpânire, fiind procese la mijloc.

întru adevĕr, pentru tóte fără întârḑiere să trimiţĭ pre larg însciinţare la dumné-luĭ Vel Logofĕt al Ţĕriĭ-de-jos, spre arătare Domnieĭ-Mele.

Acésta poruncim. 1816 Maiŭ 24.

Vel Logofĕt.

Chrisovul luĭ Scarlat Alexandru Calimach pentru moşia Şerpenĭ de la ţinutul Covurluiuluĭ.

Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domn Ţĕriĭ Moldoveĭ. Cinstiţĭ credincioşĭ boerii Domnieĭ-Mele, dumné-ta Petrachi Negri biv Vel Ban, i dumné-ta Ioan Iamandi biv Vel Ban, sănătate. După necontenitele jalbĭ date către Domnia-Mea din partea preotuluĭ Michaiŭ zet Ioan Gociul i Vasile Gociul mazil, cu alţĭ răzeşĭ şi némurĭ a lor, stăpânitorĭ moşieĭ Şerpenĭ de la ţinutul Covurluiuluĭ, cu arătare că acéstă moşie de la părinţii lor şi până în anul trecut o aŭ stăpînit-o cu bună pace, bez numaĭ 80 stînjenĭ ce din vechiŭ cu hotarnică de la aniĭ 1787 îĭ are aleşĭ şi traşĭ Căminaruluĭ Gheorghe Hermeziu, către hotarul moşieĭ sale Balintescii. Iar în anul trecut 1817, de către cercetătorii ce eraŭ orînduiţĭ la moşiile de la ocolul Horinceĭ li s'a făcut mare strîmbătate, că în loc de 80 stînjenĭ, ce hotarnica maĭ sus pomenită îĭ trage Căminaruluĭ Hermeziu, din trupul moşieĭ Şerpeniĭ, le-a luat întrégă o a patra parte, şi pe lângă acésta li s'a maĭ luat două întregĭ a patra părţĭ, şi s'a dat una luĭ Ioniţă şi Iordachi Chiriţescĭ, ce s'a numit nepot luĭ Taraiŭ, şi alta a patra parte unora ce s'ar fi numit a fi nepoţĭ unuĭ Kiokiŭ bătrân, adecă neam Dabijescilor, lăsându-ĭ pe dînşiĭ numaĭ cu o a pattra parte, pe carĭ alcătuirĭ s'aŭ făcut şi învoelĭ iscălite numaĭ de către doĭ din partea Gocescilor, iar ceĭ maĭ mulţĭ némurĭ aĭ lor Gocescĭ, şi alţiĭ împreună cu dînşiĭ, părtaşĭ, nicĭ o sciinţă de acésta n'aŭ avut. Pentru care cerşind dreptate şi punere la cale, aŭ înfăţişat înaintea Domnesculuĭ nostru Divan aceste doveḑĭ: 1) Pentru némul Dabijescilor aceĭ ce în anul trecut 1817 aŭ luat o a patra parte, cartea de judecată a Divanuluĭ din anul 1800, cuprinḑĕtóre, că după cercetarea ce atuncia s'a făcut jalbeĭ ce aŭ fost pornit aceştĭ Dabijescĭ cu cerere de a se împărtăşĭ din moşia acésta, dovedindu-se că stăpânirea lor cu 100 de anĭ în urmă a fost lipsită de acolo, precum însuşĭ eĭ Dabijesciĭ n'aŭ tăgăduit, se daŭ rĕmaşĭ de către judecată, ca nicĭ odinióră acolo stăpânire să nu maĭ aibă némul Dabijescilor ce se trag din bătrânul Kiokiul. Aşişderea şi pentru cea-laltă a patra parte, ce, precum s'a ḑis tot în anul trecut 1817, s'a dat nepoţilor luĭ Taraiŭ. Iarăşĭ aŭ înfăţişat locuitoriĭ Gocescĭ în judecata nóstră: 1) o scrisóre din aniĭ 1760 de la un Neculaĭ Bărbănţă şi cu femeea sa către Ioniţă Taraiŭ; 2) altă scrisóre din aniĭ 1780 de la acel Ioniţă Taraiŭ, cu femeea şi fecioriĭ lor, pre care şi eĭ moşia, ce o luase danie de la Neculaĭ Bărbănţă, o fac danie preotuluĭ Constantin i Vasile Chirvaşă, i Ioan Gociu şi Constantin Ganea, pe puterea cărora scrisorĭ aŭ rĕspuns jăluitoriĭ Gocescĭ, că aŭ şi stăpânit cu nestrămutare până în anul trecut 1817, precum s'a ḑis. Decĭ cât pentru că Căminarul Hermeziu are a trage o a patra parte după doveḑile sale, n'a rĕmas nicĭ o îndoélă, hotărîndu-se ca din întreg trupul Şerpenilor să tragă o a patra parte, iar pentru cele-lalte treĭ părţĭ vrĕnd judecata a se încredinţă, cum şi de către cine s'aŭ stăpânit, căcĭ precum s'a ḑis pentru némul Kiokiuluĭ din care se trag Da-

Iacă un act important prin care se recunósce Vrâncenilor dreptate de posesiunea munţilor lor şi se amintesc multe relative la constituirea proprietăţiĭ de moşiĭ, după Vasilicale şi după obiceiul pămîntuluĭ.

...Intărind luĭ Cernat Ploscariul şi frateluĭ sĕŭ Ştefan, pe lângă cumpĕrătura satuluĭ Bitchieţii şi alte multe moşiĭ, anume cuprinse prin uric, fiind ale lor de baştină. Alt uric de întăritură de la Ştefan Voevod din 6991 Septemvrie 23, cuprindĕtor că întăresce dréptă ocină şi moşie luĭ Ioan şi frateluĭ sĕŭ Toader Hurdugaşiĭ moşia Obărşia pe pârîul Alb, unde este aşezarea luĭ Toader Hurdugaşiĭ şi jumătate de Dămilescĭ şi Ibănescĭ pe Sacoveţ; deosebit întăresce şi luĭ Dumbravă şi femeiĭ luĭ Nasta moşia Ghigoescii. Alt uric de întăritura de la Pĕtru Voevod, din 7091, pe jumătate sat de baştină de Răculescĭ pe Prut, ce a fost al Evdochieĭ şi a Grécheĭ, nepótele Oleniĭ, de baştină de la strămóşele lor Ilinca şi Marica, carĭ şi strămóşele lor l-aŭ avut de împărţélă şi aŭ vîndut-o drept 500 zloţĭ luĭ Drăghicĭ Ursuluĭ. Alt uric din 6995 Octomvrie 7, de la Ştefan Voevod, întăritor pe jumătate de sat de Sărata, ce a cumpĕrat-o Toma Grigorce de la Ioan Murgul, care a avut-o dréptă ocină a sa de baştină. Şi precum se află o mulţime de asemenea hrisóve de întăriturĭ locuitorilor moşinaşĭ pe baştinile şi ocinile lor, fără a se pomeni de dania de maĭ înainte, ce numaĭ rezemându-se pe urmata lor veche stăpânire. Iată dar că şi din obiceiurile urmate din vechime şi până astăḑĭ, pre deplin s'a dovedit nestrămutarea dreptăţilor îndelungateĭ stăpânirĭ asupra moşiilor moşinaşilor pămîntenĭ, fără a se cere hrisóve de daniĭ saŭ întăriturĭ ale Domnilor de maĭ înainte. Şi oblăduirea pămîntuluĭ de-a pururea a fost datóre a privighià asupra dreptăţilor fiescĭ, căruia a nu se luà nimĕnuĭ averile, şi a nu se strămuta nimĕruia stăpânirea pe

---

bijescii, se vede grăind judecata de la anul 1800, că cu 100 de anĭ maĭ în urmă le-a lipsit stăpânirea; aşişderea şi pentru némul luĭ Taraiŭ, din care se trag Chiriţescii, după scrisórea lor de danie către némul Goceştilor, se vede că de 38 de anĭ, le-aŭ lipsit stăpânirea. După cuprinderea scrisorilor de danie şi de se va dovedì, precum jaluitoriĭ şi doveḑile lor arată, că stăpânirea acestor némurĭ aŭ fost lipsită cu tot de acolo, şi că numaĭ de către dânşiĭ s'a stăpânit după cuprinderea scrisoriĭ de danie, acea de la aniĭ 1780 şi hotărîrea judecăţiĭ de la aniĭ 1800, atuncĭ învoéla aceea făcută numaĭ de către 2 din némul jăluitorilor, cu care s'aŭ istirisit pe atâta răzeşime din stăpânirea bătrânilor arătaţĭ, nu póte să prindă nicĭ un loc. Iară când din în potrivă, pârîţiĭ curgĕtorĭ din bătrâniĭ arătaţĭ vor dovedì, că şi în urma scrisoriĭ de danie, acea de la aniĭ 1780 a avut stăpânire acolo, atuncĭ însuşĭ jăluitoriĭ Gocescĭ nu se împotrivesc cereriĭ pârîţilor a nu stăpânì şi de acum înainte. Pentru acésta, fiind-că dumné-Vóstră tot vĕ aflaţĭ rînduiţĭ acolo spre întruparea moşieĭ acesteia, veţĭ aduce de faţă şi pe pârîţiĭ curgĕtorĭ din aceĭ doĭ bătrânĭ, adecă pe Dabijescĭ şi pe Chiriţescĭ şi făcênd cercetare după cartea de blestem, să-ĭ îndatoriţĭ ca să-ĭ deà dovadă în pontul acesta al stăpâniriĭ saŭ prin scrisorĭ, orĭ prin martorĭ, ómenĭ streinĭ, vrednicĭ de credinţă, carĭ să numéscă carte de blăstem şi când, precum jăluitoriĭ cer, vor dovedì pârîţiĭ că li s'a urmat stăpânirea, le veţĭ da mărturie; iară când dimpotrivă stăpânirea lor, nicĭ cu un fel de dovadă nu vor încredinţa-o, atuncĭ veţĭ da mărturie jaluitorilor Gocescĭ pe larg arătătóre de tótă curgerea priciniĭ, cu care nemulţumindu-se vre-o parte vor venì la Divan. — 1818 Iulie 31 ḑile.

(L. P.) Vel Logofĕt.

moştenirea sa şi pe locul sěŭ de baştină. Şi iarăşĭ nu lipsim a arătà şi pentru locurile carĭ din vecĭ aŭ fost Domnescĭ: a) locurĭ de pustiŭ — adică ce nu s'aŭ stăpânit de nimenea din nepomenit veac—cum şi locurĭ de moşiĭ deschise, ce s'ar găsì între alte hotare împresurate, subt nume tăinuit, saŭ schimbat, şi necuprins în scrisorile megieşitelor moşiĭ; b) Vranişlele Domnescĭ, ce aŭ fost din vecĭ, şi c) locurile tîrgurilor. Acestea aŭ fost ale Domnieĭ, carĭ şi acum, dacă s'ar găsì asemenea locurĭ deschise de tîrgurĭ, şi pustiĭ, ar fi Domnescĭ. Iar pentru ocinile moşinaşilor urméză precum şi în pravilele împěrătescĭ se hotăresce pentru urmata pacinica stăpânire, cartea 56, titlul 3, capul 4, fila 708, scriind: orĭ moşie bisericéscă, saŭ moşie dréptă împěrătéscă, stăpânindu-se fără curmare în curgere de 40 anĭ, saŭ cu drept titlu, saŭ şi fără drept titlu, prin posesie se căştigă şi va avé-o statornică. Aceste sunt pravilele şi obiceiurile urmate în pămîntul acesta din vecĭ. După acestea nu lipsim a arătà şi asupra celor-lalte întrebărĭ pentru Vrancea, şi pentru chrisovul de danie de la rěposatul Domn Ipsilant Voevod din 1803 Septemvrie 11, şi ḑicem că: dacă s'ar fi urmat după orînduelile şi obiceiurile păzite din vechiŭ a se aduce de faţă în cercetarea divanuluĭ pe locuitoriĭ Vrănceni, cu tóte scrisorile lor câte aŭ maĭ avut şi câte acum s'aŭ maĭ věḑut în cercetarea Divanuluĭ, şi dacă s'ar fi věḑut de pomeniţiĭ Domnĭ doveḑile lor, ca nisce iubitorĭ dreptăţiĭ, n'ar fi voit să lipséscă pe ceĭ adevěraţĭ moştenitorĭ, şi subt nume de moşiĭ Domnescĭ să le facă danie. Osebit între alte întrebărĭ a fost şi acésta: că Domnul Vasile Voevod, prin uric la aniĭ 7156, ar fi făcut danie mânăstiriĭ Sovejiĭ nisce munţĭ anume Svoinele şi Clăbucul — până în Lepşa, şi Lepşa în jos, până unde se împreună cu hotarul Tunicilor, şi în Chişin, şi în Şuşiţa—şi Răitaşul, fiind din hotarul Vranceĭ şi arătându-le a fi drepte Domnescĭ, rěspundem: că însuşĭ acelaşĭ Domn Vasile Voevod, după 10 anĭ în urmă, prin alt chrisov al sěŭ, adecă la let 7166 Octomvrie 20, arată cum că pentru nisce munţĭ anume Svoina şi Clăbucul, ce a fost dat miluire M. Sovejiĭ, fiind-că s'aŭ fost cumpěrat de Domnul Gheorghe Ştefan Voevod, cu 1.300 leĭ, hotăresce Domnia-Sa şi anerisesce dania de maĭ înainte, fiind aceĭ munţĭ aĭ M. Caşinuluĭ, unde s'aŭ fost afierosit, cumpěrându-se de ctitoruleĭ Gheorghe Ştefan Voevod. Iată dar dintru acésta încă maĭ vîrtos se dovedesce, cum că locurile Vranceĭ n'aŭ fost Domnescĭ, căcĭ dacà ar fi fost locurĭ domnescĭ, Domniĭ înşişĭ n'ar fi cumpěrat de la locuitoriĭ moşinaşĭ locurĭ spre afierosire; apoĭ pe lângă aceste, sunt şi alte osebite doveḑĭ carĭ s'aŭ maĭ věḑut; însă, un uric din 6951 Iunie 20, de Ştefan Voevod bătrânul, prin care întăresce luĭ Vasile Creţescu moşiile luĭ, silesce la Caşin, unde a fost casa tătăluĭ sěŭ Constantin Creţescu, şi la Vrancea moşia Albiana, întărindu-ĭ stăpânirea după hotarele ce aŭ umblat din vechiŭ, care dintru acest uric iarăşĭ viderat se dovedesce, că dacă maĭ înainte de 375 anĭ s'a cunoscut stăpânirea Creţesculuĭ pe Albiana, care este în mijlocul Vranceĭ şi nimica întru acest uric de loc Domnesc nu se pomenesce, ce se pomenesce a fi locurĭ de baştina sa, unde a fost aşezarea părinţilor sěĭ. Apoĭ s'aŭ maĭ věḑut şi alte multe scrisorĭ de vînḑărĭ ale locuitorilor Vrănceni către boerĭ şi către Domnĭ bătrânĭ, adecă către Domnul Mateiŭ Basarab Voevod, Domnul Ţěriĭ-Rumânescĭ, ce a înzestrat Mânăstirea Soveja şi către Domnul Constantin Cantemir Voevod, ce a cumpěrat de a înzestrat M. Mira, începute acele cumpěrăturĭ de la 7117 Septemvrie 8, şi până la 7199 Martie 20, dintru care doveḑĭ lămurit se vede, că dintru în vechime, Domniĭ de atuncia, cunoscêndu-ĭ pe Vrăncenĭ de stăpânĭ acelor moşiĭ, aŭ cumpěrat părţĭ de ocine de la dînşiĭ ce aveaŭ eĭ împărţitóre pe bătrânĭ, şi le-aŭ afierosit la mânăstirĭ. Deosebit s'a maĭ věḑut ispisoc din 7196 August 21, de la Domnul Constantin Cantemir, şi iarăşĭ cartea a tutu-

ror boerilor Divanuluĭ, din vremea aceea, tot dintru acel an August 22, întăritóre Mânastiriĭ Mira, pe cumpĕrăturile Domnuluĭ Constantin Voevod a părţilor din Vrancea, ce a fost cumpĕrat de la Vrănceniĭ răzeşĭ, cum şi a altor daniĭ ce a fost făcut Mânăstiriĭ, de către înşişĭ uniĭ din moşinaşiĭ rezeşĭ Vrănceni, arătându-ĭ pe fieşte-care cu numele lor; s'a maĭ vĕḑut o scrisóre de învoélă din 7202 Iulie 23, între locuitoriĭ Vrănceni din satul Tulnicii şi între M. Soveja, arătând până unde să stăpânéscă Mânăstirea prin semne numite, până în hotarul Unguresc, încredinţat fiind de Teodosie, Mitropolitul Moldoveĭ şi de alţĭ boerĭ.

S'aŭ maĭ vĕḑut şi alte multe scrisorĭ cuprinḑĕtóre de pricinĭ următóre între Vrănceni şi între megieşiĭ lor, pentru despărţirea hotarelor, care pentru multă voróvă se lasă Dar după tóte doveḑile arătate, care dovadă alta póte să fie maĭ mare decât chrisovul de la fericitul Domn Grigore Ghica Voevod bătrânul, din 7244 Ghenar, întărit cu iscălitura şi pecetea sa, ce s'a vĕḑut la mâna Vrăncenilor, care lămurit şi pe larg arată atât din părţile hotaruluĭ de către ţéra Unguréscă, după mărturia hotarnică ce a fost adus de la Miron Dima, Vornicul de Vrancea, întărindu-le lor veşnica stăpânire, până în obcina munţilor, de unde curg apele către Moldova, precum atuncea aŭ dat sémă, că şi maĭ înainte de vecĭ aşà aŭ ţinut, arătându-se şi obiceiurile munţilor, şi împreună arătându-se aceĭ ce aŭ fost împreună cu Miron Vornicul, carĭ aŭ fost némurile luĭ după vechĭ moşinaşĭ, şi cu alţiĭ aĭ lor; şi împreună arătându-se că câte plaiurĭ se pornesc din munte spre Moldova să fie ale Vrăncenilor, să-şĭ facă locurĭ de stânĭ şi păşunea altor dobitóce. Iar pentru alte împărţelĭ ce aŭ Vrănceniĭ eĭ între eĭ, vor stăpânì, precum le vor spune dresele, şi precum le vor fi împărţelile de la Domniĭ ceĭ bătrânĭ, şi că încredinţându-se pomenitul Domn din mărturia hotarnică, aŭ dat orĭ aŭ întărit Vrăncenilor şi de la Domnia-sa, ca să le fie moşiile ce s'aŭ ales drepte ocine şi moşiĭ şi uric de întăritură cu tot hotarul şi cu tot venitul, în semnele precum scrie maĭ sus, neclintit şi nereşuit nicĭ odinióră în vecĭ. Acest chrisov, prin lămurita sa înţelegere, ridică din mijloc tótă îndoéla şi tótă împotriva punere înainte asupra stăpâniriĭ Vrăncenilor, şi de a se cugetà cum că Vrancea ar fi moşie Domnéscă, şi măcar de aŭ şi vrut a i se da pricina că n'ar fi protocolit, dar s'aŭ maĭ vĕḑut şi alte chrisóve tot ale aceluiaşĭ Domn, precum şi ale altor Domnĭ pe alte osebite moşiĭ, asemenea fiind neprotocolite; îndestul că acest chrisov, osebit de cele-lalte deosebite doveḑĭ câte s'aŭ arătat, este temeinic, arătând pe Vrănceni stăpâniĭ baştinilor lor întru tóte hotarele şi cu tot venitul, nerĕşuit în vecĭ, şi pe lângă acestea şi îndelungata stăpânire care este potrivită cu pravilile firescĭ şi politicescĭ, şi cu obiceiurile pămîntescĭ, ce s'aŭ păzit din vechime, nu lasă cea maĭ mică îndoélă asupra dreptăţiĭ Vrăncenilor, pe ocinile şi baştinile lor, după împărţelile dintre dînşiĭ din moşĭ şi strămoşĭ, şi nu lipsim a da şi în scris cunoscinţa, socotinţa şi rĕspunsurile nóstre. 1817 Ghenar....

Cerĕnd prea Inaltuluĭ Domn şi de la smerenia nóstră, ca ceea-ce vom cunósce în curat cugetul nostru, asupra întrebărilor ce ni s'aŭ făcut în Obştésca Adunare şi în fiinţa de faţă a nóstră, să arătăm atât înaintea Inălţimiĭ sale prin viŭ glas, cât şi în scris să dăm; precum asemenea şi d-lor boeriĭ pămîntenĭ să arăte, prin evanghelicéscă mărturisire în frica luĭ Dumneḑeŭ, cunoscinţa Dumiilor sale, mărturisim că asupra întrebărilor ce ni s'aŭ făcut prin viŭ glas, asemenea şi în scris după luminata ţidulă a Inălţimiĭ Sale, cunoscinţa nóstră asupra adevĕruluĭ şi dreptăţiĭ este precum pre larg se arată prin anaforaua acésta, următóre după pravilă şi obiceiul pămîntuluĭ, cât şi dupre doveḑile câte am vĕḑut şi iscălim.

Al Inălţimiĭ Tale către Dumneḑeŭ smerit rugător: Veniamin Mitropolit Moldavieĭ.

Şi plecate slugĭ: Iordache Canta Vel Logofĕt, Grigore Sturza Logofĕt, Vasile Costachi Logofĕt, Alexandru Iancoleŭ Vel Logofĕt, Toader Balş Vel Vornic, Andronachi Donicĭ Vel Vornic, Vasile Razu Vel Vornic, Toader Balş Vornic, Nicolaĭ Hrisoverghi Vornic ; şi alţiĭ.

Scarlat Calimach, ca să îndrepte în cât-và mersul justiţieĭ, introduce un nomofilax, adecă un jurisconsult. Acesta este Stolnicul Constantin Scheleti. (1)

Maĭ multe lunĭ funcţionéză câţĭ-và traducĕtorĭ aĭ nouluĭ codice civil.

La 1 Ianuarie 1818, Scarlat Calimach introduce, după pilda de la Muntenĭ, *hătmănia* de menzilurĭ. Prin ţidulă gospod numesce Hatman de Menzilurĭ pe Vornicul Vasile Rosetti. (2) La 1814, erà Nazir la menzilurĭ Postelnicul Mavrogheni. (3)

La 9 Decemvrie 1812, nu târḑiŭ după sosirea în Iaşĭ a Domnitoruluĭ Scarlat Calimach, Metropolitul Veniamin şi boeriĭ supun Domnitoruluĭ anaforà, prin care propun restaurarea Curţiĭ Domnescĭ arse.

CAP. III.

Biserica şi scóla sub Sc. Calimach.

Fórte importantă este Domnia luĭ Scarlat Calimach din respectul bisericiĭ, a şcóleĭ şi a culturiĭ generale.

Incă înainte de a sosì la Iaşĭ, Sc. Calimach învită Divanul să se cheme la scaunul Metropolitan neuitatul de popor Veniamin Costachi. Nu puteà sub asemenea archipăstor, succedând streinuluĭ Metropolit impus de Muscalĭ, să nu rĕsufle Biserica şi să nu se bucure Românul de paşiĭ spre înflorire a bisericiĭ sale.

Amintim în note câte-và din chrisóvele, cu carĭ Sc. Calimach a venit în ajutor la diverse bisericĭ şi mânăstirĭ. (4)

---

(1) Veḑĭ la Academie, cod. I, pag. 345.

(2) Veḑĭ la Academie, cod. I, pag. 343. XX.

(3) Acad., I, 314—317.

(4) La 27 Fevruarie 1813, Scarlat Calimach dă chrisov de miluire bisericiĭ Talpalarilor din Iaşĭ (Veḑĭ la Acad., V, 16). La 14 Iunie 1812, Divanul Cnejieĭ Moldoveĭ dăduse carte la Ispravniciĭ de Roman, ca venitul harabagieĭ, al vedreĭ şi al cotuluĭ să fie al bisericiĭ Domnescĭ din Roman (Acad., LXIV, 103). In 12 Fevruarie 1813, Scarlat Calimach reînoesce aceste milĭ (Acad., LXIV, 104). In 15 Iulie 1814, nouă reînoire (Acad., LXIV, 105). Cu alt chrisov, Scarlat Calimach acordă câte 15 l. pe lună de la vamă bisericiĭ Sf. Atanasie şi Chiril (Acad. L. 41).

In 11 Iunie 1814, Scarlat Calimach dăruesce Episcopuluĭ de Roman Gherasim 30

Ne mărginim acì a constatà, că organisaţiunea dată Consistoriuluĭ Metropolieĭ sub Muscalĭ, 1821, nu a fost desfiinţată.

Acea organisare erà întocmită de protoereul Lazar Asachievicĭ, care

sălaşe de ţiganĭ, dejà acordaţĭ Episcopieĭ de fostul Domn Al. Moruzi. (Acad, LXVI, 62).

Asemenea câte 30.000 ocà sare, 2 Aprilie 1816.

In 25 Martie 1816, se reînoesce darul celor 30 de sălaşe de ţiganĭ (Acad., LXVI, 62).

In 13 Iulie 1813, Scarlat Calimach dă Metropolieĭ un chrisov, prin care îĭ scutesce 2 moşiĭ de vadrarit şi-ĭ face inclusiv de 200 leĭ din vama gospod.

Chrisovul Domnuluĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod, slobodit Mitropolieĭ, prin care îĭ scutesce două moşiĭ de vădrărit şi îĭ face şi miluire cu 200 leĭ din vama Gospod.

Cu mila luĭ Dumnedeŭ, Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod Domn Ţĕriĭ Moldoveĭ.

Se face scire cu acest chrisov al Domnieĭ-Mele, pentru sfînta Mitropolia din Iaşĭ, că arătându-ne al nostru cinstit şi duhovnicesc părinte prea sfinţia sa Kirio Kir Veniamin Mitropolitul ţĕriĭ, precum că are chrisóve de miluire de la ceĭ maĭ înainte de noĭ luminaţĭ Domnĭ, ca venitul de dijmă ce ese de pe moşiile Mitropolieĭ să-l scutéscă de vădrărit, asemenea şi vama din Gospod, de a luà pe tot anul câte două sute leĭ, aŭ făcut cerere ca şi de către Domnia-Mea să se întăréscă asemenea. Decĭ cercetând Domnia-Mea şi vĕdêndu-se chrisóvele altor luminaţĭ Domnĭ de maĭ înainte şi socotind că se cade a fi împărtăşită sfinta Mitropolie şi de către Domnia-Mea cu aceste milĭ, prin acest chrisov al Domnieĭ-Mele asemenea întărim şi hotărîm, ca la slujba vădrăritului, tot vinul ce va eşì de dijmă de pe moşiile Mitropolieĭ Vlădicenii ot ţinut. Eşiĭ şi Ioganiĭ ot Tutova să fie scutit de vădrărit, nimĕnuĭ nimica să nu deà. Şi osebit să aibă a luà sfînta Mitropolie din vama Gospod, pe tot anul, câte doue sute leĭ, carĭ banĭ să se deà de către vameşiĭ, orĭ în vîndare de va fi slujba vămiĭ, saŭ în credinţă de se va căutà, în două rîndurĭ pe an, adecă jumătate la diua nasceriĭ Domnuluĭ Nostru Is. Chrs. şi jumătate la diua Sfinteĭ Invierĭ. Drept aceea poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră boerĭ vădrarĭ, dumné-tale vel vameş de Carvasarà, de către toţĭ să se păzéscă întocmaĭ precum maĭ sus se cuprinde prin chrisovul acesta.

Poftim dar Domnia-Mea şi pe alţĭ fraţĭ luminaţĭ Domnĭ, pre carĭ Sfîntul Dumnedeŭ îĭ va orînduì în urma nóstră la Domnia acesteĭ ţĕrĭ, să nu strice acéstă milă, ce maĭ vîrtos să adauge şi să întrécă pentru a Domniilor-Sale vecĭnică pomenire. Scrisu-s'a chrisovul acesta la scaunul Domnieĭ-Mele în oraşul Iaşĭ, întru a doua Domnie a nóstră la Moldavia, în anul d'întâiŭ.—Velét 1813 Iunie 13.

(Iscălit) Iω Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

(L. P.)

Sturza Vel Vist. procit.

(Iscălit grecesce) Dimitrie Plagino.

S'a trecut în condica Visteriei de chrisóve.

Constantin Veisa.

nu erà altul decât tatăl gloriosuluï de maï apoï George Asaki. După moda timpuluï Asaki îşï rusise numele în Asachievicï!

Acéstă organisare (ce o dăm în notă maï jos) cuprinde o specie de regulament de cancelarie a duhovnicesceï Consistorie, cum şi procedarea de urmat în cercetărï de blagocinï, protoereï, etc., şi actele de deslegare de cununiï.

E de observat că art. 10 dispune despărţirea completă a justiţieï laice de cea bisericéscă şi neamestecul lor. (1)

---

(1) *Ce s'a făcut în Exarchicésca a Moldovlachieï dicasterie, pentru dohovnicésca consistorie a Mitropolieï Moldavieï, adică în ce chip are să urmeză consistoria în pricinile ce vin. Anul 1811 Septemvrie în 27 de ḑile.*

1. Tóte pricinile ce vor intrà la acea consistorie de la Inalt Preaosfinţitul Mitropolit, Exarch şi Cavaler Gavriil, saŭ de la Prea Osfinţitul Dimitrie Episcopul Benderiuluï şi Achermanuluï, adecă Vicarul Mitropolieï Moldavieï, cu resoluţiile, asemenea cererile de la acéstă dicasterie, însciinţările, raporturile, arătările de la protopopiï şi blagociniï ţinuturilor, felurï de otnoşăniï, atât de la dregĕtoriï duhovnicescï, cum şi de la ceï politicescï, şi jalobele de la feţele cele particularnice, va avé consistoria datorie ca să însemneze de asupra a fieşte-căreia hârtie aşà: (afară de acelea ce vor fi însemnate de Preaosfinţitul). adecă s'a primit la anul cutare, luna cutare, şi ḑiua cutare, scriindu-se să se arăte, care va să ḑică că are acest fel de înţelegere, adecă să se scrie la protocolul în care intră pricinile, şi să se pue înaintea judecătorilor spre ascultare.

2. Pentru de a se scrie pricinile ce intră la acea consistorie, a feluluï ce s'a pomenit maï sus, şi altor carï sunt supuse dohovnicesciï cercetărï, se cuviue numaï decât a avé protocol pe masă, întru care, după alăturata aice formă, să se scrie întru dînsul cuprinderea pricinii în scurt, însă pe înţeles, şi logofĕtul singur, saŭ care scie rînduéla trebilor, cu numĕr să scrie, până ce vor venì cilenurile judecătorieï saŭ asesoriï, după a cărora adunare, unul din scriitorï dator este a cetì tóte pricinile pe rîud, carï s'aŭ scris într'acel al meseï protocol, şi după cetirea celeï dintâï pricinï, judecătoriï aŭ să ieà sama în ce chip urméză, ca să facă la pricinile acelea hotărîre pe temelia legilor, saŭ a pravilelor, şi după aceea să se scrie în dreptul aceï pricinì pliroforisitórea resoluţie, adecă anume unde, şi cu ce fel de cuprindere să se trimétă? saŭ după cum vor socotì, după scrierea unuia de acest fel de resoluţie, scriitorul dator este a cetì al doilea şi alte pricinï, iar judecătoriï aŭ să pue asemenea după pricină resoluţie.

3. După ce se vor ascultà tóte în bună rînduélă scrisele pricinï, şi după scrierea resoluţieï drept a fieşte-care pricină, atuncia este datoria a se scrie după fieşte-ce pricină a jalobelor hotărîtórea pe larg rînduire saŭ trimetere, ca să fie pe înţeles, scriind întâiŭ cuprinderea pricinii şi hotărîrea judecătorilor, şi apoï dintru acelea sá se lase câte o copie la fieşte-care pricină cu însemnare la care lună şi ḑi, şi subt care numĕr s'aŭ trimis acelea.

4. Spre a însemnà în scris trimiterile pricinilor pe la felurï de locurï, trebue numaï decât a avé după formă cea alăturată aicea catastih, întru care să se şi

Numaĭ acest neamesteĉ proclamat de art. 10 nu a fost pururea o

scrie cuprinderea acelora în scurt, puind pe fieşte-care următor numĕr, iar cele ce se trimit sunt datorĭ a le iscălì judecătoriĭ şi logofĕtul.

5, Dacă asupra cuĭ-và din ceĭ duhovnicescĭ ar venì vre-o jalobă, orĭ de la cine, că i s'ar fi făcut vre-un necaz, saŭ pentru că petrecerea luĭ este desfrînată, saŭ că beţiv, şi se tăvălesce între altele scandalisitóre fapte, decĭ pentru o întîmplare ca aceea se cade întâiŭ de a luà de la acela care este asupra luĭ paraponul arătare în scris, prin protopopul saŭ blagocinul ţinutuluĭ, iar când pârîtul ar tăgăduì, să să céră de la pârîşul dovedĭ încredinţate de martoriĭ ce vor fi vrednicĭ de credinţă. După aceea să întăréscă cu jurămînt, faţă fiind pârîtorul şi pârîşul, apoĭ tot pe aceiaşĭ martorĭ să se întrebe în deosebĭ fără a fi faţă ceĭ ce se judecă, şi atuncia să se scrie pe temelia pravilelor bisericescĭ şi politicescĭ deslegătórea hotărîre, cu arătare la ce fel de pedépsă este supus vinovatul. Iar hotărîrea aceea iscălind-o toţĭ judecătoriĭ şi logofĕtul, să se aducă spre socotinţă şi la hotărîrea Inalt Prea Sfinţituluĭ Mitropolit şi Exarch saŭ Prea Osfinţituluĭ Vicarul Episcopul Benderuluĭ şi al Achermahuluĭ, apoĭ după întărire să se facă împlinire; cu asemenea urmare să se facă şi în alte pricinĭ ale judecăţilor.

6. Jalobele pentru deslegarea cununiilor, saŭ a despărţirilor, să se priméscă şi să se întrebuinţeze cu chipul cuviinciósei rînduelĭ, după aceste următóre: 1. Când se căsătoresc avênd între sine rudenie trupéscă saŭ duhovnicéscă atât de aprópe încât se opresce de pravilele bisericescĭ împreunarea lor. Al 2-lea. Când unul din căsătoriţĭ avênd pre soţul sĕŭ viŭ este căsătorit cu alt obraz. Al 3-lea. Dacă face care-và din ceĭ căsătoriţĭ vederată preacurvie. Al 4-lea. Dacă care-và, din ceĭ căsătoriţĭ va fugì şi va petrece nesciut. Al 5-lea. Dacă vre-unul din căsătoriţĭ după vinovăţie se va trimite spre vecînică pedépsă, iar dacă cine-và afară de maĭ sus arătatele pricinĭ, va cere despărţire, jalobele unora ca acelora nu numaĭ nu trebue a se ţiné în sémă, saŭ a face cercetare, ce nicĭ de cum nicĭ a le primì.

7. Tóte pricinile ce vor intrà la aceea consistorie trebue să fie după rînduélă cusute fieşte-care în deosebĭ, cu deosebită învĕlitură, scriind de-asupra cuprinderea pricinìĭ aceea din lăuntru, şi după ce va trece anul, făcêndu-se tuturor pricinilor catastih, să se păzéscă în archivă.

8. Nicĭ unul din judecătorĭ nu póte să facă luare aminte pricinilor, ce atîrnă de consistorie, a casă singur, ci în adunare de obşte, unde fieşte carele judecător trebue să fie întrebat de socotinţa luĭ la pricina care se cerceteză, şi dacă va venì lucrul la neunirea tuturor, atuncia să se facă hotărîrea după socotinţa unită a glasurilor celor maĭ multe, însă pre margine tot să se însemneze socotinţa celuĭ ce nu s'a unit cu îndreptarea însemnăriĭ aceluia, adecă pe ce razimă socotinţa sa.

9. Nicĭ odată să nu rĕmâe judecată nelucrată, din pricină că ar lipsì vre-un judecător, ce măcar numaĭ doĭ ar fi, tot să se facă lucrarea trebilor şi hotărîrĭ, ca şi când ar fi toţĭ judecătoriĭ faţă.

10. Nicĭ un fel de pricinĭ carĭ se ating de judecata cea politicéscă să nu se priméscă, cum şi din potrivă, nicĭ un fel de pricină ce se atîrnă spre duhovnicésca cercetare şi judecată să nu se trimiţă la judecata cea politicéscă.

11. Jalobele (pentru hirotoniile slujiriĭ preoţieĭ, pentru a pune temelie, şi a sfinţiriĭ bisericilor, cum şi pentru despărţirĭ) carĭ vor venì pe numele consistorieĭ, să

realitate. Totuşĭ Veniamin face acte, carĭ în Muntenia nu le póte semnà numaĭ Metropolitul. Aşà în 22 Ianuarie 1814, dăruesc, cu de la sine putere, administraţiunea şi folosinţa venituluĭ bisericeĭ Sf. Neculae (din Muntenĭ, Iaşĭ) fostuluĭ Metropolit Serafim din Siria, emigrat de rĕul Turcilor în Moldova (1)

---

nu se priméscă, ce acest fel de jalobe trebue ca să intre întâiŭ la Inalt Prea Sfinţitul saŭ la vicarul, şi de la dînşiĭ vor intrà cu resoluţiĭ la consistorie.

12. La sfîrşitul a fieşte-care lună să se aducă Inalt Prea Osfinţieĭ Sale însciinţare după forma ce se alăturéză aice,care din pricinile ce aŭ intrat în acea lună aŭ luat sfîrşit şi care încă nesfîrşite? însemnănd şi din ce pricină nu s'aŭ sfîrşit.

13. Iar către tóte de sus pomenite se adaugă şi de acésta, că judecătoriĭ atât între sine, cum şi cu ceĭ ce vin la judecată, sunt datorĭ să vorovéscă lin, cuvinte blânde, şi următóre povăţuiriĭ ce se vede la . . . . , căcĭ locul judecătorieĭ este loc a tótă cinstirea şi evlavia.

Protoiereŭ şi cavaler, *Panu Cunizchiu.*
Protoiereŭ *Lazăr Asachievicĭ.*
Protoiereŭ *Andreĭ Sviridovicĭ.*

(1) *Carte episcopală scrisă în grecesce şi românesce de la Veniamin Mitropolitul Moldoveĭ. Cu mila luĭ D-zeŭ smeritul Veniamin Archiepiscop şi Mitropolit Moldoveĭ.*

Cât este dragostea iubită de Dumneḑeŭ, încredinţéză dumneḑeescile poruncĭ, nehotărînd a fi maĭ înaltă faptă bună decât dînsa, de am pune înainte măcar şi pe cele maĭ întâiŭ fapte bune, adică vinderea averiĭ spre împărţirea la săracĭ, şi cea pentru adevĕr primejdie viderată a acesteĭ vremelnice vieţĭ, adecă cea prin focul şi pre cea maĭ înaltă întemeere a credinţeĭ care póte mutà munţĭ, fără dragoste ne încredinţăm că aceste sunt ca o nimic. Acéstă nouă şi mântuitóre poruncă, care îşĭ are cunoscinţa dragosteĭ ceĭ întru Christos, nouă şi neschimbată după dumneḑeéscă hotărîre «poruncă nouă daŭ vouĕ, şi întru acésta vĕ vor cunósce pre voĭ, dacă veţĭ avé dragoste întru voĭ, şi cu cât aţĭ făcut unuia dintre aceştĭ maĭ micĭ fraţĭ aĭ meĭ, mie aţĭ făcut.» Acésta încredinţéză, «şi străin m'aţĭ primit» şi cele-lalte semne ale dragosteĭ celeĭ după Dumneḑeŭ datóre, şi strĕinĭ toţĭ suntem aicea, şi călĕtorĭ toţĭ, după cum şi toţĭ părinţiĭ noştri, şi una de obşte pravoslavnică patrie aşteptăm, care rĕmâne în vecĭ neschimbată, pre care cel ce pentru noĭ cu milostivirea dragosteĭ ceĭ nemărginite înstrăinându-se ne-a dăruit celor ce păzim poruncile luĭ şi ne aducem aminte a le face pre ele. Datoria nóstră am judecat neapĕrată, vrênd a fi bine credincioşĭ, pre cel ce din a buneĭ credinţe rîvnă şi dragosteĭ ceĭ dumneḑeescĭ a alergat către noĭ, prea sfinţitul Mitropolit şi în Christos iubit al nostru frate, şi împreună slujitor chir Serafim, carele a stătut ierarch canonicesce Eparchieĭ din Siria Emisis, ce se află supusă prea sfinţituluĭ scaun al prea ferecituluĭ patriarch al mareĭ Antiochieĭ şi a tot Rĕsăritul; dar pentru cruḑimea stăpânitorilor acestor locurĭ, şi pentru năvălirile lor cele nesuferite, lepădându-se de Eparchie, şi pe la multe locurĭ umblând, ca la un liman, fără de primejdie şi de valurile acesteĭ vieţĭ óre-cum slobod, către acest bine credincios şi de Dumneḑeŭ păzit stăpânesc pămînt al Eparchieĭ nóstre a năzuit; nădăjduind că cea din multă vreme şi îmbunătăţită petrecere stricată óre-cum a cuvîntătóreĭ dumneḑeescĭ corăbiĭ a locaşuluĭ sĕŭ

Cu tóte acestea, câte-và lunĭ maĭ târḑiŭ, pentru un schimb de moşie cu o moşie mânăstiréscă intervine un chrisov domnesc. (1)

cel sfînt liniştindu-se, se va învrednicì de puţină óre-care odihnă. Socotind dară noĭ în destul, am găsit drept şi sfînt lucru a arătà pre cea putinciósă de odată a Dumneḑeescii slugĭ odihnă, nu atâta adecă câtă trebuià, ce câtă cea după vreme nevoe ne iertà. Am socotit pentru mică óre-care a bătrâneţelor sale mângăere a-ĭ da spre locuinţă sfinţititul locaş al celui dintre sfinţĭ Părintele nostru Ierarch Neculae, făcătorul de minunĭ, ce se află în popor cu numirea după loc Munteniĭ de sus, şi micul acela venit care pe an se strînge din chiria căsuţelor şi a dughenelor a i se da spre trebuinţa sa, pentru tótă viéţa; şi sfintele vase şi veştminte ale sfîntuluĭ locaş, după cum prin deosebit izvod se cuprind, împreună cu tóte cele-lalte în stăpânirea sa, a se da, spre bună pază, unde neoprit are tótă voia a săvîrşì ale archierieĭ dupre cum ceĭ de prin mânastirĭ Archiereĭ; şi de astăḑĭ înainte întru tótă viéţa sa să fie şi să se socotéscă purtător de grijă şi stăpân tuturor ale acestuĭ sfînt locaş, mişcătórelor şi nemişcătórelor lucrurĭ, dupre orînduéla Archiereilor celor ce pentru tótă viéţa lor igumenesc şi a igumenilor ce se află în mânăstirile de aice, fără să se supere de cine-và cât de puţin cu cuvînt de embatic saŭ de vre-un alt dar, ci bine economisând ale acestuĭ sfînt locaş mişcătóre şi nemişcătóre, a fi eromata, şi veniturile dintru acestea strîngêndu-le până la cea maĭ de pre urmă a sa rĕsuflare. Iar după mutarea sa către Domnul, tóte şi cele prin izvod încredinţate, mişcătóre şi nemişcătóre lucrurĭ întregì şi nestrămutate, să se păzéscă, şi orĭ câte alte se vor maĭ afierosì în vremea pistasieĭ sale, tóte acestea după obiceiŭ sunt lucrurĭ ale acestuĭ sfînt locaş şi nestrămutate, rĕmâind acest sfînt locaş iarăşĭ sub stăpânirea Sfinteĭ Mitropoliĭ, după cum şi maĭ înainte, nicì un cuvînt ne avênd loc de a se înstrăinà din stăpânirea sfinteĭ Mitropoliĭ. Iar dacă maĭ înainte de mutarea sa dintru acéstă viéţă, spre liniştirea sa ar voì să se mute într'alt loc maĭ bun, şi atuncia biserica şi lucrurile sale întregĭ, rĕmâind după cum i s'aŭ încredinţat, are sloboḑenie a se mutà unde ar voì, iar ceĭ ce până acum, cu chip de epitropie aŭ iconomisit lucrurile acestuĭ sfînt locaş, de acum înainte rĕmân din acéstă epitropie sloboḑĭ, stăpân, orânduindu-se purtătoriĭ de grijă şi iconom al acesteĭ bisericĭ, şi celor dintr'însa mişcătórelor şi nemişcătórelor lucrurĭ, pe Prea Osfinţia Sa. Acéstă mică mângâere găsind spre liniştirea sa, şi obştésca a tuturor nouĕ folosinţă duhovnicéscă a celor ce locuim acest de Dumneḑeŭ păzit pămînt, a prea bine credinciosuluĭ nostru Domn şi purtător de grijă; şi a aleşilor de bun neam boerĭ, a tot sfinţituluĭ cliros, şi a tótă plinirea pravoslavnică (căcĭ ca un archiereŭ al înaltuluĭ Dumneḑeŭ pentru obştésca nouĕ tuturor mântuire rógă pe Dumneḑeŭ, şi cele fără de sânge jertfe aduce spre milostivire). Pentru acésta, şi acéstă a nóastră lucrătóre scrisóre s'a făcut, care are puterea neschimbată de scrisóre temeinică spre neclintită liniştire şi nebîntuită a Prea Osfinţieĭ Sale; şi cu a nóstră pecete şi iscălitură s'a întărit. — 1814 Ghenare 22.

Veniamin Mitropolitul Moldoveĭ.

(L. S.)

(1) *Chrisov întăritor pentru schimbul făcut între Epitropia Huşuluĭ cu Spăt. C. Roset.*

Insciinţare se face cu acéstă carte a Domnieĭ-Mele, că după multe pricinĭ de judecată ce aŭ urmat pentru un schimb, ce la anul 1800 Decemvrie 19 s'a făcut

Şi pe când face Veniamin acte de aşà natură, singur fără participarea luĭ Scarl. Calimach, el cere şi dobândesce un act de binecuvîntare al Patriarchuluĭ Chiril din Constantinopole şi al tuturor membrilor Sinoduluĭ Constantinopolitan — în Maiŭ 1815—pentru a-şĭ jus-

întré Episcopul de atuncia al Episcopieĭ Huşuluĭ Chir Gherasim şi între Spătarul Constantin Roset, fiind la acea vreme Clucer, adecă dând Episcopul un iaz cu móră în apa Crasneĭ, ce se numesce iazul Saveĭ şi părţile ce le are în moşiile Roşiorii şi Averescii pe apa Crasneĭ, la ţinutul Fălciuluĭ, şi Cioricenii la ţinutul Vasluiuluĭ, iarăşĭ pe Crasna, luând împotrivă Episcopia alte părţĭ tot de la ţinutul Fălciuluĭ, cum se cuprinde la scrisórea de schimb, asupra căruia schimb încă la anul 1805, plecând jalbă către domnie a rudele lor afierositorilor acestor părţĭ către Episcopie, cu cerere ca să se strice schimbul urmat între Episcopie, când atuncia, după judecata ce a urmat, s'a fost întărit urmarea schimbuluĭ a se păzì întocmaĭ, îndatorindu-se şi acea Episcopie cu acele trebuinciόse către chipul zidit de afierositor. Dar după jalba dată către Domnia-Mea în anul trecut de către rudele afierositorilor, cerênd a se stricà schimbul şi părţile afierosite după cuprinderea danieĭ, să rĕmâe în stăpânirea Episcopieĭ. Din porunca Domnieĭ-Mele s'a înfăţişat pricina în judecata Preosfinţituluĭ Mitropolit şi a domniilor-sale Veliţilor boerĭ, când vĕḑêndu-se doveḑile amândoror părţilor, schimbul urmat s'a cunoscut netrebnic, de vreme ce însuşĭ afierositorii opresc pe Episcopie, ca nicĭ cu un chip să nu înstrăineze afierosirea sa, care socotinţă prin anaforà făcêndu-se sciinţă, şi cercetându-se şi de către însăşĭ Domnia-Mea doveḑile amândorora părţilor cuprinse la anaforà, am hotărît ca schimbul urmat între Episcopie şi între Spătarul să rĕmâie cu totul deslegat şi stricat, fiind împotrivă şi cu călcarea hotărîriĭ legăturiĭ între Episcopie şi între afierositor, luând în stăpânire Episcopia tóte acelea afierosite, fără să fie volnică vre-odinióră a le înstrăinà sub nicĭ un cuvînt, păstrându-şĭ Episcopia nestrămutat datoriile, întocmaĭ după cuprinderea scrisoriĭ de danie a afierositoruluĭ, rĕmâind şi intăritura schimbuluĭ din anul 1805 anerisită, ca una ce schimbul este anerisit, iar pentru cheltuelile ce a arătat preotul Gheorghe că a făcut cu biserica, fiind cu mulţumirea amânduror părţilor, s'a hotărît să plătéscă Episcopia una mie cincĭ sute leĭ, întărindu-se aceeaşĭ anaforà în trecutul an 1814 Maiŭ 22, şi cu a nóstră Domnéscă iscălitură şi pecete.

Apoĭ în curgĕtorul an, la trecuta lună Maiŭ, arătându-se cu jalbă către Domnia-Mea iubitorul Episcop al Sfinteĭ Episcopiĭ Huşuluĭ Chir Meletie, cum că dumné-lor Epitropiĭ caseĭ săvîrşituluĭ Spătar ar fi pus secfestru pe venitul părţilor hotărîte de către Domnia-Mea să le ieà Episcopia în stăpânire, care jalbă fiind rînduită la dumné-luĭ Vel Logofĕtul să cerceteze şi să pue la cale, unde în fiinţa Preosfinţituluĭ Mitropolit şi a domniilor-sale veliţilor boerĭ, s'a întrebat pe dumné-luĭ Vel Vornic Nicolaĭ Hrisoverghi, Epitropul caseĭ rĕposatuluĭ Spătar Constantin Roset, ce are a rĕspunde, şi sub ce cuvînt s'a secvestruit venitul părţilor date cu Domnésca nóstră judecată în stăpânirea Episcopieĭ? Rĕspunsul domnieĭ-sale a fost acesta: că rĕposatul Spătar ca unul ce nu s'a înfăţoşat cu anaforà înaintea Domnieĭ-Mele, Epitropicésca datorie iĭ silesce a se înfăţişà. Decĭ după ce şi dumné-luĭ însuşĭ s'a înfăţişat şi s'a întrebat la ce nu-s mulţumiţĭ, cererea domnieĭ-sale Vorniculuĭ a fost tot aceeaşĭ, precum şi Spătarul cere, ca să se urmeze după anaforaua de la anul 1805, care întăresce schimbul, dar acea anaforà, precum s'a ḑis, de sine rĕmâne

tifică şi întărì disposiţiunile ce erà în drept să le ieà cu de la sine putere, cu referinţă la mânăstirile de la Socola, Văratic şi Agapia.

Ce sunt acele disposiţiunĭ luate de Veniamin?

La Socola erà mânăstire de maicĭ. Avênd a organisà acolo seminariul, Veniamin mută puţinele călugăriţe de aicĭ la Agapia, unde erà până atuncĭ mânăstire de călugărĭ. Fie prea marea apropiere a m-riĭ de călugărĭ de M-rea Văraticul, fie din alte motive, Metropolitul Veniamin mută la alte mânăstirĭ de călugărĭ pre ceĭ 15 monachĭ, carĭ trăiaŭ la Agapia şi acolo fac loc călugăriţelor de la Socola. Mânăstirea Văratecului o unì apoĭ cu aceea a Agapieĭ, dar aşeză la fiecare deosebită stareţă.

De sigur aceste strămutărĭ aţîţară nemulţumirĭ. Metropolitul Veniamin credù să se acopere de orĭ ce acusărĭ, dobândind aprobarea morală a Patriarchieĭ, atât asupra strămutărilor, cât şi asupra organisăriĭ şcóleĭ de la Socola, cu limba română şi cu din venitul desfiinţateĭ mânăstirĭ de maicĭ. Scrisórea patriarchală se termină cu «deslegare» de păcate pentru Metropolitul Veniamin, pentru maicele stariţe şi pentru tóte călugăriţile mórte şi în viéţă.

Cât va fi costat pre Veniamin acéstă scrisóre de *indulgenţă* şi care în aparenţă erà contrarie autonomieĭ bisericiĭ Moldovene? (1)

---

fără putere, neavênd Episcopia putere de a înstreinà părţile afierosite, nicĭ slobodenie după însăşĭ scrisórea de afierosire către Episcopie, de a le înstrăinà vreodinióră sub nicĭ un chip. Drept aceea, în pontul scrisoriĭ de afierosire către Episcopie, judecând, hotărîm, ca Episcopia să-şĭ ieà în deplină stăpânirea sa părţile arătate, remâind schimbul cu totul stricat, respundênd clironomiĭ reposatuluĭ Spătar şi venitul pe anul trecut 1814, ce am fi luat de pe acele părţĭ de la hotărîrea judecaţiĭ încóce, sfîrşită rĕmâind acéstă pricină în vecĭ. — 1815 Iunie în 18 dile.

Vel Logofĕt.

(1) *Chiril cu mila luĭ Dumnedeŭ Archiepiscop cetăţiĭ luĭ Constantin, Romiĭ ceĭ nouĕ, şi a tótă lumea Patriarch.*

Se cinstesce adecă desăvîrşit amărunţimea, şi maĭ ales unde predania bisericéscă sau scrisă saŭ nescrisă, maĭ înainte apucând, a însemnat ceea-ce trebue a face saŭ a nu face. Nicĭ cuvîntul iconomieĭ însă nu se trece cu vederea acolo, unde puţin slăbind amărunţimea, saŭ spre a izbăvì sufletele din perdare, saŭ spre a câştigà folosul cel ce până atuncia nu erà. Şi pre acésta o póte aflà cine-và în multe locurĭ, cercetând adecă felurĭ de iconomiĭ a faptelor şi prefacerĭ a legilor, şi a acelor ce se află mişcările după cererea vremiĭ şi nevoile şi întâmplările lucrurilor, pentru întemeerea sistemeĭ pravoslavnicilor, şi plăcuta luĭ Dumnedeŭ otcărmuirea sfinţitelor bisericĭ şi a Dumnedeescilor lăcaşurĭ. Căcĭ tóte spre zidire a se face, şi

Din respectul toleranţeĭ religióse în actele luĭ Veniamin Metropolitul

apostolescul cuvînt hotărĕsce, şi că, saŭ făcênd noĭ, saŭ şi ḑicênd, scoposul trebue a se lucrà spre întemeerea aprópeluĭ, şi a se îndreptà spre folosul fraţilor. Acest fel de economie se vede că cu cuvînt a uneltit şi pe prea osfinţitul Mitropolit al Moldoveĭ, carele pre acea de Dumneḑeŭ păzită Eparchie canonicesce o otcârmuesce, prea cinstitul şi Exarhul Plaiurilor, întru Duhul Sfînt iubitul şi doritul nostru fratele şi împreună slujitorul Kir Veniamin, pentru aceste următóre din eparchia sa şi supusă sfinteĭ sale Mitropoliĭ, treĭ sfinte mânăstirĭ, a Agapieĭ ḑicem, a Socoliĭ şi a Văratecului, căcĭ vèḑênd mânăstirea Agapieĭ rĕŭ şi fără întocmire otcârmuindu-se, şi pre monachiĭ ce întru dînsa se nevoiaŭ (carĭ abià eraŭ la numĕr cincĭ-spre-ḑece), vĕḑêndu-ĭ că locuiaŭ fără de orînduélă, de capetele lor, şi că prindeaŭ numaĭ locul, ĭ-a mutat într'alte mânăstirĭ, şi în purtarea de grijă a Egumenilor dintr'acele ĭ-a supus, lucrând petrecerea cea cucernică şi potrivită podviguluĭ lor celuĭ călugăresc. Iar pe călugăriţele din Socola puţine fiind şi acestea la numĕr, şi carĭ din a lor ocârmuire aicĭ şi acolo se purtaŭ, şi întru nu puţine neorînduelĭ cu adevĕrat, şi în vătămare sufletéscă cădeaŭ, şi nu mică smintélă daŭ, pre acestea în mânăstirea Agapieĭ le-a aşezat, unind cu acésta pe cea-laltă mânăstire a Văratecului, locuinţă de femeĭ, şi acésta aflându-se şi în destul numĕr de călugăriţe vrênd; alegênd prea sfinţia sa şi aşezând întru fieşte-care Stariţă cinstită şi care aveà ispitire de monahicésca otcârmuire; adecă în mânăstirea Agapia pe monachia Elisaveta, iar întru a Văratecului pe monachia Magdalena, orînduélă şi hotarî puind lor, prin care viéţa lor şi de Dumneḑeŭ iubită, şi de toţĭ lăudată s'a făcut, legând împreună şi armonia cea bună a sfintelor lăcaşurĭ prin ajutorul unora către alţiĭ şi frăţésca iubită legătură. Iar pe mânăstirea Socoliĭ o a arătat şcóla obştéscă, spre a se învĕţà într'însa fiiĭ scăpătaţilor preoţĭ de acolo, spre a se hrănì, şi a se ocrotì din veniturile mânăstiriĭ şi dascălĭ întru acésta ispitiţĭ a aşezat, carĭ paradosesc în obicĭnuita limbă a loculuĭ tótă învĕţătura. încă şi dogmaticésca bogoslovie a luĭ Ioan Damaschin din limba Elinéscă, fiind tâlmăcită în limba loculuĭ, şi sfinţitul catihisis asemenea fiind tâlmăcit, şi împreună cu acestea paradosesc şi psaltichia cântătóre.

Acestea cu adevĕrat aşà s'aŭ iconomisit şi s'aŭ isprăvìt cu archipăstoréscă pronia prea sfinţieĭ sale, care este ertată şi din însăşĭ sfintele legĭ la ceĭ ce pre alocurĭ archipăstoresc, precum este bine arătat din Apostolicescele şi Sobornicescele canóne. Ertând lor puterea tuturor bisericescilor lucrurĭ, şi iubită de Dumneḑeŭ otcârmuire şi maĭ vîrtos către acéstă prea de nevoie punere la cale şi alcătuirea unită şi împreună glăsuitóre a fost şi socotinţa şi domnésca plecare a celuĭ ce atuncia slăvit otcârmuià domnia prea înălţatuluĭ şi prea blagocestivuluĭ Domn Kiriu Alexandru Moruz, prea dorituluĭ sufletesculuĭ nostru fiŭ. Căcĭ cum nu; unde arătată este contenirea ceĭ de sineşĭ otcărmuirĭ aceea, şi cea desăvîrşit ştergere a mişcărilor celor vătămătóre de suflet şi smintitóre, şi iarăşĭ cunoscută este monachicésca bună rînduélă cea din prefacere şi cea plăcută luĭ Dumneḑeŭ a celor împreună nevoitóre petrecere împreună, şi după tóte vederată este folosinţa cea din multe felurĭ ce isvoresce fiilor nevoiaşilor preoţĭ din prefacerea mânăstiriĭ întru şcólă. Dar fiind-că s'aŭ aflat în pomenita mânăstire a Agapieĭ trupurĭ a acelora maĭ 'nainte trecute din viéţă monachiĭ nedeslegate; cele ce împreună se nevoiesc acum întru acéstă mânăstire, propuind de pricină prestrămutarea a óre-carĭ vechì hotărîrĭ, ce eraŭ obicĭnuite părinţilor ce maĭ 'nainte s'aŭ nevoit întru acésta, şi eraŭ orînduite de către aceia a se

este de dis ce-và. Lipovenii, céslovarĭ prigoniţĭ în Rusia, sunt toleraţĭ în.

pădzì: S'aŭ înfăţişat la prea sfinţia sa şi s'aŭ rugat ca, prin a sa mijlocire, către a nóstră mare biserică a luĭ Chr. îndestulată, să se deà bisericésca slobodire şi ertare; şi dar prea sfinţia sa, scriind către noĭ, a pus înainte ferbinte cererea monachiilor întru aceeaşĭ vreme rugându-se, ca şi monachiilor pentru pomenitele pricinĭ şi prea sfinţieĭ sale pentru prefacerea acea îmbelşugată să se deà deslegarea şi slobodire, şi dar primind noĭ cu blândeţe cererea, pentru că arată bunul cuget şi cinstirea de Dumnedeŭ a prea sfinţieĭ sale, şi cu cuviinciósă laudă încununând-o: Intâiŭ *întărim cu adevĕrat tóte câte prea sfinţia sa pentru pomenitele din eparchia sa treĭ mânăstióre a aşezat, ca unele ce se ţin de legiuita iconomie*, şi sunt mântuitóre, şi folosesc şi spre blagocestie şi spre zidire şi spre sporire: iubite de Dumnedeŭ, şi de ómenĭ lăudate, apoĭ aşà smerenia nóstră cu ceĭ împreună rugătorĭ cu noĭ întru acéstă scrisóre, împreună cu prea fericitul şi prea sfinţitul Patriarch al Ierusalimuluĭ şi a tótă Palestina Kiriu Kir Policarp, şi cu prea cinstiţiĭ sfinţiţiĭ archiereĭ, iubiţiĭ şi doriţiĭ noştri fraţĭ şi împreună slujitorĭ, prin Dumnedeescul dor, dăruire, şi stăpânire a Prea Sfîntuluĭ şi făcĕtoruluĭ de viéţă, şi stăpânitoruluĭ Duh, care este dată cu adevĕrat de la Domnul şi Dumnedeul şi Mântuitorul nostru Is. Chr. Dumnedeescilor şi Sfinţilor sĕĭ Ucenicĭ şi Apostolĭ spre a legà şi deslegà greşélele ómenilor, carele a dis lor: «Luaţĭ Duh sfînt, şi orĭ-cărora veţĭ ertà păcatele, ertate vor fi, şi orĭ-cărora le veţĭ ţiné, ţinute vor fi. Şi iarăşĭ câte veţĭ legà şi deslegà pre pămînt, vor fi legate şi deslegate în cerurĭ.» De la aceia dar şi la noĭ după moştenire ajungênd Dumnedeescul luĭ şi nedeşertatul acesta dar, avem ertaţĭ şi pre pomenitul fratele nostru Veniamin archiereul, pre cele întru amândouĕ mânăstirile, stariţa Elisaveta şi Magdalina, şi pre tóte câte întru aceste mânăstirĭ petrec liniştita viéţă marĭ şi micĭ, de fieşte-ce rînduélă şi tréptă viĭ şi rĕposate, şi avem deslegaţĭ de tot sufletescul şi trupescul păcat, la orĭ-câte şi aceştia ca nisce ómenĭ fiind, şi trup supus patimilor purtând, şi lumea acésta mult păcătósă locuind a păcătuit, şi luĭ Dumnedeŭ aŭ greşit cu cuvîntul, cu lucrul saŭ cu gândul, întru sciinţă, saŭ întru nesciinţă, arătat, saŭ nearătat, cu voie saŭ fără de voie, după tótă vremea şi locul şi chipul, şi întru tóte simţirile lor, şi s'a supt blestemul părinteluĭ, saŭ al maiciĭ lor, aŭ fost supuşĭ, saŭ subt a loruşĭ anatemă aŭ cădut, saŭ cu jurămînt s'aŭ jurat, şi l-aŭ călcat, saŭ blestem bisericesc şi afurisenie aŭ primit vre odată de la preot, saŭ de la Archiereŭ, saŭ de la Patriarch pentru orĭ-ce pricină, şi lenevindu-se n'aŭ dobândit ertare, saŭ pre cele oprite întrebuinţându-le, de cele către Dumnedeŭ de voe făgăduinţe s'aŭ depărtat, saŭ de patima iubiriĭ de sine fiind stăpâniţĭ, şi lunecându-se de pedicele vrăjmaşuluĭ, hotare bine aşezate le-aŭ călcat şi datoriilor de amărunţime monachicescĭ nebăgătorĭ în sémă s'aŭ arătat, şi dintr'acéstă legătură nedeslegată aŭ luat, saŭ cu gura şi cu buzele aŭ minţit óre-când pentru rele dobândĭ, saŭ pentru órecare altă pricină, saŭ pentru lăcomie şi învârtoşarea sufletuluĭ pre săracĭ nu ĭ-aŭ miluit, saŭ dilele postuluĭ aŭ deslegat, saŭ sĕrbătorile nu le-aŭ ţinut, saŭ cu necinstite şi necuviinciόse óre-carĭ socotinţe şi aducere aminte frumuseţea sufletuluĭ o aŭ înnegrit, şi pre cea de Dumnedeŭ ţĕsută podóbă a Dumnedeescului botez o aŭ întinat, saŭ de duhovnicescii lor părinţĭ n'aŭ ascultat, şi nu ĭ-aŭ băgat în sémă, şi călcătorĭ s'aŭ făcut de cele ce s'aŭ făgăduit a păzì, saŭ întru alte óre-carĭ pătimaşe păcate orĭ şi cum s'aŭ alunecat, şi aŭ cădut după omenire, pentru care tóte şi pocăindu-se s'aŭ mărturisit duhovnicescilor lor părinţĭ, şi canonul cel dat de la dînşiĭ

Moldova. Evreiĭ se immulţesc şi îşĭ immulţesc casele de rugăciunĭ. Biserica catolică însă este nemulţumită.

---

din inimă l-aŭ primit, şi a-l săvîrşì s'aŭ sîrguit: Dintr'acestea dar tóte sciute şi nesciute păcate ale lor câte s'aŭ mărturisit duhovnicescilor lor părinţĭ, din vinovăţie şi din legătură, îĭ deslegăm pre eĭ, şi slobodĭ îĭ avem, şi ertaţĭ întru darul Prea Sfîntuluĭ Duh, şi întru a tot puternica stăpânire şi har: Iară dacă óre-carĭ greşéle pentru uitare, saŭ pentru altă óre-care omenéscă neputinţă, le-aŭ lăsat nemărturisite, şi pre acelea tóte iartă-le lor milostivul şi iubitorul de ómenĭ Domnul, pentru însăşĭ a sa iubire de ómenĭ, şi nemărginită şi neasemĕnată bunătate.

Aşà stăpâne, mult îndurate Dómne, Isuse Christóse, Dumneḑeul nostru, biruéscă mila ta cea nemăsurată, şi iubirea de ómenĭ cea neasemĕnată şi necovîrşită, şi nu trece cu vedere făptura mânilor tale a se îngrijì de perḑare, ci ascultă-ne pre noĭ păcătoşiĭ şi smeriţiĭ robiĭ teĭ, carĭ ne rugăm ţie pentru robiĭ tĕĭ aceştia Veniamin Archiereul, Elisaveta şi Magdalina, şi pentru tóte câte întru pomenitele douĕ mânăstirĭ liniştită viéţă petrec şi marĭ şi micĭ de fieşte-ce orînduélă şi tréptă vieţuitóre şi rĕposate şi tótă legătura de-asupra lor, care aceştia asupră-şĭ din rănire saŭ din altă óre-care pricină aŭ tras, deslég-o ca pe un bun şi iubitor de ómenĭ, Dómne, şi iartă-le lor cu iubire de milostivire tóte câte în viéţă, rĕŭ şi nesocotit de dînşiĭ s'a făcut, cu iubire de ómenì trecênd cu vederea tóte după negrăită mila ta şi după mulţimea bunătăţiĭ tale, căcĭ aĭ bogate rîurì de milă, şi noian de îndurare, şi adânc de milostivire, şi izbăvesce pre eĭ din vecìnica muncă, învrednicindu-ĭ Impĕrăţieĭ tale şi stăriĭ ceĭ de-a drépta, şi pe ceĭ ce vieţuesc dintru aceştia păzesce-ĭ întru tóte ḑilele vieţiĭ lor, şi lucrătorĭ poruncilor tale arată-ĭ, întórce faţa ta de către păcatele lor, luminéză ochiĭ lor ca nu cum-và să adórmă întru mórte, scrie numele lor în cartea vieţiĭ, şi învrednicesce pre eĭ a bine plăcé ţie, şi a face voia ta prea sfîntă până la cea maĭ de pe urmă a lor rĕsuflare, nevătămaţĭ păzindu-ĭ în suflet şi în trup, iară a adormiţilor întru aceştia şi a vieţuitorilor tĕĭ aceştia, după mutarea de aicea, timpurile întru stihiile dintru carĭ sunt alcătuite a se deslegà, şi ţĕrînă a se face binevoesce. Căcĭ tu aĭ ḑis Dómne: «Pămînt eştĭ şi în pămînt te veĭ întórce», iară sufletele lor în locul viilor şi în lăcaşurile drepţilor aşéză-le, şi cu cele ce se mântuesc numĕre-le pre ele, cu mijlocirile şi cu rugăciunile Prea-curateĭ tale Maice Stăpâniĭ Născĕtóreĭ de Dumneḑeŭ şi pururea Fecióreĭ Marieĭ, şi a cinstituluĭ slăvituluĭ Prooroc înainte Mergĕtoruluĭ şi Botezătoruluĭ Ioan, a sfinţilor slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostolĭ, şi cu ale tuturor sfinţilor, carĭ din vecĭ bine aŭ plăcut ţie. Amin. — 1815 în luna luĭ Maiŭ.

Patriarchul Cetăţiĭ luĭ Constantin întru Hs. Dumneḑeŭ Evhetes.

Al Ierusalimuluĭ Policarp Sinefhete.

Al Chesarieĭ Filodef.

Al Efesuluĭ Dionisie.

Al Iraclieĭ Meletie.

Al Chiziculuĭ Constantie.

Al Nicomidieĭ Atanasie.

Al Nicheiĭ Antim.

Al Halchidonuluĭ Gherasim.

Al Dercon Grigorie.

Al Neochesarieĭ Meletie.

Biserica catolică intervine, ce-ĭ dreptul, contra vechiuluĭ drept al țĕriĭ (1) prin Agenția austriacă în un interes al eĭ. Acésta anunță în Septemvrie 1815, că pentru biserica catolică se va face un archiereŭ cu titlul «*Bacovius*».

Scarlat Calimach rînduesce afacerea în cercetarea Metropolituluĭ Veniamin, a Episcopuluĭ de Roman Gherasim și a biv Vel Logofeților: Costache Ghica, Iordache Canta și C. Balș, cu următorul pitac:

«Făcêndu-ni-se arătare de către cinstita K. K. Agenție, precum că din partea Austrieĭ este socotința a se hirotonì și ca să vie în Moldova un archiereŭ catolicesc cu numirea de *Bacoviu*, pentru toțĭ ceĭ locuițĭ în pămîntul acesta de lege catolicéscă, rînduim că adunându-vĕ la Sf. Mitropolie, să facețĭ cercetare și socotință de s'a obicînuit vre-odinióră a venì în Moldova un așà archiereŭ, saŭ cu asemĕnare acestuia și de când a contenit venirea și pentru ce? și prin anaforà îndată să însciințațĭ.— 1815 Septemvrie 9.»

Cod de doc. de la Metr. Iașĭ, fila 159.

Consulul frances din Iașĭ Fornethy scrià duceluĭ de Richelieu, în 27 Fevruarie 1816, relativ la cererea Austrieĭ de a învoì guvernul Moldav existența unuĭ episcop catolic, că Divanul țĕriĭ a trimis arzmagzar la Pórtă, cerênd să nu se aprobe cererea. Pórta a aprobat vederile Divanuluĭ Moldav.

Câțĭ-và anĭ maĭ târḑiŭ, Metropolitul Veniamin va maĭ da un rĕspuns negativ la cererea Austrieĭ. Necunoscênd trecutul biseriсiĭ catolice, nepricepênd importanța existențeĭ, în Moldova maĭ ales, a unuĭ episcop latin dependinte de guvernul țĕriĭ, iar nu de un guvern strein, față cu satele nóstre catolice, Biserica română va face greșélă de a negà celeĭ catolice dreptul de a avé un archiereŭ al eĭ propriŭ.

Biserica română în Basarabia capĕtă chrisov împĕrătesc de consti-

---

Al Paronaxieĭ Grigorie.
Al Sofieĭ Teofan.
Al Varnieĭ Hrisant.
Al Gospieĭ Calinic.
Al Samuluĭ Chiril.
S'a scos din limba Elinéscă pe acéstă patrioticéscă de Stolnicul Gheorghe Gramaticul aceștiĭ smerite Mitropoliĭ, la 1816 Iunie 12.
Smeritul Veniamin Archiepiscopul Moldavieĭ.
(Iscălit însușĭ)

(1) Domniĭ noștri ceĭ marĭ tot-deauna aŭ reclamat dreptul de a recomandà eĭ scaunuluĭ papal candidatul de episcop catolic.—Veḑĭ memoriul acesteĭ episcopiĭ în «Ateneul Român», din Iașĭ.—Veḑĭ *Bandinus*, în călĕtoria luĭ în Moldova, la curtea luĭ Vasile Lupul.

tuire. Rescriptul Impěratuluï Alexandru către Exarchul şi Metropolitul Gavril, strămutat la Chişinĕŭ, promiteà connaţionalilor noştri, că vor fi guvernaţĭ «*după legile şi datinele lor*». (1)

Ce frumóse promisiunĭ!

Cât de puţin fură realisate!

---

(1) Rescriptul Impěratuluï Alexandru Autocratoruluĭ Rosieï către Exarchul şi Mitropolitul Gavriil, dat în Petersburg, la 1816 Aprilie 1.

Prea sfinte Exarche şi Mitropolite Gavriil!

Locuitoriĭ Basarabieĭ, intrând subt domnirea Rosieĭ, aŭ dobândit privilegiul cuvenit şi putincios a li se da de la un guvern, ce se povăţuesce de învĕţăturile sfinteĭ nóstre religiunĭ, şi care se conduce în ţintirile sale politice de principiile moraluluĭ şi a dreptăţiĭ. Aflându-mě în asemenea deplină bună-voinţă către acéstă provincie, am orînduit la început ca provisoriŭ să se guverneze Basarabia după privilegiile, datinele şi legile eĭ cele vechĭ. Maĭ nainte de a statornicì întru deplinătate organisaţia guvernăriĭ acesteĭ provinciĭ, am voit maĭ întâiŭ de a mĕ încredinţă din aplicaţiune de marşa unor asemenea măsurĭ, şi am aşteptat ca timpul, împrejurările şi adevĕrate raporturĭ să mĕ încredinţeze de resultatele acestor cercărĭ. Tot odată am ertat locuitorilor provinţieĭ şi tot felul de bir, pe treĭ anĭ de ḑile, cu scop de a se îmbunătăţì starea lor materială, şi aşà, aducêndu-ĭ gradat de la o înlesnire la alta, să prepar îndoita fericire a acestuĭ popor.

Insă cu mare părere de rĕŭ m'am însciinţat prin organe vrednice de credinţă, că ţintirile nu aŭ isbutit, şi că neorînduelile aŭ ajuns la gradul cel maĭ nalt, încât multe din familiile pacĭnicilor locuitorĭ, părăsind locuinţele lor, caută adăpost de scăpare peste hotar. Asemenea fapte cer neapĕrat cea de aprópe aţintire a nóstră şi ne îndémnă a luà mĕsurĭ întru a se puté stîrpì ast-fel de rĕŭ încuibat, şi pe viitorime a îmbunătăţì sórtea acesteĭ ţĕrĭ, după dorinţa locuitorilor şi după dorinţa nóstră. Drept aceea, am hotărît ca să trimitem acolo un dregĕtor imperial deplin împuternicit, în carele putem pune tótă a nóstră încredere, şi carele ca un mijlocitor al nostru ne va puté raportà de tóte cu amănuntul, ca aşà cunoscênd adevĕrata faţă a lucrurilor, să făptuim prin măsurile potrivite îmbunătăţirea acesteĭ ţĕrĭ.

Scopul nostru este să hărăzim provincieĭ acesteia privilegiĭ de a se guvernà după legile şi datinele lor, şi ca tóte clasele locuitorilor acesteĭ ţĕrĭ să aibă driturĭ egale a se bucurà de dreptăţile şi de moştenirea strămoşilor sĕĭ, precum şi de buna-voinţă ce avem noĭ către dînşiĭ; încât toţĭ în genere şi tagma eclisiastică şi cea a nobililor, a neguţitorilor şi a poporuluĭ, să fie de o potrivă protegiaţĭ de către asemenea legiuirĭ. Voim ca acéstă ţéră mănósă şi în privirea agriculturiĭ şi în privirea comerţuluĭ să se însufleţéscă prin asemenea nouă organisaţie; lucru, pe carele aştept de la zelul delegatuluĭ nostru, şi de la confăptuirea locuitorilor Basarabieĭ.

Pentru aceste binevoitóre ale nóstre ţintirĭ, încunosciinţând pe Prea sfinţia ta, orînduim ca cele de maĭ sus însemnate să se traducă în limba poporuluĭ şi să se cetéscă prin tóte bisericile păstorieĭ sufletescĭ încredinţate vouĕ, ca să se încunosciinţeze de aceste prin mijlocul ierurgoşilor bisericiĭ tóte clasele Basarabieĭ: clerul, boeriĭ şi poporul, că ochiul Nostru priveghéză pentru fericirea lor.

De bine voitor al Prea Sfinţieĭ Tale,
Alexandru.

Şcóla şi cultura generală. Cât privesce cultura în genere a naţiunii române, dejà am tratat acéstă întrebare ocupându-ne de mersul şcólei la Domnia luĭ Ioan Caragea 'de la Munteni. Acì vom amintì numaĭ principalele documente de la Scarlat Calimach cu referinţă la şcólă.

Una din preocupaţiunile luĭ fu şcóla, căcì acest Domnitor erà neîndoios un om cult, după mărturia tuturor contimporanilor luĭ.

Sincronistic cu seminariul de la Socola şi şcóla de la S-tul Nicolae Domnesc erà deschisă, după 1812, şi aşà ḑisa Academie, de la Metropolia din Iaşĭ. G. Sĕulescu, în scrisórea de dedicaţiune către Metropolitul Veniamin, a Gramaticeĭ românescĭ ce a tipărit în Iaşĭ la 1833, amintesce că, fiind el în vîrstă de 13 anĭ, la 1812, urmà la şcóla acésta în *cursul filologieĭ şi al sciinţelor.* Sĕulescu a frecuentat şcóla acésta până la 1819; prin urmare, neîndoios, şcóla există până la Eterie. Primiĭ profesorĭ aĭ şcólelor naţionale de după Eterie sunt şcolarĭ aĭ Academieĭ de la Metropolie. Dacă organisatoriĭ şcóleĭ elene aŭ avut în gând, cum cred uniĭ, să desnaţionaliseze prin ea nouĕle generaţiunĭ, s'aŭ înşelat: învĕţând grecesce, generaţiunile de la începutul acestuĭ secol aŭ simţit românesce! Găina a clocit şi condus puĭ de pasĕre, carĭ aŭ lăsat pe vitriga lor mamă pe malul bălţiĭ.

Dintre şcolariĭ Academieĭ de la Metropolia din Iaşĭ, G. Sĕulescu a fost trimis la studiĭ în străinătate, după 1819.

Cea maĭ întâĭ preocupaţiune a Divanuluĭ este să creeze veniturĭ suficiente pentru întreţinerea şcólelor. Cu acest scop se adună Metropolitul Veniamin, Episcopul de Huşĭ Meletie şi boeriĭ Vel Logofĕt Iord. Canta, C. Balş şi Vel Vorniciĭ Manolache Dumitru Beldiman. Eĭ supun luĭ Scarlat Calimach anaforaua de la 25 Martie 1813 prin care, pe lângă ceĭ câte 2 leĭ 16 parale impuşĭ la tot preotul şi diaconul, aruncă o taxă asupra tuturor mânăstirilor şi bisericilor, fără de a scutì şi pe Metropolìĭ şi Episcopìĭ.

Maĭ înscriŭ condee diverse de la Cassa răsurilor şi de la cumpĕrătoriĭ vămilor, ocneĭ, desetineĭ, goştineĭ, vădrărituluĭ, de la Telal-Başa, de la Izbaşa, cu o subvenţiune de la Visterie, apoĭ de la toţĭ slujbaşiĭ, începênd cu Metropolitul şi Episcopiĭ şi până la cel din urmă boer cu caftan şi de la egumeniĭ noĭ. Maĭ sunt obligaţĭ boeriĭ a plătì taxe, când îşĭ trimit copiiĭ la şcólă. Taxa variéză după trépta boeruluĭ (împărţiţĭ în 3 clase). De la *Orfanotrofion* încă primesce Cassa şcólelor o subvenţiune de 4.000 leĭ. Se maĭ acordă şcólelor scutelnicĭ, posluşnicĭ, etc.

Domnitorul, aprobând la 25 Martie chibzuirea boerilor, maĭ înscrie

la veniturĭ şi câte 500 leĭ de la fie-care Vel Hatman şi Vel Vistier rînduit din noŭ. (1)

---

(1) Anaforaua pentru veniturile şi ţinerea şcóleĭ din oraşul Iaşĭ, întărită de Scarlat Calimach Voevod.

Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod. Cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domn ţěriĭ Moldoveĭ.

Cercetarea şi socotinţa prea Sfinţituluĭ Mitropolit, cu iubitorul de Dumneḑeŭ Episcop Huşĭ, împreună cu dumné-lor Veliţiĭ boerĭ, şi cu alţĭ boerĭ rînduiţĭ, cuprinşĭ maĭ jos prin anaforà, pentru veniturile şi ţinerea şcóleĭ din oraşul Iaşĭ, věḑêndu-se şi de către însumĭ Domnia-Mea, că alcătuirea şi punerea la cale este urmată cu tótă cuviinţa, s'aŭ maĭ adaos, pe lângă aceiea, ca să maĭ deà şi Hatmanul şi Vel Vistier., fieşte-care câte 500 leĭ, în vremea ce se vor rînduì la aceste trepte de boerie; drept aceea hotărîm Domnia-Mea întocmaĭ şi asemenea nestrămutat să se urmeze. Intărind anaforaua şi cu a nóstră Domnéscă iscălitură şi pecete. — 1813 Martie 25.

(Iscălit): Iω Scarlat Alexandru Calimach Vvod.

L. P.

1813 Martie 25.

Prea Înălţate Dómne,

Din luminata poruncă a Înălţimiĭ Tale, adunându-ne în câte-và rîndurĭ la Mitropolie, spre a socotì trebuinciosul venit al şcóleĭ domnescĭ dintr'acéstă politie, prin care şi dascăliĭ trebuincioşĭ se vor ţiné şi lefile ucenicilor se vor întîmpinà, şi cele-lalte întîmplătóre de nevoie cheltuelĭ ale şcóleĭ, am socotit maĭ întâiŭ venitul de acum al şcóleĭ a se strînge de la preoţiĭ şi diaconiĭ acesteĭ ţěrĭ, şi de doué orì pe an, adecă la Sf. Gheorghe şi la Sf. Dumitru, decĭ acest venit de acum fiind cu totul puţin, am socotit în tot chipul putinciosul ajutor, de unde póte a se face la acest de obştie bine, fără să pricinuéscă vre-o îngreuere, şi pe lângă venitul de acum ce are şcóla, după cum maĭ jos se arată, s'aŭ găsit cu cale şi acestea condece, carĭ se alăturéză sub venitul de acum:

Leĭ		
15.355	Preoţiĭ şi diaconiĭ ţěriĭ, câte doĭ leĭ, şése-spre-ḑece parale de tot numele.	
2.500	Mitropolia	Afară de lefile pisalţilor şi a dascălilor moldovenĭ şi grecĭ, carĭ se află pe la şcóle.
1 500	Episc. Romanuluĭ	
500	» Huşuluĭ	
2.500	Mânăstirea Slatina, afară de ceea-ce dă la şcóla de la Socola.	
500	Mânăstirea Sfîntuluĭ Spiridon.	
250	» Golia.	
240	» Treĭ-Sfetitelor.	
240	Galata.	
240	» Frumósa.	
240	» Cetăţuia.	

Destinat erà acest budget de veniturĭ numaĭ pentru aşà ɖisa Academie elenéscă de la Metropolie? Nu cred, de óre-ce maĭ există sincronistic şi şcóla ɖisă «normalicéscă» de la Sf. Nicolae Domnesc.

Leĭ		
230	Mânăstirea Probota.	
220	»	Sf. Sava.
230		Răchitósa.
190	»	Mira.
160		Dobrovăţul.
160	»	Florescii.
160	»	Făstăciĭ.
160	»	Barnovschi.
160	»	Burdujeniĭ.
170		Bârnova.
180		Aron Vodă.
170	»	Hangu (Buhalniţa).
170	»	Dancu.
160		Sf. Ioan Zlataust.
150		Bărboiul.
170	»	Precista de la Ocna.
160	»	Tazlăŭ.
160	»	Sf. Niculaĭ din Botoşanĭ.
160	»	Caşinul.
80	»	Berzunţul.
70		Soveja.
55	»	Dómneĭ.
55	»	Vizantion. Pentru tóte condeele acestor mânăstirĭ grecescĭ aŭ dat şi izvod iscălit proestoşiĭ mânăstirilor, că primesc a da pe fieş-ce-care an condeele arătate.
200	»	Precista din Roman.
100		Doljescii.
600	De la Cassa răsurilor.	
500	» »	cumpĕrătoriĭ Vămiĭ.
500	»	Ocneĭ.
500	» »	Desetineĭ.
500	» » »	Goştineĭ.
500	»	Vădrărituluĭ.
100		cel de pe vreme Telal-başa.
50	» »	Izbaşa.

31.165 Acest venit se socotesce a fi nestrămutat în tótă vremea, iar cele întîmplătóre veniturĭ sunt după cum maĭ jos se arată, adecă :

1.200	De la Visterie, după chrisov.
500	» cel ce se face după vreme Mitropolit saŭ Episcop cu Eparchie.
100	De la marele Logofĕt până la Ban, ce se va învrednicĭ de Domnescul caftan.
1.800	

Acéstă şcólă are în 1814 treĭ învĕţătorĭ: Christea, Macarie şi Constantin Psaltul. Şcóla acésta românéscă ar cam fi pentru Iaşĭ ceea-ce erà şcóla de la Sf. Gheorghe pentru Bucurescĭ. Totuşĭ e cu mult maĭ românéscă şi l. slavonă nicĭ nu se predă de loc acì. Şcóla numĕrà în 1814 douĕ clase.

Orariul acesteĭ şcóle din 1814, ce dăm maĭ jos, cuprinde, ca materiĭ de învĕţămînt: cetirea, cetirea psalmilor, scrisórea, ortoepia-gramatica (etimologia), tâlcuirea pe din afară a religieĭ, simbolul, cântările bisericescĭ.

Iacă orariul:

Leĭ	
50	De la Ban până la Stolnic; asemenea.
55	Stolnic până la Şătrar; asemenea.
20	» cel ce se face Ispravnic de ţinut.
200	Intâia stare a boerilor când vor trimite pe fiiĭ sĕĭ la şcólă.
100	A doua, asemenea.
50	A treia, asemenea.
250	Intâia stare a Egumenilor ce se vor face la mânăstirĭ.
200	A doua stare a Egumenilor.
100	A treia, asemenea Aceştia se vor da pe fieşte-care an.
6.795	
4.000	De la Orfanotrofion, după chrisov.

10.795 fac acéstă sumă. Se socotesce cu întîmplare sa ésă cincĭ-ḑecĭ scutelnicĭ, carĭ să fie de cărat lemne, patru petrarĭ scutelnicĭ fară de bir în tirg, pe carĭ ceĭ după vreme zapciĭ să nu-ĭ supere nicĭ la o havale, asemenea şi doĭ teslarĭ. Acesta este folosul şi ajutorul şcóleĭ ce s'a găsit maĭ cu înlesnire, prin care se socotesce a se ţiné şcóla nestrămutată. Iar cea desăvîrşită hotărîre spînzura la înalta înţelepciune a Inalţimiĭ Tale. — 1813 Martie 25.

Aĭ Inălţimiĭ Tale către Dumneḑeŭ smeriţĭ rugătorĭ:

(Iscăliţĭ): **Veniamin Mitropolitul Moldoveĭ,**

Meletie Episcop de Huşĭ.

Plecate slugĭ.

(Iscaliţĭ): Iordache Canta Vel Logofet, Constantin Balş Vel Logofĕt, Manolachi Dimache Vel Vornic, Vasile Roset Vel Vornic, Alecu Balş Visternic, Dimitrie Beldiman Ban.

DESPĂRŢIREA CÉSURILOR

pentru

învĕţăturile şcólei normalicescĭ de la biserica Gospod a Sfîntuluĭ Ierarch Nicolae din Iaşĭ, 14 Ianuarie.

ḐILELE	CÉSURILE DE DIMINÉŢĂ A ÎNVĔŢĂTURILOR			CÉSURILE DUPĂ AMIAḐĂ-ḐI A PARADOSIRII		
	De la 2 până la 3 (1)	De la 3 până la 4	De la 4 până la 5	De la 7 până la 8	De la 8 până la 9	De la 9 până la 12
Lunĭ	**Hristea** cu clasis 1. Semnele cunóscerii literilor. **Macarie** cu clasis 2. Cetirea psalmilor în tact.	**Hristea** cu clasis 2. Tabela întâĭ de ortoepie. **Macarie** cu clasis 1. Poftorirea semnelor de litere.	**Hristea** cu clasis 2. Simvolul. **Macarie** cu clasis 1. Tabela ortoepieĭ	**Hristea** cu clasis 2. Nărăvirea. **Macarie** cu clasis 1. Tabela de slovenire în tact.	**Hristea** cu clasis 2. Tabela de începutul Gramaticeĭ etimologhieĭ. **Macarie** cu clasis 1. Tabela întâĭ de ortoepie.	Psaltul **Constantin**. Cântările cu tóte clasurile, orînduindu-le în stărĭ.
Marţĭ	**Hristea** cu clasis 2. Arithmetica. **Macarie** cu clasis 1. Semnele scrieriĭ frumóse.	**Hristea** cu clasis 1. Osebirea semnelor de litere. **Macarie** cu clasis 2. Scrisóre de prube.	**Hristea** cu clasis 2. Tabela a doua a ortoepieĭ. **Macarie** cu clasis 1. Tabela întâĭ de ortoepie.	**Hristea** cu clasis 1. Tabela întâĭ de slovenire. **Macarie** cu clasis 2. Cetirea psalmilor.	**Hristea** cu clasis 1. Tâlcuirea pe din afară a religieĭ. **Macarie** cu clasis 2. Simvolul.	Psaltul **Constantin**. Cântările cu tóte clasurile.
Mercurĭ	**Hristea** cu clasis 1. Semnele cunóscerii literilor. **Macarie** cu clasis 2. Cetirea psalmilor în tact.	**Hristea** cu clasis 2. Tabela întâĭ de ortoepie. **Macarie** cu clasis 1. Poftorirea semnelor de litere.	**Hristea** cu clasis 2. Simvolul. **Macarie** cu clasis 1. Tabela ortoepieĭ.	**Hristea** cu clasis 2. Nărăvirea. **Macarie** cu clasis 1. Tabela de slovenire în tact.	**Hristea** cu clasis 2. Tabela de începutul Gramaticeĭ etimologhieĭ. **Macarie** cu clasis 1. Tabela întâĭ de ortoepie.	Psaltul **Constantin**. Cântările cu tóte clasurile.
Joĭ	**Hristea** cu clasis 2. Arithmetica. **Macarie** cu clasis 1. Semnele scrieriĭ frumóse.	**Hristea** cu clasis 1. Osebirea semnelor de litere. **Macarie** cu clasis 2. Scrisóre de prube.	**Hristea** cu clasis 2. Tabela a doua a ortoepieĭ. **Macarie** cu clasis 1. Tabela întâĭ de ortoepie.	**Hristea** cu clasis 1. Tabela întâĭ de slovenire. **Macarie** cu clasis 2. Cetirea psalmilor.	**Hristea** cu clasis 1. Tâlcuirea pe din afară a religieĭ. **Macarie** cu clasis 2. Simvolul.	Psaltul **Constantin**. Cântările cu tóte clasurile.
Vinerĭ	**Hristea** cu clasis 2. Forma cunóscerii literilor. **Macarie** cu clasis 2. Cetirea psalmilor.	**Hristea** cu clasis 2. Tabela întâĭ de ortoepie. **Macarie** cu clasis 1. Poftorirea semnelor de litere.	**Hristea** cu clasis 2. Simvolul. **Macarie** cu clasis 1. Tabela întâĭ de ortoepie.	**Hristea** cu clasis 2. Nărăvirea. **Macarie** cu clasis 1. Tabela sloveniriĭ.	**Hristea** cu clasis 2. Tabela de începutul gramaticeĭ. **Macarie** cu clasis 1. Tabela de ortoepie.	Psaltul **Constantin**. Cântările cu tóte clasurile.
Sâmbătă	Recreaţie de diminéţă, iară după amiaḑă-ḑi poftorirea mathimilor ca Marţĭ după amiaḑă-ḑi.			Dascăliĭ de la şcóla Normalicéscă din Sfîntul Ierarch Nicolae să aibă a da învĕţătură ucenicilor, după acéstă Dispărţire de césurĭ, până vor trece maĭ sus, şi atuncia vor luà iarăşĭ nouă povĕţuire. — 1814 Ianuarie 24.		

(1) Ora turcéscă.

Acest program confirmà deplin aserţiunea de altă dată a luĭ Mich. Sturdza, că pe la 1814 el erà *un epitrop* al şcólelor şi că îşĭ pusese în gând de atuncĭ şi meditase asupra mijlócelor de a întemeià o sistemă de învĕţătură publică înlesnitóre, potrivită cu gradul luminăriĭ Europeĭ şi în trebuinţa acesteĭ ţĕrĭ.... M. Sturdza maĭ anunţă că Epitropia şcólelor încuviinţase «de a paradosì învĕţăturile în limba naţională cu ajutorul celor clasice».

Şcóla de la Socola, a căreia sórte, sub ocupaţiunea muscăléscă, am arătat-o în volumele anterióre ale lucrăriĭ nóstre, capĕtă un noŭ chrisov de veniturĭ diverse de la Sc. Calimach, în 20 Iunie 1814. (1)

(1) Iacă acel chrisov:

Chrisovul Domnuluĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod, din anul 1814, Iunie 20.

Se face scire prin acest chrisov al Domnicĭ-Mele pentru mânăstirea Socola de lângă Iaşĭ, unde s'a aşezat şi şcóla pentru catihisie a celor ce vor să priméscă darul preoţieĭ, că prin jaloba ce ne-a dat cuvioşia sa Archimandrit Igumen, a arătat că acéstă mânăstire are óreşĭ-care cuprindere de miluire de la lumiuaţiĭ Domnĭ de înainte pentru înlesnirea celor trebuincióse ale bisericiĭ şi deosebit pentru ajutorul şi întemeerea şcóleĭ pomenite ce s'a alcătuit la acéstă mânăstire, i s'a făcut cuprinderea de milă prin chrisovul luminatuluĭ Domn frateluĭ nostru Alexandru Moruz Voevod, ca să aibă a scutì de vădrărit şi tot vinul ce va face mânăstirea din şésespre-ḑece pogóne vie, precum şi vinul ce va luà dijmă de pe moşiile mânăstiriĭ. Rugându-se ca să se întăréscă şi de către Domnia-Mea aceste miluirĭ, făcêndu-se şi óreşĭ-care sporire, cu care să se pótă ajutà mânăstirea şi şcóla la greutatea ce întîmpină în trebuinţele sale. Decĭ după jaloba ce ne-a dat, vĕḑênd chrisóvele de miluire ce le are de la luminaţiĭ Domnĭ de maĭ înainte, şi încredinţându-se că acéstă mânăstire, iar maĭ vîrtos a ḑice şcóla aşezată pentru învĕţăturile de catehisie nu se póte înlesnì cu venitul ce a avut spre a se păzì întru cea dupre cuviinţă stare şi în bună sporire învĕţăturilor, am socotit şi binevoind a aduce întru întemeere acéstă şcólă atât de trebuincióşă şi folositóre, iată prin acest al nostru chrisov întărim şi cu adăogire hotărîm numiteĭ acesteĭ mânăstirĭ, adecă: să aibă a luà pe tótă luna câte 10 leĭ, milă din vamă, câte patru ocà unt-de-lemn, patru ocà lumînărĭ de céră, şi una ocà tămâe iarăşĭ din vamă pe fie-care lună. Aşijderea şi la slujbele ruzumaturĭ ale Visterieĭ să aibă a scutì şése sute oĭ de goştiniţă, douĕ sute stupĭ saŭ sfiuĭ de desătină, pe carĭ bucate avêndu-le mânăstirea drepte ale sale, să nu fie supĕrată de către slujbaşĭ, nicĭ cu o cerere de plată. Deosebit şi tot vinul ce va face din şése-spre-ḑece pogóne vie drepte ale mânăstiriĭ, precum şi vinul cât va luà dijmă de pe moşiile mânăstiriĭ să fie scutit de plata vădrărituluĭ, iar pe lângă aceste maĭ adăogăm Domnia-Mea, ca găsindu-şĭ mânăstirea şi treĭ-ḑecĭ liudĭ, ómenĭ străinĭ, aduşĭ de acum înainte de peste hotar, fără chip şi fără nicĭ un amestec cu locuitoriĭ ţĕriĭ acesteia, cariĭ să fie adeveriţĭ şi prin mărturia dregĕtorilor marginiĭ pe unde eĭ vor trece, că sunt străinĭ precum se hotăresce, să rĕmâe apĕraţĭ şi scutiţĭ de bine Visterieĭ şi de tóte alte dărĭ şi havalele ce vor fi asu-

In vedere cu acéstă şcólă, Metropolitul Veniamin, corespundênd cu protoiereul Lazar Asaki, care în 1815 August se află la Lemberg, îl însărcinéză să intre în tratative cu prea cunoscutul învĕţat şi scrietor român *Budai*, dorind a-l avé la şcóla de la Socola. (1)

---

pra altor locuitorĭ, ca să-ĭ aibă mânăstirea numaĭ spre ajutorul slujbelor şi a trebuinţelor sale, şi şcóla să se păzéscă întru cea maĭ încuviinţată stare, spre buna sporire învĕţăturilor. Drept aceea poruncim Domnia-Mea dumné-vóstră dregĕtorĭ i dumi-tale vameş de carvasară, precum şi slujbaşilor goştinariĭ desătineĭ şi vădrarĭ şi tuturor altor zapciĭ, să aveţĭ a urmă întocmaĭ după hotărîrea chrisovuluĭ acestuia al Domnieĭ-Mele; iar pe ceĭ din urma nóstră luminaţĭ Domnĭ fraţiĭ noştri, carĭ din pronia ceréscă se vor orînduì la Domnia ţĕriĭ acesteia, poftim nu numaĭ să nu strămute acéstă cuprindere de miluire, ci maĭ vîrtos să întărésçă şi să adaoge cele după cuviinţă pentru a Domniilor-Sale cinste şi vecĭnică pomenire. S'a scris la scaunul Domnieĭ-Mele în oraşul Iaşiĭ, întru a doua domnie a nóstră la Moldavia, în anul al doilea.

(Iscălit): Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Vv.

(L. P.)

Uricar, Partea III.

(1) *Epistola Mitropolituluĭ Veniamin către Protoiereul Lazar Asachievicĭ.*
Epistolie.

Cucernicieĭ sale Protoiereĭ chir Lazare Asachievicĭ, archierésçă blagoslovenie îţĭ trimitem.

Doue scrisorĭ ale cucernicieĭ tale, una din 31 a trecuteĭ lunĭ Iulie, împreună cu alăturat izvod de scrisorile ce aĭ găsit în archiva unuia din Domniĭ de acolo, ce este mutat din viéţă, şi alta din 11 a următóreĭ lunĭ August, s'aŭ primit şi s'a vĕdut cuprinderea lor; decât că pentru acelea însemuate scrisorĭ de la archiva săvîrşituluĭ aceluia Domn, intră în tocmélă şi vedĭ cât va cere pe dînsele, arătând acésta, că ţinêndu-le ce folos póte să aibă, în vreme când nimenĭ alţĭ n'aŭ trebuinţă de dînsele, decât numaĭ acéstă Mitropolie, şi nu pentru a avé vre-un folos, decât numaĭ ca să se afle la Mitropolie nisce scrisorĭ ca acelea vechĭ; şi hotarîndu-ţĭ cu câţĭ banĭ póte să le deà, ne veĭ însciinţà şi veĭ avé rĕspuns, orĭ că dă mâna a da acea sumă saŭ nu, iar pentru însemnarea de scrisorile Mânăstirilor: Slatina, Probota, Barnovschi, Frumósa şi Burdujenĭ, cercetéză cu amănuntul matcele unde sunt, şi aflându-le cele adevĕrate, veĭ trimite de pe fieşte-care însemnare curată, perilipsis, de cuprinderea a fieşte-căreĭ, şi cu însciinţare iarăşĭ de hotărîta sumă ce se va cere, şi dacă va fi de folos, şi nici va fi o sumă peste măsură, să priméscă egumeniĭ mânăstirilor a rĕspunde cu analoghie. Bucuria ce ar simţĭ toţĭ de obşte în isprava nepreţuituluĭ interes al patrieĭ acesteia este nepovestită, şi dar cu tóte chipurile de mijlocirĭ, te silesce a slujì patrieĭ acesteia, spre a fi mulţumit în odihna rĕmăşiţeĭ bătrâueţelor.

Veĭ intrà în voróvă cu domnul Budaĭ, ca să-ţĭ arăte ce materiĭ póte să paradosésçă în şcóla Socoleĭ şi în ce limbĭ, şi cum s'ar mulţumì? şi ne veĭ însciinţà, însemnând şi de ce credinţă este, şi după ce vom socotì, veĭ avé rĕspuns. Osebit Clucerul Dimcea, psaltul Mitropolieĭ, pătimesce de ochiul stîng, încât a început cu totul a nu vedé, şi după cercetarea ce a făcut pe la doctoriĭ de aice, şi la ceĭ ce ar avé

Nu întârḑie Metropolitul Veniamin a intrà şi în directă corespondenţă cu I. D. Budai, cum dovedesce scrisórea ce-ĭ adreséză în 30 Septemvrie 1815 (1), dar nu-ĭ pomenesce nimic direct de şcólă, ci numaĭ despre misiunea ce dăduse protopopuluĭ Asaki şi care ni se pare a fi fost şi aceea de a aflà ce s'aŭ făcut documentele şi odórele Metropolieĭ de Iaşĭ, duse în Polonia pe timpul luĭ Sobieski. Scim că asemenea cercetărĭ nu avură resultatele dorite. Asaki pomenesce în una din scrisorile sale către Veniamin despre nisce documente găsite de el la un óre-care domn din Lemberg, şi Veniamin exprimă dorinţa ca asemenea acte să se cumpere pentru Metropolie, deşì nu se par a fi cele urmărite de Metropolitul Veniamin din cele ridicate de Metropolitul Dosofteiŭ în fuga luĭ în Polonia.

óre-care cunoscinţă de ochĭ, ĭ-au ḑis că aceea ce ĭ-a acoperit chiar lintea luminiĭ ochiuluĭ, fiind puţin cam albă, nu este albéţă, ci uniĭ ḑic apă albă, iar uniĭ ḑic apă négră, s'a pogorît din pricina rĕceliĭ printre peliţa ochiuluĭ, şi ĭ-a acoperit lumina, şi este grijă să nu-ĭ vie şi la cel-lalt ochiŭ. Am auḑit că acolo la Liov s'ar fi aflând un doctor iscusit de ochĭ; cerceteză cu amănuntul şi aflându-l arată-ĭ acestea ce te însciinţăm, şi orĭ de se va puté să-ĭ trimită de acolo niscaĭ-và doftorìĭ cu carı să se pótă folosì, saŭ de se va socotì să-l trimitem acolo, de se va făgăduì că-l va îndreptà, saŭ să vie dumné-luĭ aice, si cu ce s'ar mulţumì, orì acolo căutându-l, sau trimiţĕndu-ì doftorìĭ, saŭ aice viind? şi cât de curînd să ne trimiţĭ rĕspuns, ca sa nu se primejduéscă omul. Cu acestea nu lipsim, şi fiĭ blagoslovit.—Al cucernicieĭ tale parinte blagoslovitor.—1815 August 21, Iaşiĭ.
(Iscălit) : Veniamin, Mitropolitul Moldoveĭ.

(1) *Epistola Mitropolituluĭ Veniamin către Ioan D. Budai.*

Iubite al nostru duhovnicesc fiu Ioan D. Budaĭ, archierẽscă blagoslovenie trimitem domnieĭ-tale. Pe scrisórea nóstră din 6 Iulie a. c., cu parintésca dragoste am primit rĕspunsul domnieı-tale din 5 Sept. prin presviterul nostru Lazăr Asachievicĭ, şi de vreme ca aĭ aratat buna voinţă ın ajutarea la trebile Mitropolieı nóstre, precum ne-am încredinţat până acum, şi vroescĭ a te face părtaş numeluĭ ce aŭ facetorıı de bine, pentru acésta mulţumind pentru cele de acum, poftim ca să nu te îngreuezĭ şi de acum înainte cu asemenea rîvnă a face cele bune sfinteĭ Bisericĭ, de la care nu va rĕmâné zadarnică ostenéla dumi-tale; noĭ tótă isprăvirea sciuteĭ trebĭ, după Dumneḑeŭ încredinţând protopresviteruluĭ nostru de sus pomenit, ĭ-am dat putere ca să facă cu domnia-ta corespondenţa care se va socotì a fi, ca şi cu noĭ, sciind a luĭ curaţenie a cugetuluĭ în slujba cu care l-am încredinţat, şi care domnieĭ-tale este sciută. Iar cererea fără zăbavă prin prea cucernicia sa, de la noĭ va fi deplin împlinită, până ce şi singur iarăşĭ va fi de noĭ trimis, pentru desăvîrşită ispravă interesurilor acesteĭ Mitropoliĭ. Şi cu acésta, cerem dumi-tale de la Dumneḑeŭ blagoslovenia pe care şi noĭ trimitem ca unuĭ al nostru fiŭ al bisericiĭ ceĭ pravoslavnice.—1815 Septemvrie 30 ḑile, Iaşĭ.
(Iscălit) : Veniamin, Mitropolitul Moldoveĭ.

Nimenĭ maĭ competinte decât G. Asaki, ca să ne facă istoricul învĕțăturiĭ publice între aniĭ 1812 — 1819. Ne credem obligațĭ dar, deșì bănuim că în afirmațiunea neuitatuluĭ bărbat erà óre-ce exagerare, să reproducem acì cele ce el spune despre starea școleĭ în Moldova înainte de 1813. El ne va aduce și actul important din Fevruarie 1819, din care se póte vedé rolul ce dînsul a avut în *naționalisarea* învĕțăturiĭ publice.

Iacă ce spune G. Asaki:

«De la catastrofa urmată la Prut luĭ Petru-cel-Mare, Impĕratul Rusieĭ, care a nevoit pe Prințul Dimitrie Cantemir a emigrà în Rusia, cu un numĕr mare de boerĭ, Turciĭ nu se maĭ încredeaŭ în prințiĭ Moldovenĭ, încât aŭ început a trimite de guvernatorĭ Grecĭ Fanarioțĭ, așà pronumițĭ de la cuartalul Fanar, unde locuiaŭ în Constantinopole. De atuncia Domnia se puse în licitațiune (mezat) și acela o căpĕtà care numĕrà Turcilor maĭ mulțĭ banĭ, împrumutațĭ de la zarafĭ cu grele procente. Domniĭ veniaŭ în Moldova acompaniațĭ de o cétă flămândă de Grecĭ, cărora se împărțiaŭ dregătoriile lucrative. Numele de român fu un titlu de valiire. Nobleța învestită în costum turco-grecesc nu vorbià decât o limbă grécă mixto-barbară; în colegiul domnesc se predà numaĭ limba elină cu explicarea luĭ Omer și a luĭ Xenofon, iar acea română se refugiase sub pĕrețiĭ bisericilor, unde palamariĭ învĕțaŭ pe băețĭ Az-Buche și cântările bisericescĭ.

«Asta erà cultura învĕțăturilor publice în Moldova la 1813, când m'am înturnat de la Roma, unde studiasem clasiciĭ și anticitățile. Greciĭ absorbise tóte resursele țĕriĭ și pămîntenilor nu rĕmăsese alta decât meseria de hotarnicĭ, care nu se puteà purtà decât cu persóne cu sciință deplină a limbeĭ române și cu usurile țĕriĭ, și cu óre-care notițe de geometrie practică, pentru delimitarea moșiilor greŭ încurcate cu procese.

«Prevĕḑênd că prin acésta așĭ puté face folos publiculuĭ aplicând sciințele mele de inginer civil, care erà de la început o mică specialitate, am propus prin un raport planul meŭ Domnitoruluĭ Scarlat Calimachi, om cu învĕțătură și cu afecțiune pentru țĕră, de unde se trăgeaŭ străbuniĭ luĭ. Prințul încuviință planul. Cursul teoretic și practic al Geometrieĭ, maĭ în urmă tipărit, s'a frecuentat de fiiĭ boerilor până la anul 1819, cu aplicațiune de instrumente aduse de la Paris și de la Viena. Resultatul acestor lucrărĭ s'a atestat prin anaforaua următóre a Epitropieĭ, subscrisă de Veniamin Mitropolit, Prințul Scarlat Ghica, Hatmanul C. Mavrocordat și Vornicul Michail Sturdza:

«*Prea Inălțate Dómne,*

«După datoria nóstră în urmarea orînduelii pentru curatoria școleĭ din orașul Iașĭ, avênd neadormita privighere spre propovĕduirea bunelor învĕțăturĭ în patria nóstră, între altele am socotit, că una din cele maĭ trebuinciόse și folositóre sciințe este Matematica teoretică practică cu ale sale ramurĭ, spre ridicarea planuluĭ a multe moșiĭ, pentru a cărora hotare urméză necontenite pricinĭ, sporindu-se maĭ ales și din nesciința inginerilor, cerênd dar o persónă care cu vrednicie să împlinéscă scopul acesta, am aflat pe patriotul nostru, dumné-luĭ Gheorghie Asaki, mădular Academieĭ din Roma, carele primind poftitórea nóstră cerere, ne-a arătat

și dorința de a face o asemenea slujbă patrieĭ, cu jărtfirea însășĭ a particularelor sale interesurĭ. Decĭ privind noĭ la însușirile și deosebitele sale sciințe, l-am propus Inălțimii Tale spre acest sfîrșit. Iar Inălțimea Ta, făcĕtorul de bine țĕriĭ nóstre, prin luminata țidulă din 15 Noemvrie 1813, l-aĭ numit în șcóla Domnéscă din Iașĭ profesor sciințelor trebuinciόse unuĭ inginer politicesc, după care am avut îndestulare de a ne încredință de folosul așezăriĭ acesteia la obștescul examen, ce s'a făcut în 12 Iunie al anuluĭ 1818, în ființa clirosuluĭ bisericesc și a celor de trépta politicésca, a streinilor cu sciință, când mulțĭ tinerĭ fiĭ de boerĭ, și aĭ altor orășenĭ, aŭ fost cercetațĭ în pomenitele sciințe ale matematiceĭ teoretice și practice, paradosite lor în limba românéscă, întru care avênd încredințărĭ și viĭ dovedĭ de a lor deplină cunoscință, uniĭ din eĭ s'aŭ judecat vrednicĭ de a fi inginerĭ, carĭ și în faptă lucréză spre mulțumirea obșteĭ. Drept aceea încredințându-ne de greutățile, sîrguința și multe ostenele ale dumi-sale Gheorghie Asaki, spre a săvîrși un asemenea lucru, alcătuind cu lămurire întâiașĭ dată, în limba românéscă, un curs de Matematică și întrebuințându-l în așà scurtă vreme spre folosul obșteĭ, ne simțim îndatorițĭ, pentru cinstea și rîvna némuluĭ nostru, de a mărturisì dumi-sale deplina mulțumire, și îl judecăm vrednic de a Inălțimiĭ Tale facere de bine, precum și de cunoscința Patrioților. Pentru acésta și rugăm pe Inălțimea Ta a întărì acest atestat cădut merituluĭ sĕŭ. — Iașĭ 1819 Fevruarie 8.

«Veniamin Mitropolitul Moldoveĭ.

Prea plecate slugĭ: Scarlat Ghica, Const. Mavrocordat Hatm., M. Sturdza Vornic.»

G. Asaki, abià reîntors în patrie, a organisat pe a sa cheltuélă, la 1817, un teatru de societate, în salonul Hatmanuluĭ Const. Ghica în Iașĭ. Copiiĭ boerilor Ghica și Sturdza aŭ represintat maĭ multe piese în limba română și francesă. Intre actoriĭ aceștia improvisațĭ, carĭ încércă a introduce în Iașĭ gustul arteĭ dramatice și a musiciĭ culte, G. Asaki numesce pe dómnele Șubina născută Ghica, Agripina Sturdza și pe Iacovache Leon.

Adăpat la fântânele arteĭ italiene, G. Asaki va aduce cu sine, de la Roma, nu numaĭ iubirea musiciĭ, ci și a picturiĭ. Numaĭ grelele evenimente, carĭ supravin la 1821, și apoĭ după avenirea la Tron a luĭ Ionițä Sturdza, îndepărtarea luĭ din țéră, fiind trimis în 1822 agent al țĕriĭ la Viena, unde rĕmase 5 anĭ, întârdie punerea în practică a frumóselor dorințe culturale ale luĭ G. Asaki. Răsboiul care urmă apoĭ între Rușĭ și Turcĭ și bólele epidemice vor prelungì starea de ațipire a culturiĭ naționale, atât în Moldova, cât și în Țéra-Muntenéscă.

Am vĕdut că tinerĭ feciorĭ de boerĭ încep a merge la studiĭ în străinătate. Limba francesă iea precădere tot maĭ multă, introdusă prin pensionate și guvernorĭ.

In Iașĭ la 1812 există pensionatul de «nobile fete» al d-luĭ și d-neĭ Germont. Se învață acì:

I. Limba francesă, grécă și italiană.

II. Musica, forte-piano, harfa și canto.

III. Danţul, desemnul, a cóse şi a brodà.

Hatmanul Nicolae Stratilat a făcut un raport la guvernul provisoriŭ rusesc şi a susţinut înfiinţarea pensionatuluĭ sus numit, la 15 Fevruarie 1812. Raportul este făcut către Senatorul de Krasno Milaşevicĭ. Acest pensionat a funcţionat maĭ mult timp în Iaşĭ. (1)

CAP. IV.

Edilitatea publică sub Sc. Calimach.

Există sub Scarlat Calimach o *Cassă a podurilor.* Acéstă Cassă a podurilor stă sub un *epitrop,* căruia i se dă în 1814 léfa de 600 leĭ pe lună. (2)

Există şi o *Vorn icie a Obştirilor,* după exemplul celeĭ din Muntenia

La 1814 Fevruarie 23, este numit epitrop Casseĭ podurilor Spătarul Greg. Balş (3). La 28 Fevruarie i se fixéză léfa de 600 leĭ pe lună.

In 6 Decemvrie 1813, Sc. Calimach numesce architecţĭ pentru oraşul Iaşĭ (4).

In 28 Fevruarie 1814, Calimach adreséză Metropolituluĭ Veniamin şi boerilor Divanuluĭ o carte, însărcinându-ĭ să cerceteze séma Epitropieĭ Casseĭ podurilor Iaşilor şi să vadă ce *iraturĭ* să i se facă?

Să se cerceteze şi podurile (pavelele) şi să se arăte unde este nevoie de reparare şi unde a se face din noŭ, în anul acesta «sciind dumné-ta şi acésta, că în anul acesta nicĭ este vre-o înlesnire ca să se facă rînduélă de podele, nicĭ la slujitoriĭ ţinuturilor, saŭ bresle, precum şi în anul trecut, căcĭ şi aceştia se află îngreunaţĭ cu slujbele lor, ci podelele câte după socotinţa dumné-luĭ vor trebuì spre facerea şi întocmirea podurilor, trebue să se plătéscă prin bună învoire din iratul podurilor de la acéstă Epitropie (5).

Pavarea stradelor în Moldova este lucrare fórte veche. Existaŭ *podurĭ,* adecă pavele în Iaşĭ de pe sub Vasile Vodă Lupul.

La 1815 Domnitorul ordonă să se facă recensămîntul oraşuluĭ, împărţindu-se orăşeniĭ de orĭ-ce limbă şi religiune în 4 stărĭ, cu arătarea şi a

(1) Archiva Senatorilor din Chişineŭ. Dos. No. 3 338. Notiţă dată de d-l Teodor Burada.

(2) Veḑĭ fila 93, Cod. Metrop. Iaşĭ.

(3) Veḑĭ chrisovul la fila 92 v., din Cod. Metrop. Iosif al Moldoveĭ.

(4) Veḑĭ Uricarul de T. Codrescu, tom. I, ediţia II-a, p. 197—201. Veḑĭ fila 96, Cod. Metrop. Iosif.

(5) Codul Metr. Iosif, fila 92.

judeţelor şi de ce stăpânĭ ţin, afară de boerĭ (aceştia fiind cunoscuţĭ la Visterie). După ce catagrafia va fi făcută, se va *cisluì* pre orăşenĭ suma banilor pentru cumpĕrarea a 36.000 podele necesare podurilor din oraş. Numaĭ de astă dată se aruncă acéstă plată pe orăşenĭ, căcĭ pe viitor Cassa podurilor va avé *iraturĭ*, din carĭ va face asemenea cheltuelĭ. Catagrafia saŭ recensămîntul îl face, în partea de sub jurisdicţiunea Agieĭ, Vel Aga cu Polcovnicul şi baş-céuş agiesc cu vatajiĭ uliţelor, iar în mahalalele de sub jurisdicţiunea Hatmanuluĭ se va face de Hatman cu Vel Căpitan de lefegìĭ, cu Polcovnicul şi vatajiĭ din stradele mahalalelor. (1)

Vornicul Obştirilor şi Aga aŭ îndatorirea de a se îngrijì de pieţele publice. In 18 Oct. 1815, Sc. Calimach dă regulament saŭ *nizam* ad-hoc.

Tot aceştĭ funcţionarĭ aŭ grija de aprovisionarea oraşuluĭ cu articole relative la îndestularea publică.

In acest interes precupeţiĭ sunt opriţĭ de a scumpì articolele de primă îndestulare, prin pitacul de la 18 Octomvrie 1815.

Construcţiunĭ. — Edificiĭ. — Incendiĭ. — Apă.

De la Scarlat Calimach avem reînoirea nizamuluĭ din 1804 relativ la oprirea construiriĭ de case de lemn. Aga primesce însărcinarea de a veghià asupra nouĕlor construcţiunĭ. La 20 August 1815, Domnitorul ordonă luĭ Aga de Iaşĭ N. Roseti «ca să nu fie slobod a face dughénă de lemn, ci zidire de pétră şi cărămidă» şi să nu fie permis tîrgoveţilor «ce vînd praf de puşcă, horelcă şi panură să ţie cu dughénă decât prea puţin lucru de acestea, iar depositul în pivniţe pe la mahalale. Acésta să se publicariséscă în tot oraşul». — 1815 Oct. 20 (2).

(1) Vedĭ întreg actul din 1815.

(2) Cod. de docum. al Metrop. de Iaşĭ, fil. 143.

Ţidula domnéscă către Hatmanie pentru facerea catagrafiilor tuturor stărilor afară de boeri (carĭ sunt în catalogul Visterieĭ), spre împlinirea banilor la facerea podurilor, din acele 36.000 de podele ce sunt a se cumpĕrà, fiind Hatman d-l Constantin Palade, iar Agă d-l N. Roseti.

Vodă ordonă o catagrafie de tot numĕrul locuitorilor din Iaşĭ, cu arătare de starea fieşte-căruia, mâna 1-a, al 2-lea, al 3-lea şi al 4-lea, creştinĭ, armenĭ, jidovĭ şi orĭ-ce altă lege, rude şi sudeţĭ, cu osebire însă arătarea sudeţilor şi a căreĭ stăpânire? afară de boerĭ a cărora şi numĕrul şi starea este sciută Visterieĭ; ca după acea catagrafie să se facă şi îmbrăcarea banilor trebuincioşĭ spre cumpĕrătórea sumeĭ de 36.000 podele, cu dréptă cumpănire, după stărĭ şi în urmă împlinirea, urmând acésta numaĭ odată, acum, dar nu maĭ mult, pentru că în urmă, după vremĭ,

Regularea stradelor dă ocasiune la diverse disposiţunĭ. (1)

Un important chrisov intervine pentru lărgirea şi regularea stradeĭ dintre biserica Treĭ-Erarchĭ şi cea-laltă, în 1815.

Dréptă este purtarea luĭ Calimach faţă cu interesele proprietăţiĭ bisericiĭ Catolice, obligând mânăstirea Treĭ-Erarchĭ şi pe mahalagiĭ, carĭ profitaŭ de regularea stradeĭ, să deà Mânăstiriĭ catolice o despăgubire în banĭ. (2)

---

tótă întrebuinţarea podurilor este însărcinată asupra Casseĭ, ca să se facă din iraturile sale. Drept aceea catagrafia mahalalelor ce sunt supuse Hătmănieĭ (iar la ţidula Agieĭ s'a ḑis: «Catagrafia uliţelor supuse Agieĭ), o însărcinăm asupra dumitale, spre care să rînduesc îndată pe Vel căpitan de lefegiĭ şi pe poruşnicul (iar la Agie s'a ḑis: pe Polcov. şi başcéuş agiesc), ca împreună cu vatajaiĭ ce sunt prin mahalale (iar la Agie: *a uliţelor*) se urméză cu tótă silinţa şi credinţa, unde un om să nu rămână nescris şi *dosit*, căcĭ după cercarea ce are să se facă prin înadinşĭ ómenĭ aĭ Curţiĭ, nu numaĭ că analogul acelor dosiţĭ saŭ neaflaţĭ îl vor plătì zapciiĭ pomeniţĭ maĭ sus, dar vor luà şi certare pentru neurmarea porunciĭ. Şi dar începêndu-se îndată catagrafia, să fie îngrijirea dumi-tale a se săvîrşì cât de curînd. Să fie la catagrafie şi omul Casseĭ podurilor.—1815 Oct 18.

L. S.

(1) Veḑĭ Uricar, tom. I, ed. II, pag. 197—201.

(2) *Chrisov de la Scarlat Alexandru Calimach Voevod, pentru deschiderea unuĭ drum de lângă zidul Treĭ-Erarchilor.*

Facem cunoscut prin acest al nostru domnesc chrisov, că după pricinĭ şi giudecăţĭ ce aŭ curs până acuma între locuitoriĭ mahalagiĭ de aicĭ din oraşul Iaşuluĭ, ce-şĭ aŭ aşezările lor de la vale de zidul mânăstiriĭ Treĭ-Sfetitele , pentru deschiderea unuĭ drum din uliţa mare spre apus printre zidul mânăstiriĭ Treĭ-Sfetitelor şi printre locul bisericiĭ Apusenilor, ce din vechĭ s'a numit locul bisericiĭ Unguresci, cerênd pe de o parte mahalagiiĭ să le deschidă drum pentru umblarea lor cu trăsurĭ de boĭ şi de caĭ pe acel drum, pe de altă parte mânăstirea Treĭ-Sfetitele pretindirisind că ar fi locul mânăstiriĭ, şi s'ar fi împresurat de biserica Apusenilor, şi de altă parte biserica Apusenilor pricinuind că ar fi drept locul acesteĭ bisericĭ; după câte-và cercetărĭ ce s'aŭ făcut, atât în vremile trecute, cât şi acum în Domnescul nostru Divan, şi măcar că s'aŭ véḑut la mânăstirea Treĭ-Sfetitelor, cum şi la mahalagiĭ, scrisorĭ pentru deschiderea acesteĭ uliţe, cum şi din potrivă la biserica Apusenilor, dar pentru ca să se curme şi continéscă tóte pricinile din mijloc, socotindu-se maĭ ales de neaperată obştésca trebuinţă, Domnia-Mea cu tot Sfatul nostru socotind cu cuviinţă, s'a dat hotărîre, ca să se deschidă uliţa mahalagiilor, rînduindu-se din porunca Domnieĭ-Mele pe al nostru cinstit şi credincios boer dumné-luĭ Nicolae Hrisoverghi vel Vornic al Obşteĭ, nu numaĭ de a deschide acéstă uliţă printre zidul mânăstiriĭ Treĭ-Sfetitelor, ci printre locul bisericiĭ Apusenilor în lăţime, cu doĭ stânjenĭ domnescĭ, dar să şi hotărască de jur împrejur tot locul ce are biserica Apusenilor, şi măcar că cu deschiderea acesteĭ uliţe, fiind óreş-care păgubire bisericiĭ Apusenilor, atât pentru luarea din loc, cât şi pentru stricarea uneĭ dughene, pentru aceea rămâind

Măsurile luate pentru asigurarea oraşuluĭ contra incendiilor, cu opri-

fără lucrare, atât scrisorile mânăstiriĭ Treĭ-Sfetitelor şi a mahalagiilor, cum şi a bisericiĭ Apusenilor, cu însăşĭ primirea bisericiĭ s'aŭ îndatorit pe mahalagiĭ şi pe mânăstirea Treĭ-Sfetitelor, de aŭ dat două miĭ două sute leĭ bisericiĭ Apusenilor, adecă una mie una sută leĭ mahalagiiĭ şi una mie una sută mânăstirea Treĭ-Sfetitelor, carĭ banĭ primindu-se de către Prefectoria bisericiĭ aŭ rĕmas mulţumiţĭ, carĭ boerĭ prin mărturia hotarnică ce aŭ dat-o la mâna Prefectorilor bisericiĭ Apusenilor, întâiŭ pentru acéstă deschisă uliţă în lărgime de doĭ stânjenĭ domnescĭ, arată pe unde aŭ statornicit petre hotare, adecă : întâiŭ aŭ pus un stâlp în colţul dughenilor bisericiĭ Apusenilor şi drept colţul zidului mânăstiriĭ Treĭ-Sfetitelor la faţa uliţiĭ marĭ, însemnat cu doĭ bourĭ marĭ, unul la faţa uliţiĭ marĭ şi altul la faţa uliţeĭ Unguresci şi cruce dintru zidul dughenelor, şi alt stâlp în dreptul zidului mânăstiriĭ Treĭ-Sfetitelor cel din dél din spre Bahluiŭ, pe care iarăşĭ l-aŭ însemnat cu un bour la faţa uliţiĭ Unguresci, şi la faţa despre locul bisericiĭ Apusenilor, şi alt stâlp aŭ pus la colţul locului, şi a grădiniĭ domnieĭ-sale Spătaruluĭ Dracachi Roseti, ce este statornicit acel colţ cu hotarnică din aniĭ 7263 Maiŭ 11, întărită şi cu chrisovul Domnuluĭ Mateiŭ Ghica Voevod, în dreptul colţuluĭ mânăstiriĭ Treĭ-Sfetitelor, însemnat iarăşĭ cu bour la faţa drumuluĭ ce s'a deschis din porunca Domnieĭ-Mele pentru mahalagiĭ pe din dosul zidului mânăstiriĭ Treĭ-Sfetitele, care drum este în lăţimea curmezişuluĭ de şépte stânjenĭ domnescĭ la colţul de unde se abate drumul la vale spre Bahluiŭ, socotindu-se a rĕmâné maĭ largă acea bucată de drum, pentru întórcerea carelor, iar în lung pe linia dréptă până în dreptul porţiĭ mânăstiriĭ ceĭ despre Bahluiŭ, şi de acolo la vale spre Bahluiŭ, drumul s'a deschis de doĭ stânjenĭ domnescĭ până la drumul ce merge pe vale prin mijlocul mahalaleĭ, cum s'a însemnat de boerul hotarnic în vremea deschideriĭ şi la charta de starea locului ; iar despre locul bisericiĭ este însemnat stâlpul cu o cruce; al doilea măsurând rînduitul boer hotarnic şi tot cel-lalt loc ce-l are biserica Apusenilor, din jur împrejur arătat tot într'acéstă hotarnică, că aŭ statornicit petre hotare pe la aceste locurĭ, adecă : întâiŭ aŭ pus un stâlp de pétră la faţa uliţiĭ marĭ despre rĕsărit însemnat cu bour la faţa uliţiĭ şi cruce din dos, care stâlp este despărţitor şi colţuluĭ locuiuĭ dughenilor de pétră a bisericiĭ Apusenilor şi locului mânăstiriĭ Némţuluĭ, pe care se află făcută dughéna de pétră a Rigăĭ neguţătoruluĭ.

De acolo la vale spre amiaḑă-ḑi măsurând locul bisericiĭ cu stînjen de opt palme domnescĭ, pe uliţa mare pe dinaintea dughenelor până în locul la stîlpul ce s'a pus despărţitor uliţiĭ unguresci, s'aŭ aflat opt-spre-ḑece stînjinĭ, şi din stîlpul acela a întors cu măsură spre apus o linie dréptă alăturea cu faţa uliţiĭ unguresci în dreptul colţuluĭ mânăstiriĭ Treĭ-Sfetitelor cea despre Bahluiŭ şi s'aŭ aflat patru-ḑecĭ şi patru stînjenĭ şi una palmă De la acest stîlp măsurând tot în linia dréptă maĭ innainte cam cheziş până în stîlpul ce s'a pus în colţul locului dumi-sale Dracachi Roset în dreptul colţuluĭ mânăstiriĭ Treĭ-Sfetitelor, s'aŭ aflat un-spre-ḑece stînjenĭ şi una palmă. De acolo aŭ întors cu măsura în sus spre miéḑă-nópte pe linia dréptă alăturea cu locul dumi-sale Spătaruluĭ Dracachi Roset, până în colţul locului bisericiĭ Apusenilor, unde s'aŭ pus stîlp şi s'aŭ aflat două-ḑecĭ stînjenĭ şi treĭ palme. De acolo aŭ întors cu măsura drept spre rĕsărit şi tot în linie dréptă şi alăturea cu locul dumi-sale Spătarul, până în colţul locului ce se numesce Jezuviţilor, unde s'a pus stîlp de pétră, şi s'aŭ aflat cincĭ stînjenĭ şi treĭ palme De acolo iarăşĭ aŭ întors

rea construcţiunilor de lemn, sunt completate cu cele luate prin alt pitac către Aga, prin care i se ordonă ca tóte bisericile şi mânăstirile din oraş, ca şi prăvăliaşiĭ, să aibă tot-deauna gata *cofe*, căḑĭ cu apă, căngĭ şi topóre. Mânăstirile închinate nu se supuseră aceste̥ĭ dispoziţiunĭ. Sc. Calimach scrie din noŭ luĭ Aga:

---

cu măsura în sus spre miéḑă-nópte în linie dréptă şi tot alăturea cu locul dumi-sale Spătaruluĭ, până în uliţa ce vine de la vale şi ese în uliţa mare printre zidul şi locul Sf. Mitropoliĭ, şi printre locul dumi-sale Spătaruluĭ şi al Jezuviţilor şi al rĕposatuluĭ Logofĕt Iancu Razul, unde s'a pus iarăşĭ stîlp în colţul ziduluĭ dumi-sale Spătaruluĭ Roset, însemnat cu bour la faţa uliţiĭ şi cruce din dos, şi s'aŭ aflat treĭ-ḑecĭ şi doĭ de stînjenĭ şi douĕ palme. De acolo aŭ întors cu măsura spre rĕsărit în linie dréptă, alăturea cu uliţa până într'un stîlp de pétră ce s'a găsit pus în colţul loculuĭ dughenelor rĕposatuluĭ Logofĕt Iancu Razu, întru al căruia loc s'a pus alt stîlp însemnat cu bour la faţa uliţiĭ şi cruce din dos, şi s'a aflat acea margine douĕ-ḑecĭ şi treĭ stînjenĭ. De acolo aŭ întors cu măsura în linie dréptă cam cheziş spre amiaḑăḑi şi fundul loculuĭ dughenelor rĕposatuluĭ Logofĕt Iancu Razu, şi prin fundul loculuĭ mânăstiriĭ Nicoriţa, pe care loc are făcute dughene Riga neguţătorul, până la colţul cel din jos al loculuĭ mânăstiriĭ Nicoriţa, despre locul bisericiĭ Apusenilor, unde s'aŭ găsit douĕ petre hotare vechĭ, şi s'a pus lângă acelea acum şi alt stîlp de pétră însemnat cu douĕ crucĭ, şi s'aŭ aflat douĕ-ḑecĭ şi şépte de stînjinĭ şi patru palme, şi din colţul acela ce s'a vĕḑut, primit prin învoélă între mânăstirea Némţuluĭ şi între biserica Apusenilor, la hotărîtura ce s'a făcut din porunca domnéscă la anul 1801 Iunie 16, ca să fie despărţitor între locurĭ în linie dréptă până în faţa uliţiĭ marĭ, întorcênd cu măsura dréptă spre rĕsărit, alăturea cu bucata de loc a mânăstiriĭ Némţuluĭ în linie dréptă, precum scrie acea hotarnică şi învoélă, până în faţa uliţiĭ marĭ la stîlpul ce s'a pus întâiŭ colţul şi despărţirea locurilor însemnate cu bour şi o cruce, s'aŭ aflat douĕ-ḑecĭ şi patru de stînjenĭ şi una palmă, şi cu aceste măsurĭ şi stîlpĭ de pétră s'a încheiat locul bisericiĭ Apusenilor din jur împrejur, afară de uliţa Unguréscă ce s'a deschis acum în lăţime de doĭ stînjenĭ domnescĭ, din cap în cap, iar pentru imprejurarea ce s'ar cunósce a avé locul bisericiĭ Apusenilor la margine despre locul dughenelor rĕposatuluĭ Logofĕt Iancu Razu, rĕmâind să-şĭ caute biserica prin drumul judecăţiĭ îndreptarea sa, decĭ acéstă uliţă hotărîm ca de acum înainte şi în vecĭ să rĕmâe în tótă vremea deschisă spre obştésca trebuinţă, fără a se împruesurăţi cât de puţin de către cine-và cu vre-un fel de binale, avênd voe Prefectoriĭ bisericiĭ să facă numaĭ porţĭ la locul unde va cere trebuinţa; al doilea, pentru locul ce are biserica Apusenilor, după cuprinsul hotarniceĭ boeruluĭ ce a fost rînduit, întărim ca să-l stăpânéscă în tóte semnele şi hotarele ce s'aŭ arătat maĭ sus nestrămutate în vecĭ, făcêndu-şĭ pe dînsele şi binale după obiceiul ţĕriĭ.

Scrisu-s'a chrisovul acesta în oraşul Iaşĭ, la nému̥l Moldoveĭ, întru a doua Domnie a Nóstră, în anul al treilea, în anul de la Mântuitorul Christos. 1816 Maiŭ 16 ḑile.

(L. P.)

(Iscălit): Iῶ Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

Grigorie Sturza vel Logofĕt, Procit.

Cinstit credincios loculuĭ Domnieĭ-Mele dumné-ta Nicolae Roset vel Aga, sănătate! Intru cuviinciósa îngrijire peutru paza foculuĭ aicì în oraşul Iaşĭ, pe lângă cele-lalte datoriĭ ale slujbeĭ întru care te afli, pentru care cu tărie îţĭ poruncim să le păzescĭ cu cea maĭ mare privighere, rînduim spre ajutor şi mânăstirile grecescĭ cele maĭ marĭ din oraş, ca să aibă fieşte-care mânăstire din cele însemnate maĭ jos câte şése căḑĭ marĭ cu 10 cofe, pline cu apă, cercuite cu cercurĭ de fer, şi câte 6 cângĭ, şi câte 6 topóre, adecă mânăstirea Golieĭ, Treĭ Sfetitele, sf. Sava, sf. Spiridon, şi Barnovschi, şi de-apururea să fie căḑile pline şi tóte cele-lalte gata spre a se întrebuinţà intru întîmplare de foc. Cărora spre sciinţă şi întocmaĭ urmare să se aräte însăşĭ ţidula Nóstră acésta. Iar dumné-ta să privighezĭ şi să zapciescì, atât de a se împlinì întocmaĭ, cât şi de a fi gata în tótă vremea (1).

Apa.—De importanta cestiune a apeĭ în Iaşĭ, nu aflăm până astăḑĭ dispoziţiunĭ altele decât cele din urmă luate de Al. Moruzi-Vodă, la 12 Maiŭ 1804. Numaĭ pentru Focşanĭ aflăm un pitac domnesc din 28 Iunie 1815:

Carte Domnéscă la Divan să opineze asupra cereriĭ Focşanilor de a fi ajutaţĭ cu 2.000 leĭ, carĭ peste 20.000 daţi de eĭ, să servéscă pentru aducerea de apă din marginea Odobescilor, căcĭ canalul de apă adus de Moruzi-Vodă, din Ţéra-Muntenéscă, fiind pe sub Milcov, l-a spart apa acésta şi Focşaniĭ pătimesc acum de lipsa apeĭ.

1815 Iunie 28.

Urméză anaforaua în acéstă cestiune, pe fila 141 *verso*. 1815 Iunie 30 (2).

Igiena. Sănătatea publică.— Spitale.— Doctorĭ.

In Iaşĭ este organisată o Casă a doctorilor saŭ epitropie specială. In fruntea acesteĭ Epitropiĭ sunt doĭ boerĭ (3). Acéstă Casă e dotată cu veniturĭ şi anume:

a). Primesce 2 parale la leŭ din lefile ce se daŭ de la Casa Răsurilor.

b). Incasséză venitul fabriceĭ de *huscă*, înfiinţată în 1813.

c). De la 1814 primesce venitul harabagialîculuĭ de Galaţĭ.

Aceste *iraturì* servesc pentru plata a *2 doftorĭ* aĭ politieĭ, un *gerah* (chirurg) şi maĭ multe móşe.

(1) Cod. Metrop. Iaşĭ, fila 136 verso.

(2) Cod. Metrop. Iaşĭ, 140 *verso* şi 141.

(3) *Anaforà din 1814 August 29.*

«La Casa Epitropieĭ doftorilor, în tótă vremea după alegerea obştieĭ, s'aŭ aflat doĭ dintre aceĭ dintâĭ boerĭ epitropĭ; iar de la o vreme rĕmâind numaĭ dumné-luĭ Vistier Iordache Roset, întru acea din vechiŭ obicĭnuinţă dar şi cuviinciósă, singur dumné-luì a făcut cerere a se maĭ alege unul din boerĭ spre întovărăşirea dumi-sale.

Obştésca socotinţă de tótă cuviinţa găsind cererea dumi-sale, alege pe dumné-luĭ Vistier Grigoraş Sturdza . . Anaforaoa cere întărirea luĭ Vodă.

Semnat: Veniamin Mitropolitul, Const. Balş Logofĕt; Iordache Canta Logofĕt; Sandu Sturdza Vel Vistier; Iordache Roset Vistier; Manolache Dimachi Vornic.

Cod. Mitrop. Iaşĭ, fila 113 verso.

Vodă, în 1814 Septemvrie 7, aprobă *alegerea obştéscă* în favórea luĭ Gr. Sturdza.

Casa doctorilor erà la finele anuluĭ 1813 în deficit cu 8.000 leĭ. In 1814 adăogêndu-se *gerahul*, deficitul sporì la 12.000. Apoĭ fiind-că de la acéstă Casă se *ajută şi se păzesce sănătatea vieţuiriĭ de obşte*, se propune, în 26 August 1814, adăogirea de *irat*, dând Caseĭ venitul harabagialîculuĭ de Galaţĭ, etc. (1)

In Iaşĭ există spitalul Sf. Spiridon. Calimach îĭ acordă ca ajutor venitul cântaruluĭ din ţinuturĭ şi din sate. (2)

Ciuma. Sbucnirea ciumeĭ în Moldova dă ocasiune la luare de diverse măsurĭ pentru combaterea şi împedecarea lăţiriĭ eĭ. Pentru acoperirea speselor ce necesità înfiinţarea de lazareturĭ, se aruncă o dare prin *sincsforà* din partea fieş-căreia trepte, de la cinul cel dintâiŭ şi până la cel de pe urmă. Vodă dispune înfiinţarea de lazaret la Galaţĭ. El decide că, dacă cum-và se va maĭ întinde bóla, neajunsul speselor acestea, *sinesforaua* de maĭ sus ḑisă de la boerĭ, «se va adunà de la tótă neguţătorimea ţĕriĭ, creştinĭ, armenĭ şi jidovĭ şi de la alte locurĭ, după *schepsis* ce de iznóvă se va face atuncĭ.» Acéstă hotărîre o dă Calimach în 22 Septemvrie 1815, pe anaforaua Divanuluĭ, din 20 Septemvrie 1815, în frunte semnând Metropolitul Veniamin. (3)

Anaforaua acésta ḑice, că pentru paza de bólă şi pentru lazaretul din Galaţĭ pe 4 lunĭ (1 August – 1 Decemvrie) trebuesc 10.000 leĭ.

Aceştĭ banĭ îĭ va da tagma boerécă:

Boeriĭ πρὸ τῆς πεντάδος câte 90 leĭ de fie-care.

Agiĭ şi Spătariĭ	45	»		
Baniĭ	28	»	15	banĭ.
Comişiĭ	24	»	90	»
Căminariĭ	22		60	»
Paharniciĭ	18			
Serdariĭ	15	»	90	»
Stolniciĭ	13	»	60	»
Medelniceriĭ	10	»	15	»
Cluceriĭ	9	»		
Sulgeriĭ	6	»	90	»
Pitariĭ	5	»	75	»
Jicniceriĭ	4	»	60	»
Şătrariĭ	3	»	45	»

Văduvele boerilor câte jumătate după rang. Visteria va strînge aceştĭ banĭ. Cu

(1) Veḑĭ cod. Metropolieĭ Iaşĭ, fila 114 verso.
(2) Veḑĭ la Academie, cod. I, pag. 308—310.
(3) Veḑĭ cod. Metropolieĭ Iaşĭ, fila 155.

luna Noemvrie viind rĕcéla, se speră stingerea bóleĭ, de nu vor plătì darea a doua neguţătoriĭ.

Semnaţĭ, în 1815 Septemvrie 20, Veniamin Mitropolit, Iordache Canta Log., C. Balş Log., Grig. Sturdza Vel Log., Const. Bălşucă Vel Log., Sandu Sturdza Vistier, Iordache Roset Vel Vist., Manol. Dimache Vornic, Răducan Roset Stolnic, Nicolae Hrisoverghi Vel Vornic; Dumitrache Ioan Vel Vornic; Şerban Negel Vornic. (1)

La 20 Noemvrie 1815, Domnitorul, asupra alteĭ anaforale, din 13 Noemvrie 1815, dă ţidulă Domnéscă ca să se adune banĭ de la neguţătoriĭ din Iaşĭ pentru lazareturile de ciumă. Bóla se lăţì la Galaţĭ, la Tecuciŭ, Fălciŭ şi Bacăŭ.

Trebuesc 12 000 leĭ şi acea sumă o va plătì tótă obştea neguţătorêscă din Iaşĭ, după izvodul *sinesforaleĭ*, ce aŭ făcut între dînşiĭ în anul 1813, cuprinḑênd anume de ceea ce are a da fieşte-care, începênd de la starea întâia şi până la a cincea, fiind iscălit acel izvod atât de dumné-luĭ *Kir Andreĭ Pavlu*, cât şi de alţiĭ din ceĭ maĭ aleşĭ neguţătorĭ, care izvod deşi cuprinde 19,044 leĭ, adecă cu 7,044 leĭ maĭ mult decât suma neajunsuluĭ cu tahmin până la 1 Ghenar, dar fiind-că din condeie pot să ésă rele. . . . se va adunà întréga sumă.

Visteria dă socotelĭ la finele luĭ Decemvrie de ce a primit şi de ce a cheltuit.

Strîngerea acestor banĭ se va urmà de la jidovĭ prin epitropiĭ taxeĭ cu céuşiĭ lor, uniţĭ cu zapciiĭ Cămăriĭ, iar de la toţĭ ceĭ-lalţĭ neguţătorĭ prin céuşiĭ lor uniţĭ cu omul Visterieĭ.

Iscăliţĭ : Mitropolitul Veniamin, C. Balş Logofĕt, Iordache Canta Logofet, Gr. Sturdza Vel Logofĕt, Manolache Dimachi Vornic, Grigorie Ghica Vornic, Iordache Catargiu Vel Vornic, Nicolae Stratulat Vel Vornic. (2)

---

(1) Cod. Metropolieĭ Iaşĭ, fila 154 v.

Iŭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domn ţĕriĭ Moldoveĭ.

Infăţişându-se anaforaua acésta a preaosfinţituluĭ Mitropolit şi a obşteĭ dumné-lor boerilor, şi vĕḑênd cuprinderea eĭ, am lăudat rîvna dumné-lor pentru intîmpinarea cheltuelilor lazareturilor arătate, spre paza bóleĭ ce urméză la Galaţĭ cu darea prin sinesforà din partea fieş-căreĭ trepte, de la cinul cel întâiŭ şi până la cel maĭ de pe urmă; drept aceea şi întemeiem urmarea în tocmaĭ, hotărînd că, dacă, ferêscă Dumneḑeŭ, orĭ-ce va maĭ sporì şi se va maĭ lăţì bóla ciumeĭ din nestarea ce este acum până la sfîrşitul luĭ Noemvrie, orĭ va maĭ urmà şi după Noemvrie înainte, atuncĭ urmând cheltuélă maĭ multă pentru adăogirea lazareturilor şi a străjilor cuviinciόse, prisosul trebuincios spre cheltuélă, pe suma ce se dă din partea cinurilor boerescĭ, se va adunà de la tótă neguţătorimea ţĕriĭ : creştinĭ, armenĭ şi jidovĭ, şi de la alte locurĭ, după schepsis ce de iznóvă se va face atuncĭ, spre care întărim anaforaua acésta cu însăşĭ a nóstră Domnéscă pecete. — 1815 Septemvrie 22.

(2) Cod. Metrop. Iaşĭ, fila 155.

Despre isbucnirea ciumiĭ în Moldova scriaŭ şi Consuliĭ streinĭ din Iaşĭ şi jurnalele streine.

Măsurile luate cu înfiinţarea lazareturilor la hotare şi cu prohibiţiunea comunicaţiunilor mercantile aŭ dat nascere la abusurĭ. Aflând câştig bun din acestea, împiegaţiĭ lazareturilor şi diverşiĭ neguţătorĭ căutară să facă a dăinuì cât maĭ mult lazareturile, carantinele şi măsurile prohibitive, chiar şi după ce nu maĭ erà nevoe de ele, căcĭ se pare că bóla se stinsese. Acésta cel puţin este acusaţiunea adusă de Consuliĭ din Iaşĭ (1).

Pentru privigherea de aprópe a mersuluĭ epidemieĭ, Calimach rînduì câte un anume boer de fie-care judeţ, pe lângă Ispravnicĭ (2).

Cam ce măsurĭ aveà de luat boerul rînduit se póte vedé din instrucţiunile date în Decemvrie 1818 Cluceruluĭ Alexandru Ureche de Domnitorul Calimach şi carĭ fură următórele:

Noĭ Scarlat Alex. Calimach Vv. Cu mila luĭ Dumnedeŭ, Domn al ţěriĭ Moldoveĭ.

Credincios boerule Domnieĭ-Mele, dumné-ta Alex. Ureche biv Vel Clucer, sănătate. La satul Şerbănesciĭ de la ţinutul Némţuluì însemnându-se bóla ciumiĭ, care sat fiind cu apropiere de Valea Tîrguluĭ, înadins orînduim pe dumné-ta şi-ţĭ po-

---

(1) Vedĭ *Hurmuzaki,* colecţiunea Iorga.

(2) La judeţul Bacăŭ, în aniĭ 1818—1819, a fost însărcinat cu privigherea tatăl autoruluĭ, Clucerul Alexandru Ureche, cu următorul pitac:

De la Visterie.

Către cinstit dumné-luĭ Clucerul Alexandru Ureche. După trebuinţa ce urméză de îngrijire a pazeĭ ţinutuluĭ Bacăuluĭ despre bóla ciumiĭ, iată Visteria te rînduesce şi pe dumné-ta şi ţi se scrie: îndată ce veĭ luà cartea acésta, să mergĭ la dumné-lor Ispravniciĭ şi după povĕţuirea ce veĭ luà să fiĭ următor întocmaĭ, fără să daĭ smintélă saŭ cusur, ca să nu te învinovăţescĭ.—1818 Septemvrie 7.

Canta Vel Vistier.

La 181?, Martie, Clucerul Alexandru Ureche a fost trimis la carantina din Lunca-Mare cu pitacul acesta:

De la Visterie către cinstit dumné-luĭ Clucerul Alex. Ureche.

Asupra îngrijiriĭ ce se cuvine să urmeze la carantina de la Lunca-mare, te orînduesce Visteria şi ţi se scrie ca, îndată ce veĭ primì cartea acésta, să mergĭ la dumné-lor Ispravniciĭ şi după povĕţuirea ce veĭ luà, să staĭ urmând paza cuviinciósă la carantina arătată şi se va cunósce slujba. — 1819 Martie 18.

runcim, îndată ce veĭ primì cartea acésta, să mergĭ la arătatul sat şi maĭ întâiŭ cercetând cu amăruntul ca să afli în cât s'a întins molipsirea, pe toţĭ aceĭ molipsiţĭ şi cu prepus să-ĭ scoţĭ afară în colibĭ în pază cuviinciósă, spre a nu se amestecà şi eĭ cu alţiĭ şi cu îndatorire ca pe fieşte-care ḑi să-şĭ spele şi să-şĭ aeriséscă lucrurile. Veĭ înconjurà şi satul în străjĭ, ca nicĭ să ésă nicĭ să intre nimenì după potolirea bóleĭ, iar pentru ómeniĭ trebuincioşĭ a se întrebuinţà pe la străjile ce veĭ rînduì, îĭ veĭ cere de la dumné-lor Ispravniciĭ de Némţ, corespondarisindu-te cu dumné-lor şi pentru cele trebuincióse de ale mâncăriĭ, ca să nu pătiméscă locuitoriĭ, îngrijindu-te dumné-ta cu tot dinadinsul, nelipsind din préjma satuluĭ până după potolirea bóleĭ, iară către Visterie trimiţênd rĕspuns că aĭ mers spre punere în lucrare a celor poruncite. Veĭ trimite însciinţărĭ şi pe tótă săptămâna pentru orĭ-ce întâmplare.—1818 Noemvrie 13.

Cu însuşĭ condeiul domnesc sunt adause vorbele următóre: «scoţênd afară în colibĭ nu numaĭ pe aceĭ dovediţĭ de molipsiţĭ, ci şi pe orĭ-câţĭ alţiĭ cu orĭ cât de puţin prepus va fi asupra lor, că aŭ avut amestec cu ceĭ molipsiţĭ, să se scóţă afară în deosebit loc. Iar la casele acele molipsite să se strice acoperămîntul şi podul i ferestele şi să se arunce apă pentru curăţirea lor şi ómeniĭ ce vor rĕmâné în sat să se păzéscă uniĭ de alţiĭ neamestecându-se nicì de cum, ca să nu se adauge molipsirea.»

La capitolul de maĭ departe al istorieĭ Domnieĭ luĭ Sc. Calimach, voiŭ aduce naraţiunea adevĕrateĭ rĕscóle ce stîrnì în Iaşĭ aplicaţiunea unor disposiţiunĭ menite a împedicà întinderea ciumiĭ în oraş la 1819.

Interesând tot sănătatea publică, maĭ avem de amintit unele măsurĭ luate tot de Scarlat Calimach.

Aşà nu se póte deschide farmacie decât cu chrisov Domnesc.

La 1813, Calimach acordă asemenea chrisov luĭ Franz Xaiver Naiman pentru o farmacie la Botoşanĭ (1).

Se impune farmaciilor tarif pentru vînḑarea medicamentelor.

In 1814 Martie, Domnitorul însărcinéză pe doctoriĭ Plusc, Peţone, Eustaţie şi pe Vornicul politieĭ Nicolae Hrisoverghi, să inspecteze farmaciile, să înlăture din ele drogele vechĭ, netrebnice, să constate dacă la farmaciĭ se află tot materialul necesar şi să fixeze tariful de vînḑare (2).

(1) Veḑĭ la Academie, VII, No. 142.

(2) Cod. Metrop. Iaşĭ, fila 94.

Carte Domnéscă către cinstiţiĭ aleşilor doftorĭ aĭ oraşuluĭ Eustaţie, Plusc şi Peţone.

După încredinţarea ce am luat Domnia-Mea, că spiţeriĭ ce ţin spiţeriĭ aicĭ în oraş, întru supunere numaĭ pentru folosul lor, urméză în tot chipul neprivigherea la facerea doftoriilor, avênd întru nebăgare de sémă şi multe doftoriĭ stricate saŭ necuviinciόse, dar şi vînḑarea doftoriilor fără nicĭ o bătae de cuget o urméză cu preţurĭ marĭ, încât aceĭ maĭ putincioşĭ plătesc simţitóre preţurĭ şi aceĭ neputincioşĭ

La acest capitol al edilităţiĭ, avem de amintit unul din actele cele maĭ bine primite de locuitoriĭ din Iaşĭ, acela prin care Calimach le asigură liberă folosinţă de marele imaş în jurul oraşuluĭ, destinat pentru nutreţul vitelor lor. Dăm în notă întregul acest chrisov important din 4 Maiŭ 1816. (1)

---

nu se îndestuléză la cuviinciósele doftorìĭ întru patimĭ de bólă şi de cuviinţă, fiind a se pune în bună rînduélă, fiind spre obştescul folos, care se alcătuesce pentru ajutorul pătimirilor de bóle şi paza sănătăţiĭ de obşte, rînduim Domnia-Mea ca, adunându-vĕ împreună, să mergeţĭ pe la tóte spiţeriile şi la fieşte-care cercetând cu luare aminte tóte doftoriile, acele doftorìĭ ce le veţĭ aflà că sunt vechĭ saŭ întru stricăciune şi netrebnice să se lepede, puind la cale a se aflà la tóte spiţeriile în tot timpul şi bune şi folositóre spre izbăvirea bólelor, dar şi cu îndestulare şi după trebuinţa oraşuluĭ şi, pentru ca să lipséscă şi acel până acum catahrisis cu vîndarea doftoriilor în preţurĭ marĭ, veţĭ cercetă şi făturile de cumpĕrătura doftoriilor, fiind cu luare aminte ca să fie cele adevĕrate faturĭ, pentru ca sa nu aibă sporire peste cele adevĕrate preţurĭ a cumpĕrăturiĭ, şi socotind acea după cuviinţă cheltuélă a doftoriilor împreună şi dobânda banilor cumpĕrăturiĭ şi cu cuviincios folos pentru ţiitorul spiţerieĭ, veţĭ face şi veţĭ da la fieşte-care spiţerie în scris arătare iscălită de preţurile cu carĭ veţĭ găsì de cuviinţă că trebue să se vîndă fieşte-care fel de doftorìĭ, alăturând lângă doftoriile ce se aduc dintru alte părţĭ de loc şi acele carĭ se strîng de aicĭ: burueni, florĭ, rădăcinĭ şi alte asemenea, pentru ca tóte, până la cel maĭ mic lucru, să fie cuprinse întru cunoscinţa de preţurĭ, cu care trebue să se vîndă, urmând întru preţăluire şi alcătuire acéstă chibzuire cuviinciósă, pentru ca şi ţiitoriĭ spiţeriilor să-şĭ aibă folosul de cuviinţă, dar şi aceĭ siliţĭ de pătimirea bólelor a cumpĕrà doftorìĭ să nu simtă îngreunare cu plata de preţurĭ nemăsurate.

Rînduim Domnia-Mea şi pe dumné-ta al nostru cinstit şi credincios boer Neculae Hrisoverghi, Vel Vornic al politieĭ, ca să mergeţĭ împreună cu aleşiĭ doftorĭ şi să staţĭ spre urmarea cercetăriĭ şi alcătuiriĭ, întocmaĭ cum prin ţidula acéstă a Domnieĭ-Mele se cuprinde.—Şi de tótă punerea la cale ce se va face, să avem Domnia-Mea însciinţare.—1814 Martie 6.

(L. S.)

(P. 94 şi verso).

(1) Dresele ce s'aŭ făcut pentru imaşul orăşenilor din jur împrejurul Iaşilor cât să fie.

Cinstit şi credincios boerul Domnieĭ-Mele, dumné-luĭ Răducanul Roset Hatman, sănătate.

Prin jaloba ce aŭ dat către Domnia-Mea toţĭ locuitoriĭ acestuĭ oraş al Iaşilor s'aŭ tânguit cu mare plângere, că pătimesc o mare strîmtorare şi sărăcie, despre stăpânitoriĭ moşiilor le prin prejurul oraşuluĭ. Că după ce dintru drept imaşul ce li s'a lăsat dintru în vechime să-l aibă din jur împrejurul Iaşuluĭ, pentru trebuinţa păşunatuluĭ vitelor lor, cu totul sunt strîmtoraţĭ dându-se voe prin tocmele, de către stăpânitorĭ, de şi-aŭ făcut uniĭ viĭ, alţiĭ ceirurĭ, alţiĭ prin osebite tocmele ţiind din drept locul imaşuluĭ oraşuluĭ, diu care pricină, strîmtorind imaşul, nu aŭ unde

O altă bună măsură datorită luĭ Scarlat Calimach e următórea:

---

să-şĭ păşuneze vitele, dar şi necontenit în tótă vremea veriĭ sunt supĕraţĭ cu închiderea vitelor de către vechiliĭ stăpânilor moşiilor de prin prejur, bântuindu-ĭ, în cât nu sunt volnicĭ a-şĭ păşunà câte o vită ce aŭ pentru hrana caselor lor: pentru care cerşind dreptate şi punere la cale, pe lângă şi a Domnieĭ-Mele bună voinţă, în pricina acésta cercetându-se şi condicele Divanuluĭ, s'aŭ aflat douĕ domnescĭ chrisóve, tot într'o glăsuire, cel intâiŭ de la Domnul Constantin Dimitrie Moruz Voevod, din 1779 Iunie 9, şi al doilea de la Domnul Alexandru Ioan Mavrocordat Voevod, din 1786 Iunie 7, prin care lămurit se arată în semne firescĭ până unde să fie locul imaşuluĭ pentru vitele orăşenilor (şi acelor străinĭ ce vin cu trebuinţă, şi se duc), din jur împrejurul oraşuluĭ, hotărîndu-se ca tot acel loc să fie slobod şi neoprit de către nimenĭ nicĭ odată, şi nimenĭ să nu pótă păşì, saŭ a da dintr'acest loc cuĭ-va, să pue străinĭ, saŭ pentru păşunat, saŭ măcar cu alt chip de vinḑare, ci să fie de-apururea locul acesta slobod, pentru trebuinţa oraşuluĭ, cum maĭ pe larg veĭ înţelege din copia de pe hrisovul acel din 1786 Iunie 7, ce se trimite dumi-tale; drept aceea fiind-că pentru acéstă pricină, după a orăşenilor jalobă, s'a maĭ dat poruncă şi de către Domnia-Mea la Hătmănie, şi maĭ nainte, ca întocmaĭ să se urmeze, neîngăduind pe nimenĭ să închidă vitele din locul imaşuluĭ arătat, şi cum se vede, nicĭ o urmare nu s'a făcut. Iată dar că şi acum poruncim Domnia-Mea dumi-tale, ca îndată, fără cea maĭ puţină prelungire, să daĭ de scire tuturor Igumenilor de la mânăstirile de prin prejurul oraşuluĭ, şi altora carĭ vor maĭ fi, ca să deà poruncă cu tărie vechililor sĕĭ, ca nicĭ într'un chip, de acum înainte, să nu maĭ îndrăznéscă nimenĭ de a închide vite orĭ ale cuĭ de pe imaşul ce este lăsat împrejurul Iaşuluĭ, pentru trebuinţa vitelor orăşenilor, saŭ să-ĭ maĭ bănéscă, ce la tóte să se urmeze întocmaĭ, şi pe deplin, după hotărîrea chrisóvelor pomenite, cum şi a poruncii acesteia a Domnieĭ-Mele, şi vitele orăşenilor ce vor fi închise, numaĭ decât să li se deà la mâna a cuĭ vor fi, fără a luà vre-un ban, de la cine-va geremeà, precum şi câţĭ banĭ veĭ dovedì că s'aŭ luat jăluitorilor de către pârîţĭ, împlinindu-ĭ să-ĭ daĭ înapoĭ, spre a contenì fieşte-care de acest fel de nedréptă apucătură; şi osebit poruncim dumi-tale, ca împreună cu orînduitul Vornic de pórtă....... din partea Divanuluĭ, să rînduescĭ şi din ómeniĭ Hătmănescĭ, care va fi cu înţelegere, să mérgă pe imaşul de prin prejurul Iaşuluĭ, şi după semnele cuprinse la hrisovul pomenit, de pe care s'a trimis copia, să pue şi semne, ca să se scie până unde să se întindă orăşeniĭ cu păşunatul vitelor lor, precum şi orĭ la ce loc ce va găsì, că s'aŭ închis din drept locul imaşuluĭ arătat, orĭ de către cine ar fi, cu îngrăditură să facă de acum pe imaş ţarină saŭ céirurĭ, saŭ orĭ sub ce chip de năimélă ţiind loc de imaş, să se deschidă, ca să rĕmâe iarăşĭ loc slobod, precum a fost. Ca uniĭ ce avĕnd sciinţă de hotărîrea hrisóvelor şi a poruncilor Domnescĭ, nu aŭ fost volnicĭ a da şi a păşì la nimenĭ din locul imaşuluĭ orăşenilor, spre a rĕmâné orăşeniĭ odihniţĭ după dreptul ce li s'a dat, căcĭ din potrivă maĭ ivindu-se jalobe în pricina acésta, aceĭ neascultătorĭ şi nesupuşĭ vor cădé în grea rĕspundere, de care nicĭ într'un chip nu se vor puté îndreptà, şi cartea acésta a Domnieĭ-Mele va sta la mâna orăşenilor, ca să le fie de apĕrare; acésta poruncim.— 1816 Maiŭ 4.

Vel Logofĕt.

L. P.

Multă supĕrare se aduceà orăşenilor, maĭ ales celor cu case marĭ şi maĭ bogaţĭ, prin faptul că adesea eraŭ scoşĭ de prin casele lor, ca să se aşeze în ele vre-un consul strein. Calimach decide cumpĕrarea a treĭ case marĭ pentru ceĭ 3 consulĭ streinĭ din Iaşĭ, plătindu-se costul lor prin cislă între neguţătorĭ. (1)

CAP. V

Comerciŭ, — industrie, — bresle, — tîrgurĭ, — bâlciurĭ, — mijlóce de comunicaţiune.

Starea în care rĕmăsese Moldova, la eşirea din ţéră a Muscalilor, nu erà proprie a înlesnì prosperarea comerciuluĭ şi a industrieĭ.

Ca fabrice nu aflăm în Moldova, pe lângă meseriile exercitate pe la sate, decât următórele:

a). Fabrica de sare huscă, al căruia venit, la 6 Octomvrie anul 1814, a fost consacrat pentru *Cassa doctorilor*. (2)

b). In 1815 Ianuarie 18, Calimach acordă Episcopieĭ de Roman havaet de la o fabrică de bere înfiinţată pe moşia Episcopieĭ. Visteria ordonă oprirea fabriceĭ, dacă nu se va învoì cu Episcopul. (3)

Afacerea iea finit în 1816 Iunie 26, prin hotărîrea luĭ Vodă, ca Episcopia de Roman să aibă ea o fabrică privilegiată de bere pe moşia sa.(4)

In acelaşĭ an 1816, un Alexandru Doşu cere voie să facă şi el la

(1) Cu obştésca socotinţă alcătuindu-se punerea la cale, ca să se cumpere treĭ case aicĭ în Iaşĭ, pentru treĭ consulaţĭ a Curţilor streine, pentru ca să lipséscă cea de-apururea supĕrare ce urmà când unuia când altuia, cu scótere de prin casă, după punerea le cale, una din casele aceste s'a însemnat dumné-lor boerilor de starea întâĭ, alta iarăşĭ celor de starea a doua, iar una se razimă asupra tagmeĭ neguţătorescĭ, de obştie toţĭ câţĭ se află cu locuinţa aicĭ în Iaşĭ. Drept aceea poruncim Domnia-Mea, dumi-tale Vel Vornice al Politieĭ, adunând pe toţĭ neguţătoriĭ la un loc, să facĭ între dînşiĭ o socotinţă, cu bună chibzuire, spre a prinde toţĭ de obştie întru acéstă folositóre trebuinţă, fiind şi pentru însuşĭ al lor folos, şi aşà întru alcătuirea acésta apoĭ, împreună cu dumné-ta, vor găsì şi casa aceea, care ar fi să se cumpere şi tocmindu-se, şi cumpĕrându-se apoĭ, vor alege şi pe doĭ dintr'înşiĭ carĭ să fie epitropĭ aceste case, spre a-şĭ luà pe tot anul şi chiria acesteĭ case de la consulatul ce va şedé într'însa. — 1814 Aprilie 1.

L. S.

(Cod. Metrop. Iosif Namian, fila 95 v.)

(2) Veḑĭ la Academie, portof. V (15).

(3) Academie, LXIII (77).

(4) Academie, LXIII (78).

Roman altă fabrică de bere. I se refusă concesiunea în interesul Episcopieĭ. (1)

c). Boiangiiĭ nu lipsesc nicĭ în Iaşĭ, cum nicĭ la Bucurescĭ.

Domnitorul protege acéstă industrie. Aşà, în 1813 Iunie 14, scutesce de bir pe Evanghelie Boiangiul şi pre două calfe (2).

d). Velniţele saŭ povernele fuseseră închise sub Muscalĭ spre a se împedicà consumarea de grâne necesare îndestulăriĭ publice şi a armatelor.

La 18 Maiŭ, boeriĭ supun luĭ Calimach o anaforà, în care ḑic că e mare strîmtorare *de monedă,* din causă că se opresce a nu se aflà velniţĭ spre lucrare de horilcă din pâne. Acéstă oprire se întemeiéză pe grija să nu lipséscă apoĭ *pânea.* Dar în Bucovina boeriĭ văd că urméză velniţele şi nu este strîmtorare de pâne, că se silesc ómeniĭ a produce maĭ multă, ca să câştige cu velniţele; destul că se opresc a lucrà velniţele când anul e neroditor.

Apoĭ cu aducerea horilceĭ de peste hotar se scóte din ţéră *«o simţitóre sumă de banĭ.»*

Adaogă boeriĭ, că la velniţe se lucréză maĭ ales secara şi hrişca, care acum locuitorĭ de la oprirea velniţelor nu le maĭ sémănă, şi aceste nu le obicĭnuesc în hrana lor, saŭ nicĭ se cer la Constantinopole.

Apoĭ se perd pânile cele stricate, carĭ se lucréză la velniţe, şi pómele de tot felul, chiar şi sălbatice.

Boeriĭ propun liberarea lucrăriĭ velniţelor. Dar să nu lucreze grâul bun şi pentru ca să nu păgubéscă şi Domnia venitul vămiĭ pe holirca de peste hotar, să se percépă câte 60 parale de vadră pe holirca produsă în ţéră.—1814 Martie 6. (3)

Iacă resoluţiunea dată de Calimach asupra anaforaleĭ:

Noĭ Scarlat Alex. Calimach Vv., cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domn al Ţĕriĭ Moldoveĭ.

Infăţoşându-se înaintea Nóstră anaforaua acésta, cu obicĭnuită părintésca Nóstră îngrijire către tóte cele ce alcătuesc folosul şi buna vieţuire de obşte, luând aminte la obştésca socotinţă spre sloboḑirea lucrării velniţelor, folosul ce se pricinuesce din lucrarea acésta este vederat, dintru care urméză şi oprirea scóteriĭ monedeĭ din ţéră, dar din potrivă şi când (feréscă Dumneḑeŭ) se va întîmplà vre-o nerodire saŭ secetă, atuncĭ fără îndoire lucrarea velniţelor va fi necuviincĭósă şi vătĕmătóre, atingêndu-se şi de însăşĭ iconomia hraneĭ locuitorilor Domnescii Nóstre ţĕrĭ, dar va fi şi pricinuitóre de scădere întru acea de obşte datorie ce neapĕrat de la toţĭ se cere a se îngrijì cu trimiterea trebuinciósele zaherele la Capanul împĕrătesc, şi

(1) Academie, XVI (194). Veḑĭ şi LXIII (83), din 1817 Martie.
(2) Acad., VI (231).
(3) Cod. Metrop. Iosif, Iaşĭ.

la o asemenea întîmplare de lipsă, după Domnésca Nóstră îngrijire ce avem spre întemeierea bunelor rînduelĭ, de cuviinţă este a se face oprire lucrăriĭ acesteia; iar în vreme de îmbelşugare, care prin milostivire Dumnedeéscă se arată cu tóte rodurile şi întru acest curgĕtor an, cu părintésca Nóstră plecare, spre folosul şi linişltirea în tot chipul a fieşte-căreia stărĭ a supuşilor noştri, dăm voie să fie slobodă lucrarea velniţelor, cu hotărîre, ca să nu lucreze la velniţă grâul şi orzul, care neapĕrat sunt cuviinciόse a merge la Capanul împĕrătesc, spre împlinirea datorieĭ, şi poruncim ca toţĭ aceĭ carĭ vor voĭ a deschide velniţe, să se arăte maĭ întâiŭ la Domnésca Nóstră Visterie, să deà încredinţările cuviinciόse subt chezăşie şi întru acéstă rînduélă îşĭ va luà carte de slobodenie, cuprindĕtóre de locul unde va deschide velniţe şi cu câte căldărĭ, şi după cuviinţă se va strînge de la aceştia şi avaetul hotărît câte 60 parale de vadră împotriva păgubiĭ ce se póte pricinuì Domnieĭ din venitul obicînuit a se luà de la holirca ce se aduceà până acum de peste hotar, care după începerea lucrăriĭ velniţelor, negreşit trebue să contenéscă. Drept aceea întărim anaforaua cu a Nóstră Domnéscă iscălitură şi pecete.- 1814 Iulie 24, Iaşĭ.

(L. S.)

Semnat: Vodă.

Breslele continuă fără modificărĭ simţitóre în constituţiunea lor.

Brésla precupeţilor este mereŭ împedicată de la cumpĕrăturĭ şi vîndărĭ în piaţă în orele de dinainte de amiadĭ. In acest sens Calimach dă pitac Domnesc, în 18 Octomvrie 1815 (1).

Zarafilor le dă Calimach următorul nizam:

Regulamentul Zarafilor.

Carte Domnéscă de la Scarlat Alex. Calimach Vv. către Nicolae Roset Vel Aga

Jidoviĭ zarafĭ carĭ se află aicĭ în Iaşĭ, carĭ întru urmarea zariflîculuĭ şi a schimbatuluĭ a felurĭ de monede întru aceea ce urméză trebuinţa a da şi a luà, fac felurĭ de calpuzanlîcurĭ, pricinuind unora şi simţitóre păgubire şi neavênd de unde împlinì dreptul lor. Acésta, pentru că până acum aceĭ zarafĭ de sine urmaŭ şi se amestecaŭ. Drept aceea pentru contenirea unor urmărĭ nedrepte şi păgubitóre ca acestea şi pentru tótă regula politicéscă, poruncim dumi-tale, ca zarafiĭ câţĭ vor fi de trebuinţa oraşuluĭ acestuia, să fie cunoscuţĭ Agieĭ, luându-li-se chezaşĭ sigurĭ întru rĕspunderea acelor chezaşĭ la tótă păgubirea şi calpunzanlîcurile ce vor urmà zarafiĭ în orĭ-ce vreme. După care încheze̦şluirĭ să se deà şi adeverinţele Agieĭ la aceĭ zarafĭ, socotiţĭ pentru trebuinţa politieĭ acesteia, publicarisindu-se tuturor stărilor şi neguţătorilor, că numaĭ aceĭ cu adeverinţele Agieĭ sunt slobodĭ a urmà zariflîcul, iar alţiĭ nicĭ într'un chip, căcĭ care va amestecà în alişverişul sĕŭ pe alţĭ zarafĭ necunoscuţĭ şi fără adeverinţa Agieĭ, nu numaĭ că este supus rĕspunderiĭ pentru cutezare, dar şi orĭ-ce păgubire i se va pricinuì despre aceĭ zarafĭ nu va fi ascultat, nicĭ îndestulat la nicĭ o judecată.— 1815 Iulie 16 (2).

(1) Cod. Metrop. Iaşĭ, 148.
(2) Cod. Metrop. Iaşĭ, fila 142 verso.

După constituirea de la finele seculuļuĭ XVIII a breslelor, ele staŭ nu maĭ mult deplin autonome sub măimăriile lor, ci marele Cămăraş al Curţiĭ este judeţul la care aŭ de a recurge toţĭ breslaşiĭ în daraverile lor de judecăţĭ. Acésta se probéză cu următorul act din Septemvrie 1814:

După obicĭnuinţa dintru în vechime tagma neguţătorilor şi isnafurile croitorilor, a blănarilor şi a cuiungiilor de aicĭ din oraş, cum şi toţĭ jidoviĭ avêndu-şĭ supunere la Cămara gospod, în tótă vremea şi pricinile de judecată ce s'aŭ întîmplat între aceştia, de către dumné-luĭ Vel Cămăraş s'aŭ căutat, dar şi plăţile ce aŭ dat aceştia către Domniĭ în pricinile ce s'aŭ întîmplat să aibă, la dumné-luĭ Vel Cămăraş aŭ fost obicĭnuinţa a se rîndui. Drept aceea, în cuprinderea acestuĭ vechiŭ obiceiŭ care se cuvine a se păzi fără strămutare, s'a dat ţidula acésta a Domnieĭ-Mele cinstit şi credinciosuluĭ Nostru boer dumi-tale Ştefanache Vogoride biv Vel Post., epistat Cămăriĭ, şi poruncim ca pe numita hotărîre a se păzi cu urmare întocmaĭ.— 1814 Septemvrie (1).

L. S. Vel Vistier.

Maĭ puţin e deprindere în Moldova de a impune *narturĭ* la comerciul care intereséză îndestularea publică. Sub Calimach se impune tarif special numaĭ *spiţeriilor*, carĭ vindeaŭ scump buruenile cele maĭ comune.

Oraşele continuă a se încercà să se salveze din mânile proprietarilor lor. Intre acestea avem de a cità Harta (2) în judecată cu Grig. Ghica, în 17 Ianuarie 1813.

Oraşul Bârlad rĕscumpĕră moşia încunjurătóre de la proprietarul eĭ cu chrisovul luĭ Sc. Calimach, din 1815 Fevruarie (3).

(1) Cod. Metrop. Iosif, Iaşĭ.

(2) Acad., LIII (152).

(3) Iacă documentul:

Chrisov de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod, pentru cumpĕrătura moşieĭ tîrguluĭ Bârladuluĭ.

Insciinţare se face cu acest hrisov al Domnieĭ-Mele tuturor cuĭ se cuvine a sci, că arătând al nostru cinstit şi credincios boer, dumné-luĭ Grigorie Sturdza, Vel Logofĕt de Ţéra-de-jos, zapisul dumi-sale Spătărésa Profira Miclésca, soţia dumi-sale Spătaruluĭ Nicolaĭ Dimachi, care este din ḑi întâĭ a luneĭ aceştia Fevruarie a anuluĭ curgĕtor, iscălit de dumné-eĭ i de soţul dumi-sale, i de boeriĭ rudeniĭ a dumi-sale ce aŭ fost epitropĭ, dumné-luĭ Iordachi Cantacuzino biv Vel Logofĕt, şi dumné-luĭ Ioan Sturdza biv Vel Spătar, şi de alţĭ boerĭ încredinţat, şi de dumné-lor Veliţiĭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ-Mele, prin care se cuprinde că mânăstirea sf. Prooroc Samuil din tîrgul Focşanĭ, ce este metohul mânăstiriĭ sf Spiridon de aice din oraşul Iaşĭ, avênd afierosire de la ctitorul eĭ, fericitul întru pomenire Domn

In Iunie 1814, Scarlat Calimach a reînnoit şi tîrguluĭ Petreĭ (N.) chri-

---

Constantin Michail Cehan Racoviţă Voevod, moşia de la tîrgul Bârladuluĭ ot ţinutul Tutoveĭ, hotărîtă şi stîlpită şi măsurată şi în lung şi în curmeziş, afară de vatra tîrguluĭ, precum arată hrisovul aceluiaşĭ Domn ce este din anul 7265, şi alte următóre hrisóve de întăritură, în urmă la aniĭ 1785 Decemvrie 10, Epitropia mânăstiriĭ Sf. Spiridon, ce se aflà întru acea vreme, anume rĕposaţiĭ Sofronie Irinopolion, i Lascarachi Roset, fiind Vel Vornic, şi Iordachi Ghica Vornic, aŭ făcut schimb cu dumné-luĭ biv Vel Logofĕt Iordachi Cantacuzino fiind Postelnic, adecă Epitropiĭ aŭ dat dumi-sale Logofĕtuluĭ moşia Bârladuluĭ, şi dumné-luĭ Logofĕtul a dat la mânăstire moşia Vădurelele, satul întreg la ţinutul Sorocăĭ, precum arată scrisórea de schimb, adeverită de Mitropolitul ţĕriĭ şi de Veliţiĭ Logofeţĭ de pe atuncea, întărită şi cu hrisov tot dintru aceĭ anĭ Decemvrie 26, de la Domnia-Sa Alexandru Mavrocordat Voevod, dar după aceea la aniĭ 1786 luna Ghenarie, dumné-luĭ Logofĕtul Iordachi Cantacuzino fiind Spătar încă, prin învoélă a făcut schimb cu sora dumi-sale rĕposata Spătărésă Catrina Cantacuzino, care a fost móşă dumi-sale Spătăresiĭ Profiriĭ, dând dumné-luĭ Logofĕtul suroriĭ sale moşia Bârladul, şi luând de la soră-sa nisce părţĭ de moşie la jurul Hârlăuluĭ, cum arată scrisórea de schimb adeverită de Mitropolitul ţĕriĭ, Episcopul Huşuluĭ şi Veliţiĭ boerĭ de atuncia.

Pe urmă Spătărésa Catrina Cantacuzino, între altele ce a dat zestre fiiceĭ sale Elena, maica dumi-sale Spătăreseĭ Profireĭ, când a căsătorit-o după Stolnicul Dumitrachi Miclescu, ĭ-a dat şi moşia Bârladul, precum arată fóia de zestre, iscălită de Spătărésa Catrina Cantacuzino, iar de la Stolnicésa Elena a rĕmas la fiica sa, adecă dumi-sale Spătărésa Profira, soţia dumi-sale Spătaruluĭ Nicolaĭ Dimachi, precum arată izvodul din anul 1813 Noemvrie 21, iscălit de dumné-luĭ Spătarul Ioan Sturdza, vĕr primar cu Stolnicésa Elena, ce a fost şi epitrop dumi-sale Spătăreseĭ Profireĭ. Dar fiind-că tîrgoveţiĭ, locuitorĭ din tîrgul Bârladuluĭ, din vreme în vreme s'aŭ întins cu casele şi alte binale pe locul acela cuprins în hrisovul pomenituluĭ Domn, ce l-a fost afierosit la numita mânăstire, şi aflându-se şi la mâna tîrgoveţilor o carte tot de la acelaşĭ an Martie 12, în urma hrisovuluĭ mânăstiriĭ, în care carte hotărĕsce să nu deà casa nicĭ un ban chirie, nicĭ de pivniţele lor, cum nicĭ din grădinĭ să nu-ĭ ḑeciuéscă mânăstirea, ci numaĭ din ţarinĭ şi din fânaţiĭ, şi din prisăcĭ de la câmp să-şĭ deà ḑeciuélă. In cuprinderea aceleĭ cărţĭ întemeindu-se tîrgoveţiĭ făceaŭ pricinĭ atât de la ceĭ maĭ dinainte stăpânitorĭ, cât şi către dumné-eĭ Spătărésa Profira, ca să nu deà adetiul obicĭnuit după puterea hrisóvelor ce are, întinḑêndu-se pricina şi la înfăţoşarea judecăţiĭ Divanuluĭ, de unde deosebindu-se câţĭ-và din boeriĭ ce locuesc acel tîrg, adecă dumné-luĭ Spătarul Gavril Iamandi, i Spătarul Ioan Costachi, i Banul Ioan Iamandi, Medelnicerul Petrachi Negri, şi Medelnicerul Panait Docan, Medelnicerul Iordachi Oprişan, şi Vasilie Chiru, arătându-se din partea tuturor tîrgoveţilor, şi scoţênd vorbă că cu toţiĭ de obşte ar vroì să o cumpere de istov, spre acea vorbă s'a sfătuit dumné-eĭ Spătărésa Profira cu soţul dumi-sale şi cu Epitropiĭ ce ĭ-a avut, cum şi cu dumné-lor Veliţiĭ boerĭ aĭ Divanuluĭ, şi cu toţiĭ într'un cuvînt aŭ sfătuit : ca spre isbăvirea tuturor pricinilor ce eraŭ pricinuitóre de pagube, şi spre maĭ bun folosul dumi-sale, dacă îĭ vor da preţ mulţumitor, este maĭ cu cuviinţă să o vînḑă de istov, şi aşà cunoscênd şi însăşĭ dumné-eĭ a stătut în tocmélă cu dumné-lor maĭ sus numiţiĭ boerĭ, prin obraze alese mijlocitóre, şi dintru o parte şi alta, şi s'aŭ suit la preţ până la 180.000 leĭ,

sovul dat în 1797 de tatăl sĕŭ Alex. Calimach, pentru moşia din jurul

care preţ cunoscêndu-l pentru maĭ bun folosul dumi-sale şi maĭ cu liniştire decât că ar fi avut moşia aceea supusă întru tóte pricinile a atâta norod, şi aşà rĕmâind întru cea desăvîrşită mulţămire a preţuluĭ, din bună-voia dumi-sale a rînduit numita moşie cu tóte acareturile ce se aflaŭ pe dînsa, şi cu vad de móră ce este osebit cumpĕrat de la dumné-luĭ Visternicul Mateiŭ Cantacuzino, cu osebită scrisóre; avênd putere cumpĕrătoriĭ a-şĭ căutà dreptăţile moşieĭ după cuprinderea scrisorilor şi a trage şi împresurărĭ, dacă vor fi, ca nisce veşnicĭ stăpânĭ, fără a maĭ fi dumné-eĭ supusă la vre-o rĕspundere pentru vre-o dimpotrivă urmare, ce orĭ de va lipsì ce-và din cuprinderea scrisorilor, saŭ de va adăogà pentru cumpĕrătură, să fie şi folosul şi paguba; aşijderea şi pentru câte daniĭ saŭ aşezărĭ ce vor fi pe locurĭ.

După ce moşia acésta a trecut cu zestre la maica domnieĭ-sale Spătăreseĭ, şi până acum şi acì cu daniile saŭ aşezările vor pricinuì a nu plătì la preţul cumpĕrăturiĭ după analoghia ce-ĭ va ajunge, să fie slobodĭ cumpĕrătoriĭ a-şĭ căutà cu uniĭ ca aceia prin drumurile judecăţiĭ, pentru că nisce aşà daniĭ saŭ aşezărĭ nu pot să-şĭ maĭ aibă puterea saŭ lucrarea lor, afară numaĭ dacă se vor aflà vre-unele cu încredinţare făcute de maica dumi-sale, acelea aŭ să rĕmâe statornice. Şi aşà după tocméla arătată, primind dumné-eĭ şi toţĭ baniĭ deplin, pe lângă zapisul acesta le-a dat şi tóte scrisorile ce aŭ avut vechĭ şi nouĕ, în care zapis, după ce s'aŭ vĕdut iscăliţĭ dumné-lor şi rudeniile şi alţĭ martorĭ, s'aŭ vĕdut că şi din partea Divanurilor se încredinţéză cu aceste cuvinte: «Măcar că vîndarea pentru lucrul de zestre nemişcător despre partea femeeĭ ce este supusă bărbatuluĭ, de la pràvilă se întăresce după trecerea de anĭ, când osebit încredinţéză că a fost cu bunăvoinţa eĭ, pentru lipsirea cuvîntuluĭ că a fost, orĭ pentru dragoste, saŭ pentru frica bărbatuluĭ». Dar acéstă vîndare se deosibesce urmărind în mijloc prigonirea de sus arătată, care covîrşià păgubirea pe folosul vîndĕtóreĭ, iar preţul ce l-aŭ dat cumpĕrătoriĭ este cu mult maĭ bun folos vîndĕtóreĭ decât că ar fi avut moşia acésta, şi pentru ca desăvîrşit să lipséscă prigonirile acelea aducĕtóre de pagube şi la o parte şi la alta, fiind vîndarea acésta cu buna voinţă a dumi-sale Spătăreseĭ Profira şi a soţuluĭ dumi-sale, şi cu sfătuirea şi a boerilor rudeniĭ ce aŭ fost Epitropĭ, către care unindu-se şi socotinţa judecătorieĭ şi, găsind cu tótă cuviinţa, aŭ dat slobodă voe la amândouĕ părţile şi a vinde şi a cumpĕrà, şi cea desăvîrşită hotărîre, fără a se maĭ deslegà vre-odată vîndarea acésta sub nicĭ un cuvînt, ce în vecĭ să aibă tăria eĭ nestrămutată, asupra căruia zapis arătându-ne dumné-luĭ Vel Logofĕt rugămintea numiţilor cumpĕrătorĭ tîrgoveţĭ, pentru a li se întărì lor cumpĕrătura acésta, ne-aŭ arĕtat şi un ispisoc vechiŭ sîrbesc de la Domnul Ştefan Voevod bătrânul, în cuprindere cu întăritură de privilegie a nu fi supuşĭ tîrgoveţiĭ din Bârlad cu nicĭ un fel de dare, fără numaĭ pentru pescele ce vor cărà spre vîndare, şi pe lângă ispisocul acesta alăturându-se şi cartea Domnuluĭ Constantin Michail Cehan Racoviţă Voevod, acea maĭ sus pomenită din aniĭ 7265 Martie 12, dată la mâna tîrgoveţilor în cuprindere, că după ce Domnia-Sa a afierosit locul domnesc ce s'a aflat la Bârlad mânăstiriĭ Prooroculuĭ Samoil, le dă lor întărire de privilegiĭ, ca nu cum-và să fie eĭ supĕraţĭ de către mânăstire cu vre-o dare, nicĭ pentru casele lor, nicĭ pentru pivniţele lor, cum nicĭ din grădinĭ să nu-ĭ deciuéscă.

tîrgului, cu condițiune ca tîrgoveții să întrețină cu tóte cele necesare biserica Sf. Ioan a luĭ Ștefan-cel-Mare. Chrisovul cuprinde și instrucțiunile, după carĭ urméză a se administrà acéstă moșie. (1)

Iar în urma acestor privilegiĭ, spre apĕrarea lor de vre-o dare, s'aŭ întemeiat, și cu deosebite hrisóve vechĭ și nouĕ, pentru locurĭ de casă și dughene, cumpĕrate uniĭ de la alțiĭ din tîrgul Bârladuluĭ. Drept aceea, în cuprinderea doveḑilor arătate cu lămurire, cunoscêndu-se vechea locuință a tîrguluĭ acestuia cu statornicia de privilegiĭ, după ce ne-am încredințat Domnia-Mea fără îndoire pentru dréptă cererea lor, care urméză spre maĭ multă întemeere acestuĭ tîrg, vederat fiind că cu dréptă leginire și protimisis la cumpĕrarea moșieĭ, maĭ ales lor se cuvine ca unor vechĭ megiașĭ cu locul tîrgnluĭ, lângă care din vechime a fost alăturată și moșia acésta, încredințându-ne asemenea și pentru cumpĕrătura ce aŭ făcut tîrgoveţiĭ a moșieĭ unite cu tîrgul, după zapisul ce s'a pomenit maĭ sus a dumi-sale Spătăreseĭ Profira Miclésca, și soțul dumi-sale, că este prin bunavoință și a domniilor-sale boerĭ rudeniĭ ce ĭ-a avut și epitropĭ, legiuită și cu dréptă socotință a Preosfințituluĭ Mitropolit al țĕriĭ, și a domniilor-sale Veliților boerĭ, spre cea maĭ desăvîrșită folosință a vînḑĕtóreĭ, și îndemânarea cumpĕrătorilor, dar și spre de istov contenire a prigonirilor ce urmaŭ, întru desăvîrșită unire și a Domnieĭ-Mele la drépta legiuire ce s'a făcut pentru vînḑarea acesteĭ moșiĭ, spre de ajuns îndemânare cu mulțnmire a amânduror părților, desăvîrșită dréptă și cuviinciósă cunóscem cererea numiților tîrgovețĭ, și prin hrisovul acesta al Domnieĭ-Mele dăm, și întărim vecĭnica stăpânire și apĕrare de obște a tuturor tîrgoveților din numitul tîrg, și legiuim dréptă stăpânirea lor cu vecĭnică întemeiere asupra moșieĭ unită cu vatra tîrguluĭ care pe dreptĭ baniĭ lor prin buna învoire și dréptă legiuire o aŭ cumpĕrat de la dumné-eĭ Spătărésa Profira Miclésca și soțul sĕŭ dumné-luĭ Spătarul Nicolae Dimachi, ca să o stăpânéscă în tóte hotarele eĭ întocmaĭ după zapisul de cumpĕrătură, și după scrisorile vechĭ și nouĕ, ce le-aŭ luat eĭ împreună cu zapisul cum, pĕrăturiĭ, din tot locul, și cu tot venitul, ca pe o dréptă otcină și moșie a lor. Iar spre vecĭnica întemeiere a celor maĭ sus spuse, hrisovul acesta al Domnieĭ-Mele să le fie lor, și în urmă clironomilor de ném în ném, statornică întăritură, neclătit, nerășluit nicĭ odinióră în vecĭ, care s'a întărit și cu a Nóstră Domnéscă iscălitură și pecete. Scrisu-s'a hrisovul acesta la scaunul Domnieĭ-Mele în orașul Iașiĭ, în al treilea an, aceĭ de a doua Domnie a Nóstră la Moldavia, și s'a dat de la anul de la Mântuitorul Christos 1815, în luna Fevruarie.

(Iscălit) Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod, Grigorie Sturdza Vel Logofĕt Procitoh, Iordachi Ghica Vel Logofĕt Procitoh.

(1) *Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domn Țĕriĭ Moldoveĭ.*

Însciințare facem prin acésta a Nóstră Domnéscă carte tuturor cuĭ se cuvine a sci, că atât locul din vatra tîrguluĭ Petriĭ de la ținutul Némțuluĭ împreună și cu tóte mahalalele, cât și tot locul cât s'a aflat drept Domnesc de prin prejurul tîrguluĭ și nedat nimăruĭ încă la anul 1797 Maiŭ 6, de către părintele Domnieĭ-Mele, Alexandru Calimach Voevod, cu hrisov s'a dat danie și milnire tuturor locuito-

Se póte vedé în notă maĭ jos acele instrucţiunĭ, stabilind proprietatea numaĭ cu bezmên.

rilor de la acelaşĭ tîrg, ca să le fie dréptă ocină şi moşie în vecie, însă şi eĭ tîrgoveţiĭ să fie datorĭ în tótă vremea a ţiné atât biserica Domnéscă ce este într'acel tîrg, întru carele se cinstesce şi se prăznuesce hramul nasceriĭ Sf. Proroc înainte mergĕtoruluĭ şi botezătoruluĭ Ioan, cum şi alte sfinte şi Dumneḑeescĭ bisericĭ ce maĭ sunt acolo într'acel tîrg, cu îndestulare de preoţĭ şi cu tóte cuviinciósele podóbe bisericescĭ pentru slujirea sfinteĭ şi Dumneḑeesciĭ liturghiĭ, cum maĭ pre larg arată acelaş hrisov al părinteluĭ Domnieĭ Mele. Decĭ acum născênd pricină între locuitoriĭ dughengiĭ în vatra tîrguluĭ, i alţiĭ aĭ lor şi între locuitoriĭ de pe la mahalale, carĭ ce-şĭ aŭ numaĭ casele lor de locuinţă. Cererea mahalagiilor fiind pentru locul ce se numesce Borsochianul şi Avramul ce este afară din cuprinderea mahalalelor, ca să le aibă numaĭ eĭ la stăpânire pentru hrană şi schivirnisală, ca uniĭ ce pentru acel loc ar fi făcut şi multe cheltuelĭ spre desbaterea luĭ de subt împresurare megieşitelor moşiĭ, şi pe de altă parte şi tîrgoveţiĭ dughengiĭ cu toţĭ aĭ lor cer ca să fie slobod pentru imaşul vitelor tuturor tîrgoveţilor de obşte, ca uniĭ ce şi eĭ sprijinesc cele maĭ marĭ greutăţĭ ce se întîmplă asupra aceluĭ tîrg şi maĭ ales că eĭ mahalagiiĭ, de nu-şĭ aŭ dughenĭ la faţa uliţiĭ, dar cel maĭ mult loc de la mahalale, ce l-aŭ cuprins cu casele şi liveḑile ce aŭ făcut, din carĭ nu puţin s'ar fi folosind, carĭ atât pentru pricina acésta cât şi pentru alte neînvoirĭ ce ma eraŭ între dînşiĭ, amândoue părţile aŭ avut şi înfăţoşare înaintea Domnesculuĭ Nostru Divan şi a tot sfatul, de unde după tótă cercetarea ce am făcut însumĭ Domnia-Mea, după cum s'a socotit a fi maĭ cu cuviinţă dreptăţiĭ, am dat Domnésca Nóstră hotărîre, ca pentru tóte acele pricinĭ cu nestrămutare nicĭ odinióră de către toţĭ tîrgoveţiĭ de obşte să se păzéscă urmare întocmaĭ şi pre deplin, precum în jos anume se arată.

No.	PRICINILE	No.	Domnésca Nóstră hotărîre
1.	Pentru locul ce se numesce Borsochianul şi Avram ce-l cere ca să-l aibă în stăpânire numaĭ o sémă din tîrgoveţiĭ mahalagiĭ, din partea cărora la acéstă cerere aŭ fost vechilĭ Mane Onza şi Ioan Hama.	1.	De vreme ce şi acel loc, împreună şi cu vatra tîrguluĭ i a mahalalelor, este dat danie şi miluire tuturor tîrgoveţilor din acelaşĭ tîrg şi mahalà, apoĭ dreptate urméză iarăşĭ cu toţiĭ să o stăpânéscă, numaĭ fiindcă acele locurĭ, uniĭ aŭ cerut să le are, alţiĭ ca să rĕmâe emaş, la aceste cum vor socotì cu sfatul de obşte că le este de maĭ bun folos pentru toţĭ în fieşte care an — aşà să rĕmână.
2.	Pentru tot trupul moşieĭ şi din vatra tîrguluĭ şi de la mahalale, cum şi de prin prejurul tîrguluĭ.	2.	După cuprinderea hrisovuluĭ părinteluĭ Domnieĭ-Mele să se stăpânéscă de către toţĭ frăţesce, stăpânindu-şĭ fie-care şi casele i liveḑile,

Tóte documentele de proprietate ale mânăstirii Sf. Ioan se vor con-

No.	PRICINILE	No.	Domnésca nóstră hotărîre
			cum și curăturile, unde aŭ apucat de și-aŭ făcut fără nicĭ o supĕrare uniĭ despre alțiĭ.
3.	Pentru cât loc se află slobod din tot trupul moșieĭ necuprins de niminea, atât din vatra tîrgului pe la mahalale cât și pe afară de pe vale, vie și orĭ de pe unde.	3.	Nimenea dintre dînșiĭ toțĭ tîrgovețiĭ să nu fie volnicĭ a vinde cuĭ-và măcar o palmă din tóte acele locurĭ, și nicĭ de sine iarăși să nu fie volnicĭ a prinde și a închide vre-un loc dintre acele locurĭ, ce orĭ-care dintre dînșiĭ va avé trebuință de vre-un loc de casă, datoria să fie a merge la Epitropiĭ bisericiĭ Domnescĭ și la tîrgovețiĭ fruntașĭ, ca să céră, și de i se va càdé a i se da, iarăși de către Epitropĭ și fruntașĭ să se socotéscă cât loc iĭ póte fi spre îndestulare de trebuința stăriĭ sale, iar nu cât loc va voì el, și să mérgà să-l și măsóre în stînjinĭ, și stălpindu-se și cu petri hotare, să-ĭ deà Epitropiĭ și fruntașiĭ și scrisórea lor de mărturie la mână spre vecĭnica sa stăpânire, arătătóre în semn și în măsurĭ, pentru ca după vremĭ să nn se pótă întinde maĭ mult, care scrisóre să se întăréscă și cu pecetea tîrguluĭ și să se trécă și în condica bisericiĭ Domnescĭ, și așà cu acéstă rînduélă ceĭ carĭ vor avé trebuință să pótă prinde locurĭ, iar nu de sine, măcar orĭ de ce stare va fi, și cel care i se va da locul dator să fie și el atuncia a da douĕ ocà de céră la biserica Domnéscă.
4.	Pentru casele și dughenile și alte acarete ce aŭ tîrgovețiĭ făcute, atât în vatra tîrguluĭ cât și la mahalale.	4.	Orĭ-carĭ dintre dînșiĭ vor voì a-șĭ vinde casele i dughenile și alte acareturĭ ce vor avé de vecì unul altuia saŭ orĭ cuĭ cu prețul ce se vor puté învoì, volnicĭ să fie, însă prin scirea Epitropilor bisericiì Domnescĭ și a tîrgoveților fruntașĭ, și zapisul vîndăriĭ să se adevereze și

servà de Epitropiĭ Bisericeĭ însă sigilate în un plic cu sigiliile tîrgo-

No.	PRICINILE	No.	Domnésca nóstră hotărîre
			de Epitropĭ şi de fruntaşĭ, precum şi cu pecetea tîrguluĭ, şi vîndătorul încă să fie dator a da douĕ ocà céră la biserica Domnéscă.
5.	Pentru cele trebuinciόse la tóte sfintele bisericĭ ce sunt într'acelaşĭ tîrg — adică preoţĭ, diaconĭ, dascălĭ, vestminte, céră, unt-de-lemn, tămâie, meremeturĭ şi orĭ-ce altele.	5	La tóte acele datorĭ să fie toţĭ tîrgoveţiĭ deobşte a da cuviinciosul ajutor — însă fieşte-care după stare şi putinţa sa, iar nu maĭ mult, şi Epitropiĭ bisericilor încă să fie datorĭ a-şĭ da sémă de tóte acele luaturĭ şi daturĭ la ceĭ maĭ fruntaşĭ din tóte acele stărĭ.
6.	Tóte scrisorile moşieĭ Tîrguluĭ.	6.	Pecetluindu-se cu peceţile tîrgoveţilor fruntaşĭ, să steà la mâna Epitropilor bisericiĭ Domnescĭ, şi când va fi să se scótă dintr'însele vre-o scrisóre, iarăşĭ prin scirea fruntaşilor să se scótă, iar Epitropiĭ de sine fără scirea fruntaşilor să nu fie volnicĭ a deschide scrisorile, precum şi când va fi vr'o pricină despre cine-và asupra moşieĭ tîrguluĭ, să se strîngă cu toţĭ tîrgoveţiĭ la un loc şi prin sfătuire şi alegerea tuturor să se pue la cale şi să-şĭ rînduéscă şi vechil dintre dînşiĭ pe cel maĭ cu înţelegere om ce va fi ca să mérgă să se şi judice, de va cere trebuinţa, dându-ĭ şi în scris vechilime la mâna sa, şi după pricină să socotéscă şi să-ĭ deà şi măsurata cheltuélă de la tóte stările pe analogon stînjinilor locurilor ce stăpânesc, însă atât tîrgoveţiĭ fruntaşĭ, ca şi alţiĭ, să se feréscă ca să nu cumvà să facă vr'o asuprire spre interesul lor cu cuvîntul acela al cheltuelilor celor maĭ sărace, după cum acéstă rea obicĭnuinţă se urmà până acum, căcĭ pe urmă dacă se va dovedì că vre-uniĭ dintre dînşiĭ

veţilor fruntaşĭ şi numaĭ cu scirea lor se va puté umblà la aceste acte.

Mijlócele de comunicaţiune interesézǎ comerciul. In acéstă privinţă avem acte de la Calimach, carĭ privesc: menzilurile saŭ poştele, brudina pe podurile după ape şi harabagiiĭ.

Menzilurile. In genere de puţin ajutor puteaŭ fi menzilurile pentru înlesnirea publică şi maĭ ales a comercianţilor, căcĭ poşta servià maĭ exclusiv pentru trebile Domnieĭ şi cel mult ale boerilor în slujbă. Incă în 1 August 1812, Divanul Cnejieĭ Moldoveĭ însărcinéză pe N. Sion de la Visterie să inspecteze porţile din drumul Focşanilor, Galaţilor şi Fălciŭ pe Prut (1).

No.	PRICINILE	No.	Domnésca nóstră hotărîre
			aŭ metahirisit un chip de vicleşug ca acela, se va pedepsì.
7.	Pecetea tîrguluĭ.	7.	Să steà păzită la mâna Epitropilor bisericiĭ Domnescĭ, şi fără de scirea tîrgoveţilor fruntaşĭ să nu fie volnicĭ Epitropiĭ a o pune nicĭ pe o scrisóre, căcĭ o scrisóre ca aceea, în care nu vor adeverì şi tîrgoveţiĭ fruntaşĭ cu iscăliturile lor că s'a pus pecetea şi prin a lor scire, nu va puté avé nicĭ o tărie.

Într'acestaşĭ chip, după cum s'a arătat în sus — dându-se Domnésca nóstră hotărîre pentru tóte pricinile, poruncim Domnia Mea şi tuturor locuitorilor din acelaşĭ tîrg, ca la tóte să se păzéscă urmare întocmaì şi pe depliu, cu nestrămutare nicĭ odinióră în vecĭ întru cât de puţin, căcĭ carele va îndrăznì a face vre-o în protivă urmare, ca să asupréscă pe vre-uniĭ dintre dînşiĭ, se vor pedepsì, şi nicĭ un cuvînt spre vre-o îndreptare nu vor puté avé, şi spre aceea li s'a dat la mână şi acéstă a nóstră Domnéscă carte, care s'a întărit şi cu a nóstră Domnéscă iscălitură şi pecete.

Semnat: Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

In Iaşĭ la Iunie 1814.

L. S.

Procitoh Vel Vorn.
S'a trecut la condică.
Vel Logofét.

(1) Acad. L. 78.

Reorganisarea poştelor se face de Calimach cu actul din 1 Ianuarie 1813, după disposiţiunile propuse de către *Marea Comisie*›, chemată de Domnitor pentru regularea a diverse serviciĭ publice. Poştile se pun sub îngrijirea acesteĭ *marĭ Comisiĭ*. Nazir orĭ Preşedinte Comisiuniĭ acesteia e numit fostul Mare Postelnic Gheorghe Manu (1).

La 1 Ianuarie 1814, Scarlat Calimach dă un noŭ uric pentru menzilurĭ, reorganisând *Naziria* şi numind Nazir pe biv Vel Post. Mihalache Mavrogheni.

Uricul hotărĕsce:

1). Să fie la poşte numĕrul cailor şi surugiilor hotărîţĭ. Căpitanul de menzil să fie cu grija cailor în buna stare, ca să nu se supere locuitoriĭ cu luare de caĭ.

---

(1) *Ioan Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domnitor şi stăpânitor a tóteĭ Moldo-Vlahiĭ.*

Prea cinstite şi de bun neam boerule al nostru, fost Mare Postelnice Gheorghe Manu, Preşedinte al mareĭ Comisiĭ. Dorind să se păzéscă în tóte rînduéla trebuitóre în acelaşi mod şi pentru (νιζαμίου τῶν μενζιλίων) nizamul menzilurilor din ţéra Domnieĭ-Mele, pentru că câte odată se dă credinţă şi alte-orĭ se fac economiĭ, pentru cumpĕrătorĭ, dându-se érba trebuitóre şi grăunţele şi surugiĭ de către locuitoriĭ noştri din ţéră, am judecat bine şi trebuitor să se pună priveghierea acésta a menzilurilor sub îngrijirea unuia din slujbaşiĭ Domnieĭ, pentru ca să se aibă deosebită băgare de sémă atât la măsurarea erbeĭ şi a grăunţelor, cât şi la cele-lalte pricinĭ, atingĕtóre de menzilurĭ. Pentru care şi hotărînd domnesce, dăm priveghierea menzilurilor din întréga nóstră ţéră sub îngrijirea mareĭ Comisiĭ. Incât pentru viitor şi cât va fi în credinţă şi în timpul vînḑăriĭ, va rĕmâné nazaretul menzilurilor legat de funcţionarea Comisiuniĭ, unde Evghenia ta veĭ avé acum priveghierea sciind tot odată, că s'a adăogat şi îngrijirea a însuşĭ naziretuluĭ şi urmându-se în chipul următor:

a). Să se observe în continuŭ şi să se cerceteze cursurile tuturor pricinilor menzilurilor şi maĭ ales cele atingĕtóre de observarea dreptăţiĭ la măsurarea fînuluĭ şi a grăunţelor.

b). In tot timpul să aibă îngrijirea, ca un numĕr hotărît de caĭ şi surugiĭ să fie la poşte complet şi în bună stare.

Şi pentru acéstă slujbă adaosă a menzilurilor, s'a luat hotărîre Domnéscă, marea Comisiune să aibă veniturĭ neschimbăcióse : 80 surugiĭ, carĭ vor primì aceeaşĭ léfă după cum plătesc locuitoriĭ şi celor-lalţĭ surugiĭ, carĭ se aflà în serviciile menzilurilor, luând veniturile pentru acéstă cheltuélă pe un an; adecă 15.000 leĭ la începutul anuluĭ, prin Ianuarie şi Fevruarie, iar cea-laltă jumătate de 15.000 leĭ după un semestru, prin Iunie saŭ Iulie, făcĕndu-se tahrilul de către Visteria Domnieĭ-Mele, că acea preşedenţie a Comisiuniĭ nu are alt venit afară de ulufe (οὐλουφὲ), luându-se acéstă disposiţiune în modul cel maĭ drept, poruncim şi Evghenieĭ sale, boeruluĭ nostru Mare Vistier să se aplice fără schimbare acéstă disposiţiune şi presenta acéstă ţidulă Domnéscă să se trécă în condica Domnesciĭ nóstre Visteriĭ, pentru a rĕmâné neschimbată şi cu putere. — 1813 Ianuarie 1.

2). Nazirul să cerceteze şi aprobe cu carte alegerea Căpitanilor de menzilurĭ, dându-le instrucţiunile cuvenite.

Să destitue şi pedepséscă pe căpitaniĭ abusivĭ.

3). Fiind-că ţéra este îndatorită a da spre ţinerea menzilurilor surugiĭ după trebuinţă şi cărucerĭ, fînul pe suma cailor ce vor aşezà, şi o sumă de orz din orzul trebuincios. Acésta cu dréptă analoghie, rînduindu-se în ţéră de dumné-luĭ Vel Vistier cu cărţile Domnieĭ-Mele. Dumné-luĭ boerul Nazir va veghià acéstă repartiţie, să nu se ieà ruşfet de primitoriĭ fînuluĭ şi orzuluĭ, orĭ să se facă abuz la măsurare, ci cu dimerlie dréptă cu *bour*.

4). Facerea *menzelhanelelor* să se facă prin Nazir prin rînduire de către Visterie şi numaĭ după trebuinţă, fără însărcinarea saŭ asuprirea locuitorilor.

5). Nazirul să aibă grijă de imaşul fie-căreĭ poşte, pe moşiile apropiate, cu plată. Şi să nu se aducă locuitorilor strîmtorire orĭ călcărĭ de fîneţe ale lor cu caiĭ poştelor.

6). Nazirul este intermediator între ţiitoriĭ de menzilurĭ şi Domnia i guvernul ţériĭ.

7). Nazirul este tribunalul cercetător pricinelor dintre căpitanĭ, surugiĭ şi alţĭ ómenĭ aĭ menzilurilor. Când va avé nevoie Nazirul în pricinile aceste de intervenirea dregătorilor, va cere acestea prin Visterie.

8). Nazirul iscălesce menzilurile (blanchetele orĭ inamurĭ, orĭ podorojnilele de caĭ. Caiĭ se vor da după greutate şi înlesnirea drumuluĭ.

9). Socotéla cu Visteria pentru caiĭ ce s'aŭ dat în trebile ţériĭ se face la finele fie-căreĭ lunĭ. Apoĭ se va da Naziruluĭ pecetluit gospod pe suma banilor, pentru plata acestora.

Apoĭ Vodă născocesce *iraturĭ,* venitul Naziruluĭ:

a). Peste 30 banĭ de cal pe cés de la ceĭ ce umblă cu poşta (particular), să se ieà încă 9 banĭ la casa menziluluĭ, şi de acì să-ĭ tragă Nazirul pe fie-ce lună.

b). Câte 2 parale de tot leul din darea satelor pentru léfa surugiilor.

c). De la tot căpitanul ce se va rînduì din noŭ la menzil câte 20 leĭ.

d). Ţiitoriĭ menzilurilor vor da pe an *avaet* Naziruluĭ câte 2.000 leĭ (1).

La fila 127 verso, cond. Metropolieĭ Iaşĭ este rînduit Nazir Teodor, biv Vel Comis, în 1814 Noemvrie 12.

(1) Cond. Metr. Iaşĭ, fila 88. 1814 Ghenarie 1.

A maï fost Nazir peste menzilurï în timpul luï Sc. Calimach şi Vorn. Gr. Ghica (1).

La Nazîria menzilurilor se adaogă şi administraţiunea harabagiilor şi prelevarea taxelor ce se impun acestora.

După ce se perdù Basarabia se înfiinţă, pentru înlesnirea comerciuluï cu Basarabia, corporaţiunea *harabagiilor*, cu un *Vătav* de harabagiï.

La 1813 Maiŭ 1, Domnul numesce *Vătav* de harabagiï pentru trecerea Prutuluï pe Dumitrache Grigoriu şi ï dă instrucţiunï:

Orï-care va avé trebuinţă de trăsurï, să tocméscă cu chirie să pótă aflà fără supĕrare şi pe buna siguranţă, graţie Vătavuluï, fără de intervenirea căruia nimenï să nu fie volnic a tocmì trăsură cu chirie.

Vătavul va luà obicĭnuitul *havaet* la 10 leï unul din plata chirieï.

Vătavul de harabagiï din Iaşï să nu se amestece în raionul celuï de pe Prut şi să nu apuce de plată pe harabagiï tocmiţï prin acel de Prut.

Iacă şi «ponturile» generale la carï sunt supuşï harabagiï, cărora li se dă în fie-care oraş câte un *vătaf.*

Ponturï pentru rînduéla vătafilor harabagiï, ce aŭ a se rînduì pe la ţinuturï.

1) Din suma banilor ce va luà fieşte-care cărauş chirie după tocméla ce vor face cu neguţătoriï pentru marfile ce vor încarcà din fieşte-care tîrg, ca sa le ducă orï unde aiurea, saŭ macar şi peste hotar, să ieà avaetul vătafieï de harabagii din 10 leï unul, precum din vecì s'a urmat.

2). Avaetul acesta nu are să se ieà într'alt fel, decât numaï atuncï când se încarcă marfa de pe la tîrgurï în vremea ridicăriï, iar aiurea întru trecere, sau unde se va descărcà, să nu se supere.

3). Atât neguţătoriï ce vor avé a trimite mărfurï cu care în chirie orï unde vor voì, cât şi cărăuşiï ce vor voì a se tocmì, să fie datorï a săvîrşì tocméla întru înfaţoşarea vătafuluï de harabagiï, ca să scie unde are a merge harabagiiï lor şi cu ce marfă, saŭ alte locurï, iar fără scirea vătafuluï nimenï să nu pótă săvîrşì tocméla.

După aceste ponturï aŭ sa urmeze vătafiï de harabagiï ce se vor rînduì de catre dumné-luï boerul Nazîr pe la tîrgurile ţinuturilor, ferindu-se de cel maï mic catahrisis saŭ luare peste ponturï, întru păzirea bunuluï nizam al chirigiilor şi odihna neguţătorilor.

Plata de brudină interesà de asemenea mijlócele de comunicaţiune din ţéră şi cu streinătatea. Sc. Calimach fixéză un tarif general pentru

(1) Cond. Metropolieï Iaşï, pag. 157 şi 158.

brudină pe Dunăre, Nistru, Siret, Prut, Moldova, Bistriţa şi Trotuş(1).

(1) Iacă acest tarif:

Brudina Dunăreĭ.

Leĭ	Banĭ noĭ	
—	20	De cal, boŭ, la car i căruţă încărcată, iar de vor trece caĭ saŭ boı înnot să deà pe jumătate pentru povară.
--	15	De cal, boŭ, la car, căruţă deşértă, iar de vor trece caĭ saŭ boĭ înnot să deà pe jumătate.
—	15	De om călare ce va trece pe pod, de om pedestru şése banĭ.
—	10	De orĭ-ce vită slobodă va trece pe pod.
3	80	De o mie oĭ ce vor trece pe pod, din oile mumbaeleĭ împĕrătescĭ.
5	--	Pe 1.000 oĭ ce vor trece în pod, oĭ neguţătorescĭ.

(L. P.)

Brudina Nistruluĭ.

—	15	De cal, boŭ, la car i căruţă încărcată, iar de vor trece caĭ saŭ boĭ înnot să deà pe jumătate pentru povară.
—	10	De la cal, boŭ, la căruţă deşértă, iar de vor trece caĭ saŭ boĭ înnot să deà pe jumătate.
—	12	De om călare ce va trece în pod, iar de om pedestru 3 banĭ.
—	6	De orĭ-ce vită slobodă ce va trece în pod.
—	400	De 1.000 oĭ ce vor trece în pod, adecă 4 banĭ de 10 oĭ.

(L. P.)

Brudina Prutuluĭ, a Siretuluĭ, a Moldoveĭ, a Bistriţeĭ şi a Trotuşuluĭ.

—	6	De cal, boŭ, la car i căruţă încărcată, iar de vor trece caĭ saŭ boĭ înnot să deà pe jumătate.
—	3	De cal, boŭ, la cal i căruţă deşértă, iar de vor trece caĭ saŭ boĭ înnot să deà pe jumătate.
—	3	De om călare ce va trece în pod, iar de om pedestru pe jumătate.
—	3	De orĭ-ce vită slobodă ce va trece în pod.
—	200	De 1.000 oĭ ce vor trece în pod, adică pe 10 oĭ doĭ banĭ.

(L. P.)

Cond. Metropolieĭ Iaşĭ, p. 80.

Ponturile anume de trecerea peste Dunăre şi peste Prut le aflăm ast-fel indicate în Cond. Metropolieĭ din Iaşĭ:

Tamojne	Barierĭ		
1	--	Acherman	pe Dunăre.
—	1	Chilia	
—	1	Ismail	
1	—	Reni (Ρενω)	

Finanţele sub Scarlat Calimach.

Scarlat Calimach numì Visternic Mare pe Grigoraşcu Sturdza, care ţineà întru însoţire pe Domniţa Marghióla din némul luĭ Calimach. Făcênd *terzehat*, adecă numirea boerilor de Divan, noul Domnitor

---

Tamojne	Barierĭ	
1	— Vadul luĭ Isac	pe Prut.
—	1 Fălciul	
—	1 Movila Răbăeĭ	
1	— Zăgărace	
—	1 Ştefănescĭ	
1	— Lipcaniĭ	
1	— Novosăliţa	
6	5	

Tâlmăcire de prea înalt hatihumaium a prea puterniceĭ împĕrăţiĭ ce a dat pentru nizamul supuşilor.

Intâiule al ighimonilor, cu némul luĭ Mesie, alesuluĭ aceluĭ maĭ mare al némuluĭ creştinesc Alexandru Voevod al Moldavieĭ, să se încheie sfîrşitul tĕŭ cu bine; câţi saŭ consulĭ saŭ viţ-consulĭ vor fi orînduiţĭ, atât pe la ostróvele Măriĭ Albe şi până la părţile din préjma ta saŭ şi la alte locurĭ prin care se vor fi petrecênd neguţătoriile din împĕrăţiile Evropienescĭ ce petrec în pace cu puternica şi vecînica împĕrăţia mea. Aceştia ca să fie din némul stăpânuluĭ lor anume se cuprinde prin ponturile ce s'aŭ aşezat la facerea păceĭ, precum cu totul în potriva tocmelelor păceĭ este când numiţiĭ consulĭ şi viţĭ-consulĭ, de vor fi din supuşiĭ puterniceĭ mele împĕrăţiĭ, şi pentru că mulţĭ din supusele nóstre raiele de la o vreme meşteşugind cu chip ca să aşez consul şi viţ-consul şi mulţĭ luând patente cu obrăznicii aŭ îndrăznit a se aşezà streinĭ sudiţĭ.

Spre îndreptarea şi întocmirea acestor pricinĭ înadins la anul 1206 la începutul luneĭ luĭ Sefir s'aŭ scris împĕrătescĭ firmanurĭ şi s'aŭ trimis la tóte ostróvele Măriĭ Albe şi pe la părţile din prejur anume lămurind, că carĭ consulĭ şi viţ-consulĭ orĭ în care ostrov saŭ în care loc al Măriĭ Albe se vor ivì că aŭ fost din ale nóstre supuse raele, ca nisce împotrivitorĭ la tocmelile păceĭ şi la pămîntésca oblăduire, ca să fie fără de tărie scrisorile ce vor fi avênd de orînduéla lor în slujbă şi să se socotéscă ca nisce proştĭ supuşĭ şi câţĭ din supusele raele ale puterniceĭ mele împĕrăţiĭ vor îndrăznì a se face saŭ consul din partea sudiţilor streinĭ, saŭ vor îndrăznì a luà patente ale consulilor, cercetându-se să se pedepséscă, şi câţi iarăşĭ sudiţĭ şi supuşĭ de stăpânire streină cumpĕrând vor voì a dobândì moşiĭ din lucrurile mişcătóre saŭ un lucru împotrivitor la sfînta pravilă şi la aşezările păceĭ, uniĭ ca aceştia de acum să se zăticnéscă a cumpĕrà în cuprinderea puterniceĭ mele împĕrăţiĭ case, dughene şi alte lucrurĭ nemişcătóre saŭ pentru sineşĭ saŭ pentru bisericĭ şi mânăstirĭ.

Aşijderea câţĭ sudiţĭ se vor însurà luând fete ale supuşilor raele a puterniciĭ mele

alese de Hatman pe Constantin Palade, căruia îĭ dete întru însoţire pe fiică-sa, Domniţa Ralu.

împĕrăţiĭ, fiind acestora după sfînta lege, fiind-că rĕmân asemenea raele ale puterniceĭ mele împĕrăţiĭ, aceştia să plătéscă atât bir şi fiteşĭ-ce altă dare pentru averea lor şi, de se vor împotrivì la legăturile acestea şi la împĕrătescile dreptăţĭ, atât pentru sineşĭ cât şi pentru averile ce aŭ, nicĭ ca cum să nu se ascundă.

De vreme dar că acele atuncĭ trimise poruncĭ ale împĕrăţieĭ mele, pentru că aŭ fost pe scurt alcătuire, s'aŭ dovedit că la multe păţĭ de loc s'aŭ urmat în potrivă, aŭ trebuit pentru înţelegerea multora de isnóvă acele maĭ înainte scrise şi potrivindu-le cu sfintele pravilĭ pe larg, să scriem al doilea împĕrătescĭ poruncĭ pe la câte locurĭ va cere trebuinţa.

1). Dupa chipul ce s'a scris maĭ nainte până la sfîrşitul luĭ Gem Azăil Ahar, adecă cu şépte anĭ maĭ înaintea soroculuĭ ce s'a dat de cincĭ lunĭ, aŭ ajuns a se face saŭ consulĭ saŭ viţ-consulĭ, fiind în potriva tocmelelor şi a pămîntesciĭ oblăduirĭ, care să rĕmâe fără de putere tóte scrisorile ce vor fi avênd.

2). Orĭ-câţĭ de acum prin mijlocire de streinĭ supuşĭ vor cutezà a luà consulaturĭ în tot chipul, se socotesc dajnicĭ, orĭ a avé patente, îndată ce se vor dovedì că au făcut de acestea, să-l pedepsiţĭ cu tărie.

3). Câţĭ streinĭ sudiţĭ orĭ neguţătorind, orĭ umblând pentru alte pricinĭ, vor voì întru otomanicele stăpânirĭ, vor voì a câştigà prin cumpĕrătură pămînt saŭ alte moşìĭ, în potrivă fiind la obiceiurile cele dintru început şi la pămîntescile pravile, uniĭ ca aceştia vîndĕnd moşiile lor la dajnicĭ raele ale însuşĭ împĕrăţieĭ mele, să locuéscă cu chirie şi cu năimélă.

4). Orĭ câţĭ din dajniciĭ altor stăpânirĭ şi din streinĭ sudiţĭ se vor fi însurat cu fete ale raelelor împĕrăţieĭ mele, dar cu chip prietenesc s'aŭ trecut cu vederea de aceı copiĭ câţĭ se vor fi născut până la acel soroc, cât şi feciorii acestora câţĭ de atuncĭ se vor fi născut şi se vor fi însurat cu fete ale raelelor şi după pomenitul soroc copiiĭ ce vor fi făcut dupa prietenésca cu vederea trecere, să se socotéscă ca nisce streinĭ sudiţĭ şi, de se vor fi aflând saŭ în slujbă de consulat saŭ vor fi dobândit pămînturĭ, lucrurĭ nemişcătóre, aceştia precum şi ceĭ streinĭ dajnicĭ şi sudiţĭ, vîndĕnd acele nemişcătóre ale lor averĭ, să rĕmâe fără prilej.

5). Iar câţĭ sudiţĭ după pomenitul soroc încóce se vor însurà cu fete de ale raelelor încredinţându-se, să se însciinţeze că copiiĭ lor ce se vor nasce aŭ să se socotéscă drept raele ale puterniciĭ mele împĕrăţiĭ.

Iată dar spre maĭ pe largă arătare cum şi spre înţelegerea alcătuirilor ce se cuprind într'acele de maĭ nainte împĕrătescĭ firmanurĭ şi de al 2-lea acum s'aŭ dat aceste poruncĭ ale împĕrăţieĭ mele, şi fiind-că s'a cerşut ea după pravile, să se scie la cine se cuvine copiiĭ ce se vor nasce din sudiţiĭ însuraţĭ cu femeĭ raele ale puterniceĭ mele împeraţiĭ, s'aŭ scos treĭ fest fale de la marele Şeihislam, la care sunt acestea:

1). Petre suditul şi dajnic din stăpânire streină viind în cuprinderea stăpâniriĭ puterniceĭ mele împĕrăţiĭ, de va vré să cumpere vre-o parte de pămînt din cele ce se dijmuesc saŭ din cele ce cu anul se ţin în arendă, ca un stăpân a semĕnà într'acest pămînt, unul ca acesta se lasă a semĕnà saŭ nu se lasă? (Rĕspuns:) Nu se lasă.

Una din cele dintâĭ preocupaţiunĭ ale luĭ Scarlat Calimach fu şi aceea a uneĭ nouĕ aşezărĭ de dărĭ.

2). Pavel suditul şi dajnic de stăpânire streină viind în cuprinderea stăpâniriĭ putemiceĭ mele împĕrăţiĭ va începe a semĕnă ţarină ca un nămeş (S'a întrebat:) după pravile opresce-se Pavel de a semĕnă? (Résspuns:) Se opresce.

3). Ioan sudit şi dajnic din stăpânire streină viind în cuprinderea stăpâniriĭ puterniciĭ mele împĕrăţiĭ s'a însurat cu Maria, femee raià. Copilul Neculaĭ ce s'a născut dintr'înşiĭ, de se va întórce tatăl-sĕŭ Ioan la ţéra, unde a fost maĭ nainte cu locuinţa, şi nevrênd a merge cu tatăl sĕŭ (Se întrébă:) se cuvine a rĕmâné acest Nicolae la mumă-sa Maria? (Résspuns:) se cuvine.

Spre maĭ cu lungime şi spre vecînica pază acelor date de maĭ nainte acelor împĕrătescĭ poruncĭ şi chipurĭ alcătuite întocmaĭ cu sfintele pravile şi cu obiceiurile pămîntuluĭ, s'a trimis şi acum acéstă împĕrătéscă a mea poruncă prin hatihumaium, atât către Domnul Ţĕriĭ-Românescĭ, cât şi către Domnul ţĕriĭ Moldoveĭ cât şi către alţiĭ ce s'aŭ căḑut. Drept aceea măcar că după datorie şi după cuviinţă la unele ca aceste pricinĭ urméză a se face cât va fi maĭ mult la putinţă priveghere şi luare aminte ḑi şi nópte să nu se întâmple cel maĭ mic lucru.

Fiind dar că s'a însciinţat împĕrăţia mea, că în Ţéra-Românéscă şi în ţéra Moldoveĭ se urméză câte-và pricinĭ în potriva împĕrătescilor mele poruncĭ, s'a scris şi acum acéstă straşnică poruncă şi s'a trimis către tine, Domnul Moldavieĭ şi catre Domnul Ţĕriĭ-Românescĭ, tot într'o vreme, ca să urmeze neschimbat cu mare luare aminte şi cu scumpete cele cuprinse, după chipurile alcătuite şi maĭ înainte şi ca să nu nască cel maĭ mic în potrivă lucru la orînduelile ce s'aŭ arătat aşişderea, după al 8-lea cap al tocmelelor de pace ce s'aŭ făcut cu Austria: Câţĭ locuitorĭ din cuprinderea amânduror stăpânirilor, adecă maĭ înaintea răzmiriţeĭ de pe urmă saŭ în vremea razmiriţeĭ, vor fi privilegiaţĭ de la o stăpânire la alta făcêndu-se acolo supuşĭ, uniĭ ca aceştia necerşindu-se nicĭ de către una stăpânire a se aduce la urma lor, unde locuiaŭ maĭ înainte, să se socotéscă după cum şi alţĭ streinĭ sudiţĭ; cum şi câţĭ supuşĭ locuitorĭ orí din cuprinderea împĕrătesciĭ mele Mărirĭ sau a Austrieĭ vor fi stăpânĭ pe nemişcătóre, fără a se zăticnì nicĭ de către o stăpânire la legĭ, în care din amândouĕ stăpânirile voesce a locuì, să se îndatoréscă a vinde nemişcătórele lor averĭ din partea cea-laltă stăpânire. Tu dar, numitule Domn al Moldoveĭ, pliroforisindu-te pe cât este de trebuinţă săvîrşirea celor arătate întru împĕrătescile poruncĭ celor maĭ dinainte, cât şi aceste de acum al doilea şi isprăvire celor ce în cap al 8-lea al tocmelelor de pace ce s'aŭ făcut între împĕrăţia mea şi între Austria s'a hotărît, după cum pe ceĭ streinĭ sudiţĭ, asemenea veĭ metaherisì şi pe ceĭ óre-carĭ dintru 'ntâĭ fiind raele împĕrăţieĭ mele, saŭ înaintea răzmiriţeĭ acesteĭ de pe urmă, saŭ în vremea acesteĭ răzmiriţe aŭ pribegit în ţéra nemţéscă şi făcêndu-se acolo supuşĭ dajdieĭ vor umblà în ţĕrile împĕrăţieĭ mele cu patente spre a neguţătorì, după cum în potrivă nu veĭ cunósce de sudiţĭ pe câţĭ după răzmiriţă pribegind în ţéra nemţéscă şi luând patente vor umblà fără de nicĭ un cuvînt în părţile împĕrăţieĭ mele.

Aceste tóte bine cunoscêndu-le, te veĭ sîrguì ca să se isprăvéscă după chipul maĭ înainte aşezat; drept acésta, după ce acest împĕrătesc firman se va cetì în auḑul tuturor de obşte şi se va însciinţà câţĭ vor îndrăznì a umblà în potrivă, îndată fără mijlocirĭ să-ĭ arăţĭ către înalta împĕrătéscă Pórtă cu numele şi porecla lor;

Domnitorul provócă să se facă asemenea aşezare (1). Marele Logofĕt Costache Ghica şi ceĭ-lalţĭ Logofeţĭ: Constantin Balş, Iordache Canta, Hatmanul de atuncĭ Sandu Sturdza, Visternicii Grigorie Sturdza şi Iordache Roset, Vornicii Lupu Balş, Dimitrie Bogdan, Dimitrie Ralet, Vasile Roset şi Răducanu Roset Hatman se adună şi, după desbaterĭ

veĭ păzì cu luare aminte şi tóte chipurile ce s'aŭ aşezat întru tocmele acelor-lalte evropenescĭ împĕrăţiĭ.

Luând împĕrătésca acéstă poruncă ce ţi se trimite acum, te veĭ silì cu tóte sîrguinţa şi luare aminte spre împlinirea tuturor câte poruncim, după chipul maĭ înainte scris, ferindu-te cu totul de cele în potriva acestor poruncĭ.

In cetatea Ţarigraduluĭ, la anul 1213 Muherim 7.

(1) *Prea Inălţate Dómne,*

Pline-s sufletele nóstre de bucurie, că iarăşĭ ne-a învrednicit Dumneḑeésca umbrire a ne întórce în sórtea cea norocită către supunerea cea dorită a prea puterniciĭ şi hrănitóreĭ nóstre împĕrăţiĭ; şi într'un cuvînt, în stăpânirea firescilor nóstre — din vechime stăpânĭ, a dreptuluĭ şi a înduratoruluĭ Devlet — a căruia slavă să fie nemărginită în vecĭ. Iată prin mijlocirea Inălţimiĭ Tale, aceluĭ ce te-a dăruit nouĕ Domn şi stăpânitor astăḑĭ, spre marea odihnă sufletéscă a noroduluĭ acestuia, care cunósce din strămoşiĭ Inălţimiĭ Tale firésca şi părintésca ocârmuire, năzuesce tot pămîntul împreună cu glasurĭ umilite către strălucitul prag al împĕrătesciĭ împĕrăţiĭ, a aduce lacrămile cele de bucurie, iar după acésta nimica altă neavênd vrednic spre mulţumire, cu inimĭ şi genuchĭ plecate a trimite rugĭ către milostivul Dumneḑeŭ, pentru îndreptarea anilor vieţiĭ a prea puterniculuĭ şi înduratoruluĭ Impĕrat, a căruia întăréscă-se şi păzéscă-se împĕrătésca stăpânire cu nesfîrşită slavă şi vecĭnică de fericire spre bucuria nóstră, ca sub umbra puteriĭ sale să venim întru résuflare şi uşurare, câştigând din nedepărtatele sale darurĭ rodurile cele bogate ale dreptăţiĭ şi ale îndurăriĭ. Insă ca o datorie socotim cugetarea nóstră de a face cunoscută starea ţĕriĭ nóstre la prea înălţaţiĭ noştri stăpânĭ. Cunoscută este în lume sarcina ce a fost asupra acesteĭ micĭ eparhiĭ, întru acéstă epocă de şése anĭ, călcându-se de oştĭ nesfîrşite rosienescĭ şi făcêndu-se priveliştea rasboiuluĭ cu necontenire, gătind cele trebuitóre, slujind, muncind cu mânile şi cu dobitócele, cu păgubire din tóte părţile, până la îngenuchiarea sa, însă prin buna chibzuire noĭ am păzit nerisipirea raelilor împĕrătescĭ, cu nădejdea véculuĭ fericiriĭ de a se întórce în stăpânirea cea veche. Intru desnădăjduirea întâmpinăriĭ, sosind lumina mântuiriĭ cu prefacerea păciĭ, vĕḑênd că din trupul Moldoveĭ, partea cea maĭ bună şi însufleţirea hraneĭ şi împuternicirea s'aŭ deosebit, apoĭ ca nisce slugĭ credinciόse însciinţăm, că din întregimea Moldoveĭ lipsesc acum şése ţinuturĭ, adecă cel maĭ mare ţinut ce se numesce Orheiul saŭ Lăpuşna, cel al doilea după dînsul al Sorociĭ, al 3 Hotărniceniĭ, al 4 Codrul, al 5 Greceniĭ, iar al 6 ţinutul Iaşiĭ cea maĭ multă parte, căcĭ acea rĕmasă se socotesce întru nimica; afară de ţinutul Hotinuluĭ şi afară de al Bugéguluĭ, care deşĭ s'aŭ deslipit de la o vreme din trupul pămîntuluĭ Moldoveĭ, dar tot întru aceeaşĭ stăpânire aflându-se a prea pu-

urmărite maĭ mult timp, presentă la 11 Octomvrie 1812, saŭ maĭ bine trimit Domnitoruluĭ, care încă în Iaşĭ nu sosise, o anaforà cu următórele constatărĭ şi disposiţiunĭ, în calitate de Caimacamĭ aĭ nouluĭ Domn.

---

ternicii împĕrăţiĭ, erà îndemânarea şi adăpostirea pămîntenilor, în înlesnirea vieţuirii lor şi întru a hraneĭ îndestulare şi a vitelor păşune.

Iară întru acest chip, tótă partea aceea socotindu-se până in Prut, póte fi maĭ mult decât jumătate de ţéră, într'un cuvînt tot câmpul şi inima ţĕriĭ. Vorbind însă numaĭ pentru cele ce s'aŭ deslipit din trupul Moldavieĭ, să se scie, că întâĭ pentru zahereà, când se ḑa din pămîntul acesta, una sută miĭ Stambol-kile grâŭ arnăut şi una sută miĭ Stambol-kile grâŭ cărnău, pentru tertipaturile Constantinopoluluĭ, se scoteaŭ din ţinuturile cele deslipite acum până în Prut 120.000 Stambol-kile, şi numaĭ 80.000 din ţinuturile acele carĭ aŭ maĭ rĕmas în stăpânirea întrupăriĭ de astăḑĭ a Moldoveĭ. Fiind-că n'aŭ rĕmas alte ţinuturĭ cu plugurĭ decât numaĭ ţinutul Galaţuluĭ, care este Covurluiŭ, şi al doilea Fălciŭ, iar apoĭ o parte din ţinuturile Tecuciuluĭ, Tutova şi Putna, câte un ocol saŭ câte-và sate. Drept aceea, la o îmbelşugare de abià se póte scóte din aceste douĕ-treĭ ţinuturĭ micĭ, un ..... de zahereà, grâŭ cărnăŭ şi arnăut; iar întru neîmbelşugare este îndoélă de se vor puté îndestulà şi însuşĭ oraşul Iaşĭ şi cele-lalte. Pentru că şi câmpul şi plugariĭ s'aŭ deslipit şi partea rĕmasă, care este Sucéva, Némţu, Roman, Bacăŭ, Vasluiŭ, Cărligătura, Botoşaniĭ, Hârlăul, Dorohoiŭ şi Herţa, bez cele ce s'aŭ ḑis maĭ sus, aceste ţinuturĭ de mult abià pentru hrana lor sémĕnă popuşoiŭ saŭ alt-fel de pâne próstă, iar nu grâŭ şi orz, care este pentru îndestularea Capanuluĭ împĕrătesc. La 2 din ţinuturile acestea ce s'aŭ deslipit din trupul Moldoveĭ, se daŭ în vremea când se trimiteaŭ oile Bumbaeliĭ la Constantinopole, de la 35.000 până la 40.000 oĭ, în vreme ce se cumpĕraŭ 20.000 a Mírieĭ, şi 60.000 a Bumbaeliĭ — cu riza pazar, şi din tóte ţinuturile acestea rĕmase, abià să fie o sumă de alte 40.000. Insă se făceaŭ pentru că erà tot un trup partea câmpuluĭ aceea de peste Prut şi mergênd gelepiĭ cu puterea ocârmuiriĭ, in câmpiĭ peste Prut şi în Tatarlak, le găsiaŭ păşunând şi luaŭ după rînduirea Domnieĭ, din ḑece saŭ cincĭ-spre-ḑece una, şi la împlinirea sumeĭ Mirieĭ şi a Bumbaeliĭ, după întâmplarea de acum, cu multă nevoie va fi în aniĭ viitorĭ a se împlinì 30 saŭ 40 miĭ oĭ, cu fiat şi cu strîngere de Bumbie; neputênd trece gelepiĭ a le găsì pe câmpiĭ daţĭ acum în stăpânirea streină; şi ceĭ crescĕtorĭ de vite neavênd câmpiĭ aicea, acolo unde vor merge la păşune, numaĭ cu riza-pazar le vor scóte gelepiĭ, cu preţurĭ mulţumitóre. Din ţéra Moldoveĭ se trimiteaŭ la Kaban până la 300.000 ocà unt; din ţinuturile acestea ce s'aŭ deslipit mergeaŭ 140 miĭ ocà, iar 160 miĭ din ţinuturile rĕmase; acum dar abià acéstă sumă de 160 miĭ ocà unt să se pótă trimite la schele prin locuitorĭ, de la anul viitor, iar apoĭ seŭ şi serviciŭ din vitele ce se tăiaŭ pe la zalhanale, şi se trimiteaŭ la Kaban din Moldavia până la 4 şi 5.000 ocà, şi se dà după fiat; aceste vite tóte se cumpĕraŭ peste Prut, căcĭ acolo este isvorul vitelor — dar şi puţine câte se cumpĕraŭ din astă parte de Prut, cumpĕrătoriĭ vitelor Sureccieĭ le duceaŭ la suhaturĭ peste Prut, în partea ce s'a deslipit, căcĭ în partea asta rĕmase suhaturĭ nu sunt decât numaĭ pe câmpiile Galaţuluĭ, Fălciuluĭ şi câte-và peticuţe şi la Tutova. Câte suhaturĭ sunt rĕmase în partea acésta abià vor fi de ajuns pentru puţine vite, din carĭ să

Anaforaua constată că înainte de răsboiul ruso-turc, care se termină la 1812, suma la care se ridică venitul din bir al ţĕriĭ, afară de rusumaturĭ, erà de 1.695.000 leĭ. Acéstă sumă se prelevà de la ţĕranĭ,

ésă seŭ pentru trebuinţa neîntunecăriĭ întru lumina pămîntenilor; fiind-că şi ceı ce vor cumpĕrà vite din ţinuturile rĕmase acolo peste Prut vor fi siliţĭ a le duce la suhaturĭ şi de acolo cine le va scóte, ca să le supue în tăiere de salhanà şi în preţ de fiat. Iată dar că firesce se perde nădejdea seuluĭ şi a cerviciuluĭ, pentru trebuinţa Kabanuluĭ. Cu o silnicie prea mare prin fiat, pot să mérgă din puţine suhaturĭ ale părţiĭ acesteia 100 de miĭ ocà seŭ şi cerviciŭ pe an; iar apoĭ numaĭ slobodirea unuĭ preţ prea îndestulat póte să facă pe ceĭ de peste Prut, în loc de a trimite vitele peste hotar, să le taie la zalhanale şi să ducă seul şi cerviciul la Galaţĭ. In ţinuturile acestea deslipite, a fost şi parte îndestulă de scutiţĭ şi slugı ale cinuluĭ boeresc, carĭ după pronomiile vechĭ de la strămoşĭ îĭ aŭ pentru slujba caselor lor, după rînduirea dreptei boeriilor. Acum deslipindu-se acele ţinuturĭ, iar boeriĭ după râvna lor rĕmâind în supunerea puterniceĭ împĕrăţiĭ, urmézā după rînduéla a nu perde pronomiile din în vechime, nefiind chip a vieţuì fără de scutiţı, şi a li se da din birniciĭ locuitoriĭ satelor rĕmase; apoĭ de toţĭ scutiţiĭ fiind aĭ némuluĭ boeresc până la 18 miĭ ómenĭ, şi analogia ţinuturilor peste Prut, după suma locuitorilor fiind a treia parte 6.000, se însărcinéză în partea acésta, unde sunt credincioşiĭ şi supuşiĭ; şi întru acest chip locuitoriĭ Moldoveĭ când erà tótă ţéra împreunată, socotindu-se în numĕr de 120 miĭ birnicĭ cu scutiţĭ, apoĭ scoţêndu-se ţinuturile deslipite până în Prut, rĕmâne în partea acésta maĭ puţin de 80 miĭ, din carĭ trebue să se deà 18 miĭ slobodĭ de alte slujbe, platind numaĭ birul, şi iata remâı pentru tóte slujbele şi poruncile împĕrătescĭ la 60 miĭ în tótă partea Moldoveĭ a stăpâniriĭ Inalţimiĭ Tale, iar nu maĭ mult. Să se adaoge acum şi mulţimea slujitorilor ce păziaŭ marginea Nistruluĭ, ce s'aŭ oprit peste Prut, şi acum pentru alcatuirea pazeĭ marginilor Prutuluĭ, trebuesc din birniciĭ ţĕriĭ să se deà. Spre sciinţa adevĕrată de pagubirea ce se pricinuesce în veniturile Visterieı pamîntuluĭ şi în darea cea obicĭnuită a Caseĭ răsurilor ce este a lefilor, şi în resumaturile Domnuluı, după datorie facem cunoscut: Asupra biruluĭ unuĭ an, care dupa alcătuirea obştéscă pămîntéscă, în vremea păciĭ, maĭ înaintea rĕsboiuluĭ acestuia ce s'a facut, prin vrednicul de închinăciune hatişerif erà rînduit a fi 1.695.000 Dintr'acéstă suma se luaŭ 625 miĭ, din ţinuturile până în Prut, carĭ s'aŭ deslipit acum, iar un milion 70 de miĭ din ţinuturile acestea rĕmase, paguba dar a Visterieĭ Domnescĭ din baniĭ biruluĭ, din carĭ se face plata haraciuluĭ, idieliilor şi Rechea-bielilor şi se împliniaŭ cele-lalte cheltuelí pămîntescĭ, nu este numaĭ 625 miĭ, căcĭ şi din ceĭ ce remân, fiind a se plătì legiuiţiĭ scutiţĭ aĭ cinurilor boerescĭ, atât cât se plătiaŭ şi maı înainte, alcătuind până la 285 miĭ leĭ, iată că rĕmân Visterieĭ Domnescĭ într'un an numaĭ 785 miĭ leĭ, şi pentru haraciŭ şi pentru idie şi rechiabe şi pentru tóte cele-lalte cheltuelĭ ale ţĕriĭ, carĭ nicĭ într'un chip nu pot să ajungă; apoĭ urmézā dupa acésta şi al doilea păgubire a Caseĭ răsurilor, care după socotinţă dréptă se alcatuesce în 225 miĭ, care se luaŭ din ţinuturile ce s'aŭ deslipit, şi acum nu aŭ să se ieà spre a se da lefile celor ce slujesc pămîntuluĭ, precum: dregĕtorĭ, scriitoriı Divanuluĭ şi Departamentuluĭ, Kapi-chihaelile din Constantinopol şi aceştĭ banĭ aĭ lipseı lefilor, de se vor oprì din baniĭ Visterieĭ ce s'aŭ dis maĭ sus că rĕmân 785

mazilĭ, ruptaşĭ, ruptele Visterieĭ, jidovĭ şi neguţătorĭ hrisovoliţĭ. Maĭ plătiaŭ birniciĭ deosebit 180.000 leĭ pentru poşte, mile şi orfanotrofie. Se maĭ prelevà de la birnicĭ şi aşà ḑisa *răsură*, câte 15 parale de tot leul. Din răsurĭ se plătiaŭ lefile slujbaşilor ţĕriĭ: Divaniţilor, De-

---

miĭ leĭ, se alege a rĕmâné pe an numaĭ 560 miĭ. Păgubirea este din rusumaturile Domnuluĭ, adecă din slujbele goştineĭ, desetină şi vădrărit, vămĭ şi ocnă; aceste slujbe în trecute vînḑărĭ ajungeaŭ a aduce folos pe an 900 miĭ leĭ, iar une-orĭ maĭ mult óreşĭ-ce, şi alte orĭ maĭ puţin. Făcêndu-se socotélă acum cu despărţirea ţĕriĭ, din suma arătată pe an se perd 315 miĭ leĭ aĭ goştineĭ; 55 miĭ se maĭ luaŭ de pe oile acele ale locuitorilor de peste Prut, carĭ acum s'aŭ deosebit. Din 120 miĭ leĭ aĭ slujbeĭ desetineĭ, care este a se strînge de pe stupĭ, se luaŭ 40 miĭ desetina stupilor celor de peste Prut. Din 200 miĭ aĭ vădrărituluĭ vinuluĭ, se luaŭ 10 miĭ de pe viile de peste Prut, pentru că viĭ sunt puţine acolo. Iar apoĭ din 200 miĭ leĭ din vînḑarea vămilor ţĕriĭ, socotindu-se în jumătate vama vitelor care se făceà de neguţătorie — adică boĭ şi vacĭ ce trec în Austria, cumpĕrându-se şi păşunându-se în ţinuturile de peste Prut — şi puţină păgubire pentru mărfurile ce se cheltuiaŭ la locuitoriĭ de peste Prut, se socotesce paguba de 110 miĭ leĭ şi numaĭ 90 miĭ leĭ în starea de acum pot să urce vămile ţĕriĭ cu tahmiu. Asemenea şi de ocne, a cărora vînḑare măsurat puteà să fie 160 miĭ leĭ pe an, se socotesce o păgubire de 60 miĭ leĭ, lipsind schelele nóstre de la Nistru, şi folosul ce aveaŭ cumpĕrătoriĭ cămăriĭ gospod, ducênd sare pe la acele schele, şi lipsa din vînḑare, pentru că în Basarabia sunt numaĭ tuzlale şi sare de mare. Şi din vama holerciĭ ce se treceà peste Nistru trebue să se socotéscă în jumătate, adică 40 miĭ leĭ, din 80 miĭ ce se luaŭ. In sfîrşit, afară de paguba Visterieĭ, de paguba din rusumaturĭ şi din paguba Cămăriĭ Domnuluĭ, urméză şi însăşĭ ţĕriĭ păgubire alişverişuluĭ vitelor, boĭ, vacĭ şi caĭ de negoţ, carĭ trec peste hotar şi aduc în ţéra Moldoveĭ monedă, din vînḑarea acésta, până la 3 milióne leĭ, socotindu-se cel maĭ puţin 15 miĭ boĭ de negoţ câte 10 galbenĭ, 15 miĭ vacĭ câte 5 galbenĭ şi 5 până la 6 miĭ caĭ câte 15 galbenĭ, iată că trec peste 3 milióne ce se aduceaŭ pe an până acum din vînḑarea vitelor. De istov acest alişveriş lipsesce acum din Moldova, căcĭ şi vitele de negoţ şi herghelile tóte peste Prut se hrănesc, din vechime şi în Bugég. Acum folosul acesta va fi pentru acea parte a Moldoveĭ numaĭ, nefiind câmpiĭ în părţile acestea, ca să se urmeze acest alişveriş şi perḑêndu-se isvorul neguţătorieĭ saŭ comóra ţĕriĭ. Căcĭ folosul din vite de salhană saŭ din puţina zahereà şi din viile ce sunt pe la unele locurĭ este prea puţin de a puté de acum plătì şi birurĭ Moldova şi a fi şi în fericită stare. In partea acésta nu se póte socotì maĭ multă vînḑare decât de 5 miĭ boĭ şi 5 miĭ vacĭ pe an, peste hotar. Acésta este, prea Inălţate Dómne, starea şi greutăţile de acum şi scăderea ţĕriĭ acesteia Şi într'un cuvînt, din chelerul împĕrăţieĭ din Moldova, lipsesce chelerul ţĕriĭ, lipsesce însufleţirea alişverişuluĭ vitelor, şi întristarea credincióselor raele este că, neîntregindu-se Moldova, să nu piară numele învredniciriĭ de a se numì cheler, neavênd de unde îndestulă cu zahereà şi isvorĭ zahereà la capanul împĕrătesc.

Dar apoĭ ceĭ obicĭnuiţĭ de a face alişverişul vitelor, raele credinciós ale Devletuluĭ, perḑênd nădejdea lor din îndestularea câmpuluĭ, nevoiţĭ şi cu întristare sufletéscă, vor merge aiurea să-mĭ afle închipuirĭ. La noĭ nevredniciĭ şi acum neputincioşiĭ nu încape a face îndreptare, iar la puterea şi îndurarea prea puternicului

partamenturilor, scriitorilor Divanuluĭ şi Visterieĭ, Ispravnicilor, judecătorilor, sameşilor, slujitorilor pămînteni şi beşlegilor turcĭ, capuchehaelelor de la Constantinopole, etc. Budgetul acestor lefĭ se urcà la 800.000 leĭ, balanţându-se cu aceeaşĭ sumă de la răsurĭ. In timpul ocupaţiuniĭ rusescĭ s'a suprimat birul şi s'a prelevat numaĭ răsura, dar s'a suprimat şi budgetul lefilor. Birul a fost înlocuit de ajutorinţa dughenelor şi a cârciumilor. Numindu-se noul Domn, boeriĭ propun reînfiinţarea budgetuluĭ lefilor din venitul răsurilor, conform nizamuluĭ stabilit de Grigorie Ghica Vodă, la 1777 Aprilie. Cu acest scop se cere reînfiinţarea Caseĭ speciale a răsurilor şi adunarea sumelor din răsurĭ la acea Casă, cu începere de la 1 Octomvrie. Boeriĭ

Devlet este tótă înlesnirea, a face şi mângâerea şi îndreptarea Moldavieĭ, care póte fi şi cu lipirea în partea rĕmasă a treĭ-patru ţinuturĭ măcar din Ţéra-Rumânéscă, fără a fi atât de simţitor la acea ţéră a Valachieĭ, acéstă deslipire. Pentru că iată Moldavia, după deslipirea ţinuturilor până în Prut, nu rĕmâne alta decât maĭ mică în numĕrul locuitorilor decât Craiova saŭ Valachia mică; ce póte să facă un principat cu un venit al biruluĭ ce se alege din 5 saŭ 6 sute miĭ, cu 50 saŭ 60 miĭ de locuitorĭ aĭ satelor, ca să deà şi bir şi să ridice şi împlinirı de poruncĭ împĕrătescĭ? Când dar va fi milostivirea a se lipì locul de hotar în Moldova până în apa Ialomiţeĭ, atuncĭ se póte socotì, că Moldova dobândind câmp şi patru ţinuturĭ, Slam-Rimnic, Buzĕul, Săcueniĭ şi Ialomiţa, se va puté numĕrà ca o jumătate de Valachie şi va puté rĕspunde dările de zaherele, acele carĭ şi maĭ înainte de acéstă pace nenorocită, prin rîvna sa, aŭ rĕspuns şi aŭ dat la hrănitórea împĕrăţie, saŭ măcar treĭ ţinuturĭ ale Ţĕriĭ-Românescĭ, Slam Rîmnicul, Buzĕul şi Ialomiţa, să se adaoge şi să se lipéscă de sfâşiata Moldovă, c'a dobândit o câmpie ce este în ţinutul Rîmniculuĭ şi o parte în Buzĕŭ, să aibă Moldoveniĭ ceĭ credincioşĭ unde năzuì cu vitele, să aiba ţéra unde sporì în suma zahereleĭ şi unde adăogì suma izaşilor pentru capan, cu adăogirea acestor treĭ ţinuturĭ, carĭ acum sunt risipite şi maĭ mult stricate; prin o bună chibzuire şi ocârmuire, viind ceĭ strămutaţĭ la locurile lor, şi adăogându-se locuinţa, pot să se facă ca 50 miĭ familiĭ, precum erà şi maĭ înainte în vremea linişti riĭ, şi alcătuindu-se birul de la dînsul după trecerea anilor ertăriĭ, se crede că se va împlinì paguba Visterieĭ Moldoveĭ, adecă a 625 miĭ leĭ din birul Visterieĭ şi 225 miĭ din baniĭ răsurilor, saŭ de va lipsì o a treia parte, va fi nesimţitóre, iar rusumaturile carĭ sunt pentru cheltuelile Domnuluĭ, din vădrăritul acestor treĭ ţinuturĭ, care póte să prindă pe an 6.000 leĭ, din ocna Săcuenilor şi din vămĭ, oerit şi dijmărit al stupilor, carĭ pot să cuprindă tóte aceste alte 250 miĭ leĭ, se va face îndreptarea păgubiriĭ a fi nesimţitóre . . . . . . !

Decĭ de obşte aducem cu genunchĭ plecate rugăciunĭ, prin Inălţimea Ta, Domnul nostru, la pragul prea puterniciĭ împĕrăţiĭ, ca precum de la moşiĭ şi strămoşiĭ noştri am apucat întregimea Moldoveĭ, căcĭ alt-fel de nu se va face adăogirea acésta, cu lacrămile sufletuluĭ nostru, noĭ nu vom fi destoinicĭ a împlinì cererile . . . . .

Acéstă a nóstră prea plecată arătare să se aducă la îndurarea Inalteĭ Porţĭ, căruia ne rugăm şi până la hotărîre să se mijlocéscă către Curtea împĕrăţieĭ Rusieĭ, spre a nu fi opriţĭ pămînteniĭ Moldoveĭ, nicĭ acum, nicĭ maĭ în urmă, a aduce

arată Domnitoruluĭ că suma totală a răsurilor de la ţĕraniĭ dajnicĭ e de 354.631 leĭ şi 72 banĭ. La acéstă sumă se va adăogì leĭ 12.649,60,

---

de la moşiile lor de peste Prut, din pămîntul Moldavieĭ Basarabia, pâne şi vite de pe acele moşiĭ, pentru întrebuinţarea caselor şi a politieĭ acesteia întru care locuim. Şi să nu rămânem strîmtoraţĭ de ale vieţuiriĭ cele trebuinciόse.

(Iscăliţĭ:) Gherasim Episcop Romanuluĭ, Meletie Episcopul Huşuluĭ, Costachi Ghica Logofĕt, Iordache Canta Logofĕt, Constantin Balş Logofĕt, Sandul Sturdza Hatman, Grigorie Sturdza Visternic, Iordache Roset Rosnovanu Visternic, Lupu Balş Vornic, Dimitrie Sturdza Vornic, Constantin Balş Vornic, Alecu Balş Visternic, Grigorie Ghica Vornic, Dimitrie Bogdan Vornic.

Anaforaua de la 1812 Octomvrie 11, din Cond. Metropolituluĭ de Moldova.

Prea Înălţate Dόmne,

După incontenirea răsboiuluĭ acestuĭ cu puţin maĭ înainte prefăcut în pace, vestindu-se din publicaţiunea tractaturilor îndurarea prea puterniciĭ şi hrănitόreĭ nόstre împĕrăţiĭ a ertăriĭ şi ridicăriĭ biruluĭ în curgerea vremiĭ hotărîte, acum după inalta rînduire a Mărieĭ Tale, spre a primì noĭ plecatele slugĭ ale Inălţimiĭ Tale, veliţiĭ boerĭ aĭ Moldavieĭ, ocârmuirea Căimăcămieĭ până la buna venire în scaunul Domnieĭ a Inălţimiĭ Tale, de trebuinţă am socotit a împlinì datoria nόstră şi prin acéstă plecată obştéscă anaforà a arătà Inălţimiĭ Tale, că maĭ înaintea răsboiuluĭ acestuia alcătuirea biruluĭ din ţĕră, când erà tόtă împreună, afară de rusumaturĭ, erà 1.695.000 leì, carĭ se luaŭ de la locuitoriĭ birnicĭ, de la mazilĭ, ruptaşĭ, ruptele Visterieĭ, zidarĭ şi negustorĭ hrisovoliţĭ, luându-se osebit şi 180.000 leĭ pentru ţinerea menzililor, mile şi orfanotrofiĭ, şi pe tόtă suma acestor banĭ se luà răsura obicĭnuită câte 15 parale de tot leul, carĭ se strîngeaŭ la Casa răsurilor şi se daŭ lefile celor ce slujiaŭ ţĕriĭ, adică boerilor Divanuluĭ, boerilor Departamentuluĭ, scriitorilor Divanuluĭ şi Visterieĭ, Ispravnicilor, judecătorilor, sameşilor, slujitorilor pămîntescĭ, dar apoĭ şi beşlegilor şi în sfîrşit şi boerilor capichihaiale de Ţarigrad şi altora Domnescĭ slujitorĭ. Suma tόtă a Caseĭ răsurilor se adunà atuncia peste 800.000 leĭ pe an şi întru acest chip se cuprindeà tόtă suma lefilor acelora, după isvόdele cu pecetea Domnéscă.

Acéstă rînduélă a strîngeriĭ banilor biruluĭ şi a răsurilor urmând câte-va lunĭ şi după intrarea oştilor Rusieĭ, până când a avut ocârmuire Domnul Ipsilanti, apoĭ din poruncă s'aŭ ridicat numaĭ baniĭ biruluĭ de asupra locuitorilor satelor, iar răsurile câte 15 parale de leŭ pe acel bir de la sate s'aŭ luat până în sfîrşit, adecă până la luna luĭ Septemvrie trecut, iar de la mazilĭ şi ruptaşĭ s'a luat în tόtă curgerea vremiĭ şi dajdia lor, adecă baniĭ Visterieĭ, şi câte 15 parale de tot leul, baniĭ răsurilor, cum şi de la ruptele Visterieĭ şi de la jidovĭ s'aŭ luat asemenea şi baniĭ Visterieĭ şi aĭ răsurilor pe tόte sferturile, asemenea şi ajutorinţa dughenelor şi a cârciumilor s'a împlinit ca şi maĭ nainte, intrând baniĭ Visterieĭ la Visterie pentru cheltuelĭ, iar baniĭ răsurilor la Casa răsurilor pentru lefĭ. Acum socotind că după coprinderea îndurăriĭ prea puterniciĭ Impĕrăţiĭ, ertarea biruluĭ are să se urmeze, iar lefile celor ce slujesc pămîntuluĭ neapĕrat trebue să se deà, căcĭ nu numaĭ că nu vor avé închipuire pentru strîmtorirea cheltuelilor de a slujì, dar şi ceĭ ce

răsurile de la darea mazililor şi a ruptaşilor. Asemenea 13.291 leĭ şi 105 banĭ de la darea dughenelor şi a cârciumilor. Caseĭ răsurilor se maĭ consacră şi venitul de la vădrărit, în sumă de 92.246 leĭ 100 banĭ şi alţĭ 26.000, răsura de la darea goştineĭ. Tóte aceste sume daŭ 511.537

vor slujì, nevoindu-se, se vor silì a pricinuì asupritóre chipurĭ locuitorilor spre a-şĭ puté scóte cheltuéla hraneĭ lor, dar póte se vor abate şi la rĕul câştig, pricinuind maĭ multă sărăcie raialelor şi avênd pildă că şi întru săvîrşirea păciĭ de maĭ înainte, lefile celor ce slujesc ţĕriĭ s'aŭ luat din ţéră, cercetând şi cea din vechĭ, de la Grigorie Ghica din velét 1777 Aprilie alcătuire a Caseĭ răsurilor, după condica ce este şi astăḑĭ cu iscălitura şi pecetea Măriеĭ Sale, întru care, prin hrisov după obştéscă socotinţă, arată Inălţimea Sa, că venitul Caseĭ răsurilor nicĭ într'un chip să se numéscă al Visterieĭ, nicĭ să se strîngă la Visterie, ce să se numéscă ghenicos venitul boerilor, sub osebiţĭ epitropĭ îndatorind şi pe preosfinţitul Mitropolit al ţĕriĭ ca să lege şi să oprécă stricarea şi urmarea în potrivă a acesteĭ Case a răsurilor, spre a fi statornică pentru plata lefilor, găsim cu cuviinţă, dacă va fi şi hotărîrea Inălţimiĭ Tale, ca Casa răsurilor, adecă a lefilor, să aibă fiinţa sa ca şi maĭ înainte, sub epitropul ce se va rînduì din boeriĭ pămîntuluĭ, după porunca Inălţimiĭ Tale şi adunarea banilor răsurilor să se urmeze neîncetat de la ḑi 1 a curgĕtóreĭ lunĭ Octomvrie, precum de către noĭ plecatele slugĭ ale Inălţimiĭ Tale s'a socotit, şi fácêndu-se table şi cărţĭ s'a rînduit să se strîngă, adecă numaĭ baniĭ răsurilor iar nu şi aì biruluĭ. Şi iată într'acéstă a nóstră plecată anaforà însemnăm şi socotéla în scurt a acestuĭ venit al răsurilor.

Leĭ	Banĭ	
354.651	72	Ce sunt să se ieà de la locuitoriĭ birnicĭ într'un an, câţĭ aŭ rĕmas în stăpânirea ocârmuiriĭ până în Prut, răsurile câte 15 parale de leŭ ale banilor biruluĭ în 4 sferturĭ, câte 88.657 leĭ 103 banĭ pe sfertul de 3 lunĭ, începênd de la ḑi 1 a curgĕtóreĭ lunĭ Octomvrie a se strînge sfertul întâiŭ pe Octomvrie, Noemvrie şi Decemvrie, după tablele ce s'aŭ făcut acum şi se trimit către Isprăvnicie, întocmaĭ după starea sfertuluĭ, precum s'a adunat în vremea trecută a răsboiuluĭ.
12.499	60	Răsurile dăjdieĭ mazililor şi a ruptaşilor într'un an, iarăşĭ în 4 sferturĭ, câte 3.124 leĭ 105 banĭ pe un sfert, după cum s'a rînduit să se împlinéscă, adecă câte 15 parale de tot leul.
13.921	105	Răsurile pe 37.125 leĭ ale dughenelor şi cârciumilor, carĭ se împlinesc odată într'un an în lunile Ghenarie şi Fevruarie, luându-se şi baniĭ dughenelor şi aĭ cârciumilor pentru cheltuelĭ.
92,246	100	Venitul din vădrărit al Caseĭ răsurilor, care se iea într'acest an, adecă 26.079 leĭ din zeciuélă şi banul mileĭ 66.163 leĭ 96 banĭ din adausul a uneĭ parà de vadră, câţĭ aŭ rĕmas să se ieà pe séma ocârmuiriĭ nouĕ.
26.000		Analogul şi baniĭ mileĭ din slujba goştineĭ, după obiceiul de maĭ înainte.
12.242	—	Din desetină.
511.537	97	Total. Acest venit de 511.537,97 póte să se strîngă într'un an la Casa

leĭ 97 banĭ. Budgetul lefilor este însă cu mult maĭ mare de 810.000 leĭ; deci un deficit anual de 298.463 leĭ.

De unde să se acopere acest deficit? Boeriĭ propun să se arunce suma deficituluĭ tot pe birnicĭ sub nume de lipsa Caseĭ răsurilor, fără a se scutì mazilĭĭ, ruptaşiĭ, ruptele Visterieĭ, jidaniĭ, neguţătoriĭ hrisovoliţĭ.

La 2 Octomvrie 1812, boeriĭ şi prelaţiĭ aflătorĭ în Iaşĭ trimit din noŭ nouluĭ numit Domn Scarlat Calimach o anaforà, prin care maĭ întâiŭ îşí exprimă mulţumirea că Pórta le-a dat Domn bun, apoĭ fac

---

răsurilor, iar lefile, după socotéla din vremea păciĭ, scăḑêndu-se şi lefile celor de peste Prut, se pot alcătuì împreună cu lefile Ţarigraduluĭ, a boerilor capuchihaiale, a Ecpaeleĭ Curţiĭ şi a beşlegilor, până la 67.500 leĭ pe lună, iar pe un an 810.000 leĭ, şi scaḑêndu-se 511.537 leĭ rĕmân întru neajungerea caseĭ spre a plătì lefile pe un an 298.463 leĭ. Aceştĭ banĭ aĭ lipseì Caseĭ răsurilor, atuncia când va fi unită şi porunca Inălţimiĭ Tale, pot să se ieà cu dréptă analoghie din tot cuprinsul ţĕriĭ de la birnicĭ maĭ puţin, sub numire de lipsa Caseĭ răsurilor, iar de la mazilĭ, ruptaşĭ, ruptele Visterieĭ, jidovĭ hrisovoliţĭ şi neguţătorĭ hrisovoliţĭ, fiind datorĭ toţĭ de obşte, într'un cuvînt tóta ţéra a plătì celor ce slujesc pentru ţéră, lăsându-şĭ alte trebuinţe ale lor şi neputênd nicĭ într'un chip a vieţuì fără a nu primì plata spre cheltuéla vieţiĭ, care după scumpetea de acum şi micşorarea preţuluĭ monedeĭ, nicĭ nu este îndestulată cu închipuirea petreceriĭ.

Intru acest chip dar, lipsa prin porunca Inălţimiĭ Tale se va scóte în vreme cuviinciósă, numindu-se plată de lefí iar nu strîngere de bir. Iar de a se uà acum de la mazilĭ, ruptaşĭ, rupte şi jidovì hrisovoliţĭ, precum dar şi în vremea răsboiuluĭ, baniĭ dajdiilor şi aĭ răsurilor, acésta nu s'a găsit de cuviinţă pentru aceste cuvinte: 1) Că luându-se dajdie şi răsurile pe acea dajdie, se va ḑice de obşte că se iea şi bir şi răsura din Ţéra Moldoveĭ în vremea ertăriĭ; 2) Că tótă dajdia acestora într'un an afară de răsurĭ abià alcătuesce 85.000 leĭ şi cu tótă numirea acésta, lipsa Caseĭ răsurilor nu se tămăduesce; 3) Că când se va urmà o strîngere ca acéstı numaĭ cu pilda că s'a luat şi în vremea răsboiuluĭ, apoĭ nu va fı înlesnire a se puté strînge lipsa Caseĭ răsurilor de la toţĭ de obşte, precum se arată maĭ sus, căḑênd asuprire asupra mazililor şi a celor-lalte trepte plătind şi birul şi răsurile.

Acestea sunt, prea Inălţate Dómne, socotinţele nóstre, carĭ le punem înaintea hotărîriĭ Inălţimiĭ Tale, că de sunt socotite cu cuviinţă şi alcătuite după întâmplările de acum, să avem poruncă a le şi urmà întru lucrarea cea statornică, căcĭ noĭ spre a nu perde vremea cea de acum a împliniriĭ răsurilor, pe sfertul Octomvrie, Noemvrie şi Decemvrie, vom trimite tablele ce s'aŭ făcut cu cărţile pentru strîngere dar nu vom lipsì a aşteptà hotărîrea înţelepciuniĭ Inălţimiĭ Tale, etc. — 1812 Octomvrie 11, Iaşĭ.

(Semnaţĭ:) Costache Ghica Logofĕt, Const. Balş Logofet, Iordache Canta Logofet, Sandu Sturdza Vistier, Iordache Roset Vistier, Lupul Balş Vornic, Dimitrie Bogdan Vornic, Dimitrie Ralet Vornic, Vasile Roset Vornic, Răducan Roset Hatman.

o descriere a stăriĭ Moldoveĭ la data acésta, adecă în urma păciĭ de la Bucurescĭ, şi în urma desmembrăriĭ Basarabieĭ de la Moldova, căreia i s'aŭ răpit 6 ţinuturĭ importante. Boerimea arată paguba adusă Visterieĭ prin acéstă desmembrare şi cere Domnitoruluĭ să intervină la Pórtă, ca drept despăgubire să se deà Moldoveĭ districtele Putna, Buzĕŭ, Secueniĭ, Ialomiţa saŭ măcar 3 din acestea. Nu ideia naţională îndémnă pe boerĭ să facă asemenea cerere, ci căcĭ s'a sărăcit Visteria Moldoveĭ prin perderea Basarabieĭ.

In Decemvrie 1812, Divanul constată deficit la Casa Răsurilor. Cercetarea semeĭ acesteĭ Case, urmată în anul următor 1813, dă iar de deficitul aceleĭ Case. In Octomvrie 1813, Divanul supune nouă anaforà Domnitoruluĭ, propunêndu-ĭ perceperea lipseĭ Caseĭ răsurilor . Scarlat Alexandru Calimach, în 17 Octomvrie, aprobă anaforaua acésta (1).

In anul următor 1814, boerimea, adunată la Mitropolie din iniţiativă şi cu ţidula Domnéscă de la 8 Maiŭ, profită de împlinirea celor doĭ anĭ pe carĭ, după tractatul de la 1812, s'aŭ ertat dările ţĕranilor ca să propună o nouă aşezare de birurĭ aplicabile după încetarea celor doĭ anĭ de ertare, ceea-ce aveà să se întâmple la 10 Iunie.

Boerimea a luat ca basă la lucrarea eĭ budgetul de veniturĭ din 1804—1806, când acestea eraŭ în sumă de 1.354.540 leĭ, percepute în 4 sferturĭ pe an, cuprinḑênd în acéstă sumă darea pe un an de la sate în tîrgurĭ şi o dare obicĭnuită a se luà în luna luĭ Ianuarie numaĭ de la dughene şi plus darea de la tóte treptele: mazilĭ, ruptaşĭ, rupte ale Visterieĭ, jidovĭ, neguţătorĭ aşezaţĭ cu darea lor deosebĭ.

Adunarea boerimiĭ hotărăsce să se impună birul pe suma de 1.260.000 leĭ pe an, afară de răsurile obicĭnuite câte 15 parale la leŭ. Acéstă sumă se va aruncà asupra tuturor locuitorilor ţĕriĭ, afară de boerime şi cler. Suma acésta se va aruncà cu începere de la 10 Iunie şi va fi percepută în 4 sferturĭ pe un an la câte 3 lunĭ.

Situaţiunea grea a ţĕranuluĭ obligă adunarea de la 8 — 15 Maiŭ să deà în bir şi pe scutelnicĭ şi breslaşĭ aĭ boerilor, rĕmânênd apĕraţĭ aceştia numaĭ de havalele, spre îndestularea slujbeĭ caselor boerescĭ. Decât se grăbesc boeriĭ a legiuì ca Visteria să-ĭ despăgubéscă în parte de jertfa ce fac, plătindu-le câte 2 leĭ de scutelnic pe tótă luna. Numaĭ slugile boerescĭ vor fi apĕrate de bir.

Baniĭ răsurilor (15 parale la leŭ), pe suma de 1.260.000 leĭ, se vor concentrà la casa specială pentru plata lefilor. De la iraturile Dómneĭ nu se va percepe răsura.

(1) Veḑĭ condica Mitropolieĭ de la Iaşĭ, pag. 297—300 şi 304- 308.

Boerimea propune apoĭ desfiinţarea sporuluĭ adaos în timpul ocupaţiuniĭ rusescĭ la goştină şi la vădrărit, deşì arată că nu găsesce ce iraturĭ să maĭ deà Caseĭ răsurilor, ca să-ĭ acopere deficitul. Boerimea propune pentru acoperirea aceluĭ deficit să nu se deà pe două lunĭ lefile decât ale beşlegilor, ale neferilor Curţiĭ Domnescĭ, a luĭ Divan Efendi şi ale doctorilor politieĭ, iar ceĭ-lalţĭ să rĕmână păgubaşĭ.

Pentru motiv de economie se reduc şi caiĭ de la poşte, lăsând numaĭ 1.200 din 2.000. Să se deà surugiĭ din ţéră, unul de 4 caĭ şi câte 1 stog de fîn şi peste tot 40 căruceri la tóte poştele şi 15 ludi ca ţimiraşĭ (curierĭ aĭ Visterieĭ). Orzul (4 chile de 1 cal) pe cifra de 1.200 caĭ se va repărţì pe ţéră, însă cu plata de la arendaşiĭ poştelor pe anumit preţ, după preţul curent al ḑileĭ.

Arendarea poştelor să se facă pe 3 anĭ.

Domnitorul pune pe anaforaua boerilor următórea resoluţiune:

Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domn Ţĕriĭ Moldoveĭ.

Dându-se Domnieĭ Mele acéstă obştéscă anaforà de către duhovnicesciĭ părinţĭ Prea osfinţia sa Kir Veniamin Mitropolit şi iubitoriĭ de Dumneḑeŭ Episcopĭ aĭ sfintelor pămîntescĭ episcopiĭ Romanul şi Huşul şi de către obştie cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ, întru părintésca nóstră iubire şi buna-voinţă pentru tóte acelea carĭ alcătuesc uşurinţa locuitorilor Domnesciĭ nóstre ţĕrĭ, şi carĭ privesc la folosul şi buna vieţuire de obşte, părintesce, am luat aminte tótă cuprinderea atât asupra aşezăriĭ biruluĭ, cum şi asupra altor alcătuirĭ drepte, ce s'aŭ făcut pentru a locuitorilor uşurinţă şi pentru paza vechilor pămîntescĭ privilegiurĭ şi fără îndoire vĕḑênd tóte aşezările urmate cu unire la părintésca nóstră bună-voinţă, după greutatea cheltuelilor de acum, carĭ şi de către Domnie alcătuesc sporire multă peste acele ale vremiĭ de maĭ înainte, de am şi avut dreptate a cere aşezarea biruluĭ în suma ce a fost de la locuitorĭ până la anul 1806, fiind acea aşezare alcătuită cu potrivire hotărîriĭ înaltuluĭ vrednic de închinăciune Hatihumaium, şi cu obştésca socotinţă prin obştésca anaforà, cu sufletésca mulţumire voind a ridicà maĭ mult sarcina de greutate asupra nóstră, primim cu bucurie a se aşezà către toţĭ locuitoriĭ ţĕriĭ numaĭ suma de 1.260.000 leĭ, din care scăḑêndu-se: 140.000 leĭ, suma ce se cuprinde asupra treptelor ce aŭ aşezarea lor cu deosebire împreună şi dare într'un an a dughenelor, rĕmâne să fie asupra locuitorilor satelor şi cu tîrgurile numaĭ 1.120.000 leĭ, care sumă după aşezarea făcută la 1804, alcătuindu-se cu dréptă cumpénire în patru sferturĭ, câte pe treĭ lunĭ, se cuvine să fie sfert de 280.000 leĭ, iar începerea aşezăriĭ giruluĭ, de la 10 a viitóreĭ lunĭ Iunie, când după otomanicescul calendar se împlinesce vadéua de doĭ anĭ, care prin milostivnică îndurare a fost dăruită spre rĕsuflarea locuitorilor şi după contenirea răsboiuluĭ cu părintéscă luare aminte fiind Domnia-Mea şi la vechiul privilegiŭ pentru scu-

telnicii breslaşi şi măcar deşi urmà greutate întru acésta cu pricina strîmtoririi locului şi împuţinarea locuitorilor după schimbarea hotaruluĭ, dar Domnia-Mea întru părintésca bună-voinţă a se păzì fără strămutare privilegiurile şi dreptăţile némuluĭ boeresc, şi acésta fiind una dintre acele dintâĭ drepturĭ care se atinge de obştésca tréptă a boerescului ném, legiuim paza acestuĭ privilegiŭ nesmintit fară cât de puţină micşorare şi hotărîm ca după rînduéla aşezată de maĭ înainte întru aceeaşĭ neschimbată hotărîre, să se deà la tóte rangurile boerescĭ şi la toţĭ aceĭ ce se cuvine să aibă întru acéstă împărtăşire atât scutelnicĭ şi breslaşĭ, cum şi slugĭ cu rînduéla întemeiată, ca scutelnicii şi breslaşii, plătindu-şĭ birul lor întru drépta analogie întru urmarea aşezării biruluĭ, să rĕmâe nesupĕraţĭ despre tóte havalelele, iar slugile sa fie slobodĭ de bir şi din suma de 1.260.000 leĭ, cu aceeaşĭ din vechĭ legiuită aşezare, se vor da pe tótă luna din Visteria Domnieĭ-Mele câte doĭ leĭ de un fieşte-care scutelnic după isvodul ce se va face cu pecetea Domnieĭ-Mele, pentru scutelnicii legiuiţĭ. Dintru acéstă sumă va fi şi întâmpinarea cheltuelilor Visterieĭ şi ţinerea menzilurilor cu alcătuirea aşezării de la 1804, luându-se la Domnésca nóstră Cămară şi banii rusumaturilor după acea din vechĭ legiuită aşezare şi nădăjduim la milostivirea Dumneḑeéscă, că după scăderea ce s'a făcut locuitorilor întru tóte petrecând eĭ întru maĭ multă linişţire şi uşurinţă cu sporirea maĭ multă şi bună starea lor se va întemeià şi aşezarea biruluĭ va fi către dînşii nesimţitóre. Dar dacă în potriva acesteĭ nădejdĭ va cere în urmă trebuinţa de vr'o uşurinţă, noĭ atuncia nicĭ acésta nu o vom trece cu vederea, ce după dreptate parintesce, pe cât se va cădé, vom urmà uşurinţa lor, găsim cu cale obştésca socotinţă şi pentru lipsa Caseĭ răsurilor pe vremea trecută ca spre împlinirea acesteĭ lipse să se păgubéscă lefile pe două lunĭ, afară de lefile beşlegilor şi ale neferilor Domnescii nóstre Curţĭ şi a dumi-sale Divan Efendi şi a doftorilor politieĭ. Dar fiind-că păgubirea de odată de douĕ lunĭ va fi simţitóre la ceĭ ce se află slujind, Domnia-Mea hotărîm ca să fie acésta în două părţĭ. Adecă lefile pe o lună să se păgubéscă pe anul acesta curgĕtor, şi lefile pe o lună să se păgubéscă pe anul viitor. «La plecarea şi socotinţa Domnieĭ-Mele găsim şi alcătuirea făcută pentru ţinerea menzilurilor în sumă de 1.200 caĭ, după care cu alcatuirea acea de maĭ înainte pe acéstă sumă să se deà din ţéră şi suma surugiilor, a cărucerilor şi a fînuluĭ şi asemenea şi orzul în cuprinderea acesteĭ obştescĭ anaforale, căcĭ şi întru acéstă dréptă şi cuviinciósă este uşurinţa ce se alcătuesce către locuitorii Domnescii nóstre ţĕrĭ. Drept aceea întru tóte acestea vrednice alcătuirĭ cu bună chibzuire, carĭ sunt unite cu părintésca nóstră dréptă cugetare, spre uşurinţa locuitorilor Domnescii nóstre ţĕrĭ şi de obştie bună vieţuire, hotărîm urmarea în tocmaĭ, şi locuitorii întru acéstă alcătuire vor rĕmâné uşuraţĭ cu suma de 94.540 leĭ, afară de răsurĭ ce s'aŭ lasat maĭ jos de suma aşezării ce a fost la 1806, cu lăsare a nu se maĭ însărcinà la un sfert cu parte de banii biruluĭ aĭ scutelnicilor şi breslaşilor întru alcătuirea aşezării de la 1804. Căcĭ acésta s'a găsit a fi alcătuire asupritóre, cu ertare de tot a sporirii, care în vremea răsboiuluĭ s'a fost făcut peste acea din vecĭ obicĭnuinţă la goştină şi vădrărit şi cu alcătuirea menzilurilor, a se ţiné în maĭ mică sumă de caı, după care urméză către locuitorĭ uşurinţă cu înjumătăţare dintre acele ce până acum întru ţinerea menzilurilor aŭ dat, şi întru nădejde neîndoită că după aceste alcătuirĭ de uşurinţă, va fi de obştie petrecere cu îndestularea buneĭ vieţuirĭ, după

drépta cugetare şi buna-voinţă a Domnieĭ-Mele, întărim anaforaua acésta cu a nóstră Domnéscă iscălitură şi pecete.

(Iscălit:) 1814 Maiŭ.

Noĭ Scarlat Alexandru Calimah Voevod (1).

---

(1) Anaforaua boerilor ţĕriĭ pentru acésta:

Prea Inălţate Dómne,

Intru adunarea nóstră la sfînta Mitropolie cu ţidula Inalţimiĭ Tale din 8 ale curgĕtóreĭ lunĭ, cu tótă luarea aminte la drépta şi cuviinciósa rînduire a se alcătuì aşezarea biruluĭ ţĕriĭ, care urméză să fie dupa împlinirea de doĭ anĭ vadéua, ce prin milostivirea prea puterniciĭ împĕrăţiĭ s'a dăruit locuitorilor ţĕriĭ întru ertare de bir spre resuflarea lor, după contenirea răsboiuluĭ şi încheierea păciĭ între a nóstră prea puternică otomanicéscă Pórtă şi între împĕrăţia Rosieĭ, iar împlinirea acesteĭ vadele cu urmarea calendaruluĭ otomanicesc alcătuesce a fi la 10 a viitóreĭ lunĭ Iunie anul curgĕtor, în cuprinderea ţiduleĭ Inălţimiĭ Tale, rînduindu-se acea cuviinciósă aşezare a biruluĭ ţĕriĭ, alcătuesce a se întocmì şi tóte alte cuviincióse aşezărĭ, carĭ urméză folosul de obştie şi carĭ în vremea răsboiuluĭ s'aŭ smintit din drépta lor rînduélă, iar pre lângă aceste, precum întru tóte altele în vremea suiriĭ Înalţimiĭ Tale pe strămoşescul şi părintescul scaun al Domnieĭ acesteĭ ţĕrĭ cu necontenire aĭ lucrat tóte acele spre uşurinţa ţĕriĭ şi spre folosul obştesc, nemărginită sufletéscă mulţumire cu toţiĭ de obştie am câştigat, vĕḑênd că şi întru acesta cu asemenea Domnéscă îngrijire, şi întocmaĭ părintéscă iubire ca un adevĕrat părinte al patrieĭ acesteia, rînduind cuviinciósele aşezărĭ cu primire părintéscă alcătuesce a se păzì privilegiurile pămîntescĭ fără smintélă, şi a se uşurà locuitoriĭ ţĕriĭ întru tóte şi întru aşezarea biruluĭ, şi întru ţinerea menzilurilor ţĕriĭ, dar şi întru acele dărĭ, carĭ la slujbele rusumaturĭ, goştină şi vădrarit în urmarea răsboiuluĭ s'aŭ adaos către dînşiĭ, după aceea de atuncia nevoinţă, peste acea dintru în vechime hotărîre. Drept aceea alcătuiţĭ noĭ pe temeiul părintesciĭ iubiri a Înalţimiĭ Tale, înfăţoşindu-ne Vistieria Înălţimiĭ Tale cuviinciósele însciinţărĭ pentru suma locuitorilor ţĕriĭ a fieşte-căruia sat şi tîrg, şi cât altele a cerut trebuinţa spre dovada acesteĭ de acum stărĭ a locuitorilor, ne-aŭ înfăţoşat şi extract în sumă de 1.854.540 leĭ care, după aşezarea făcută la 1804 cu urmare de patru sferturì într'un an, se aflà darea biruluĭ ţĕriĭ până la anul 1806, când s'a deschis răsboiul, iară în suma acésta se cuprinde darea unuluĭ an asupra locuitorilor, satele cu tîrgurile şi o dare obicĭnuită a se luà în luna luĭ Ghenarie, numaĭ de la dughene, dar şi tóte cele-lalte trepte: mazilĭ, ruptaşĭ, rupte ale Visterieĭ, jidovĭ şi neguţătorĭ aşezaţĭ cu darea lor întru osebire.

Şi macar că după cunoscute şi fără îndoire cheltuelile Domnieĭ, carĭ întru acéstă vreme sunt încă cu sporire, urmând acésta şi de la sporirea ce a luat cursul monedeĭ, dar şi întru părintésca hotărîre a Înălţimiĭ Tale a se păzì vechiul privilegiu de scutelnicĭ şi breslaşĭ şi slugĭ, ce este alcătuit să aibă fieşte-care rang al boericĭ, şi toţĭ alţiĭ cărora este cuviinciósă acéstă împărtăşire, nicĭ de cum nu erà necuviinciósa însăşĭ suma acésta să se aşeze iarăşĭ, fiind-că în micşorarea eĭ pe lânga altele pricinuesce micşorare de irat şi la Casa răsurilor, de unde se plătesc lefile

Abià făcută acéstă aşezare, iar se constată deficit la Casa răsurilor.

---

celor ce slujesc pămîntuluĭ. Dar după plecarea de milostivire a Înălţimiĭ Tale spre uşurinţa locuitorilor ţeriĭ prin bună primire a ridicà şi însuşĭ Înălţimea Ta parte de strîmtorirea întru care se află acum locuitoriĭ ţĕriĭ, nu numaĭ pentru acele grele pătimirĭ din vremea răsboiuluı, ce şi cu despărţirea hotaruluĭ, care pricinuesce lor lipsă de locurile hraneĭ cuviinciόse pentru dînşiĭ, şi pentru dobitόcele lor, şi cu potrivire la cea de acum stare a locuitorilor, socotim că va fi fără simţire de greutate a se aşezà pe un an suma biruluĭ ţĕriĭ 1.260.000, afară de răsurile obicĭnuite câte 15 parale la leŭ, alcătuindu-se acéstă sumă cu bună chibzuire şi dréptă cumpĕnire asupra locuitorilor satelor şi a tîrgurilor, cum şi asupra tuturor celor-lalte trepte: mazilĭ, ruptaşĭ, rupte ale Visterieĭ, jidovĭ, armenĭ şi neguţătorĭ, ce sunt cu darea lor în osebită aşezare, şi întru acéstă sumă să fie şi darea cea obicĭnuită a se luà pe dughene odată într'un an la luna luĭ Ghenarie, şi din suma acésta, scoţêndu-se suma dughenelor şi suma asupra treptelor, carĭ urméză a-şĭ avé aşezarea lor osebită.

Suma asupra locuitorilor satelor şi tîrgurilor cu rînduéla aşezăriĭ, ce s'a făcut la 1804, începêndu-se aşezarea acésta de la 10 a viitóreĭ lunĭ Iunie, când se împlinesce acea de doĭ anĭ vadeà rînduită locuitorilor ţĕriĭ întru ertarea de bir, să se alcatuéscă cu împărţirea de patru sferturĭ într'un an, şi în fieşte-care sfert câte treĭ lunĭ, şi aşà întru acéstă alcătuire cu dréptă cumpĕnire făcêndu-se aşezarea biruluĭ, scutelniciĭ şi breslaşiĭ întru buna-voinţă a Înălţimiĭ Tale, alcătuită pe temeiul păziriĭ acestuĭ privilegiŭ fără smintire se vor lăsà în suma legiuită la fieşte-care rang al boerilor şi la toţĭ alţiĭ, câţĭ se cuvin să aibă împărtăşirea acésta, după isvodul ce se va face cu pecetea Înălţimiĭ Tale, pe rînduéla aşezată de maĭ înainte, şi întru acest chip numérul scutelnicilor şi al breslaşilor, plătind numaĭ dréptă partea lor din suma biruluĭ, cu dréptă analogie de havalele vor fi apĕraţĭ, spre îndestularea slujbeĭ caselor boerescĭ şi altora, şi pe suma scutelnicilor cuviincioşĭ fieşte-căruia după isvod se vor da din Visterie cu acea din vechĭ legiuire şi câte 2 leĭ de un scu telnic pe tótă luna, şi întru aperarea de bir vor rĕmâné numaĭ slugile caselor boe rescĭ cu hotărîrea acea de maĭ înainte, iar spre uşurinţa locuitorilor ţĕriĭ va urmà întru lăsare cu totul a hotărîriĭ ce erà după aşezarea biruluĭ făcută la 1804, ca în sfertul al treilea să nu maĭ deà baniĭ Visterieĭ scutelniciĭ şi breslaşiĭ, şi partea acelora să se încarce pe ceĭ-lalţĭ locuitorĭ.

Nu va urmà acésta nicĭ de cum, fiind-că se socotesce alcătuire asupritóre, ce după aşezarea ce se va face vor urmà tóte sferturile cu plată de către toţĭ fără osebire, şi aceĭ cu scutelnicĭ şi breslaşĭ, care va cere trebuinţa a se alcătuì ca să-ĭ apere şi din darea biruluĭ, vor plătì birul scutelnicilor şi al bresleşilor dintre aceĭ doĭ leĭ ce vor luà din Visterie pe numérul scutelnicilor. Cu acéstă alcătuire aşezându-se birul ţĕriĭ de 1.260.000 leĭ, din suma acésta vor fi a se plătì aceĭ legiuiţĭ pentru scutelnicĭ câte doĭ leĭ pe un liude pe lună, pe suma scutelnicilor ce se cuvin a se da la rangurile boerilor şi altora, şi dintru acéstă sumă va fi întîmpinarea cheltuelilor Vistieriei, întru care şi suma cuviinciósă întru ţinerea menzilurilor dimpreună cu ugeritul ce vor cuprinde inamurile, dar şi cheltuelile zahereleĭ, şi alte cheltuelı ale Curţiı Domnescĭ, pe alcătuirea făcută la aşezarea biruluĭ de la anul 1804, afară de suma slugilor, rusumaturĭ carĭ dintru în vechime cu aşezarea lor sunt legiuite pentru Domnie. Iar baniĭ răsurilor câte 15 parale la leŭ pe tótă suma aşe-

Domnitorul provócă iar pre boerĭ să aviseze. Eĭ propun la 7 Septemvrie

---

zăriĭ biruluĭ, strîngêndu-se împreună cu baniĭ Vistierieĭ pe alcătuirea aşezată de maĭ înainte, se vor da la Casa răsurilor şi vor urmà spre plata lefilor la ceĭ ce se află slujind întru pămîntescile săvîrşirĭ, şi suma acesteĭ aşezărĭ va fi afară de iraturile obicĭnuite ale Mărieĭ Sale Dómneĭ, cu luare aminte chibzuind alcătuire şi a Caseĭ răsurilor, care neapĕrat se cuvine a-şĭ avé o cuviinciósă stare, pentru ca sa pótă întâmpinà lefile ce se cuvin să se deà, urmând şi acésta după obştésca trebuinţă pentru obştescul folos, căcĭ tóte săvîrşirile prin aceĭ rînduiţĭ în slujbele pămîntescĭ pe acéstă alcătuire sunt aşezate, şi alcătuire fără îndoire dréptă şi de cuviinţă.

După tótă chibzuirea ce am făcut, fiind dréptă şi părintéscă plecarea Înălţimiĭ Vóstre a se ridicà de asupra locuitorilor acea sporire făcută în vremea răsboiuluĭ cu darea maĭ mult peste obicĭnuinţa veche la goştină şi la vădrărit întru strîmtorirea cea de acum a ţĕriĭ, care asemenea urméză şi către Domnie, nicĭ de cum nu am putut găsì vre-un înlesnitor chip a se maĭ adaoge aceste case vre-un irat, remâind numaĭ cu răsurile pe suma banilor Vistierieĭ, şi acel de maĭ înainte legiuit irat din slugile rusumatuluĭ, goştină, desătină şi vădrărit, iar cu adăogire după buna-voinţă a Înălţimiĭ Tale spre ajutor şi întru acésta va maĭ avé şi va maĭ luà ḑeciuélă şi din slujbele rusumaturĭ, vama şi ocna, din carĭ până la acéstă vreme n'aŭ luat, şi după acest irat pe suma ce va cuprinde într'un an, potrivit cu suma iratuluĭ, să se alcătuéscă de către Inălţimea Ta şi lefile, făcêndu-se isvod anume şi hotărîndu-se a se da de la Casa răsurilor lefĭ pe urmarea strîmtoririĭ de acum la aceĭ carĭ neapĕrat se cuvin a se aflà în slujbe, şi sàvîrşirĭ pămîntescĭ, întru carĭ şi ecpaéua Curţiĭ Domnescĭ şi boeriĭ capichehaelile Ţarigraduluĭ.

Am cercetat şi socotéla acesteĭ case pe următorul an, şi după iratul ce a avut şi suma lefilor ce a fost rînduită a se plătì, se vede să aibă acéstă casă neajungere spre plata lefilor întru împlinirea anuluĭ...... leĭ, şi fiind-că după tóte cererile şi chibzuirile ce am făcut, nicĭ de cum nu am putut aflà nicĭ o înlesnire de unde să se întâmpine lipsa acésta, pentru ca să contenéscă acéstă neajungere de la Casa răsurilor, căcĭ întru neajungere pricinuesce strîmtorire şi supĕrare, şi acelor ce aŭ a luà lefile neîndestulare, socotinţa nóstră urméză ca, spre buna şi cuviinciósa îndreptare a Caseĭ acesteia, din lefile de pe douĕ lunĭ ale anuluĭ curgĕtor să se plătéscă numaĭ lefile beşlegilor, ale neferilor Curţiĭ gospod, şi a dumi-sale Divan Efindes, dar şi ale doftorilor politieĭ, în cuprinderea hrisovuluĭ ce are acéstă epitropie, iar toţĭ ceĭ-alţĭ câţĭ se cuprind în isvodul lefilor să rĕmâe fără luare de léfă întru aceste douĕ lunì şi întru acest chip, vindecându-se lipsa aceşteĭ case cu urmarea ce s'a ḑis maĭ sus, se vor alcătuì lefile pe suma iratuluĭ, şi va contenì nevoinţa neajunsurilor a se plătì lefile după hotărîre; am alcătuit asemenea socotinţă şi pentru ţinerea menzilurilor ţĕriĭ, şi iarăşĭ întru aceeaşĭ plecare a Înălţimiĭ Tale spre uşurinţa locuitorilor, după acéstă de acum strîmtorire a ţĕriĭ, spre îndestularea şi a trebuinţeĭ acesteia urméză a se micşorà menzilul, şi din suma de 2.000 caĭ, ce aŭ fost hotărîre a se aflà prin menzilurĭ cu ponturile anuluĭ trecut, prin aceleaşĭ drumurĭ ale ţĕriĭ şi prin aceleaşĭ menzilurĭ, cu dréptă şi cuviinciósă alcătuire de suma cailor ce se cuvine a se aflà la fieşte-care poştă, să rĕmâe a se ţiné menzilul de 1.200 caĭ; pe acéstă sumă a cailor să se deà din ţéră surugiĭ pe alcătuirea acea de maĭ înainte, la 4 caĭ un surugiŭ, şi asemenea la 4 caĭ un stog de fîn, să se deà

1814 adaogirea goştineĭ 5 banĭ la óie, 5 banĭ la stup şi rîmătorĭ şi 5

---

la tóte poştele şi 40 căruceri cu alcătuire la cele întâĭ poşte câte doĭ căruceri, la al doilea câte unul şi la acele al treilea, la două saŭ treĭ poşte câte un căruceriŭ, căcĭ maĭ mult nu urméză trebuinţa şi, spre împlinirea trebuinţeĭ de ţimiraş la casa menzilului, să se deà din ţéră 15 liudi, carĭ să se orînduéscă în numĕrul cărucerilor, pentru care casa menziluluĭ să ieà hacul ce se va hotărî pentru căruceri şi că acelaşĭ haç să năĭmască 15 ţimiraşĭ, carĭ să-ĭ aibă spre purtarea cărţilor Visterieĭ; să fie îndatorită ţéra şi pentru întocmirea menzilurilor cu aceeaşĭ rînduélă ce se urmà şi până acum, iar pentru orzul cuviincios care după alcătuirea de maĭ înainte urméză câte 4 chile la un cal, pentru ca şi menzilurile să-şĭ aibă întru acéstă îndestulare cuviinciósă, dar şi locuitoriĭ să nu simţéscă asuprire, pe aceeaşĭ socotinţă de 4 chile de un cal alcatuind suma orzuluĭ, 4.800 chile pe suma de 1.200 caĭ, acéstă sumă în fieşte-care an la vremea cuviinciósă să se rînduéscă în ţéră cu dréptă cumpenire şi îndatorindu-se locuitoriĭ a pune suma acésta prin menzilurĭ, precum se vor rînduì, să li se deà lor plata de către ţiitoriĭ poştelor, pe o chilă acelaşĭ preţ, care în vremea rînduelii va fi vînḑarea orzuluĭ în ţéră.

Intru acest chip să se alcătuéscă ponturile ţineriĭ menzilurilor şi pentru ca să pótă ţiné alcătuirea lor cu întemeiere şi aceĭ ce vor luà ţinerea lor asupra să pótă a-ĭ face chibzuirile cuviincióse spre îndestularea buneĭ stărĭ a menzilurilor, să fie hotarîre a se da poştelor întru ţinere cu legătură de contract, în vadeà de 3 anĭ. Acestea sunt socotinţele nóstre şi chibzuirile alcătuite pe temeiul părintesciĭ iubirĭ a Inălţimiĭ Tale, pentru uşurinţa alcătuirilor, linişirea şi buna vieţuire de obştie, iar uşurinţa care întru acésta s'a făcut către locuitoriĭ ţĕriĭ se alcătuesce cu lămurire 94.540, afară de răsurĭ, suma care s'a lăsat maĭ jos de suma 1.354 540 leĭ, ce da ţéra la velétul 1806, lăsare de tot a urmăriĭ ce a fost de la 1806 a se apĕrà de un sfert într'un an scutelniciĭ şi breslaşiĭ şi a se însărcinà partea acestora asupra celor-lalţĭ, ertare de tot asupririĭ, care în vremea răsboiuluĭ s'a făcut după acea de atuncĭ nevoinţă a se luà la slujba goştineĭ câte 3 parale şi doĭ banĭ de óie şi câte una para de vadră la slujba vádrărituluĭ şi alcătuire a se ţiné menzilurile ţĕriĭ în sumă maĭ mică de caı, după care alcătuesce înjumătăţare la acele îndatorite a da ţéra spre acéstă săvîrşire. Intru acésta cu părintésca plecare a Inălţimiĭ Tale urméză aşezarea biruluĭ şi uşurinţele cuprinse pentru locuitorĭ, dar şi drépta aşezare întru paza fără strîmtóre a pămîntescilor privilegiurĭ. Şi însciinţăm pe Inalţimea Ta. — 1814 Maiŭ 15.

Aĭ Inălţimiĭ Tale

Smeriţĭ către Dumneḑeŭ rugătorĭ:

Veniamin Mitropolit Moldoveĭ, Gherasim Episcop Romanuluĭ, Meletie Episcop Huşuluĭ.

Prea plecate slugĭ:

Costachi Ghica Logofĕt, Costantin Balş Logofĕt, Iordachi Canta Logofet, Sandu Sturdza Vel Vistier, Iordachi Roset Vistier, Vasile Costachi Vel Vornic, Alexandru Iancu Leu Vel Vornic, Constandin Balş Vornic, Dimitrie Ralet Vornic, Manolachi Dimache Vornic, Răducanu Roset Hat., Vasile Roset Vornic, Neculaĭ Stratulat Vel Vornic, Constantin Costachi Vel Vornic, Şerban Negel Vornic, Teodor Balş Vel Vornic, Iordachi Catargiu Postelnic.

Cod. Metropolieĭ Iaşĭ.

banĭ la vadra de vin. Dar fiind-că goştina este legătă cu blestem, boeriĭ

Chrisov de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod pentru adausul ce s'a făcut la slujba goştineĭ, urmat de blestemul archieresc. — 1815 Iunie 20.

Chrisov tot de la Domnul Scarlat Alexandru Calimach Voevod pentru slujba vădrărituluĭ, asemenea urmat de blestem archieresc.

Cu mila luĭ Dumnedeŭ, Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod, Domn Ţĕriĭ Moldoveĭ.

Stăpânésca şi părintésca nóstră îngrijire, întru ighemonicésca datorie, fiind fără preget către tóte bunele alcătuirĭ şi uşurinţĭ ale ţĕriĭ de către nedreptele împlinirĭ cele după vreme şi întâmplărĭ întrebuinţate întru lucrare. Pe lângă altele, cele ce din césul încredinţăriĭ noue a acesteĭ ţĕrĭ, cu milostivire am ridicat şi am îndreptat. Luând în socotinţă şi pentru sporul ce s'a fost început a se luà la slujba vadrărituluĭ, câte una parà peste tótă vadra peste treĭ parale şi un ban legiuiţĭ aĭ vădrărituluĭ, cu banul miliĭ, că adecă: acéstă luare de spor fiind nu numai neobicĭnuită, dar şi oprită din în vechime a nu se luà; de cuviinţă este a se ridicà cu totul. Aşà dar din porunca nóstră urmându-se obştésca Adunare şi schepsis întru acésta, prin anaforaua ce fac catre noĭ dumné-lor boeriĭ din 20 a trecuteĭ lunĭ Iulie, găsind de cuviinţă, ca numai în vădrăritul anuluĭ urmator să se strîngă sporul aceleĭ parale, pentru lipsa Caseĭ răsurilor după suma ce s'a căutat, negasindu-se alt chip împliniriĭ aceleĭ lipse, ne-am unit cu socotinţa domniilor-sale întărindu-se acea anaforà spre urmarea stingeriĭ acestuĭ spor numaĭ în vădrăritul anuluĭ următor şi nu maĭ mult, precum prin acea anaforà pre larg se arată. Dar pentru cu dinadinsul temeiŭ al acesteĭ contenirĭ, iată prin acest al nostru chrisov hotărîm: ca de astădĭ înainte şi în vecĭ strîngerea sporuluĭ acesteĭ parale, la vădrărit să nu se maĭ urmeze, remâind baniĭ vădrărituluĭ în dréptă veche obicĭnuinţă şi legiuirea lor câte treĭ parale şi un ban de vadră cu banul miliĭ, pentru toţĭ aceĭ ce sunt supuşĭ a plătì vădrărit, fără sporire de un ban măcar maĭ mult, subt nicĭ un fel de cuvînt saŭ întâmplare. Spre care se întăresce hrisovul cu însăşĭ a nóstra iscălitură şi pecete, întru credinţa şi a cinstiţilor noştri veliţĭ boerĭ ce maĭ jos se iscălesc, rînduind ca pentru tótă necutezarea cea după vreme a smintiriĭ acesteĭ hotărîrĭ şi legiuire de vecĭ a banilor vădrărituluĭ în treĭ parale şi un ban de vadră, după vechea obicĭnuinţă, să se lege hrisovul acesta şi cu blestem de către Preosfinţitul Mitropolit şi Episcopiĭ ţeriĭ, a căruia întărire va urmà şi biserica nóstră cea mare a Resărituluĭ. Şi atât hrisovul cu legătura blestemuluĭ maĭ sus pomenit, cât şi întăritura acestuĭ blestem, ce urméză a venì de la Prea sfîntul Patriarh a tótă lumea, vor sta păstrate la sfînta Mitropolie a ţeriĭ pentru totdeauna.

(Iscalit:) Noĭ Scarlat Alexandru Calimah Voevod.

(L. P.)

(Urméză şi iscăliturile a 11 boerĭ marĭ).

Iordachi Roset Vel Vistier Procitoh.

(Iată maĭ în jos urméză şi legătura arhieréscă spre ţinerea cu sfinţenie acelor cuprinse în hrisovul acesta).

cer luĭ Vodă să mijlocéscă la Patriarchie ridicarea blestemuluĭ (1).

Calimach nu cutéză a aprobà anaforaua boerilor de la 7 Septemvrie şi-ĭ provócă din noŭ să aviseze.

La 15 Decemvrie 1814, boeriĭ supun luĭ Vodă o nouă anaforà cu resultatul deliberărilor lor. Eĭ constată până la finele luĭ Noemvrie un deficit la Casa Răsurilor de vr'o ḑece miĭ leĭ, deşì s'a tot scăḑut cu analogie din lefí şi s'aŭ şi şters unele din ele. Boeriĭ adaogă a ḑice, că nu găsesc alt mijloc de acoperirea deficituluĭ decât prin adăogirea goştineĭ câte 3 parale şi 2 banĭ de óie peste cele 4 parale şi 1 ban de până acum. Dar acéstă adăogire se va prelevà numaĭ până la acoperirea deficituluĭ, sub pedépsă de blestem al bisericiĭ. Se va

---

De vreme ce drept şi cu iubirea de ómenĭ pentru binele de obştie a socotit prea Inalţatul nostru Domn împreună cu tot sfatul, în pricina adausuluĭ ce s'a fost facut în vremea trecutuluĭ răsboiŭ la slujba vădrărituluĭ peste aşezămîntul ce a fost din vechĭ legat cu blestem: ca iarăşĭ să se păzéscă acea din vechĭ luare a vădrărituluĭ de la aceĭ ce plătesc fără adăogire vre-odată nicĭ măcar de un ban subt nicĭ un cuvînt. Care spre a se păzì cu nestrămutare s'a şi înnoit vechiul acela aşezămînt prin acest luminat hrisov al Inălţimiĭ Sale, în care pricină s'a adus de la prea sfîntul a tótă lumea Patriarh şi osebită sobornicéscă carte cu legatură de blestem, precum maĭ sus se cuprinde. Iată că şi smerenia nóstră, împreună cu prea iubiţiĭ în Hristos fraţĭ Episcopĭ aĭ ţēriĭ, pe toţĭ aceia carĭ s'ar ispitì vre-odată a pune la cale. saŭ a sfătuì, saŭ de tot a stricà acésta prin Domnescul hrisov aşezată dréptă şi cu iubirea de ómenĭ hotărîre, orĭ-ce ipochimen ar fi, saŭ din ceĭ bisericescĭ, saŭ din ceĭ politicescĭ, pecetluim şi cu înfricoşat blestem îĭ legăm şi ḑicem: ca pe uniĭ ca aceia întunericul să-ĭ acopere, săgeţĭ cumplite să intre în inimile lor, obrazele lor să se umple de necinste, averea lor să fie spre cea desăvîrşit perḑare şi peire, lipsindu-se de tot felul de procopsélă şi ḑilele lor să fie cu totul întru împuţinare, de tóte ale lor cele vēḑute ca de averea dreptuluĭ Iov diavolul să se atingă, oftând şi tremurând, târîndu-se pe pămînt ca Cain să fie în tótă viéţa lor, moştenind şi bubele luĭ Ghiezi, femeile lor să rēmâe veduve şi copiiĭ lor săracĭ cerşetorĭ şi lipsiţĭ de tot felul de procopsele, în tótă viéţa lor şi în grabă judecata luĭ Dumneḑeŭ să-ì ajungă la cele vēḑute de ochiĭ lor. Iar cariĭ vor păzì cu dreptate la acest bine de obştie, hotărîrea acésta ce se cuprinde maĭ sus prin acest luminat hrisov, care cu bună rînduélă şi aşezămînt s'a facut, neatingēndu-se şi neispitindu-se întru cât de puţin a stricà, ce maĭ vîrtos a sta spre a se păzì cu nestrămutare, uniĭ ca aceia nu numaĭ cu cele drepte şi orînduite veniturĭ, cu carĭ aŭ să se împărtăşéscă spre rēsplătirea ostenelelor sale să-l învrednicéscă a se folosì, spre bună întemeierea şi sporirea caselor sale ci să fie şi ertaţĭ de Domnul Dumneḑeŭ, învrednicindu-ĭ cu îndurările sale cele bogate de amândouē fericirile, şi de smerenia nóstră blagosloviţĭ în vecĭ. Amin. — 1816 Aprilie 30.

Veniamin Mitropolit Moldoveĭ, Gherasim Episcop Romanuluĭ, Meletie Episcop Huşuluĭ.

(1) Cod. Metrop. Iaşĭ, pag. 117 vers.

maĭ da ca venit al Caseĭ răsurilor şi ḑecimile din vînḑarea ocnelor şi venitul holerceĭ exportate.

Domnitorul aprobă la 23 Decemvrie anaforaua pentru adăogirea goştineĭ, dar numaĭ pe trimestrul Aprilie, Maiŭ şi Iunie din 1815. De acum înainte va încetà adausul cu carte de blestem de la Patriarchie (1).

(1) Iată întăritura patriarchală pentru adausul goştineĭ şi gramata luĭ către Metropolitul Veniamin.

Intăritura patriarhală despre adaosul goştineĭ.

Proprietatea sóreluĭ este ca cu raḑele să înveseléscă făpturile, să învieze şi să créscă cele din natură, iar a omuluĭ, care ĭ-a primit începutul de sus, are datoria de a da fie-căruia dreptatea şi de a avé tótă îngrijirea pentru liniştea celor de sub dînsul, şi nu făcênd loc dreptăţiĭ aşà, după cum nóptea face loc ḑileĭ, ci avênd îndreptate privirile deştepte ale ochilor şi cu lumină alegênd dreptatea şi îndreptând lucrurile aşà, în cât pre cele bune să le păzéscă şi să le păstreze, cele din contră să le nimicéscă şi să le întrerupă, şi tot-deauna lucrurile marĭ să înlocuéscă pre cele urîte. Acesta este lucru al provedinţeĭ chivernisitóre. Acesta este lucru al óinenilor civilisaţĭ; de aceea şi bine alesul, de bunul ném şi prea luminatul Domnitor şi stăpân, iubitorul de Christos şi prea Inălţatul a tótă Moldo-Vlahia, fiŭ al nostru întru Duhul sfînt prea iubit şi mult dorit D. D. Ioan Scarlat Alex. Calimah Vod, n'a lipsit de la faptele marĭ Domnescĭ şi actele bine-făcĕtóre, menite pentru toţĭ ceĭ adunaţĭ la o laltă şi cariĭ se află sub Domnia sa cea rĕsplătită de Dumneḑeŭ. Şi fiind-că în urmarea excelenteĭ hotărîrĭ a sfinteĭ Provedinţe a primit pentru a doua óră frînele acesteĭ prea luminate a luĭ Domniĭ, n'a lăsat nevindecat şi neîngrijit nimic din aceea ce erà cu lipsă şi aveà trebuinţă de vindecare, ci cu tótă buna voinţă împarte fie-căruia gratuit şi în mod propriŭ dreptatea trebuitóre. El este cunoscut între altele prin numĕrul datoriilor sale împlinite şi prin puterea cuvîntuluĭ, şi maĭ ales din copia scrisă, trimisă nu de mult după hrisovul sĕŭ Domnesc publicat bisericiĭ acolo, precum şi din prea luminata comunicare, trimisă în scris. S'a hotărît din vremile străvechĭ, ca locuitorii Domnieĭ să deà câte patru parale şi nn aspru de fie-care óie. Drept adecă stabilit cu cuvînt de goştină din partea locuitorilor, carĭ sunt supuşĭ uneĭ asemenea dărĭ şi pe care iubitoriĭ de pietate Domnitorĭ, câte-o dată în aniĭ de maĭ înainte, cresc acéstă dare, şi alte-orĭ supunêndu-se nevoilor din aceştĭ anĭ curmaŭ abusurile, şi pre săraciĭ locuitorĭ îngrădindu-ĭ şi mângâindu-ĭ aŭ întărit prin hrisóve Domnescĭ numaĭ lipsa de patru parale şi a unuĭ aspru, după cum se stabilise de la început, oprind în viitor cel maĭ mic adaus, şi întărind hotărîrea cu pedepse marĭ scrise din partea bis. locale, lucru ce a fost de ajuns până la începutul rĕsbóiuluĭ de pre urmă. Dar deschiḑêndu-se răsboiul, multe şi marĭ nevoĭ căḑênd pe Moldova, clerul, ce se află acolo, supunêndu-se împrejurărilor timpuluĭ şi vĕḑênd de altă parte şi neputinţa economieĭ lucrurilor, a învoit adausul de atuncĭ de treĭ parale şi doĭ aspri peste cele legale de patru parale şi un aspru, punênd acésta pentru un timp, până când nevoia presentă va fi înlăturată.

Fiind însă că acésta nu s'a întîmplat, dar maĭ mult nevoia s'a ridicat, fiind-că partea cea maĭ mare şi maĭ esenţială a Moldoveĭ s'a răpit, cuprinḑênd şi pe marea

Casa răsurilor nu scapă de deficit nicĭ după acésta, maĭ cu sémă

---

sa Inălţime, şi maı ales că primise atuncĭ frinele Domnescĭ, s'a adunat lipsa cu adaosul goştineĭ până la hotărîrea biruluĭ anual, care s'a făcut la Iunie trecut al anuluĭ mântuiriĭ 1814. De atuncĭ Inălţimea Sa cea păzită de Dumneḑeŭ, nesuferind de compătimire continuarea adausuluĭ, ca îngreuitóre pentru locuitorĭ, şi contrară hrisóvelor domnescĭ, venì, şi interḑisă şi prin blestemurile bisericescĭ, a hotărît ridicarea eĭ totală, afară de Casa răsurilor, din care urméză a se plătì lefile celor ce îndeplinesc serviciile locale, şi fiind lipsă, s'a făcut adunarea boerilor celor de bun ném aĭ ţěriĭ şi observându-se socotelile eĭ, după o consfătuire comună, de care în genere se fac, atâta s'aŭ vĕḑut de încurcaţĭ, în cât din acestea nu se puteà avé nicĭ chiar acea cătăţime, care până la sfîrşitul luĭ Noemvrie al anuluĭ 1814 ajungeà pentru împlinirea neînlăturabilă a lefurilor; şi economie nevĕḑêndu-se din nicĭ o parte, s'a primit de obşte iarăşĭ lipsa cu adaos a goştineĭ, deşĭ întru acésta Inălţimea Sa cea păzită de Dumneḑeŭ a fost împotrivitor, dar s'a supus de nevoie, ca un chivernisitor înţelept pentru un scop bun şi un sfîrşit folositor celor ce slujesc neîntrerupt şi nu erà cu putinţă atuncĭ a face alt-cevà pentru grămădirea nevoilor. Acum însă din mila luĭ Dumneḑeŭ, împlinindu-se lipsa Caseĭ răsurilor prin adunarea adaosuluĭ, şi nu numaĭ acelor de acum, ca cele ce aŭ fost fórte bine iconomisite, dar şi acelor ce se vor hotărî în viitor, Înălţimea Sa prea mărinimósă, neîngrijindu-se de alt-cevà decât de făgăduéla dată nenorociţilor sĕĭ supuşĭ şi mişcat de un cuget nobil şi de o domnéscă măréţă compătimire, a curmat decĭ darea numituluĭ adaus, şi a readus darea de goştină asupra oilor, schimbată de împrejurările timpuluĭ, la darea de maĭ înainte, pentru care cuvînt a publicat şi hrisov domnesc şi maĭ întâiŭ negând şi desfiinţând acel adaos condemnabil, apoĭ reînfiinţând darea anuală de patru parale şi de un aspru de fie-care óie, cea legală şi aşezată de la început, şi pentru a se ţiné acésta ca o lege obştéscă, ea a fost într'adins însoţită de consimţimîntul şi iscăliturile Prea S. Mitropolit al loculuĭ şi ale iubitorilor de Dumneḑeŭ Episcopĭ de pe lângă dînsul, şi apoĭ s'a întâmplat că ea a căpătat întarire şi din partea altora carĭ aŭ primit-o. Decĭ făcêndu-se tóte acestea cu bună rîuduélă, Inălţimea Sa cea păzită de Dumneḑeŭ ne-a însciinţat prin scrisórea sa prea luminată fiéscă şi a chiriarhieĭ de acolo, şi trimiţênd cu copie exactă (de pre hrisov) mareĭ Bis. de la noĭ a luĭ Christos, a cerut ca cu ecdorul nostru patriarhicesc şi cu tomul sinodal să întăréscă disposiţiile cele prea bine-voitóre şi cele supuse când-và blestemurilor bisericiĭ loculuĭ să se lipséscă de pedépsă şi de putere, şi tótă pedica, ridicată spre schimbare, se va sfărîmà de aicĭ prin pronunţarea de epidemiile (pedepse bisericescĭ) cele maĭ aspre din partea nóstră. Şi în adevĕr, cererea Inălţimiĭ Sale ceĭ păzite de Dumneḑeŭ, ca ceea-ce nu numaĭ că cuprinde adevĕrul, cel plăcut luĭ Dumneḑeŭ şi vrednic de laudă, dar şi ca ceea-ce face vĕdită simpatia şi îngrijirea binevoitóre către supuşĭ, noĭ primind-o cu plăcere şi însoţind-o din adîncul sufletuluĭ şi a inimiĭ de laudele şi binecuvîntările trebuitóre, pre ceĭ căḑuţĭ sub blestemurĭ, dupre cum s'a ḑis, îĭ sloboḑim prin publicarea uneĭ alte gramate de ertăciune şi pre ceĭ maĭ de sus îĭ facem cu darul prea sântuluĭ Duh liberĭ de orĭ-ce vină. Iar prin acéstă gramată presentă, de acord cu Inălţimea Sa cea de Dumneḑeŭ păzită, declarăm sinodicesce împreună cu prea sfinţiţiĭ Arhiereĭ ceĭ din prejurul nostru şi cu prea cinstiţiĭ în S. Duh iubiţĭ fraţĭ aĭ noştri şi coliturghisitorĭ, ca, după cum de la început s'a hotărît, să rĕmână darea anuală a goş-

că boerimea ţine să-şĭ adaoge lefile. Domnitorul la 16 Noemvrie 1815

tineĭ, şi se întăresce prin acum publicatul hrisov al prea luminateĭ Sale Domniĭ la patru parale şi un aspru de óie; ca să se păzéscă neschimbat şi să rĕmână acéstă hotărîre drépLă necălcată şi nemodificată, până când sunt în putere cele ale su fletuluĭ şi ale inimiĭ şi nicĭ adausul cel noŭ de treĭ parale şi doĭ aspri să nu aibă întâmplător putere în viitor, ca cel ce este cu desăvîrşire minat şi lepădat, şi nicĭ alt adaus până la o pară să nu se facă şi nicĭ să-şĭ pótă avé locul sub nicĭ un cuvînt şi sub nicĭ o împrejurare în tot vécul. Acestea s'aŭ ḑis şi s'aŭ întărit sinodicesce, şi orĭ-cine ar fi din ceĭ de pre delăturĭ, carĭ ar voì alt fel decât acestea, să întreprindă în orĭ-ce chip de a schimbà acéstă hotărîre legală şi de a atinge până la un punct cele manifestate în mod sinodal şi domnesce, şi a introduce o inovaţiune óre-care în darea anuală a goştineĭ, spre supĕrarea şi strîmtorarea bieţilor locuitorĭ, unul ca acela, ca luptător în potriva celor bune, să fie afurisit de sfînta cea de o fiinţă făcĕtóre de viéţă şi nedespărţită fericită Treime a unuĭ Dumneḑeŭ într'o singură fire, şi blestemat, precum şi neertat, apoĭ neputreḑit şi sunător ca un timban, şi supun tuturor blestemurilor părintescĭ şi ale sinódelor şi vinovat foculuĭ Gheeneĭ şi condemnat la anatema vecĭnică. Pentru aceste decĭ tóte s'a eliberat acest al nostru tom patriarhicesc şi sinodul aşternut fiind şi în condica sfîntă a mareĭ Bisericĭ a luĭ Christos de la noĭ, spre a se vedé tot-deauna şi a se păstrà deosebit. In anul mântuiriĭ 1815 Iunie 15.

Gramata patriarhală către P. S. Mitropolit al Moldoveĭ.

Prea sfinţite Mitropolite al Moldoveĭ şi Esarhule al laturilor şi Prea S. S. Episcopĭ, supuşĭ aceste prea sfinte Mitropoliĭ, în S. Duh fraţĭ şi coliturghisitorĭ şi prea cinstiţĭ clericĭ, de bun ném boerĭ, cinstiţĭ neguţătorĭ şi toţĭ ceĭ-alţĭ binecuvîntaţĭ aĭ aceste de Dumneḑeŭ păzite Eparhiĭ, fiĭ în Domnul prea iubiţĭ aĭ smereniei nóstre, har să fie cu voĭ şi pace şi milă de la Domnul a tot ţiitorul, iar de la noi binecuvîntare şi felicitare. Cererile ce ni se aduc şi carĭ aŭ scopurĭ piόse, biserica cea mare a luĭ Christos de la noĭ nu numaĭ scie a le primì cu bunăvoinţă, a le cinstì şi a le sprijinì cu cuviinţă, dar le şi dă trebuitórea asigurare prin prerogativele eĭ propriĭ, fiind ea Maică comună a celor pioşĭ, şi cap al bis. din deosebite părţĭ, şi isvor nesecat de măsurĭ de tot felul, carĭ aduc mântuire fără întrerupere. Făcêndu-se decĭ acum cunoscut smerenieĭ nóstre, şi frăţieĭ ceĭ sfinţite de pre lângă noĭ şi sfîntuluĭ Sinod, atât din prea luminata epistolă Domnéscă cât şi din cea frăţéscă, trimisă nouă de Prea sfinţia ta, despre cea din vechime aşezată dare şi plătită anual de catre locuitoriĭ de acolo cu numele de goştină, şi mărginită numaĭ la patru parale şi la un aspru de fie-care óie, care dare a fost întărită pe basa aşezărilor din hrisóvele domnescĭ ale foştilor Domnitorĭ, iubitorĭ de pietate, şi legate cu legăturĭ fórte tarĭ de ale bis. locale, şi pentru ca cu timpul să nu se facă vre-un adaus saŭ crescere, după cum s'a întîmplat a se strică acéstă bună armonie şi a se călcà acea hotărîre aşezată din pricina alt-fel a unor greutăţĭ neînlăturabile şi nevoĭ impunĕtóre, pre carĭ le-a dus răsboiul, ce a avut loc acum în urmă, şi care adaos de treĭ parale şi doĭ aspri şĭ-a avut locul cu consimţimîntul cleruluĭ de acolo, cel mlădios (1) şi care adaus, deşì neplăcut Domnitoruluĭ celuĭ prea pios şi

(1) Ce politică bizantină!.. Când nevoile cădeaŭ pe ţéră şi trebuià să se pună dărĭ nouĕ, atuncĭ se apelà la clerul local, cerêndu-ĭ binecuvîntarea; scăḑênd ţéra de nevoĭ şi trebuind a se ridicà dările, atuncĭ veniaŭ Patriarhiĭ şi calificaŭ clerul ţĕriĭ mlădios prin urmare.. ..

convócă boerimea ca din noŭ să cerceteze séma Caseĭ răsurilor şi să prevadă venitul necesar pentru acoperirea deficitelor până la 1. Iunie 1817: după însăşĭ a dumné-vóstră obştéscă cerere şi rugăminte spre a se urmà *schepsis* şi aflarea chipuluĭ şi mijlociriĭ cuviinciόse pentru sporirea iratuluĭ Caseĭ răsurilor, atât de întâmpinarea neajunsuluĭ ce încă urméză, cât şi pentru sporul cuviincios lefilor boerilor celor *halè* ... socotindu-se asupriţĭ numiţiĭ cu puţina léfă, cea după alcătui-

măreţ, fiuluĭ nostru celuĭ prea iubit şi mult dorit în duhul sfînt, s'a aşezat însă şi în timpul Domnieĭ ceĭ dăruite de Dumneḑeŭ a Înălţimiĭ Sale ceĭ prea măreţe, şi pentru căderea nevoilor expuse maĭ sus, şi pentru încurcătura Caseĭ, numită a răsurilor; alt-fel fiind tóte aceste neînlăturabile, dar în cele de pre urmă Inălţimea Sa cea prea mărită, avênd milă către săraciĭ supuşĭ şi îngrijind cu durere de inimă pentru rĕsuflarea lor, n'a găsit bine să-ĭ lase îngreuiaţĭ cu trebuinţele adausuluĭ făcut, şi decĭ neajunsurile Caseĭ răsurilor le-a regulat, iar darea adausuluĭ celuĭ din noŭ l-a ruinat cu desăvîrşire, şi cu hrisov Domnesc, însemnat şi cu iscăliturile adunăriĭ erarhice de acolo, acésta s'a desfiinţat de o dată, dar a întărit iarăşĭ şi a înfiinţat lipsa celor patru parale şi a unuĭ aspru, cea hotărîtă şi aşezată de la început, care cu învoirea sfinţieĭ tale cea iubită nouĕ şi a întreguluĭ cler al loculuĭ celuĭ mlădios s'a primit cu un fel de bună voinţă nouă, eliberând pre ceĭ ce din causa întroduceriĭ adausuluĭ aŭ fost supuşĭ blestemurilor bisericescĭ, ruinând cu legăturĭ nedeslegate adausul primit la nevoie al goştineĭ. Şi fiind-că acéstă hotărîre este sfîntă, plăcută luĭ Dumneḑeŭ şi face arătată iubirea de săracĭ a Inălţimiĭ Sale cea întărită de Dumneḑeŭ, şi iubirea de popor, noĭ primind-o cu tótă dragostea sufletuluĭ nostru, cu aplause şi laude, am scos la lumină tomul bisericesc, care întăresce cu legăturĭ strînse acele disposiţiĭ prea luminate, şi cu harul luĭ Dumneḑeŭ şi cu puterea prea sfîntuluĭ duh, celuĭ ce pre tóte le înviéză şi le împlinesce, dată de către Domnul Dumneḑeŭ şi mântuitorul nostru Isus Christos sfinţilor sĕĭ, învĕţăceĭ şi apostolĭ, şi de la dînşiĭ trecută la noĭ prin succesiune, de a legà şi deslegà greşelile ómenilor, noĭ scriind ne declarăm sinodicesce cu toţĭ prea sfinţiţiĭ arhiereĭ ceĭ de pre lângă noĭ şi cu prea cinstiţiĭ noştri fraţĭ în duhul sfînt prea iubiţĭ şi coliturghisitorĭ că, câţĭ şi cariĭ din creştinĭ micĭ şi marĭ, de deosebite trepte şi rangurĭ, aŭ ajuns din causa aceluĭ adaus a călcà disposiţiile domnescĭ şi bisericescĭ, eşite din iubirea de pietate, şi s'aŭ făcut vinovaţĭ de aceste blestemurĭ eclesiastice saŭ dând sfaturĭ pentru adaus, saŭ lucrând şi învoindu-se în orĭ-ce mod şi ajutând la călcare, fie cu consciinţă saŭ fără consciinţă, cu voie saŭ fără voie, toţĭ aceştia, primind de nevoie adausul şi supunêndu-se durateĭ ceĭ nestătătóre şi schimbătóre a timpuluĭ precum şi împrejurărilor de tot felul ale vremurilor, sunt ertaţĭ şi binecuvîntaţĭ din partea luĭ Dumneḑeŭ Domnuluĭ a tot ţiitorul, deslegaţĭ de orĭ-ce legătură şi pedépsă bisericéscă şi nepărtaşĭ la acele blestemurĭ, citate maĭ sus şi, maĭ pre sus de pedepse, liberĭ şi neatinşĭ de loc, avênd rugăciunile şi binecuvîntările tuturor sfinţilor celor din véc şi ale prea cuvioşilor şi de Dumneḑeŭ purtătorilor părinţĭ celor din Nicheea şi din cele-lalte sinóde. Aşà stăpâne, mult îndurate Dómne Christóse, Dumneḑeul nostru, să învingă mila ta cea nemăsurată şi iubirea ta de ómenĭ cea neînvinsă, şi ascultă-ne pre noĭ smeriţiĭ şi păcătoşiĭ serviĭ tĕĭ, cariĭ ne rugăm pentru servitoriĭ tĕĭ aceştia, şi tótă legătura cea sufletéscă şi

rea de maï înainte an, care nu are nicï cum potrivire şi asemĕnare cu ostenelile slujbeï şi cu cursul vremiï de acum (1).

Posedăm un codex in-folio cuprinḑênd séma a 4-a a Visterieï Moldoveï, după aşezarea biruluï de la 1 Iunie 1817 până la 1 Maiŭ 1818. Séma este cu sigiliŭ în roşu al Domnuluï, cu semnătura Metropolituluï Veniamin şi a boerilor din Divan. Să observăm acéstă sémă, care maï bine decât orï-ce alte acte ne va arătà situaţiunea financelor Moldoveï cu puţin înainte de capĕtul Domnieï luï Scarlat Calimach.

Cïferturile cele 4 pe un an aŭ dat Visterieï suma de 1.075.363.

In acéstă sumă nu intră venitul Botoşanilor, care este apanajul Dómneï. Pe un an acest apanaj a tăiat suma de 57.225 leï.

La suma de 1.075.364 prinsă din cïferturï se adaogă suma prinsă de la mazilï şi ruptaşï pe un an: 39.810 leï şi 105 banï.

Se maï adaogă baniï împliniţï de la tîrgurï pentru dughenï şi cârciumï: 59.227.

Cïfertul Sf. Dumitru al ruptelor Visterieï, neguţătorilor hrisovoliţï: 18.931.

Cïfertul Sf. Gheorghe de la aceiaşï: 19.519.

Darea pe 4 cïferturï a jidovilor hrisovoliţï: 36.600.

In total venitul de la dajdiï se maï adaogă cu 100.500 leï desetină afară de a Botoşanilor care este a Dómneï, plus 245.000 vădăritul şi plus 90.400 goştina, afară de a Botoşanilor. Cu aceste 3 rusumaturï în sumă de 435.900, totalul venit al ţĕriï, afară de ocne şi vămï cu totul reservate luï Vodă, se urcă la 1.685.352. Acéstă sumă imediat este scăḑută cu 308.544 leï, baniï scutelnicilor ce se plătiaŭ boerimiï, decï în realitate budgetul veniturilor se însumă la 1.376.808 leï.

Pe ce se cheltuià acéstă sumă?

47.769

60.984 leï baeram peşcheş în 1818.

---

trupéscă, pusă asupra lor, saŭ din răpire saŭ din óre-care pricină, deslég-o de la dînşiï şi o rupe ca pre o pânză de păiajeu şi obosesce-ï pre dînşiï de munca cea de vecï, învrednicesce-ï însă de împĕrăţia ta şi fă-ï ca să câştige starea cea de a drépta ta şi desvinovăţirea cea bună şi bine primită, cu rugăciunile şi mijlocirile prea curateï tale Maiceï nóstre Născĕtóre de Dumneḑeŭ şi pururea Fecióră Maică, cu ale cinstituluï, mărituluï profet şi botezătoruluï Ioan, cu ale sfinţilor, măriţilor, predicatorilor de Dumneḑeŭ şi purtătorï aï duhuluï Apostolï, şi cu ale tuturor sfinţilor, celor ce din véc bine ţï-aŭ plăcut ţie. Amin.

(1) Veḑï ultimul act din condica ce este în posesiunea Metropolituluï de la Iaşï, pag. 160—161. La Academia Română, în codex I, se pot vedé acte relative la finanţele Moldoveï sub Scarlat Calimach.

25.000	rachibiaua.
3.075	enfiemucatesi.
25.000	agiul poliţelor acestor banĭ.
176.917	cheltuéla gospod.
71.547	cheltuéla Vieneĭ.
15.890	darurĭ la Turcĭ.
186.519	zahereà la Ţarigrad.
14.086	navru şi cheltuéla de zaherele.
51.211	darurĭ şi milĭ.
45.290	cheltuiţĭ pentru cetăţile turcescĭ.
56.937	navru şi cheltuelĭ de cherestele.
111.861	Isprăvnicia Curţiĭ Domnescĭ.
66.252	beciul Domnesc.
49.986	poştele.
13.037	beilicul.
7.800	călăraşĭ, Tătariĭ la Ţarigrad.
4.007	cheltuéla celor trimişĭ în trebĭ.
17.740	tainaturĭ şi chiriĭ de case.
1.446	cheltuéla Postelniciеĭ.
7.561	Comişia Domnéscă.
3.654	Pităria Domnéscă.
1.440	Muhurdăria şi Divictăria.
6.662	Cupăria Domnéscă.
4.806	Izcihodăria.
42.286	cheltuéla sërbătorilor.
4.330	cheltuéla pe caftane.
14.038	dobânḑĭ de banĭ împrumutaţĭ de Visterie
4.188	cheltuéla prin al doilea Cămăraş.
15.384	cheltuéla doctoriilor Curţiĭ.
1.682	baeramurĭ.
1.260	scutelniciĭ călăraşilor.
6.496	cheltuéla celor trimişĭ prin Postelnicie.
7.500	botezurĭ de Domnie.
143 276	lefĭ şi scutelnicĭ din Visterie.
7.533	logodne şi cununiĭ.
4.794	îngropărĭ şi grijĭ.
47.568	diverse cheltuelĭ.
1.376.808	

Prin urmare budgetul veniturilor şi al cheltuelilor echilibrat deplin

Dar cu ce se folosì ţéra Moldoveĭ din asemenea cheltuélă de circa 1 milion şi jumătate leĭ pe an?

Lefile funcţionarilor aŭ fost plătite de la Casa Răsurilor. Intregul venit al ţĕriĭ a servit pentru Turcĭ şi pentru Domnitor. Pentru cultura publică din budgetul general al ţĕriĭ, nimic decât dóră 180 leĭ la 3 ucenicĭ de la şcólă; 180 leĭ filosofuluĭ Govdela pentru 30 de scutelnicĭ; 150 leĭ la 2 învĕţătorĭ şi 2 ucenicĭ pentru engomiile sĕrbătorilor Crăciunuluĭ; 586 leĭ cheltuiţĭ cu catagrafia tîrguluĭ Iaşĭ; 750 leĭ traducĕtorilor pravilelor, pe fie-ce lună; 4.747 leĭ în cumpĕrarea a 102 chile de mălaiŭ şi 87 chile de cartofí împărţite ca sămînţă la judeţe; 165 pentru caicele pârcălăbieĭ de Galaţĭ. S'aŭ maĭ cheltuit câte-và sute leĭ pentru legătura de exemplare din Condica civilă împărţite la prelaţĭ şi la boeriĭ din Divan. De acolo încolo tot restul budgetuluĭ a fost la disposiţiunea luĭ Scarlat Calimach şi a Turcilor! Cum să nu fie mare cértă între Grecĭ, dóră vor pune mâna pe Domnia ţĕriĭ? (1)

Casa doctorilor, adecă o direcţiune sanitară, există sub Scarlat Calimach. In 26 August 1814, Domnitorul dă ţidulă domnéscă pentru adăogirea veniturilor acesteĭ case. Intre aceste venitură se adaoge harabagialîcul de Galaţĭ, în 10 Noemvrie 1814 (2).

Sub Alexandru Calimach se înfiinţéză şi în Iaşĭ, ca la Bucurescĭ, Vornicia de politie (3).

Casa Răsurilor e pusă în Decemvrie 1814 sub marele Logofĕt de ţéra-de-jos (4).

In 27 Aprilie 1816, Scarlat Calimach ordonă Ispravnicilor de Roman să însărcineze un inginer cu ridicarea planuluĭ oraşuluĭ.

La 9 August 1814, Domnitorul aprobă anaforaua Divanuluĭ pentru aşezarea scutelnicilor şi a breslaşilor boerescĭ şi mânăstirescĭ. Iată resoluţiunea Domnitoruluĭ:

Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domn ţĕriĭ Moldavieĭ.

Infăţişându-se Domnieĭ Mele obştésca acéstă anaforà, şi dréptă şi cuviinciósă socotind tótă alcătuirea ce se face pentru pronomion de scutelnicĭ şi breslaşĭ, întărim şi Domnia mea şi hotărĕsc urmarea întocmaĭ şi fără nicĭ o strămutare întru tóte, cum prin anaforaua acésta se cuprinde, şi poruncim şi domnieĭ sale Vel-Vist.

(1) Veḑĭ în anexa de la Tom. X, partea B a *Istor. Rom.* de V. A. U., séma Vistærieĭ maĭ sus analisate.

(2) Veḑĭ Academia, Cod. I, pag. 336—337.

(3) Veḑĭ la Academie, Cod. I, pag. 310—313.

(4) Veḑĭ condica Metropol. din Iaşĭ, fila 129.

ca în cuprinderea acésta să se facă şi isvod de scutelnicĭ şi breslaşĭ, ce se cuvine a se da din Visterie, alcătuindu-se nesmintit intru tóte cuprinderea tótă, fără abatere cât de puţin din hotărîrea acésta, şi boeriĭ Grecĭ cu totul să fie depărtaţĭ de pronomion acesta al scutelnicilor, ca de un adevĕrat pronomion alcătuit numaĭ pentru pămîntenĭ, iar spre neclintită urmare şi paza acesteĭ hotărîrĭ şi dréptă alcătuire, întru tótă cuprinderea anaforaleĭ acesteia, întărim şi cu a nóstră iscălitură şi pecete.— 1814 August 9.

Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod.

(L. P.)

CAP. VI.

Boeriĭ.

In Domnia luĭ Scarlat Calimach, boerimea a putut fi mulţumită, căcĭ înfiinţată de el, marea Comisie» chemată să reorganiseze serviciile publice, fiind compusă exclusiv din boerime, ea departe de a împuţinà privilegiile oligarhiceĭ clase, le adaoge.

Clasa boeréscă sporì sub Scarlat Calimach, nu atât prin ridicarea de noĭ boerĭ pămîntenĭ, cât prin *împămînteniri* de Grecĭ.

Pentru a se vedé cu ce titlurí uniĭ Grecĭ deveniaŭ boerĭ aĭ ţĕriĭ sub Scarlat Calimach, aduc acì în resumat douĕ pitace domnescĭ.

Primul este din 31 Ianuarie 1813, prin care fraţiĭ Hariton şi Apostol Petrino sunt aşezaţĭ «între némurile ţĕriĭ şi trecuţĭ în catalogul boerilor de ném, al Visterieĭ»:

Ca uniĭ ce, deşì streinĭ, *de mulţĭ anĭ locuesc în ţéră în scaunul Domnieĭ, făcêndu-se pămîntenĭ cu dobândire a destule nemişcătóre lucrurĭ*, aŭ petrecut bine şi liniştită vieţuire spre lauda lor, trăgênd către dînşiĭ obştésca bună cugetare şi credinţă, învrednicindu-se şi de ocrotirea celor de maĭ înaintea nóstră fraţĭ şi luminaţĭ Domnĭ, cu slobodirea înfăţoşăriĭ şi la Domnésca Curte ...... şi aŭ fost cinstiţĭ şi cu cinurĭ pămîntescĭ.

Aşà dar acestor doĭ fraţĭ de origine streină li se dă dreptul de boerĭ pămîntenĭ, pentru că aŭ cumpĕrat proprietăţĭ în ţéră şi aŭ avut o viéţă cinstită. Intre acele drepturĭ este şi acel de a se puté presentà la Curtea Domnitoruluĭ (1).

Al doilea act identic este din acelaşĭ an, 1813 Aprilie 30, în favórea unuĭ Petrovicĭ Armis (2).

(1) Veḑí actul în condica Metropolituluĭ de la Iaşĭ, fila 77.

(2) «Acesta, născut din părinţĭ cinstiţĭ şi din némurile cele vechĭ şi alese ale patrieĭ sale Misieĭ, şi pentru că părinţiĭ sĕĭ în curgere de mulţĭ anĭ, locuind în pămîntul

Immulţirea streinilor în clasa boeréscă aveà un inconvenient fiscal, căcĭ noiĭ boerĭ vroiaŭ să aibă şi eĭ, ca boeriĭ pămînteni, scutelnicĭ şi posluşnicĭ. Acésta împuţinà numĕrul birnicilor Vistieriei. Nu dar din îmbold naţional, ci din acel al neîmpuţinăriĭ budgetuluĭ domnesc, se póte explicà decretul luĭ Scarlat Calimach, din 9 August 1814, prin care, aprobând anaforaua Divanuluĭ, semnată şi de Metropolitul Veniamin, Domnitorul dispune, pe de o parte, continuarea privilegiuluĭ boerilor pămîntenĭ la scutelnicĭ saŭ breslaşĭ anume hotărîţĭ, după rang, până la şetrarĭ, iar pe de altă parte, excluderea boerilor Grecĭ de la acest privilegiŭ, considerându-se ca un *catahrisis* că aceştĭ boerĭ de origine streină s'aŭ bucurat de cât-và timp de asemenea privilegiŭ.

Iată propunerea boerilor din Divan:

Să se păzéscă cu nestrămutare acest privileghiŭ al némuluĭ boeresc şi cu îndreptare de catahrisis ce a urmat întru vremĭ, nicĭ de cum maĭ mult să nu se lăţéscă privileghium al scutelnicilor şi breslaşilor, decât numaĭ la pămîntenĭ, oprit fiind cu totul a nu se maĭ da scutelnicĭ saŭ breslaşĭ la boeriĭ Grecĭ, dară nicĭ banĭ sub nume de scutelnicĭ, pentru ca în tótă vremea, izvodul de scutelnicĭ în Visterie să fie numaĭ subt numele pămîntenilor şi nicĭ cu alte mijlocirí să nu fie slobod a se atinge acest pămîntesc privileghiŭ; iar cuviinciosul ajutor de la In. Ta către boeriĭ Grecĭ prin bunavoinţă a Măriei Tale va puté urmà cu alte drepte împărtăşirĭ din domnescile şi împĕrătescile milostivirĭ.»

Puţine casurĭ de înălţărĭ la trépta boerieĭ dintre răzeşĭ orĭ altă categorie de cetăţenĭ întâlnim sub domnia luĭ Scarlat Calimach. Menţionăm acì chrisovul din 6 Martie 1819 în favórea luĭ Gheorghe Roiul, care este ridicat la rangul de Mare Căpitan de dărăbanĭ şi acel al luĭ Alexandru, fiul Economuluĭ Ureche, protopop de Hârlăŭ care, pentru serviciile aduse în timpul ciumeĭ din 1818, este ridicat de Scarlat Calimach la rangul de Clucer(1).

acesta al Moldoveĭ, în scaunul Domnieĭ nóstre, s'aŭ făcut pămîntén cu dobîndirea a îndestule nemişcătóre lucrurĭ, şi aŭ petrecut bună şi cinstită vieţuire, trăgênd către sine lauda şi buna cugetare a obştieĭ şi asemenea şi dumné-luĭ petrecênd întru asemenea cinstită vieţuire, trăgênd către sine aceaşĭ laudă şi cinste, învrednicindu-se, precum părintele sĕŭ, şi ocrotiriĭ celor de maĭ naintea nóstră fraţĭ şi luminaţĭ Domnĭ, cu slobodirea înfăţoşăriĭ şi la Domnésca Curte....., şi a fost socotit de a puté fi cinstit şi cu cinurĭ dintru acele pămîntescĭ . . . . este trecut în catalogul némurilor al Vistieriei.» (In aceeaşĭ condică, la fila 78.)

(1) Primul act este scos din Condica Domnéscă de la Metropolia din Iaşĭ. Cel al doilea este în original în posesiunea mea.

Boerimea a fost mult miluită de Domnitorul Scarlat Calimach, cu acordare de droburĭ de sare, cu adăugire de liuḑĭ, cu dăruire de ţiganĭ şi cu milĭ de la Cutia respectivă(1).

1819 Martie 6. Cartea Domnuluĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod, dată luĭ Gheorghe Roiul.

Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod. Cu mila luĭ Dumneḑeŭ, Domn ţĕriĭ Moldoveĭ.

Insciinţare se face prin acéstă carte a Domnieĭ Mele pentru Gheorghe Roiul că, prin jaloba ce a dat Domnieĭ Mele, a făcut arătare, că el la câte slujbe şi poruncĭ a fost, şi osîrdnic silitor, le-a săvîrşit cum a cerut trebuinţa, cu tótă dreptatea, făcênd rugăminte, că precum alţiĭ mulţĭ s'aŭ cuprins cu Domnescile nóstre milĭ, să se împărtăşéscă şi el, cu cât cerescul Împĕrat se va năstăvì, după socotinţa săvîrşitelor sale slujbe. Care ale sale arătărĭ rînduind Domnia Mea la dumné-luĭ Vel Vistiernic de s'aŭ cercetat şi s'aŭ aflat adevĕrate, că la câte slujbe a fost rînduit, a fost silitor de le-a săvîrşit cu dreptate.

Decĭ cu milostivire fiind Domnia Mea asupra sa, îl miluim cu aceste din Domnescile nóstre milĭ, adecă: hotărîm să fie scutit de tóte dările Visterieĭ, cum şi de plată la slujbele rusumaturilor de către cumpĕrătorul slujbeĭ lor, să nu se supere întru nimica, pe tóte orĭ câte bucate va avé drepte a sale: stupĭ, svinĭ, oĭ şi vin ce va face din drepte viile sale. Avênd a scutì şi şése liuḑĭ, ómenĭ streinĭ, ce şi-ĭ va aduce de peste hotar, de tóte orĭ-câte dărì şi havalele vor fi asupra altor locuitorĭ, aceştia întru nimic să nu se supere, rĕmâind numaì pentru slujbele şi trebuinţele caseĭ sale, orĭ la ce ţinut se va aflà cu şederea sa. Şi încă cu milostivire fiind Domnia Mea asupra sa, hotărîm a-şĭ avé şi titlul de *Vel Căpitan de dărăbanĭ*, care cunoscut să fie. Pentru care poruncim şi dumné-vóstră, dregĕtorĭ a orĭ-care ţinut în care se va aflà cu şederea sa, să nu puteţĭ a-l rînduì la slujbe şi poroncĭ de ale ţinutuluĭ, căcĭ când va fi trebuinţă, se va rînduì numaĭ cu cartea Domnieĭ Mele şi a Visterieĭ, ca să-ĭ fie cunoscută slujba. Aceste sunt miluirile de la Domnia Mea, cu carĭ am miluit pe Gheorghe Roiul, făcêndu-l şi Vel Căpitan de dărăbanĭ. Pentru care poftim şi pe ceĭ din urma mea luminaţĭ Domnĭ fraţiĭ noştri, carĭ din pronia ceréscă se vor rînduì ocârmuiriĭ acesteĭ ţĕrĭ, nu numaĭ să nu strice acéstă cuprindere de miluire, ce maĭ ales cu sporire să adaoge, şi pentru a Domniilor Sale laude şi vecĭnică pomenire. 1819 Martie 6.

(Semnătura) Scarlat Alexandru Calimach.

L.P.D.

Vel Vistier.

S'a trecut în condica Vistierieĭ de hrisóve.

Constantin Veisa Paharnic.

(1) La 15 Noemvrie 1813, Sc. Calimach acordă luĭ G. Hermeziu mila pe tot-deauna de 10.000 ocă sare de la ocnă în drobĭ.

Asemenea iĭ acordă 20 liuḑĭ streinĭ scutiţĭ. (Academia LV 40.)

La 1 Ianuarie 1813 dăruesce ţiganĭ luĭ Petrache Casimir biv Vel Ban. (IV, 107, Academie)

Lista milelor de la Cutia respectivă coprinde destule nume de boerĭ şi de văduve de boerĭ.

Boerĭ pedepsiţĭ orĭ prigoniţĭ în Domnia luĭ Calimach aprópe nu găsirăm până adĭ; cunóscem numaĭ un cas de degradare a unuĭ *Paharnic* Nicolae Dumitriu, în 1814 Ianuarie. Din ordinul luĭ Scarlat Calimach este degradat din rangul de Mare Paharnic, dar nu din céta boeréscă, căcĭ i se lasă rangul ce aveà anterioramente, de Şetrar.

Cu ce păcătuise Paharnicul Dumitriu?

Erà denunţat luĭ Vodă, că într'o sindrofie ar fi rostit vorbe duşmănóse pentru Domnie, ar fi dis că prea aduce Vodă multe lichele de Grecĭ din Ţarigrad.

Boerul Paharnic isbutì să convingă pe Domnitor, că aşà vorbe el n'a rostit şi, la 24 Martie 1814, Domnitorul îĭ restituì rangul de Mare Paharnic (1).

Considerată boerimea din respectul cultural şi naţional, n'o găsim superióră celeĭ din Muntenia. In adevĕr, boeriĭ fac paşĭ, semnéză acte, în carĭ îşĭ arată regretele lor pentru perderea Basarabieĭ (2), decât în fond, aceste regrete sunt maĭ puţin pentru perderea a jumătate din Moldova, cât pentru că acésta a adus scădere în budgetul de veniturĭ al ţĕriĭ şi pentru că prin aplicarea tratatuluĭ de la 1812 eraŭ siliţĭ, ca până în termen de 18 lunĭ, saŭ să-şĭ vîndă moşiile din Basarabia, saŭ să se strămute acolo şi să devină supuşĭ Muscalĭ. In acéstă alternativă puşĭ, Divanul după ce vĕdù că stăruinţele boerilor nu isbutesc, se rógă de Domnitor să intervină el pe lângă Impĕratul Rusesc, să maĭ acorde un termen de un an de dile, pentru ca să-şĭ desfacă moşiile din Basarabia aceĭ carĭ nu vor să rĕmână acolo ca supuşĭ Muscalĭ.

Asemenea luĭ Paharn. G. Hermeziu în 3 Ianuarie 1813. (Academia LV, 39.)

Dă Hatmanuluĭ Răducanu Roset dreptul de a aflà 50 liude streinĭ şi a-ĭ scutì. (Academia, XXXI, 72.)

La 3 Aprilie 1813 ordonă prin Visterie către Ispravnicĭ de a regulà şi scutì ómeniĭ streinĭ, ce vor fi aduşĭ de Spătar N. Balş la moşia sa Codăescĭ. (Academia XXI, 95.)

Asemenea şi pentru acelaşĭ lucru în 6 Aprilie 1413. (Academia, LI, 83.)

La 30 Aprilie 1813 acordă 60 ludĭ scutiţĭ Domniţeĭ Elena Hangeri. (Academia, L, 87.)

La 10 Octomvrie 1818, Calimach acordă 100.000 ocă sare luĭ biv. Vel Logofĕt C. Balş. (Academia, XXXV, 241.)

(1) Vedĭ condica Metropolieĭ de la Iaşĭ, fila 95 verso.

(2) Vedĭ actul din 20 Aprilie 1812, în cartea «Докѹменте дин Молдова», atribuite luĭ N. Istrati, vedĭ Uricar, I pag. 343.

Divaniţiĭ ḑic «că nu avem aicĭ cuĭ vinde moşiile nóstre, nicĭ cu cine să le schimbăm».

La din contră «vom fi siliţĭ la acea maĭ jalnică lucrare: a împarţì averile nóstre, pe cât nu vom puté urmà alte chipurĭ, şi cu lacrimĭ nemângâiate a se desparţì fiĭ de părinţĭ, fraţĭ şi alte rudeniĭ, trecênd uniĭ la cele de peste Prut moşiĭ şi alţiĭ rĕmânênd la aceste de aicĭ.»

Se tem boeriĭ ca, nu din causa că uniĭ membri aĭ familieĭ lor vor fi siliţĭ să rĕmână în Basarabia, la moşiile de acolo, să fie bănuiţĭ ceştĭ rĕmaşĭ în ţéră de către Turcĭ (1).

Neisbutind boeriĭ în cererea lor, mulţĭ se strămutară definitiv în Basarabia.

Se pare că ţĕraniĭ Moldovenĭ din Basarabia, din contra purtăriĭ boerilor, se deciseră a emigrà de acolo în Moldova. Acésta nu convenià Rusieĭ. Pentru a împedicà acéstă emigrare a ţĕranilor, Muscaliĭ închid fruntaria Prutuluĭ. (Veḑĭ Hurm., pag. 701—708.)

---

(1) Condica Metropolituluĭ Nanian de la Iaşĭ, fila 82.— Veḑĭ şi Andréossy, din 23 Iulie 1813, în Hurmuzachi, supl. II, pag. 479.

Iacă actul prin care boériĭ se jăluesc că Rusia cere să vîndă eĭ moşiile ce aŭ peste Prut:

Prea Inălţate Dómne,

Cu tótă supunerea şi lucrătórea cugetare, am primit porunca ce s'a dat noué de catre Inalţimea Ta, cu arătare că după trimiterea a prea plecatuluĭ nostru magzar la prea strălucitul prag al prea putericiĭ şi hrănitóreĭ nóstre Împeraţiĭ, a venit respuns întru aceeaşĭ neurnită hotărîre a vinde tóte acele de peste Prut strămoşescile nóstre moşiĭ şi a ne desface cu totul de dînsele, pentru că după deosebite necunoscute noué politicescĭ pricinĭ, nicĭ de cum nu este ertat urmarea într'alt chip.

Tóta porunca prea înaltuluĭ Devlet şi a Inălţimiĭ Tale, fiind la noĭ pravile necalcate (?), dacă plecatele nóstre rugăciunĭ din durere ce am făcut întru acéstă pricina n'aŭ fost ertat a se ascultà, la noĭ nu rĕmâne alta decât cu jărtfirea strămoşescilor nóstre moşiĭ şi lipsirea încă şi de hrana cuviinciósă a caselor nóstre, să punem în lucrare împlinirea porunciĭ; acéstă desfacere în cât este pentru noĭ sdruncinătóre, Inalţimea Ta nu te îndoescĭ, căcĭ nu este numaĭ nenorocire dar şi strîmtorie a însaşĭ vieţiĭ nóstre, nu avem la cine vinde nicĭ cu cine a le schimbà, pentru că toţı credincioase raele a Moldavieĭ am năzuit şi am rĕmas subt umbrirea prea putericuluĭ Devlet, precum şi strămoşiĭ noştri, şi aceĭ câţĭ se află cu locuinţa în partea aceea de peste Prut nu aŭ aice maĭ mult decât până la patru saŭ cincĭ moşiĭ dintr'acele maĭ micĭ. Drept aceea într'o mare nedumerire ne aflăm, care lucrare trebue să

Am vĕḑut în urmă ca numirea luĭ Caragea şi a luĭ Calimach a

începem spre împlinirea porunciĭ? căcĭ perderea acelor de acolo moşiĭ ne arată cu lămurire grozăvia stingeriĭ caselor nóstre, iar mâhniciunea acesteĭ de istov stingerĭ a pătruns sufletescile nóstre simţirĭ în cât tânguirea şi jalnicele lacrimı pentru îngrozirea aceleĭ de istov cădere a familiilor învechite aŭ ajuns a se face simţitóre, şi la cele maĭ crude vîrste ale nenorociţilor noştri fiĭ, milostivirea prea bunuluĭ nostru Împĕrat, după asemĕnarea Dumneḑeesculuĭ ceresc, este la noĭ încredinţare fără îndoire a vedé spre acéstă pildă şi acea cu milostivire părintéscă oblăduire a Inălţimiĭ Tale, dintru care către toţĭ de obşte se revarsă din îndurarea hrănitórele împĕrătescı mile şi pe acésta alcătuind temeiul nădejdiĭ mângâeriĭ nóstre, iarăşĭ îndrăsnim alergând către Inălţimea Ta, din durere, cu umilite glasurĭ te rugăm, ca spre óreşĭ-care mângâierĭ de înlesnirea acestiĭ desfacerĭ, de este cu putinţă, să urmeze mijlocirea Inălţimiĭ Tale către prea puternicul, bunul şi milostivul nostru Impĕrat, ca să se îndure către noĭ şi din bogatele sale milostivirĭ revĕrsând, să ne dăruéscă o vadeà încă de un an, saŭ dacă va fi greutate, fie măcar de şése lunĭ, după împlinirea profezmieĭ, pentru ca dóră în acéstă vreme vom aflà óreşĭ-care înlesnire spre desfacerea moşiilor nóstre, să nu le perdem cu totul, pentru că în vadéua de 2 lunĭ ce aŭ maĭ rĕmas până la împlinirea profezmieĭ, urmând desfacere, nu se va puté alcătuì alt ce-và decât aceea ce acum privim: o de istov stingere şi strîmtorire a vieţuiriĭ nóstre. Noĭ întru acéstă întîmplare, cea maĭ întâĭ şi desăvîrşită cădere socotim a ne lipsì de pămîntul strămoşesc, şi a nu trăì sub umbrirea vieţuitoruluĭ Devlet, şi de vreme ce suntem frămîntătură hrănită de la strămoşĭ cu milele prea puterniciĭ nóstre Împĕrăţiĭ, şi întru acésta îmbărbătându-ne, potrivit cu acésta vor fi tóte locurile nóstre, şi spre a ajunge la acest sfîrşit nu vom lăsà a nu face şi acele peste putinţă jărtfirĭ, dar nemărginita greutate ce vedem, pentru ca nu avem nicĭ cuĭ vinde moşiile nóstre, nicĭ cu cine a le schimbà, prin câte cercărĭ am făcut intru acésta până acum ne îngrozesce, că după orĭ-carĭ jertfirĭ, nu vom puté ajunge nevoinţa îngroziriĭ pentru de istov stingere, şi maĭ ales pentru strîmtorirea a hraniĭ spre vieţuire, vom fi siliţĭ la acea maĭ jalnică lucrare: a împărţì averile nóstre, pe cât nu vom puté urmà alte chipurĭ, şi cu lacrimĭ nemângâiate a se despărţì fiiĭ de părinţĭ, fraţĭ şi alte rudeniĭ, trecênd uniĭ la acele de peste Prut moşiı şi alţiĭ rĕmâind la aceste de aicĭ. Acésta întru desnădajduire, şi când tóte alte chipurı vor lipsì, iar sufletésca mâhniciune, şi jalnicele lacrimĭ, carı prin acéstă despărţire vor urmà, vor fi fără îndoire veşnice şi neuitate, din ném în ném, până la cea de pe urmă; cu umilite glasurĭ de obşte şi cu fierbinţĭ lacrimĭ ne rugam Inălţimiĭ Tale, ca şi întru acésta să urmeze părintésca milostivire a se face cunoscut prea Inalţatuluĭ Devlet nevoinţa care întru acésta póte să ne siléscă, lucrând mijlocirea cuviinciósă şi trăgênd către noı îndurarea prea puterniculuĭ şi milostivuluĭ nostru Impĕrat, pentru ca întru o aşà jalnică întîmplare să fim umbriţi cu aceeaşĭ milostivire ce am fost hrăniţĭ nenumĕraţĭ anĭ de la strămoşiĭ noştri, şi când vom fi siliţĭ de la întîmplare a urmà jalnica despărţire, cu trecerea întru nenorocirea unora la stăpânirea moşiilor de peste Prut, pentru aceĭ, carĭ dintru acele familiı vor rĕmâné aicĭ, să nu afle prilej duşmănescile lucrărĭ, ca în potriva dreptaţiĭ urmând clevetire, să socotéscă acéstă pricină de vre-o lene, pentru ca silnicia întîmplariĭ acesteia este fără îndoire, iar rîvna credinţeĭ nóstre în tótă vremea cu lucrătóre chipurĭ s'a arătat, şi dintru acésta nicĭ de cum vre-odată nu ne-am

produs o mare emoţiune la Iaşĭ şi la Bucurescĭ. Emoţiunea boerimiĭ Moldovene provenià în mare parte din temerea, nu cum-và noul Domn să aibă de la Pórtă însărcinarea de a pedepsì pe aceia dintre dînşiĭ, carĭ maĭ mult se arătaseră între 1806 — 1812 neamicĭ aĭ Porţeĭ Otomane şi slugĭ plecate ale Muscalilor. Uşor fu însă Împĕratuluĭ Alexandru I să liniştéscă temerile boerilor, făcênd pe Sultanul să trimiţă luĭ Scarlat Calimach hatişeriful din 2 Octomvrie 1812, prin care Pórta obligă pe noul Domnitor să acorde ertare, amnistie tuturor greşiţilor din trecut şi să fie blând cu boeriĭ şi cu tótă ţéra (1).

---

abătut, nicĭ ne vom abate. Prea Inălţate Dómne! Precum întru tóte altele părintésca oblăduire a Inălţimiĭ Tale a făcut către toţĭ de obşte ajutor şi revĕrsare de milostivire între sdruncinările, carĭ răsboiul trecut aŭ pricinuit în ţéra acésta, asemenea şi la acéstă jalnică şi nenorocită întîmplare, fiĭ milostiv a lucrà mijlocire şi a strînge asupra nóstră milostivnica îndurare a prea Inaltuluĭ Devlet, care prin lucrarea Inălţimiĭ Tale nădăjduim fără îndoire a-şĭ câştigà, şi prin acésta numaĭ alcătuim nădejdea mângâieriĭ a nu ajunge în cea desăvîrşită cădere în învechitele familiĭ ale pămîntuluĭ acestuia, iar Inălţimiĭ Tale va rĕmâné vecĭnică pomenire alcatuită pe temeiul neuităriĭ şi la urmaşiĭ noştri. — 1815 Noemvrie 5.

Aĭ Inălţimiĭ Tale

Smerit către Dumneḑeŭ rugător, Veniamin Metropolit Moldoveĭ.

Plecate slugĭ:

(Iscăliţĭ:) Constantin Ghica Logofĕt, Iordache Canta Vel Logofĕt, Constantin Balş Logofet, Dimitrie Sturdza Vel Logofĕt, Grigoraş Sturdza Vel Vist., Sandu Sturdza Hatman, Iordache Roset Vist., Constantin Balş Vel Vornic, Manolachi Dimachi Vel Vornic, Vasile Roset Vornic.

(1) Hatişeriful ce a venit către prea Inălţatul Domn al Moldoveĭ Scarlat Alexandru Calimach V. V., după anaforaua obştéscă ce s'a făcut către Inălţimea Sa, pentru starea de micşorarea ţeriĭ după încheierea păciĭ de acum 1812 Octomvrie 2.

Intâiule între stăpânitoriĭ noroduluĭ Mesieĭ, alesule întru ceĭ maĭ marĭ aĭ némuluĭ luĭ Isus, Scarlat I Calimach Zade, săvîrşirile tale să se încheie cu bine.

Ajungênd acéstă înaltă a mea poruncă Împĕrătéscă, sciut să fie, că spre buna chibzuire şi oblăduire a ţăriĭ Moldoveĭ, aceĭ care este din împĕrătescile mele moştenescĭ câştigurĭ, şi acum iarăşĭ s'a întors către stăpânirea împĕrătescilor mele puterĭ şi spre locuinţa vieţuiriĭ celeĭ bune, prin casele şi aşezările lor, atât a boerilor cât şi a celor-alţĭ supuşĭ aĭ Împĕrăţieĭ mele, ocrotindu-se eĭ şi depărtându-se de la dînşiĭ tótă frica şi îngrijirea, precum şi spre fericirea pămîntuluĭ cu lucrarea tuturor mijlocitórelor chipurĭ ce atârnă spre ocrotirea supuşilor Împĕrăţieĭ mele, fiind neaperat trebuinciósă rînduirea cea din noŭ a unuĭ Domn ispitit într'o înţelepciune, credinţă şi dreptate; drept aceea cunoscut şi arătat fiind, că tu, numitule Voivod, sluga cea credinciósă a Împĕrătesciĭ mele Măririĭ, nu numaĭ în slujba Dragomanieĭ a Împĕrătesculuĭ meŭ Divan, dar şi în curgerea vremiĭ rînduiriĭ de maĭ nainte la Domnia Moldoveĭ, strălucios arătarea credinţeĭ şi dreptatea ta, aĭ cheltuit tótă silinţa ta pentru rĕsuflarea şi odihna supuşilor ţĕrii acesteia, şi jărtfind tóte puterile tale întru împlinirea supuneriĭ şi a credinţeĭ; spre acésta s'a hărăzit şi s'a dat

Boeriï ţěriï, la 16 Iulie 1814, trimit *magzar* la Pórta Otomană, mul-

---

ţie din nedeşertatele mele împěrătescĭ îndurărĭ Domnia Moldoveĭ, maĭ nainte atârnându-se pe umerele credinţeĭ tale şi atuncia s'a dat Împěrătésca mea poruncă cuprinḑětóre cuvîntărilor celor căḑute la urmarea slujbeĭ tale, adecă ca să te silescĭ pentru fericita stare a pămîntuluĭ, îndreptând şi bine chibzuind oblăduirea sa, odihnind şi însufleţind pe aceĭ carĭ s'aŭ nevoit şi aŭ suferit strîmtorire şi s'aŭ nevoit în vremea răsboiuluĭ, atât din boerĭ cât şi din ceĭ-lalţĭ supuşĭ locuitorĭ, trăgênd şi odihnind la urmă şi casele lor pre aceĭ strămutaţĭ şi împrăştiaţĭ. Iar acum în urmă, ajungênd la împěrătésca mea sciinţă acele, carĭ din partea boerilor şi altor trepte din locuitorĭ împreună cu ale tale în scris însciinţărĭ la Inalta mea Pórtă prin obştéscă anaforă arătărĭ, tânguind strîmtorirea şi ticăloşia stăriĭ lor pricinuită lor din năvălirea răsboiuluĭ şi aducênd mulţumitóre cuvîntărĭ, pentru că s'aŭ mântuit din mânile streinilor şi iarăşĭ precum din început se ocrotesc acum sub umbrirea prea puterniciĭ mele Împěrăţiĭ, dar apoĭ şi plinĭ de bucurie, atât boeriĭ cât şi ceĭ-lalţĭ supuşĭ se află cuprinşĭ, pentru că s'a hărăzit ţie Domnia Moldoveĭ, într'o glăsuire şi într'o cugetare sunt rugătorĭ pentru veşnica proslăvire a ImpěrătesciĭI mele Mărirĭ, aceste cuprinḑêndu-se în numitele scrise arătărĭ, carĭ s'aŭ trimis la Inălţimea Mea. Deci fiind-că ţéra Moldoveĭ este din pămînturile acele după moştenire stăpânire, dréptă câştigare a Impěrăţieĭ Mele, iară locuitoriĭ dintr'acéstă ţéră aŭ fost pururea hrăniţĭ din moşiĭ şi strămoşiĭ lor cu nedeşertatele mele milĭ şi îndurărĭ ale Inălţimiĭ Mele, ocrotindu-se şi umbrindu-se sub aripele Domnieĭ Mele; dacă dar după o Dumneḑeéscă voinţă aŭ ajuns şi în streinĭ mânĭ, saŭ boerĭ, saŭ ómenĭ şi de alte trepte alunecându-se aŭ greşit în óre-ce, acésta se póte socotì că nu dóră după închipuirea însăşĭ voinţeĭ cugetuluĭ lor, ce după nevoie s'a întîmplat; pentru acésta dacă vre-uniĭ din boerĭ saŭ alţiĭ din orĭ-ce stare ómenĭ în vremea trecutuluĭ răsboiŭ, sub orĭ-care chip s'aŭ arătat greşiţĭ şi în altă parte atârnaţĭ, aducêndu-se întru desăvîrşită acum ertarea acelor trecute ale lor urmărĭ, nu voim pentru cuvîntul résplătiriĭ a li se face mustrare, dar încă şi însufleţindu-se să se umbréscă, fiind bine încredinţaţĭ că, în cât vor rěmâné eĭ întru neclătirea hotarelor supuneriĭ şi în cât vor îndeplinì îndatoririle ascultăriĭ şi în cât vor fi următorĭ porunciĭ şi voinţeĭ Domnuluĭ lor, nu vor vedé alta către dînşiĭ decât revěrsarea nedeşertatelor şi bogatelor îndurărĭ ale Impěrătesciĭ mele Mărirĭ, după cum şi în potrivă, dacă se vor arătà călcătorĭ, vor încercà rěsplătirea faptelor chibzuiriì lor.

Pentru aceste tóte, în urmarea Impěrătesciĭ mele date de maĭ înainte poruncĭ, iată acum s'aŭ sloboḑit şi se dă de către Impěràtescul meŭ Rechéb acéstă înaltă a mea poruncă şi pentru a pămîntuluĭ bună orînduélă şi pentru nemărginirea puteriĭ celeĭ slobode, care s'a încredinţat ţie asupra slujbeĭ tale. Decĭ tu, slugă prea credinciósă a Impěrătesciĭ mele puterĭ, acel care dintru început cu îndurarea Impěrăţieĭ Mele ceĭ vecinice te-aĭ săturat şi te-aĭ umbrit, către care şi desăvîrşită credinţă are Impěrăţia Mea şi bună cugetare sub acéstă bună nădejde, Impěrătesce cerem de la tine, după aseměnarea dreptăţiĭ stăpânitóreĭ bune voinţeĭ Mele şi după măsurile tale, când ţéra fericită şi după mărginirea puteriĭ aceĭ slobode însăşĭ plăceriĭ voinţeĭ tale, care s'a dat ţie, umbrind şi ocrotind pe aceĭ carĭ cu neclătire se vor statornicì în hotarul supuneriĭ şi înfrînând pre aceĭ ce se vor arătà călcătorĭ voinţelor tale saŭ cutezătorĭ de urmărĭ în potriva datorieĭ lor şi alcătuirilor; iar după nădăjduita de la tine credinţă, înţelepciune şi iubitóre de norod plecare, ocârmuind

ţumind Viziruluĭ pentru firmanul ce a primit Domnitorul Scarlat Calimach.

Eĭ amintesc că pururea aŭ fost credincioşĭ şi părinţiĭ şi strămoşiĭ lor: «de apururea am fost slugĭ şi raele prea credinciόse şi la órecare împotrivire de păgubire şi stricăciunĭ saŭ stîngerile carĭ după vreme, întru împrejurărĭ de răsbóie am suferit, călcaţĭ de némurĭ protivnice, nu ne-am abătut vre-odată la socotinţe streine.

Mărturisite sunt fără îndoire tóte stricăciunile răsboiuluĭ trecut, ce aŭ pricinuit nouĕ obşteĭ. Iar după contenirea acestuĭ răsboiŭ, singura mângâiere şi sufletésca nóstră mulţumire a fost şi este, pentru că bunul Dumneḑeŭ cu milostivirea, îndurarea către noĭ, ne-a dăruit nouĕ véc, cu dulce stăpânire a hrănitóreĭ nóstre împĕrăţiĭ, ca să petrecem viéţa părinţilor şi a strămoşilor noştri sub umbrirea sf. Devlet.

şi îndreptând ţéra, veĭ ocrotì pe locuitorĭ, fiind încredinţat, că în curgerea răsboiuluĭ, sau boerii sau ceĭ-lalţĭ din supuşiĭ locuitorĭ, dacă s'aŭ arătat întru alunecare saŭ a căruia greşélă urmată după nevoĭ şi întru atârnare straină, nicĭ cât de puţin nicĭ odinióră nu se vor mustrà eĭ, ca pentru o vecinică uitare, întru care s'aŭ îngropat cele trecute ale lor greşelĭ, pe câtă vreme nu se vor clătì din stejerul supuneriĭ şi se vor arătà şi urmatorĭ hotărîrilor tale şi se vor silì cu credinţă întru împlinirea înaltelor mele Impĕrătescĭ poruncĭ, dar împreună se vor nevoì spre slujbă, alcătuindu-se întru tóte chipurile, carele după datoria Domnieĭ tale şi după sciută credinţa ta veĭ găsi cu cale a urmà pentru fericirea pamîntuluĭ, bună vieţuirea supuşilor şi lucrarea tutulor slugilor Impĕrătesciĭ mele Măririĭ, nu vor vedé alta decât bogatele mele revărsări către dînşiĭ, ale Imperătescilor mele Marirĭ, precum şi dacă în potriva Imperătescii mele voinţe se vor arătà păşind din datoria căḑutelor supunerĭ, dupa inalta mea poruncă şi hotărîre, se vor aduce în rînduéla lor pedepsindu-se. Aceste tóte câte se cuprind într'acéstă înaltă a mea poruncă şi hotărîre, facêndu-le sciute şi cunoscute boerilor şi celor-lalţi locuitorĭ supuşĭ, îĭ veĭ însufleţì mângâind pe ceĭ înfricoşaţĭ şi strămutaţĭ supuşĭ şi-ĭ veĭ ocrotì aducêndu-ĭ la urma lor şi-ĭ veĭ cuprinde cu căutare după măsura stăriĭ, în potrivire cu ñinţa lor, însă pe aceĭ carı vor pazi cugetările unite cu voinţa şi porunca ta şi se vor arătà ca nisce supuse raiele, dar veĭ pedepsì după puterea cea slobodă, care se dă acum ţie, şi dupa voinţa cea însuşită a ta, pe aceĭ carĭ vor calcà în potrivă şi veĭ chibzuì şi cele obştescı şi cele în parte lucrurĭ, după cea maĭ dréptă închipuire ; în sfîrşit veĭ cautà tóte pricinile dupa socotinţa trebuinţei celeĭ neapĕrate şi după temelia iubiriĭ saracilor şi după masura cererilor celor neurnite, încredinţându-te dar întru păzita catre mine desăvîrşită credinţă şi îmbunătăţita cugetare, veĭ fi cu luare aminte a te arată fara prihană laudat, păzind ca cu neîncetare să trimiţĭ însciinţare la înalta mea Pórta pentru tóte trebuinciósele pricinĭ. Spre aceste tóte s'a dat acéstă înaltă a mea Imperatéscă poruncă căreia supuindu-te şi următor după chipul arătat urmându-te, sa te departezĭ de cea maĭ mică abatere şi în potrivă urmare. Crede Împĕrătesculuĭ meŭ semn, ce s'a dat la lét 1227, la începutul luminiĭ Zelhideà.

Boeriĭ lăudaŭ apoĭ pre Domnitor, care grijesce de tótă obştea, «de a căruia iubire de dreptate şi îmbunătăţită ocârmuire toţĭ de obşte ne aflăm întru desăvîrşita mulţumire».

Apoĭ grăesc de firmanul din 1228, la începutul luniĭ Muharem, şi de acel din acelaşĭ an, la începutul luniĭ Regep (când a trimis dar tabacherea). Boeriĭ îşĭ exprimă marea lor recunoscinţă pentru tóte aceste, maĭ ales că li s'a asigurat «păzirea vechilor nóstre obiceiurĭ şi urmarea aşezămîntuluĭ legiĭ.»

«Ne aflăm întru strîmtorire multă cu schimbarea hotarelor, dar ne cunóscem desăvîrşit norociţĭ, aflându-ne sub umbrirea Inaltuluĭ Devlet». (1)

Până în ultimul moment, boeriĭ Moldovenĭ s'arătară slugarnicĭ către Muscalĭ. La 30 Septemvrie 1812, Divanul Cneziei Moldoveĭ adresase luĭ Crasno Miloşevicĭ o adresă, aducêndu-ĭ mulţumirĭ pentru buna administraţiune a ţăriĭ, fiind el Preşedinte Divanurilor Moldoveĭ şi Valachieĭ(2).

---

(1) *Magzar ce s'a făcut către prea Inălţatul Vizir, mulţumitor asupra firmanuluĭ care a venit Domnuluĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod.*

Prea Inălţate, prea milostive şi al nostru mult făcĕtor de bine stăpân, epitrop al prea puterniciı şi hrănitóreĭ nóstre Împĕrăţiĭ, noĭ prea plecaţĭ slugĭ: Mitropolitul ţăriĭ, arhimandriţiĭ şi egumeniĭ aĭ mânăstirilor, boerĭ marĭ şi micĭ şi de tótă starea credinciόse raele, carĭ locuesc în memlechetul Moldavieı, prin al nostru plecat magzar, umilite glasurĭ de rugăciunĭ dintr'adâncul inimiĭ întindem către sfîntul Dumnedeŭ, ca să înalţe cu nemărginire braţul cel puternic al prea bunuluĭ nostru Împĕrat, să supue sub puterile luĭ pe tot vrăjmaşul şi împrotivnicul şi să daruéscă putere Inaltuluĭ Devlet şi milostivuluĭ nostru stăpân viéţă îndelungată şi slavă nesfîrşită.

Părinţiĭ şi strămoşiĭ noştri din nenumĕraţĭ anĭ, dar şi noĭ cu urmare necontenit hrănindu-ne cu milele Inaltuluĭ Devlet al prea puterniculuĭ şi iubitoruluĭ de ómenĭ al nostru Impĕrat, de apururea am fost slugĭ şi raele prea credinciόse şi la orĭ-care împotrivire de păgubire şi sdruncinare saŭ stingerile, carĭ după vremĭ întru împrejurărĭ de răsbóie am suferit, călcate de némurĭ protivnice, nu ne-am abătut vre-o-dată la socotinţe străine saŭ neasemănate cu ale luminaţilor noştri Domnĭ, nicĭ am slăbit întru cât de puţin din dréptă supunere a nóstră, ce statorniciţı pe adeverata cugetare, am păzit de a-pururea dreptatea şi sadicatul, slujind la Inălţatele Imperatescĭ poruncĭ cu rîvnă ferbinte; mărturisite sunt fără îndoire tóte sdruncinările carı răsboiul trecut aŭ pricinuit nouĕ de obşte, dar după contenirea acestuĭ răsboiu, singura mângâiere şi sufletéscă a nóstră mulţumire a fost şi este pentru că bunul Dumnedeŭ cu milostivnică îndurare catre noĭ ne-a dăruit nouĕ acel aurit véc cu

(2) Vedĭ la Academie, port XXXV, 101.

CAP. VII.

Țěraniĭ sub Scarlat Calimach.

Noua Domnie de după tratatul din 1812 de la Bucurescĭ nu aduce nicĭ o îmbunătățire la sórtea țěranuluĭ Moldovén clăcaș. Cunóscem gre-

---

ḑilele stăpânirii a hrănitóreĭ nóstre Impěrății, ca să petrecem viéța părinților și a strămoșilor noștri sub umbrirea și viețuitórea rază a sfîntuluĭ Devlet, întru acéstă dréptă credință a nóstră, întemeiată pe acea dintru în vechime milostivnică îndurare și statornicie a ne aflà pentru de apururea sub aceeașĭ umbrire a prea Înaltuluĭ Devlet, nu am cugetat ce-và nicĭ pentru sdruncinarea și nemărginita pâgubire cu rěmânerea din stânga Prutuluĭ a strămoșescilor nóstre moșiĭ, de la carĭ am avut tótă hrana viețuiriĭ caselor nóstre; Domnul nostru cu părintésca îngrijire către tótă obștea prin bunele chibzuirĭ cu dréptă ocrotire a mângâiat întru tóte nevoințele și sdruncinările nóstre, de a căruia iubire de dreptate și bunătățită cârmuire toțĭ de obște ne aflăm întru acea desăvîrșită mulțumire, că prin milostivnică îndurare a prea bunuluĭ nostru Împěrat s'aŭ dăruit noue strămoșescile privileghiurĭ cu păzire fără strămutare și privim fără contenire către toțĭ de obște milostivnica umbrire și revěrsare către noĭ din prea bogatele milĭ ale prea puternicĭĭ Împěrățiĭ, am câștigat nemărginită sufletéscă mulțumire și de ajuns mângâiere în sdruncinările și nevoințele nóstre de la cuprinderea Înaltuluĭ Împěrătesc Firman ce s'a trimis Domnuluĭ nostru, dat la anul 1228, la începutul luniĭ Muharem, cu revérsare de milostivire întru cunoscința supuneriĭ și a credințeĭ nóstre, dar și urmare cu sîrguință a datoriilor nóstre cu săvîrșire împreună cu Domnul nostru a poruncilor hrănitóreĭ nóstre Împěrățiĭ, ne-am împărtășit din milostivnica îndurare și am câștigat asemenea sufletéscă mulțumire și mângâiere de la Înaltul Împěrătesc Hatihumaium, dat întru acestașĭ an la începutul luniĭ Regep și trimis către Domnul nostru cu Înalt Împěrătesc dar și hărăzim drepte cunoscințe de adevěrată credință și osârdie săvîrșirilor fără cusur ale Înaltelor Împěrătescĭ poruncĭ, mărturisim acele dintru în vechime și către noĭ următóre revěrsărĭ de milostivire ale prea puterniculuĭ nostru Împěrat, nu ascundem asemenea facere de bine și propověduim milostivnica îndurare cu păzirea vechilor nóstre obiceiurĭ și urmarea așezămîntuluĭ legiĭ și a credințeĭ nóstre și întru urma acestora încredințăm și sufletésca nóstră mulțumire și câștigarea mângâieriĭ la nevoințele și sdruncinările ce ni s'aŭ pricinuit cu urmarea resboiuluĭ trecut; ne aflăm întru strîmtorare multă cu schimbarea hotaruluĭ, dar cunóscem desăvîrșita norocire, aflându-ne sub umbrirea prea Înaltuluĭ Devlet a hrănitóreĭ nóstre Împěrățiĭ, de la care, precum moșiĭ și strămoșiĭ noștri, asemenea și noĭ câștigăm revěrsările de milostivire din noianul îndurărilor prea bunuluĭ nostru Impěrat, a căruia slavă să fie nemărginită în vecĭ, dar prin Impěrătésca îndurare fericire pentru noĭ cunóscem, drépta și blânda ocârmuire a Domnuluĭ nostru, cu obșteseĭ glasurĭ ne rugăm milostivuluĭ nostru stăpân, ca să fie către noĭ cu aceeașĭ milostivire a mijlocì de apururea să câștigăm fară contenire mila și îndurarea întru numele luĭ Dumneḑeŭ de la prea bunul nostru Impěrat și de la luminațiĭ noștri Domnĭ. 1814 Iulie 16. *(Cond. Mitr. din Iașĭ.)*

lele adăogirĭ la «pont», de la începutul secoluluĭ, contra cărora ţĕranul Moldovan nu odată a protestat zadarnic.

In Cod. I (pag. 347) din Biblioteca Academieĭ există un act, din care se póte vedé, cum nicĭ o uşurare n'a obţinut ţĕranul sub Scarlat Calimach. Acest act pórtă titlul: «Ponturile pentru lucrul ce s'a socotit să lucreze ceĭ ce şed pe moşiile altora.»

In Fevruarie 1815, Domnitorul Scarlat Calimach, departe de a uşurà pe ţĕran, iĭ maĭ răpesce un drept vechiŭ. Prin anaforà, boeriĭ Divanuluĭ propun şi Vodă se grăbesce a aprobà desfiinţarea excelenteluĭ drept ce aveaŭ clăcaşiĭ: *de protimis* la arendarea moşiilor pe carĭ locuiaŭ. Luând moşia în arendă, ţĕraniĭ scăpaŭ de jaful şi maltratările arendaşilor Grecĭ, Armenĭ şi chiar de ale proprietarilor boerĭ. Sub pretext că acest drept de «protimis» ocasionéză perderĭ proprietarilor de moşiĭ la cererea boerimiĭ, Scarlat Calimach dă următórea hotărîre:

Cu mila luĭ Dumneḑeŭ,
Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod, Domn ţĕriĭ Moldoveĭ.

Cetindu-se anaforaua acésta înaintea Domnieĭ Mele şi a tot sfatul şi intrând însumĭ Domnia Mea în cea maĭ cu amăruntul cercetare celor cuprinse în anaforà, am vĕḑut atât cele de maĭ înainte urmate felurĭ de păgubirĭ pricinuitóre de judecăţĭ nu numaĭ stăpânilor moşiilor, ci şi orîndatorilor dintru o rea obicĭnuire ca acésta cât şi multe asemenea pricinĭ ce s'aŭ întîmplat acum în vremea Domnieĭ Mele, aducĕtóre nu de puţină sărăcie şi stingere şi înşişĭ locuitorilor, stând şi cu necontenire judecându-se; drept aceea, socotindu-ne că socotinţa domniilor-sale boerilor este dréptă şi cu cuviinţă de a contenì acest pricinuitor de păgubire obiceiŭ, hotărîm Domnia Mea împreună cu tot Sfatul de obşte, că de acum înainte un protimisis ca acesta să fie cu totul oprit şi fieşte-care din stăpâniĭ moşiilor să fie slobod şi întru deplină stăpânire a-şĭ vinde venitul moşiilor precum va voì, şi orĭ cuĭ va vré, şi contractul dintre cumpĕrătorĭ şi vînḑĕtorĭ să aibă tărie, însă ca nu cum-và şi orîndatoriĭ în nădejdea acesteĭ hotărîrĭ a ridicăriĭ protimisuluĭ de la locuitorĭ să se ispitéscă a păşì peste ponturile Domnescĭ, saŭ peste aşezarea ce vor avé stăpâniĭ moşieĭ cu locuitoriĭ, şi să asupréscă maĭ mult pe locuitorĭ, poruncim Domnia Mea domnieĭ-tale Vel Logofĕt şi domnieĭ-tale Vel Vistier, că de se vor arătà nescarĭ-và locuitorĭ, cu acest fel de jalobe, să se cerceteze cu amăruntul şi încredinţându-se de vre-o urmare a orîndatorilor în potriva ponturilor Gospod, saŭ a aşezăriĭ cu stăpâniĭ moşiilor, să li se facă dreptate, fără a li se maĭ da maĭ multă ascultare, întărindu-se anaforaua acésta cu a Nóstră Domnéscă iscălitură şi pecete.— 1815 Fevruarie 9.

(Iscălit:) Noĭ Scarlat Alexandru Calimach Voevod. Iordachi Ghica Vel Logofĕt, Procitoh.

Un alt drept al ţĕranuluĭ, care primesce împuţinare, atingere, este acel la *pădure*. Academia nóstră posedă un act de la Scarlat Calimach,

prin care acest vechiŭ drept al ţĕranuluĭ de a luà din pădure lemnele necesare de foc şi de construcţiune a caselor şi heiurilor sale este ştirbit (1).

Cârciumariĭ jidovĭ eraŭ dejà la aniĭ dintâĭ aĭ secoluluĭ nostru plaga satelor. Eĭ otrăviaŭ lumea cu alcoolurile cele ucidĕtóre şi o sărăciaŭ cu metodele până astăḑĭ practicate de cârciumarĭ prin sate. Boeriĭ Moldovenĭ, carĭ pe atuncĭ se pare că înţelegeaŭ că sărăcirea ţĕranuluĭ erà sărăcirea lor, luaseră o dispoziţiune bună, proprie de a maĭ împuţinà rĕul. Eĭ hotărîseră, că orîndarul, adecă cârciumarul, să nu pótă da bĕutură pe datorie decât până la suma de 15 leĭ la ţĕranul fruntaş, 10 leĭ la cel mijlocaş şi 5 leĭ la codaş pe un întreg an. In contra unuĭ aşà de înţelept nizam, arendaşul Leiba de la Scheia, moşia pe atuncĭ a Spătaruluĭ Dracahe Roset, revoltă satul cu jafurile luĭ. Intervine la Calimach o jalbă a sătenilor contra luĭ Mateiŭ Duca şi Const. Drosu, arendaşiĭ luĭ Dracache Roset, carĭ aŭ subarendat cârciuma din sat ḑisuluĭ Leiba. Ţĕraniĭ se jăluesc că ĭ-a sărăcit cu totul cu încărcăturile ce le face Leiba şi «a împlinit ce a găsit pe la casele nóstre, vite şi alte lucrurĭ pentru datorìĭ ce ar fi avênd a luà de la noĭ, de carĭ noĭ nicĭ o sciinţă nu avem că ĭ-am fi datorĭ....» Leiba ĭ-a adus în acea stare, că nu-şĭ pot plătì birul şi havalelele Domnescĭ. «Şi am venit, ḑic locuitoriĭ, la desnădăjduire, unde ceĭ maĭ mulţĭ din noĭ suntem gata a fugì şi a se sparge satul». Ţĕraniĭ bieţĭ cer să le rînduéscă Domnul pe cine-và să-ĭ socotéscă cu Leiba şi să li se pue o vadeà pentru plata ce vor eşì datorĭ (1817 Fevr. 12).

Asupra acesteĭ jălbĭ, Scarlat Calimach pune o resoluţiune de trimitere simplă în regularea Vistieruluĭ (2).

Vistierul cercetéză şi află dréptă jăluirea ţĕranilor şi raportéză fapta către Vodă. Atuncĭ acesta, la 28 Fevruarie 1817, trimite o poruncă către Ispravniciĭ de Roman, scriindu-le:

A fost de mirare Domnieĭ Mele, cum de nu cercetaţĭ pentru nisce urmărirĭ ca aceste ale orîndarilor, când este sciută d-vóstre hotărîrea că orîndariĭ (3) nu aŭ voie să însărcineze pe locuitorĭ cu datorìĭ pe bĕuturĭ (urméză indicate sumele aduse de noĭ maĭ sus) şi care (arîndaş) va face credit maĭ mare să rĕmână păgubaş.»

---

(1) Veḑĭ actul în portof. XXVI, No. 198.

(2) «Dumné-ta Vel Vistier, pune la cale cererea jăluitorilor după cuviinţă».
L. S. Vel Logofĕt.

(3) Orîndar în Moldova însemnéză cel care ţine în arendă o cârciumă. Veḑi la Academie, port. XXVI (166 şi 167).

Colonisărĭ nouĕ de *siliște* se maĭ fac în timpul luĭ Scarlat Calimach. Așà Toma Luca, mare Vistier, este autorisat, cu chrisov Domnesc din 30 Aprilie 1818, să aducă la o moșie a sa 40 de liude streinĭ(1). Cestiunea unor asemenea colonisărĭ am tratat-o altă-dată prin un memoriŭ special.

Țiganiĭ.

Nicĭ o schimbare în sórtea țiganilor. Țiganiĭ Domnescĭ plătesc dare câte 1 leŭ pe lună de fie ce *cruce*, după cum se vede în pitacul Domnesc de la 22 August 1814(2).

Réua tratare, maĭ ales de particularĭ, a țiganilor, face că mulțĭ din eĭ fug, parte peste hotare, maĭ ales la Muntenĭ, unde se pare că eraŭ ce-và maĭ omenos tratațĭ, intrând, după regulă, între țiganiĭ Domnescĭ (3).

(1) Academie, port. XI (236).
(2) Cond. proprietate a P. S. Metropolit Iosif al Moldoveĭ și Suceveĭ, pag. 113 v.
(3) Cocóna Zoe(?) dă zapis Căminaruluĭ G. Hermeziu să-ĭ aducă 10 sălașe de țiganĭ fugite peste hotare. —1814 Martie 10— (Academie, port. X, 247.)

Vîndare de robĭ.

Petrachi Mavrogheni Beizadè încredințez prin acest zapis către dumné-luĭ Avram Vornicul de pórtă, precum să fie sciut, că din țiganiĭ de danie ce am de la prea Inălțatul Domnul Scarlat Alexandru Calimach Vodă, cu chrisov din létul 1814 Septemvrie 25, prin bună învoire și tocmélă, ĭ-am vîndut cincĭ suflete țiganĭ streinĭ anume pe . . . ., Zoița, Sanda, Maria și Paraschiva. Drept acésta, de astădĭ și înainte să aibă numitul Vornic de pórtă a stăpânì pe arătațiĭ maĭ sus țiganĭ, ca pe nisce dreptĭ robĭ aĭ sĕĭ, nestrămutat și nesupĕrat de nimenia întru nimica; și atât dumné-luĭ cât și urmașiĭ clironomĭ aĭ domnieĭ-sale în vecĭ.

Și despre încredințarea și întărirea celor de sus urméză a nóstră iscălitură, pe care să-șĭ facă și întăritura Domnéscă. — 1816 Maiŭ 30.

(Subscris:) Petrachi Mavrogheni (în grecesce).

Noĭ Scarlat Alex. Calimach Vodă, cu mila luĭ Dumnedeŭ Domn al țĕriĭ Moldoveĭ.

Se face scire cu acéstă carte a Domnieĭ Mele că prin jalba ce ne-a dat dumnéluĭ Dimitrie Avram biv Vornic de pórtă a făcut arătare că a cumpĕrat 5 suflete țiganĭ streinĭ de la luminatul Beizadeà Petrachi Mavrogheni, anume: . . . .; Zoița, Sanda, Maria și Paraschiva, pe carĭ și Luminarea Sa îĭ are danie cu hrisov de la Domnia Mea din létul 1814 Septemvrie 25, arătându-ne și un zapis de vîndare din partea Luminăriĭ Sale pe arătatele suflete de țiganĭ; cu care jalobă rînduit fiind la cinstit și credincios boerul Domnieĭ Mele dumné-luĭ Mihalachi Mavrogheni biv Vel

CAP. VIII.

Din istoricul Domnieĭ luĭ Scarlat Calimach.

Reluând istoricul Domnieĭ luĭ Scarlat Calimach, amintim rechemarea, după voinţa luĭ, a Metropolituluĭ Veniamin la scaunul archiepiscopal. Acest act nu puteà decât să recomande bine la ţéră pe noul Domnitor.

Luarea în stăpânire a tronuluĭ Moldoveĭ de către Calimach se făcù cu óre-care întârḑiere, precum vĕḑurăm, din causa târḑieĭ sosirĭ a firmanuluĭ relativ.

Nu avem de a revenì asupra făptuirilor nouluĭ Domn cu referinţă la biserică, la şcólă, etc. Insemnătatea acesteĭ Domnìĭ, din punctul de vedere al culturiĭ şi al justiţieĭ, este necontestabilă.

Din respect politic, notele Consuluļuĭ frances din Iaşĭ ne arată pre Calimach aprópe tot atât de giruetă, cât am vĕḑut că erà Caragea de la Muntenĭ. După cum Napoleon aveà succese orĭ căderĭ, se învîrtià girueta de la Iaşĭ. In fond, Calimach nu iubià maĭ mult pe Muscalĭ decât pre alte némurĭ, dar fin diplomat, Calimach căutà să tragă profit din fie-ce manifestaţiune politică a sa. Acésta îĭ reuşì póte chiar maĭ mult decât luĭ Caragea. Graţie uneĭ asemenea purtărĭ, Calimach isbutì să capete ascultare de la Rusia, care închisese, precum vĕḑurăm, fruntaria Prutuluĭ, închidere prin care Iaşiĭ fură un moment ameninţaţĭ de fómete, căcĭ din Basarabia primià în trecut aprovisionările cele maĭ multe; Calimach isbutì, ḑicem, să dobândéscă de la Rusia libera exportaţiune din Basarabia a productelor trebuitóre Iaşilor şi unor judeţe Moldovene (1).

Abilitatea politică a luĭ Scarlat Calimach avù de consecinţă o dobândă care se păreà bună şi pentru stabilitatea Domniilor ţĕriĭ, dar

---

Postelnic, Nazirul ţiganilor Gospod, întru cercetare, ne-am încredinţat că sunt dreptĭ ţiganĭ streinĭ şi din robiĭ Luminăriĭ Sale, şi cu cererea ca să i se facă şi întăritură Domnéscă, pe numiţiĭ ţiganĭ.

Drept acésta, i s-a dat acéstă carte a Domnieĭ Mele pe numiţiĭ ţiganĭ, ca să-ĭ stăpânéscă în vecĭ nestrămutat şi nesupĕrat de nimenia întru nimica cu bună pace şi atât dumné-luĭ cât şi urmaşiĭ clironomiĭ domnieĭ sale, ca pe nisce dreptĭ robĭ aĭ domnieĭ sale în vecĭ şi nereşuit, întărind vînḑarea acésta şi cu a nóstră Domnéscă pecete. — 1816 Maiŭ 30.

(L. P.)

(1) Veḑĭ Fornetty, nota din 23 Aprilie 1813. Hurm., Supl. II, pag. 708 şi 751.

şi pentru familia luĭ Calimach. Pórta Otomană, după stăruinţele luĭ şi ale Suţescilor, sprijiniţĭ de puterile amice lor, iea la 1819 decisiunea, ca la tronurile ţĕrilor Române să nu maĭ pótă aspirà decât patru familiĭ şi tot asemenea postul de mare dragoman să fie reservat tot acestor familiĭ. Aceste 4 familiĭ sunt: 1) a luĭ Scarlat Calimach, 2) a luĭ Alecu Suţu, Domnul Munteniеĭ, 3) a mareluĭ Dragoman actual, în 1819, Michaiŭ Suţu din familia luĭ Michaiŭ Vodă Suţu, şi 4) familia rĕposatuluĭ Alexandru Moruzi. Pórta dispune că de adĭ înainte Domnitorilor actualĭ vor succedà periodicesce şi pe rînd Domnĭ ceĭ doĭ aflătorĭ la Constantinopole, adecă cel mazilit din Valachia şi acel din Moldova la domnia Valachieĭ. Pentru postul de dragoman se va alege pre cel maĭ vrednic şi maĭ ispitit fiŭ al aceluĭ maĭ vechiŭ Domn; cele-lalte disposiţiunĭ se pot vedé în actul relativ ce urméză în notă (1).

(1) *Regularea Împĕrătéscă pentru aşezarea celor patru familiĭ grecescĭ ce aŭ a domnì pe rînd la Moldo-România.*

Învecinicita puternică Împĕrăţie alegênd pe Domnitorĭ din provinciile de sub suveranitatea eĭ cea după clironomie, adecă Modova şi Valachia, în tótă vremea după a eĭ singură şi nemărginită socotinţă, deşì maĭ înainte iĭ rînduià din pămîntenĭ, dară aşà precum s'aŭ arătat din partea lor óre-carĭ neertate cutezărĭ, de nevoie aŭ găsit cu cale maĭ în urmă de a se desfiinţà sistemul dintâiŭ şi în locu-ĭ a se introduce acelă al alegeriĭ dintre Fanarioţĭ, carele s'a şi urmat până acum. Scopul schimbăriĭ acesteia se întemeià, că faptele şi lucrările îndrăznite de către Domniĭ pămîntenĭ nu se vor maĭ ivì din partea Fanarioţilor, ca uniĭ ce maĭ înainte eraŭ cumpĕtaţĭ. Însă de la o vreme încóce, fiind că uniĭ din numeroşiĭ rivalĭ, nu numaĭ dintru aceia ce nu se aflaŭ în trebĭ, ce încă din aceĭ vrednicĭ şi nevrednicĭ, întrebuinţaŭ tot felul de maşinaţiĭ spre căpĕtarea uneĭ Dragomaniĭ şi a ambelor Domniĭ, iscodiaŭ felurite intrigĭ unul asupra altuia, în potriva înalteĭ voinţe: sistematica punere la cale a acestor lucrurĭ a ajuns una din cele maĭ neapĕrate nevoĭ, ridicându-se din mijloc pricinile de căpetenie a tot felul de viclenie şi prigonire în viitorime.

Aşà dar descoperindu-se acum din cercetare şi din practică purtările prenumiţilor Fanarioţĭ, în privire că persouala calitate, vrednicie şi nevrednicie a fieşte-căruia s'aŭ dovedit în destul şi maĭ cu sémă acum în aniĭ aceştĭ maĭ din urmă, când viclenia unora ascunsă sub mască de dreptate s'a vădit din împrejurarea seriósă luându-se bună încredinţare prin acésta că nu este dat celuĭ întâiŭ venit de a i se încredinţà asemene însemnate posturĭ, precum ale Domniilor, pentru acésta de neapĕrat s'a găsit de cuviinţă a se face o din noŭ regulare potrivită cu împrejurările şi cu iuteresele Inaltuluĭ Devlet, în chipul că amâudouĕ Domniile să fie hotărîte numaĭ pentru patru familiĭ, asupra cărora nu urméză vre-o imputare, înscrise cu numele şi pronumele, şi după regula lucrătóre atuncĭ; precum şi postul mareĭ Dragomaniĭ, ce se socóte între cele dintâĭ, să se cârmuéscă numaĭ de către aceste patru familiĭ, iar aceĭ ce vor rĕmâné pe din afară, fiind nevrednicĭ şi neputênd avé nicĭ o nădejde în privirea familieĭ, se vor ocrotì sub umbra putemiciĭ Împĕrăţiĭ. Pe aceste dară temeiurĭ, după înalta voinţă şi hotărîre a Împĕrăţieĭ, şi după soco-

Scarlat Calimach se deosebesce de contimporanul sĕŭ de la Munteni, în aceea că este maì puţin lacom de banĭ. Noul Domnitor Moldav nu percepù de la ţéră baniĭ tributuluĭ către Pórtă, tribut ertat prin tratatul de la 1812, dar pre care Domnitorul Muntén găsì mijloc să-l percépă.

---

tinţa unanimă a celor bine cugetătorĭ şi cu credinţă către puternica Împĕrăţie, basele regulăriĭ făcute şi princiósele condiţiĭ şi regule s'aŭ statornicit în chipul următor:

Domniile Moldavieĭ şi Valachieĭ vor fi de astăḑĭ mărginite numaĭ în cele patru familiĭ, carĭ s'aŭ însemnat prin credinţa şi dreptatea strămoşilor şi carĭ merg pe urma lor, adecă: 1) Familia Domnitoruluĭ de astăḑĭ a Moldavieĭ Scarlat Calimach Voevod; a 2) acea a Domnitoruluĭ de astăḑĭ al Valachieĭ Alecu Suţu; a 3) marele Dragoman de astăḑi Michalache Suţu din familia luĭ Michaiŭ Voevod; şi 4) acea a rĕposatuluĭ Alexandru Moruz, compusă din treĭ fraţĭ. Iar Domniilor a Domnitorilor de astăḑĭ vor succedà periodicesce şi pe rînd Domniĭ ceĭ doĭ aflătorĭ în Capitala Impĕrăţieĭ, adecă acel mazilit din Valachia, la Domnia Moldavieĭ, şi acel din Moldova la Domnia Valachieĭ, fără a se îngăduì nicĭ de cum Domnia vre-uneia din maĭ sus ḑisele familiĭ. Din aceste patru familiĭ, dacă vre-odinióră ar lipsì clironomĭ, Inalta Pórtă, cercetând şi însemnând pe aceĭ înzestraţĭ cu credinţă şi învĕţătură, va alege pe acel maĭ însemnat dintre eĭ, hărăzindu-ĭ driturile familieĭ a patra. Iar pentru postul mareĭ Dragomaniĭ se va alege acel maĭ vrednic şi maĭ ispitit fiŭ al celuĭ maĭ vechiŭ Domn, sub cuvînt de serviciĭ făcute maĭ înainte, iar tatăl sĕŭ, când iĭ va venì rîndul de a domnì, orĭ când ar vroì prin înscris iscălit de însuşĭ el, să propue şi să céră de bună voie şi nesilit a sa demisie, şi înlocuì rînduirea fiuluĭ seŭ ce ar fi ocupând postul mareĭ Dragomaniĭ, în asemene cas şi în urmarea cereriĭ sale facută către Inaltul Devlet, fiul se va rînduì Domn în locul tatăluĭ sĕŭ, iar postul mareĭ Dragomaniĭ, se va încredinţà celuĭ maĭ vrednic fiŭ din cea maĭ veche din cele-lalte familiĭ. Iar dacă din cea maĭ veche familie nu s'ar găsì fiŭ, avênd vîrsta potrivită, orĭ sciinţele şi învĕţătura cuvenită, saŭ şi găsindu-se nu ar avé însuşirile cerute pentru asemene posturĭ, atuncia, precum şi în casul de maĭ sus, alegêndu-se din cele-lalte familiĭ pe acel maĭ vrednic şi maĭ învĕţat, se va rînduì la postul mareĭ Dragomaniĭ, iar acesta după alegere rînduit mare Dragoman, împlinindu-şĭ cu credinţă şi dreptate datoriile postuluĭ ce din mila Impĕrăţieĭ a trece la rangul de Domn; însă în vremea Dragomanieĭ sale, cunoscêndu-se de către puternica Impĕrăţie saŭ nevrednicia sa, saŭ orĭ-ce vre-o altă vină vĕdită saŭ nevĕdită, de odată depărtându-se din postul sĕŭ, după asemenea rînduélă, se va rînduì altul în locul sĕŭ, fără ca aceĭ ce se depărtéză sub categorie de vină să se pótă înaintà la rangul Domnieĭ. Osebit de aceste, spre a se preîntîmpinà şi înlăturà orĭ-ce viclenie şi intrigĭ, mărginându-se şi postul Dragomanieĭ Floteĭ la aceste patru familiĭ, îl va căpĕtà cel maĭ vrednic ce se va alege din ele în chip ca, deşì maĭ nainte din Dragomania Floteĭ, de-a dreptul s'a înaintat la rangul Domnieĭ, acum însă, fiind-că se hotărĕsce ca transiţia la Domnie să fie postul mareĭ Dragomaniĭ, apoĭ nu este nicĭ cum ertat în viitorime vre-unuia din Dragomaniĭ Floteĭ ca să trécă de-a dreptul la Domnie; dar după regularea făcută, Dragomanul Floteĭ la sosirea epoceĭ hotărîte va trece la postul mareĭ Dragomaniĭ, şi în urmă, la vremea

Mulţumitorĭ boeriĭ de bunele disposiţiunĭ în favórea lor luate saŭ promise de Scarlat Calimach, se adună la Divan boeriĭ haleà şi ceĭ paià şi, la 9 Decemvrie 1812, aduc anaforà luĭ Calimach propunêndu-ĭ restaurarea Curţiĭ domnescĭ, constatând neodihnita petrecere» a Dom-

---

hotărîtă înaintându-se la rangul Domnieĭ; din cele-lalte patru familiĭ se va rînduì, precum maĭ sus s'a ḑis, după alegere, pe acel maĭ vrednic, fără ca iarăşĭ să se pótă rînduì nicĭ odată în nicĭ o slujbă pe aceì ce pentru fapte vinovate s'aŭ depărtat din Dragomania Floteĭ.

In urmarea acestora, fiind-că după regularea acum făcută, atât ambele Domnìĭ, precum şi Dragomaniile Divanuluĭ Impĕrătesc şi a Floteĭ, s'aŭ hotărît numaĭ pentru acele patru familiĭ, aceĭ ce de puţină vreme s'aŭ înaintat şi carĭ nu fac parte din sus ḑisele patru familiĭ, atât Hangerliul, cât şi fostul Dragoman Iacob Arghiropulo se vor cunósce de astăḑĭ de către puternica Impĕrăţie ca nisce particularĭ, desbrăcându-se de rangul ce-l avuseră maĭ nainte: însă atât pentru slujbele lor în parte făcute de maĭ nainte şi pentru mila ce se hărăzesce tuturor supuşilor puterniciĭ Impĕrăţiĭ, spre a nu întîmpinà numiţiĭ nevoĭ, în privirea stăriĭ lor, ca o consecinţă a îndurăriĭ autocratoricescĭ, li s'a încuviinţat óre-care sumă sub numirea de pensie; şi dar, fostuluì Dragoman Iacovachi, ca unul ce are mulţĭ pe lângă el şi maĭ mult datorind decât Hangerliu, s'aŭ hotărît a se da din înseşĭ veniturile Domniilor, celuĭ întâiŭ 60,000 leĭ pe fie-care an, şi luĭ Hangerliu 40.000 leĭ, din carĭ scăḑêndu-se aceea ce ar ajunge spre hrana lor, rĕmăşiţa se va plătì creditorilor. Iar din suma pomenită de pensie, douĕ treimĭ se vor da pe fie-care an de către Domnul Valachieĭ şi cea-laltă treime de către Domnul Moldavieĭ, sloboḑindu-li-se îndată acum cuvenitele sineturĭ în puterea acesteĭ regulărĭ; pomeniţiĭ însă sunt datorĭ a şedé retraşĭ şi a petrece cu linişte, recunoscĕtorĭ pentru mila ce li s'a făcut; dacă însă (lucru ce nu se crede) s'ar află că eĭ aŭ cutezat în potriva Împĕrătesciĭ poruncĭ urmate după Inalta voinţă şi hotărîre, osebit de perderea hărăziteĭ lor pensiĭ, vor luà încă şi pedépsa sumeţieĭ lor, prin ştréng. Fiind de trebuinţă ca pomenitele familiĭ să reguleze cele de cuviinţă şi pentru toţĭ boeriĭ împărţindu-ĭ între dînşiĭ, împrietinind pe uniĭ, ajutând pe aceì ce vor avé nevoie şi purtând grijă pentru hrana lor, urméză după acestaşĭ că trebue să razime spre a fi eĭ sloboḑĭ, cu un cuvînt ca tóte stările de boerĭ, conformându-se cu credinţă şi dreptate sistemuluĭ familieĭ sub care se află, să se ferescă de orĭ-ce faptă mare saŭ mică ce ar fi în potriva Inalteĭ voinţĭ, bine cunoscênd, că representaţiile de mulţumire orĭ nemulţumire ce acele patru familiĭ vor face Inalteĭ Porţĭ, pentru cutare orĭ cutare faptă a boerilor, vor fi primite de Pórtă. Şi dar spre a cunósce fie-care acéstă punere la cale şi Inaltă autocratoricéscă voinţă, s'a sloboḑit Inalt buiuruldiŭ, cuprinḑĕtor poruncilor pomenite Patriarchuluĭ Romeilor, iar acelor patru familiĭ cuprinse în acéstă regulare li s'a făcut fie-căreia în parte în scris înscinţare cuprinḑĕtóre de tóte acele maĭ sus expuse. Iar aceste poruncĭ statornicite sistematic, spre a avé pururea putere, s'aŭ înscris atât în calemul Divanuluĭ, precum şi în condicile Amegiuluĭ şi a Impĕrătesciĭ Zaraphanele ca, după trebuinţă privindu-se, să se aplice cu potrivire.

Anul 1819, luna Ianuarie.

In Constantinopole.

nitoruluĭ în casă cu chirie. Se cer 115.690 leĭ pentru acéstă restaurare a palatuluĭ, rĕŭ deteriorat de Muscalĭ carĭ aŭ ţinut în el spital militar. Suma reclamată va fi adausă apoĭ pentru facerea mobilieruluĭ şi altor trebuincióse. Boeriĭ propun ca baniĭ necesarĭ să se cisluéscă pe ţéră împreună cu baniĭ datoriţĭ la *Casa răsurilor* pentru lefile slujbaşilor ţĕriĭ. Modalitatea perceperiĭ acestor banĭ se póte vedé în actul acì anexat (1).

---

(1) *Prea Inălţate Dómne,*

Cuprins fiind în obştésca anaforà ce s'a făcut către Inălţimea Ta, că neajungerea Caseĭ răsurilor, în sumă de 298.463 leĭ a unuĭ an curgĕtor, să se ieà cu dréptă analoghie de la locuitoriĭ biruluĭ sub numirea de lipsa lefilor, ca o îndatorire a ţĕriĭ a plătì celor ce slujesc pentru ţéră, iată viind vremea cea cuviinciósă spre stingerea acésta, pentru care şi adunându-se după porunca Domnieĭ Tale spre socotinţa acésta, n'am lipsit a ne îngrijì şi pentru cheltuelile ce trebuesc spre îngrijrea Curţiĭ pămîntescĭ, care a primit stricăciune în vremea trecutuluĭ răsboiŭ, locuindu-se de spitalul oştenesc, nerĕmâind altă sălăşluire pentru Domnie şi pentru dregĕtoriile pămîntescĭ, fiind întru tóte neodihnită petrecere şi supĕrătóre noroduluĭ, dar apoĭ şi însăşĭ Inălţimiĭ Tale Domnitoruluĭ, ca pentru un lucru, dar neapĕrat şi din cele maĭ întâĭ, a vedé Curtea Domnéscă în stare de sălăşluire Domnitoruluĭ, luând sémă socotinţelor ce s'aŭ făcut cu tahmin pentru cheltuéla trebuinciósă, maĭ ales după rînduirea domnieĭ-sale Hatmanuluĭ Roset, care cu luare aminte a şi făcut cu luare în scris între tóte şi prin isvod a arĕtat adunăriĭ obştescĭ, că atât pentru cumpĕrătórea cherestelelor cât şi pentru tóte cele-lalte ale plăţiĭ lucrătorilor: petrarĭ, teslarĭ şi cumpĕrăturĭ de sobe şi alte materialurĭ, spre întocmirea şi a celor de sus şi a celor de jos zidirĭ şi a celor din ogradă şi zugrăvitul trebuesc 115.690 leĭ cu tótă economia, afară însă de un lagum ce trebuesce neapĕrat pe sub pod şi afară de tótă îmbrăcămintea Curţiĭ.

Incredinţându-ne dară într'un acelaşĭ chip apoĭ întru socotinţa nóstră cea de obşte, găsim a fi de trebuinţă ca, împreună cu stingerea banilor lipseĭ Caseĭ răsurilor, să se strîngă şi baniĭ cheltuelilor întocmiriĭ Curţiĭ, care s'a şi făcut şi este datóre a se întocmì cu cheltuéla ţĕriĭ, însă nefiind chip tot într'aceeaşĭ vreme de odată a se strînge şi tótă lipsa Caseĭ răsurilor şi toţĭ baniĭ întocmiriĭ Curţiĭ, socotinţa prea plecatelor slugĭ ale Inălţimiĭ Tale urméză, ca numaĭ jumătate din neajungerea lefiĭ să se strîngă acum în lunile Ianuarie, Fevruarie şi Martie, adecă 149.232 leĭ, şi tot într'aceste lunĭ să se strîngă şi din baniĭ întocmiriĭ Curţiĭ 120.000 leĭ, strîngêndu-se şi sfertul răsurilor cel obicĭnuit, care se alcătuesce în 85.000 leĭ, carĭ toţĭ baniĭ aceştia, ce alcătuesc peste 350.000 leĭ, analoghisindu-se din Visterie pe ţinuturĭ asupra birnicilor, scutelnicĭ şi breslaşĭ fără osebire, prin cea maĭ bună chibzuire şi fără însărcinare asupritóre din partea dregĕtorilor, se vor strînge în lunile acestea, pentru că de la trepte: mazilĭ, ruptaşĭ şi târgurĭ, dar şi hrisovoliţiĭ jidovĭ, armenĭ şi alţiĭ nu este chip a se face strîngere, fiind însărcinaţĭ cu baniĭ menziluluĭ, dar nicĭ de la birnicĭ nu încape maĭ multă strîngere acum, fiind eĭ strîmtoraţĭ cu împuţinarea alişverişuluĭ din lipsa monedeĭ şi din stingerea ne-

Ca să-şĭ facă mână bună nu numaĭ la Pórta, ci şi cu principalele puterĭ Europene, Calimach întreţine relaţiunĭ cu tóte, scrie note şi epistole lăudăróse, promite amiciţie şi credinţă, după împrejurările ḑileĭ, când Franciei, când Austrieĭ, în acelaşĭ timp când se declară devotat Rusieĭ. Nicĭ la Curtea din Berlin nu eraŭ ignoranţĭ de cugetul real orĭ aparent al Domnuluĭ Moldoveĭ.

Pe lângă Consuliĭ din Iaşĭ, Calimach se arătà amical şi, ca să le demonstre buna luĭ voinţă, iea disposiţiunea să li se ofere anume case încăpĕtóre, cumpĕrate cu banĭ cisluiţĭ pe neguţitorimea din Iaşĭ (1).

Cel maĭ bun mijloc de a-şĭ face prietenă Pórta scià Calimach că este de a o încărcà cu peşcheşurĭ. Domnitorul trimise Porţiĭ provisiunĭ din belşug şi, drept mulţumire, ĭĭ venì îndată un Hatihumaium însoţit cu un dar, o tabacheră, o blană, un armăsar (2).

---

guţătoriilor, pe carĭ le-a stînjinit vremea răsboiuluĭ; iar apoĭ în luna viitóre Iulie, atuncia se va strînge şi cea-laltă parte în jumătate a lipseĭ Caseĭ răsurilor, se vor strînge şi baniĭ ce se vor cheltuì maĭ mult întru întocmirea Curţiĭ, împărtăşind întru acel ajutor împreună cu locuitoriĭ şi treptele, căcĭ amândouĕ aceste trebuinţe pămîntescĭ sunt datoria ţĕriĭ şi a obşteĭ. — 1812 Decemvrie 9. Iaşĭ.

(Semnaţĭ:) Veniamin Mitropolit Moldoveĭ, Gherasim Episcopul Romanuluĭ, Meletie Episcopul Huşuluĭ, Iordache Canta Vel Logofĕt, Const. Balş Logofĕt, D. Sturdza Vel Logofĕt, Sandu Sturdza Hatman, Grigorie Sturdza Vel Vistier, Vasile Canta Vel Vornic, Const. Balş Vel Vornic, Manolache Dimache Vel Vornic, Vasile Roset Vel Vornic, D. Bogdan Vel Vornic, Niculae Stratulat Hatman, Alexandru Balş Vistier, Iordache Roset Vistier.

(1) Veḑĭ documentul în *Uricar*, X.

(2) *Cuprinderea înaltuluĭ Impĕrătesc Firman.*

Lauda Domnilor celor din némul luĭ Mesia, alesule dintre stăpânitoriĭ némuluĭ luĭ Isus, astăḑi Domnule al Moldoveĭ Alexandre Calimach, să-ţĭ încheĭ săvîrşirile tale cu fericire; ajungĕnd acest prea înalt semn, sciut să-ţĭ fie că unul dintre obiceiurile cele preacuvióse ale înalteĭ mele Împĕrăţiĭ şi nedespărţită rîvnă de a ocrotì şi a păzì pe ceĭ supuşĭ aĭ sĕĭ întru tótă dreptatea de a revĕrsà isvórele milostiviriĭ către dînşiĭ şi de a se păzì buna orînduélă, şi fiind-că de către pronia Dumneḑeéscă s'aŭ miluit şi s'aŭ dăruit mie stăpânire şi Impĕrăţie, neîncetat purtare de grije şi silinţă are Impĕrăţia mea pentru buna şi fericita stare de obşte tuturor ţĕrilor ce se află în supunerea prea putericiĭ mele stăpânirĭ, iar după acéstă aflare şi păzire chipurilor folositóre, care caută numaĭ şi numaĭ spre rĕsuflare, linişte şi odihna celor de la Dumneḑeŭ încredinţaţĭ la Împĕrătésca mea mărire supuse noróde şi raele, şi în sfîrşit cu ochĭ cu neadormire spre cercetare şi aflare de prin cererile şi urmăririle acelor orînduiţĭ de către Împĕrăţia mea stăpânitorĭ judecătorĭ şi Domnĭ în ţĕrile stăpâniriĭ mele; decĭ fiind că atârnă Împĕrătescul nostru cuget a pune în lucrare cele ce se cuvin la Împĕrătésca mea mărire, adecă a cuprinde şi

Anonimul doctor, al căruia portofoliŭ plin cu informaţiunĭ şi acte

---

a rĕsplătì cu milostivire pe aceĭ ce ocrotesc raelele ce locuesc în stăpânirea Împĕrăţieĭ mele şi le păzesc întru bună orînduélă, linişte şi dreptate, iar în potriva celor ce urméză într'alt chip în potriva Împĕrătesciĭ mele bune voinţe, de a li se face pedépsa şi perḑare, cu osebire dar şi ţéra Moldoveĭ, care este moştenire de la strămoşiĭ meĭ, sub Împĕrătescul meŭ sceptru de a fi în bună stare şi de a petrece ticălósele raele întru tótă fericirea, linişte şi rĕsuflare şi de a se ocârmuì întru tótă buna orînduélă, fiind-că este cea maĭ întâĭ din bunele voinţe şi cererile Împĕrăţieĭ mele, nu încetăm de a cercetà de apururea starea întru care se află raelele şi toţi ceĭ-lalţĭ locuitorĭ aĭ Moldoveĭ şi tóte chipurile odihneĭ lor, într'un cuvînt neîncetat avem Împĕrătéscă purtare de grije pentru cerşuta bună stare şi fericirea pămîntuluĭ acestuia. Tu dar, numitule Domn, după ale tale înţelepte chipurĭ şi credinciόse slujbe, carĭ s'aŭ cercat şi s'aŭ ispitit cu îndestuĭ anĭ maĭ nainte în slujba mareĭ Dragomaniĭ a Împerătesculuĭ meŭ Divan, de atuncia, fiind-că se nădăjdue că la tóte următórele slujbe ce veĭ fi orînduit veĭ arătà urmărĭ plăcute, lăudate, cu credinţă şi dreptate, ţi s'a încredinţat acéstă mare slujbă a Domnieĭ Moldoveĭ, iar acum de isnóvă vrênd Împĕrăţia mea maĭ cu amănuntul a se încredinţà pentru chipul petreceriĭ tale, s'a adeverit cu tótă îndestularea, că purtându-te cu înţelepciune şi isteţime şi alcătuiud tóte mişcările tale a fi potrivite cu Împĕrătésca mea înaltă voinţă şi poruncă, întocmaĭ după cum se aşteptă de la tine, cheltuescĭ silinţă cu tótă credinţa, atât pentru zaptul şi buna ocârmuire pămîntuluĭ, cât şi pentru întîmplărĭ pentru păzirea buneĭ orînduelĭ, pe uniĭ înfricoşându-ĭ şi pedepsindu-ĭ, iar pe alţiĭ cuprinḑêndu-ĭ şi umbrindu-ĭ, şi că păzescĭ nestrămutat canónele buneĭ petrecerĭ, cu muhafiziĭ şi locuitoriĭ Împĕrătescilor mele sarhaturĭ şi că după cele maĭ înainte şi pe urmă date Împerătescĭ poruncĭ prin sfînt Împĕrătescul meŭ hat pentru nizamul pămîntuluĭ, te aflì spre mângâiere şi cuprindere sĕracilor şi pe ceĭ risipiţĭ şi strămutaţĭ dintr'înşiĭ aducêndu-ĭ la urmele lor, cheltuescĭ tot felul de silinţe pentru buna ocârmuire şi fericita petrecere pămîntuluĭ, depărtând şi gonind tóte răpirile şi nedreptăţile şi după tóte aceste că, vrênd să arăţĭ prin lucrare vederate mulţumirile tale şi pentru că din tinereţele tale te hrănescĭ cu prea bogatele mele milĭ ale prea putermiciĭ mele Împĕrăţiĭ şi pentru că te-aĭ făcut maĭ ales chiar ridicarea şi crescerea Împĕrătescilor mele milĭ, fără preget te nevoescĭ a pune în lucrare tóte trebuinciόsele slujbe şi poruncĭ, după chipul cuviincios, iar maĭ ales te-aĭ silit a proftaxì în vreme tóte cele trebuinciόse pentru zidirile cetăţilor Achermanuluĭ şi nu numaì ca să sfîrşescĭ în curîndă vreme acele poruncite douĕ ambare la Besiderĭ, ca să pogóre Împĕrătescul galion, care după cerere întocmaĭ s'a făcut la Galaţĭ, ca să trimiţĭ în vreme zaherelele, vitele şi altele trebuinciόse pentru tainaturile oştilor ce sunt rînduite asupra Vidinuluĭ, ca să praftacescĭ la Împĕrătésca cetate a Ţarigraduluĭ atât zaherele, cât şi trimeterea oilor prin gelepi.

Decĭ în sfîrşit, făcêndu-se tóte aceste de maĭ sus pomenite, cunoscute la Împĕrăţia mea şi cu adevĕrat încredinţându-se, că şi la tóte cele-l-alte slujbe şi poruncĭ şi de obşte la tóte mişcările tale te porţĭ tot cu aceeaşĭ silinţă, înţelepciune şi credinţă, iar osebit pentru că a dat pentru tine asemenea bună mărturie acel de acum Vizir şi cu desăvîrşită putere epitrop al Împĕrăţieĭ mele, cu mult plecat s'aŭ arătat ale tale lăudate şi înţelepte şi credinciόse urmărĭ la prea puternica mea Împĕrăţie şi te-aĭ învrednicit de multe laude, căcĭ acésta a ta rîvnă şi prea plăcută urmare

diverse din secolul XVIII, l-am donat bibliotecii Urechiă din Galaţi,

---

nu numaĭ a găsit vederat, ce cu mare credinţă şi protimis acésta a ta care aĭ spre a puté face cunoscută desăvîrşit slugésca ta bună mulţumire pentru bogatele şi Împĕrătescile milĭ ce se revarsă către tine, ce încă a adeverit şi a întărit şi a strămoşilor tĕĭ către prea inalta, prea puternica mea Împĕrăţie credinciósă slujbă; fiĭ dar întru tótă vrednicia de laudă, şi iată dar învoim, ca să te învrednicescĭ a câştigà şi cu desfĕtare a gustà de apurure rodurile credinţeĭ şi ale dreptelor tale plăcute slujbe.

Decĭ dar fiind, că este bună voinţa Împĕrăţieĭ mele, ca şi de acum în fericitul Împĕrătescul meŭ semn să adaogĭ şi să îmmulţescĭ încă şi alte credinciόse slujbe cu asemĕnare celor trecute maĭ înainte lăudate, ca să te silescĭ cu neadormire pentru bună starea şi fericirea pămîntuluĭ, pentru rĕsuflarea şi odihna săracelor raele şi să fiĭ cu luare aminte a se păzì nestrămutat cuprinderea înaltelor poruncĭ pentru nizamul pămîntuluĭ şi din boerĭ şi ceĭ-lalţĭ locuitorĭ pre ceĭ mărturisiţĭ în credinţă către prea puternica mea Împĕrăţie să-ĭ mângâĭ şi să-ĭ cuprindĭ, iar pe ceĭ vrednicĭ de pedépsă să-ĭ pedepsescĭ, fără a trece cu vederea greşélele lor şi să nu-ĭ erţĭ la orĭ-cine cutéză rele de a eşì din hotarele datorieĭ sale, saŭ a se abate cu călcare peste orînduéla stăriĭ sale, că cu acest chip să se urmeze buna ocârmuire, după cum cer hotarele cuviinţeĭ buneĭ oblăduirĭ.

Baniĭ mirieĭ Împĕrătescĭ şi obicĭnuitele rusumaturĭ să te silescĭ a se împlinì în vremea lor; pe ticălósele raele să-ĭ ferescĭ de asuprire şi nedreptăţĭ, iar din boerĭ şi ceĭ-lalţĭ câţĭ se vor împotrivì la poruncile tale şi câţĭ în potriva prea înalteĭ Împĕrătesciĭ mele buneĭ voinţĭ vor cutezà a silnicì şi a asuprì săracele raele, pe aceia după săvîrşita putere ce aĭ să-ĭ pedepsescĭ, spre înfrînare şi să cheltuescĭ tótă silinţa în tótă vremea, fără preget şi cu ochiul neadormiriĭ străjuind, ca după deplina putere ce ţi s'a dat să afli tóte chipurile folositóre pentru întemeierea şi buna ocârmuire pămîntuluĭ, întocmaĭ după înţeleptele şi credinciósele chipurĭ cu carĭ şi până acum te-aĭ purtat, nevoindu-te a trage şi a dobândì rugile săracelor raele către prea puternica mea Împĕrăţie şi să arăţĭ necontenit către Împĕrăţia mea în scris tóte vrednicele de arătare ale tale socotinţe; spre acésta dar, după sfîntul Împĕrătescul meŭ întru norocire dat Hatihumaium, s'a făcut şi acésta a mea înaltă Împĕrătéscă poruncă cuprinḑĕtóre întăririi şi întemeieriĭ Domnieĭ Tale şi iată ţi se trimete; decĭ de te veĭ purtà după chipul de maĭ sus arătat şi ca să puĭ în lucrare întru tóte desăvîrşit Împĕrătésca mea înaltă poruncă şi voinţă, te va într'arma cu tóte puterile silinţeĭ în fericitul ogor al Împĕrăţieĭ mele, ca să arăţĭ maĭ cu înadins şi de acum înainte rîvnă, protimie şi credinţă, arătând săvîrşirile tuturor celor ce maĭ sus s'aŭ poruncit, adecă buneĭ ocârmuirĭ a pămîntuluĭ şi tóte cele-lalte cerute de la vrednicia desăvîrşiteĭ puterĭ ce ţi s'a dat, ca cu chipul acesta să se îmmulţéscă şi să se întăréscă cu adăogire acea către tine a mea Împĕrătéscă norocită bună ipolipsis, să câştigĭ şi de acum revĕrsare a bogatelor mele nedeşertatelor facerĭ de bine de la prea puternica şi iubirea de dreptate Împĕrăţieĭ mele şi veĭ urmà negreşit după cuprindere şi înţelegere acesteĭ înalte Împĕrătescĭ poruncĭ, ce s'a dat la mijlocul luniĭ Şival, în anul 1212, în păzitul de Dumneḑeŭ Ţarigrad.

Cond. Metr. Iaşĭ, pag. 34.

ne descrie parada primirii de către Domnitorii ţĕrilor Române a unuĭ firman însoţit cu darurĭ.

Iată acéstă descriere:

«Indată ce Domnul se arată de departe, ieĭ pe amândouĕ mânile tale boccéua şi blana şi peste bocceà puĭ fermanul cu punga de *dibă* (stofă de mătase), după ce

---

Tâlmăcirea Caimelii prea înaltuluĭ Vizir.

Prea alesule şi prea credinciosule Domn al Moldavieĭ, tu fiind din ceĭ hrăniţĭ şi crescuţĭ întru dreptate şi osebită credinţă cu desăvîrşită ipolipsis slugă a prea puterniciĭ Împĕrăţiĭ, aŭ strălucit luminatele semnele dreptăţiĭ şi înţelepciuniĭ din cele cu credinţă ale tale lucrurĭ şi s'aŭ vĕḑut prin cercare rodurile mulţumiriĭ tale din plăcutele slujbe ale Dragomanieĭ celeĭ de mulţĭ anĭ şi de la prea puternica Împĕrăţie şi după tótă nădejdea, că şi maĭ în urmă după asemenea înţelepte chipurĭ veĭ cheltuì tótă silinţa ta spre săvîrşirea înaltelor poruncĭ, ce se vor da către tine, maĭ înainte ţi s'aŭ încredinţat slujbele cele marĭ ale Domnieĭ Moldavieĭ, potrivindu-te cu a ta firéscă rîvnă şi necovîrşită protimie şi silinţă, spre care fiind şi prea înalta Împĕrătéscă voinţă şi poruncă pentru cea desăvîrşită cercare şi încredinţarea urmărilor şi tuturor mişcărilor tale, s'aŭ aflat şi s'aŭ găsit cele drepte şi neschimbate ale tale lucrărĭ alcătuite cu Împĕrătéscă nădejde şi urmatóre întocmaĭ stăpânitóreĭ prea înalteĭ buneĭ voinţĭ, facĕnd a-ĭ potrivì paşiĭ teĭ cu prea înaltă Împĕrătéscă bună voinţă şi cu înţelepciune aĭ unit după acésta şi chipurile buneĭ ocârmuirĭ câte odată prin îngrozire, prin înfricoşare şi une-orĭ iarăşĭ prin tânguire şi blândeţe, aĭ păzit cu mare luare aminte cuviinciósa bună petrecere megieşéscă între sarhaturile Împĕrăţieĭ; îndestul te-aĭ silit spre a unì în lucrare acele pentru bună orînduélă pămîntuluĭ date prea înalte Împĕrătescĭ poruncĭ şi fermanurĭ; în cât a fost prin putinţă te-aĭ îngrijit pentru tóte acele ce atârnă la nizamul ţĕriĭ; cuprinḑĕnd raelele cele de sub a ta ocârmuire cu înţelepciune şi isteciunea minţiĭ tale aĭ îmmulţit locuinţa pămîntuluĭ, depărtându-te de tótă nedreptatea şi oprind tótă asuprirea. Decĭ dar, fiind-că din copilăria ta eştĭ hrănit şi crescut cu Împĕrătescile bogate milĭ şi facerĭ de bine, te-aĭ făcut şi desăvîrşit . . . . ridicare şi hrănire din însĕşĭ mânile prea puterniciĭ Împĕrăţiĭ, după care şi cu voinţă aĭ résplătit prin plăcutele tale slujbe mulţumirile cele pentru bogatele Împĕrătescĭ facerĭ de bine ce s'aŭ revĕrsat asupra ta, căcĭ în cuviinciósele vremì aĭ trimis tóte cele ce s'aŭ cuvenit trebuinciόse la zidirile cetăţilor Chilieĭ şi Achermanuluĭ; în puţină vreme aĭ săvîrşit facerea celor douĕ ambare, carĭ nu de mult ţi s'aŭ poruncit la cetatea Benderuluĭ, galionul carele din înaltă Împĕrătéscă poruncă s'a făcut la Galaţĭ, l-aĭ săvîrşit dupa chipul cu care s'a cerşut; tótă silinţa aĭ arătat la necurmata trimiterea vitelor şi osebitelor felurĭ de zaherele pentru tainaturile oştirilor ce sunt rînduite spre Vidin, atât eznasâ-zahereà cu îndestulare, cât şi prin gelepĭ n'aĭ contenit a trimite la Ţarigrad; pentru acésta, fiind-că veḑută şi cunoscută luminat s'a făcut tótă rîvna silinţeĭ tale ceĭ prea lăudate, atât din aceste de maĭ sus bine primite urmărĭ şi din tóte cele-lalte ale tale săvîrşirĭ, n'am lipsit şi noĭ pre larg a-ţĭ face în scris arătare pentru iscusita şi vrednica sădită întru tine silinţă, dând pentru tóte aceste bune mărturiĭ către prea puternicul şi prea bunul nostru Împĕrat, din care prea credinciόse şi cu protimie ale tale slujbe şi Împĕrătésca sa prea puternică mărire nu numaĭ că s'a cuprins cu cea desăvîrşită mulţumire, dar şi de multe bune cuvîntărĭ

aĭ încălecat dejà calul tĕŭ, pe care îl ţine sluga ta ce umblă pe jos. Iar când veĭ fi aprópe de Domnul şi veĭ vedé că e timpul ca Măria Sa, întinḑêndu-ĭ mânile tale cu blană şi fermanul, ast-fel precum le ţiĭ, Domnul iea de odată fermanul, şi după ce-l sărută îl aşéză iar de-asupra bocceleĭ cu blana ce o ţiĭ în cele doue mânĭ. Apoĭ

şi laude te-a învrednicit pe tine; fie dar a câştigà ţie cu desfătare rodurile credinţeĭ şi ale dreptelor tale urmărĭ; decĭ după cum şi până acum te-aĭ purtat cu firésca ta înţelepciune şi isteciune a minţiĭ şi de acum înainte se cere numaĭ decât, cu adăogire şi îmmulţirea celor trecute slujbe a silinţeĭ bune urmărĭ pornite de la luarea ta înainte câte atârnă de obşte, atât spre buna ocârmuirea ţĕriĭ, cât şi spre odihna săracelor raele, păzind adecă prea înaltele Împĕrătescĭ poruncĭ ce s'aŭ dat maĭ înainte, şi pe câţĭ din boerĭ şi raele veĭ aflà întru credinţă supuindu-se către umbrirea prea înalteĭ Împĕrăţiĭ, să-ĭ cuprinḑĭ şi să-ĭ cinstescĭ, iar pe carĭ îĭ veĭ găsì cu urmare şi lucrare în potrivă, îndată să le facĭ şi pedepsele cuviinciόse, nelăsând pe nimenia a se abate cât de puţin din hotarele stăriĭ sale, precum şi pe aceĭ carĭ se vor ispitì a călcà poruncile tale şi în potriva Împĕrăteściĭ bune voinţe vor cutezà a se abate spre asuprirĭ şi nedreptăţile săracelor raele, ca un stăpânitor şi cu desăvîrşită putere să-ĭ pedepsescĭ după măsura vinovăţiilor lor, şi să te silescĭ pentru cea în vreme a mirieĭ ţĕriĭ tuturor celor-lalte obicĭnuite rusumaturĭ, tot după cunoscuta înţelepciune şi credinţă şi lăudatele chipurĭ, carĭ şi până acum s'aŭ vĕḑut cheltuind silinţa ta spre punerea la cale a buneĭ orînduelĭ pămîntuluĭ şi spre păzirea buneĭ stărĭ a eĭ. Şi ca să facĭ în scris arătărĭ către prea înalta Pórtă şi de acum înainte pentru tóte cuviinciósele pricinĭ, cu adăogirea celor credinciόse ale tale socotinţe, spre acésta s'a dat acum Împĕrătesc vrednic de închinăciune înalt Firman înfrumuseţat şi cu sfînt Hatihumaium, pentru întărire şi întemeierea Domnieĭ tale. Fiind dar că fără îndoire se nădăjduesce şi se aştéptă după a ta firéscă şi plăcută credinciósă urmare, şi după înţeleptele, drepte şi lăudate ale tale lucrărĭ şi după cum se cuprinde prin înaltele vrednice de închinăciune poruncĭ, că te veĭ într'armà tot-deauna cu rîvna îngrijiriĭ şi a silinţeĭ, pentru buna şi credinciósa lucrare şi săvîrşire tuturor Împĕrătescilor poruncĭ, pentru acésta şi noĭ spre întărire şi îndemnare datorniciĭ tale silinţe şi protimiĭ şi ca să adaogĭ cu maĭ multe după cea fără îndoire nădejde a prea puterniciĭ Împĕrăţiĭ acea către tine Împĕrătéscă îndurare şi să te facĭ râvnitor acelor asemenea cu tine, scriindu-ţĭ acum, îţĭ trimitem acéstă a nóstră caimeà, care luând-o cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ şi pliroforisindu-te cu credinţa pentru tótă cuprinderea eĭ, nestrămutat veĭ urmà săvîrşirea, după cum scriem.

Tâlmăcire de pe înaltul Impĕrătesc Firman ce a venit către Măria Sa Scarlat Alexandru Calimach Voevod, cuprinḑĕtor de mulţumire pentru zaheréua ce s'a trimis la capanul Împĕrătesc. La anul 1814 Ianuarie.

Alesule între stăpânitorĭ, Domn al némuluĭ Mesieĭ Scarlat Voevod, Domn al Moldavieĭ, sfîrşitul să ţi se încheie cu bine. Ajungênd acéstă a nóstră Împĕrătéscă poruncă, sciut să-ţĭ fie, că tu numitule Domn, de vreme ce ţi s'a încredinţat ocârmuirea Moldavieĭ, aĭ împlinit tóte câte dreptatea şi credinţa te-aŭ povĕţuit, prin lăudatele fapte şi plăcutele chipurĭ ce aĭ urmat, între carĭ şi cu trimiterea acea în vreme a felurĭ de zaherele cu îndestulare la Împĕrătésca nóstră cetate a Ţarigraduluĭ şi

îţĭ dă un cal Domnesc cu patru saŭ maĭ mulţĭ ciohădarĭ (slugĭ Domnescĭ), carĭ îţĭ ţin calul teŭ şi îndată iurudisescĭ şi pornescĭ înaintea Domnuluĭ, iar dînsul te urméză numaĭ decât şi aşà veniţĭ până la Curte (Κούρτη). După ce sosiţĭ acolo, descalecĭ calul la scară, şi iurudisescĭ înaintea Domnuluĭ, până la suirea Domnuluĭ pe scaun în Divan, şi staĭ tocmaĭ în faţa luĭ, ţinênd de asemenea blana şi fermanul pe amândouĕ mânile. Atuncia Domnul stând în picióre iea fermanul şi sărutându-l îl dă luĭ Diván-Efendisi ca să-l cetéscă. Iar tu în acelaşĭ timp staĭ în picióre la locul tĕŭ, ţiind mereŭ în mânile tale blana până la sfîrşitul cetiriĭ firmanuluĭ. Şi atuncĭ Divan-Efendisi-ul iea blana din mânile tale şi îmbracă cu ea pe Domnul, şi numaĭ decât Domnul îmbracă pe Divan-Efendisi cu blană. Iar după aceea te îmbracă şi pe tine cu haină de samur tot la locul unde aĭ stat de la început şi aşà se sfîrşesce tótă ceremonia.»

Firmanul sosit luĭ Calimach a trebuit aşà dar să fie tot ast-fel primit cu mare solemnitate (1).

întru lucrarea acestora prin fapte aĭ arătat şi săvîrşită osârdia ta, avênd spre dovadă vrednicelor tale săvîrşirĭ a nóstră Împĕrătéscă mulţumire, iar boeriĭ ţĕriĭ urmând întru tóte asemenea ţie şi îmbrăţişând după cuviinţă datoriile lor, ce aŭ cadut către a nóstră prea puternică Împĕrăţie, aŭ încredinţat datornica lor supunere şi credinţă către hrănitórea şi făcĕtórea lor de bine a nóstră Împĕrăţie, acésta maĭ ales încredinţându-se din cele maĭ în urmă vrednice ale lor lucrărĭ, ce în scris vestit nouĕ aŭ fost, dar şi plăcerĭ nouĕ, chipul cu care, precum maĭ sus am dis, s'aŭ purtat numiţiĭ boerĭ în credinţă săvîrşind Împĕrătescile nóstre poruncĭ şi s'a adaos acea dintru în vechime către tine păzită a nóstră Împĕrătéscă iubire şi de vreme că scoposul nostru şi Împĕrătésca poruncă se alcătuesce spre a-şĭ avé petrecerea cu bucurie şi liniştire toţĭ de obşte supuşiĭ noştri ce se află locuind sub a nóstră stăpânire, aşteptăm şi de acum, ca după chipul acesta, avênd îngrijire pentru acea întru tótă odihna ocrotire şi liniştirea tuturor de obşte supuşilor noştri, să fie asemenea întru tótă osârdia, urmând plăcute slujbe, cu lăudate lucrărĭ la tóte Împĕrătescile săvîrşirĭ şi după povĕţuirea credinţeĭ şi înţelepciuniĭ tale.

Către acésta dând acéstă înaltă poruncă, o trimitem prin Împĕrătésca nóstră urdie, lăudându-ţĭ rîvna ta ce aĭ arătat până acum şi arătându-ţĭ acea către tine a nóstră Împĕrătéscă bună cugetare şi iubirea acésta de acum, pliroforisindu-te şi sciinţă avênd fără îndoire, că ceĭ ce slujesc stăpâniriĭ nóstre întru credinţă şi dreptate, se învrednicesc dreptelor rĕsplătirĭ.

Fiĭ de apururea întocmaĭ următor şi întru nădejdea credincióselor şi lăudatelor tale fapte, sîrguesce-te spre adăogirea Împĕrătesciĭ nóstre bune cugetărĭ şi iubirĭ, depărtându-te de orĭ-ce în protivă urmare.

Acésta să-ţĭ fie sciut şi te supune sfîntuluĭ nostru semn.

S'a dat la anul 1228, la începutul luniĭ Muharem.

(1) *Hatihumaium către Scarlat Alexandru Calimach Vv., cu dar Impĕrătesc o tabacherĭ. Extract.*

Laudă slujbele luĭ de Dragoman şi aceea de Domn al Moldoveĭ cu împlinirea zahereleĭ, cu lucrarea la cetăţĭ. — «Dicem: Bine să-ţĭ fie ţie! şi să te învrednicescĭ a vedé şi a gustà rodurile credinţeĭ şi ale dreptăţiĭ.»

Relaţiunile luĭ Calimach cu Domnitorul Muntén Caragea aŭ fost pururea bune. Am vĕḑut pe Calimach stând maĭ mult timp la Bucurescĭ, găzduit pe spesele Guvernuluĭ local, înainte de a merge la Iaşĭ (1).

Un singur cas de óre-care neînţelegere se constată cu acte, şi anume în Agust 1813. Caragea ordonă Cluceruluĭ Predescu să se scóle să mérgă la Slam Râmnic, unde s'a întîmplat a fi pricină de stăpânirea moşiilor ce sunt ca hotar ale boerilor de dincolo din vecinătate, cu stăpâniĭ moşiilor de dincóce, din carĭ uniĭ din dumné-lor boeriĭ Domnieĭ Mele, făcêndu-ne arătare de acésta, am însciinţat Domnia Mea pe Luminăţia Sa fratele Domnul Moldavieĭ şi ne-a venit rĕspuns, cum că a orânduit din partea Domnieĭ Sale hotarnicĭ, de carĭ şi dumné-lor Ispravniciĭ ne însciinţară că aŭ şi venit aceĭ hotarnicĭ acolo la hotar; iată dar că din partea Domnieĭ Nóstre te orînduim pe dumné-ta hotarnic, ca mergênd la Focşanĭ, orĭ-ce trebuinţă de ajutor veĭ avé să-l cerĭ de la dumné-lor Ispravniciĭ judeţuluĭ, cărora să le arăţĭ porunca acésta a Domnieĭ Mele de a ţi-l face, şi pliroforisindu-te de cine sunt veciniĭ dincóce, să li se deà de scire a venì faţă cu sineturile şi dovedile ce vor fi avênd, şi ajungêndu-te cu ceĭ de dincolo hotarnicĭ, să mergeţĭ la faţa loculuĭ, şi urmând orînduelíĭ hotărniciilor, să facĭ alegerea hotarelor după dovedĭ, cum şi după vechea stăpânire, şi unde va fi întunecare să se deà şi carte de blestem ca maĭ mult să se descopere adevĕrul şi dreptatea şi la alegerea ce veĭ face să însciinţezĭ Domnieĭ Mele, cu care acéstă hotărnicie *să nu se supere nicì să se smintéscă hotarul ţĕriì între vecinĭ*, ci hotarul acela al ţĕriĭ cu pricina hotărnicieĭ moşiilor să nu se sminéscă, ci să fie în locul nestrămutat, precum din vechime a fost până acum. I saam receh. gpd.—1813 August 23.

Vel Logofĕt.

Cod. LXXIV, fila 84.

Şi cu credinţă de bună slujbă şi pe viitor îţĭ trimitem dar *o tabatieră cu pietre de diamant* ... Drept aceea, îndată ce va ajunge înalta nóstră porunca împreună cu tabatiera, acea de petre, cu pasurĭ plecate întîmpinându-le şi sărutându-le şi arătând datoriile cunoscinţeĭ, veĭ fi rugător pentru vecĭnicirea Împĕrătescii nóstre puterĭ.

Insistă pentru materialul şi acele necesare la facerea cetăţilor.

Dat la începutul luniĭ Regep, anul 1228.

(1) *Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemli Vlahiscoie.*

Dumné-ta Vel Vistiere, după pliroforia ce ne daĭ printr'acéstă anaforà, poruncim Domnia Mea să se plătéscă de la Visterie aceştĭ talerĭ 1.154 şi parale 25, dându-se

La 1816 se maĭ ivesce un cas. Boerul biv Vel Căminar C. Suţul reclamă la Caragea, că locuitoriĭ din Moldova trec cu oile lor peste hotarul ţĕriĭ Muntenescĭ şi le pasc în imaşurile luĭ fără de nicĭ o plată. Vodă cere informaţiunĭ de la starostiĭ ţinutuluĭ Putneĭ, ceĭ din partea Moldoveĭ. Aceştia rĕspund, că «de se vor supĕrà aceĭ locuitorĭ (Moldovenĭ) pentru păşunea vitelor de către stăpâniĭ moşiilor, se

---

chiar în mânile acelora de la carĭ s'aŭ luat aceste lucrurĭ pentru trebuinţa ce se arată maĭ în jos. — 1812 Decemvrie 30.
(Pecetea gpd.)

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, următor fiind, am făcut cercetare şi teorisind fóia ce a dat-o dumné-luĭ Vornicul Michalache Manu sub iscălitura domnieĭ-sale, de carĭ lucrurĭ a primit de la Agie în trebuinţa conaculuĭ Măriei Sale Scarlat Vodă Calimach, s'a găsit întocmaĭ primit de dumné-luĭ, precum se arată trecute şi în fóia Agieĭ, fără deosebire, cum şi pentru pânea şi hrana ḑilelor ce s'aŭ dat de la Agie pentru conacul slăviţilor murahazĭ s'a vĕḑut pitacul dumné-lor boerilor Caimacamĭ, cu cuprinderea sumeĭ ce se arată într'acéstă anaforà a Agieĭ iarăşi întocmaĭ, dar pentru plata acestor lucrurĭ ce s'aŭ dat nu este în Visterie nicĭ un pecetluit, şi nu lipsiĭ a arătà Marieĭ Tale, ca să se deà luminată poruncă la cererea ce face dumné-luĭ proin vechil al Agieĭ. -- 1812 Decemvrie 28.
Vel Vistier.
Cod. LXXIII, pag. 42.

Iω Ioan Gheorghe Caragea Voevod i Gospodar zemle Vlahiscoie.

Dumné-ta Vel Vistiere, după pliroforia ce ne daĭ printr'acéstă anaforà, poruncim Domnia Mea sa se plătéscă de la Visterie aceştĭ talerĭ 1.619 parale 22, dându-se însă chiar în mânile acelor brutarĭ şi lumînărarĭ, de la carĭ s'aŭ luat acele pânĭ şi lumînărĭ. — 1812 Decemvrie 30.
(Pecetea gpd.)

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Măriei Tale, următor fiind, am teorisit tóte acele pitace câte se arată într'acéstă anaforà şi s'aŭ găsit atât suma pâniĭ cât şi a lumînărilor întocmaĭ, precum se cuprinde în fóia ce s'a dat de la Agie, care sumă a pâniĭ, socotindu-se după preţul cu care se vindeà pânea atuncĭ, adecă ocà câte 6 parale, se adună suma de banĭ ce se arată într'acéstă anaforà, adecă talerĭ 1.619 şi parale 22, cu lumînările împreună, pentru carĭ aceştĭ banĭ, fiind-că pecetluit nu este în Visterie, nu lipsiĭ a arătà Măriei Tale ca să se deà luminată poruncă la cererea ce face dumné-luĭ proin vechil al Agieĭ. — 1812 Decemvrie 28.
Vel Vistier.
Cod. LXXIII, pag. 43.

strică armonia cea întocmită între aceste două țĕrĭ.» Caragea nu este de acéstă părere; el ḑice că *armonia* dintre ambele țĕrĭ «privesce către oblăduitoriĭ acestor două vecinătățĭ, iar nu asupra dreptelor lucrurĭ ale celor ce locuesc pe aceste pămînturĭ». De aceea Vodă ordonă Ispravnicilor de Slam Râmnic, «ca ajungêndu-se cu dumné-lor starostiĭ din ținutul Putneĭ, să deà cuviinciosul nizam, spre a se păzì buna orînduélă ce este întocmită prin pravilnicésca Condică», adecă locuitoriĭ ce pasc vite pe moșiĭ străine să fie obligațĭ a clăcuì la stăpânul moșieĭ, orĭ a se învoì să le plătéscă erbărit(1).

Acest an 1816 este un an de emoțiune pentru ambiĭ Domnĭ aĭ țĕrilor Române. Pe când eĭ așteptaŭ să trécă prin Principate Baronul Strogonoff, trimisul Rusieĭ la Constantinopole, pentru a negocià asupra neînțelegerilor ivite în urma păciĭ de la Bucurescĭ, de odată se lă-

(1) Iacă actul integral:
Dumné-vóstră Ispravnicilor ot sud Slam Râmnic, sănătate. Iată că trimitem dumné-vóstră embericlisită jalba ce a dat Domnieĭ Mele dumné-luĭ biv Vel Căminar Constantin Sуțul împreună și cu alăturatul rĕspuns ce ni s'a dat asupra pricinii de către Starostiĭ aĭ ținutuluĭ Putneĭ, care cetindu-se înaintea Domnieĭ Mele, nu găsim destoinică cuprinderea sa spre apĕrarea locuitorilor Moldoveĭ, ce-șĭ trec vitele dincóce în pămîntul Domnesciĭ nóstre țĕrĭ spre pășune pe moșiile unora altora de a nu plătì nimic, fiind lucru în potriva obiceiuluĭ și a pravileĭ pămîntuluĭ acesteĭ țĕrĭ, iar cuvîntul ce ḑic dumné-lor Starostiĭ, că de se vor supĕrà aceĭ locuitorĭ pentru pășunea vitelor de către stăpâniĭ acelor moșiĭ, *se strică armonia cea întocmită între aceste două țĕrĭ*, nu este tâlmăcire potrivită a ființeĭ armonieĭ, căcĭ armonia acesteĭ vecinătățĭ privesce către oblăduitoriĭ acestor două vecinătățĭ, iar nu asupra dreptelor lucrurĭ ale celor ce locuesc pe aceste pămînturĭ, și megieșésca armonie i prieteténesca împărtășire, ce ḑic dumné-lor, nu se póte tâlmăcì într'acestașĭ chip, adecă cele ce aŭ lipsă locuitoriĭ Moldoveĭ să le împlinéscă de la ceștĭ de aicĭ fară de plată, pentru că de se va ḑice una ca acésta, urméză maĭ întâiŭ a se ridicà chiriotita ce daŭ pravilele fieș-căruia stăpân pe dreptul lucrul sĕŭ, iar de a plătì uniĭ altora cele ce le trebuesc de ieaŭ uniĭ de la alțiĭ, cu acésta câtușĭ de puțin nu se smintesce cea dintre oblăduirĭ armonie, apoĭ se păzesce și înființata și politicéscă pravilă, care nu slobóde a păgubì cinevașĭ pe altul de dreptul sĕŭ, precum nicĭ de venitul moșiilor, care este drept al stăpânilor lor. De aceea dar poruncim dumnévóstră, ca ajungêndu-vĕ cu dumné-lor Starostiĭ din ținutul Putneĭ, să dațĭ cuviincios nizam spre a se păzì buna orînduélă ce este întocmită prin pravilnicésca Condică, adecă: câțĭ din locuitorĭ după moșiĭ străine (cu cât maĭ vîrtos din țĕrĭ străine) nu vor avé loc îndestulat pentru pășunea vitelor lor pe moșia ce locuesc și vor vré a trece la pășune pe alte moșiĭ străine, să fie datorĭ a se învoì cu stăpânul aceĭ moșiĭ, ca orĭ să-ĭ facă ḑile de clacă, saŭ să-ĭ plătéscă erbărit, precum și din locuitoriĭ Domnesciĭ nóstre țĕrĭ ce se vecinesc cu pămîntul Moldoveĭ, de-șĭ vor pasce vitele lor pe acel pămînt, asemenea sunt datorĭ. Ci dar într'acestașĭ chip să avețĭ a urmà negreșit, și fițĭ sănătoșĭ. — 1816 Iulie 16.

Cod. LXXIV, fila 258.

ţesce vestea, că Strogonoff a şi fost la Constantinopole la 9 Septemvrie stil noŭ pe o fregată de 44 tunurĭ. Mare emoţiune şi la Constantinopole(1).

La 1816 se întîmplă în Moldova un eveniment în legătură cu încercările de răsvrătirĭ din Muntenia. Formont scrie luĭ Richelieu cele ce urméză.

Formont à Richelieu, 30 Juin 1816.

Quelques voleurs ont tenté en Moldavie le *mois dernier* de délivrer les forçats qui travaillent aux salines et de les associer à une entreprise qui avait pour but de s'emparer des trésors du Prince. Cette coïncidence des deux événements si rapprochés l'un de l'autre a fait ici quelques sensations, et dans ce pays-ci où on juge de tout avec un sentiment de crainte, on tire de chaque nouvelle une induction ou une conséquence très-grave.

C'est ainsi que l'on n'apprend pas sans inquiétude que l'Empereur d'Autriche se propose de visiter la Gallicie et que l'Empereur de Russie doit se rendre incessamment à Pultava pour passer en revue une armée qui s'y rassemble.

O nouă ocasiune de emoţiune dăduse Iaşilor şi Bucurescilor articolele publicate de jurnalul de Francfort din 11 Noemvrie 1815. Austria şi Prusia revendicaŭ Principatele ca vechĭ feudurĭ polonese. Erà un simplu balon de încercare de un gen noŭ(2).

---

(1) Formont scrie din Bucurescĭ, în 26 Septemvrie 1816, luĭ Richelieu:

..... Les Princes de Valachie et de Moldavie sont surtout fort effrayés. Dans une lettre confidentielle, le Prince Callimach fait part au Prince Caradja des renseignements qu'il s'est procurés sur la mission de Mr. le Baron de Strogonoff et il croit savoir que leur *déposition* sera fortement demandée. Il paraîtrait, d'après cette même lettre, qu'ils seraient l'un et l'autre accusés d'avoir, au mépris des traités, prélevés des impôts extraordinaires sur les deux Principautés; et en effet, la Valachie et la Moldavie ont été toutes les deux frappées de contributions extraordinaires pour frais de ravitaillement des places fortes.

Formont crede aceste informaţiunĭ fórte alterate, pag. 57—58, vol. I, Acad.

Bucurescĭ, 7 Noemvrie 1816.

Formont dă sémă de o călĕtorie în munţii Valachieĭ, unde a descoperit, aur, argint, fer, puciósă ş. a.

...Quelques accidents de peste ont eu lieu dans plusieurs districts de la Moldavie et un ou deux villages de la Valachie sont en ce moment compromis.

In 26 Decemvrie 1816, Formont arătă luĭ Richelieu că, la Constantinopole, Strogonoff a început negocierile.

(2) *Fornetly Duceluĭ de Richelieu.*

Iassy, 19 Ianuarie 1826.

In jurnalul de la Francfort, în 11 Decemvrie 1825, a apărut un articol care ḑice, că Moldova şi Valachia, aparţinĕnd pe la 1401 Polonieĭ, Regiĭ Polonieĭ sont toujours

In Maiŭ 1817, Fornetty scrie din Iaşĭ că se svonesce despre destituirea ambilor Domnĭ. E vorba să fie numiţĭ Caragea la Valachia şi tînĕrul Moruzi la Moldova. Acésta nu erà óre explicaţiunea mişcăriĭ boerescĭ contrare luĭ Calimach din Octomvrie 1817? Boerimea protestà că a fost pusă la o dare de 1.200.000 leĭ.

La Maiŭ 1818, Impĕratul Alexandru al Rusieĭ venì la Chişineŭ să visiteze Basarabia. Acì trimiseră Domnitoriĭ Principatelor delegaţiunĭ să-l salute. Turcia învoì acésta, însă ordonă luĭ Calimach, ca să trimită ca delegaţĭ *boerĭ maĭ micĭ*, ca semn de puţină consideraţiune. Totuşĭ Impĕratul primì bine delegaţiunile(1).

Dacă cu Rusia Calimach se purtà cam după ordinele din Constantinopole, Francia tot nu cutezà s'o desconsidere, cum se vede din sfiéla cu care se purtă în afacerea a doĭ oficerĭ superiorĭ emigraţĭ, pre carĭ nicĭ cuteză să-ĭ respingă din ţéră, nicĭ să-ĭ priméscă. După ce Pórta dete deslegare, îngăduì rĕmânerea în ţéră a acelor doĭ emigranţĭ (2).

După restaurarea regalităţiĭ în Francia, ea nu întârḑie a desfiinţà Consulatul frances din Iaşĭ. Trimiţênd la Bucurescĭ pe Augrand în locul vacant după Formont, Richelieu îĭ dă instrucţiunĭ, ca să se insniueze maĭ ales pe lângă Principele Muntenieĭ, ca să afle prin el cele politice din Turcia.

---

conservé leurs prétentions sur le pays et portent constamment le titre de Roi de Dacie.
Fornetty ḑice că acest articol a făcut sensaţiune la Iaşĭ.
Acad. Tomul Moldavieĭ, p. 1.

(1) *Pagé à Richelieu.*

6 Iunie 1818.

Vestesce că Împĕratul Rusieĭ a venit la 28 August la *Chişineŭ*. Delegaţiunĭ Moldovene şi Muntene l-aŭ complimentat din partea Domnitorilor. S'aŭ trámis boerĭ maĭ micĭ, după cererea Turcieĭ. Totuşĭ bine primiţĭ.

(2) *Forn. către Richelieu.*

12 August 1817.

Fornetty, Consul în Iaşĭ, a vestit negreşit la Paris, că aŭ venit la Iaşĭ 2 francesĭ, «qui y viennent chercher un refuge. J'ai lu la lettre où le Prince Calimach demande sur cet objet les conseils du Prince de Valachie. Ces deux français sont frères. L'un est condamné à mort, et l'autre à une prison perpétuelle. On ne doute pas que ce ne soit deux officiers généraux et le Prince de Moldavie, dans l'embarras de concilier les égards qu'il croit devoir à deux officiers de marque et la crainte de déplaire à la France, a écrit à la Porte Ottomane.

Richelieu îĭ dă şi o scrisóre către Principele Valachieĭ.

Quant à celui de Moldavie, vous lui ferez part de la commission qui vous est donnée pour girer les affaires consulaires dans sa province, en évitant de lui laisser *connaître la supression du Consulat de Jassy,* qui doit être censé vacant.....

Si vous le jugez nécessaire, vous pourrez avoir un agent à Jassy,.... sans *traitement* (10/22 August 1818).

Richelieu recomandă, în scrisórea din 22 August 1818, pre noul Consul Augrand luì Caragea. (Academia, vol. I, pag. 100.)

Orĭ cât din cele până acì aduse documente resultă, că nu putem clasà Domnia luĭ Scarlat Calimach între cele desăvîrşit rele ale Moldoveĭ, ea dete nu maĭ puţin ocasiune de nemulţumire, ba chiar şi de răsvrătirĭ în 1819 unor anumite clase de locuitorĭ din Iaşĭ. Bătrânul Drăghicĭ povestesce rĕscóla Tătărăşenilor şi o atribue faptuluĭ că din causa unuĭ singur prepus de ciumă› se ţepuise Tătăraşiĭ, de nu maĭ eraŭ admişĭ să se aprovisioneze cu ale mâncăriĭ în oraş. Abusurile marĭ la ocasiunea măsurilor luate pentru apĕrarea de ciumă aŭ exasperat pe Tătărăşenĭ (1).

Cu mult maĭ multe detaliĭ este narată mişcarea acésta a Tătărăşenilor de către Leon Lazăr Bucovinénul, într'o epistolă ce adreséză Archimandrituluĭ Sofronie de la Slatina (2).

Laurian despre acéstă rebeliune nu face nicĭ o menţiune. D-l Xenopol citéză numaĭ versiunea luĭ Drăghicĭ şi o scrisóre a aceluĭ Lazăr Bucovinénu către Arch. Sofronie din Slatina, cu data de 23 Iunie 1819, după *Uricar* (VII, p. 73—86).

La ocasiunea restaurăriĭ mânăstiriĭ Treĭ-Erarchĭ din Iaşĭ, s'a găsit agăţat de un căprior din lăuntrul învelitóreĭ bisericeĭ următorul document:

Pomelnic, 1819 Iulie 12, Enache Vasiliu.

Acéstă hârtie am scris-o când s'a acoperit acéstă sf mânăstire a prea cuvióseĭ maiceĭ nóstre Paraschiva şi în vremea aceea s'a făcut zurbalîc mare pentru pricina ciumeĭ, ḑicênd *condecu* (?) boeriĭ Iaşuluĭ că este ciumă şi vinde carantinele până la o sută miĭ de leĭ şi a priceput norodul şi s'a sculat cu jalbă ca să se jeluéscă şi Măria Sa Scarlat Alexandru Calimach Voevod a poruncit arnăuţilor să împusce norodul şi s'a făcut mare zurbalîc, că a ridicat pe preaosfinţia sa Esarcha Veniamin Negel ca să scótă pe Vodă din curtea sa, să-l deà pe mâna lor, şi a stătut preaosfinţia sa, şi s'a făcut pace şi s'a liniştit şi în vremea aceea s'a acoperit acéstă sf. mânăstire şi am scris eŭ acéstă hârtie pomelnic ca să se pomenéscă vreodată când s'ar acoperì iarăşĭ mânăstirea şi am scris eŭ Enache Vasiliu bacal şi eram

(1) Veḑĭ naraţiunea luĭ Drăghicĭ (Tom. II, pag. 101).

(2) Veḑĭ acésta în *Uricar*, VII.

cu chir Iani Coţăbaşa la magasie, marfa băcălieĭ şi mĕ rog cine s'o întîmplà să citéscă să vĕ rugaţĭ şi pentru mine păcătosul, şi să am ertăciunea cuĭ s'o întîmplà să citéscă. — 1819 Iulie 12.
Iani Gheorghiu Coţăbaşa,
Enachi Vasiliu,
Gheorghe Nicolae Macri,
Enachi Constantin.

Despre acéstă rĕscólă dă sémă Pagé, general Consulul frances din Bucurescĭ, cu raportul sĕŭ către Ministrul Ducele de Richelieu, datat din Bucurescĭ la 12 (24) Iunie 1819. După ce Pagé arată, că prin Bucurescĭ a trecut, călĕtorind de la Constantinopole spre Paris, Ambasadorul frances Marchisul de Rivière şi după ce se jăluesce că-ĭ e prea nesuficient onorariul ca să mănţină sus prestigiul Francieĭ (i se plătià numaĭ léfa de girant de la plecarea în congediŭ a luĭ Formont), apoĭ dă următórele informaţiunĭ despre cele. întâmplate la Iaşĭ:

‹La întórcerea mea din călĕtoria ce am făcut, ca să însoţesc pe d-l Marchis de Rivière până la fruntariile Austrieĭ, am găsit spiritele fórte agitate din causa uneĭ rĕscóle (émeute) ce s'a întîmplat la Iaşĭ în contra Principeluĭ Calimach, care luase măsurĭ prea aspre relativ la ciumă. El maĭ voià să percépă şi o contribuţiune pentru plata ómenilor carĭ priveghéză la carantină. Locuitoriĭ s'aŭ opus şi s'aŭ sculat în massă de merseră la Curte. Principele ordonă să se tragă cu puşca asupra revoltaţilor şi fură ucişĭ 35 de ómenĭ. In momentul acesta vine scirea că totul s'a liniştit.›

In ce mod explică Pagé acéstă răsvrătire a Ieşenilor? Instigaţiunĭ rusescĭ şi austriace să o fi provocat. De 20 de anĭ este în Principate Pagé şi el n'a vĕḑut încă poporul român revoltându-se, deşì nu ĭ-aŭ lipsit vexaţiunile din partea Ruşilor (1).

La 11 Septemvrie 1819, Pagé revenind asupra acesteĭ revoluţiunĭ în o notă a sa către Richelieu, îĭ scrie că tot nu e liniştea deplină: «Spiritele tot sunt în o specie de agitaţiune» *par rapport aux bruits de peste que l'on fait de nouveau courir.* După cum crede Pagé,

(1) Des personnes dignes de foi sont persuadées qu'il y a des meneurs dans cette affaire et depuis plus de 20 ans que je me trouve dans ces provinces, jamais ces peuples ne se sont portés à aucune révolte, quelques vexations qu'ils aient éprouvées de la part des Princes. La Russie et l'Autriche paraissent avoir la plus grande part a ces soulèvements, ces deux puissances n'attendent que des marques de mécontentement des Valaques et des Moldaves pour se donner un prétexte spécieux d'envahir ces provinces. (Acad. I, p. 111—112.)

existaŭ ómenĭ rĕŭ intenţionaţĭ, carĭ căutaŭ prin tóte mijlócele posibile să nemulţuméscă poporul în speranţa de a provocà o schimbare care, după părerea lor, a prea întârḑiat de a se întîmplà. Divanul, *saŭ maĭ drept Greciĭ*, pare că favoriséză proiectele lor întrebuinţând tóte mijlócele de vexaţiune spre a stórce de la aceştĭ nenorociţĭ locuitorĭ până la ultimul lor bănuţ. Tot cu acest scop eĭ rĕspândesc sgomotele despre ciumă.

Valachia ca ceea ce este maĭ depărtată de Rusia, Pagé o află maĭ liniştită (1).

Este de creḑut în adevĕr că rĕscóla Tătărăşenilor erà în legătură cu aspiraţiunile vre unuĭ candidat la Domnie. La 12 Iunie 1819 se împliniaŭ după Von Schlagen (2), ceĭ şépte anĭ de Domnie a luĭ Calimach. Se pare că se temeà cine-và, boeriĭ saŭ vre-unul din candidaţĭ la Domnie, orĭ cutare putere vecină, nu cum-và să reuşéscă Calimach a-şĭ reînnoì Domnia şi atuncĭ, ca să-l facă imposibil, se fomentară tulburările din 6 (18) Iunie de la Iaşĭ. Aceste eraŭ de prisos din acest punct de vedere, de óre-ce Von Schlagen raportà Regeluĭ Prusieĭ, încă la 13 (25) Iunie, că în locul luĭ Calimach erà numit Domn al Moldoveĭ Michaiŭ Suţu, care dejà îmbrăcase caftanul de Domnie (3).

In altă notă a sa către Rege, Schlagen, la 10 Septemvrie 1819, adaogă a explicà, cum tulburările din Iaşĭ eraŭ consecinţele exacţiunilor comise de maĭ mulţĭ boerĭ, sub pretext de a stabilì măsurĭ sanitare.» (4)

Din tóte actele maĭ sus citate resultă neîndoiόse convingerĭ, că în adevĕr măsurile pretinse sanitare luate de Divan în Iaşĭ, cu ţepuirea

---

(1) *Pagé à Richelieu.*

Bucurescĭ, 11 Septemvrie 1819.

Revine asupra intrigilor rusescĭ în Moldova. «Quoique la tranquillité paraîtra être entièrement rétablie dans toute la Moldavie, les esprits sont cependant toujours dans une espèce d'agitation par rapport aux bruits de peste que l'on fait de nouveau courir. Il paraît même qu'il y a des gens mal intentionnés qui cherchent par tous les moyens possibles à mécontenter le peuple dans l'espoir d'amener un changement qui, selon eux, n'est que trop retardé. Le Divan ou plutôt les gens semblent favoriser leurs projets en employant tous les moyens de vexations pour soutirer de ces malheureux habitants jusqu'à leurs derniers deniers. C'est aussi dans cette vue qu'ils répandent des bruits de peste.

«Valachia, fiind maĭ departe de Rusia, e maĭ liniştită.» (Acad., tom. I, doc., pag. 113.

(2) Veḑĭ Iorga, *Acte şi Fragmente*, II, pag. 553.

(3) Veḑĭ în ce mod naréză şi Von Schlagen evenimentele de la Iaşĭ din 6 (18) Iunie 1819, în Iorga, pag. 554.

(4) Iorga, *Acte şi Fragmente*, II, p. 556.

unor suburbiĭ, de nu puteaŭ ómeniĭ măcar să se aprovisioneze cu cele necesare vieţiĭ şi aruncarea unuĭ bir extraordinar destinat a ţiné în funcţiune slujbaşĭ de carantine ce poporul le vedeà, orĭ le credeà inutile *sinecurĭ*», aŭ împins pe Ieşenĭ la rĕscólă. Este iarăşĭ neîndoios că o mână ascunsă agitase mulţimea pentru interese, carĭ nu rĕmaseră necunoscute Consulatuluĭ frances din Bucurescĭ şi Ambasadoruluĭ prusian de Constantinopole. Acesta maĭ dă informaţiunea precisă, că Pórta are credinţa în temeinicia sgomotuluĭ că aceste turburărĭ «din Iaşĭ sunt fomentate de insinuaţiunĭ din afară.» (1)

Mazilirea luĭ Calimach Scarlat se făcù într'un mod cu totul neobicĭnuit. Aşà de bine manevră el prin aĭ sĕĭ la Constantinopole, că nu avù nevoie să imiteze exemplul luĭ Caragea şi să fugă. De la Pórtă, în contra obiceiuluĭ vechiŭ, îĭ venì, la împlinirea celor 7 anĭ de domnie, nu firman umilitor şi batjocoritor, nicĭ îĭ puse aducĕtorul firmanuluĭ, în adunare publică, cârpa négră pe umĕr strigându-ĭ mazil , ci i se trimise un firman împodobit cu turaua Sultanuluĭ, prin care i se vestià în termenĭ amicalĭ finele domnieĭ saŭ mazilirea. Sultanul îĭ exprimà deplina luĭ mulţumire pentru serviciile aduse, după exemplul tatăluĭ sĕŭ Alexandru Calimach şi-l învità să mérgă la Constantinopole, spre a primì acolo noŭ testimoniŭ de favóre imperială.

Primirea unuĭ asemenea firman, de sigur, şi încredinţările ce prin particulare scrisorĭ primì de la amiciĭ sĕĭ din Constantinopole determinară pe Calimach să se ridice din Iaşĭ cu tótă familia şi cu tóte ale sale şi să mérgă la Constantinopole, după ce însuşĭ se grăbì a trimite acolo un rĕspuns de mulţumire, carele fu comunicat Sultanuluĭ şi bine primit de acesta. Chiar a treia ḑi după sosirea luĭ în Capitala Turcieĭ, Vizirul primì de la Sultanul ordine de a chemà pre Calimach la Pórtă. Sublima Pórtă—ḑiceà hatul imperial—a fost pururea fórte «mulţumită de serviciile făcute eĭ de familia Calimach şi eŭ în deosebĭ—adaogă Sultanul—sunt fórte mulţumit de fidelitatea cu care ultimul «Principe al Moldoveĭ şĭ-a împlinit misiunea. Pentru a-l distinge printre egaliĭ sĕĭ, am decis să-ĭ daŭ doveḑĭ de înalta mea bunăvoinţă ... (2)

Aceste doveḑĭ fură îmbrăcarea luĭ Scarlat Calimach cu o blană scumpă de samur, în 18 (30) August 1819, şi cu adăogire de mulţu-

---

(1) Iorga, *Acte şi Fragmente*, II, pag. 556.
(2) Veḑĭ nota luĭ Von Schlagen din 25 Iunie 1819, la Iorga, *Acte şi Fragmente*, II, pag. 553.

mirĭ din cele maĭ linguşitóre, cu manifestarea înalteĭ aprobărĭ a Sultanuluĭ (1).

(1) Idem, nota din 10 Septemvrie 1819. *Acte şi Fragmente*, II, p. 556. Iacă unul din firmanele primite la Iaşĭ cu laude pentru Vodă:

Tâlmăcire de pe Împĕrătesc sfînt hatihumaium spre poruncă de laudă.

Lauda Domnilor celor din némul luĭ Mesie, alesule între stăpânitoriĭ némuluĭ luĭ Isus, astădĭ Domn Moldavieĭ, Scarlat Zaade Constantin Vodă, ale căruia sfîrşiturĭ să se mărginéscă cu fericire, ajungênd acest prea înalt împĕrătesc semn, să-ţĭ fie în cunoscinţă, că fiind-că tu, numitule Voevod, nu numaĭ că eştĭ ném a acelor Dragomanĭ şi Domnĭ, carĭ aŭ slujit putereniciĭ mele Împĕrăţiĭ şi plină de mărirĭ vecĭnică singură stăpânire de 150 anĭ şi maĭ bine cu desăvîrşită credinţă şi dreptate, atât la marea dragomanie a prea înaltuluĭ Împĕrătesculuĭ meŭ Divan, cât şi la domniile a Moldavieĭ şi a Ţĕriĭ-Românescĭ, cu slujbe lăudate şi mult vrednice, ce şi tu însuţĭ pentru necovîrşita ta isteţime şi credinţă, fiind orînduit de 25 anĭ şi maĭ nainte la marĭ şi înalte trebĭ ale prea înalteĭ mele Împĕrăţiĭ, aĭ vĕrsat tot chipul de silinţă şi de ostenélă spre a împlinì tóte cele căḑute slugesciĭ tale datoriĭ şi a te arătà prin dreptate şi credinţa ta cu faţă curată şi aşà metahirisindu-te prea puternica mea Împĕrăţie la cele maĭ din lăuntru şi de mare urmare trebĭ, se privì de luminate în fruntea vrednicieĭ şi a primitóreĭ tale isteţimĭ semne drepteĭ judecăţĭ a înalteĭ minţiĭ şi a înţelepciuniĭ tale, şi lumina, rîvna şi credinţa ta în orĭ-ce dregĕtorie şi slujbă şi la vreme, care cunoscêndu-te încă maĭ dinainte maĭ presus decât semeniĭ tĕĭ, aĭ fost ales şi încredinţat tainelor prea putereniciĭ mele Împĕrăţiĭ, neputêndu-se cu piatra prubeĭ şi mehenghiul împĕrătesciĭ mele cercărĭ tăgăduì credincióséle tale fapte ca un ce lămurit şi nestricat şi arătându-te la tóte vrednic de credinţa şi de ipolipsis a Împĕrătesciĭ mele măriĭ, te-am făcut cerac, cu dregĕtoria mariĭ dragomaniĭ a Împĕrătesculuĭ meŭ înalt Divan, care acest memuriet al tĕu, măcar că nu se asemănà altor vremĭ, întîmpinându-se în faptă gingaşe trebĭ, dar cu tóte aceste numaĭ şi numaĭ din covîrşirea isteţimiĭ şi a vrednicieĭ tale şi din drépta judecată şi măsurată cumpénire şi din firésca părintéscă a ta dréptă credinţă arătând şi la acéstă vreme slujbe primite la prea puternica mea Împĕrăţie şi osteneli vrednice de mulţămită şi de rĕsplătire, te-aĭ cunoscut şi te-aŭ adeverit maĭ pre sus decât toţĭ ceĭ de maĭ nainte şi ceĭ asemenea ţie; şi fiind-că s'a vĕḑut şi s'a cunoscut a ta deplină sciinţă ce aĭ atât a obiceiurilor némurilor Europeĭ, cât şi a deosebitelor orînduelĭ a înălţimiĭ şi a măririĭ prea putereniciĭ mele Împĕrăţiĭ, cu cea maĭ temeinică statornicie şi priveghere şi cu acea desăvîrşită sciinţă a crailor Europeĭ aĭ făcut trébă aşà pe amăruntul tóte chipurile ce se cuvin la aşezările cu dînşiĭ şi la interesurile între dînşiĭ, stând îndelungată vreme exaporiton prea putereniciĭ mele Împĕrăţiĭ şi adunându-te cu nemărginită silinţă şi credinţă la sfaturile lucrurilor de taină ale Împĕrăţieĭ mele; pentru acésta şi darurile tale eraŭ cunoscute, că trebue să câştigĭ acea dorire a ta a te avé şi a te metahirisì Împĕrăţia mea la împĕrătescile marĭ slujbe de apururea pe lângă sine. Dar fiind-că la vremile acelea erà trebuinţă decât tóte maĭ ales de ocrotire şi bună orînduélă, a se pune pămîntul Moldoveĭ la cale, locul clironomicesc şi ca un cheler Împĕrăţieĭ mele, se cere linişire şi încredinţare şi odihna locuitorilor cu îndreptare şi bună aşezare împĕrătesciĭ mele raele, trebuind a lipsì şi a se îndreptà óreşĭ-carĭ începuturĭ de rele urmărĭ şi să se cheme pămînteniĭ la urma sa şi la cea din început, în tótă buna orîn-

Aceste distincţiunĭ cu bună sémă le plătì bine în taină fostul

duélă, care acéstă voinţă a Împĕrăţieĭ mele, ca să intre în lucrare şi să se isprăvéscă, erà fórte de trebuinţă, ca să se orînduéscă cu prea deplină putere şi voie un Domn ca tine vrednic de tótă ipolipsa şi credinţa la împĕrătésca mea mărire, de odată dăruit cu deplină însciinţare a politicescilor lucrurĭ şi înţelept şi socotit şi credincios şi socotindu-se acestor după norocire cererĭ Împĕraţieĭ méle trebuinciόse lucrurĭ, punere la cale ca o slujbă ce s'ar săvîrşì în însăşi norocita mea Împĕrătéscă cetate, pentru aceea ţi s'a orînduit şi s'a încredinţat în umerile slujesciĭ tale supunerĭ, de la singura stăpânitóre mărirea mea, domnia pămîntuluĭ Moldavieĭ şi te-aĭ făcut ales ceresc, adecă făclie ce a aprins-o însăşĭ Împĕrăţia mea cu mâna sa. De atuncia dar încóce, ca întărit şi ca încredinţat ce din început către tine Împĕrătésca mea bună ipolipsis adeverind şi pecetluind credinţa şi dreptatea ta prin însăşĭ numaĭ firésca ta înţelepciune şi însciinţată lucrare a politicescilor deprinderĭ, fără să misce şi să clătéscă temelia statornicieĭ tale şi a măririĭ de suflet şi a osteneliĭ şi a silinţeĭ tale de multe deosebite întîmplărĭ, carĭ după trebuinţa vremiĭ şi a lucrărilor năvăliseră, îmbrăcându-te cu îmbărbătare şi cu lupta osteneliĭ la orĭ-ce trebuinţă, despre o parte săvîrşind fără cel maĭ mic cusur tóte trebile ce ţi se orînduià şi ţi se încredinţà în umerile credinţeĭ tale de la prea puternica mea Împĕrăţie, despre alta neîncetând a însciinţà şi a arătà de multe trebĭ marĭ şi gingaşe cu tóte cele de amăruntul, sciinţă şi lămurită cercare, cu tóte întîmplarile lor şi cu socotelile ce se cuvin, de carĭ erà de trebuinţă să se însciinţeze împĕrătésca mea mărire şi la însciinţările ce aveaĭ cu ceĭ de pre la împrejurul ţĕriĭ aĭ meĭ marĭ vizirĭ şi alţiĭ adunându-te, la tóte cu paşĭ socotiţĭ aĭ petrecut şi aĭ trăit cu dînşiĭ cu bună înţelegere şi cu prieteşug, săvîrşind tóte orînduelile mirieĭ şi poruncile carĭ ţi se daŭ şi grijind pentru cele trebuinciόse ale oştilor şi pentru tocmirĭ şi gătirĭ împĕrătescilor mele sarhaturĭ şi pentru tóte alte ale mele împĕratescĭ slujbe şi maĭ ales ajungênd şi îndestulând cu mare cheltuélă în puţină vreme tóte cele trebuinciόse ale marilor meĭ vizirĭ şi beilor, ale bimbaşilor şi ale ogéclâilor şi ale celor-lalte tóte stărĭ oştenescĭ, celor trecĕtóre şi celor rînduiţĭ spre paza pămîntuluĭ, n'aĭ pricinuit cu aceste nicĭ o cheltuélă la miriĭ, ce maĭ ales aĭ scădut şi aĭ împuţinat decât cere cea pe amăruntul socotélă a slujbeĭ tale la socotéla ce aĭ avut cu miria şi celor-lalte alte cheltuelĭ şi încă maĭ mult după slugésca ta supunere aĭ adaos şi dar la împĕrătésca mirie – tóte atâte cherestele ce aĭ trimis pentru facerea poduluĭ celuĭ mare, făcênd şi alte multe lăudate şi mult vrednice slujbe prea puterniciĭ mele Împĕrăţiĭ, carĭ s'aŭ cunoscut şi aŭ luminat, în vedere puindu-se tot chipul de silinţă a trimite şi nenumĕrate zaherele şi mulţime de oĭ la Împĕrătésca mea cetate şi în scurt, fiind-că aĭ cunoscut dreptăţile împĕrătescilor mele către tine facerĭ de bine şi te-aĭ arătat prea deplin mulţumitor, cheltuind tóte puterile tale spre norocita şi fericita curgere prea puterniciĭ mele Împĕrăţiĭ; carĭ tóte aceste fiind încredinţată Împĕrătésca mea mărire cum că sunt cunoscute, şi vĕdute de toţĭ mariĭ meĭ vizirĭ şi ministri şi voitorĭ de bine aĭ prea puterniciĭ mele Împĕrăţiĭ şi cum că din di în di cresce şi se adaogă după dreptate şi după vrednicia ta bună ipolisis de la toţĭ către tine, şi fiind tóte slujbele tale vrednice de laudă şi primite la Împĕrătésca mea mărire şi pentru acésta te-aĭ aratat deplin vrednic împĕrătescilor nóstre rugĭ, iată dar îţĭ rugăm ca să-ţĭ fie spre bine şi spre desfătare şi spre veselie tóte milele şi facerile de bine, ce după vrednicie s'aŭ

Domnitor, dar ele puseră pe gândurĭ pe Grecĭ și pe Suțesciĭ Domni-

---

versat asupra ta de la prea puternica mea Împĕrăție și să câștigı îndelungate vremı, unde să petrecĭ și fericit și vrednicit de apururı a gustà rodurile bune.

Dar fiind-că unul din obiceiurile cele prea cuviinciόse ale Împĕrațieĭ mele ceı ınalte este ca sa câștige împĕrătescile mele milĭ toțĭ ceĭ ce slujesc cu credința Împerațieı ınele și șĭ-aŭ arătat râvna și credința lor, trebue fără de smintélă, după cea a nόstră firéscă spre facere de bine plecare, să resplătim împĕrătescile nόstre dreptățĭ cu tot chipul de rĕsplătire și facerĭ de bine pe acest fel de imictar și veche credinciόsă slugă a Împĕrățieĭ mele catane. Decĭ de vreme că în tόte plinele de adevĕr și de tόtă ipolipsis și vrednice scrisorĭ ale tale după dreptatea inimiĭ tale și măsurata mulțumire, arătându-te mulțumit către facerĭle de bine ale Împĕrățieĭ mele, n'aĭ lipsit a ne arătà că cel maĭ ales scopos al teŭ și nemărginita dorire este că, după ce aĭ slujit cu tόtă curățenia și adevĕrul Împĕrățieĭ mele, cât va vré sfîntul Dumnedeŭ la încredintata ție de la Împerátésca mea mărire domnia pamîntuluĭ Modavieĭ și veĭ săvîrșì tόte cele cădute slugesciĭ tale supunerĭ, atuncĭ sa te învrednicescĭ ocrotiriĭ și mileĭ, care eștĭ obicĭnuit, adecă sărutând înaltul împeratescul meŭ prag, să o aibĭ spre mare falá, ca când aí câștigà tόtă dorirea ta, pentru care te și rogĭ ca, pe lângă cele-lalte milĭ și îndurárĭ carĭ s'aŭ gasit cu dreptate pentru tine de la Împĕrăția mea, adăogându-se și acéstă mare milă și facere de bine, spre lauda și fala ta, să te învrednicescĭ bucurieĭ a câștigà acésta dorire și măcar că este luminat cunoscut la Împĕrătésca mea mărire, cum că eștı pe deplin vrednic împĕrătesciĭ mele mile și facerí de bine, dar fiind-că din necontenite scrisorĭ ale tale aŭ înțeles deplin Împĕrătésca mea mărire, că cel maĭ ales scopos al drepteĭ tale voințe este ca să facĭ prin cădutele chipurí și mijlocirĭ să se adevereze și să se încredințeze toțĭ boeriĭ și raelele încredințatuluĭ ție pamînt al Moldavieĭ, cum că până la acea vreme ce va binevoì Împĕrăția mea la numita ta de maĭ sus rugăminte, eĭ vor câștigà în dreptele dile Împĕrățieĭ mele tot chipul de ocrotire și de apĕrare și nu li se va întîmplà cât decât puțin ce-và care să le pricinuéscă mâhniciune și turburărĭ, ca dându-se acéstă încredințare și la nescire a sufletuluĭ, să se păzéscă spre săvîrșirea datorieĭ slugescilor tale plecărĭ și supunerĭ, rugându-te pentru Împerătésca mea mărire, și după acésta adeverind prin numitele scrisorĭ, că de când ți s'aŭ încredințat de la prea puternica mea Împerăție în umerile vredniciei tale domnia Moldoveĭ, încredințând cu tot chipul atât pe boerí cât și pe cele-lalte raele pentru bogatele către dînșiĭ mile și îndurărĭ ale Împĕrățieĭ mele, n'aŭ lipsit a săvîrșì datoria lor și a cunόsce dreptățile Împĕrătesciĭ mele facerĭ de bine și, adăogându-se cu prea deplină credință și dreptate, a săvîrșì cele cădute slugesciĭ lor supunerĭ și a pune cu cea maĭ prea sus dorire a sufletuluĭ tόta puterea lor, spre a împlinì tόte împĕrătescile slujbe și orînduelĭ, tremurând toțĭ ca nu cum-và vre-unul dintr'înșiĭ, aŭ necunoscĕnd datoria slugesciĭ lor supunerı către puternica mea Împĕrăție, aŭ din pricina tinerețelor, s'aŭ aflat până la un per la vre-o mișcare neplăcută în potriva slugesciĭ lor datoriĭ și a cădutei slugesciĭ lor supunerĭ, nerĕspundĕnd pe deplin la fericita mea bunăvoință, de unde sa se nasca vre-un prepus de nemulțumire, și cum că supuindu-se deplin la tόte poruncile tale și la voința și bună orînduéla ta și adunându-se către tine cu cea maĭ adâncă plăcere și supunere, aŭ vĕrsat necovîrșită silință a multe slujbe ale împĕrătescilor mele sarhaturĭ și la trimitere către Împĕrătésca mea cetate de tot felul

torĭ asupra posibilităţiĭ revenirii luĭ Calimach la unul din cele două

de zahereà şi orĭ-ce s'a cerut de la pămîntul acela şi cum că ceĭ ce aŭ fost orînduiţĭ din partea ta la slujbele pămîntuluĭ şi a raeleĭ s'aŭ purtat toţĭ cu mare paza, ferindu-se de a îndrăznì a supĕrà pe săracele raele şi că iarăşĭ pe de altă parte te silescĭ la cele ce sunt spre mângâierea lor, fiind de toţĭ pre deplin mulţumiţĭ, pentru care şi n'am lipsit, după ce către tine cu tótă şi pentru tótă împĕrătésca mea necovîrşită credinţa şi ipolipsis cu necontenite scrisorì din începutul slujbei tale a însciinţà, cum că o cunoscĭ ca o datorie nemişcată a arătà către Împĕrăţia mea dreptăţile credinţeĭ şi ale rîvneĭ lor şi urmărilor celor plăcute şi vrednice de laudă de o potrivă cu înţeleptele şi dreptele tale orînduelĭ, care după slugésca ta căḑută datorie aĭ orînduit, şi fiind-că vederat scoposul tĕŭ este ca să isprăvescĭ cu chipurĭ şi cu mijlóce a cresce şi a înmulţì milele şi îndurările Împĕrăţieĭ mele asupra lor şi risipindu-se cu totul prepusurile ce pot să se întîmple din mincinósele arătărĭ celor ce sub chip de adevĕr sémĕnă din patimă cu al sĕŭ fieş-care sfîrşit şi scop, să fie adeveriţĭ şi bine încredinţaţĭ pentru acésta. Decĭ îĭ veĭ încredinţà, că supuindu-se deplin la înţelépta ocârmuire şi la cele de o potrivă cu împeratésca mea voinţă socotite şi lăudate ale tale chipurĭ, carĭ sub împĕrătésca mea umbră sunt cunoscute şi cercate, se vor apĕrà sub împĕrătésca mea umbrire în cât va binevoì sfîntul Dumneḑeŭ. Şi măcar că este sciut că, din pricina cunoscutelor întîmplărĭ ce aŭ curs după trebuinţa vremiĭ şi a lucrurilor, că şi raelele pămîntuluĭ Moldavieĭ sunt călcaţĭ şi stenahorisiţĭ cu păgubirile ce li s'aŭ întîmplat, şi starea ta este cunoscută că este strîmtorată şi lipsită, fiind-că s'aŭ prelungit căḑutele ţie rĕsplătirĭ sub împĕrătésca mea umbră şi chip a te aduce la rĕsuflare, iar de vreme ce arăţĭ că aĭ ostenit la numitul pămînt al Moldavieĭ şi aŭ prisosit asupra luĭ ostenelile tale şi aĭ luat plecare către aceĭ locuitorĭ, fiind despre amândouĕ părţile aceeaşĭ rĕspundere şi încredinţare cu inima curată şi pentru aceea pricinuescĭ orĭ-ce fel de strîmtorélă a stăriĭ tale şi nu puţin te mulţumescĭ ca să petrecĭ vremea cu încredinţare şi linişte duhuluĭ tĕŭ, cheltuind tótă silinţa ca să odihnescĭ şi sa mulţumescĭ împĕrătésca mea voinţă la acéstă gingaşă slujbă ce te-a orînduit după căḑuta slugésca ta datorie, în ce chip se vede din necontenitele tale scrisorĭ, prin carĭ aceste te rogĭ de apururea ca să fie împĕrătésca mea milostivă plecare spre cele ce sunt spre bună stare şi spre bună orînduéla pămîntuluĭ şi spre rĕsuflarea şi odihna raeleĭ, pentru care aĭ adeverit şi aĭ luminat şi cu acest chip ce săvîrşire facĭ, ce din inimă curată a ta slujbă; decĭ fiind-că eştĭ slugă drépă Împĕrăţieĭ mele şi némul slugilor drepte aŭ şi ispitit în tóte mişcările tale, pentru care şi are împĕrătésca mea mărire către tine nemărginita credinţă şi ipolipsis ce nu s'a învrednicit nimenĭ din ceĭ maĭ înainte de tine şi ceĭ asemenea ţie şi cheltuescĭ tóte chipurile tale la tóte trebuinţele ce ţi s'aŭ încredinţat şi întâiŭ şi pe urmă în numirile credinţeĭ şi a slugesciĭ tale supunerĭ, avĕnd sciinţa celor maĭ adâncĭ taine, fiind exaporiton al prea puterniciĭ mele Împĕrăţiĭ, după cum cere credinţa ta şi râvnitóre plecare şi fiind-că tóte scrisorile tale aŭ nebiruită ipolipsis la Împĕrătésca mea mărire, pentru acésta dar se ascultă tóte cererile tale şi are tótă trecerea şi credinţa la Împĕrăţia mea şi pentru boerĭ şi pentru ceĭ-lalţĭ locuitorĭ a ta mărturie şi măcar că este sciut că se aduce cea cu dreptate mişcare şi căḑute chipurĭ la acele ce caută spre rînduéla şi bună starea pămîntuluĭ, este şi acésta o lucrare şi un rod al socotelelor şi înţeleptelor tale isprăvĭ, cu tóte aceste în cât se vor

tronurĭ române. Şi cu tóte acestea, Al. Suţu erà ginerele luĭ Calimach.

aduce şi de acum înainte cu căḑuta plecare şi supunere la poruncile tale şi la buna orînduéla ta şi se vor silì cu arătarea credinţeĭ către puternica mea Împeraţie ca sa ispravescĭ, să daĭ tu şi de acum înainte pentru dînşiĭ până la atâta acest fel de mărturie, vor câştigà şi eĭ în tot chipul înaltele împĕrătescile mele mile sub acoperamîntul împĕrătesciĭ mile, ca să aducĭ toţĭ supuşiĭ după neclătită datoria lor cu drepte bune mişcărĭ către ocârmuitorul şi stăpânitorul locurilor şi ale ţĕrilor, la carĭ sunt datorĭ a avé tótă plecarea şi pe deplina supunere şi a întemeià între stăpânitorĭ şi între supuşĭ o asemenea rĕspundere şi legătură, rodul şi folosul dintru acésta se aduce şi se întórce către înşişĭ supuşiĭ aceia. Decĭ pentru ca să se încredinţeze toţĭ boeriĭ şi raelele pămîntuluĭ Moldavieĭ, că până când ţi se va da împeratésca mea voie, ca să câştigĭ acea falā, a sărutà, după nemărginita ta dorire împeratescul meŭ înalt prag, nu se vor scârbì nicĭ se va tulburà sufletul lor nicĭ de o schimbare de lucrurĭ, ce veĭ rĕmâné tu de apururĭ în slujba acésta cu prea deplină putere, în cât se vor silì şi eĭ cu nemărginită silinţă, ca să împlinéscă dupa slugésca lor nebiruită datorie împĕrătescile mele poruncĭ şi slujbe, vor avé tot chipul de rĕsuflare şi de odihnă sub împĕrătésca mea umbră, rugându-se de apururĭ sfîntuluĭ Dumneḑeŭ, după slugésca lor datorie, pentru slava, odihna şi strălucirea înalteĭ mele Împĕrăţiĭ şi viéţa şi întărirea împĕrătesciĭ mele stăpânirĭ. După Împerătescul meŭ întru norocire dat sfînt hatihumaium, s'a dat acéstă sfîntă a mea poruncă şi înadins maĭ mult pentru arătare şi luminare laudelor, al căror te-aĭ făcut vrednic, spre fala şi lauda ta şi spre credinţa cinsteĭ şi a ipolipsieĭ tale, şi s'a ales de la împĕrătésca mea tablă un armăsar ales pricinuitor de laude, împodobit cu mare mărire cu Divan rahti şi cu oblacìĭ şi-ţi se trimite cu acesta ce aduçe acéstă sfînta împĕrătéscă poruncă. Decĭ te veĭ încredinţà tu, numitule Voevod, că puind tot chipul de silinţă şi tótă puterea ta ca să arăţĭ şi de acum înainte vrednice de laude şi primite slujbe, după cum până acum, şi să chivernisescĭ şi să ocârmuescĭ ţéra şi să puĭ la cale şi să ocârmuescĭ ale raeleĭ şi să săvîrşescĭ tóte împĕrătescile mele orînduelĭ, ce-ţĭ voiŭ poruncì prin înalte împĕrătescile mele poruncĭ şi să trimiţĭ la Împerătésca mea cetate multe zaherele şi să daĭ la locul unde este orînduit cele de pe tot anul după datorie mademurĭ şi să împlinescĭ tóte obicĭnuitele deosebite slujbe, carĭ cere de la tine Împĕrăţia mea, şi puind tótă puterea ta după nemişcata ta datorie a mulţumì împĕrătésca mea norocită voinţă, fără să facĭ cea maĭ mică smintélă despre partea ta la acest fel de slujbă, după cum şi până acum (care este arătare de mulţumire împĕrătesciĭ mele către tine mile), veĭ câştigà bogat de apurarea împĕrătésca mea îndurată plecare la tóte cererile şi rugăciunile; veĭ întîmpinà dar cu paşĭ plinĭ de cinste şi slăvită primire pre pricinuitorul de bucurie şi de veselie împerătescul meŭ armăsar, lăudându-te şi fălindu-te cu dînsul, şi te veĭ rugà necontenit împreună cu toţĭ boeriĭ şi locuitoriĭ pămîntuluĭ, ca cu un glas, pentru neclătita întărire şi sănătate Împĕrătesciĭ mele mărirĭ, şi veĭ pune tot chipul de silinţă şi de supusă voinţă a odihniteĭ pe deplin pe prea slăvita mea împĕrătéscă voinţă cu săvîrşirea celor de maĭ sus slujbe, ferindu-te de cele în potrivă. Poruncim decĭ împerătesce, ca să săvîrşescĭ după înţelegere aceste date pentru acéstă pricină cu chipul ce s'a arătat a mele împĕrătescĭ poruncĭ, care cere fără de greş plecare şi supunere la toţĭ, ca să se scie, crede împĕrătesculuĭ meŭ semn.

Ca o dovadă maĭ mult de bunăvoința, în care familia Calimach rĕmâne la Pórtă, fu şi chemarea frateluĭ maĭ mic Iancu Calimach, fostul Kapukehaia al Domnuluĭ Scarlat Calimach, la funcțiunea de Dragoman împĕrătesc (1), măcar că se pare că prea puțin scià limba turcéscă,

---

In anul 1194 pe la sfîrşitul luniĭ Trezteĭ în păzitul de Dumneḑeŭ Țarigrad.

Tâlmăcirea mehtupuluĭ prea Inaltuluĭ Vizir.

Prea alesule între Domniĭ celor din némul luĭ Mesie, întâiul din stăpânitoriĭ némuluĭ luĭ Isus, astăḑĭ Domnule al Moldavieĭ, să se încheie sfîrşiturile tale cu bine. Tu, fiind-că din începutul téŭ te-aĭ arătat a fi din cele vestite întru laude şi mărturisite întru iscusite lucrurĭ sădită credința şi înțelepciune, slugă a prea puterniciĭ Împĕrățiĭ, îndestul s'a arătat din trecutele ispite şi cercărĭ ce aĭ cheltuit cu strădanie silințeĭ spre cunoscința bunelor tale lucrărĭ către săvîrşirile înaltelor împĕrătescilor slujbe, ce s'aŭ vĕḑut după cuviință alcătuite cu tótă cea prin putință vrednicie a ta şi aŭ fost la tine singura mângâiere a te fălì şi a te lăudà numaĭ cu cea către prea înaltul şi făcĕtorul de bine Devlet, dreptate, credința ta, atât în cea dintâĭ cât şi în cea de al doilea Dragomanie cu prea plăcute ale tale slujbe, din care pricinuindu-ți-se dobândire împĕrătesciĭ bune ipolipsis şi singureĭ stăpânitóre folositóreĭ buneĭ voințe către tine, s'a rînduit pentru acésta în purtarea ta de grijă pămîntul Moldavieĭ, ca să ocârmuescĭ raelele cele supuse ție şi să săvîrşescĭ tóte pricinile țěriĭ după tótă cuviința. Decì prin ispita lucrăriĭ vederat arătându-se, că nu numaĭ te-aĭ purtat după firésca ta credință şi înțelepciune către buna ocârmuire şi lăudata chibzuire a pămîntuluĭ, ce încă numaĭ din sădită vrednicia ta aĭ depărtat cu totul şi odihna, atât pentru cuprinderea şi ocrotirea săracilor raele cât şi pentru buna săvîrşire tuturor prea strălucitelor înalte poruncĭ; acum dar, fiind-că s'a dat Impĕrătesc vrednic de închinăciune firman înfrumusețat şi întărit cu sfînt hatihumaium, pentru întemeierea şi statornicia Domnieĭ Tale şi pentru cele-lalte împĕrătescĭ alte sfaturĭ, afară dar şi deosebit caimaua nóstră ce ți s'a scris numaĭ pentru acestea, spre maĭ luminată arătare pentru mulțumirile nóstre de ale tale credincióse lucrărĭ, carĭ până acum aĭ arătat, prin buna chibzuire pricinilor ce ți s'aŭ poruncit ție şi spre odihna raelelor ce sunt sub a ta ocârmuire, ți se trimite o blană de samur împreună şi cu un armăsar împodobit spre acésta, ca să porțĭ de grijă a rĕsplătì cu mulțumirile cuviincióse pentru musadelele ce se fac către tine precum maĭ sus se arată, şi pentru ca să te arățĭ şi de acum înainte cu tótă datornica credință şi fără preget silință către poruncile şi slujbele rînduite, şi în sfîrşit pentru ca să arățĭ tótă protimia ta şi cât va fi putința la tóte acele ce se cuvin şi urméză la datoria Domnieĭ Tale, s'a scris înadins şi ți se trimite acest mehtup al nostru, care luându-l cu ajutorul luĭ Dumneḑeŭ, veĭ urmà întocmaĭ precum maĭ sus se arată.

Cod. Mitropolieĭ Iaşĭ, pag. 44.

(1) *Acte şi Fragmente*, II, p. 553.

şi că şi în limba francesă nu erà prea tare, pe când, din contră, Scarlat posedà minunat acéstă limbă (1).

Acéstă înaintare la Dragomanat a luĭ Iancu Calimach erà şi o primă aplicare a decisiuniĭ anteriórе luate de Pórtă cu privire la cele patru familiĭ fanariote destinate de ea a domnì în Principate şi a ocupà Dragomanatul Porţiĭ.

CAP. IX.

Româniĭ încorporaţĭ la State streine.

Nu putem, nu ne este permis a nu ne ocupà de fraţiĭ noştri răsleţiţĭ de Principate, din vitregimea împrejurărilor.

Basarabia, abià smulsă de la mama patrie, capĕtă la 1813, în locul Episcopatuluĭ vechiŭ de la Hotin, o Metropolie la Chişineŭ, care devine capitala guberniеĭ Basarabieĭ. Cunoscutul Gavriil, membru al Sinoduluĭ Rusieĭ, fost Metropolit Moldo-Vlachieĭ şi Exarch, este numit de Impĕratul Alexandru Metropolit al eparchieĭ *Chişineŭ* şi *Hotin.*

Episcopul de Bender şi Akerman este vicar al Metropolituluĭ de Chişineŭ-Hotin. In Basarabia Ruşiĭ aflară în 1812 un numĕr de 789 bisericĭ.

Pe lângă acéstă nouă Metropolie, se dispune organisarea unuĭ seminariŭ. Despre limba de predare nicĭ o menţiune.

Pentru spesele nouĕĭ Metropoliĭ se acordă moşiile mânăstiriĭ Chipriana şi dreptul de percepere a ploconuluĭ de câte 7 leĭ pe an de la feţele bisericescĭ (în loc de 10 cât plătiaŭ din vechime), afară de protopopĭ, blagociniĭ şi preoţiĭ ertaţĭ pentru bólă, bătrâneţe saŭ infirmitate. Asemenea se va luà taxă pe peciurĭ de cununie, şi se dă Metropolieĭ nouĕ 80 de scutelnicĭ şi 40 pentru vicarul episcopal.

Biserica sf. Arhanghelĭ Michail şi Gavriil, metoc din vechime al mânăstiriĭ Galata, se hotărĕsce a fi biserică Metropolitană.

Ucazul imperial de organisarea noueĭ Metropoliĭ acordă de o cam dată mănţinerea în Basarabia a privilegiilor şi obiceiurilor moldovenescĭ de maĭ înainte.

Aceste dispoziţiunĭ propuse de Metropolitul Gavriil, Sinodul rusesc le aprobă şi le supune întăririĭ Impĕratuluĭ, după ce consultă şi pe Gubernatorul politicesc al Basarabieĭ, boerul Sturdza, şi pĕrerea procuroruluĭ Sinoduluĭ Cnéz Galiţin.

(1) *Acte şi Fragmente,* II, p. 560.

Cele-lalte disposiţiunï se pot vedé în actele acì publicate:

Intru tot prea luminatul prea puternicul, marele Domn Imperat şi însuşì stăpânitor a tóta Rusia.

Intru tot prea supusă anaforà a Sinoduluï. Mitropolitul Gavril ce a fost la Moldo-Vlachia Exarch, socotind de trebuinţa a se întemeià în provincia cea de peste Nistru, ce din noŭ s'a alăturat către imperia Rusieï, în care provincie se afla maı mult decât 700 bisericï cu popórele lor, o deosebită eparchie şi seminariŭ, ce atârnă asupra pricineï acesteia aceste puncte:

1). Eparchia acésta, fiind-că otcârmuirea provinciei s'a aşezat în Chişinĕŭ şi fiind-că la Hotin óre-când aŭ fost ocârmuitorï episcopï, să se numéscă a Chişinĕuluï şi a Hotinuluï.

2). Eparchieï acesteia să i se deà titlul de Mitropolie şi Exarchie, după deprinderea tagmeï ceï duhovnicescï de acolo, a avé o deosebită evlavie şi credinţă către scaunul Metropolicesc, care să aibă aşezare în Chişinĕŭ, luând la socotinţa Sinoduluï a-ı rînduì acesteï eparchiï cuviinciósa sa tréptă.

3). Eparchia acésta să aibă deosebită pecete după închipuirea care a trimes-o Exarchul Mitropolit.

4). Alcătuirea şi ocârmuirea eparchieï Exarchul Mitropolit o primesce asupra sa cu ajutorul Vicariosuluı *(sic)*, adeca vechilul care este Episcop Benderuluï şi al Akermanuluï.

5). Pentru statul acesteï noue eparchiï s'aŭ alcătuit de Exarchul Mitropolit acest urmator catastih de persóne:

a). Pentru Sobor.

Protopop	1
Clucir orï Evtaxis	1
Preoţï de sobor	2
Diaconiï	3
Citaţı	4

Tagma cântăreţilor.

Clopotarï	2

b). Pentru casa Mitropolieï.

Eclisiarch care este şi Crsnaceiŭ	1
Iconom	1
Duhovnic	1
Iromonaş	2
Irodiaconï	2
Logofĕt	1

c). Pentru dicasterie.

Asesorï	4
Secretar	1
Ajutor de Secretar	1
Perivocic saŭ Palmaciŭ	1

Povicit saŭ logofĕt de ţinuturĭ 2
Cancelarişti 2
Scriitorĭ pentru scrisóre rusésca 2
» » » moldovenéscă 2
Strajarĭ saŭ pristavnicĭ 4

6). Pentru învĕţătura copiilor acelor din tagma bisericéscă să se aşeze seminariŭ a două şcóle marĭ, după cum se află la alte eparchiĭ.

7). Pentru cheltuéla Mitropoliei, a Dicasterieĭ şi a Seminarieĭ şi a episcopuluĭ vicarios, Exarchul Mitropolit, necerênd ajutor de la haznaua împĕratéscă, a arătat aceste mijlóce saŭ chipurĭ următóre:

1. Pentru casa archieréscă să se rînduéscă mânăstirea Adormiriĭ ce se numesce Chipriana, şi se află aprópe de Chişinĕŭ, cu moşiile eĭ şi moşia Porcariĭ, care se află în Basarabia şi din vechiŭ aŭ fost ale acesteĭ mânăstirĭ, cum şi o moşie Răscăesciĭ, ce se află aprópe de Porcarĭ şi din viile cele turcescĭ ce se află la Akerman 7 desetine. Dar fiind că mânăstirea Chipriana este închinată la mânăstirea Zugravu de la Sf. Agură, pentru aceea de la casa archieréscă se va trimite la acéstă mânăstire tóte acelea ajutóre ce se numesce embatic, care şi până acum trimit egumeniĭ mânastiriĭ Chiprianiĭ, adecă câte 1.500 leĭ pe an, iar Archimandrituluĭ acesteĭ mânăstiri Anthim să i se deà de la casa archieréscă câte 500 leĭ pe an, dacă va venì la mânastire de la Iaşĭ, unde el până acum sub nume de bólă a rĕmas.

Al 2-lea. Obiceiul cel din vechiŭ fără schimbare s'a urmat de a se strînge de la preoţĭ şi diaconĭ, sub nume de poclon al Archiereuluĭ eparhieĭ câte ḑece leĭ şi pentru şcóle câte 4 leĭ, să se deà voie a se urmà însă cu împuţinare, adecă în loc de ḑeçe leĭ pe an al poclonuluĭ să se ieà câte 7 leĭ de la fie-care preot şi diacon, afară de protopopĭ, blagocinĭ şi preoţĭ, ceĭ ertaţĭ din popor pentru bólă, bătrâneţe saŭ altă stricăciune trupéscă.

Al 3-lea. Pentru soborul Archiereuluĭ să se rînduéscă, până la altă socotélă, biserica Sf. Arhangelul Michail din oraşul Chişineuluĭ, ce este mitoc m-riĭ Galata de la Iaşĭ, care este închinată la scaunul Patriarchuluĭ de Ierusalim.

Al 4-lea. Pentru facerea veşmintelor bisericescĭ şi pentru zidirea caselor archierescĭ, carĭ nicĭ ca cum se află, dar şi însăşĭ mânăstirea Chiprianiĭ tóte zidirele sunt părasite şi stricate, să se deà voie a se da peciurĭ de cununie după obiceiul vechiŭ, ce este întărît cu chrisóve domnescĭ, pentru aceste peciurĭ ceĭ ce se cununaŭ plătiau până acum câte 5 leĭ fără nicĭ un bănat, dar dacă se va luà acum numaĭ câte 3 leĭ, apoĭ acéstă micşurare se va socotì de milă.

Al 5-lea. Pentru slujbele caseĭ Mitropolieĭ, după aşezările de acolo, să se rînduéscă 80 de scutelnicĭ, iar pentru Vicarios Episcop 40.

Al 6-lea. Pentru zidirea caseĭ archierescĭ în oraşul Chişineuluĭ să se hotăréscă cuviinciosul loc, după alegerea Exarchuluĭ şi Mitropolit.

Al 7-lea. In chipul ocârmuiriĭ acesteia a noueĭ eparchiĭ, să aibă Mitropolitul Exarch voia a urmà după obiceiul de acolo, în cât de nu va fi de în potrivă pravilelor Rusieĭ celor temeinice, politicescĭ şi bisericescĭ, atât pentru norodul de acolo, care nu de mult s'a împreunat spre împĕrăţia Rusieĭ, cât şi pentru-că în politicésca ocârmuire de acolo s'aŭ îngăduit a se urmà privilegiile şi obiceiurile moldovenescĭ de maĭ înainte.

Al 8-lea. Spre arătarea îndoiteĭ ocrotirĭ a Împĕrătesciĭ Vóstre Mărirĭ către tagma duhovnicéscă de acolo, să se scutéscă de tóte havalele pămîntuluĭ şi de pastoĭ şi pe lângă acésta să fie apĕraţĭ de strîmtorirĭ de către orîndatoriĭ de moşiĭ, carĭ ieaŭ de

la preoţĭ şi diaconĭ şi de la slujitoriĭ bisericescĭ dijmă din semĕnăturĭ şi din alte rodurĭ întocmaĭ ca şi de la ţĕranĭ. Dacă va avé a sa vie, să se scutéscă de baniĭ vădrărituluĭ până la 50 de vedre, iar preoţiĭ numaĭ pînă la 30 vedre, asemenea şi blagocinul protopopuluĭ să se scutéscă de 25 oĭ, iar preoţiĭ de 15, cum şi la desetină protopopul să nu deà pre 25 stupĭ; iar preoţiĭ pe 15; dar dacă preoţiĭ vor avé viĭ, oĭ şi stupĭ preste numĕrul arătat, apoĭ vor fi datorĭ a plătì pentru ceea-ce va trece obicĭnuita în pămînt dare; acéstă scutélă a avut tagma bisericéscă de acolo şi în vremea stăpânirii de maĭ nainte, însă nu toţĭ, ci numaĭ uniĭ din protopopĭ şi preoţĭ. Drept aceea, acéstă scutélă va rĕmâné la prea înalta voinţă. Lângă acésta s'ar cădé ca argaţiĭ protopopilor, aĭ preoţilor şi aĭ diaconilor să nu fie supĕraţì la havalele Statuluĭ, însă numaĭ ceĭ ce vor fi burlacĭ, iar birul împĕrătesc îl vor plătì.

Pentru hrana preoţilor, slujitorilor bisericescĭ în satele cele boerescĭ.

Boeriĭ moşinaşĭ sunt datorĭ a da preoţilor şi diaconilor, carĭ slujesc la bisericile din satele lor, de hrană cu acéstă orînduélă, adecă arătură de 5 kile, fîn 8 fălcĭ preotuluĭ şi 6 diaconuluĭ şi din cele 5 kile semĕnătură şi din numita proporţie fălcĭ de fîn, cum şi pentru imaş de la preot până la 15 capete vite marĭ şi de la diacon până la 12 vite, nicĭ o dare să nu ieà moşinaşul; iar avênd preoţiĭ maĭ multă semĕnatură, fîn şi vite, vor da obicĭnuita dijmă, din semĕnătura cea de prisos, cum şi pentru vitele cele de prisos, şi pentru fîn, dacă-ĭ va trebuì maĭ mult, se va împăcà cu moşinaşul. Din rodurile pometurilor şi din grădinele cele de lângă casă nu vor plătì preoţiĭ şi diaconiĭ nimica; aşijderea nicĭ baniĭ caseĭ nu-ĭ vor da şi nu vor face nicĭ o slujbă la trebile moşinaşuluĭ. Din vinul ce-l fac din viile sale preoţiĭ şi diaconiĭ pe moşia boeréscă, se cade să deà moşinaşuluĭ dijmă după obiceiul pămîntuluĭ; cum şi dacă vor face tutun, se cade să deà obicĭnuita plată, fiind-că acesta se face pentru neguţătorie. Preoţiĭ saŭ diaconiĭ nu aŭ voie să ţie vin saŭ altă bĕutură pentru vînḑare, pentra că acéstă privileghie o are moşinaşul, însă vin dintr'a sa vie şi altă bĕutură chiar dintru casele sale sunt slobode a avé fără oprire din partea moşinaşuluĭ şi a cumpĕrà de unde vor vré. Intru acest chip sunt datorĭ a urmà şi orîndatoriĭ moşiilor.

Pentru ca să nu se amestece moşinaşiĭ la orînduelile bisericescĭ.

Moşinaşiĭ nu se amestecă nicĭ la o orînduélă ce se face din partea ocârmuiriĭ duhovnicescĭ pentru bisericile ce se află în satele lor, cum nicĭ o stăpânire n'aŭ asupra preoţilor şi slujitorilor bisericescĭ.

Pentru numĕrul caselor care hotărĕsce datoria moşinaşuluĭ spre hrana preoţilor şi a ţîrcovnicilor.

In care sat se află până la 70 case creştinescĭ şi este biserică, acolo să fie un preot, unul saŭ doĭ dascălĭ şi un ponomar (pălimar), iar unde vor fi de la 70 până la 100, acolo să fie doĭ preoţĭ, iar de la 100 şi maĭ mult, către doĭ preoţĭ să adaoge şi un diacon. Pentru aceştĭ preoţĭ şi diaconĭ sunt datorĭ moşinaşiĭ a da loc de hrană, după pontul cel maĭ de sus; iar dacă vor fi preoţĭ saŭ diaconĭ maĭ mulţĭ decât se hotărĕsce, apoĭ moşinaşul nu este dator pentru ceĭ de prisos a da loc de hrană, iar aceştia de prisos sunt datorĭ cu moşinaşul a face tocmélă pentru ce vor avé trebuinţă, adecă pentru imaş de vite, pentru fîneţe şi pentru dijmă, însă ḑi-

lele boeresculuĭ nu sunt datorĭ şi aceştia de prisos a lucrà dascălul şi ponomarul, cum şi văduvele preoţilor şi ale diaconilor, la tóte bisericile, se cade să fie slobode de lucrul boeresculuĭ saŭ al orîndatoruluĭ şi de alte cererĭ, iar dijma vor da după obiceiŭ.

Sfîntul Sinod al Rusieĭ a luat în desbatere propunerile de maĭ sus. Procurorul a sprijinit cererile de maĭ sus, formulându-le ast-fel:

1. Să se rînduéscă slobodenie preoţilor şi slujitorilor bisericescĭ nu numaĭ de tóte dările haznaleĭ, pentru carĭ şi gubernatorul politicesc, în al 4-lea pont al socotinţeĭ sale, arată, dar şi în tóte cele-lalte poşline ale coróneĭ, adecă de goştină, de desetină, de vădrărit, de oĭ, stupĭ şi rîmătorĭ şi vinul chiar din drépta gospodăria lor, fără hotărîrea de sumă, ce a pus-o guvernatorul în al 5-lea pont al socotinţeĭ sale. Cererea acésta se întemeiează întru acéstă socotélă, că preoţiĭ şi slujitoriĭ bisericescĭ aŭ hrana sa maĭ numaĭ din numitele gospodăriĭ ale lor, căcĭ locuitoriĭ de acolo nu prea aŭ obiceiŭ a ajutà tagma bisericéscă din prisosurile averilor sale. Privilegia acésta ce o cere Exarchul, pentru ca să fie slobodĭ slujitoriĭ bisericescĭ, dascăliĭ şi ponomariĭ, atârnà numaĭ asupra celor ce vor fi rînduiţĭ saŭ hirotonisiţĭ întru acéstă chemare şi sunt cu adevĕrat în tagma duhovnicéscă aşezaţĭ, iar nu ceĭ carĭ sunt din locuitoriĭ proştĭ de acolo saŭ veniţĭ, după obiceiul ce a fost până acum, şi purtaŭ slujba dăscălieĭ şi a ponomarieĭ pe o vreme, după tocmélă, fără statornică aşezare, în locul cărora a început Exarchul acum a rînduì statornicĭ hirotonisiţĭ ţîrcovnicĭ.

Al 2-lea. Spre înfrînarea orîndatorilor saŭ cumpĕrătorilor moşiilor împĕrătescĭ ceĭ cu puterea contracturilor cu dînşiĭ încheiate, ca eĭ saŭ orîndatoriĭ să nu aibă nicĭ o atingere saŭ amestecare la casele preoţilor saŭ slujitorilor bisericescĭ şi la tóte de obşte ale gospodărieĭ caselor lor orĭ de ce fel şi câtă sumă vor avé, să nu aibă a cere de la tagma duhovnicéscă nicĭ o dare saŭ venit şi bavalele şi boerescurĭ.

Al 3-lea, ca stăpânirea mirenéscă să nu se amestece în trebile duhovnicescĭ, să se hotărască ca şi în Basarabia să se caute şi să se hotărască pricinele cele duhovnicescĭ, precum şi la Rosia, adecă numaĭ de către stăpânirea duhovnicéscă.

In sfîrşitul arătărilor acestora Exarchul a arătat şi acésta, că dacă după mărimea eparchieĭ Ecaterinoslavuluĭ, ce se întinde peste 1.100 verste şi cuprinde două gubernii, a Ecaterinoslavuluĭ şi a Chersonuluĭ cu provinţia Tavrieĭ cu Ostrovul Finagoran, adecă cu pămîntul oştenilor cazacĭ de Marea Négră, se vor despărţĭ şi se vor adăogì spre eparchia ce din noŭ se alcătuesce şi este megieşită cu gubernia Chersonuluĭ, bisericile ce se află pe câmpiĭ Vozieĭ şi sunt între Bug şi între Nistru, carĭ maĭ înainte de vre-o 20 de anĭ aŭ fost o parte din Basarabia, unde se află al eparchieĭ Ecaterinoslavuluĭ oraşul Teraşpole cu ţinutul, oraşele Dubăsariĭ, Ovideopol şi Odessa, cum şi oraşul Vozia saŭ Ociacovul cu óreşĭ-carĭ sate şi o parte din ţinutul Chersonul şi alte din ţinutul Ocviopoluluĭ, unde de tóte se vor află nu maĭ mult de 100 de bisericĭ. Apoĭ acéstă alăturare nu numaĭ că ar întocmì maĭ bine acéstă nouă eparchie, dar şi pentru norodul ce se află cu locuinţa acolo ar fi óreşĭ-care mângâiere, căcĭ pe câmpurile Vozieĭ, ca şi în Basarabia, locuesc Moldovenĭ, Grecĭ, Bulgarĭ şi felurĭ de limbĭ streine, dar Ruşĭ prea puţinĭ.

La cea maĭ de pe urmă sinodicescul Ober-procuror a maĭ arătat Sinoduluĭ şi pentru cea prea înaltă voinţă a Împĕrătesciĭ Vóstre Măririĭ, ce a trimis către dînsul prin Generalul de artilerie Graf Aracciev, ca în seminaria duhovnicéscă ce se

aşéză în Basarabia să se învețe şi copiĭ mirenescĭ, dacă din partea duhovnicéscă nu se vor întîmpină niscaĭ-và împedicărĭ, până când se vor face politicescĭ şcolĭ. Spre împlinirea acesteĭ monarchicescĭ a împĕrătescii Vóstre voințe, Sinodul, negăsind nicĭ o împedicare spre a se învĕţă copiiĭ mirenilor în seminaria cea duhovnicéscă a Basarabieĭ, a făcut acum cuviinciósa rînduélă.

Sinodul a desbătut cu deamănuntul şi închipuirea tuturor stărilor împrejur maĭ sus însemnate şi a găsit cu cale:

I. Socotelile ce se cuprind în cea prea plecată de maĭ înainte întru tot supusă anaforà pentru întemeierea eparchieĭ în provinţia Basarabieĭ şi chipurile ce atârnă spre ocârmuirea acesteĭ eparchiĭ şi pentru trépta care se dă feţeĭ Exarchuluĭ şi Mitropolit Gavril să rĕmâe tóte în puterea lor şi lângă acésta se maĭ adaugă:

II. Rînduirea pentru slujbele Mitropolituluĭ a 80 de scutelnicĭ şi pentru Episcop 40 şi hotărîrea pentru casa Mitropolieĭ din viile cele ce sunt la Akerman 7 desetine să aibă a fi de temeiul cel ce a trimis în socotinţa sa Gubernatorul cel politicesc în pontul 1 şi al 2-lea, aşişderea şi după al 3-lea pont, să aibă voie Exarchul Mitropolit ca, alegêndu-şĭ loc pentru casa archieréscă, după cea maĭ înainte pentru acéstă corespondenţie cu Gubernatorul, să facă învoiélă pentru cea de pe an plată pentru locul ales cu vechiliĭ mânăstirilor de peste hotar, carĭ sunt stăpâne acesteĭ moşiĭ.

III. Slobodind după cuprinderea pontuluĭ al 4-lea al socotinţeĭ Gubernatoruluĭ politicesc pe toţĭ preoţiĭ, diaconiĭ, dascăliĭ şi panomariĭ, carĭ vor fi cu adevĕrat aşezaţĭ saŭ hirotonisiţĭ în chemarea acésta, asemenea şi văduvele preoţilor, diaconilor şi slujitorilor bisericescĭ de tóte dările, cazneleĭ şi cele de obşte havalele, să se dăruéscă lor scutélă şi de tóte a cazneleĭ poşline, adecă: desetină saŭ goştină, de vădrărit, de strîngerea din semĕnăturile lor, din pomete, de pe vite, de pe stupĭ, fără de hotărîre de sumă, precum se folosesce cu aceste privileghiĭ de obşte tótă tagma bisericéscă la Rosia. Pe lângă acestea să fie apĕraţĭ de tóte supĕrările din partea orîndatorilor moşiilor împĕrătescĭ, ce atârnă către cele maĭ sus numite ale lor economiĭ, cum şi ce atârnă asupra' caselor lor, adecă a preoţilor, diaconilor şi slujitorilor bisericescĭ.

IV. Intărind pre al 6-lea, al 7-lea şi al 8-lea pont al socotinţeĭ Gubernatoruluĭ politicesc, ce atârnă asupra ţineriĭ cu hrana a slujitorilor bisericescĭ din satele boerescĭ şi care atârnă spre depărtarea boerilor de a se amestecà în orînduelile cele bisericescĭ şi a metahirisì stăpânire asupra preoţilor, diaconilor şi a slujitorilor bisericescĭ, să se adauge şi acésta, cum că ceea-ce se dice în pontul al 8-lea, pentru ca să fie datorĭ slujitoriĭ bisericescĭ a da stăpânilor moşiilor dijmă din rodurile gospodăriilor, de istov să nu aibă a se întinde asupra dascălilor şi a ponomarilor, carĭ sunt aşezaţĭ şi hirotonisiţĭ, pentru carĭ în al 3-lea pont s'a dis, iar numaĭ asupra acelora ce vor fi în slujba dăscălieĭ după tocmélă, pe o vreme, după obiceiul de acolo, până când cu încetul se va părăsì acest obiceiŭ, adecă spre a fi dascăliĭ tocmiţĭ de locuitorĭ cu anul, iar nu aşezaţĭ de bisericésca ocârmuire cu statornicie.

V. Socotinţa Gubernatoruluĭ cea însemnată în pontul al VIII-lea pentru numĕrul preoţilor şi al slujitorilor bisericescĭ după suma caselor, primindu-se de pravilă spre a se hotărî numaĭ măsura datorieĭ moşinaşilor, spre ţinerea preoţilor cu hrană, rĕmâne între altele a hotărî numĕrul de preoţĭ şi de ţîrcovnicĭ la tóte bisericile, după măsura a ceĭ neapĕrate trebuinţe, la socotinţa şi orînduirea archiereuluĭ eparchieĭ.

VI. Căutarea şi hotărîrea pricinilor duhovnicescĭ în acéstă eparchie să rĕmâe întru cea nemijlocită şi deplină spânzurare de la ocârmuirea duhovnicéscă, întocmaĭ

după acele pravile, carĭ sunt hotărîte cu cele întemeiate ale Rosieĭ politicescĭ şi bisericescĭ legiuirĭ.

VII. După aflarea cea cu cale în arătările Exarchuluĭ Mitropolit însemnate de la eparchia Ecaterinoslavuluĭ, în care în diastima ce cuprinde maĭ bine de o mie de verste se află 789 bisericĭ, să se alăturezo către eparchie acésta ce se întemeiază acum. Bisericile cele ce se megieşesc cu dînsa şi se află între Bug şi între Nistru, pe câmpul Vozieĭ şi în oraşele şi satele carĭ atârnă unele către Ecaterinoslav, altele către a Kazanuluĭ gubernie, carĭ de tóte nu sunt maĭ multe de câte 100 bisericĭ; iar cât atârnă asupra chipuluĭ ocârmuiriĭ eparchicescĭ a părţiĭ acesteia, cum şi asupra punerii la cale a celor duhovnicescĭ ce se află într'însa, să rĕmână întru tóte după aşezarea cea maĭ din nainte. Acest fel de punere la cale Sinodul, dându-le la cea prea înaltă a Împĕrătescii Vóstre Măririĭ luare aminte, cere prea înalte poruncĭ.—Asupra acesteĭ anaforale a Sinoduluĭ Impĕratul Alexandru a pus resoluţiunea: «Aşă să fie şi să se urmeze după acésta».— Teplitz, August 21, 1813.

In 1818, Generalul Behmetiev propune o reorganisare a Basarabieĭ; de sigur maĭ puţin respectând naţionalitatea română,'Impĕratul aprobă punerea în lucrare pe un an, spre experimentare(1), şi se pronunţă maĭ ales pentru ţĕranĭ:

---

(1) *Manifest al luĭ Alexandru Impĕrat a tótă Rusia.*

Domnuluĭ Gheneral Leĭtenant Behmetief. Bine primind proiectul ce aĭ alcătuit domnia-ta al obrazovanieĭ oblastieĭ Basarabieĭ şi a osebite alcătuirĭ atingĕtóre de dînsa, eŭ cu mulţumire arăt şi printr'acésta a mea deplină bunăvoinţă.

Un aşezămînt atâta de însemnat, după mărimea lucruluĭ ce cuprinde el în sine, trebue ca maĭ întâiŭ să-l întărescă vremea şi cercarea. Pentru acest sfîrşit maĭ înainte de a primì cea maĭ de pe urmă a mea întărire, eŭ voesc ca dumné-ta să te pornescĭ a-l aduce în lucrare, şi în curgerea anuluĭ următor cu luare aminte să priveghezĭ cum vor merge tóte lucrările după acésta. Aceste din noŭ alcătuirĭ se întemeiéză pe pravilele însemnate de către mine şi prin povĕţuirea dată dumnétale spre a te slujì, acesta a fost supus la cea cu bună înţelepciune socotinţă a sfatuluĭ închegat din bărbaţĭ, cărora starea şi celor în fiinţă nevoĭ pămîntuluĭ acestuia le sunt cunoscute. Aceasteaşĭ slujesc singure loruşĭ de credinţă, închezăşluire şi vor fi împlinite întocmaĭ şi cu sporire fiind mărturisirea cea dréptă şi din curată inimă dorinţă a locuitorilor oblastieĭ acesteia, eŭ am voit să vĕd acéstă dorinţă împlinită prin mijlocirea punerilor la cale ce încredinţăm domnieĭ-tale acum de a le aduce în lucrare şi cu care nădăjduesc că vor venì la starea înflorireĭ sub ocrotirea ocârmuiriĭ ce se osebesce cu slobodenia pravilelor eĭ şi încă maĭ vîrtos cu nepărtinirea cu asprime ce este neapĕrată pentru o întocmaĭ aducere a celor în lucrare. Oblastia Basarabieĭ îşĭ păzesce a sa închegare de norod, pentru aceea şi primesce şi osebit chip de ocârmuire; dar scoposul meŭ este plecat nu spre aceea că acest fără de măsură bine şi tóte cele ce curg dintr'acesta să fie cu osebire numaĭ a vre-uneĭ stărĭ din locuitorĭ, ci toţĭ trebue să aibă acéstă împărtăşire întru o dréptă măsură şi încă maĭ cu dinadinsul lucrătoriĭ de pămînt să se afle întru

In Ardél semnalăm, la Iulie 1814, petiţiunea cleruluĭ român, dată la Impĕratul-rege, cerêndu-ĭ ca la mórtea Episcopuluĭ Pavel Avacuma să se deà voie Românilor a alege pentru Arad un Episcop românesc(1).

In urma congresuluĭ de la Viena (1815) şi a încheeriĭ Sfinteĭ Alianţe, o reacţiune absolutistică înfricoşată, ḑice G. Bariţiŭ, purceḑênd din Viena, strînsese în córde tóte popórele Europeĭ, de încetase orĭ-ce progres, care n'ar fi purces din graţia respectivelor guverne. Şi în Sibiiŭ şi în Blaşiŭ, stagnaţiune şi regres în loc de paşĭ înainte. «Cen«sura de cărţĭ ajunsese a fi strictă până la ridicol; chiar şi de cărţile «rituale le erà frică şi pretindeaŭ ca să fie censurate. Cărţĭ scolastice,

---

acest bine început spre o desfătată fericire a sórteĭ lor; eĭ sunt obosiţĭ de giunghiu ce de demult a fost pus asupra lor prin lăcomie şi necunoscinţă.

Acea statornică şi tare privighere a ocârmuiriĭ trebue să razime spre a fi eĭ slobodḑĭ de un asemenea cumplit rĕŭ; socotinţa spre a lipsì scutelniciĭ eŭ o bine primesc întru tótă puterea; mie îmĭ este cu priinţă a vedé în acéstă dréptă măsură visteria mijlócelor acelora, carĭ ocârmuirea le întrebuinţéză spre a descoperì acesteĭ părţĭ de loc drumurĭ către adevĕrata sporire întru ale luminăriĭ; încredinţăm dumi-tale ca maĭ întâiŭ de orĭ-ce să se îndrepteze luarea aminte a dumi-tale spre tóte acele ce se vor atinge de acéstă socotinţă dumi-tale şi veĭ alcătuì pentru acest proiect de aşezămînt, care se va înfăţoşà mie de la verhovno-sovet a oblastieĭ spre întărire; tot-deauna aŭ trebuit să se aşeze în Basarabia şi multe încă rĕmân a se săvârşì; isvórele sunt îmbelşugate, înlesnirile spre a se îndreptà aceste în folos sunt gata; dumi-tale eŭ sunt dator cu acéstă mare slujbă; rĕmâne numaĭ a se aduce înlesnirile aceste în lucrare cu a curăţenieĭ scoposurilor, cu o plecare statornică. Eŭ am vĕḑut parte din locul acesta, eŭ încă o voiŭ maĭ vedé, de va fi voinţa celuĭ Prea-Înalt; nădăjduesc a aflà într'însa la fieşte-care păşire rodurile alcătuirilor mele şi împreună cu acésta cercările osârdieĭ şi ale rîvneĭ cinovnicilor, cărora păzirea acestor alcătuirĭ va fi încredinţată.

Voiesc ca tuturor autorităţilor oblastieĭ acesteia să facĭ dumné-ta cunoscută cuprinderea acestuĭ al meŭ rescript.

Fiind luminat păzitor scoposurilor mele, veĭ fi dator a luà séma şi a supune şi pe alţiĭ să privigheze cu neadormire asupra a tótă lucrarea acesteĭ din noŭ aşezărĭ şi asupra tuturor cinovnicilor ce vor fi în olaturile oblastieĭ acesteia; dumné-ta fără de mijlocire veĭ aduce la sciinţa mea pentru tóte cele ce veĭ însemnà; mie cu priinţă îmĭ va fi a înviosì cu semnele mulţumiriĭ mele pe toţĭ aceĭ carĭ, întru urmările lor, se povĕţuesc de canónele sfinteĭ învĕţăturĭ a bunelor năravurĭ, iar aceĭ carĭ din nenorocire se vor plecà la năzărite măguliturĭ ale deşertăciuniĭ şi ale necuviinţeĭ nu numaĭ că vor fi lipsiţĭ de a nu avé împărtăşire întru ale ocârmuireĭ, dar şi pedépsă spre pildă vor suferì.

Sunt al dumi-tale plecat spre bine. Acel original este iscălit cu însăşĭ mâna Împĕratesciĭ Sale Mărirĭ, aşà:

Alexandru.

In Chişinĕŭ, Aprilie 29, 1818.

(1) Acad. XLVII — 238.

«precum a fost gramatica latină-română a luĭ G. Şincai nu se maĭ «puteaŭ tipărì . In ceĭ vreo 60 de anĭ eşiseră din tipografia de la Blaşiŭ multe cărţĭ bisericescĭ. Acestea nu puteaŭ fi întroduse în Principate, ca bănuite de schismă apusénă. Neguţătoriĭ braşovenĭ recurseseră atuncĭ la un mijloc nu prea recomandabil, dar care le reuşì: eĭ rupseră *pórta*, adecă coperta cărţilor din Blaşiŭ şi le puseră coperte, ca şi când ar fi fost tipărite în Braşov, adecă în o eparhie greco-ortodoxă şi aşà, scrie G. Barţiŭ, trecură din ele multe, maĭ ales în Moldova.

Fómetea gróznică întîmplată în Ardél în érna din 1816—1817 reduse pe bieţiĭ românĭ la necesitatea de a emigrà. Cu miile se strămutară în Principate. Turcia învoì Domnitorilor Caragea şi Calimach să permită exportarea în Ardél de grâne, dar tot eraŭ prea scumpe ca să pótă trăì acolo bieţiĭ ţĕranĭ, carĭ se nutriaŭ cu cocenĭ vechĭ de păpuşoiŭ tocaţĭ mărunt şi măcinaţĭ de mămăligă şi în primă-vară cu buruenĭ. In 1817 se făcù recoltă bună şi încetă fómetea.

In 1816, Impĕratul Austrieĭ călĕtorì prin Bucovina şi Ardél. Am vĕḑut cum la Sibiiŭ îl întîmpină o delegaţiune de boerĭ de aĭ luĭ Caragea.

Nimic nu dobândiră Româniĭ din Ardél şi nicĭ ceĭ din Bucovina din asemenea călĕtórie, decât că, cu rescriptul din 17 Maiŭ 1819 şi cu o instrucţiune separată, Impĕratul trimise în Transilvania o comisiune de bărbaţĭ ungurĭ, proprietarĭ din Ungaria, cu scop ca să fie maĭ imparţialĭ, să facă delimitarea tuturor moşiilor de orĭ-ce natură, carĭ pe atuncĭ eraŭ în folosinţa iobagilor, ḑilerilor (inquilinĭ), curialiştilor şi taxaliştilor. La îndeplinirea misiuniĭ acesteĭ comisiunĭ puneaŭ tot felul de pedicĭ unguriĭ proprietarĭ ardelenĭ, aşà că de abià la 1846 se realisă acéstă lucrare, menită a maĭ uşurà de obligaţiunile iobăgieĭ pe Românĭ (1).

(1) G. Bariţiŭ, *Părţĭ alese din Istoria Transilvanieĭ*, vol. I, p. 562.

PORTUL PERUCILOR ȘI BĂRBIERIĬ

LA

ROMANĬ

DE

ION KALINDERU
Membru al Academieĭ Române.

Ședința de la 4 Fevruarie 1901.

In o lucrare precedentă (1), am tratat despre portul bărbiĭ şi pěruluĭ la Romanĭ. Cu acel prilej am arătat importanța istorică a cunósceriĭ aceluĭ port, am arătat originea obiceiuluĭ de a tăià barba şi pěrul, am vorbit despre briciŭ şi fórfecĭ şi despre consacrarea pěruluĭ ḑeilor. Am expus cum purtaŭ pěrul şi barba Cesariĭ Romeĭ până la împărțirea Imperiuluĭ sub Valentinian şi Valens. Am tratat de asemenea despre coafura femeilor, despre portul pěruluĭ, despre varietatea coafurilor femeescĭ şi a pieptănăturilor, şi am documentat tóte acestea cu stampe după moneḑĭ, medaliĭ, busturĭ şi monumente vechĭ. In fine am arătat care a fost influența binefăcětóre a creştinismuluĭ pentru înfrânarea exagerărilor luxuluĭ.

Cu acéstă ocasiune am menționat în trécět şi cu totul incidental perucile şi bărbieriĭ la Romanĭ. Aceste doue din urmă puncte alcătuesc subiectul lucrăriĭ de față.

*

Pentru a satisface cochetăria şi moda, maĭ ales în epoca când coafura se purtà piramidală şi făcută cu pěr mult, pentru a puté schimbà

---

(1) *Portul Bărbeĭ şi Pěruluĭ la Romanĭ*, de Ion Kalinderu, Bucurescĭ 1900, br. in 4° cu ilustrațiunĭ. Edițiunea Academieĭ şi edițiune proprie.

cu uşurinţă maĭ multe coafurĭ în aceeaşĭ ḑi, pentru a resistà loviturilor vîrsteĭ şi accidentelor carĭ făceaŭ să caḑă pĕrul, pentru a-l înlocuì în casurile în carĭ tradiţiunile cereaŭ să fie jertfit, existà marele ajutor al pĕruluĭ strein, şi maĭ ales al perucii. Eraŭ pentru acéstă nume diferite, *galerum*, *galericulum*, *capillamentum*, *caliendarum*, *corymbium*. Perucile blonde fură maĭ căutate decât cele brune. Aŭ fost



Julia Mamea. (Bust de marmură de la museul Louvre.)

femeĭ brune carĭ, pentru că nu isbutiaŭ să deà pĕruluĭ lor colórea şofranuluĭ, se hotărau să-şĭ raḑă pĕrul pentru a avé mulţumirea de a aşezà o perucă cu colórea la modă.

Galla, de care vorbesce Marţial, nu se dase înapoĭ de a întrebuinţà acéstă procedare, de aceea ḑice: «Sunt mulţĭ carĭ se îndoesc, că pĕrul

«auriŭ al Galleĭ ar fi al eĭ. Dar eŭ care sciŭ cât o costă, ḑic şi susţin «că acel pĕr e al eĭ.»

Romaniĭ împinseră abusul perucilor până a acoperì şi capetele statuelor cu ele, şi a schimbà acele perucĭ de piétră după modă. Timpul ne-a păstrat specimene ale acestuĭ capriciŭ. O perucă de marmoră négră acopere bustul Lucileĭ de la Capitoliŭ; ea este mobilă şi demontabilă.

In grădina de la Potsdam se află o statue de acelaşĭ fel, care înfăţişéză, după Oesterreich, pe Julia Mamea, mama luĭ Alexandru Severu, şi în Museul Pio-Clementino din Roma, Visconti maĭ citéză altă statue a Julieĭ Soemis saŭ Semiramira, mama luĭ Elagabal.

Matrónele obicĭnuiaŭ să-şĭ comande statua saŭ bustul în marmură la o vîrstă la care nu perduse încă nimic din farmecul lor. Artistul făceà un craniŭ cu totul gol, pe care aşezà o perucă de marmură după moda ḑileĭ, care se schimbà însă des, maĭ des chiar decât une-orĭ Impĕraţiĭ. Atuncĭ se fabricà altă perucă de marmură, după gustul cel noŭ şi cu ea se înlocuià cea d'întâĭ.

Mijlocul erà dibaciŭ, cel maĭ priceput nu puteà să preciseze de când erà statua saŭ bustul şi trebuià să recunóscă femeeĭ vîrsta ce arătà imaginea tot-deauna după modă.

Din cea maĭ depărtată antichitate, femeile s'aŭ silit, fie din pietate, căcĭ usul cereà să se sacrifice ḑeilor pĕrul, fie din cochetărie, de a înşelà ochiĭ şi de a ascunde lipsa, fie trecĕtóre, fie permanentă a pĕruluĭ lor, cu mantaua arteĭ. La rîndul lor, bărbaţiì imitându-le, s'aŭ întrecut în prefăcĕtorie cu ele.

Câte-và persóne aŭ negat cu tóte acestea existenţa perucilor la anticĭ. Eraŭ rĕŭ informate. Istoria, poesia, tradiţiunea, monumentele protestéză contra aceleĭ părerĭ, care a fost perfect combătută de Legendre, istoric din ḑilele nóstre; alţĭ autorĭ încă, maĭ ales d-l de Guerle în lucrarea sa «*Eloge des perruques*», aŭ dovedit că lumea antică, şi maĭ ales Greciĭ şi Romaniĭ, aŭ întrebuinţat acest accesoriŭ de toaletă.

Părerea lor maĭ e sprijinită de autorul uneĭ scrierĭ intitulate «Moravurile şi obiceiurile Romanilor», citat de Guerle. Ménage, în *Dictionnaire étymologique*, ca şi Saint-Foix, se înclină dinaintea antichităţiĭ peruciĭ.

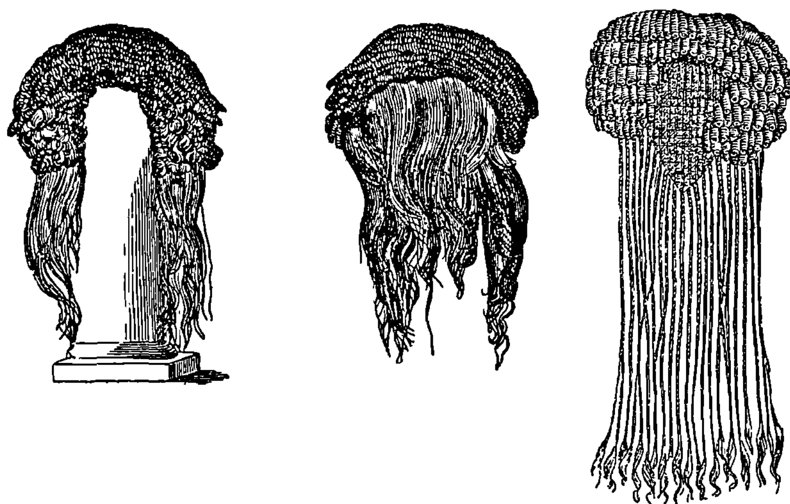
Acéstă invenţiune a trebuit neapĕrat să fie îmbrăţişată cu foc de sexul doritor de a plăcé, ca un adaos bine venit la farmecele sale firescĭ. Iată ce găsim în privinţa perucilor la *Elian*, la aniversarea îmmormîntăriĭ luĭ Adonis, care se serbà în fie-care an: Fenicienele eraŭ datóre să jertfésca Venereĭ din Tyr, Ergatto, pudórea saŭ pĕrul lor.

*

Perderea cinsteĭ sale erà fórte grea pentru o femee care se respectà; aceea a pěruluĭ, parte aşà de însemnată a frumuseţiĭ, nu puteà nicĭ ea să pară uşor lucru. Sigur că multe vor fi preferat jertfirea pěruluĭ. Baniĭ ce primiaŭ unele, ca rĕsplată a ascultăriĭ lor, aparţineaŭ ḑeiţeĭ, adecă preoţilor, căcĭ ḑeiĭ n'aŭ nevoie de banĭ.

Un bărbat gelos, de sigur, inventă peruca pentru a salvà pěrul soţieĭ sale, şi o propuse femeilor carĭ nu voiaŭ să pérḑă ce-và din al lor. Genială invenţiune care încântă femeile, dar displăcù pe cât se póte preoţilor, pentru că micşorà fórte mult venitul lor. Eĭ protestară şi interḑiseră pěrul fals.

După legile asiriene, tineriĭ de ambele sexe nu se puteaŭ căsătorì



Perucĭ egiptene de la British Museum. De la Museul din Berlin.

decât după ce-şĭ tăiaŭ pěrul şi-l atîrnaŭ în templul luĭ Belu în onórea pesceluĭ divin, Oannes. Căsătoriile nu se puteaŭ dar face la Babilon decât cu perucĭ.

Greciĭ ţineaŭ nespus de mult la pěrul lor; din nenorocire cultul mortuar ce aduceaŭ părinţilor le impuneà mereŭ să-l jertféscă, aşà în cât imitară pe Feniciení şi pe cele-lalte popóre asiatice, adoptând peruca. Se ascultăm pe *Teucer*, cum arată tînĕruluĭ Ajax mormîntul tatăluĭ sĕŭ, în tragedia *Ajax furios* a luĭ Sofocle. «Vino copile, a-«propie-te de cel care-ţĭ dete viéţa, şi care ţine în mână umila jertfă «a pěruluĭ seŭ, a pěruluĭ mameĭ vóstre, şi acela al rudelor vóstre.» Tot Sofocle ḑice în *Electra*, când Chrysothemis aduce la mormîntul

luĭ Agamemnon darurile Clitemnestreĭ: «Lasă aceste darurĭ sterpe, «fă maĭ bine acésta: taie-ţĭ însuţĭ pletele, şi adaogă-le la ale mele. «Vaĭ, mĭ-a rĕmas puţin pĕr; l-am maĭ jertfit odată. Dar în sfîrşit aduc ce «mĭ-a rĕmas, şi nerînduéla luĭ arată în destul durerea mea». Doliul impuneà de asemenea tăierea pĕruluĭ. In *Oreste* al luĭ Euripid corul cântă: «Iată Tindar, acel Spartan împovărat de anĭ, care se apropie, îm«brăcat cu haine negre, cu capul ras, încovoiat sub povara dureriĭ în «care l-a afundat fiică-sa.» Tot în piesa aceea, Electra acusând pe Elena că nu observă buna cuviinţă ḑice «Priviţĭ: cu câtă prefăcĕtorie şĭ-a «tăiat acea femee numaĭ vîrful pĕruluĭ, aşà ca să nu sufere frumuseţea sa! E tot aşa cum erà şi maĭ 'nainte. Ḑeiĭ să te urască! Tu m'aĭ prăpădit pe mine, aĭ prăpădit pe frate-meŭ, Grecia întrégă.»

La mórtea luĭ Masistios, comandantul călărimeĭ luĭ Xerxes în răsboiul Greco-Medic, ḑice Erodot, Perşiĭ, pentru a-şĭ arătà întristarea, nu numaĭ îşĭ raseră capul, ci tăiară chiar pĕrul tuturor cailor lor.

Durerea nu ţine decât un moment. Cum să ieĭ însă parte la veseliĭ cu un cap lipsit de podóba sa? Ce erà de făcut? Se puneà perucă. Portul perucilor se întinsese şi la lumea templelor. Preoţiĭ Dianeĭ purtaŭ perucĭ cu pĕrul zbîrlit. Se plângeaŭ cu jumătate de voce, de Apolo care, la aurul pĕruluĭ ce arată în cer, adaogă pe pămînt, pentru a-şĭ împodobì imaginile, strălucirea celor maĭ frumóse perucĭ. Preoţiĭ buneĭ ḑeiţe Cibela se întreceaŭ a împrospĕtà cu marafeturĭ frumuseţea, cam trecută, a mameĭ Ḑeilor. Eĭ declaraŭ de miraculos acul cu care se serviaŭ pentru a o pieptĕnà. Serviŭ făcù maĭ târḑiŭ din acea statue chezăşia glorieĭ şi a durateĭ Imperiuluĭ Roman. El puse aceste móşte alăturĭ cu sceptrul luĭ Priam şi cu scutul luĭ Romulu.

Se maĭ adaogăm ca curiositate că i se atribue luĭ Mausol, Regele Carieĭ, soţul faimóseĭ Artemisa, c'ar fi poruncit tuturor supuşilor sĕĭ să se tunḑă, ameninţându-ĭ cu pedepse grele; în acelaşĭ timp, cumpĕrase pe ascuns, prin un mare numĕr de agenţĭ tot pĕrul, care se aflà la popórele vecine. De óre-ce acel pĕr se cumpĕră mult, şi de óre-ce puse apoĭ bir mare pe perucĭ, umplù golurile visterieĭ sale. Acea măsură fiscală ĭ-ar fi adus, ḑice-se, mare folos.

Romaniĭ s'aŭ servit, cum ḑiceam, de perucĭ, iar dintre duşmaniĭ lor scim că Anibal, după Suidas şi Titu-Liviu, schimbà des hainele şi perucile, pentru a scăpà de cursele Galilor, şi că Viriat, după Apian, dete soldaţilor sĕĭ perucĭ cu plete marĭ ca să sperie pe Romanĭ.

Către sfîrşitul Republiceĭ, usul perucilor devenise general la Roma. Cele ce purtaŭ iubitele lor aŭ inspirat miĭ de poesiĭ graţióse luĭ Tibul, luĭ Ovidiŭ, luĭ Properţiŭ şi luĭ Gallu.

Un academician, abatele Nadal, în disertaţiunea sa asupra luxuluĭ damelor romane ḑice că o sumedenie de capete concuraŭ la împodobirea capuluĭ uneĭ singure persóne bogate.

Pĕrul, când atârnà liber pe umerĭ, în voia vîntuluĭ, când se întin-



Poppaea. (Bust de la Museul *Louvre.)*

deà în zulufĭ pe un sîn de alabastru. Une-orĭ se împleteaŭ din pĕr coróne, alte orĭ îl ridicaŭ drept în sus lăsând liber un gât alb şi frumos ca fildeşul. Plotina, soţia luĭ Traian, introduse la Roma acele perucĭ, în felul Andromaceĭ, de care vorbesce Juvenal în satira a şésea. Ele se ridicaŭ în caturĭ în faţă şi formaŭ un fel de turban cu treĭ sulurĭ; acésta erà coafura de predilecţiune a femeilor micĭ. Ilustrul Adrian Valois a adunat 14 medaliĭ de împĕrătese romane, fie-care înfăţişând un alt fel de perucă.

Impěraţiĭ Oton şi Comodiŭ, împěrătesele Popea şi Iulia, ni se arată în medaliĭ avênd capul împodobit cu o perucă. Femeile elegante îşĭ schimbaŭ gătéla după diferitele ore ale ḑileĭ. Ele purtaŭ *galericum*, un fel de coafură asemĕnată cu un casc, care dedeà fiṣionomieĭ lor o arătare maĭ atrăgĕtóre.

Corymbium erà afectat visitelor de etichetă, plimbăriĭ, spectacolelor. Oton îşĭ acoperià chelia, după Suetoniŭ, cu *galericum*. Caligula umblà în întuneric, cu aceeaşĭ coafură, prin locurile de prostituţiune din Roma, şi Mesalina purtà o perucă blondă, când se duceà prin lagăre, să deşteptе lubricitatea soldaţilor.

Epidemia perucilor se întinse, filosofiĭ o combătură în zadar; pioşiĭ preoţĭ aĭ luĭ Christos, ca sfîntul Ieronim, sfîntul Ambrosie, Tertulian, aruncară şi eĭ în zadar trăsnetele lor în potriva eĭ.



Mesalina.
(După o cameă de la *Louvre)*

«Cum, ḑice acest din urmă, purtaţĭ «spoliile unuĭ cap strein, póte ale unuĭ «scelerat, care arde acum în flacările «iaduluĭ»? Vocea luĭ Dumneḑeŭ nu fu maĭ ascultată decât aceea a ómenilor, *aures habebant et non audiebant*, cum ḑice Biblia.

Peruca Impĕratuluĭ Comodiŭ erà renumită pentru frumuseţea eĭ, şi pentru îngrijirea ce îĭ da; erà un *corymbium*. Istoricul aceluĭ suveran, Lampridiŭ, îl arată ca fórte elegant. Acelaşĭ autor ni-l descrie cum îl prăpădiaŭ remuşcările, şi cum nu cuteză să se încrédă în bărbierĭ, în coaforĭ, pe carĭ îĭ bănuià tot·deauna că vor să-l ucidă, şi cum din causa acésta îşĭ ardeà el însuşĭ barba şi pěrul, şi-şĭ aşezà dinaintea oglinḑiĭ peruca piramidală, udată de esenţe şi de mirosurĭ.

Tóte ḑilele de sĕrbătóre ar fi putut să fie numite la Romanĭ sĕrbătorile perucilor. Acest ornament treceà drept cel maĭ frumos dar ce se puteà oferì, de ḑiua Anuluĭ Noŭ. In *Măgarul de aur* al luĭ Apuleu, cetim că la procesiunile ḑeiţeĭ Isis se vede un African îmbrăcat cu o roche de mătase, încărcat cu giuvaere şi pietre scumpe, care agità zulufiĭ peruciĭ sale, dându-şĭ aere de damă elegantă.

Apuleu preţuesce fórte mult frumuseţea pĕruluĭ femeesc:

«Dacă taĭ pĕrul uneĭ femeĭ, orĭ cât de frumósă, dacă-ĭ sărăcescĭ faţa «cu acéstă podóbă naturală, chiar de ar fi fiica celeĭ care se născù din «mare (Venus Anadiomena) şi crescù în mijlocul valurilor, cu un cuvînt «însăşĭ Venera însoţită de graţiĭ şi amorurĭ, împodobită cu cingĕtórea «eĭ, şi parfumată cu mirodeniile cele maĭ alese; dacă apare cu un cap «tuns, nu va plăcé.»

«Dar póte să fie ce-và maĭ încântător ca un pĕr lucios şi de o colóre «frumósă, care la raḑele sclipitóre ale sóreluĭ îţĭ iea vederea?

«Ce plăcere de a vedé o massă mare de pĕr, ridicat şi potrivit pe cap, saŭ lăsat să caḑă în tótă lungimea luĭ pe umerĭ.»

Nu e dar de mirat dacă femeile carĭ eraŭ lipsite, în parte saŭ cu totul, de o podóbă aşà de slăvită, căutaŭ să acopere acea lipsă.

Damele romane nu se mulţumiră de a aduce din regiunile barbare tot felul de pomade şi de săpunurĭ pentru a da pĕruluĭ lor colórea aurie aşà de apreciată. Se găsiră negustorĭ carĭ tăiară pĕrul cel roşu al femeilor Cate şi Sicambre şi carĭ înfiinţară la Roma prăvăliĭ, unde vîndură coḑĭ germane, pe carĭ Romanele sciaŭ să şi le aşeze pe cap cu tótă dibăcia închipuibilă. In curînd se găsì mijlocul de a face maĭ lesniciósă întrebuinţarea pĕruluĭ strein.

Măscile teatrale acoperiaŭ tótă faţa şi tótă partea superióră a capuluĭ actorilor şi de mult li se adaptà perucĭ potrivite cu diferitele persónagiĭ. Moda pĕruluĭ roşu se servì de acéstă invenţiune şi tóte femeile se deprinseră să pórte perucĭ blonde făcute cu pĕr german.

După Marţial, pĕrul perucilor se fixà pe piele de ţap şi dibăcia aşezăriĭ luĭ ajunsese aşà de departe, în cât cu greŭ se puteà deosebì dacă coafura erà o perucă. Coaforiĭ însă tot nu ísbutise a mănţiné pe cap cu siguranţă pĕrul strein şi a ferì peruca de acţiunea vîntuluĭ. Acesta nu prea respectà une-orĭ pĕrul strein, dovadă acel cavaler pe care vîntul îl lipsì de odată de perucă, arătând spectatorilor, carĭ rîdeaŭ cu lacrămĭ, un cap curăţat ca genunchiul.

Tot aşà de turburată a fost de sigur şi cocheta, despre care până atuncĭ Ovidiŭ creḑuse că are pĕr natural, şi care, când intră el odată pe neaşteptate, se turbură într'atât în cât puse peruca pe dos (*turbida perversas induit illa comas*). Asemenea lucrurĭ nu le poţĭ dorì, adaogă el, decât duşmanilor. *(Hostibus eveniat tam fœdi causa pudoris.)*

N'ar fi păţit o ruşine aşà de mare, dacă ar fi aplicat sfatul care tot Ovidiŭ îl dà: femeea care are puţin pĕr să-şĭ păzéscă uşa. *(Quæ male crinita est, custodem în limine ponat.)* Numaĭ cele carĭ aŭ pĕr mult pot să-şĭ permită de a primì visite când se péptĕnă; pentru ca să se vaḑă cum atârnă pletele pe umerĭ.

At non pectandos coram præbere capillos
Ut jacent fusi per tua terga vetam.

De alt-fel se perduse orĭ-ce sfiélă în acéstă privinţă şi chiar femeile nu se temeaŭ de a cumpĕrà făţiş perucile lor la bazarele de la porticul luĭ Minucius, carĭ aveaŭ acelaşĭ rol ca, de exemplu, cele de la Palais-Royal din Paris, când erà acesta în flóre, saŭ cele carĭ încadréză piéţa San-Marco la Veneţia.

«Veḑĭ cum duc cu mândrie cóma bogată ce aŭ cumpĕrat, ḑice Properţiŭ, cu banĭ îţĭ repopulezĭ craniul.»

Femina procedit densissima crinibus emptis
Proque suis alios efficit aere suo.

Creştiniĭ fură şi eĭ atraşĭ în curentul epoceĭ, îndată ce avură în rîndurile lor şi ómenĭ bogaţĭ. Tertulian, pe care l-am maĭ citat maĭ sus, îĭ dojenesce în felul următor:

«Pe lângă pĕrul vostru, vĕ maĭ legaţĭ pe cap o enormitate de pĕr «strein. Domnul a ḑis că nimenĭ nu póte adăogà nimic la înălţimea «sa, cu tóte acestea, vĕ puneţĭ în cap nisce perucĭ, ca şi când aţĭ voì «a-l armà cu un scut.»

Perucile eraŭ fórte scumpe; satiricul Marţial ne spune cum un órecare Phebus îşĭ închipuise, din causa acésta, că-şĭ va puté ascunde maĭ eftin chelia sub aparenţa uneĭ cóme artificiale, punênd să-ĭ imiteze cu ingeniositate pĕrul capuluĭ cu un strat de alifie négră.

Inţepătorul poet ḑice de acel om:

«In zadar, o Phebe, acea unsóre négră se întinde în strat gros pe «craniul tĕŭ lucitor, ca să imiteze pĕrul; dacă aĭ voì să raḑĭ odată capul «tĕŭ sterp, bărbierul ar fi de prisos, un burete va ajunge mult maĭ bine.»

Romaniĭ ţineaŭ de sigur cu atât maĭ mult la perucĭ, cu cât nu eraŭ blânḑĭ cu cheliĭ. Chelia luĭ Cesar nu fu cruţată de soldaţiĭ sĕĭ. Se întorceà el la Roma după triumfurĭ? Iată cu ce cuvinte îl întîmpinaŭ soţiĭ sĕĭ de arme: «Iată chelul adulter, bărbaţĭ, ascundeţi-vĕ nevestele! Cesar chel erà cu atât maĭ expus la ridicul, cu cât acest nume — care nu erà de alt-fel decât o poreclă -- aminteà ideea uneĭ cóme marĭ *(caesaries)*.

Se maĭ pomenià de pĕrul moşuluĭ sĕŭ, de la care se trăgeà porecla, pe care nepotul o ilustră aşà de mult.

Pentru a ferì pe învingĕtorul Galilor de spiritul batjocoritor latin, Senatul îĭ permise de a purtà tot-deauna o cunună de laurĭ. Despre Domiţian, chel ca şi Cesar, se scie că pedepsià, ca o insultă personală, orĭ-ce ce insultă adusă unuĭ chel.

La strămoşiĭ noştri, chelia fiind un lucru de care le plăceà se rîdă,

de acolo venì în mare parte şi impulsul pentru usul perucilor, cu carĭ se ascundeà asemenea defect. La noĭ din contră, peruca aduce pe buze un surîs malițios.

Trecem acum la punctul al doilea al studiuluĭ de față, la exercițiul meserieĭ de bărbier la Romanĭ.

Profesiunea acéstă erà mult maĭ importantă la anticĭ decât acum. La bărbierie îşĭ făceaŭ bărbațiĭ toaleta de diminéță, pentru că n'aveaŭ acasă nicĭ peptene, nicĭ oglindă, nicĭ nimic din cele trebuincióse pentru acel scop. Singurĭ bogațiĭ aveaŭ tot ce le trebuià pentru acésta, şi sclavì propriĭ care făceaŭ pe bărbieriĭ, pe când mulțĭ ómenĭ, chiar cu óre-care avere, n'aveaŭ oglindă, ci se duceaŭ la prăvăliile publice, pentru a vedé dacă pĕrul lor erà bine aşezat.

La început bărbieriĭ, saŭ dacă am puté dice aşà, *tundĕtoriĭ*, îşĭ exercitaŭ meseria la aer liber, eĭ avură însă în curînd prăvăliĭ pe carĭ le numiră *tonstrinae*, locurĭ de întrunire ale ómenilor fără ocupație, setoşĭ de a aflà scirile dileĭ, de a se dedà acolo convorbiriĭ şi de a-şĭ petrece timpul.

Stradele furnicaŭ de *tonstrinae;* ele se găsiaŭ în tóte suburbiile, în cele frumóse ca şi în cele maĭ urîte. Bogațiĭ aŭ sclavĭ bărbierĭ, ceĭlalțĭ se duc la meseriaş, la *tonstrina.* Acolo se taie barba, se tunde pĕrul, se fixéză cu eleganță, probabil cu fierul cald, cu tóte că Ovidiŭ face bărbaților acéstă recomandațiune: «Ferițĭ-vĕ de a încercà sĕ pla«cețĭ, frisându-vĕ pĕrul şi frecând pielea cu piétră poncie, şi de a imità «trista modă a preoților *Cibeleĭ.*»

Muşteriiĭ stăteaŭ de vorbă, aşteptând momentul de a-şĭ încredințà capul bărbieruluĭ. Adunătoriĭ de scirĭ eraŭ decĭ acolo ca la eĭ acasă; în centru se învîrtià bărbierul, care-şĭ dă tóte silințele pentru ca conversațiunea să nu înceteze.

La Pompei s'a găsit în strada *di Mercurio* o bărbierie; erà fórte mică: 3 m. şi 30 c. m. în adâncime, pe 2 m. 18 cm. lărgime. La drépta intrăriĭ e o bancă, de-asupra eĭ sunt două scobiturĭ în carĭ se aşezaŭ póte vasele. La mijlocul prăvălieĭ e un scaun de zidărie, pe care şedeaŭ probabil clienţiĭ, pe când îĭ rădeà saŭ le tundeà pĕrul.

Artistul care vrea să trécă de perfect trebue să execute bine opt operațiunĭ: a rade *(rador)*, a smulge pĕrul de pe corp *(subvellor)*, a răduì epiderma *(desquamor)* pentru a o subțià, a frecà cu piétră poncie *(pumicor)*, a coafà *(ornor)*, a netedì *(efolior)*, a sulemenì *(pingor)*, a tăià unghiile.

Bărbațiĭ carĭ voiaŭ să pară tinerĭ puneaŭ pe bărbier să le smulgă firele de pĕr înălbite.

Bărbierii văpsiaŭ de asemenea părul; erà pentru eĭ o cestiune de mândrie profesională să facă acéstă operaţiune cu dibăcie, şi aveaŭ fórte multe mijlóce pentru a ajunge la acest resultat.

Lucrarea cea maĭ frecuentă a bărbierilor erà însă rasul. După ce terminaŭ, ştergeaŭ obrazul clientuluĭ cu un şervet de pânză de in netopit, pe care îl puneaŭ pe umerĭ.

Pe la sfîrşitul seculuĭ întâiŭ al ereĭ nóstre, maĭ ales, o persónă care voià să «facă ca tótă lumea» nu-şĭ tăià nicĭ odată ea însăşĭ unghiile, nicĭ de la mânĭ, nicĭ de la picióre. Marţial întrébă pe un mueratic, care-şĭ puneà pe obraz plastor, şi care prin urmare nu aveà nevoie de a se rade: «dar cine îngrijesce de unghiile tale? *(quid facient ungues?)*

Ceĭ carĭ n'aveaŭ sclavĭ, carĭ să le facă acest serviciŭ, se duceaŭ la un bărbier care le tăià şi le curăţà unghiile. Oraţiŭ menţionéză, în una din epistolele sale, ca ce-và straniŭ că un vestitor public se duceà în prăvălia unuĭ bărbier şi-şĭ curăţà el însuşĭ unghiile cu un cuţit *(cultello proprios purgantem leniter ungues).* Damele bogate aveaŭ sclave propriĭ pe carĭ le formaŭ pentru acéstă artă, care cereà multă dibăcie. Femeile îşĭ dedeaŭ multă grijă pentru ca pielea din jurul unghiilor să nu fie ruptă, şi puneaŭ cel maĭ mare preţ pe aceste amănunte ale frumuseţiĭ şi ale regularităţiĭ. Aveà dreptate jurisconsultul Italian din Turin Joan Nevizano, care trăià în secolul al şése-spre-ḑecelea, de a pune în *Sylvae nuptiales*, poesie de un gen cam prea liber, degete şi unghiĭ frumóse în rîndul celor treĭ-ḑecĭ de frumuseţĭ ale faimóseĭ Elena.

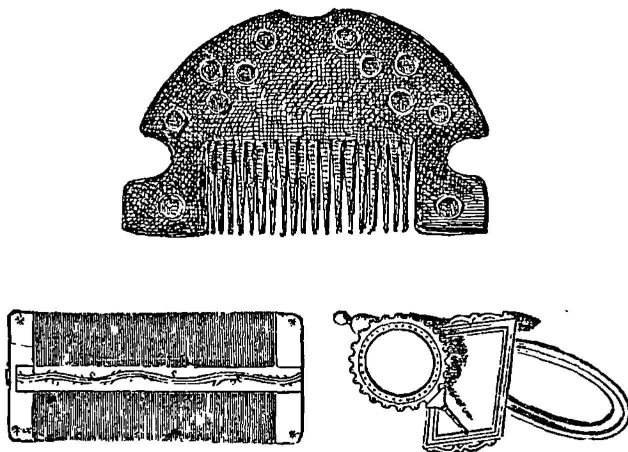
Greciĭ şi Romaniĭ priviaŭ degete lungĭ, subţirĭ, şi cu vîrful rotunjit pe' nesimţite, ca o condiţiune neapĕrată a frumuseţiĭ şi priviaŭ, cum ḑice Buffier în Analecte, ca ideal al mânilor frumóse, pe ale Minerveĭ, şi ca ideal al degetelor frumóse, pe ale Dianeĭ, după versurile unuĭ vechiŭ poet, citat de Junius. După Lucian, încheieturĭ bine rotunḑite şi degete subţirĭ ereaŭ necesare pentru ca mâna să fie privită ca frumósă. Tot ast-fel se exprimă şi Philostrate vorbind de portretul frumóseĭ Critheis.

In epoca luĭ Ovidiŭ se făceaŭ multe gesturĭ cu mâna când se vorbià; obiceiul acesta s'a păstrat până în ḑiua de astăḑĭ în Grecia, în Italia şi în unele ţĕrĭ latine. Gesturile acestea eraŭ chiar supuse la regulĭ, şi privite ca o parte esenţială a arteĭ danţuluĭ saŭ a chironomieĭ. De aceea numesce Lesbonax din Mitilena pe dănţător un artist care lucréză cu mânile.

Meursius în *Orchestra*, Rigault în notele sale asupra luĭ Arthemidor,

aŭ făcut în acéstă privinţă cercetărĭ interesante. De aceea magistrul arteĭ iubiriĭ, Ovidiŭ, nu pregetă de a recomandà «ca o femee fru«mósă să însoţéscă cuvintele sale cu maĭ puţine gesturĭ, dacă are de«gete gróse saŭ unghiĭ neregulate.»

Acestea sunt motivele pentru carĭ Romaniĭ îşĭ îngrijiaŭ atât de mult unghiile şi degetele, de aceea se serviaŭ de prafurile vegetale şi minerale ale căror reţete le dă Pliniŭ în *Historia naturalis*, şi carĭ se aplicaŭ pentru a face să dispară neegalităţile din jurul unghiilor. Tóte acestea ne fac să înţelegem, cum ceĭ carĭ nu aveaŭ sclavĭ specialĭ, pentru acest amănunt al toaleteĭ, dar maĭ cu sémă femeile, se adresaŭ bărbierilor pentru acéstă lucrare.

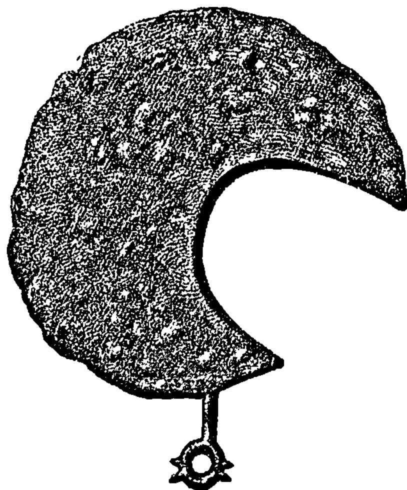


Peptenĭ şi oglinḑĭ micĭ antice.

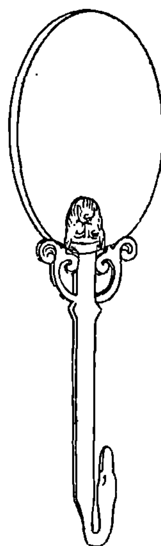
Confusiunea care a existat aşà de mult timp în Apus între bărbierĭ şi chirurgĭ, şi a căreĭ ultimă rĕmăşiţă o găsim încă acum la noĭ în cumularea profesiunilor de bărbier şi de sub-chirurg, pare a nu fi existat la Romanĭ. O singură operaţiune de natură chirurgicală, cu totul specială, scim cu siguranţă, că le erà óre-cum reservată. Şi anume iată care este acea operaţiune destul de stranie. Israeliţiĭ aŭ fost puşĭ la birurĭ grele la Roma. Mulţĭ încercaŭ să ascundă naţionalitatea lor; spiritul fiscal îndemnà însă pe procurator a supune pe aceştia la o cercetare corporală. De acì se ivì la uniĭ bărbierĭ ideia de a încercà prin o operaţiune destul de durerósă să reînfiinţeze ceea-ce suprimase cuţitul ritual al preotuluĭ israelit. Procedeul de care se serviaŭ bărbieriĭ Romanĭ pentru a realisà dorinţa Israelituluĭ e descris pe larg de ilustrul dr. Broca în una din scrierile sale.

Bărbierul aşeză pe un stelaj cu ochiurĭ, *oculifer*, uneltele meserieĭ sale, briciurĭ, cuţitaşe, oglinḑĭ; exhibiţiunea erà maĭ mult saŭ maĭ puţin elegantă, după cum erà renumele şi prin urmare şi mijlócele. Meşteriĭ aveaŭ însă grijă de a afectà să nu expună privirilor trecĕtorilor decât puţine unelte, cu câte o singură oglindă, Menţionăm că peptenii profesionalĭ pentru femeĭ, după edictul luĭ Diocleţian, nu trebuià să coste maĭ mult decât 87 de banĭ, dacă eraŭ de merişor; iar cele de fantasie ajungeaŭ la preţurĭ fabulóse.

Ceĭ maĭ puţin dibacĭ încercaŭ din contra să ademenéscă publicul cu o mulţime de cuţitaşe şi de oglinḑĭ de dimensiune mare. Muncă za-



Briciŭ roman găsit la Bolonia.



Oglindă romană cu mâner.

darnică, care nu înşélă pe nimenĭ. Vin trecĕtorĭ de privesc oglinḑile lor, dar pentru tuns şi ras se duc la alţiĭ.

Tonstrinele carĭ atrag clientela cea bună sunt cele dimprejurul Foruluĭ, din frumósa suburbie a Carenelor, şi din vecinătatea Graecostaseĭ. Sub numele de *Graecostasis*, literalmente locul de oprire al Grecilor, se înţelegeà locul unde se opriaŭ trimişiĭ streinĭ, carĭ aşteptaŭ să fie primiţĭ în audienţă de Senat. Clasa de jos îşĭ aveà oficinele în *Via Suburra*. Acolo adesea o femee face bărbierie; ea lucréză fără ceremonie, rănind câte odată pe muşteriiĭ sĕĭ. Acolo se adună mulţimea cea maĭ próstă, sclavĭ carĭ aştéptă eşirea din şcólă a copiilor ce trebue să conducă, hoţĭ carĭ pun la cale câte o ispravă. Femeĭ plebeene

vin acolo să se coafeze. Salariul operatoruluĭ saŭ operatóreĭ erà de doĭ dinarĭ (aprópe 12 centime), cel puţin aşà e *nartul* fixat în edictul preţurilor luĭ Diocleţian.

Limbuţia anticilor *Figaro* e vestită. Eĭ sunt istoriciĭ întîmplărilor oraşuluĭ: efect natural al amesteculuĭ societăţiĭ care se adună la eĭ, dar şi al nevoiĭ de a distrà pe visitatorĭ pentru a-ĭ puté oprì.

Când intraţĭ la bărbier, vĕ rógă să alegeţĭ fórfecĭ, briciŭ saŭ cimbistră, căcĭ unele persóne îşĭ tund barba, alţiĭ o rad, alţĭ chiar o smulg, neapĕrat după ce aŭ dat cu paste epilatoriĭ, căcĭ alt-fel ar fi o tortură. Pentru a recurge la briciŭ, trebue óre-care curagiŭ, ceea-ce nu e necesar pentru tuns. Pentru smulgerea pĕruluĭ trebue răbdare, căcĭ nu se póte face decât cu încetul. Briciul ar puté deşteptà în spiritul muşteriuluĭ temerea că are să i se taie gâtul, căcĭ are forma uneĭ cóse.

Smulgerea pĕruluĭ nu e aşà de ameninţătóre. Se aplică maĭ întâiŭ alifiĭ, *dropax, psilothrum*, în carĭ intră reşină, sulfur de antimoniŭ saŭ alte ingrediente, carĭ fac să caḑă firele de pĕr fără durere. Bărbieriĭ sunt şi *manucurĭ*, îngrijesce adică adesea, cum am ḑis maĭ sus, şi de unghiile clientuluĭ. Acesta ţine o oglindă în mână şi supraveghéză lucrarea bărbieruluĭ, îĭ arată părţile pe unde vrea să maĭ revie.

De când Romaniĭ purtară barba rasă şi pĕrul mic, bărbieriĭ deveniră necesarĭ. Sub August, Agrippa, pentru a se face plăcut poporuluĭ, puse bărbierĭ şi coaforĭ la dispoziţiunea bărbaţilor şi femeilor, în anul în care fu edil. Bogaţiĭ exercitaŭ la Roma fel de fel de meseriĭ prin sclavĭ de aĭ lor, lucrând în folosul lor; tot aşà multe bărbieriĭ eraŭ exploatate de bogătaşĭ.

Meseria de bărbier erà productivă. Să intrăm la Liciniŭ, un bărbier bogat citat de Oraţiŭ în «Arta poetică». O coţofană imitéză vocea omenéscă, cântecul animalelor şi chiar sunetul instrumentelor. Reclamă ingeniósă! Mueraticiĭ adunaţĭ acolo ţineaŭ maĭ mult la renumele că sunt bine gătiţĭ, decât la acela de ómenĭ cinstiţĭ. Romaniĭ, pentru a arătà preţul ce puneaŭ aceĭ mueraticĭ pe coafura lor, ḑiceaŭ că «sunt ómenĭ carĭ se scarpină numaĭ cu un deget.»

Marţial descrie în chipul următor un asemenea *bellus homo:*

«Un om de modă e un om cu pĕr împărţit printr'o cărare trasă cu în«grijire, tot-deauna parfumat, care cântă pe jumătate între dinţĭ cântece «din Spania şi din Egipt, şi care scie să facă gesturĭ cadenţate cu braţele «sale curăţite de pĕr, care tótă ḑiua nu se desparte de scaunele co«cónelor. Are tot-deauna câte ce-và să le şoptéscă la ureche, scie tóte «întîmplările Romeĭ; póte să vĕ spună numele femeiĭ de care e amorezat

«unul, prin ce adunărĭ se arată altul, póte să vĕ spună pe din afară «genealogia caluluĭ Hispinus.»

Descrierea se potrivesce destul de bine pentru categoria acésta de ómenĭ şi în ḑilele nóstre.

Din cele ḑise până acum, reiese că bărbieriĭ şi coaforiĭ aveaŭ o si-



Tip de mueratic.

tuaţiune demnă de invidie la Roma. Eĭ alcătuiaŭ, în adevĕr, o bréslă numerósă, şi-ĭ vedem figurând în afişele electorale comunale descoperite la Pompeĭ. Din *graffiti* muralĭ din Pompei vedem că în anul catastrofeĭ, parfumoriĭ *(unguentarii)* şi bărbieriĭ *(tonsores)* recomandaŭ pentru magistratura de edil pe un óre-care Trebiŭ, pe care-l maĭ

recomandaŭ şi plăcintariĭ *(clibanarii)*. Iată inscripţiunea bărbierilor:

I. TREBIVM
AED. TONSORES

(Bărbieriĭ recomandă pe I. Trebiŭ — după altă cetire, I. Trebiŭ ca edil.)

Istoriciĭ romanĭ, precum se scie, nu prea se ocupă cu clasa poporală; sclavia fiind temelia societăţiĭ, munca erà dispreţuită de cetăţenĭ, şi negustoriĭ micĭ, maĭ toţĭ streinĭ, meseriaşiĭ, de obiceiŭ liberţĭ saŭ proletarĭ, nu avură nicĭ o influenţă asupra treburilor publice. Mult timp— până la Mariŭ, proletariĭ nu se admiteaŭ în armată. Singură burghesimea romană erà demnă de a purtà armele şi de a apĕrà patria.

Asociaţiunĭ şi colegiĭ de muncitorĭ se formară cu tóte acestea, istoriciĭ însă nu le făcură onórea de a vorbì de ele, de *tenui*, de *humiliores* nu se ocupaŭ, eraŭ cu totul absorbiţĭ de istoria răsbóielor şi de peripeţiile politice. Tocmaĭ târḑiŭ, în secolul Antoninilor, se găsesc, cu privire la aceste cestiunĭ, óre-carĭ sciinţe, carĭ nu sunt lipsite de interes. Informaţiunĭ maĭ numeróse trebue să căutăm în *Codicele* de legĭ şi în lucrările jurisconsulţilor, maĭ ales în Codul luĭ Teodosiŭ. Se înţelege că împĕraţiĭ, după epoca Antoninilor, priviră ca o îndatorire de a regulà situaţiunea legală a colegiilor saŭ breslelor, de a precisà drepturile, privilegiile şi datoriile lor.

Faţă cu tăcerea pe care o păstréză istoriciĭ asupra profesiunilor industriale, ne vin în ajutor numeróse înscripţiunĭ în Cisalpina, în Narbonensa, în Dacia şi Panonia. Aceste inscripţiunĭ sunt săpate pe mormintele confraţilor şi patronilor acelor colegiĭ, şi pe monumentele destinate a păstrà pomenéla evenimentelor carĭ priviaŭ corporaţiunile. Acele pietre, adevĕrate documente istorice lapidare, ne înfăţişéză în basoreliefurĭ scene ale vieţiĭ poporale. La 1843, Mommsen regretà lipsa uneĭ colecţiunĭ de inscripţiunĭ privitóre la meseriĭ. Acum suntem maĭ fericiţĭ, în mare parte tot graţie munciĭ sale, căcĭ găsim un bogat material în admirabilul *Corpus inscriptionum latinarum*, editat de Academia regală din Berlin, din care aŭ apărut până acum 11 volume.

Iată principalele cunoscinţe ce ne daŭ inscripţiunile, cu privire la diferitele corporaţiunĭ romane şi la extensiunea organisaţiuniĭ corporative printre persónele de aceeaşĭ meserie. In vremea imperiuluĭ, condiţiunea cetăţénuluĭ de origine liberă nu se maĭ deosebià aşà de mult, ca în timpurile Republiceĭ, de trépta liberţilor; probabil că de aceea găsim la Pompei *graffiti* electorale prin carĭ corporaţiunĭ de meseriaşĭ recomandaŭ candidaţiĭ lor pentru dregĕtoriile oraşuluĭ, precum am arătat maĭ sus.

D-l Waltzing, în remarcabilul sĕŭ studiŭ istoric asupra corporaţiunilor profesionale la Romanĭ (Louvain 1896), constată că există la Roma, în secolul I al ereĭ nóstre, o tradiţiune care atribuià luĭ Numa Pompiliŭ înfiinţarea colegiilor de meseriaşĭ. Adevĕrată saŭ falsă, tradiţiunea aveà folosul de a da corporaţiunilor prestigiul aşà de mare ce aveaŭ la Romanĭ întocmirile vechĭ. E relatată de Plutarch, care, în lista ce dă, nu menţionéză corporaţiunile medicilor şi bărbierilor, ca unele ce s'aŭ constituit maĭ târḑiŭ.

Bărbieriĭ aveaŭ de fapt monopolul parfumurilor şi boielilor şi ajungeaŭ la averĭ marĭ. După Marţial, Cinnamus şi Eutrapelus eraŭ bărbierĭ fórte renumiţĭ pe timpul sĕŭ. Juvenal se revoltă că bărbierul ce avuse în tinereţea sa ajunsese maĭ bogat decât un patrician. Elagabal, după obiceiul despoţilor orientalĭ, încredinţà posturĭ din cele maĭ înalte la dănţătorĭ şi la bărbierĭ. Sub împĕratul Constanţiŭ, bărbierul Curţiĭ erà o persónă mare. Dacă bogaţiĭ aveaŭ sclavĭ carĭ să îngrijéscă de coafura lor, eĭ totuşĭ chemaŭ un maestru special pentru a da lecţiunĭ la *tonsores*, *tonstrices* şi *ornatrices*. Damele, nefiind mulţumite numaĭ de serviciile sclavelor lor, aduceaŭ şi ele coaforĭ de meserie.

Acì se sfîrşesce studiul nostru al perucilor şi al bărbierilor la Romanĭ. Silinţele unite ale archeologilor, epigrafilor şi filologilor, ne aŭ redat, cum am arătat, un numĕr fórte mare de amănunte privitóre la acéstă parte a vieţiĭ Romanilor. Erudiţiunea nu lasă în afară din domeniul eĭ nicĭ o manifestaţiune, orĭ cât de secundară s'ar păré, a ideilor şi a simţemintelor omuluĭ, şi isbutesce ast-fel a reconstituì cu credinţă cadrul, în care aŭ trăit generaţiunile anterióre.

Usul peruciĭ a fost reluat de modernĭ, şi nicĭ influenţa marilor părinţĭ aĭ bisericiĭ, nicĭ spiritul satiric al scriitorilor n'a putut să facă să dispară portul lor cu exagerările sale.

Năvălirea barbarilor, care distruse atâtea alte produse ale vieţiĭ orăşenescĭ şi care desfiinţă pentru mult timp tóte meseriile de lux, desfiinţă neapĕrat şi usul perucilor. Il înlăturà chiar aşà de complet în cât, când reîncepù maĭ târḑiŭ, mulţĭ creḑură, cum am vĕḑut, că perucile eraŭ ce-và noŭ, ce nu cunoscuse anticiĭ. Se scie că secolul XVII vĕḑù din noŭ tóte exagerările şi abusurile peruciĭ, ce se ivise şi la Romanĭ.

Numaĭ pe la finele seculuĭ XVIII a început o reacţiune fericită şi durabilă în contra aceluĭ abus. Să facem dar urărĭ pentru ca să rĕmână definitiv triumful moravurilor maĭ sănătóse şi maĭ firescĭ.

ORIGINEA CÂMPULUNGÉNĂ

A LUĬ

GAVRIIL MITROPOLITUL KIEVULUĬ

DE

T. V. STEFANELLI,
Membru corespondent al Academieĭ Românĕ.

Şedinţa de la 23 Martie 1901.

Dimitrie Cantemir, în opul sĕŭ *Descriptio Moldaviae,* spune că Câmpulungul în ţinutul Suceveĭ, apoĭ Vrancea şi Tigheciul, forméză fie-care pentru sine un fel de republică, şi că aceste republicĭ aŭ instituţiunĭ ce se deosebesc de ale celor-lalţĭ locuitorĭ din Moldova. Acéstă afirmare a eruditului principe, vrênd-nevrênd, ne face să dăm o maĭ mare atenţiune acestor treĭ localităţĭ şi să observăm cu maĭ mare luare aminte datinele locuitorilor, modul lor de a trăì şi de a se afirmà în familie şi în viéţa publică, precum şi trecutul lor.

Maĭ cu sémă însă ne simţim împinşĭ să cercetăm ce fel de bărbaţĭ de óre-careşĭ valóre aŭ eşit după vremurĭ din mijlocul acestor locuitorĭ.

Trăind timp destul de îndelungat în centrul uneia din aceste republicĭ amintite de Dimitrie Cantemir, adecă în vechiul Câmpulung din ţinutul Suceveĭ, astădĭ Câmpulungul Bucovineĭ, capitala des numitului ocol al Câmpulunguluĭ moldovenesc, m'am simţit îndemnat să cercetez cu multă luare aminte totul ce-mĭ puteà da o lumină maĭ vie asupra trecutuluĭ acestuĭ loc istoric şi asupra locuitorilor românĭ ce şi astădĭ fac partea covîrşitóre a poporaţiuniĭ munţilor româneseĭ din Bucovina. Topografia împrejurimiĭ, limba, datinele şi caracterul poporuluĭ aŭ fost obiecte ce cu mare interes aŭ atras luarea mea aminte.

Apoĭ am început a colectà documente câmpulungene, carĭ aruncă o lumină vie asupra trecutuluĭ acestor locurĭ frumóse şi al locuitorilor lor. Sper că voiŭ puté cruţà atâta timp din oficiul meŭ, ca să pot publicà resultatul acestor cercetărĭ şi documentele adunate. Până atuncia însă fac cunoscut unele resultate ale cercetărilor mele, despre

carĭ am credut că sunt destul de însemnate spre a fi cunoscute de ceĭ ce se interesézǎ de istoria poporuluĭ românesc.

Ast-fel în anul 1896 am publicat o monografie despre originea Câmpulungénă a. dinastieĭ Calimachilor (1) în care, prin documente originale vrednice de tótă încrederea, s'a dovedit maĭ pre sus de tótă îndoiéla, că dinastia Calimachi este originară din Câmpulungul Bucovineĭ, că este o familie néoş românéscă, care purtà numele de *Calmăş*, pe când se aflà încă în Câmpulung, iar apoĭ venind Ioan Teodor Calmăş la domnia Moldoveĭ (1758—1771), l-a schimbat în *Calimachi.* Acest nume a fost apoĭ păstrat şi de Mitropolitul Gavriil, fratele luĭ Vodă Ioan Teodor Calimachi, precum şi de urmaşiĭ pe scaunul Moldoveĭ aĭ aceşteĭ dinastiĭ şi de coborîtoriĭ lor.

Prin acéstă publicaţiune s'a lămurit şi s'a resolvat definitiv o lacună în istoria Moldoveĭ, căcĭ s'a stabilit neîndoielnic că nu Orheiul, ci Câmpulungul, atuncĭ al Moldoveĭ, adĭ al Bucovineĭ, a fost légănul familieĭ Calmăş —Calimachi.

Cercetarea privitóre la originea Calimachilor m'a dus şi la altă descoperire, adecă la originea câmpulungénă a luĭ *Gavriil Bănulescu*, Mitropolitul Kievuluĭ.

Pătruns de dorinţa să aflu ce ómenĭ însemnaţĭ a dat vechea republică a Câmpulunguluĭ némuluĭ românesc, n'am putut să trec cu vederea şi pe Gavriil Bănulescu, pe care documentele aflate de mine ni-l arată ca originar din Câmpulung.

Acest Bănulescu a jucat un rol fórte însemnat în Moldova, Muntenia, Basarabia şi Rusia. Favorit al Curţiĭ imperiale din Petersburg, a sciut să ajungă la cel maĭ înalt rang în ierarchia bisericéscă, atât în Moldova, Valachia şi Basarabia, cât şi în Rusia. Pe vremea sa erà unul din ceĭ maĭ culţĭ prelaţĭ ortodoxĭ. La anul 1778 îl aflăm profesor de limba latină în Iaşĭ. La 1779 se călugăresce în Constantinopole; la 1781 îl aflăm predicator la Mitropolia din Iaşĭ. La 1782 plécă în Rusia şi anume la Pultava, unde devine profesor de filosofie şi rector. La 1784 Mitropolitul Moldoveĭ, Gavriil Calimachi, originar şi el din Câmpulung, îl ridică la rangul de archimandrit. La 1788 este iarăşĭ rector şi profesor în Pultava; la 1789 este chemat în Moldova şi devine archiereŭ cu titlul de Bender şi Acherman, iar la 1792 Sinodul şi guvernul Rusieĭ îl numesc Mitropolit al Moldoveĭ. Dar încheindu-se pacea între Ruşĭ şi Turcĭ, Bănulescu părăsesce cu sila Moldova şi este rînduit la anul 1793 Mitropolit al Chersonuluĭ şi Crimeeĭ. La anul

(1) *Archiva*, din Iaşĭ, No. 7, 8, 11, 12,

1799 devine Mitropolit al Kievuluĭ şi Haliciuluĭ, iar la 1801 membru al sf. Sinod rusesc (1). La anul 1803 se îmbolnăvesce şi, după cererea sa proprie, Alexandru, Impĕratul Rusieĭ, prin o scrisóre din 21 August (2), îl liberéză de conducerea dieceseĭ, permiţêndu-ĭ să se ducă la Odessa pentru căutarea sănătăţiĭ şi-ĭ asignéză 3.000 ruble pe an. La 1808 este rechemat din Odessa şi numit Exarch în principatele Moldova şi Muntenia, iar pentru înlesnirea călĕtorieĭ, Impĕratul Rusieĭ îĭ trimite 2.000 ruble din casseta sa privată (3).

Până la 1812 ocupă el acest post cu reşedinţa în Iaşĭ, când apoĭ făcêndu-se pace între Ruşĭ şi Turcĭ, Basarabia rĕmâne la Rusia, şi Gavriil Bănulescu devine Mitropolit al Basarabieĭ cu reşedinţa în Chişineŭ, unde móre la 1821, îmmormîntat fiind în mânăstirea Chipriani.

Curtea împĕrătéscă a Rusieĭ ţineà mult la Mitropolitul Bănulescu şi, prin deosebite distincţiunĭ, căutà să-ĭ aţîţe şi să-ĭ nutréscă zelul pentru Rusia. Ast-fèl la 1792, Impĕrătésa Rusieĭ îĭ confere un clobuc alb (comelaucă albă) cu cruce de briliante (4). La 1801 Impĕratul Alexandru îĭ confere ordinul sf. Andreiŭ şi-l numesce membru al sf. Sinod. La Martie 1810 i se trimite o mantie de catifeà cu broderie de aur (5), iar la Aprilie 1810 i se confere ordinul sf. Vladimir clasa I (6).

La anul 1812 capĕtă insigniile la ordinul sf. Andreiŭ — tóte distincţiunĭ fórte însemnate, carĭ dovedesc cât de mult căutà curtea imperială să-l ţie priincios causeĭ rusescĭ, căcĭ aveà mare lipsă de un prelat cult în Moldova, Muntenia şi Basarabia, care să cunóscă bine limba şi obiceiurile românescĭ şi, pe lângă acésta, să aibă simpatiĭ pentru Rusia. Aceste condiţiunĭ le împlinià Mitropolitul Gavriil, şi de aceea erà în interesul Curţiĭ să-l acopere cu favorurĭ, spre a-şĭ asigurà serviciile sale.

Scopul acestor rîndurĭ nu este însă a scóte la ivélă activitatea Mitropolituluĭ Gavriil saŭ a-ĭ scrie biografia, ci a stabilì locul de unde se trage. Şi localitatea care are dreptul a-l considerà pe Mitropolitul

---

(1) Veḑĭ documentul anexat sub numĕrul V. *Filaret Scriban*, în *Istoria bisericéscă a Românilor* pretinde că Gavriil a fost numit la anul 1799 membru al sf. Sinod, ceea-ce contraḑice documentuluĭ V.

(2) Veḑĭ documentul VII.

(3) Veḑĭ documentul VIII, publicat la sfîrşitul acesteĭ scrierĭ.

(4) Veḑĭ documentul I, publicat la sfîrşitul acesteĭ scrierĭ.

(5) Veḑĭ documentul IX.

(6) Veḑĭ documentul X, publicat la sfîrşitul acesteĭ scrierĭ.

Gavriil de fiŭ al sĕŭ este cu bună sémă Câmpulungul din judeţul Suceveĭ, adecă Câmpulungul Bucovineĭ.

Filaret Scriban susţine (1) că Mitropolitul Gavriil a fost român din Transilvania din oraşul Bistriţa, unde şĭ-a făcut cursul învĕţăturilor, studiind apoĭ în Grecia şi Kiev.

In istoria Mitropolieĭ Moldoveĭ şi Suceveĭ (2) de C. Erbiceanu provin documente că Gavriil Bănulescu este român din Bucovina.

Zamfir C. Arbure în opul sĕŭ *Basarabia* ḑice (3) că Mitropolitul Gavriil *Bănulescu-Bodoni* s'a născut în Bucovina, a fost fiul drabantuluĭ (?) Bodoni şi şĭ-a făcut studiile în Transilvania, apoĭ în Grecia. Locul nasceriĭ nu-ĭ este cunoscut d-luĭ Arbure. Nelămurită rĕmâne şi porecla *Bodoni,* pe care o adaoge D-l Arbure numeluĭ de familie Bănulescu.

Două documente aflate de mine, pe carĭ le public maĭ la vale, vor aduce lumină asupra loculuĭ nasceriĭ Mitropolituluĭ Gavriil Bănulescu, nu însă şi asupra numeluĭ *Bodoni.* In tótă Bucovina şi în tot ţinutul Câmpulunguluĭ nu există numele Bodoni, şi în sutele de documente câmpulungene adunate de mine, nu am aflat nicăirĭ amintindu-se acest nume. Dacă a purtat decĭ Mitropolitul Bănulescu şi acest nume, atuncĭ trebue să şi-l fi însuşit în Transilvania, anume în oraşul Bistriţa, unde şĭ-a făcut o parte din studiile sale. Că a existat în Ardél numele Bodoni este lucru constatat, căcĭ un Ştefan Bodoni împreună cu Sava Armaşul este trimis de Vodă Michaiŭ Vitézul la Bistriţa pentru a ridicà de la oraş contribuţiune în banĭ, vin ş. a., pentru armata învingĕtoruluĭ Voevod şi pentru a luà locuitorilor jurămîntul de credinţă (4). Póte să fie decĭ că vr'un Bodoni l-a crescut saŭ l-a ajutorat pe Gavriil în Ardél, din care causă acesta a acceptat şi numele Bodoni.

Cele două documente amintite maĭ sus, şi carĭ aduc lumină asupra origineĭ câmpulungene a Mitropolituluĭ Gavriil, aŭ următorul cuprins:

---

(1) *Istoria bisericéscă a Românilor,* Iaşi 1871, pagina 171.

(2) *Istoria Mitropolieĭ Moldavieĭ şi Suceveĭ,* Bucurescĭ 1888.

(3) *Basarabia în secolul XIX,* op premiat de Academia Română, pag. 739 ş. u.

(4) *Documente romănescĭ din Arhivele Bistriţeĭ* de N. Iorga, pag. LXXXIII, LXXXV, LXXXVI.

I.

(Mărturie) (Pagina întâia).

Cătră Pre-osfinţiea sa Kiriu Kir Gavriil Mitropolit Kievului!

Cu mica şi pre plecata smerenie noastră cu metanii căzănd sărutăm blagoslovitoarele mănile pre Osfinţii tale spre această curată şi dreaptă poftă a pre Osfinţii tale spre cercare neamurilor din patreot *(sic)* di unde să află cel de timilie neam după cum s'au şi dovidit prin arătare mai gios iscăliţilor bătrăni şi a noastră după ştiinţa celor mai gios iscăliţi, eată şi noi cu tot chipul de sălinţă am pus spre aceasta adunănd pre bătrănii tărgului Câmp(u)lung moldovenesc care sănt de vărstă mai bătrăni şi persoane mai cinstite pentru acele trii neamuri ce sănt întrebate prin cinstită scrisoare Preosfinţii tale; au fost şi sănt din care să află şi alţii de faţă adică din Calmăşeni şi din Erhăneşti cum şi din Bănuleşti cu adevărat după arătare noastră după cum ştim din moşii şi părinţii noştrii, cum că acele trii neamuri dintru on bătrăn sănt neamuri vechi din patriea aceasta. În care Măriea sa Ioan Vodă Calmăşul şi pre osfinţiia sa Kiriu Kir răpăusatul Mitropolit a Moldovii frate Mării sale Ioan tot de aice au fost din neamul acela mai sus numit; măcar că la vremile trecute multe întămplări şi treceri au fost de la o ţară la alta. După cum au eşit şi de la noi o samă din Bănuleşti şi din Erhăneşti la ţara Ardealului şi din Călmăşeşti la ţara Leşască de întămplare vremilor, deci o samă s'au mai înturnat înapoi, eară o samă au rămaš pănă astăz duşi în părţăle acele, noi aşa ştim şi mărturisim după cum arată mai sus, şi pentru mai adevărată credinţă ne-am pus numile şi iscăliturile pe anume.

Câmpulung 23 August: v: 1800.

(Pagina a doua).

† Eu *Niculai Piticariul* om di 100 şi mai bine de ani: drept moşenaş şi lăcuitorĭu din Câmpulung mărturisăsc.

† Eu *Toader Sabie*, tij asemine de 85 ani moşenaşu şi lăcuitorĭu diu Câmp: mărturisăsc.

† Eu *Petre Hurgiş*, om de 80 ani drept moşenaşu şi lăcuitorĭu din Câmpulung mărturisăsc.

† Eu *Ioniţă Lehacĭu*, om de 80 şi mai bine de ani, drept moşenaşu şi lăcuitorĭu din fundulmoldovii (1) tij Căpug: mărturisăsc.

Şi noi mai gios iscăliţăi pe al doile rublică am făcut cercetare poftind pe bătrănii cei ce s'au iscălit să arete cu dreptate cele ce ştiu, după cum au şi arătat.

Gavriil Ciupercovici, protopop Câmpulungului.

Ierei *Grigori Grămadă.*

Diiacon *Miron Ciupercovici.*

Diiacon *Constantin Grăm(a)dăvici.*

Şi noi mai sus iscăliţii drepţi din neamul acela şi moşenaş din doo neamuri din Bănuleşti şi din Erhăneşti (2).

Eu *Vasile Hasnăș*, mărturisăsc.
† Eu *Grigorii Sabie* moșenașu.
† Eu *Mihalachi Popovici* ot Suceava
mam întâmplat la această marturie.

[Sig.] Această mărturie s'au făcut înainte noastră și am iscălit și întărit cu pecete tărgului Câm g:

Ion Tudurian, vor.
Simion Șandru, giurat.

Dass vorstehendes Zeugniss mit Wissen der hiesig k. k Staats Gütter Verwaltung ausgestellt worden, bestättige anmit.

Kimpulung den 5-ten 7-bris 800.
K. k. Verwalter Amt
ut supra
Schaiblain (m. p.)
Verwalter.

[Sig.]

(Pagina a treia).

Drübenstehendes Zeugniss wird auch von Seite des Sutschawaer k. Stadtgemeindegerichts bestättiget.

Sutschawa den 8-ten September 800.
K. k. Sutschav: Stadtgemeindegericht
Constantin Ioanovicz (m. p.)
Stadtrichter
Grass (m. p.)
Stadtsyndiker.

Coram Caes. Regio. Distr. Suczavensis Iudicium. Signat. Suczaviae die 9-na Septemb. 800.

[Sigiliul orașului Câmpulung] [Sigiliul Tribunalului]

Marossani de Banulescu.

II.

Pre osfințite și milostive stăpâne,

Viind trimisul Pre osfinții voastre, Kir Ioniță Ungurul aice la noi la Câmpulungu, ne-au adus și pre cinstită scrisoare ce ne-aĭ trimes Pre osfinție voastră —cu multă plecăciune și cu mare bucurie am primit-o înpreună și un epitrahil ce ați trimes pre osfinție voastră la biserica noastră pentru care foarte mulțămiți săntem. Și înțălegând cele ce ni să scrie de către Preosfinție voastră—cu tot chipul de sălință adunănd pre toți oamenii bătrâni vechi, ce

(1) Sat în apropierea Câmpulunguluĭ, aprópe de obârșia rîuluĭ Moldova.
(2) Familia *Erhan* există și acum în Câmpulung, pe când numele Calmăș și Bănulescu nu maĭ există.

s'au aflat aice la Cămpulung şi la alte sate de pin pregiur şi s'au făcut mărturie după cum s'au putut, măcar că au fost oareş care înpiedicări, însă nu dispre noi ci dintr'un felvaltăr (1) niamţu ce avem în sat luătorĭu de samă, sau pricinuit prepuind pe Kir Ioniţă de şpion, l-au făcut de au umblat odată pe la Cernăuţu areştuit şi apoi s'au întors iarăş la noi de s'au isprăvit trebuinţa, dară cu toate aceste s'au făcut şi încredinţăndu-se cu pecete Câmpulunguluĭ şi cu alte întărituri dregătoreşti să trimete rugăndu-ne ca să fie primită şi luată în samă de bună slujbă.

Şi pe lăngă aceasta înţălegăndu de multă bunătate şi evlavie ce creştinească a evgenii Pre osfinţii voastre şi din trecuta vreme de când erai la Moldova, ear mai vărtos din adeverinţăle ce ne-au dat Kir Ioniţă, încredinţăndu-ne-cu totul şi prin îndemnare şi sfatul ce am avut m'am socotit şi am trimes şi on copil anume la pre osfinţie voastră pentru carele pre mă rogu fie bunătate prea osfinţii voastre ca să fie priimit ca unul ce după cercetare ce s'au făcut dintr'atăţa oameni bătrăni *a fi şi oareş-care neam*— care copil păr acum moldovineşte binişor — şi nemţeşte păr la al triile glasu (2) au eşit şi cu adevăr din şcoală l-am luat şi l-am trimes nădăjduind că la acele locuri de va fi cuprinsu cu mila pre osfinţii voastre, poate şi în alte limbi care să vor socoti a fi de trebuinţă să înveţe şi nemţeşte mai mult poate să-s împuternicească pentru carele mă rog pre osfinţii voastre să fie cu milostivire şi mare pomenire vei ave fiind că sănt om cu casă gre şi cu copii mulţi şi fiind că cu adevărat noo ne-au părut pre piste putinţă şi cu mare durere; şi maică-sa cu multă plăngere s'au despărţit de cătră dănsul, nu pentru alta, ce pentru depărtare locului, dar ce să facem pentru procopsala învăţăturii şi norocirii lui săntem săliţi a răbda toate; şi nădăjduim cătră Dumneḑeu că peste scurtă vreme om vide pe Pre osfinţie voastră iarăş la scaunul Moldovii. Pentru care purure rugători săntem ca să fim norociţi rămăind

Al pre osfinţii voastre pre plecat şi supus poruncii,
diiacon, Gavriil Grămadă.

«Şi mă rog să aibă voe copilul a-m scrie căte odată prin poştă la Eşu cum să află ca să ne măngăem cu scrisoare luănd.

«Şi pentru mai buna pliroforie trimet şi acéstă însămnărică de cursul neamului.»

Resumând cuprinsul acestor documente vedem următórele:

Gavriil Mitropolitul Kievuluĭ trimite la anul 1800 din Kiev pe credinciosul sĕŭ Ioniţă Ungurul (3) la Câmpulung cu un epitrahil pentru

(1) Administrator.

(2) Clasă.

(3) Numele *Ungurul* ar însemnà că Ioniţă acesta se trage din Ardél, căcĭ este îndatinat în Bucovina a-ĭ numì pe Româniĭ din Ardél: Ungurenĭ.

biserica din loc şi cu o scrisóre ca să afle de maĭ există în Câmpulung treĭ némurĭ (adecă familiĭ) şi anume: Călmăşenĭ, Erhanescĭ şi Bănulescĭ.

Ioniţă Ungurul vine la Câmpulung şi consultă pe protopopul Câmpulunguluĭ şi pe preoţiĭ loculuĭ, carĭ la rîndul lor consultă pe bătrâniĭ moşnenĭ din loc. Toţĭ fac la 23 August 1800 o *Mărturie* în scris, arată că aceste némurĭ sunt tóte némurĭ vechĭ din Câmpulung şi trimit mărturia acésta Mitropolituluĭ Gavriil prin Ioniţă Ungurul. Odată cu acéstă mărturie maĭ trimite diaconul Constantin Grămadă, unul din iscălitoriĭ *Mărturieĭ*, o scrisóre particulară către Mitropolitul Gavriil, în care îl rógă să priméscă pe un copil al sĕŭ spre crescere şi procopsélă şi-ĭ trimite şi o *însemnărică pentru cursul némuluĭ*. Acéstă însemnărică ar avé multă valóre, dacă s'ar descoperì, căcĭ ar dovedì înrudirea luĭ Gavriil cu Constantin Grămadă saŭ cu soţia sa şi cu alte familiĭ din Câmpulung, dar nu s'a putut aflà până acuma, precum nu am putut aflà nicĭ numele copiluluĭ trimis luĭ Bănulescu spre crescere.

Documentul întâiŭ (mărturia) scrisă pe o hărtie tare, gălbue, este fórte bine conservat împreună cu peceţile în céră roşie a deosebitelor oficiĭ publice ce aŭ întărit acéstă mărturie spre maĭ bună credinţă. Deosebită atenţiune merită sigiliul oraşuluĭ Câmpulung, care astăḑĭ a ajuns în posesiunea mea:


Sigiliul Câmpulunguluĭ de la anul 1741.

Inscripţiunea acestuĭ sigiliŭ şi anume în cercul spre margine este: *aciasta-ĭ pecete Câmpulunguluĭ să s créd,* iar în cercul cel mic: + let ЗСМѲ: Септ. а.

Va să ḑică acest sigiliŭ erà făcut la anul 1741 şi marca târguluĭ erà un molid ce figuréză în mijlocul sigiliuluĭ şi difere de marca de astăḑĭ, care arată pe un Român rĕzimat de o secure.

Al doilea document, adecă scrisórea particulară a diaconuluĭ Constantin Grămadă, pe care o trimite el Mitropolituluĭ Gavriil la Kiev, este scris de aceeaşĭ mână ce a scris *Mărturia* publicată maĭ sus, şi deşì nu cuprinde însemnarea anuluĭ, luniĭ şi a ḑileĭ, totuşĭ din cuprinsul sĕŭ, uşor se póte înţelege că a fost scris în aceeaşĭ vreme cu *mărturia* şi trimis *împreună* cu acésta prin Ioniţă Ungurul Mitropolituluĭ Gavriil la Kiev. Diaconul Grămadă profită adecă de ocasiune şi trimite Mitropolituluĭ spre crescere un copil al sĕŭ, *care după cercetare ce s'a făcut dintr'atâţia ómeni bătrânĭ a fi şi óreş care ném se dovedesce*, şi, spre maĭ multă credinţă, diaconul Grămadă trimite

şi o *îmsemnarică* de cursul némuluĭ care, după cum am ḑis, nu s'a putut aflà până acum.

Aceste două documente s'aŭ păstrat în familia Stamati din Fălticenĭ. Posesorul lor este astăḑĭ d-l Nicu Stamati, inginer în Fălticenĭ, la care le-am aflat şi copiat împreună cu cele-lalte documente ce le public la sfîrşitul acesteĭ scrierĭ. La d-l Nicu Stamati se află însă şi alte obiecte de la Gavriil Bănulescu şi anume tóte decoraţiunile în imitaţiune, apoĭ capul cârjeĭ archierescĭ de argint şi o camelaucă albă. Maĭ vrednic de însemnat este însă portretul luĭ Gavriil Bănulescu în miniatură, zugrăvit în email pe fildeş — un giuvaer de artă.

Revenind la cele două documente publicate maĭ sus, constatăm următórele:

1. Gavriil Bănulescu întrébă pe bătrâniĭ Câmpulunguluĭ de maĭ există némurile: Bănulescii, Călmăşeniĭ şi Erhanescii;

2. Bătrâniĭ Câmpulunguluĭ trimit luĭ Gavriil Bănulescu o mărturie din 23 August 1800, prin care arată că cele treĭ némurĭ *ce sunt întrebate aŭ fost şi sunt, din care se află şi alţiĭ de faţă, adecă Călmăşenĭ, Erhănescĭ şi Bănulescĭ* (în Câmpulung);

3. Că aceste treĭ némurĭ dintru *on bătrăn sănt némurĭ vechĭ din patria acésta* (Câmpulung);

4. *Că Ioan Vodă Calmăşul (Calimachi) şi răpăosatul Gavriil, Mitropolitul Moldoveĭ, fratele Măriei Sale Ioan, tot de aicĭ aŭ fost;*

5. Că o sémă din Bănulescĭ şi din Erhănescĭ aŭ trecut în ţéra Ardéluluĭ, iar din Călmăşescĭ în ţéra Leşéscă;

6. Că ceĭ iscăliţĭ în documentul întâiŭ pe a doua *rublică*, adecă Ciupercovicĭ (Ciupercă) şi Grămadă se trag din două némurĭ din Bănulescĭ şi din Erhănescĭ;

7. Că diaconul Grămadă, trimiţênd copilul sĕŭ la Gavriil Bănulescu, spune anume că copilul este ném cu Mitopolitul, şi spre încredinţare trimite o însemnare genealogică.

Din aceste constatărĭ facem deducţiunea:

a) Că Gavriil Bănulescu este originar din Câmpulung;

b) Că trebue să fi fost înrudit cu Călmăşeniĭ (Calimachi) şi Erhănescii;

c) Că iscălitoriĭ pe a doua *rublică*, adecă Gavriil Ciupercovicĭ, protopopul Câmpulunguluĭ, ierei Grigori Grămadă, diaconul Miron Ciupercovicĭ şi diaconul Constantin Grămadă (saŭ Gramadevicĭ) (1) eraŭ

(1) Adevĕratul nume al acestor iscălitorĭ este *Ciupercă, Grămadă*. Familiile acestea există şi aḑĭ în Câmpulung. Pe atuncia însă începuse în Bucovina era slavisăriĭ numelor; Ciupercă este schimbat în Ciupercovicĭ, iar din Grămădenĭ vedem că unul rĕmâne la numele Grămadă, iar altul iscălesce Gramadevicĭ.

înrudiţĭ óre-cum cu Mitropolitul Gavriil, căcĭ se numesc singurĭ *drepţĭ din némul acela şi moşenaş din două némurĭ din Bănulescĭ şi din Erhănescĭ;*

d) Că familia luĭ Bănulescu a trecut din Bucovina în Ardél, după cum ḑice mărturia: *a eşit şi de la noĭ o sémă din Bănulescĭ şi din Erhănescĭ la ţéra Ardéluluĭ.*

Inţelegem decĭ uşor de unde vine, că Filaret Scriban, în Istoria sa bisericéscă, îl face pe Gavriil Bănulescu român din Transilvania din oraşul Bistriţa, căcĭ necunoscêndu-ĭ adevărata origine, iea locul unde a studiat drept locul nasceriĭ sale.

Altă dovadă că Mitropolitul Gavriil Bănulescu este originar din Câmpulung este şi următórea:

Am vědut că diaconul Constantin Grămadă întemeiat pe înrudirea copiluluĭ sěŭ cu Mitropolitul Gavriil i-l trimite la Kiev spre crescere. Acéstă înrudire a copiluluĭ cu Bănulescu este însă maĭ mult după maică-sa Maria decât după tatăl sěŭ Constantin Grămadă. Dacă adecă diaconul Constantin Grămadă a fost ném cu Gavriil Bănulescu, precum reiese acésta din documentele cele două publicate maĭ sus, nu maĭ puţin adevěrat este că şi soţia sa diaconiţa Maria a fost ném cu Gavriil Bănulescu. Acésta se dovedesce prin un autograf al Mitropolituluĭ Gavriil ce l-am descoperit în Câmpulung ca inscripţiune în dosul uneĭ icóne ce se păstréză la coborîtoriĭ numiteĭ Maria, soţia diaconuluĭ Constantin Grămadă.

Coborîtoriĭ diaconiţeĭ Maria din Câmpulung, pe carĭ ĭ-am consultat, fixéză după documentele de familie că diaconiţa Maria a avut cu diaconul Grămadă maĭ mulţĭ copiĭ, între carĭ şi o fată Paraschiva, măritată după Michaiŭ Cucinschi din Câmpulung. Paraschiva şi Michaiŭ Cucinschi aŭ avut între alţiĭ şi un fiŭ anume Niţucă Cucinschi, care a fost lung timp primar al oraşuluĭ Câmpulung şi a rěposat la anul 1884. La copiiĭ acestuĭ Niţucă Cucinschi am aflat o icónă veche zugrăvită cu multă artă, care representă nascerea luĭ Isus. In dosul acesteĭ icóne am dat de o dedicaţiune autografă a Mitropolituluĭ Gavriil, scrisă pe lemnul icóneĭ, cu cuprinsul următor:

Diaconiţiĭ Marii a diaconului Constantin din Câmpulung aciastră (!) *arhieréscă blagoslovenie trimitem din Kiev. 1801 Maĭu 23 ḑile.*

(Semnat) *Gavriil,* Mitropolit Kievuluĭ.

Iată copia scósă de mine după acest autograf:

Діакониции Маріи а діаконѹлѹи Констан
тин дин Кѫмпѫлѹнг. А ностръ Архиереаскъ благо
словеніе тримисъ дин Кієв 1801.
маи 23 зил
Гавріил Митрополит Кієвѹлѹи

Prin acest autograf se dovedesce că Gavriil erà în adevĕr înrudit cu diaconiţa Maria, căcĭ uneĭ femeĭ streine nu ĭ-ar fi trimis acéstă icónă cu dedicaţiune autografă. Cât de aprópe a fost însă acéstă înrudire nu am putut descoperì până acuma.

Documentele ce urméză sunt până acum inedite şi încă necunoscute. Originalele lor se află la d-l Nicu Stamati în Fălticenĭ. Tóte sunt scrise în limba rosienéscă şi fórte bine conservate. Ele dovedesc relaţiunile Mitropolituluĭ Gavriil Bănulescu cu curtea din St. Petersburg şi cu persónele influente de la curte.

Publicarea lor aicì în traducere românéscă nu va fi nefolositóre pentru dejudecarea maĭ de aprópe a întâmplărilor de pe acea vreme.

Aceste documente sunt:

I.

Prea osfinţite Vlădică, milostivul meŭ Domn,

Cu hirotonirea D-vóstre în actualul rang de Mitropolit al Moldo-Vlachieĭ, Maiestatea Sa Impĕrătésa a binevoit a Vĕ oferì un clobuc (camelaucă) alb cu cruce de briliante, pe care alăturându-l, Vĕ aduc, Prea sfinţite părinte, sincerele mele felicitărĭ pentru acest semn de deosebită graţie din partea Maiestăţiĭ Sale Impĕrăteseĭ şi rĕmân cu deosebit respect al D-vóstre, Prea sfinţite părinte, supusă slugă

(Subscris) **Conte Besborodko.**

S.-Petersburg, Aprilie 22, anul 1792.

II.

Prea sfinţite Mitropolite, milostivul meŭ Domn şi Archipăstor,

Oferit fiind Prea sfinţieĭ Vóstre conform cu actualul rang un clobuc alb cu cruce de briliante din partea Maiestăţiĭ Sale Impĕrăteseĭ, l-am primit eŭ cu o scrisóre din partea Luminăriĭ sale contele Alexandru Andreev Besborodko, şi trimiţindu-Vi-l, Vĕ comunic tot odată, conform împĕrătesciĭ hotărîrĭ, că crucea cu briliante o puteţĭ purtà şi pe clobuc negru, dacă cel alb în Moldova nu este obicĭnuit; pe lângă acésta felicitez pe Prea sfinţia Vóstră la acéstă graţie împĕrătéscă şi rĕmăn cu deosebit respect şi adevĕrat devotament al Prea sfinţieĭ Vóstre

supusă slugă
(Subscris) **Mihailo Kahovski.**

Prea sfinţituluĭ părinte Mitropolit al Moldo-Vlachieĭ
Gavriil.
Iuni 23 ḑile, anul 1792
No. 1572.
Satul Horupan, 7 verste de la Dubna Poliana.

III.

Prea sfinţite Vladică, milostivul meŭ Domn şi Archipăstor,

Cu deosebită luare aminte am cetit scrisórea Prea sfinţieĭ Vóstre către Iosif Mihailovicĭ de Ribas; nemulţumirile cuprinse în scrisóre fórte m'aŭ supĕrat, maĭ ales că bunătatea şi meritele D-vóstre trebue să fie scutite de asemenea atacurĭ. Întemeindu-mĕ atât pe posiţiunea mea, cât şi pe personala mea stimă către D-vóstră, voiŭ pune tóte silinţele mele spre a înlăturà asemene nemulţumirĭ, plecat rugând pe Prea sfinţia Vóstră a nu părăsì postul ce Vi s'a încredinţat, ci a continuà serviciul D-vóstre, mult apreciat de Maiestatea Sa Impĕrătésa. Adaog, pe lângă acésta, că în orĭ-ce cas să Vĕ adresaţĭ către mine, şi Vĕ asigur că tóte dorinţele vor fi satisfăcute. Asemenea pentru pămînturile trebuincióse mânăstirilor se va da în curînd deplină satisfacere şi imediat veţĭ fi avisaţĭ.

Cu supunere rĕmân al Prea sfinţieĭ Vóstre

supusă slugă
Conte Nikita Zubow.

St.-Petersburg, 8 Maiŭ 1795.

IV.

(Scrisórea Impĕrătesei Maria, mama Impĕratuluĭ Alexandru I către, Mitropolitul Gavriil.)

Prea osfinţite Mitropolite de Ecaterinoslav,

Felicitările Domnieĭ-Vóstre de anul noŭ, ce Mi le-aţĭ exprimat în scrisórea D-vóstre, dovedesc devotamentul D-vóstre către Noĭ. Apreciând acésta cu mulţumire pentru viitor, Vĕ asigur că tot-deauna voiŭ rĕmâné

a Prea osfinţieĭ Vóstre binevoitóre

Maria.

St.-Petersburg, Ianuarie 27 ḑile, anul 1797.

V.

(Scrisórea Impĕratuluĭ Alexandru prin care îĭ confere Mitropolituluĭ Gavriil ordinul sf. Andreiŭ.)

Prea sfinţite Gavriil, Mitropolit al Kievuluĭ,

După ce cu plăcere am înţeles despre întocmirile ce le-aĭ întrodus pentru susţinerea buneĭ orînduelĭ şi a propăşiriĭ în eparchia din Capitală, încredinţată D-vóstre, Mĕ simt îndatorit a aprecià pe deplin meritele D-vóstre, şi a le recunósce, căcĭ iubiţĭ şi stimaţĭ îmĭ sunt binefăcĕtoriĭ creştinĭ, cari-şĭ împodobesc ast-fel starea lor.

Avênd acésta în vedere, şi numindu-Vĕ în rangul de membru al sf. Sinod, fără a Vĕ despărţì de diecesa D-vóstre, am aflat de bine a Vĕ conferì ordinul sf. Andreiŭ înainte cuvîntătorul, care alăturat urméză.

Imĭ place mult a crede, că acest ordin creat în onórea apostoluluĭ, care întâiŭ a ridicat crucea pe înălţimile Kievuluĭ, va împodobì cu atâta potrivire pe păstorul din Kiev.

Alt-fel recomandându-mĕ rugăciunilor D-vóstre, rĕmân al D-vóstre pururea binevoitor

Alexandru.

In St.-Petersburg, Aprilie 7, anul 1801.



VI.

(Scrisórea Impĕrătesei Elisaveta către Gavriil, Mitropolitul Kievuluĭ.)

Prea osfinţite Archiepiscop al Kievuluĭ, Gavriil,

Primiţĭ expresiunea mulţumiriĭ mele pentru scrisórea prin care mĕ felicitaţĭ la ridicarea pe tron a soţuluĭ meŭ împĕrătesc. Mĭ-a plăcut a vedé că Impĕratul nu a trăgănat a recunósce cu tot dreptul binefacerile D-vóstre prin un semn de distincţiune, care este o recompensă ce cu tot dreptul Vi se cuvine pentru meritele şi facultăţile D-vóstre.

Alt-fel rĕmân a D-vóstre binevoitóre

Elisaveta.

In St.-Petersburg, Maiŭ 6, anul 1801.

VII.

(Scrisórea Impĕratuluĭ Alexandru către Gavriil Mitropolit al Kievuluĭ şi Haliciuluĭ.)

Prea osfinţite Gavriil, Mitropolit de Kiev şi Halicĭ,

Apreciând motivele ce Vĕ silesc a mĕ rugà să Vĕ liberez de conducerea dieceseĭ încredinţată D-vóstre, şi voind a contribuì la însănătoşarea D-vóstre, şi ca semn al deosebiteĭ mele atenţiunĭ pentru serviciile D-vóstre, am ordonat să Vi se plătéscă 3.000 ruble pe an şi chiar acum la început tot acéstă sumă să Vi se libereze.

Sperând că petrecerea D-vóstre în clima dulce a oraşuluĭ Odessa va avé efectul dorit asupra sănătăţiĭ D-vóstre

rĕmân al D-vóstre binevoitor
Alexandru.

St.-Petersburg, August 21, anul 1803.

Sigilul Impĕrătesc.

VIII.

(Scrisórea Secretaruluĭ împĕrătesc către Mitropolitul Gavriil.)

Prea osfinţite Vlădică, Milostive Archipăstor,

Implinind înalta poruncă a Maiestăţiĭ Sale, Vĕ trimit din casseta Sa privată 2.000 ruble destinate pentru călĕtoria D-vóstre la locul destinat, şi Vĕ rog umilit a mĕ însciinţà despre primirea acestor banĭ.

Cu deosebită stimă am onórea a fi al Prea osfinţieĭ Vóstre prea supusă slugă

(Iscălitura nedescifrabilă.)

No. 702. St.-Petersburg, Aprilie 11, anul 1808.
Prea osfinţieĭ Sale
fostuluĭ (?) Mitropolit al Kievuluĭ, Gavriil.

IX.

(Scrisórea Knĕzuluĭ Alexandru . . . . . . către Mitropolitul Gavriil, Exarch al Moldo-Vlachieĭ.)

Inalt Pre osfinţite Vlădică, Milostive Domn şi Archipăstor,

Maiestatea Sa Imperială din înalta Sa îndurare a binevoit a Vĕ oferì o mantie de catifeà cu broderie de aur, care urméză alăturat. Cu plăcere Vĕ felicitez, milostive Domnule, pentru acest semn al graţieĭ împĕrătescĭ.

Am onórea a fi cu deosebită stimă şi supunere al Inalt prea osfinţieĭ Vóstre, milostive Domn şi Archipăstor,

prea plecată slugă
Knéz Alexandru... (nedescifrabil).

No. 237, 24 Martie 1810.
Inalt Prea osfinţieĭ Sale Mitropolituluĭ
Gavriil Exarch al Moldo-Vlachieĭ.

X.

(Impĕratul Alexandru confere Mitropolituluĭ Gavriil, Exarch al Moldoveĭ, Vlachieĭ şi Besarabieĭ ordinul sf. Vladimir.)

Din mila luĭ Dumneḍeŭ,
Noĭ Alexandru I,
Impĕrat şi singur stăpânitor al întregiĭ Rusiĭ, ş. a., ş. a., ş. a.
Prea osfinţituluĭ Mitropolit Gavriil, Exarch al Moldavieĭ, Vlachieĭ şi Besarabieĭ.

Strălucitele D-Vóstre serviciĭ aŭ atras tot-deauna deosebita mea atenţiune asupra lor.

Şi fiind-că V'am încredinţat Exarchatul Moldoveĭ, Valachieĭ şi Besarabieĭ, Vedem cu plăcere cum tóte orînduirile Vóstre ţintesc la buna rînduélă în păstorie şi la progresul bisericiĭ încredinţate Vouĕ. Sfinţita preoţime cu bunele Vóstre exemple aţĭ ridicat-o la un nivel destul de laudabil şi cu binefacerile Vóstre aţĭ contribuit la uşurarea sorţiĭ locuitorilor aceleĭ ţĕrĭ, unde se află acum oştirile Nóstre.

Ast-fel de fapte strălucite îndreptăţesc a Vĕ conferì ordinul sf. în rînd cu apostoliĭ Knéz Vladimir clasa I, care urméză alăturat, păstrându-vĕ cu graţia Nóstră Impărătéscă şi nestrămutata Nóstră bunăvoinţă.

In St. Petersburg, 30 Aprilie 1810.

| Sigiliul Imperial. |

Alexandru.

Graf Peter Zavadowski.

XI.

(Impĕratul Alexandru confere Mitropolituluĭ Gavriil insigniile la ordinul sf. Andreiŭ.)

Prea osfinţite Mitropolit Gavriil, Exarch sf. Sinod în Moldova, Valachia şi Besarabia,

Cu deosebită plăcere am observat tot-deauna novaţiunile D-Vóstre în favorul bisericiĭ şi al patrieĭ, precum şi al turmeĭ credincióse, prin carĭ aţĭ câştigat dreptul la îndatorirea obştéscă şi a Mea. Considerând acésta şi spre a dovedì cât de mult ţin la isbânda credinţeĭ şi a influenţeĭ înţelepţilor păstorí asupra năravurilor şi a buneĭ stărĭ a cetăţenilor, am aflat de bine a Vĕ conferì insigniile ordinuluĭ sf. Apostol Andreiŭ, care urméză alăturat. Rĕmân al D-tale binevoitor.

Alexandru.

St. Petersburg, 8 Aprilie 1812.

XII.

Inalt Prea sfinţite Vlădică, Milostive Domn şi Archipăstor,

Am onórea a Vĕ trimite rĕspunsul stăpâneĭ mele, a Impĕrătesei Elisaveta Alexandrovna, la scrisórea D-vóstre de felicitare, pe care mĭ-aţĭ trimis-o cu scrisórea D-vóstre din 12 Decemvrie spre a o predà Maiestăţiĭ Sale.

Al Inalt Prea sfinţieĭ Vóstre, milostive Domn şi Archipăstor,
prea supusă slugă
Knéz Alexandru (Galiţin?)

P. S.
Domnul (Gospodin) Sturza a trimis propunerile (predpolojenie) sale. Acum aşteptăm ale D-Vóstre spre a le înaintà Impĕratuluĭ.

No. 97. St.-Petersburg, 9 Fevruarie 1813.
Inalt Prea osfinţieĭ Sale Mitropolituluĭ Gavriil, Exarch al ţinutuluĭ Besarabieĭ.

XIII.

(Scrisórea Mitropolituluĭ de Novgorod către Mitropolitul Gavriil.)

Membruluĭ sf. Sinod, Prea osfinţituluĭ Exarch Gavriil, Mitropolit Chişinĕuluĭ şi Hotinuluĭ, Cavaler.

După norocitul sfîrşit al răsboiuluĭ cu Franţujiĭ a fost voia Maiestăţiĭ Sale prea milostivuluĭ Impĕrat a decorà şi preoţimea Rusieĭ cu un semn deosebit al înalteĭ Sale bunăvoinţe, precum a şi fost exprimat acésta în Manifestul din 30 August 1814 cu următórele cuvinte:

«Sfinţita nóstră preoţime care cu rugăciunĭ a implorat înaintea altarelor binecuvîntarea luĭ Dumneḑeŭ asupra oştirilor şi ostaşilor Rusieĭ şi care cu exemple bune a îndemnat poporul la unire şi vitejie, să pórte de la cel maĭ înalt păstor sufletesc până la paroch crucea anume făcută pentru acest scop cu inscripţiunea 1812, ca semn al respectuluĭ lor pentru credinţă şi iubirea de patrie».

Sosind aceste crucĭ la Sf. Sinod, şi fiind una din ele menită pentru Prea osfiinţia Vóstră, Vi se trimite să o purtaţĭ pe umĕr pe cordonul sf. Vladimir, precum s'a arătat acésta prin înaltul Manifest al Maiestăţiĭ Sale din 30 August 1814 şi în ucazul sf. Sinod din 14 Fevruarie 1818.

Ambrosie,
Mitropolit Novgoroduluĭ

1818 Fevruarie 14.
